

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

+ *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.

+ *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.

+ *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.

+ *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertati di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

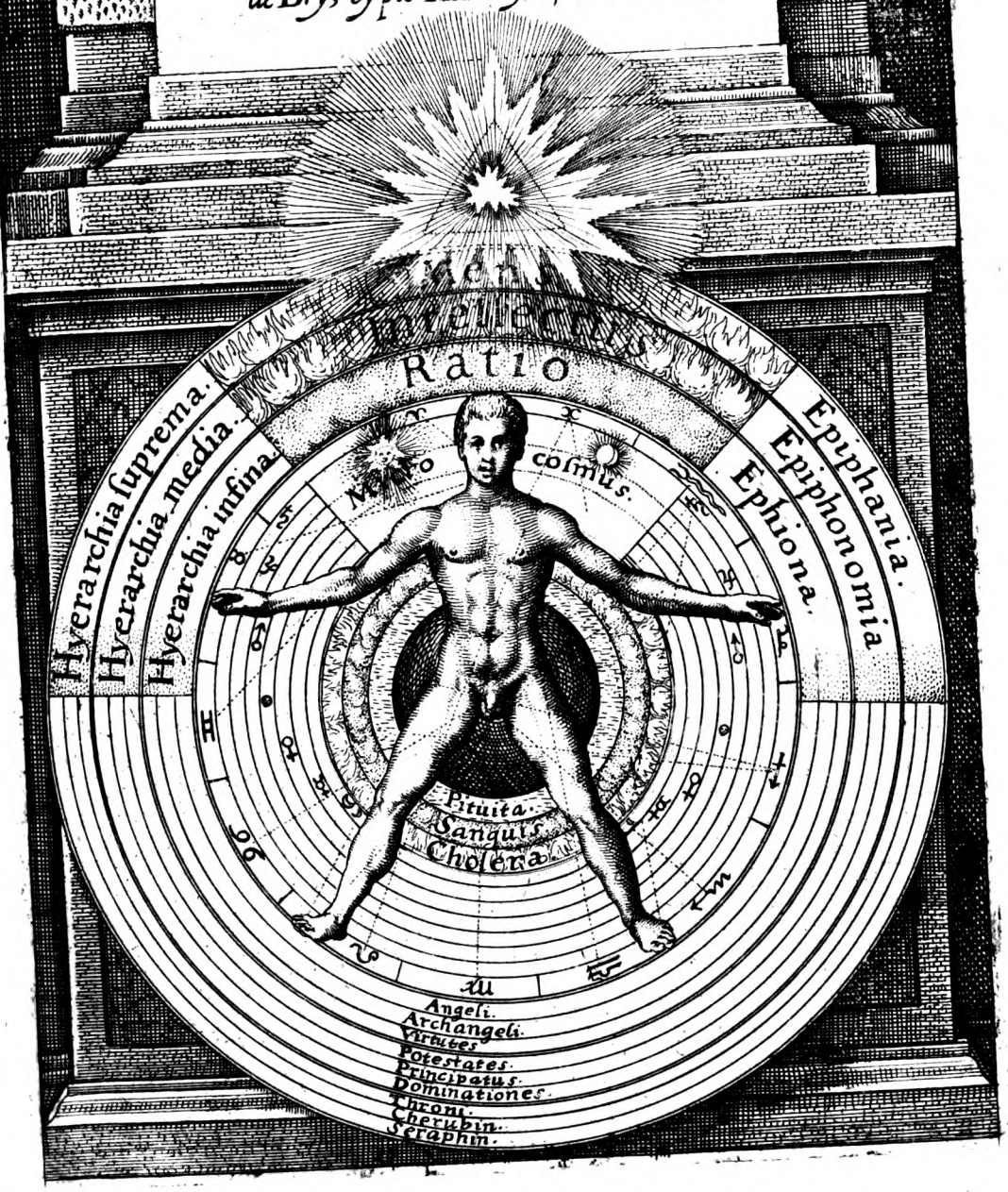
La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da `http://books.google.com`

TOMVS SECVNDVS
DE
SVPERNATVRALI, NATURALI, PRÆTERNATURALI ET CONTRANATURALI
Microcosmi historia, in Tractatus tres distributa:

AUTHORE

ROBERTO FLUD alias de Fluctibus Armigero & Medicinæ Doctore Oxoniensi.

Oppenhemij Impensis Iohannis Theodorj de Bry, typis Hieronymj Galleri 1619.

73. C. 17
2.

Digitized by Google

Digitized by Google

DEO OPTIMO MAXIMO CREATORI HOMINIS INCOMPREHENSIBILI, PRO INGENTI EJUS ERGA IPSUM BENEVOLENTIA ATQUE MISERICORDIA.

ORATIO GRATVLABVNDA.

OMNIPOTENS rerum conditor, creator mi incomparabilis, qui ex insigni tua erga hominem benignitate cum tanta excellentia & sublimitate creasti, [a] *ut illum quodammodo finem omnium statueris:* [b] *quippe cui rationem concedendo, eum cum Angelis convenire, potentias sensitivas attribuendo bruta exæquare, vires naturales præbendo plantis assimilari, corpus largiendo, cum rebus inanimatis consentire feceris:* [c] *imò verò ipsum animal providum, sagax, acutum, memor, rationis atque consilii plenum, admirabili conditione creare voluisti,* [d] *ejusque naturam excelsam ita temperasti, ut ipsis cœlicolis eam cognitam, Angelisque quàm proximam reddideris:* [e] *cujus integrum ex animi & corporis, hoc est, ex æternæ & mortali dispositione conformasti, ut animal ita creatione tua affectum utrique origini suæ satisfacere possit, & mirari cœlestia & adorare te (sempiterne Elohim) atque incolere & gubernare terrena, ita ut, quæ infra sunt, diligat & curet, & ipse à te tuisque ministris superioribus, Angelis nempe, diligatur & curetur:* [f] *similiter ut ipse terram colat, elementis velocitate misceatur, acumine mentis in maris profunda descendat, omniaque illi apertè & perspicuè luceant, quatenus animi ejus intentionem nulla aëris caligo cõfundere, aut terræ densitas ejus opera impedire aut aquæ altitudo profunda ejus despectum auferre queat:* Ego tuus homo, tua creatura, immensa sui creatoris dignitate & nobilitate glorificata atque exaltata, clamo per ignem, per aërem, perq; terram, per cœlum, per spiritum universalem, per abyssum, pérque mundi creata:

[a] *Arist. 2. Ethic.*
[b] *Rosel. Theol. T. 2. p. 2. p. 3. q. 2.*
[c] *Arist. polit. lib. 3.*
[d] *Merc. Trismeg. Asclep. 4.*
[e] *Merc. Trismeg. Asclep. 4.*
[f] *Merc. Trismegist. Pim. 4. & Asclep. 3.*

Digitized by Google

TU SOLUS, TU TER MAXIMUS ô JEHOVA, ES DEUS, cujus nomen ineffabile sit benedictum in æternum.

Immortales ergo & justissimas (animi & cordis sacrificiis cum adoratione humillima præeuntibus) tibi gratias (ô summæ æternæ atque infinitæ benignitatis Domine) agit tuus homo, tua creatura, radio inenarrabilis tui splendoris decorata pro immensa tua erga eum misericordia & bonitate: [f] quod tu Dædalius rerum conditor ad [g] *sacrosanctam tui ipsius imaginem* [h] mundíque *tuæ machinæ vivacissimæ & nobilissimæ*, tam visibilis, quàm intelligibilis exemplar & similitudinem eum præparasti, disposuisti, formasti, & ad culmen seu exitum felicem perduxisti [i] imò verò *tuis propriis manibus* [k] ipsum *sicut ex argilla in creatione ejus aptasti* [l] *& supersubstantiali tua sapientia ita perfecisti, ut creaturis cæteris, quas in mundum produxisti,* [m] *piscibus* nempe *maris, volatilibus cæli, jumentis universæ terræ, atque omnibus ejusdem reptilibus dominaretur,* [n] Ita ut *ordinatione tua* irrevocabili omnes orbis terrarum bestiæ & omnia aëris pennigera, cunctáque maris aquatilia timore ejus perculsa in manus ejus tradita sint, quippe quem animal perfectione plenum statuisti, cunctísque imperans, & etiam cæteris animalibus virtute longè præcellens, [o] Nam *spiritus tuus*, o DEUS fortis, *fecit illum & spiraculum seu afflatus tuus omnipotens vivificavit eum*, mentéque divina super omnia alia animalia in ejus creatione eum exornavit: [p] Imò verò *de eo ita memor & solicitus fuisti, ut illum ipsis Angelis paulò minorem feceris, eumque gloria ac decore coronaveris, & ejus dominio manuum tuarum opera subjeceris, omniaque sub pedibus ejus posueris,* [q] *& ab origine custos ejus esse*, non sis dedignatus, [r] *gressus illius* (ejus via delectatus) *firmè statuens atque efficiens, ut cum cadit non dejiciatur, quia tu Jehova, sustentas manum ejus,* [s] *similiter gradus ejus numeras, peccatis verò ejus clementer parcis,* [t] *cum vita benignitatem exerces erga eum, & visitatio tua conservat spiritum ejus* [u]:

[f] Gen. 1. & 5.
[g] M. Tris.
[h] Sap. 9. 2.
[i] Psal. 119. 6.
[k] Job. 7. 10.
[l] Gen. 6. 26.
[m] Gen. 9. 2.
[n] Job. 35. 4.
[o] Psal. 8. 5.
[p] Job. 7. 20.
[q] Psal. 37. 11.
[r] Job. 14. 12.
[s] Job. 10. 12.
[t] M. Tris. Asclep. 6.
[u]

Cùm ergò tu, qui es summus & primus æternitatis Dominus, ex infinito tuo erga creaturas favore mundum seu Macrocosmum Dominum secundum, & hominem seu Microcosmum tertium cõstitueris, quatenus tu, ô Archetype admirabilis super altissima orbis universi cacumina dignitate & fulgore inexplicabili sedens, ad tuũ proprium specimen & exemplar eos affinxisti, ingentes & debitos in tuas laudes sonos, famigerabilia præconia, vocésq; symphoniacas imprimis ebuccinet Macrocosmus, actionibúsque vivis insignem tuam creatoris sui gloriam ac dignitatem enarret; ore stupendo & tremendo (divina Majestate pleno) sacrosanctam tuam voluntatem tonitrua ejus reboent, encomionq; & laudem tuam instar buccinarum tuæ omnipotentiæ exertarum per orbem universum

promul-

Digitized by Google

promulgent ac resonent gloriámque tuam splendidam fulgida & fulminanti spiraculi tui virtute viventibus annuncient, spiritu suo non sine strepitu & rumore inginti atque horrendo proclament veluti universo orbi admirabilia tua regis & authoris sui opera, & ineffabilem tui brachii potestatem mundi creaturis explicent, murmura & rugitus magnos edant maria spiritu secreta commota, quo tuam conditoris & creatoris sui omnipotentiam, & imperium tono gravi atque stupendo exaltare percipiantur, & præsentiâ tui, regis sui, gaudio haud communi perfusa, motu proportione commensurato, fluxu & refluxu ordinato fluctibus undosis harmonia metrica salientibus reflexo terram ambire observentur; Terræ fundamenta viva actuum tuorum nobilium commemoratione contremiscant, & exultatione quadam divinitus inspirata in honorem tuum saltare videantur, decore metrico proportionibúsque idoneis in campis Elysiis pratísve æthereis coram te, igneo suo imperatore, more triumphali tripudiare, & lætitia quasi insigni exultare perseverent rutili tui cœlorum ignes, huc atque illuc ad nutum tuũ feratur atque decoretur universus mundi spiritus (vera hylæ soboles) igneísque tuis impressionibus se subjectum reddat & mysticos tuorum creatoris sui operum nobilium recipiat characteres; Tenebræ deformes, hyláque inanis tuo verbo & solo intuitu, vita quasi nova & insolita exagitentur, & ex nihilo aliquid efficiantur: Denique cœlum, terra, hyla, abyssus, spiritus, seu aquæ invisibiles, mare, fontes, flumina, pluviæ, grandines, nives, tonitrua, fulgura, venti, & cuncta alia Macrocosmi advenientia, laudes & encomia tua, ô Elohim ineffabilis, ebuccinare & spiritui universo publicare gaudeant. Quid etiam minus potest homo Microcosmus tunc præstare, quã ipse Macrocosmus in insignium tuarum laudum celebratione, quẽ secundum à Macrocosmo æternitatis Dominum statuisti, dum in ipsum cujusque Macrocosmi mysterii portionem inclusisti sacrosanctóque vitæ spiraculo immediatè ab ore efflato eum imbuisti? [a] Atque etiam, quia *adorationibus, laudibus, obsequisque hominis delectaris*, ideò tu imprimis & summo jure honoribus, precibus, sacrificiis, & gratissimis gratiis ab eo honorandus es, quippe qui ex infinita tua in illum benevolentia, [b] non modo *eum tibi similem creasti, eique tanquam filio tuo congratulatus es.* [c] Verum etiam sapientiam, [d] tuam (*in dextra dierum seu annorum, seu vitæ longitudinem tenentẽ, in sinistra verò divitias & dignitatem,* [e] *è cœlis sanctis misisti, ut cum eo maneat atque laboret, quò sciat, quid sit acceptum apud te,* [f] *atque ut triumphantem cuique bene merenti gloriæ coronam attribuat.*) Nomini ergo tuo ineffabili (ô DEUS fortis exercituum) [g] *Hominis petra, propugnaculum, rupisque sola, ad quem se*

[a] M. Tris. Asclep.
[b] M. Tris. Pim. 1. Gen. 1.
[c] Sap. 16.
[d] Prov. 3. 16.
[e] Sap. 10.
[f] Prov. 4. 9.
[g] Ps. 59. 6. & 18. 12. & 46. 3. & 27. 1. & 24. 12.

Digitized by Google

ſerecipit, clypee ejus, cornu ſalutis, loco edite, ſol clare, ſcutum dans gratiam & gloriam atque ſalus unica, robúrque vita ejus) quis hominum laudes ſatis dignas, inclytas & illuſtres offerre, aut illud honore debito celebrare, aut præconia de te merita habere poteſt, qui es totus in toto, & in quo ipſo eſt totum, quod eſt, cum omne quod exiſtit, id eſſe, quo fruitur, à te habeat? Quis, inquam, mortalium ſacroſanctam tuam eſſentiam explicare, actus operáque mirabilia dignè publicare, benignitatem, manſuetudinem atque miſericordiam infinitam exprimere, poteſtatem & fortitudinem excellentem enarrare, majeſtatem incomprehenſibilem deſcribere, nominis ſtupendi efficaciam mundo propalare, juſtitiæ ſanctę arcanum revelare, præſcientiæ inenarrabilis rationem enodare, conſilium profundum detegere, principium & originem declarare, æternitatem commetiri, gloriam atque claritatem fulgurantem depingere, veritatis perfectionem promulgare, doctrinæ atque ſcientiæ complementum demóſtrare, loci atque ſedis nobilitatem declinare, infinitatem oſtendere, ſapientiæ altitudinem comprehendere, in voluntatis ſtabilis ſacrarium penetrare, laudes tuas denique atque dignitates incomprehenſibiles ulla verborum eloquentia aut calami ornati argutia ſatis dignè extollere, aut honoribus decorare poteſt? Et tamen modicum de his omnibus ex ſacrarum literarum fonte, atque origine nó ſine magno ſtupore & admiratione hauſimus: Occultam enim eſſentiæ tuæ ſacroſanctæ diſpoſitionem etiam ſervum & antiſtitem tuum *Moyſen* latuiſſe legimus, [h] quippe *cujus faciem videre & vivere neminem potuiſſe unquam* verbo tuo inviolabili confirmaſti: Actus enim & opera tua ſunt mirabilia, [i] quatenus diſrupiſti robore maria, perfregiſti capita cetorum in aquis, & conquaſſiſti capita balenæ, fundaſti fontem & torrentem, & arefeciſti fluvios validos, paraſti ſolem, ſtatuiſti omnes terminos terræ, ipſam æſtatem & hyemẽ tu ordinaſti, [k] transfers montes, commoves terram, interdicis ſoli, ut non oriatur, ſtellas ſignas, cœlum extendis, ambulas ſuper mare, facis Arcturum, Orionem & Plejades, [l] efficis ergò, ô Jehova, res magnas, adeóque inveſtigabiles, & mirabilia, adeóque innumera. Si nobiles tuos, in Ægypto actus conſideremus, ô quàm ſtupendi fuerunt eorum effectus, & quàm metuendum ac famigerabile reddiderunt illi nomen tuum excelſum per univerſum orbem terrarũ! Si miracula reſpicimus, quæ coram populo tuo publice in deſerto edidiſti, omnes tibi gloriæ & omnipotentiæ titulum aſcribere atque attribuere cogimur: Quot victoriis ineffabilibus, ô DEUS exercituum verè triumphavit exercitatus tuus ſpiritualis atque cœleſtis ſuper Ægyptiorum, Aſſyriorum & aliarum nationum tibi, & popu-

h *Exod.* 33. 21.

i *Pſ.* 74. a. 13.

k *Job.* 9. a. 5.

l *Job.* 10. 10.

lo-

lo tuo adversarum turmas & cohortes innumerabiles, historia tua sacra nobis exuberanter non sine admiratione magna reliquit. Benignitatis etiam atque misericordiæ tuæ abundantiâ integer quidam orbis terrarum exercitus, cunctáque mundi creata agnoscunt, imò verò & inter homines ipsi Gentiles ac Ethnici ore aperto eam ante mundi istius peridum confitebuntur: Nam [m] *tuo es* DEUS *fortis, misericors, gratiosus, longanimis, & multus benignitate ac fide,* [n] *omnia administrans misericordia tua,* [o] *quæ tam ampla est, ut plenus sit ea ipse orbis terrarum; Nam facis, quæ justa sunt, & judicia omnibus oppressis (misericors & gratiose Jehova, longanimis & multus benignitate, non in æternum litigans neque in seculum iram asservans) non secundum peccata nostra facis nobis, neque secundum iniquitatem nostram refers nobis, sed quàm alti sunt cœli supra terram, prævalet benignitas tua erga timentes te, quàm longè est oriens ab occidente, tam longè amoves defectiones nostras à nobis, ut misereatur pater filiolum, misereris timentium te: nam tu nosti figmentum nostrum, & memor es, pulverem nos esse, &c. Benignitas tua, à seculo usque in seculum est erga timentes te,* [p] *Nónne tu, ô Jehova, confirmasti hæc ipsa ore voceque tua sancta, teipsum proclamando Dominum misericordiæ, miseratorem, tardum ad iram multumque misericordiâ & veritate, benignitatem millibus servantem, & auferentem iniquitatem, ac prævaricationem, & peccatum,* [q] *& sub alarum tuarum umbra tuos abscondentem.* Porrò fortitudinem & potestatem tuam immensam denotat liber totius veritatis, [r] *quum tu sis solus* DEUS *fortis vitæ hominis,* [s] *robur & scutum ejus,* [t] *rupis robusta seu petra, ac munitio ejus,* [u] *rex magnus super totam terram,* [x] *fiducia omnium extremitatum terræ & maris, stabiliens montes virtute tua, accinctus potentia compescens strepitum marium, & fremitum nationum,* [y] *sub te habens duas curruum myriades, & multa millia Angelorum,* [z] *an numerus est turmis & militibus tuis? & tu Domine cum illis es Dominus Sinai in sanctuario habitans. Ecquis ergo potest coram te consistere, cum iraseeris,* [a] *cum nemo sit par tibi robustus Jah?* [b] *tu frangis valvas chalybeas, & vectes ferreos succidis.* [c] *Tua ergò potestas est admirabilis & miraculosæ sunt tuæ operationes,* [d] *quatenus consilium tuum solummodò valet ad proculcandos hostes nostros.* [e] *Si tu ergo Jehova fortis, nobiscum, quis contra nos?* imò quidem, *si omnes gentes circumdederint nos, in nomine tuo enervabimus eos.* Benedictus ergo sis, ô Jehova, & debita reverentia, ac timore te adoret omnis creatura, [f] *qui quicquid vis facis, in cœlis & in terra, per maria & omnes abyssos.* Majestate etiam an quisquam Deorum tibi justè comparari aut conferri potest? Quis unquam Deorum (si Dii alii essent præter te) tanta majestate, gloria, admiratione, & intuentium stupore apparuit, quanta tu (ô regalissime Jehova, vere atque unice Deus atque imperator, sceptrum Angelorum ac cœlorum gerens) è monte tuo Sinai Israë-

[m] Ps. 85. 15. [n] Sap. 15. 1. [o] Ps. 33. 5. Exod. 34. 6. [p] Ps. 103. 6. [q] Ps. 17. [r] Ps. 18. 32. & 42. 9. [s] Ps. 28. 7. [t] Psalm. 31. [u] Ps. 47. 3. [x] Ps. 65. 6. [y] Ps. 68. 18. [z] Job. 25. 1. [a] Ps. 89. [b] Ps. 107. 16. [c] Ps. 107. 33. [d] Ps. 108. 13. [e] Ps. 118. 6. [f] Ps 135. 6.

Digitized by Google

litis apparuisti? ff *Nónne majestatis tuæ præsentiâ profugit mare, & diversum est flumen Jordan retrorsum, subsilierunt montes velut arietes, & colles ut subrumæ pecudes: g atque etiam coram conspectu & facie tua terra tremuit & attingente ea montes fumaverunt & fusi sunt, ac scopuli instar ceræ resoluti.* h *Quando gloria adornatus es, qui insidens cherubinis,* i *versus terram cœlos tuos declinando descendis, montesque tangendo efficis, ut fument, immittis fulgur & dispergis eos, ac emittis sagittas tuas & fundis eos.* k *Tanta ergo est tua excellentia, ut ipsa homines perturbet, facitque ut pavor tui irruat in eos.* l *Maximus ergo es ô Jehova, quia non est par tibi, imò non est verus Deus præter te omnino prout audivimus auribus nostris.* m *Nam tu es Deus Deorum, Dominus Dominorum.* n *Rex magnus per omnes Deos, Deus fortissimus, maximus, potentissimus, summè formidabilis.* o *Cujus sunt cœli, & cœli cœlorum, terra & quicquid est in ea.* p *Tua est magnitudo, & potentia, & gloria, & æternitas, & majestas, imò certè omnia in cœlo & in terra.* Tuum est, Jehova, regnum, ut qui te extollis super omnia in caput, nam divitiæ & gloria à facie tua sunt, in manu, inquam, tua est potestas magnificandi & confirmandi rem quamlibet. Itaque nunc Deus noster celebramus te, & laudamus nomen tuum glorioſum. Si nominis tui stupendi efficaciam speculemur, quis illud satis admirari, extollere atque revereri potest! q Cum *nomen Jehovæ laudent omnes cælorum Angeli & Exercitus, sol, luna & stellæ lucidæ, cœli cœlorũ, & quæ supra cœlos sunt, terrestria, cete, & abyssi omnes, ignis, grando, nix, exhalatio, ventus procellosus, efficiens verbum ejus, montes, colles, arbores fructiferæ, bestiæ, jumenta, reptilia & aves, juvenes, virgines, senes & pueri laudent & celebrent nomen tuum Jehova, quia editum est illud solium, cujus decor est supra cœlum & terram.* r quippe quod *est turris robusta, quo accurrens justus in edito collocatur. Dulces etiam justitiæ tuæ sacrosanctæ effectus nos docent tuum verbum monumentis perpetuis insculptum,* s *quo instruimur, te justum esse universæ terræ judicem, in solio tuo cum majestate sedentem,* t *circa justum scutũ existentem & gloria caput ejus extollentem,* u *eum ita pascentem, ut egere non possit.* x *Cuique rependis secundum opus suum,* y *cum sis exaltator & depressor: Nam poculum est in manu tua, & vinum turbidum est, plenum mixtione, ex quo fundis: veruntamen fœces, quas expresserint, bibent omnes iniqui terræ.* z *Facis ergo, quæ justa sunt & judicia omnibus oppressis.* a *Nam omne opus tu ducis in judicium cum omni re occulta, sive bonum sive malum,* b *animosque tu perpendis, in cujus oculis vir rectus in unaquaque via sua videtur:* Nam ut tu justus es, justè quoq; omnino disponis, nec justitiæ tuæ quicquam resistere potest, c quippe *cujus principium est tua potentia.* d *Tibi igitur, ô Deus juste tribuimus magnitudinem, quia omnes viæ tuæ sunt jus, qui justus permanes & rectus in æternum.* Præterea, si præscientiæ & providentiæ tuæ inenarrabilis virtutẽ respiciamus, eam certè mirabilem esse percipiemus. e Nam quamvis, tu Jehova,

ff *Psalm.* 114.3.
g *Psalm.* 104.32.
h 2. *Samuel* 6.2.
i *Psalm.* 144.5.
k *Job.* 13.11.
l 2. *Samuel* 7.22.
m *Deut.* 10. 17.
n *Psal.* 95. 3. & 97.9.
o *Deut.* 10. 15.
p 1. *Chron.* 19.11.
q *Psalm.* 148.
r *Proverb.* 18.10.
s *Psalm.* 9. 5.
t *Psalm.* 3. 5.
u *Psal.* 23. 2.
x *Psal.* 62. 13.
y *Ps.* 75.9.
z *Psal.* 103. 6.
a *Ec.* 12. 16.
b *Proverb.* 21.2.
c *Sap.* 12.16
d *Deut.* 32. 3.
e *Ps.* 138.6.

elatus

elatus sis, tamen depressum aspicis, quamvis altus, è longinquo prænoscis: [f] *Probasti enim hominem, & cognoscis ejus sedere & surgere & cogitationem ejus è longinquo, iter ejus, & cubitum ejus circumspicis, & omnium viarum ejus peritus es.* [g] *Testis* enim *es renum, & cordis ipsius observator ac auditor linguæ,* [h] *imò verò cum nondum erat sermo in lingua, noviſti tu ipsum totum.* [i] *Nam à te nihil occultari potest,* [k] *quatenus oculus tuus quicquid rerum est, videt, & abdita in lucem producit,* [l] quippe *qui in cœlis supra, & in terra infra cognoscis meretricem, cauponem & paganum.* Encomiis ergo perpetuis adornatus atque elevatus sis, ô sapientissime & vigilantissime Deus, cui omnia revelantur, nihilque occultari aut tegi potest. Similiter [m] consilii tui profundissimi arcanum quis cognoscere aut comprehendere potest, cum *ratiocinationes mortalium sint timidæ & instabiles cogitationes eorum?* [n] Quare licet opera tua manifesta nobis & filiis nostris sint cognita, *occulta* tamen *mysteria tua nemini sunt revelata*, sufficit igitur homini hoc scire, videlicet, [o] quod tuum consilium sit stabile & permanens. Es ergo timendus & formidabilis ô Jehova, quippe ad cujus consilii secreti adytum non datur mortalibus attingere: Principium etiam seu originem tuam an quisquam ulla rationis inquisitione perscrutari aut cognoscere potest, cum tu, quatenus rerum omnium author existis; ante omnia extiteris? [p] quippe qui *ab æterno existens, fuisti ante mundi primordium:* Nullũ ergo procul dubio habuisti principium, quatenus principii principium extitisti; [q] & *finem nullum habens, regnabis in secula seculorum:* Ex quibus colligimus, te esse mundi, hominis atque rerum omnium æternitatẽ: quod etiam in hoc arguitur, quoniam [r] quicquid facis, idipsum permanebit in perpetuũ, quod quidem, nisi tu æternus esses, fieri non posset: Hinc ergo percipimus, te principio finéque carere, & quod consequenter summo æternitatis solio, super apice atq; summitate cœli cœlorum excelsissimi, victoria triumphante, infinito gaudio & perpetua justitia atque æquitate insideas; Cujus nomen benedictum sit laudibus illustrissimis, honoréque sempiterno celebratum atque sublimatum, qui solus cum Filio & Spiritu tuo es ab æterno in æternum absque principio & fine. Porrò autem durum atq; difficile erit gloriæ tuæ perfectionem merito & modo digno depingere, [s] cum tute ipse gloriam tuam internam servo Moysi visibilem reddere nolueris; quippe quam nemo videre potest, dum vivit. Et tamen accepimus ex sacris tuis Scriptis, [t] quod nonnullis electis gloria tua externa apparuerit; Nam quamvis à priore latebat Moysen gloria faciei seu essentiæ tuæ, à posteriore tamen illam

f Ps. 139. 1.
g Sap. 1. 6.
h Ps. 134. 3.
i Ps. 139. 7.
k Job. 28. 11.
l Jos. 2. 11.
m Sap. 9. 13
n Deut. 29. 29.
o Prov. 19. 21.
p Ps. 90. 2. & 22. 4.
q Exod. 15. 18.
r Eccl. 3. 14.
s Exod. 33. 20.
t Exod. 33. 22. & 23.

Digitized by Google

oculis ſuis mortalibus conſpexit, hoc eſt, gloriam tuam ſecundariam intuitus eſt. u *Nomen tuum,* ô DEUS majeſtate planè *in mundo magnum eſt, & habitaculum in Sion, è quo tu mirabiliter à montibus æternis ingentem tuam gloriam illuſtrando exprimens, frangis potentias, & miracula ad culmen perducis: Imò verò gloriæ tuæ effectus ubique in mundo per opera tua ſtupenda declarantur.* x Nam ipſi *cœli enarrant gloriam tuam, & opera manuum tuarum declarat firmamentum.* Gloria ergo ſempiterna tibi à creaturis tuis debita ratione attribuatur, à quo, in quo, cum quo, & per quem exiſtit omnis gloria, majeſtas & potentia. Quod ad veritatem tuam attinet, y *nónne docemur, te eſſe fortem & veracem?* z *Non enim es homo, qui mentiatur, aut filius hominis, quem pœniteat: an ipſe dixiſti, & non facies, anne locutus fueris, & non præſtiteris illud? Qui de veritate tua dubitaverit, juſtitiam tuam reſpiciat, & amplius non hæſitabit.* Es ergo DEUS juſtus, fortis & verax. Doctrinæ etiam atq; ſcientiæ tuæ amplitudinis, quam ampliſſima reddunt Scripturæ tuæ ſanctæ teſtimonia. a Nam *tu erudis juſtum, & doces, quâ viâ ambulaturus ſit, inſtruis, inquam, eum facere placitum tuum, & deducis eum per terram planam, eique conſilium dare conſueviſti,* b *quoniam tu es verus rationis & ſcientiæ doctor,* c *eum quem amore perſequeris, omnibus doctoribus ſuis intelligẽtiorem, ſenibus prudentiorem,* d *per ſpiritum tuum bonum faciens, eſt doctor doctorum,* e *docens prælium & bellum, quippe cujus fruitione,* f *Joſua dux magnus & bellator invictiſſimus evaſit.* g *Samſon fortitudinem ſuam comparvit, qua leonem occidit, & mille viros ſola maxilla aſinina proſtravit.* h *Gedeon multitudinem cum paucis debellavit,* i *& Samgar ſexcentos viros ſtimulo bovis,* l virtute etiam iſtius ſpiritus ſapientiæ homines, quos eo repleviſti circa artificium veſtium Aaronis conficiendarum ad ipſum conſervandum inſtruxiſti? m ſic etiam ſpiritu tuo *Bezaleelem* inſpiraſti, quo ſtatim peritus eſt factus & intelligens in omni arte. n Ejus etiam afflatu homines ſcientiarum imperiti in Prophetas mutati ſunt inſignes, o ſic adfuit ſpiritus tuus, *Balamo, Samueli, Elishæ,* & cæteris Prophetis. p Scientia ergo & intelligentia vera ex ore tuo procedit; Nam tu Jehova ſolummodò das ſapientiam, q quia Deus es in ſcientiis perfectiſſimus. Porrò etiam tanta eſt loci, & ſedis tuæ celſitudo, ut lingua mortalium, imò verò hominis cogitatio eam dignè & verè, prout eſt, explicare non poſſit: Nec autem docet verbum tuum, literis perpetuis mandatum, r quod tu Jehova, *inſideas cœlis cœlorum antiquorum,* s *in ſolio tuo celſo atque elato, & quod totus exercitus cœli tibi adſtet à dextra & ſiniſtra.* t *Excelſior enim es cœlo & ſuper ſtellarum verticem ſublimaris, & circa cardines cœli,* u *Cherubinis innitens ambulas.* x Et cum tibi deorſum deſcendere placet, inclinas cœlos tuos, facisq; nubes vehiculum ſeu currũ tuũ, itaq;

u Pſ. 75. 1.
x Pſ. 18. 1.
y Pſ. 31. 6
z Nũ. 23. 23.
a Pſ. 32. 8.
b Pſ. 119. 66.
c Pſ. 119. 99.
d Pſ. 143. 10.
e Pſ. 143. 1.
f Deut. 34. 9.
g Jud. 14. 6 & 15. 15.
h Jud. 6. 13.
i Jud. 3. 31.
l Exod. 28. 3.
m Exod. 31. 3. & 35. 30.
n Num. 11. 25.
o Num 24. 1.
p Prov. 2. 6
q Job. 37. 15.
r Pſ. 68. 34.
s 1. Reg. 22. 19.
t Job. 22. 12.
u 2. Sam. 6. 2.
x Pſ 144. 5

ſupe

ſuper alas venti, ambulas & facis angelos tuos ventos, & miniſtros tuos ignem flammantem, & tu tandem tangendo montes efficis, ut fument, & immittendo fulgura tua diſpergis eos, ac ejaculando ſagittas tuas fundis eos. Salvum me fac ô Jehova fortis & formidabilis & ſecundum miſericordiam tuam infinitam me miſerum in illo die tremendo, horáque ſtupenda amplectaris precor, in qua tu ſumma majeſtate cum timore quidem & horrore iniquorum, & gaudio inenarrabili electorum, voce magna auditúque terribili, & gloria viſu ac aſpectu immenſa, majeſtatéque omnem imaginationem ſuperante & excedente venies, ad ſuſcitandos mortuos, & ad judicandum omnes in juſtitia, æquitate, miſericordia atque benignitate. Infinitas etiam tua tanta eſt, ut captui humano eam ſubjicere ſit impoſſibile, [y] cum tua magnitudo non ſit comprehenſibilis, [z] quoniam es in cœlo & in inferno, in extremis maris, in nocte, in tenebris, & ubique: duratione autem æternus es, ſicut in præcedentibus narravimus. O quàm infinita eſt tua eſſentia & bonitas, quam perperpetua dominatio & durabilis potentia, Jehova ſempiterne Deus mi glorioſe & honorabilis. Nec certè minus admirabilis, incomprehenſibilis & inſcrutabilis eſt ſapientia tua. [a] Cum illa quatenus altiſſimis cœlis altior, ſepulchro imo profundior, & longior terræ menſurâ, maríque ipſo latior eſt, plene inveniri non poſſit; [b] Nónne opera mirabilia feciſti in ſapientia tua? [c] Ejus profunditatem, quis inveniet, aut quis poterit uſque ad finem, inexhauſtæ tuæ omnipotentiæ ulla ratione pertingere aut pervenire? [d] *An quiſquam intelligit ejus ortum cum fuerit ab antiquis, & multo tempore apud te, [e] poſſediſti eam à principio viæ tuæ & ante opera tua, imò certè ante ullum tempus, & ante ſeculum inuncta fuit, & ab æterno ordinata, & ex antiquis antequam terra fieret, cum nullæ erant abyſſi, & fontes abundantes aquis, & cum aptaſti cœlos ibi erat, cum ſtatuiſti ambitum in ſuperficie abyſſi, fuit illa apud te velut alumnus cuncta componens.* Quis ejus operibus reſiſtere poteſt? quippe quæ ſi deſtruxerit, nemo eſt, qui ædificet, ſi incluſerit hominem, nullus eſt, qui aperiat, ſi continuerit aquas, omnia ſiccabuntur, ſi emiſerit eas, ſubvertent terram, [f] ſi ejus ſedem, in qua eſt in hoc mundo, reſpiciamus, eam in ſecretis naturæ collocatam ſentiemus: ſi ipſius pretium inquiramus, [ff] illud non novit homo, quia non dabitur illa pro auro, nec ponderabitur valor ejus argento, nec poſſunt lapides pretioſi, aut nitida gemma, aut adamas eam exæquare. [g] Nam *ejus acquiſitio præeſt carbunculis, quam pretioſa etiam ſunt ejus dona,* quippe

y Pſ. 145. 3.
z Pſ. 139. 7.
a Job. 11. 8.
b Pſal. 103. 24.
c Job. 11. 6.
d Job. 12. 12.
e Prov. 8. 22.
f Job. 28. 5.
ff Job. 28. 12.
g Job. 28. 18.

Digitized by Google

h Pſ.111.10. quæ [b] ſemen facit potens in terra,& benedictionem,opes atque divitias habet in domo ſua,facit juſtitiam perpetuam,efficitq; ut lux in tenebris luceat,gratioſa eſt,miſericors,juſta,liberalis & animoſa. [i] O utinam Deus ſapientiſſime benignè loquereris mecum,& aperires labra mea mihi,ut oſtenderes mihi ſecreta ſapientiæ,meq; doceres multiplicitatem legis tuæ,ut reverà erudirer in ſcholis tuis, & ſapiens coram te fierem ! Quid etiam in voluntatis tuæ laude eloqui poſſum, [k] qui quicquid vis,facis,& nemo te interrogaturus eſt,quid aut cur ita facis ? Imò quidem , bone & juſte Jehova, fiat voluntas tua & in terra , ſicut in cœlo , & in parte mei hominis terrena ſeu externa , ſicut in ſpirituali , cœleſti ſeu interna. [l] Parati , inquam, ſint Angeli, qui ſunt miniſtri tui , ut faciant voluntatem tuam per totum univerſum. Laudes denique tuas pro poſſe (quamvis non ſufficienter ſecundum animæ & ſpiritus deſiderium)extollere non deſinam,imò verò, [m] cum Propheta Regio canticis & gratiarum actione te laudabo. Sit ergo tibi, ô Jehova laus , honor , & gloria in ſecula ſeculorum. En ecce, Deus bone , & miſericordiâ pleniſſime , ego tuus homo, fruitione portionis eſſentiæ tuæ inexplicabilis,beatificatus, mentem meam(ſublimem & nobiliſſimam mei interni partem)tibi debito tributi loco , tanquam Imperatori meo , ſupplex offero, animam itidem meam mediam,egregii naturæ tuæ actus ſecundarii effectum,ut tuis viis & mentis ſuæ inſtitutionibus adhæreat,animámque infimam, ſive [n] hominem meum animalem tertii tui actus proventum,ut in tuis legibus perſiſtat,ac denique totum corpus meum,manuum tuarum opus,ut ſecundùm voluntatem tuam ſanctam huc atque illuc moveatur,ex animo & corde tibi humiliter ſubjicio. Pro divino & præſtantiſſimo benignitatis tuæ fructu,quem inde à nativitate mea more mellifluo tam inviſibiliter, quàm viſibiliter guſtavit , tam anima quàm corpus meum, ingentes atque gratiſſimas tibi creatori meo gratias agere geſtio, te ſubmiſsè orando,precibúsque aſſiduis ſolicitando,ut fidei,miſericordiæ,atque gratiæ tuæ abundantiam per ſpiritus tui afflatum è cœlis ſanctis , ſeu montibus æternis Sion in me effundas, ut ita vis tua externa & cœlitus emiſſa ac recenter inſpirata uniens & conjungens ſeſe illi tuo vitæ ſpiraculo in me comprehenſa,fortiter, vivaciter,& alacriter ſpiritum meũ viva veraq; regeneratione ad locũ beatorũ erigat,& contẽplatione læta in hac vita,viſioneq; certa & infallibili, per veram reſurrectionẽ in vita ſecunda ad ſupercœleſte tuũ ſolium conducat. In manus ergo tuas(exacto & completo prius divina divinorum ſpeculatione hujus primæ vitæ curriculo)exſpirẽ

i Job.11.6.

k Sap.12. 12.

l Pſal.102.

m Pſ.69 31.

n 1.Cor.2. 14.

animam

animam meam, alis aureis in ſuo ſpiritu cryſtallino vectam, & gratiæ balſamicæ plenitudine in Chriſto, & verbo tuo vero me mori permittas, obteſtor, ut tandē ſpiritus tui ſacroſancti alacrittae ad te primam & ſolam numeri creati unitatem, hoc eſt, principium, à quo primum infuſa eſt anima mea à ſimplicitate in materiæ multitudinem, ad inenarrabilem tuæ gloriæ unitatem, & ſimplicitatem reſurrectione completa reſurgam. Sis mihi, ô DEUS, oro poteſtate & fortitudine rupes, ſcutum, atque munitio, ut ſentiant inimici mei, me ſub alarum tuarum umbra tegi, præſervari atque feliciter ſpirare: Fac, ut majeſtatis tuæ inexplicabilis radio ad veram ſuperiorum meditationem rapiar, atque ut inferiora apud animam meā pro viliſſimis habeantur: Concedas, inquam, ut gloriæ tuæ memoria in honore merito, juſtaq; reverentia atque timore à ſpiritu meo perpetuum retineatur & characteribus vivis ei inſculpatur: Venerabile & laudabile ſit mihi nomen tuum ineffabile, & ſacroſanctum in æternum; Sis mihi juſtitiâ tuâ gratioſus atque propitius: Me dirigat atque gubernet providentiâ tuâ in viis meis, dum ego conſiliū cum admiratione adorem, æternitatem mundo prædicem, incomprehenſibiles gloriæ divitias extollam, & veritatis perfectionem univerſo terrarum orbi enarrem: Scientiæ & doctrinæ tuæ me capacem reddas, ut ego, ſacroſancto tuo lumine illuſtratus, mihi ipſi bene cognitus, te more tibi accepto & grato atque decenter revereri, altitudinem tuam admirari, loci & ſedis nobilitatis & ſublimitatis pulchritudinem meditatione congrua diligentiſſime rimari, infinitatis myſterium in ecſtaſi meditari, inſcrutabilem ſapientiæ profunditatem omni populo, clangore quaſi buccinæ promulgare, permanentem tuæ omnipotentiæ, voluntatem agnoſcere, ac denique laudem & honorem tuum ſempiternū & nullo ævo terminādū voce orbi terrarum uniſono decantare, citharæ harmonia referre, gloria triumphali elevare, atque famæ immortali & literarū perpetuarum, nulloq; ſeculo eradendarum monumentis confidenter tradere queam. Nec unquam ceſſabo ego hominis filius ore aperto clamare per ſacroſanctos mentis meæ radios, per ſubtiles & empyreos intellectus ac rationis ſpiritus, per lucidā animæ vitalis ſubſtātiam æthereumq; illius laticem perq; aērē cujusq; interni mei hominis portionis receptaculum, per ignem, per aquam, perq; terram, ex quibus lutoſi corporis mei compoſitio temperata eſt, per meum internum, per externum, perq; totum, clamo inquam, voceq; exerta proclamo, TU SOLUS TU TERMAXIMUS O JEHOVA ES DEUS, qui feciſti cœlum & terrā, mundumq; hominemq; ad tuam propriā imaginem benevolè effinxiſti, cujus nomē ſit benedictū in æternū.

Creatura tua in bonitate luminis tui feliciſſima.

EGO HOMINIS FILIUS.

Digitized by Google

Contenta

TRACTATVS I.

- Tractatus hic *de microcosmo secundum naturã* in duas sectiones dividitur, *in quarum*
  - Priori *Metaphysica & physica Microcosmi historia* enarratur, *in qua tria explicantur, videlicet ejus*
    - Internum seu anima, *cujus essentia est dispositionis* triplicis, *quatenus participat de natura* cœli
      - Empyrei *unde dicitur*
        - Mens.
        - Intellectus.
        - Ratio.
      - Ætherei *unde dicitur*
        - Vegetativa.
        - Vitalis.
      - Elementaris, *atque hac ratione dicitur*
        - Animalis.
        - Sensitiva.
        - Idolum.
    - Externũ seu corpus, *in quo* duo *explicantur, videlicet ejus*
      - Constitutionis ratio.
      - Harmonia, *qua partes ejus rebelles concordi pace ad invicem ligantur.*
    - Internum in externo, *hoc est*, animæ in corpore operatio, *tum in*
      - Creatione.
      - Generatione.
  - *Posteriori* Technica microcosmi, *tam interni, quàm externi naturæ* historia *proponitur in* portiones septem *distributa scilicet in*
    - Vaticinium seu Prophetiam, *quæ est mentis scientia.*
    - Geometriam, *quæ est animæ intellectualis & rationalis intentionum enucleatio.*
    - Artem memoriæ, *quæ est animæ memorativæ & imaginativæ operatio.*
    - Genethlialogiam seu genii & genituræ inquisitionem, *quæ est scientia ad animam vitalem pertinens.*
    - Physiognomiam *seu animæ vitalis & naturalis per solam faciei & cæterorum corporis lineamentorum inspectionem & observationem indagationẽ.*
    - Chiromantiam, *qua accidentia præsentia, præterita & futura, tam animi quàm corporis debita observatione rimamur.*
    - Pyramidalem contemplationem, *qua hominis interni & externi symmetriæ proportionesq; symphoniacæ animadvertuntur.*

Digitized by Google

Lucis

LECTORIBUS INCREATÆ FULGORE ILLUMINATIS, SACROSANCTO MENTIS ARDORE PERCITIS. F. R. C. HOC EST, fide, religione, charitate exornatis, incomprehensibilem in hac vita à monte & rupe JEHOVÆ fortitudinem vivificam in verbo ejus JESU CHRISTO hujus compositionis dissolutionem, & gloriosam tandem atque triumphantem à Spiritu sancto per verbum resurrectionem.

EN ecce Lectores lucis æternæ decore exornati (momos enim, derisores atque homines, qui in divino abstrusioris Philosophiæ campo sementem nunquam, vel saltem nimis parcè fecerunt, utpote quorum crassis auribus & obstinato corde ea respuere, quæ sæpenumero vera perhibentur, à Philosophico hoc nostro convivio magicis ipsius veritatis susurraminibus arcemus, & in perpetuam hominum piorum oblivionem abdimus.) En, inquam, & ecce figuram effigiemque, ut in tractatu præcedente ipsius Macrocosmi sic in hoc Microcosmi, incertis quasi hominum opinionibus deformatam, & in varias ad instar Prothei imagines fictas & præstigiosas cõversam, in se rursum mutuo nixu reficere aggredior: modò si tractatũ hunc nostrũ, alioquin fortassis asperũ ac malè cultũ vos argutia calami rudis atque impoliti scriptum non spreveritis inspicere. Faxit DEUS glorioſus, ut oculos vestros novitatis fortè cupidos benevolo hujus Philosophiæ haud vulgaris aspectu, aures vestras bibulas placido hujus sapientiæ à nobis jam ebuccinatæ susurro, atque animum tandem vestrum divina appetentem jucunda ejusdem contemplatione permulcere queam. Vos ergo in hoc opusculo meo Microcosmico fausti atque propitii adsitis obsecro, ut reliqua ad culmen & exitum felicem perducendo, ea vobis, lætitia haud vulgari perfusus, lubens volensque consecrem, eique favere non desistatis, qui jussis vestris obsequium semper commendabo, dum ego vos causamq; meam Jehovæ omnipotentis providentiæ commendavero, qui se dignos sapientiæ suæ præmio affluenter induere clementerque atque liberaliter tractare consuevit. Valete.

R. F.

C TRA-

Digitized by Google

TRACTATVS PRIMVS

De

INTEGRA MICROCOSMI HARMONIA:

In sectiones divisus duas.

In quarum { Priore *Metaphysica atque Physica* / Posteriore *Technica seu Artificialis* } MICROCOSMI *tam interni, quàm externi historia succinctè atque luculenter enarratur.*

Contenta

TRACTATVS I.

SECTIONIS I.

- *In Microcosmi fabrica duo sunt consideratione digna videlicet eam*
  - *Constituentia & conjuncta videl. ejus*
    - *Præcedētia & ad ejus creationē adjuvantia scil.*
      - *Numerorum duorum & abstrusorum effectus*, de quo lib. 1. sect. 1.
      - *Harmonia ab illis numeris derivata*, de qua lib. 2. sect. 1.
    - *Internum seu anima, in qua ponuntur tria scil.*
      - *Compositio*, de qua lib. 3.
      - *Numeri*, de quibus lib. 4. cap. 2.
      - *Harmonia*, de qua lib. 4. cap. 3. 4.
    - *Externū in quo notātur duo, scil. ejus*
      - *Constitutio*, de qua lib. 5.
      - *Harmonia seu symmetria*, de qua lib. 6.
    - *Internum in externo, in quo duo observātur scil. ejus*
      - *Compositio in*
        - *Creatione in qua agitur de*
          - *Actu*
            - *Mentis in corpore*, de quo lib. 3.
            - *Anima media in corpore*, de quo lib. 8.
            - *Anima sensitiva seu infima in corpore*, de quo lib. 9.
          - *Triplici anima in corpore visione*, de qua lib. 10.
        - *Generatione*, de qua lib. 11.
      - *Harmonia*, de qua lib. 12.

TRA-

TRACTATUS PRIMI,

SECTIONIS I.

LIBER I.

De numeris divinis.

CAPVT PRIMVM
seu hujus subjecti præludium.

QUoniam in nobilissima hominis seu Microcosmi interni dispositione,& circa admirabilem animæ humanæ harmoniam absque exactissima melodiæ & symphoniæ mundanæ,seu microcosmicæ cognitione versari impossibile arbitramur, similiter de numero, pondere & mensura (ex quibus mundus,& ejus anima miraculosa concordantiarum ordinatione atque concatenatione conflantur) sine debita divinorum,formalium & abstrusorum numerorum contemplatione mysticaq; harmonię simplicis inspectione ritè judicare aut perpendere nequimus(quippe q; omnes compositiones symphoniæ, rerum mundanarũ essentiæ,vitæ,& alii musicæ mundanæ &animatæ effectus, ab his numeris divinis & originalibus,tanquã numerus ab unitate,punctũ à linea & concordia ab unisono derivantur) idcirco imprimis & ante omnia necessarium existimamus, infinito animi & ingenii conamine, imò verò indefatigabili ipsius mentis divinæ fervore,precibus etiam assiduis & fidelibus præeuntibus,ut profundâ horum numerorum divinorum meditatione atque tum postea sincera harmoniæ simplicis,ab iis ineffabiliter scaturientis contemplatione & inquisitione ad completam horum cognitionem feliciter perveniamus.Quod quidem quoniam perfici,& ad culmen atque exitum felicem à priore perduci impossibile censetur; quoniam DEUM secundùm ejus essentiam nemo unquam mortalium describere aut propalare potuit (tam enim abdita & abstrusa sunt Majestatis divinæ mysteria) nostrûm utique erit (quibus propter mentis & ipsius verbi divini fruitionem haud quaquam deest immortalitatis consequendæ facultas) nosmet inopia laborantes & ignorantiæ tenebris obvolutos,virtute mentis in nobis habitantis captivos redimere,ab obscuro lumine discedere, immortalitatem adsciscere & corruptionem fugere : Quod quidem ut ingenuè & perpulchrè fiat,mentis nostræ acumine tenebrarum corporalium fissuras penetremus,ut à posteriori tandem unitatis metam attingamus,lucis jugum (summa pulchritudine decoratum) insurgamus,insuperstantialem mentis patriam saltu levi insiliamus, scalam Jacobæam alacriter, sed

Digitized by Google

cautè aſcendamus, D. Pauli alis ſpiritualibus (virtuti ſpiritus ſacroſancti innitentes) ad tertii cœli vitam & lumen immortale aſſurgamus, & ſi numerorum ſuperſubſtantialium arcana ſecundùm Deitatis eſſentiam oculis intellectualibus perſpicere non poſſumus, iis tamen Trinitatis gloriæ ideam, iconem ſeu exemplum ſaltem intueamur, numerosque ejuſdem divinos & formales cum materialibus (ſummâ divinitatis ſacroſanctæ reverentiâ & adoratione præeunte) comparemus, divinos cum mundanis miſceamus, mundanos cum humanis conferamus: ſic enim factus eſt mundus, ſic creatione propagatus homo: Ab hominis igitur harmonia ad ſymphoniam mundanam atque tandem (illam mundanam rationis pennis tranſcendentes) ad divinam aſcendamus: Atque hac via, cognitione à poſteriore illa elicere poſſumus, quæ ſcientia à priori impoſſibile erit captui humano comprehendere. Nos verò ordinem cognitionis à priori ſequentes, tanquam à principio ad principiatum (intellectis rebus hiſce prius à poſteriori) methodi præſtantioris cauſſa à numeris divinis & ſimplicibus, harmoniaque ſimpliciſſima ab iis conflata exordiemur, ut ipſorum gubernatione gradatim atque pedetentim ad numeros compoſitos ſeu materiales, tam mundanos quàm humanos, cum ſymphonia ab iiſdem derivata perveniamus, atque ita in res tandem materiales profundius nos immergamus.

CAP. II.

De monade, ſeu unitate ſumma & myſtica.

OCulis divina mentis acie illuminatis undique circumſpiciat metaphyſicus, conſpicillo naturæ lucidiſſimo, elementorum rerumque ex iiſdem compoſitorum angulos profundiſſima intellectus ſui inſpectione (circa res in concretò occupata) rimetur physicus, phantaſiæ ſeu imaginationis ſuæ acumine (demonſtrationis fulcimento nixus, humerisque quaſi Atlanticis ſtatuminatus) Arithmeticam, Muſicam, Geometriam, Opticam, Aſtronomiam, Aſtrologiam, & Geomantiam, proſpectivo ſuo intuitu (circa abſtracta verſato) introſpiciat Mathematicus: ſubtiliſſima rationis argutia prædicabilium ſeries atque ordines ab ente tranſcendente ad genera, & à generibus ad ſuas ſpecies ſubalternas, & de illis ad individua deſcendentes, ſimiliter prædicamentorum derivationes, ortus, prædicationes, relationes, & præcipuè tranſitum prædicamenti ſubſtantiæ à genere generatiſſimo, in particularium multitudinem ſpeculetur Logicus, memoriæ denique fiducia (non ſine candida mentis contemplatione) literarum elementarium ordinis atque originis, ſyllabarum ab iis derivatarum propagationis vocabulorum à ſyllabarum unione ortus, actum poſtea ſententiæ ſeu orationis effluentiæ ex vocabulorum ad invicem debito modo, nexu atque concatenatione promanantis recordetur Grammaticus: atque hi omnes rerum cunctarum origines atque exiſtentias ab unica & ſola illa myſtica radice benignè ſcaturire, & modo ineffabili (ſed certiſſimo) derivari tandem vultu manifeſto oculisque apertiſſimis perſpicient atque diſcernent, quæ monas monadum, ac monas ſumma diviniſſimaque nuncupatur, quæ eſt ille DEUS ſolus & termaximus, à cujus fonte omnia tam creata, quàm increata (& in multitudinem profuſa) mentis divinæ acie effluere atque promanare animadvertuntur. Nam ſi ad res Metaphyſicas contemplationem noſtram convertamus, in illis hæc unitas radix radicum exiſtere reperitur, cum ſit DEUS DEORUM, ſummitas ſummitatum, bonum bonorum, fons ſapientiæ & omnium radicum origo, intelligentia intelligentiarum, omnipotentia potentior, ingenita ab alio, benignitate infinita & myſtica mens; Imò verò in trinitate perſonarum

Digitized by Google

rum essentiæ supersubstantialis primum obtinet locum, cum sit unitas illa sacrosancta, à qua numerus divinus procedit, & in quam revertitur. Denique extra suam essentiam in res materiales & creatas more imaginationem excedente prospiciens, è fulgida sua radice Angelorum chorum, Dæmonum turbam, atque animarum cœtum immensa produxit multitudine, & sapientia sua ineffabili in orbes rutilos igneque coruscantes cohortem atque comitatum eorum, quemlibet disposuit. Similiter physicas mundi creaturas considerando, easque debito modo respiciendo, monadem hanc mysticam primum inter eas locum obtinere inveniemus, cum unitas eadem non aliter sit numeri denarii radix, quam centenarii & millenarii, ex quibus numeris mundi fabricem in primordio constituisse, & jam permanere inferius declarabimus. Hinc apud physicos principium divinum, natura infinita, & natura naturans, principium principiorum, sydus syderum, lux luminum, seu creaturarum lux undique collucens, spiritus spirituum, & spirituum opifex atque effector, mundus mundorum, dux, gubernator & director omnium, axaltator & depressor nuncupatur. Tempus etiam suam originem ab hac radice non habuisse negabit Philosophus, quatenus hæc monas in sua natura sempiterna, & ab alio non genita, rerum omnium creatarum principium & finis seu α & ω existit. Quare etiam à dicta radice mystica suũ principiũ *(Nunc)* accepit, sine qua nullũ unquam extaret tempus; Cùm nunc, sit ejus terminus, à quo deducitur & movetur, non aliter quàm linea à puncto. Sine hac etiam radice non esset logica relatio, cum nulla ratione Filium dicamus, nisi sit respectu Patris, neque in supersubstantialibus, ubi Pater dicitur sui ipsius, seu ex se ortum principium, neque in inferioribus, cum, ibi hæc radix sit abstrusum entium semen, seculorum parens, ac vita cuncta producens, cuncta bono ac bonitate sui ipsius replens atque satians. Porrò etiam secundũ Mathesin considerata radix hæc in Geometria, est lineæ primordialis punctum, circulique centrum, à cujus multiplicatione omnes lineæ, omnes superficies, corporaque omnia tam mathematica, quàm physica proveniunt, atque iterum resolutione præeunte, in eam tandem, tanquam in principium, à quo, revertuntur. In Musica est concordiæ & harmoniæ origo, unisonus nempe ille primordialis, à cujus supersubstantiali tono melodia empyrea sive spiritualis, sive sit mundana, sive humana, atque etiam instrumentalis exoritur, quatenus scilicet à suæ vocis seu soni radicalis (verbum producentis) termino Diatessaron, Diapente, Diapason, Diapason cum Diapente & Disdiapason consonantiæ compositæ derivantur. In Arithmetica etiam monas hæc radix existit, ex qua digiti, articuli, numeri, centenarii, millenarii atque sic in infinitum exoriri atque emanare observantur. Unde manifestum est, quod hæc radix seu monas & unitas sit unum & omnia, unum autem omnium, unum ante omnia, & unum in se ipso, radix & centrum præsentium, præteritorum, & futurorum, quæ sunt, unitate materiali prior, quoniam simplissima, numerorum numerus, unitas & numerus, ac unitas, quæ omnem numerum simplicitate penetrat; nam in Trinitate Pater est ineffabilis, in cœlum empyreum respiciens, est mens mentis, & anima animarum, atque magis deorsum in mundum materialem prospiciens est natura naturarum. O admirabilis ergo monadis seu unitatis dispositio, quæ cum sit existentiæ rerum caussa atque origo, quid tamen sit, non ingenii, imò verò ne mentis quidem acumine (ab ea immediatè profluentis) discerni potest, aut ratione ulla exprimi. At tamen essentiæ hujus natura mirabilis in unitatis arithmeticæ contemplatione rationi nostræ luculenter explicatur: Nam unitas arithmetica omnium numerorum communis est mensura, fons & origo, continens in se omnem numerum utcunque magnum, & tamen multitudinis omnis insons, semper eadem, immutabilis, indi-

Digitized by Google

visibilis & parium expers: Atque hinc est, quod hæc unitas in se multiplicata nihil producit præter se ipsam. Nam 1. in se ducta producit, tantum 1. & in æternum, ex illa in se ducta nonnisi sola unitas exsurget: Unde liquet, quod unitas sit sibi radix, quadratum, cubus, &c. & tamen semper est hoc idem Nam utcunque multiplicatur in unitates, nulla tamen ex unitatibus productis est major aut minor unitate radicali, neque est pars minor suo toto, quoniam non multiplicatur in partes sed in seipsam. Omnium denique rerum est principium & finis, dum tamen ipsa neque principium, neque finem habet, quibus existat, quoniam nihil uno prius, nihilque uno posterius. Unum ergo omnium rerum principium est, & usque ad unum omnia sunt, & ultra ipsum nihil existit. Porrò etiam omnia, quæ sunt, unum ipsum, tanquam suam radicem desiderant, quoniam ab eo primum processerunt, & de illo uno ex necessitate participant: Hinc ergo est, quod omnia ad illud unum redire contendunt, quatenus ab eo radicaliter profluxerunt, quæ quidem regressio, atq; in primum principium reversio nunquam perficeretur, nisi pluralitas & multitudo gradatim & pedetentim eis exueretur. Hujusmodi ergo est illa mystica monadum monas, unitas unitatum, prior simplicitatis summitas, rerum omnium semen & centrum, omnis expers substantiæ, omnium principium, radix atque origo, principium, inquam, omnem numerum continens à nullo contentum, omnem gignens numerum, nullo numero genita, pater omnium, pater suiipsius, pater filii unigeniti: Imò talis & ultra, quam imaginari potest mens humana, est unitas, unum & monas illa, sanctus sanctorum, summitas excelsitudinis, & Deus deorum, qui super cœli cacumina, & extra omnem materiæ existentiam in solio & throno suo coruscante immortali gloria lætus atque repletus constanter sedet, tonum illum sacrosanctum mysticum, ineffabilem, & originalem intonans mundo, cujus pulsatione, actu & afflatu unisono ac uniformi mundus & creaturæ ejusdem variis formarum concordantiis, quibus existant & vivant, imbuuntur harmoniæque rerum elegantissimæ atque exertissimæ (bibulas mentis aures permulcentes) exaudiuntur, & in rationis humanæ penetralibus concipiũtur atq; reconduntur, cujus melodiæ ineffabili, voceque ac verbo efficaci (Spiritu divino undique afflante) macrocosmi compages gaudio quodam saltare, proportionaliter tripudiare, & quasi prosiliendo vivere observatur, stellæque tam fixæ, quàm erraticæ (ac si lætitia supernaturali essent perfusæ) choreas ducere sempiternas animadvertuntur, microcosmi proportiones & consonantiæ, in mente, intellectu, ratione, anima, motu, vita, & elementari corporis constructione (functiones pulchras & admirabiles perficiendo) fulcimento tanquam divino statuminari percipiuntur. Hæc, inquam, unitas est pulsator Monochordii & ipsa forma ac anima totius harmoniæ macrocosmicæ & microcosmicæ, cujus chorda seu materia instrumentalis est spiritus ille universalis, quem illa actu suo ineffabili ex chaos visceribus liberavit, & ex nihilo fecit, ut aliquid actu existeret, & loco passivi suis actionibus stupendis inserviret, cui tanquam Regi Regum, omnia totius naturæ offerenda, & quasi tributum ei debitum, attribuenda & conferenda (rerum videlicet vitæ, essentiæ, animæ & corpora, quatenus ab ea dependentia) imprimis summo opere atque ultimo animi conamine agnoscere atque confiteri debet, quilibet mentis sanæ compos & mediocri rationis munusculo decoratus.

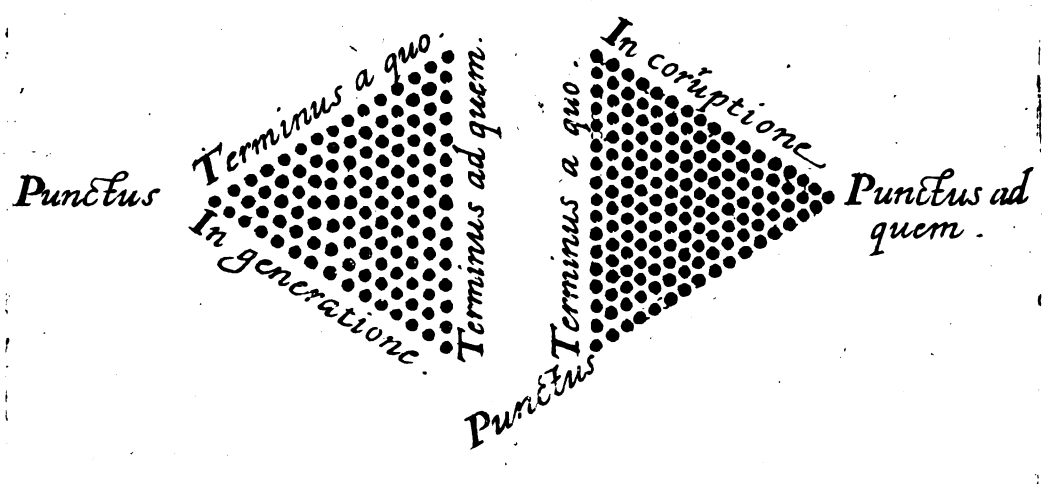
Exempla

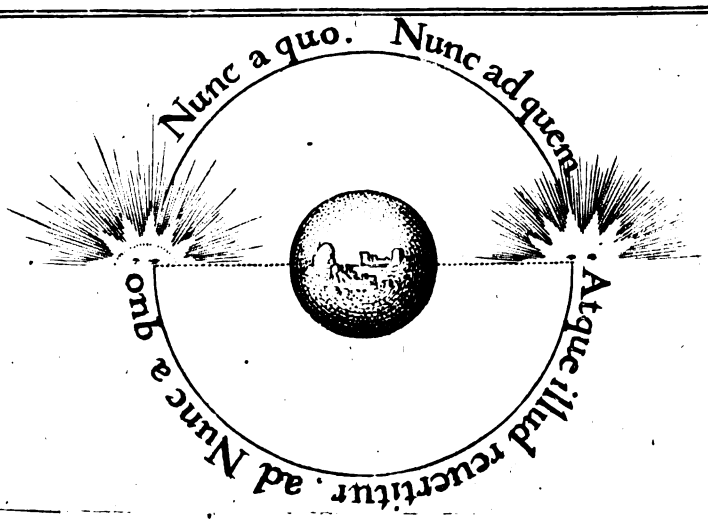
Digitized by Google

Exempla nonnulla, quibus Unitas ſacroſanctæ Trinitatis (eam rebus inferioribus comparando) pro capacitate humana demonſtratur.

Unitas ſuperſubſtantialis eſſentiæ explicatur in Arithmetica per 1. Nam ab unitate hac in Arithmetica omnes numeri in infinitum progrediendo, tanquam ab eorum fonte & origine fundamentali depromuntur, ut 1.2.3.4.5.&c. In Matheſi & arte Geometrica per punctum demonſtratur, à quo linea derivatur, per quod continuatur, & in quo terminatur (unde linea rectiſſimè definitur fluxus punctorum ad invicem colligatorum.) At quia omnis ſuperficies ex lineis corpuſque ex ſuperficiebus componitur, ſequitur inde ex neceſſitate, quod tam lineæ, quàm ſuperficies & conſequenter ipſum corpus à puncto unico exoriantur; Simili quidem modo ab unitate, & ejus fluxu fit numerus denarius, in quo unitas compoſitioni ſe jungit, videlicet natura ſuperexcellenter ſubſtantialis cum materia creanda, ut 1. cum 0. ſine qua cyphra non plus erit, quàm materia hylæ forma eſſentiali & lucida privata: Unde ſic ſe habet unitas ſimplex ad numerum denarium, ut punctum ad lineam, & numerus denarius ad centenarium, ut linea ad ſuperficiem, in quo etiam ſemper præcedit DEUS unitas ſeu punctum & numerus centenarius ad illum millenarium, ut ſuperficies ad corpus, ut infra latius indicabimus. Ex quibus manifeſtè liquet, quod niſi Deus rebus omnibus præponatur, non erunt res magis in actu, quàm cyphræ Arithmeticæ, quæ qualicunque multitudine per ſe exprimantur, abſque unitate tamen, aut aliquo ex digitis ab ea profluentibus, nihil prorſus ſignificabit, ut 0.00.000.0000.00000. nihil denotant, ſed 10. 100. &c. aliquid. Per punctum etiam mirabiliter explicatur DEUS in rephyſica, cum illud ſit motus in generatione & corruptione, principium, & quaſi hoc (*nunc*) à quo tanquam ab originis ſuæ paternæ fundamento, ſeu termino à quo, tempus prodiit, & in quod iterum revertitur.

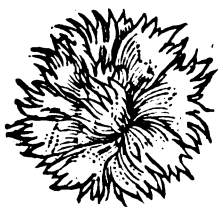
Demonſtratio puncti, & lineæ ab eo more mathematico profluentis.

Digitized by Google

Sit ergo unitas ſuperſubſtantialis punctum primarium atque originale ſeu ſummum, à quo omnis rerum entitas effluit, & ad quod iterum res omnes (reſolutione præeunte) tendunt. Deſcribitur autem hoc modo:

Similiter puncto unico, & circa punctum unicum creatus eſt mundus orbicularis, ut in ultima demonſtrationum quarti capitis clarius oſtendetur.

CAP. III.

De Diade ſive dualitate myſtica & ſuperſubſtantiali.

PRima monadum monas, ſanctaque unitatum unitas ſuperſubſtantiali partu ſimplicitates ſummitatum ineffabilem in modum effuſa, peperit atque produxit, quippe, quæ per primigeniam formam proſiliens trinam adepta eſt vim: Ubi etenim profunditas Patris eſt, ibi illuſtris Filii, conciliatrixque Spiritus ſancti elucet fulgor, atque ut ita coronatur fons ille ſuperſubſtantialis pulchritudine prolis, quæ ex ſuo centro effluxit, & circa centrum volvitur, genitusque eſt filius, qui eſt inclyta patris ſapientia, rerumque omnium opifex: Nam per effuſionem unius in filium nata eſt natura media ineffabilis, quæ erat ante naturas omnes, partus equidem ſacer inenarrabilisque fœtus patris ineffabilis, cujus ortum abſtruſum, & myſticum nullum equidem tempus novit, quoniam unà cum patre apparuit, ſemper natus, qui naſciturus erat, & in eo manet, quamvis ex eo progenitus, ut omnia ſapienti moderetur ſpiritu: proſiliens, inquam, filius à patre in patre permanet in æternum, & rurſus extrà, quæ ſunt patris, regit. Hic patris verbum vociferans ſermoque eſt exertiſſimus & primus ex prima progenitus radice: Radix eſt omnium; nam cuncta ſunt condita per ejus inclytum ortum, cum omnium rerum ſit ſemen. Unitas ergo eſt dualitatis ejuſdem eſſentiæ fons: & dualitas ſeu filius eſt unitatis ſeu patris forma atque imago: Unitas ſeu pater eſt dualitatis ſeu filii potentia; dualitas verò ſeu filius eſt patris pulchritudo. Et quamvis dualitas materiæ ſit numerus infauſtus: quia fons atque origo litigii, diſcordiæ, impuritatis atque confuſionis, nam hic numerus aſſumendo ſibi materiam ab unitate ſeparatur, quia in contentionis limites ingreditur, deorſumque in multitudinem ſe multiplicando, fugiendo ab unitatis præſentia, & tendendo verſus centrum & profundum materiæ tenebroſæ profluit, ideò numerus hic in materia dicitur omnium imperfectiſſimus, quia nunquam niſi per reſolutionem reſolvi, & ad unitatis eſſentialis ac ſuperſubſtantialis apicem reduci poteſt, attamen binarius hic formæ numerus divinus, ultra unitatis eſſentiæ limites non recedens, eſt numerus formaliſſimus & beatiſſimus; quia in eadem eſſentia, virtute unitatis (Spiritu mediante atque colligante ſancto, à centro unitatis ſeu patris, & dualitatis ſeu filii procedente) ad unitatem reflectitur, & cum unitate renitur, ſecundum illud *M. Triſmeg. Monas generat monadem, & in ſeipſam reflexit ardorem ſuum.* Atque hæc eſſentia Deiformis, uniformis & triformis eſt, quoniam licet triplex ſit hic perſonarum & numerorum, reſpectu

Digitized by Google

officiorum & virtutum distinctarum cuique attributarum differentia, est tamen semper unitas essentiæ & identitas Deitatis; quæ quidem unitas virtute glutinis spiritualis inviolabiliter conservabitur in perpetuum. Atque hoc modo habemus Diadem ex Monade, quæ virtute conciliatrice Triadis cum Monade iterum in unitatem reducitur. Est igitur dualitas numerorum unitas, quia trinitas, estque trinitas, quia unitas; trinitas scilicet personarum, unitásque essentiæ Deiformis.

CAP. IV.

De Triadis seu numeri ternarii supersubstantialis ortu.

MEns siquidem DEUS utriusque sexus fœcunditate pleniſſimus (*Mercurii Trismegisti* ore jam loquor) vita & lux, cum suo verbo mentem alteram opificem peperit; qui quidem DEUS *ignis* dicitur atque *spiritus numen*, quem *Synesius* vocavit Spiritum sanctum medians principium à centro genitoris & à centro filii procedens, cujus lux eluceſcens conciliatrix nuncupatur, eò quod numerus ejus ternarius est veriſſimus & syncerrimus amor, qui Patrem cum filio nexu inviolabili conjungit, quippe quod dualitas (quæ est multitudo ab unitate progrediens) numeri ternarii vinculo in concordem unitatem reducitur. Talis ergo erat mundi origo, ab unitate, inquam, in multitudinem progreſſio, & talis ejus periodus, reductione scilicet multitudinis ad unitatem. Secundùm horum igitur divinorum numerorum in unitate semper contentorum progreſſum, dualitatis materialis, seu spiritualis, seu aqueæ seu naturæ humidæ ordo, harmonia, proportio, mensura seu intervalla disponuntur: hinc enim universi mundi in tres regiones divisio, quarum secunda à prima & tertia & ab utraque essentias acceperunt suas: hinc tres harmoniæ cujusque symphoniæ, Diapason, Diapente, & Diatessaron, quarum Diapente à Diapason quasi unitate & Diatessaron ab ambabus: hinc rerum omnium & ipsius mundi proportionis duplæ, sesquialtera & sesquitertia à varia lucis divinæ in spiritus universalis in hyla dispositione derivatæ: hinc rerum intervalla, nempe linea, superficies & corpus, seu longitudo, latitudo, & profunditas; linea nempe à puncto, & superficies à linea & corpus ab utroque: hinc tria animarum genera, intellectualis, sensitiva & vegetativa: hinc mundi dispositio à tribus, numero scilicet, mensura & pondere: hinc denique tres prædicantur à Philosophis mundi Principes; DEUS, Mens, & Spiritus. Atque hæc erat ratio, cur *Pythagorei* unitatem Apollinem vocaverunt, diadem materiam, triadem verò formam justitiamque, quæ summa est perfectio. DEUM ergo *numero impari gaudere* dicit *Poëta*, quoniam numerus primus & simpliciſſimus impar in essentia supercœlesti, est amor ille, qui conjungit patrem cum filio, unde (inquit *Synesius*) *Salve ô puriſſime Spiritus, centrum filii & patris*. Et alibi: *Ipsum socium filii & medium inter radicem & germen nuncupavit*. Et alibi: *Lucem conciliatricem*, quia à duabus personis primis derivata & cum illis unita Trinitatem conflavit: dicitur ergo hic numerus ternarius; *numerus sacer, numerus perfectionis*, & *numerus potentiſſimus*, quia incõpositus & primus numerus impar, cujus nexu Dualitas fit Trinitas & Trinitas est facta Unitas. Atque hinc est, quod unum trinam sit adeptum vim, quo factum, ut DEUS unum sit & omnia, unum in seipso & per omnia, & quod Unitas sit, cum sit Trinitas, & quod Trinitas sit, cũ sit Unitas: secundùm *Synesii hymn. 2.* *Cano te Unitas, cano te Trinitas: Unus es, Trinitas cum sis; Trinitas es, Unitas cum sis.*

Digitized by Google

Unitas enim est & solus in se actus, Trinitas est in perfectione sua, ab ipsa permanante, qua omnia creata, perfecta & bona dicuntur. Concludimus igitur, quod unitas sit terminus à quo & dualitas primogenitus unitatis, quasi numerus medius inter unitatem & ternarium, cujus perfectione, in essentia divina dualitas, seu medium nexu indissolubili duobus extremis conjungitur, quæ iterum circulari progressu sibi ipsis mirum in modum cohærent. Unde efficitur, quod omnes tres personæ, proprietate distinctæ non sint, nisi unum essentiâ, videlicet unica summa & sola essentia, quæ nihil præter tres personas existit, id est, tres proprietates, quarum una non est alia, nec duæ quævis sunt tertia, nec quævis tertia duæ, id n. sunt duæ, quod tertia, id tertia, quod duæ. Quid hoc? Deitas una, essentia una, unum denique. Qualiter hoc, si tres? Qualiter tres, si hoc? Incomprehensibiliter proin mirabiliter: Fides tantùm novit, sed tanquam à divino Spiritu totum, baptizandi formulam sub numero hoc ternario & relatione instituente: *Baptizate*, inquit, *in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti*, quæ quidem tria relativa declarationem suscipiunt, ut infrà latius ostendemus.

Demonstrationes proprietatum sanctæ Trinitatis per icones & exempla factæ.

Oculo comparari & declarari potest multiplex sacrosanctæ & supersubstantialis essentiæ proprietas. Albedo enim oculi Patri referri potest, quatenus ex ea cornea sphæra atque uvea (Filio atque Spiritui sancto comparatæ) procedunt: Nam Filius (qui proximè in suo processu Patri accedit) sphæræ corneæ assimulatur; & Spiritus (qui est virtus ab ambobus) uvæ refertur, quæ in centro est corneæ, ut illa in centro albedinis utrosque orbes comprehendentis. *Ut infra videre licet Figura* 1.

Vel *comparatus Soli* eo modo, quo dictum est in demonstratione facta libro primo, de macrocosmo cap. 1. *Ut infra videre licet Figura* 2.

Vel *etiam eruptioni nubis* conferre liceat in tonitru factæ, in qua DEUS Pater videtur in similitudine ignis consumentis apparere. Sic à Moyse & Israëlitis visus est Jehova ineffabili vultu: Vox autem seu crepitus in tonitru verbo Dei assimulatur, hocque non ineptè cum huic opinioni sacræ Scripturæ astipulentur: Atque coruscatio denique seu fulgura Spiritui sancto attribui queunt, cum tali forma descenderit Spiritus ille super Apostolos. *Ut videre licet Figura* 3.

Vel

Digitized by Google

fig: 1.

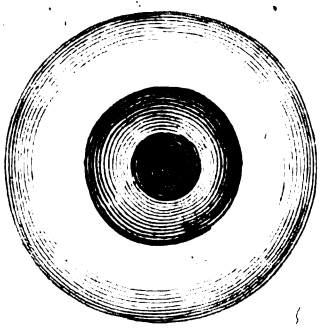
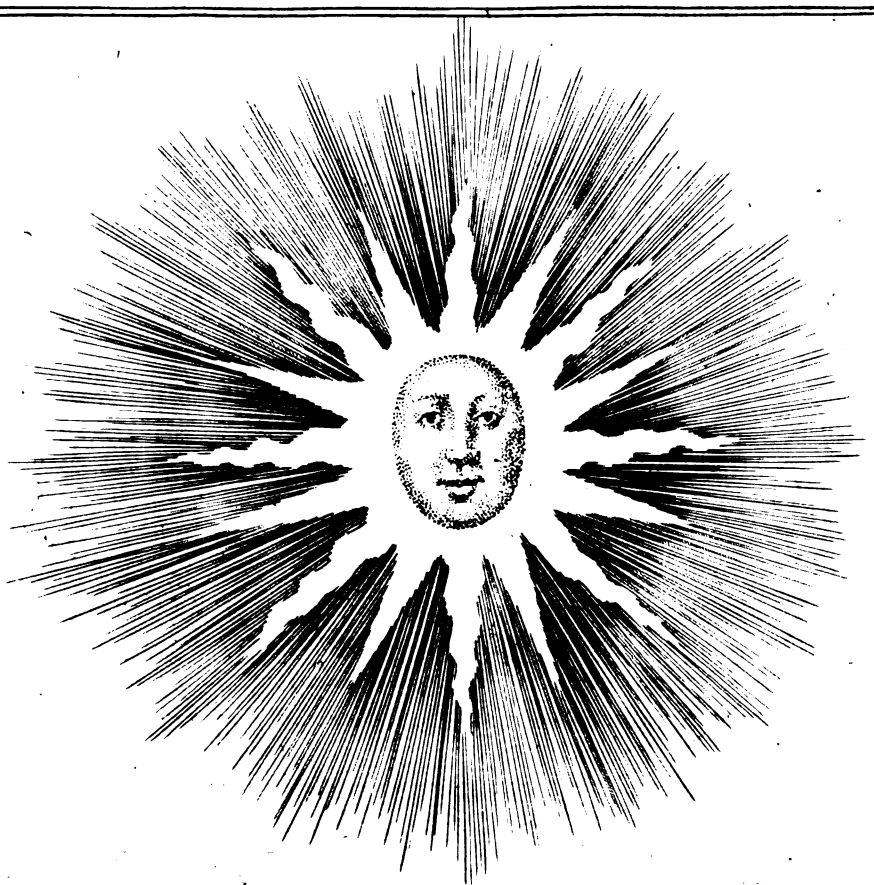
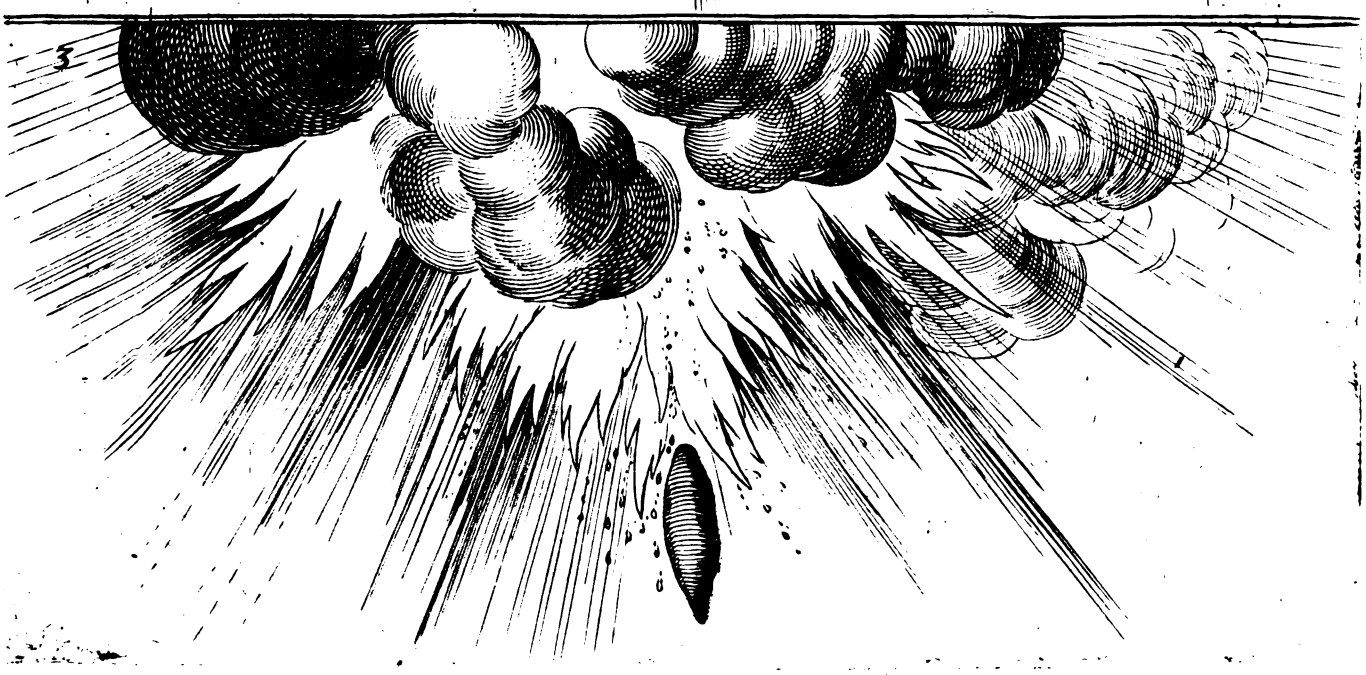

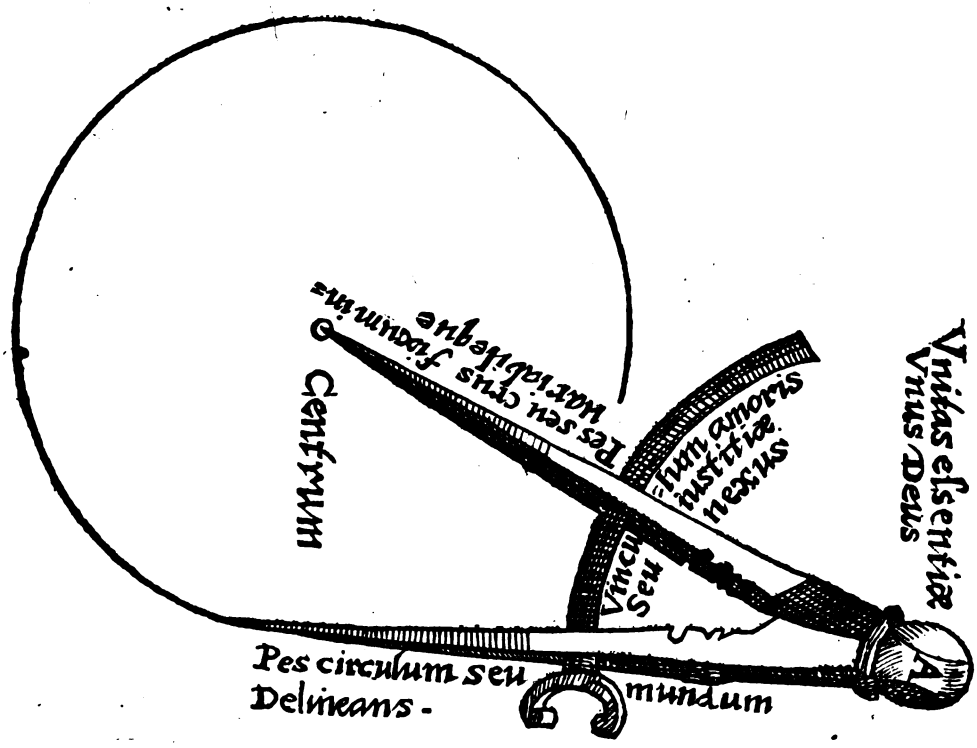
fig: 2.

Digitized by Google

Vel *circinis* quam optimè eam adaptare poſſumus, quorum ſummitas eſt quaſi punctum, vel unitas eſſentiæ, quæ dividitur in proprietates diverſas: Nam unus ejus pes firmatus atque immutabiliter in centro ſtans ſemper idem eſt, nec enim movetur à ſuo loco: Pes verò alter, mobilis eſt & regulariter circulum æqualiter à centro diſtantem deſcribit: Ac ut pes mobilis ſit firmior atque obedientior diſpoſitionibus regularibus pedis immobiliter & invariabiliter centro adhærentis, adeſt quidam amicitiæ nexus & amoris quaſi vinculum regulariter per centrum membri mobilis tranſiens, quod fixè membro vel pedi fixo affigitur & gubernat actum pedis ſeu membri mobilis ut numero, menſura atque proportione ſemper conveniat, atque relationem habeat ad pedem ſeu membrum fixum, ut ſecundum membri fixi leges & juſtitiam agat. Exemplum tale eſt.

Ab una eſſentia nempe A. tres propriętates diſtinctæ procedunt, quæ in ſe ſunt unum & idem, videlicet, quaſi eſſentia ſuperſubſtantiali A. In mundi verò fabrica ſunt variæ & diverſæ Deitatis proprietates: Deus enim in cœlorum cacumine conſtanter ſedens à ſe immiſit filium ſeu ſapientiam ſuam ad mundi orbicularis fabricationem non aliter, quàm pes circini mobilis progreditur dilatatione à pede ejuſdem fixè & firmiter in centro permanente ad circuli ſeu peripheriæ productionem, cujus operatione circulus delineatur, & tamen in eſſentia conveniunt, videlicet in unitate ſeu puncto. A *verbo Jehova* (inquit Pſalmiſta) *firmati ſunt cæli*, &c: Et alibi; *ſapientia Dei completa eſt machina*: Unitas ergo & pater conſtanter & invariabiliter manens ordinavit dualitatem ſeu filium, ut ſuam voluntatem exequeretur, eratque filius, patri ſuo obediens, regulariterque Spiritu (à patre & ſeipſo egrediente) gubernatus ultra ſuum circulum limitesque à centro æquidiſtantes non progrediebatur; quoniam per

Spiritum

Spiritum utraque extrema in unum hoc idem conjunguntur, ita ut totum non sit, nisi unicus DEUS, unaque essentia divina superexcellens atque superans omnem intelligentiam, cui sempiterna sit laus, excellentia & dignitas. Sic unus atque idem circinus in varia officia distribuitur, quorum unum est firmiter stare, atque actiones duplices aliarum proprietatum secundùm justitiam gubernare, atque pro sua dispositione disponere, sine qua figuram circularem describere impossibile est: Aliud est, extrinsecus in loco atque materia spatiosa operari, atque figuram circularem & orbicularem delineare: Tertium, utriusque virtutem vinculo amoris connectere, & harmoniam atque conformitatem ab utriusque amplexu effluentem exactè atque ad justitiam proportionare. Officia etiam unius Deitatis simili modo, sed & ulterius quàm mens humana excogitare potest, explicantur. Nam pater in arce sublimi (igne coruscante) constanter sedens, ordinando dixit, verbumque FIAT mundum orbicularem, cœlosque sphæricos fabricavit; Spiritusque intermedius virtutem utriusque amoris vinculo complectens vim, atque efficaciam, cum locutoris, tum verbi in mundum creaturasque suas influxit, atque affluenter impluit, juxta illud Psalmistæ regii antea allegatum; *Verbo Domini firmati sunt cœli, & spiritu ab ore ejus omnis virtus eorum.*

CAP. V.

Quod quælibet persona sanctæ & individuæ Trinitatis proprietatem habeat distinctam in mundi fabrica creaturarumque ejusdem productione; Et de universalis unitatis proprietate, ac de ejus cum denario numero convenientia.

ADmiranda mysticæ mundi creationis ratio in arcana Trinitatis dispositione, Deitatisque sinu delitescit, ita ut nullus existat in Trinitate digitus, sive sit unus, sive binus, sive trinus, qui suum proprium, & peculiare mysterium in se non possideat, variumque in mundo (secundùm ingentem & admirabilem sui muneris efficaciam) non producat effectum. Nam in unitate (quatenus non potest in se multiplicari, aut de sua natura, in multitudinem reduci aut dividi) tanquam unico universo mundo ideali & merè formali, mundi materialis effigies abstruso modo delineatur: Unum enim procul dubio erat principale in animo conditoris condendorum exemplar. Ut igitur Monas erat primò in Trinitatis productione (quæ est prima rerum tam increatarum, quàm creatarum radix) sic etiam secundò post illius quadrati simplicis partum, primum locum occupabat unitas in denario numero ad mundi compositionem, quippe quæ cum denario numero connectione sorti adligatur: Nam unitas est pater supersubstantialis partus, & denarius numerus est pater substantialis partus, qui quidem genitores duo ab invicem non differunt, cum ambo sint Deus unus, sed tamen proprietate actionis differunt: quia prior unitas simplex erat, & inexplicabili modo in mundo supersubstantiali versatur, posterior verò in denario (hoc est, cum cyphra conjuncto) in mundum materialem agit. Hinc *Mercurius Trismegistus*: DEUS *cosmi pater, & cosmus Dei filius dicitur*, &c. Est igitur DEUS unitas in mundo formali & numeri denarii locum habet in mundo materiali: Nam ut numerus denarius est finis numerorum simplicium, sic etiam est principium compositorum, & medium seu centrum inter unitatem & numerum centenarium. Incipit ergo unitas numerum denarium in simplicibus, iterumque eadem unitas numeros quoscunque denarios terminare observatur.

Digitized by Google

Atque huic noſtræ opinioni adſtipulari videtur *Mercurius Triſmegiſtus*, cujus verba ſunt hæc: *Numerus denarius animæ genitor eſt; vita verò & lux ibi unitæ ſunt, ubi unitatis ipſius numeri ſunt ex ſpiritu nati, itaque unitas ſecundùm rationem denarium complectitur, rurſuſq; denarius unitatem.* Quanto equidem gaudio eſſem ego perfuſus hæc ſapientis verba audiendo, tam propriè atque aptè huic meæ inventioni convenientia, vix lingua aut plumæ argutia exprimere poſſum: Nam quid aliud voluiſſet Antiſtes hic divinus, quàm quod in mundi creatione numerus denarius (quem poſtea unitatem appellat) ſit animæ mundanæ genitor, & per conſequens humanæ, quoniam, inquit ille, *ibi vita & lux*, id eſt, ſpiritus & fulgor divinus ſeu forma unita ſunt: dicitque unitatis numeros ex ſpiritu, hoc eſt, ex materia ſpirituali natos eſſe, articulatos nimirum & compoſitos. Ex his igitur ſic concludit, propter compoſitionem Spiritus cum luce. Itaque unitas ſecundum rationem denarium complectitur, hoc eſt unitas, quæ genitor erat in ſuperſubſtantiali & ſimplici partu, in partu compoſito ſecundùm rationem denarium complectitur, dicitque reciprocum eſſe complexum inter unitatem & numerum denarium. Ex quibus arguere videtur, quod unitas in trinitate ſit idem, quod denarius in compoſitione, & in alio loco dicit, *quod numero denario præſenti intellectualis generatio compoſita ſit*, hoc eſt, cœlum intellectuale cum choro Angelorum in novem ſphæras ſeu locos primæ articulorum denariorum cõpoſitionis diviſum, &c. Dicimus denique, quod unitas duplicem habeat ad mundum relationem, vel ſcilicet, quatenus id omne eſt, quod eſt: atq; ita nunc mundus integer unitati (quæ integra & univerſalis eſt in ſe) comparatur: Unde mundus propter ſuarum partium integritatem à *M. Triſmegiſto*, dicitur DEUS *materialis & incorruptibilis*: Et alibi dicit: DEUM *unum eſſe unius mundi patrem, mundum unum eſſe unius ſolis progenitorem, atque unicum ſolem eſſe unius hominis originem*, &c. Vel quatenus propter unitatis ſuæ proprietatem (numerum denarium amplectentem) primum creationis opificium ſibi vendicavit, & in prima ſua diſpoſitione (quatenus prima perſonarum ſuperioris mundi machinæ rationem ſibi attribuit: quippe cujus ſpiritus igneus in ea regione primum ſuper aquis ferebatur) Ex his igitur conſtat, quod primæ Trinitatis perſonæ proprietas atque actio in mundi ſtructura verſetur circa univerſalitatem, mundum unum integrum conſtituentem: Nam cum omne, quod eſt, ſub ejus dictione inæſtimabili conſtituatur, & in ejus virtute comprehendatur, ipſam totam rerum naturam univerſumque mundi ſpiritum reſpicere, de potentia in actum reducere, & igneo ſuo vitæ ſpiraculo ſuſtinere, atque univerſam denique machinam, immenſa ſua fortitudine ſtatuminare, neceſſariò conſequetur.

CAP. VI.

De numeri Binarii & Diadis ſeu ſecundæ perſonæ proprietate & officio in mundi fabrica.

NUmerus Binarius ſacroſanctus ab unitate immediatè procedens ſecunda Trinitatis individuæ perſona exiſtit, primæ ſeu unitati vinculis inviolabilibus connexa; Filius ſuperſubſtantialis unicus, à Patre Deiformi propagatus, & in patre exiſtens, non aliter, quam vox in ore, dum loquitur homo, vel rectius, ut crepitus ſeu fragor formidabilis in tonitru, ſeu verbum Jehovæ Moyſen alloquentis, ſuper montem Sinai à nube, tanquam ab ore Dei proſiliens, cui in inſtante ſpiritus igneus, ſeu fulgor divinus, ſeu gloriæ ſpiritualis & igneæ Jehovæ excellentia ſuccedebat, tanquam ab ipſo Jehova, & ejus verbo proſiliens. Hæc, inquam,

Digitized by Google

inquam, patris ſapientia, hæc lux increata, hic mundi & vitæ creator, à patre ſecundus, quatenus ejus filius unigenitus, ex eo proximè exiliens, in patre manet, & rurſus, quæ extra ſunt patris, regit, mundo deducit fœcunditatem vitæ, ſecundùm illud divini *Syneſii: Quem ex ineffabili ſinu effudiſti filium, in te manet, ex te quamvis progenitus, ut omnia ſapienti moderetur ſpiritu, moderetur oras immenſi mundi uſque ad imum fundum, centro terrenæ portionis piorum affulgens: ſolvit enim labores & curas miſerorum mortalium, autor bonorum, propulſator malorum*, &c. Ex cujus ſiquidem ſermone elicimus, verbum ſeu ſermonem, ſeu ſecundam Trinitatis perſonam ex proprietate ſua peculiari, verſari circà materiæ univerſalis abyſſi mundum majorem conſtituentis & compoſitionis opaci mundi minoris externum conflantis, mundificationem, præſervationem, & purificationem, eratque ejus officium juxta ſecretum patris conſilium & voluntatem, ut cœlos firmaret, ſecundùm illud Pſalmiſtæ Regii; *Verbo Domini firmati ſunt cœli*. &c. Hinc in hujuſmodi ſermones iterum prorumpit *Syneſius: Tu mundi conditor fulgentium orbium & ſyderum, centríque terræ ſtabilitor, tibi Sol aquitat perennis fons*, &c. Hoc etiam verbi officium ſeu proprietatem luculentius nos docet *Mercurius Triſmegiſtus Pim.* 1. his verbis: *Mens cum verbo ſeptem fabricavit Planetas, qui circulis mundum ſenſibilem complectuntur; connexit inde Dei verbum ex elementis deorſum tendentibus purum naturæ artificium unitatúmque eſt officii menti, conſubſtantiale enim eſt, relictáque ſunt elementa deorſum tendentia ſine ratione, ut ſint tanquam ſola materies: Mens quidem opifex unà cum verbo, circulos continens, ac celeri rapacitate convertens ſuam ad ſe machinam flectit, eámque volvi à principio ad finem abſque fine præcepit.* Et alibi: *mundum verbo non manibus fabricatus eſt opifex.* Et alibi: DEUS *verbo cuncta conſtituit.* Ex quibus conſtare videtur Binarii ſupercœleſtium numerorum proprietatem eſſe circa mundi materialis ordinationem & ejuſdem in regiones, cœlos & orbes diſpoſitionem; ipſumque operationes ſuas perficere virtute unitatis ſeu patris, cui conſubſtantialis exiſtit coadjutor in machinæ univerſæ diſpoſitione. Pater igitur & unitas verſatus eſt circa unum & totum, & filius tanquam multiplicatus in patris bonitate, diſtinguit, illud unum univerſale in partes differẽtes & virtute diſtinctas, ambo circa materialia verſantur, & ſpiritus ſeu ſplendor ſanctus ab utroque proſiliens, cuilibet mundi portioni & creaturæ virtutem ſibi propriam attribuit: Nam juxta Prophetæ regii doctrinam, ut *cœli verbo Domini erant formati, ſic ſpiritu ab ore ejus omnes virtutes eorum.* Ex quibus patet, quod prima perſona operetur præcipuè in ordinatione, determinando in ſuo decreto conſilio, quid faciendum ſit in mũdi creatione. Secunda perſona ſuo patri obedientiſſima, & quaſi ſolus patris conſiliarius, imò verò ipſiſſimum ejus conſilium & ſapientia voluntatem patris ad amuſſim exequitur, mediante tertia, quæ ſemper adeſt neceſſariò in omni operatione. Myſticum autem modum, quo verbum in materiæ mundanæ maſſam informem primùm ad mundi creationem, ex ſolio ſeu palatio ſuo immortali & ſuperſubſtantiali deſcendebat, nos luculenter docet *Mercurius Triſmegiſtus* his verbis; *Anima eſt in corpore, mens in anima, in mente verbum, Deus verò eorum pater*, &c. quamvis illic loquatur de corpore humano opaco, tamen hoc idem poteſt intelligi de maſſa tenebroſa ante mundi operationem. Nam in prima verbi ſacroſancti ab ore patris prolatione circumambiebant illud radii mentis, id quaſi undique ſtipantes, ornantes, atque ineffabili potentia munientes contra litigii invaſiones, aut naturæ humidæ in tenebris occultatæ paſſiones. Mens autem divina è veſtigio (ſic jubente verbo) animam mundanam conflabat compoſitionem ejus ex portione radiorum ſuipſius & puriſſimi ſpiritus, ſplendore mentis jam detecti, revelati, & à tenebris liberati, faciens, qui aquæ creatæ & informatæ, imò verò ipſius formæ cœleſtis nomen jam acquiſivit: Nam *Spiritus Domini ferebatur*

Digitized by Google

tur ſuper aquas, igneum iis vigorem indens; quoniam ex nihilo & tenebris immerſo jam detectæ ſunt, & manifeſtatæ ac virtute radiorum divinorum cognoſcũtur eſſe aquæ vel ſpiritus univerſalis. Hoc ergo modo, mutante *Pimandro ſeu mente patre vultum ſuum*, (ut *Mercurii Triſmegiſti* ore loquar) *& ſeipſum revelare volente*, continuò omnes in lumen immenſum atque jucundum converſa ſunt, & paulò poſt quædam umbra horrenda obliqua revolutione ſubter labebatur, in humidamque naturam migrabat, ineffabili tum vultu exagitabatur; Inde fumus quidam magnus in ſonitum erumpebat ex ſonitu vox egrediebatur, quam *ego* (inquit *Triſmegiſtus*) *luminis vocem exiſtimabam. Ex hac luminis voce verbum factum prodiit: Verùm hoc naturæ humidæ aſtans eam fovebat, &c.*

CAP. VII.

De numeris materialibus, Binario ſcilicet, quaternario & octonario, de Diadis Deiformis proprietate ortis.

DUalitas formalis numerus eſt *fauſtiſſimus*, quia cum unitate formali, à qua ortus eſt conſubſtantialis: Eſt etiam *numerus perfectiſſimus*, quatenus eſt medietas, ſeu centrum trinitatis, habetq; principium à patre ſuperſubſtantiali ſuæ naturæ: habetque finem in ternario numero, qui eſt ſpiritus infinitus & incomprehenſibilis, atque ipſa denique eſt ſuiipſius medietas, & centrum numeri ternarii à centro patris egrediens. Hinc igitur eſt, quod hic numerus ſit centrum concordiæ, retinens in ſe Patris ſeu unitatis imaginem, & Spiritus ſancti numeri ternarii fulgorem. Fauſtiſſima ergo, vivifica, & conſervatrix eſt hic numerus formalis radix, producens feliciſſimum quadratum formalem, & cubum haud diſſimilem: Nam Binarius hic eſſentialis (unitatis vitalis germen) non progreditur ad multitudinem, ut ille materialis: cum hic effluens ab unitate per ternarium iterum redeat, atque connectatur unitati, à qua antea fuit derivatus. Hinc inde dicitur *numerus juſtitiæ peculiaris*, ejusque proprius actus ipſa juſtitia, eò quod duobus gaudeat pariter ponderatis, diciturque, *numerus ſapientiæ, ſcientiæ, memoriæ, lucis, imò verò ipſius hominis charitatisque & mutui amoris nodus*; Nam ut vinculis matrimonialibus reducti ſunt duo in carnem quaſi unam, ſic in binario myſtico ſunt duo in eadem eſſentia per ſpiritum tertium unita: Similiter hoc fit in ejus quadrato, qui eſt 4. Nam quadratus formalis Deo Patri aſcribitur, quin & totius trinitatis myſterium complectitur: Nam ipſius ſimpla proportione, prima ſcilicet unius ad unum: unitas paternæ ſubſtantiæ ſignificatur; ex qua nunc procedit filius illi æqualis, altera autem proceſſione etiam ſimpla, videlicet duorum ad duo, notatur ſecunda proceſſione ex utroque Spiritus ſanctus, ut ſic fiat æqualis Patri Filius proceſſione prima: æqualis utriq; Spiritus ſanctus proceſſione ſecunda: Hinc ergo ſuperexcelſum illud Dei, diviveque Trinitatis nomen Tetragrammaton ortum eſt, videlicet, Jod, He, & Vau, He, ubi aſpiratio He, Spiritus ab utroque proceſſionem denotat: ipſa enim He duplicata utramque ſyllabam totumque nomen terminat: pronunciatur Jova & Jehova, ut nonnulli volunt. Eſt ergo hic numerus origo totius divinitatis; Unde Pythagorei eum naturæ fontem nuncuparunt. Eſt etiam *numerus omnem implens ſcientiam*. Nam filius dicitur ſcientia & ſapientia patris. Præterea additione hujus numeri cum 1.2.3.4. fit iterum ad unitatem reverſio, videlicet ad numerum denarium, à quo incepit mundi materialis ſtructura. Denique cubum à numero binario exultantem, qui eſt 8. Pythagorei appella-

Digitized by Google

pellaverunt *numerum justitiæ*, quoniam dividitur in numeros pariter pares, videlicet in quatuor, qui est ejus quadratus, & iterū quatuor in bis binum, & binarius denique dividitur in unitatis binas: Et propter hanc divisionis æqualitatem usq; ad unitatem, justitiæ nomen sibi vendicavit. Dicitur etiam *numerus beatitudinis*; eò quod pertinet ad æternitatem, & mundi consummationem; quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est, tot etiam beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Deniq; vocatur *numerus salutis & conservationis*. Hujus igitur numeri radicalis & sacrosancti harmonia Diapason mundo resonāte, descendebat Verbum in mundum deformem, ut eum informaret, horrēdasq; ejus immundities deponeret, umbrasq; teterrimas ad centrum repercuteret. Penetratione igitur deorsum facta, hæc sui Patris sapientia, hic Demogorgō unus & trinus, sive hęc trinitatis medietas percepit atq; animadvertit, chaos seu potius hylam, vel materiam primā, & deformem sola potentia imprægnatā, & gravidam existere, atque paratam ad hoc aliquid nihil Demogorgonis ope pariendum, & in actum producendum. Contremuit enim ejus venter caligine obvelatus, exagitata sunt hylæ membra præ partus sui litigiosi perturbatione: Quippe unitas in potentia actum videre, & facie ad faciem contueri contendit. Commiserta est Demogorgonis proles unigenita chaos doloris, & adnixū ejus laborioſum pariendi dextrā benigne porrigebat; Actu igitur cum potentia concurrente, litigium primogenitus hylæ seu chaos filius, unitas potentialis, discordiæq; semen in actū productus est, qui, ut primū radios vitæ à verbo seu Demogorgone sibi attraxisset, seditionis hic autor & tenebrarum princeps (beneficiorum sui creatoris oblitus) superbia protinus atq; ambitione elatus exurgit, atq; unitatis supersubstantialis locum & dignitatem usurpare haud dubitavit, noluit sibi præfectum admittere, neminem æternitate & imperio sibi præferri voluit primumque sibi in mundo locum vendicare ausus est, atque ita secundus hic socius malitiâ, ambitione, & seditione plenus, contractis atque assistentibus sibi & cohærentibus comitibus suis humidis (ex hylæ voragine cū ipso prosilientibus) ex radiis fontis lucidi, undiq; propter Verbi & Spiritus sancti præsentiam per humidā naturam in regione empyrea expansis, alis alienis sursum hostiliter versus mundum formalem tendit; sed essentiæ supersubstantialis potestatē incomprehensibilem ante contactum & effectum ignorans, unius fulminis ictu, solaq; verbi ejus emissione à mundo formali dejicitur rebellis hic proditor, atq; in tenebrarum abyssum iterum cum sociis & cohortibus suis submergitur, & ad materialis tandem mundi centrum propellitur, atque immediatè post ejus dejectionem, natura humida universalis secundus hylę partus propagatus est, quē Poëtæ finxerunt esse *Panem*, per cujus barbam longā radios lucis & solis intellexerunt, per caput ocellatū firmamentū stellis fixis repletum, per fistulamq; ex septem syringibus conflatam, septem planetarum vires & harmoniam significaverunt: Ex his igitur perspicuum est, quod Litigium, ante verbi præsentiam fulgorisque spiritualis apparitionem, nihil omnino fuerit, præterquam unitas in potentia, quæ quidem unitas actu esse non poterat, quia illa actualis & formalis præcedebat in Trinitate sacrosancta, quæ fuit ei principium, atque per consequens erat quiddam secundum, quatenus procedebat ab unitate præexistente. Eadē etiam est ratio in materiæ universalis spiritualis productione, quæ partu materiali succedebat Litigio, cum sit ejusdem generis & naturæ, nisi in eo, ꝙ ejus immundities, impuritas, & tenebræ exuantur & seponantur, & quod virtute radiorū & fulgoris divini materia hæc universalis aquæ limpidæ cōformis, numero, pondere, & mensura librata & suo creatori magis obediens redditur: Unde constat (ut *M. Trismeg.* verbis utar) *quod quoniam mens verbum humida natura, quæ ex umbra effulsit, junior est, ideo numeri binarii materialis locum possidet,*

Digitized by Google

quæ quidem dualitas non ita se habet, ut illa formalis, quam supra demonstravimus esse completissimã, & perfectissimã in sua natura, & rerũ conservatricem: sed vice versa per se non magis in rerũ natura existit spiritus materialis absq; radiis & assistentia divina, quam cyphra sine digito apud Arithmeticos, ut antea ostẽsum est. Præterea est numerus hîc materialis in se *numerus seditionis & discordiæ origo*, & per consequens *imperfectissimus*, quatenus nõ habet principiũ actuale sibi consubstãtiale, quippe cujus principiũ consubstãtiale erat aliquid unũ in potẽtia, sed post ejus in actum productionẽ reliquit illam denominationẽ & induit pluralitatis formam, amittendo suam unitatẽ, eamq; unitati formali meritò attribuendo. Atque hinc est, quod unitatem actu suæ naturæ convenientẽ minimè possidet, quare nec principiũ nec medium nec finem habet, unde fit ut pessima res sit ipsa materia sine numeri divini præsentia & fontis, nimirum totius bonitatis, assistentia, quoniam nisi trinitas supersubstantialis aliquid suæ perfectionis & bonitatis implueret in materiam hanc mundanam, nihil esset, nisi congeries malorum, congregatio invidiæ, accumulatio discordiæ, abyssus deformitatis, & in multitudinem inclinatio: Neque hæc etiam omnia, nisi sola potentia esset quatenus omnis actus (ut dictum est) & omnis bonitas est à fonte lucido. Hinc ergo numerus hic binarius materialis, *numerus discordiæ, confusionis, infortunii & immunditiæ* nuncupatus est. Atque hinc etiam erat, quod D. *Hieronymus* contra *Jovinianum* inquit, *quod ideò in secundo mundi creationis die non fuerit dictum: Et vidit* DEUS, *quod esset bonum, quia binarius mundi numerus sit malus:* Præterea hinc erat, *quod jubebat Deus animalia immunda numero binario in arcam ingredi*, quia scilicet binarius numerus est numerus immunditiæ atque in auspiciis infelicissimus; hæc denique fuit ratio, propter quam *Pythagorei* (ut narrat *Plutarchus*) unitatem Apollinem seu Deum vocaverunt, diada, litem & audaciam & triada justitiæ applicaverunt, quæ est summa perfectio. Progressione igitur ab hoc infausto numero materiali, quæ deorsum tẽdit, anima divina magis magisq; incarceratur, & in tenebrarum laqueis densissimarum circumvolvitur, ac infelicissima redditur, passionibus vexatur atq; mũdi præstigiis & illusionib. decipitur; Unde fit, ut quo magis descẽdit lux ab aspectu fontis lucidi versus pyramidis materialis basin, eò magis periclitetur, & in tenebris submergatur: Sic dualitas hæc in se ducta 4. elementa producit, quæ primum sua viscositate circummuniunt animam in ipsorum spiritu, & rursus adhuc altius in ejus profundum se immergens ad cubum usque reducitur anima spiritus laqueis captivata, & in corpus opacum seu trinam dimensionem seu elementorum elementatum seu compositionem ex 4. elementis cubum quadrati constituentem introducitur adulationibus spiritus, qui est ex parte materiæ. Atque hæc est ratio, quod homines magis mundo, carne, diabolo, & delitiis inferioribus præstigiosis & vanis afficiũtur, quam rebus supercœlestibus, divinis, & veritate imbutis; quia scilicet spiritus existens ex parte materię mentem & animã negligit, & animæ animali seu elemẽtari adhæret. At verò attẽdite atq; expectate ô terrigenæ, auscultate, inquã, creaturæ divina ratione imbutæ, gaudete ô homines, aut lætitia haud minima sitis perfusi. Nam totum illud, quod materia proditione in animas vestras machinata est, discordiam suam seminãdo seu incipiendo à sua dualitate, & progrediendo ad universalitatem & profunditatem suæ massæ versus basis suæ pyramidis centrum: id inquam, omne dualitas supersubstantialis (quæ est unitas & trinitas) sua harmonia per eosdem discordiæ gradus, vice versa à cono suæ pyramidis formalis versus ejus basin, mundo formali affixã, ascendendo & insurgẽdo dissolvet, animasq; captas à tenebris liberabit, & tandẽ ad sedẽ suã connaturalẽ exaltabit: Nam radix in cono pyramidis formalis (juxta terram seu basin pyramidis materialis sitam) enodabit vincula

tene-

tenebrarum mortisque venenum extinguet, & prima vice cubum materialem (resolutione mirabili in se dividendo) post corporis dissolutionem in quatuor elementa, subtiliando reducet, animamque in regionem quadrati formalis seu sphæram solis, seu sedem æqualitatis, seu punctum, seu centrum intersectionis duarum pyramidum exaltabit; Ubi adhuc laqueis quatuor elementorum retinebitur anima, nec totaliter liberabitur ea cum mente à suis vinculis; Unde radix formalis ad quadrati materialis dissolutionē adhuc tendet, atq; ita dividendo numerum quaternarium elementorum in se, animam ab ejus laqueis materialibus omnino liberare, & in regionem formalem æterna cum beatitudine exaltare laborabit: Exultate, inquam, quia hæc, & tantæ efficaciæ est immensa secundæ personæ in Trinitate potentia: hæc illius proprietas benigna, cujus conamen semper versatur ad liberationem animarum sanctorum hominum, ne tenebris perpetuò demergantur: Hæc sola hominum salus; Hic salvator, redemptor & pro iis mediator unicus. Atque hæc est illa expectatio exaltationis nostræ per fidem, quam habemus à Christo JESU, DEI verbo, qui est dux unicus, & radix sola, à morte & tenebris ad animæ tenebris immersæ illuminationem & vitam æternam fastigium conducens, ratione ergo hujus cubi materialis, jactatus est talis à *Mercurio Trismegisto* sermo: *Quicquid utique genitum, imperfectum, dividuum, crescens & decrescens est.* Atque hic notandum, & diligenter seduloque observandum, quod omne corporis incrementum sit à materia, ejus verò decrementum à forma & à Deo. Nam ut materia tenebrosa agit ad animarum captivationem per reductionem unitatis ad multitudinem; sic etiam DEUS & forma agit ad ipsarum liberationem à captivitate, reducendo eas à multitudine ad simplicitatem & unitatem. Ex his etiam diligenter consideranda sunt verba sapientis: Sapient. 9. *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam & terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem; & difficilia æstimamus. quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt invenimus cum labore, quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit, nisi tu dederis sapientiam,* &c. Hujus enim virtute vivifica fit regeneratio in hac vita, & in ejus spiritu resurrectio ad vitam æternam.

CAP. VIII.

De proprietate numeri ternarii in Trinitate seu tertiæ personæ in mundi fabrica.

NUmerus his impar supersubstantialis est sacrosanctus, quo DEUS gaudere dicitur, quatenus est numerus incompositus, sacer, potentissimus & perfectissimus, eatenus multa mysteria Deitatis comprehendit multaq; in mundi compositione arcana produxit: Nam inprimis, quoniam Deus refertur numero ternario, ideò arguitur atque indicatur, quod hic numerus sit perfectissimus, quippe qui est pulchritudo perficiens principiū, medium & finē & ipsa æqualia absolutè habēs: Cæteri verò numeri, qui habēt tres illos perfectionis gradus, nō eos absolutè & simpliciter, sed respectivè & cōpositè. Prodit igitur ternarius hic Deū principiū, causam & formā à forma præcipua, prodit perfectissimū à principio, medio & fine, ut, per quē omnia, fine, ut in quo omnia; Ex quibus constat, numerū hunc esse abstrusissimū & admirabilē tertiæ personæ in Trinitate communionē & nexū indissolubilē, cum illa prima & secunda, perspicuè explicantē, omnesq; tres simul ineffabili unitatis nodo, nexuq; ejusdē inviolabili cōnectētē. Hujus ergo spiritus sacrosancti seu personę in Trinitate tertię officiū versatur

Digitized by Google

circaperfectionē operationū primarum duarum: nam Spiritus ſpiratores ſemper comitantur in ipſorum actionibus: A patre ergò ſeu unitate ordinatio fit ad mundum fabricandum, hocque per filium. Mundum enim verbo & non manibus fabricatus eſt opifex, hocq; in virtute Spiritus ſancti, qui ferebatur ſuper aquas: Atque hoc omne pauciſſimis verbis confiteri videtur *David* dicendo: *Verbo Domini firmati ſunt cæli, & ſpiritu ab ore ejus omnis virtus eorum.* Secundum hujus ergo numeri naturam mundus in tres cœlos eſt diviſus; *Empyreum, Aethereum & Elementare*, quorum materia talem differentiam accipit, qualem habet à virtute ignea ſeu fulgore amatorio Spiritus Domini, qui ferebatur ſuper aquas; Cujus virtutis intenſior & ſuperior poteſtas, regionis mundi ſuperioris ſpiritum humidum excellenter ſubtilians, illum totum fulgoris & ardoris ſui plenitudine igneum quaſi reddidit. Unde appellatus eſt lux primo die creata & regio illam continens, inde *Empyrea à Pyros* (quod eſt ignis) dicta eſt, in qua tres ſunt lucis partes ad unam ſpiritus humidi. Hujus etiam radiis & virtute remiſſiori conflata eſt regio media, ubi duæ materiæ portiones adæquant totidem lucis, unde *Æther* dicitur, hæc media regio quaſi *Æthäer*, hoc eſt, igneus aër. Deinde ſpiritus divini facultas ignea magis deorſum penetrans (ſed gradu adhuc remiſſiori) tres in regione elementari ſpiritus materialis reliquit partes ad unicam lucis. Iterum quodlibet horum cœlorum ſecundùm Triadis ordinem ſubdividitur, ſuperius nimirum in tres angelorum hierarchias, quæ iterum in orbes tres ad quamlibet hierarchiam pertinentes, diſtinguuntur, medium in tria ſphærarum genera, quarum quælibet in orbes tres ſubdividitur, videlicet in primum mobile, cœlum ſtellatum, & ſphæram Saturni, & in ſecundo ordine in ſphæras Jovis, Martis & Solis, ac in infima ſerie in ſphæras Veneris, Mercurii, & Lunę, infimum in elementum ignis, ſphæram humiditatis & elementum terræ diſtribuitur, & iterum elementum ignis in partem ætheream, & partem elementarem, ac ſupremam aëris regionem, deinde in duas inferiores aëris regiones & aquæ ſphæram, atque denique in tres terræ regiones, cætera duo dividuntur ac diſtinguuntur, in homine etiam præcipuè operatur hæc tertia perſona, cum ejus internum ad ſanctæ Trinitatis ideam conſtituatur, videlicet ex mente, ſpiritu, & anima, externum ex oſſibus, carne, & venis, & ex capite, thorace, & ventre. Ad generum etiam creaturarum terreſtrium diſtinctionem operatur hic ſpiritus divinus, eas dividens in animalia, vegetabilia & mineralia. In cœlo denique ſupremo animantium genera diſcrepare facit ea in diverſas naturas diſtinguens; in deos, dæmones, heroës, & animas (ſecundùm *Jamblici* opinionem) atque ita in aliis infinitis.

CAP. IX.

Quomodo cujuſlibet cœlorum ſeu regionum mundi trium diviſio tripartita ſuo ordine perſonis tribus ſacroſanctæ Trinitatis correſpondeat.

SEd ut argumentis adhuc efficacioribus probemus mundum univerſum ad exemplar trium perſonarum in ſacroſancta Trinitate, & per conſequens ad iconem & repræſentationem Dei factum & formatum fuiſſe, reputandum erit, quod primum oculis ſpiritualibus cœli empyrei hierarchiarum trium proprietates & ſitus introſpiciamus, easque in omni (hocque directo tramite) cum tribus Trinitatis perſonis convenire percipiemus. Nam in ſuperiori hierarchia, *Epiphania* dicta, proprietas patris reperitur, cum hæc verſetur circa ferven-

tem

Digitized by Google

tem amorem & affectionem in ſummitate altiſſimæ motionis & in judiciorum particularium liberatione ſeu ponderatione: Hinc dividitur hæc hierarchia in ordines tali proprietati naturâ convenientes. Nam *Seraphini* (qui eſt ſuperior hujus hierarchiæ ordo) conſiſtit ex multitudine angelorum, quorum eſt intelligere altiſſima, & igne eſſentiali Dei accendi, quatenus mundo formali proximi, & ſimpliciſſimo Dei habitaculo vicini ſunt: *Cherubini* ſapientia & ſcientia implentur. Et *Throni* judicio divino ſunt repletiſſimi: Nam (ut *Iſidorus* teſtificatur) DEUS ſedet ipſis in judicio ſuo, & per ipſos diſponit omnia. Unde hæc hierarchia Deo Patri rectè attribuitur. Secunda & media hierarchia *Epiphonomia* dicitur, quæ ſignificat divinum ſplendorem & claritatem cum reverentia, in *Principatus, Poteſtates & Dominationes* diviſa: Sic ſecunda perſona, quæ eſt verbū, dicitur mundi lux, & rerum vita, quæ imprimis tanquam rerum actum revereri debemus. Tertia & infima *Ephionia* vocatur, quaſi ad virtutes pertinens, quia ſpiritus iſtius hierarchiæ ſive ſint *Virtutes, Archangeli ſeu Angeli*, poteſtatem habent miracula præſtandi, curādi ægritudines tam animi, quàm corporis, hocq; ſuper rationem naturæ, & myſteria demonſtrandi, cui tertia perſona refertur, cum Spiritu ab ore Domini omnes virtutes mundo attribuantur. Ex prima ergo hierarchia, tanquam ex fonte ſeu centro lucido, ſecunda tanquam ſplendor & lumen à corpore igneo procedit, & ut à lumine color oritur, ſic virtutes à ſplendore lucis. Prima ergo hierarchia eſt quaſi igneus ardor, ſecunda divina claritas, tanquam ab igneo ardore, & tertia, virtus ſecreta, tanquam calor ab utroque, videlicet igne & lumine. Quam manifeſtiſſimam ergo hic videmus primi cœli & partium ejuſdem cum Trinitate convenientiam. De hoc autem cœlo in ſecundum proſiliendo, ibi etiam trinitatem ſub eadem relatione quàm evidentiſſimè reperiemus: Nam in prima & ſuprema ejus triplicitate *primum mobile, cœlum ſtellatum & ſphæram Saturni* complectente, proprietatē unitatis & patris percipiemus, nā ut unitas eſt primus numerus, à quo cęteri numeri oriuntur, ſic omnia inferiora movētur virtute primi mobilis: Similiter ut firmamentū dicitur cœlum ex ſtellis fixis conflatum, ſic pater in ſua natura fixus eſt, immobilis & nullo modo alterandus, ut in unitatis natura animadvertitur: Deniqne ut *Saturnus* dictus erat apud Poëtas Deorum cæterorum pater, ſic ab unitate ſeu patre ſuperſubſtātiali duæ cæterę Trinitatis perſonæ, filius & Spiritus S. propagantur. Iterum ſecunda & media hujus cœli triplicitas ſecundæ Trinitatis perſonæ in ſua diſpoſitione comparatur. Nam ut *Jupiter* erat filius *Saturni*, ſic ſecunda perſona filius primæ, ut ille appellatur *fulminum pater* (ſagittas fulmineas ſecum portans) ſic etiam eſt hæc vox patris cum fulmine & tonitru egrediens, & ſtipata ab ore patris viribus ingentibus & potentia ineffabili percutiens, ubi vult: Eſt etiam *Jupiter* æſtimatus pro juſtitia, benevolentia, religione, pietate, conſervatore, & amico generis humani, humidiq́ue radicalis & calidi innati diſtribūtore, qui ad vitam rerum facilimè ſe jungit. Filii autem potentiam incomparabilem, juſtitiam, benignitatem, religionem, pietatem, generi humano affabilitatem, operationem ad vitam ejusque præſervationem infiniti ſacrarum ſcripturarum loci luculenter explicaverunt. *Mars* etiam in eadem triplicitate repertus, filii potentiam & victoriam contra impietatis principem, & ejus ſectatores, iniquitatis videlicet turbam arguit, cujus eſt beſtiam, pſeudoprophetam, orcum, & mortem ipſam ſuperare. Denique *Soli* appropriatur ſecunda hæc perſona ſacroſancta multis modis: Ut enim ab *Apolline* harmonia mundana dicitur profluere, ſis revera à filio, ſeu dualitate cum ſuo ſpiritu materiæ univerſalis ſymphonia (in Diateſſaron, Diapente, & per conſequens in Diapaſon, quod conflatur ex illis duobus) derivatur, ut ſupra declaratum eſt. *Sol* etiam ſecundum *Merc. Triſmegiſt. mundi materialis filius*, & ſecundum *Platonem, Dei im-*

Digitized by Google

mortalis filius visibilis, dicitur, sic secunda persona filius est Dei invisibilis: *Sol, lux mundi visibilis*, filius patris, lux invisibilis, cuique creaturæ dans essentiam: *Sol vitas dicitur in inferiora quotannis ad generationem impluere*, sed secunda divinitatis persona vitam & speciem rebus dedit in creatione, imò verò & solem ipsum cõstituit in cœlo, ut suam proprietatem ex officio inferioribus tam ad vitas illas generatione in rebus corruptibilibus præservandas, quam incorruptibilibus retinendas, implueret, quas in primordio, verbum illud divinum, seu secunda persona creaturis imprimebat & insculpebat. Infima denique hujus cœli triplicitas correspondet personæ tertiæ creationis: Nam *Venus* dominium habet in humidam & calidam laticis inferioris naturam, aëream nempe: *Mercurius* ventorum, flatuum, & spirituum dominator est (ut Astrologi testantur:) Et *Luna* aquarum ac humorum frigidorum dominatrix: Sic etiam ex multis sacrarum scripturarum locis Spiritum aquis, & mari, ac fluctibus sonantibus, vinoque & flatui, ac vento referri inveniemus, sic etiam dicitur *ferri in principio super aquas*, &c. Si denique ad cœli elementaris contemplationem accedamus, & inquisitionẽ ibi diligentem faciamus, percipiemus quidem, quod in tribus etiam ejus triplicitatibus tres personarum individuæ Trinitatis proprietates ordine suo proprio reperiantur: Nam primæ personæ ignea triplicitas refertur, quæ est luminis inferioris, quasi myrothecium & promptuarium elementum altissimum, subtilissimum, purissimum, potentissimum, actuosissimum & vivum: Sic prima persona est luminis universalis pater, altissimus, simplicissimus, potentissimus & actu velocissimus ac summus: Iterum igneum hoc elementum omnia inferiora impura consumit & destruit: Sic etiam dicitur, quod DEUS sit ignis consumens, & tam subtilis, penetrans ac efficax, ut nemo mortalium eum in ipsius essentia videre, & vivere possit. Secundæ etiam personæ proprietates in triplicite humiditatis sphæra aëre videlicet, reperitur: Nam ut aër immediatè est ab igne (imò verò est ipse ignis spissus non aliter ex duabus partibus ignis conflatus quam dualitas ex duabus unitatibus) ita in hoc secundæ personæ comparatur procedente ex patre igneo & amatorio: Deinde, ut aër est vitæ administrator in passivis, sic secunda persona seu verbum, in activis: Unde dicit *Mercurius Trismegistus: Verbum naturæ humida astans eam fovebat*, &c. Est ergo lux vitalis in spiritu, & calidum innatum in aëre, qui ad Jovis radios relationem in consonantia Diapason habet, & per consequens personæ quælibet, proprietas superior cujuslibet cœli respondet ad proprietatem cœli inferioris, uti facta debita inquisitione, evidentissimè apparebit. Denique tertia persona relationem habet tam ad aërem, quàm ad aquam, & spiritum & ventos in terra inclusos, propter rationes superius allegatas. Est etiam & alia proprietatis trinæ relatio descripta ab *Amos* Propheta in hæc verba: *Qui ædificat in cœlo ascensionem suam, qui fundat fasciculum suum super terram, qui vocat aquas maris & effundit eas super faciem terræ:* Et iterum à *Jeremia* Propheta, in hæc verba, in eodem Prophetæ prædicti sensu ordineque simili; *Qui dat solem in lumine diei, ordinem lunæ & stellarum in lumine noctis, qui turbat mare, & sonant fluctus ejus, Dominus exercituum nomen ejus.* Et à *Joël* Propheta in hæc verba non alio sensu, sed ordine; *Implebuntur areæ frumento & redundabunt torcularia vino & oleo.* In *Amos* & *Jeremia* ordo unus, sed præposterus, & ad distinctionem necessariæ operationis commutatus: In *Joël* verò permixtus: Horum locorum intellectum hoc modo nobis aperire videtur *Odon Abba:* illos hoc modo interpretando: *Spiritus, qui vocat aquas, turbat mare, & implet torcularia vino: Filius qui fundat fasciculum super terram, dat ordinem lunæ & stellarum, & implet areas frumento. Pater, qui ædificat ascensionem, dat solem, & implet torcularia oleo*, &c. quia oleum proprietate patri, qui benignus est, confertur, siquidem balsamum est omnia vulnera liniens, & dolores tollens, fasciculus frumentum omnium nutrit, ut filius, & Spiritus vitam administrat.

CAP.

Digitized by Google

CAP. X.

De ratione secundùm Mathesin, primum cur numero, & tum postea cur ternario designata sit Deitas, similiter cur secundum Logicos relatio Deitati attributa sit.

JAm verò rationes in publicum producere nobis proposuimus, primum, *cur Theologia* DEUM *numero dedicaverit*, deinde rationes geometricas producemus, cur illa *numerum ternarium*, ad exprimendum DEUM, primum omnium rerum formam, effectricem elegerit, taliqúe Deitatem dedicaverit. Primum igitur sciendum est, Theographiam Deitatem numero propter triplicem considerationem nobis declarare atque explicare voluisse, quarum est *prima*, ut ejus infinitatem inde patefaceret, cum numero nihil sit infinitius, utpote, cujus magnitudinis non est finis: *Secunda*, ut DEUM declararet præscium; Nam *numerus fuit* (ut ait sapiens) *principale in animo conditoris exemplar condendorum procul dubio*: *Ultima* ut DEUM indicaret immutabilem, nihil enim immutabilius uno, & proprietatibus ejus, uti supra dictum est: Nam quæ fuerunt, ipsæ sunt; quę sunt, ipsæ fuerunt, & semper: Insinuat igitur numerus Deum simplicem dum immutabilem, insinuat sapientem, dum præscium, insinuat incomprehensibilem dum infinitum; insinuat denique eum mirabilem & singularem, dum tria hæc.

Numerum verò *ternarium* præ cæteris eligebant Theologi, volentes, Deum primam esse formam omnium. Quod autem sit formarum principium & prima atque suprema radix corporum evidentissima demonstratione geometrica docemur: Nam nisi figuram illam triangularem diligenti intuitu consideremus, percipiemus quidē, eam in alias non resolvi, nec ullis esse obnoxiam principiis, quatenus ipsa principium est cæterarum figurarum ad compositionem, ad resolutionem verò finis: Nam tetragonæ & pentagonæ & figuræ reliquæ ab ipsa prodeunt & redeunt in ipsam, quatenus ex superficie hac, quæ est lineatorum principium, necesse est, ut tam cæteræ superficies omnes, quam corpora ex superficiebus conflata deriventur, in quorum dissolutione iterum necesse erit, ut ad superficiem illam triangularem redeunt: Talis igitur est Deus, à quo omnia, & in quo omnia resolutoria simplicitate complicantur. Denique quicquid est, suscipit à forma id esse, quod est, & non à materia, ipsa quoque materia suum esse à forma suscipit, forma porrò insuscepti bilis est accidentium. Ex hoc igitur, quod ternarius est principium formarum, insinuat mira & secretissima veritate causam & principium universalitatis & differentiæ insuscepti bile, quod sit solum & verè unum, Iterum declaratur, quod numerus hic ternarius maximè propriè Deo soli adaptetur, eò, ꝙ est numerus perfectissimus, omnia complens. Nam est pulchritudo, perficiens principium, medium & finem, & ipsa æqualia & absoluta habens, dum econtra numerus binarius hisce tribus spoliatus incedit, non habens principium vel finem (quia non interest medietas) & per consequens hoc sacrosancto perfectionis dono destitutus. Cæteri numerorum, quotquot tenent principium, medium & finem, non habent illam perfectionem absolutè & simpliciter, sed compositè. Prodit igitur numerus ternarius DEUM, principium & causam & formam à forma præcipua, prodit perfectissimum à principio, à medio & à fine; à principio, ut à quo omnia, à medio, ut per quem omnia, & à fine, ut in quo omnia. Amplius propter hoc item

numero

Digitized by Google

numero tali, quod taliter tali relationi ſimilis eſt, vel dicitur in Triade monas quaſi per ſe reperitur, & dias quaſi per ſe, ſic etiam in Trinitate, quaſi Dias per ſe, ut Pater & Filius, & rurſus, quia per ſe monas, ut Spiritus ſanctus. Pater igitur & Filius relatione ſibi reſpondent, & non Spiritui. Spiritus quaſi per ſe nec ad Patrem nominetenus eſt referendus, nec ad Filium. Significatione igitur refertur, ut *Spiritus Spiratoris Spiritus, & Spirator Spiritus Spirator*: Spirator eſt Pater & Filius, nec ſpiratores duo, ſed unus & unus ſpiritus.

Relativa denique prædicatione utitur Theographia, volens DEUM demonſtrare concordem ſibi, imò verò, ut indicet, eum eſſe ipſam concordiam & connexionem plenam ac ſingularem: *Quæcunque enim Pater facit, hæc & Filius ſimiliter facit, & eadem operatur unus atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult.* Concordia incomprehenſibilis & ſingularis connexio, ut magis & unius ſint unum plures in identitate perſonæ, imò plures Deitas perſonæ, quam prima Spiritus unius & Angelici; Denique exſuperat omnem ſenſum. Hæc eſt, quæ vivificat diſcreta, & quæ repugnantia cogit in copulam: quod comperiendum eſt ex relativis, quæ mutua reſponſibilitate congaudẽt, quæ cognitione potius, quàm ſeparatione ſua prædicatione relativa utuntur, volentia DEUM intelligi invariabilem, cui nec ſuccedere nec accedere poſſibile ſit aliquid mutationis; majeſtas una, voluntas una, operatio una trium unius, apud quos unum nõ eſt tranſmutatio, ut deſinat eſſe, quale fuit, nec viciſſitudinis obumbratio, ut intermittat nunc, nunc redeat in id, quod fuit. Suſcipit denique Theologia relativam enunciationem, ſuſcipiens DEUM inſuſpicabilem, incircumſcriptibilem, nec vocabulo ſignificabilem, nec intellectu comprehenſibilem. Nam relativa demonſtrationem rei minimè taxunt, non componunt definitionem, ſubſtantiam non declarant: ſic ſervus & dominus, ſiniſter & dexter, non quid ſit, ſed potius ad quid tantum ſignificent, ſic non eſt illatio à relatione ad ſubſtantiam, nõ quia Pater eſt Deus, & Filius eſt Deus, & Spiritus ſanctus eſt Deus, ideò tres ſunt Dii. Pater igitur & Filius non in eo, quod, ſed, ad quid eſt, ut notum eſt, prædicatur, ut Pater Filii pater, & Filius ut Patris Filius, & de Spiritu, ut definitum eſt de illo. Prorſus ſi relatam diſcretionem differentis ſubſtantiæ ponerent, conſequens videretur, ſi Pater eſt Deus, & Filius eſt DEUS, & Spiritus ſanctus eſt DEUS. Ergo tres Dii non unus, quam à Deo relativam non ponunt, ut plura in unam rem convenienter conveniant, nec eam faciant differenter, quamvis alter ipſorum auferatur ab altero. Separatur igitur vocabulum Patris à Filio, & Domini à ſervo, & è contrario totum, & tum eſt aliquis Pater & Filius & Dominus & ſervus, &c.

CAP. XI.

Quomodo quadratum & cubus reperiuntur in ſacra naturæ ſuperſubſtantialis Trinitate.

DE numero ſacroſanctæ Deitatis ternario, qui eſt omnium ſimpliciſſimus, perfectiſſimus, abſolutiſſimus & radicalis, ſuperius amplè, licet ſermone rudi, tractavimus, ubi numerum ſanctum (ante omnes numeros ſecundum locum poſt unitatem unitatum ſibi vindicantem) ita eſſe unitati ſummæ conjunctum declaravimus, ut non mera dualitas ſit (quæ in ſe pro numero imperfectiſſimo æſtimatur, quoniam unitatum confuſio, ut volunt Pythagorei) ſed etiam trinitas & unitas, quatenus eſt medium, participans de perfectiſſimo & completiſſimo utroque extremo, quid enim unitate abſolutius? quid numero ternario completius? Cum unitas extra ſuam naturam nunquam moveatur, & trinitas totius

Digitized by Google

totius perfectionis naturam in se comprehendat, principium nimirum in unitate, medium in dualitate, & finem in seipsa. Et tamen semper ibi finitur & terminatur, ubi in Deitate supereſſentiali incipit: Non enim est Spiritus sanctus, Spiritus Patris solius, aut Filii solius, sed utriusque simul. Quare unus est Spiritus in essentia sua, quamvis proprietate tertium sibi locum vendicare videtur. *O felicissima & indissolubilis concordia! O unitas unitatum indivisibilis; quæ cum sis trina es tamen una; cum una, trina.* At verò, quoniam unitas non est numerus, sed numeri principium, nec dualitas, nisi unitatum confusio, cui per se nec est medium, quia non finis. Ergo numerus ternarius primus numerorum perfectorum reputatur, imò verò est vera & perfectissima radix, ex qua quadratum & cubus perfectionis oriuntur: habet enim principium, unitatem nempe, possidet etiam medium, videlicet dualitatem, & finitur in seipso, qui est ternarius unitus. Unde liquet, quod, ubi incipit, ibi iterum desinat, & consequenter patet, quod sit numerus completissimus. Hic ergo numerus est quadrati illius abstrusi & cubi illius mysticiradix, in quibus totius fabricæ mundanæ arcanum delitescit: Nam ut mundus dicitur imago Dei & Trinitatis, sic quidem ad numerorum divinorum exemplar mundus & ejus compagines, quam exactissimè constructæ fuerũt, ut infrà verbis uberioribus & affatim depingemus. Ternarius igitur numerus divinæ essentiæ in se ductus producet 9. pro quadrato formali, qui quidem numerus productus, si in eadem radice iterum multiplicetur, cubum divinum 27. patefaciet, qui est totius mundi mensura & proportio à sede superstantiali ad universæ machinæ centrum æstimando sive commensurando.

CAP. XII.

Quod novem digiti sint numeri simplices & divini, & Trinitatis essentiæ maximè propriè attribuendi; Numeri verò denarii simpliciori & subtiliori mundi compositioni, & centenarii mediæ ejus fabricæ, atque millenarii grossorum elementorum, & elementatorum constitutioni referendi sint.

CUm ergo unitas sit omniũ numerorũ fons & origo omniũ rerũ, tam increatarũ quàm creatarum parens atque progenitor (ut in supradictis relatũ est) sequitur, ꝙ omnes digiti seu numeri simplices ab ea simplici partu derivati, ipsius quasi ministri seu pedissequæ non ineptè sint dicendi: Imò verò hi numeri verè *virginei & numeri per se* vocãdi sunt, quatenus copulã nõ admittunt, aut alterius adjumentũ ad rei valorẽ significandum; quippe qui fortitudinẽ suã ab unitate fortissima acceperũt, cujus virtute tales existũt, quales sunt. Hinc ergo hi numeri meritò *simplices* appellãtur, à simplici siquidẽ radice per lineã seu seriem simplicissimã usq; ad punctũ denarii profluẽtes, in quo unitas suũ ordinẽ simplicẽ duplicare, & quasi in primã compositionẽ inire solet. Hic ergo numerus novenarius circa essẽtiæ superstãtialis mysteria, pcul dubio inprimis versatur, quoniam quisq; horũ novẽ digitorũ per se in sua natura simplici cõsistit, & nõ minus indigit ope alterius figuræ Arithmeticæ, quàm quælibet Deitatis proprietas sua absolutissima, perfectissima & simplicissima natura absq; ulla materiæ interpositione gaudere solet. Horũ igitur digitorum tres primi superexcellẽtissimi sunt, harmoniã in essentia formali peracutissimã & præcellẽtissimã efficientes: atq; ut diatessarõ est prima symphoniæ cõsonãtia ab unisono scaturiens, sic etiã numerus ternarius est prima harmonia perfecta ab unitate derivata. Secunda verò ex ternarii numeri quadrato exultat, in qua Diapente & Diapason comprehenduntur, ut in numeri septenarii explicatione inferius succinctè, sed exactè ostendemus. Ex simplici igitur numerorum divinæ Trinitatis harmonia, Musica

Digitized by Google

illa tam mundana quàm humana exorta est. Nam ut simplicissima atque acutissima harmonia est cum Deo (ubi nulla est passio, sed omnis lætitia & gaudiũ) atque hæc harmonia consistit ex tribus consonantiis symphoniacis, omnesq; hi numeri & consonantiæ sunt in unitate, sic etiam Deus unus impassibilis, constantissimus, & immobilis in unum mundũ suæ Musicæ concordantiam idealẽ influxit, in materiam scil. informem, passibilem, inconstantem & mobilitati obnoxiam, ut sono & voce suæ harmoniæ manifestior, constantior, formaliorq; & pulchrior existeret. Ejus ergo vox acutior in ternario numero consistens & diatessaron sonans, ex cœlo empyreo discordem tenebrarum immunditiem & deformitatem materiæ rebellantem expulit, & deorsum versus centrum repercussit, spatiumque illud in tres hierarchias secundùm Trinitatis ordinem divisit; Iterum ejus vox in Diapente sonans ab alto dissonantem cœli ætherei regionem sibi consonantem reddidit, uti & graviori ejus sonitu (in Diapason consistente) cœlum infimum, quod elementale appellatur, ad integram suam mũditiem reduxit, sed de his infrà latius & luculentius. Hi autem digiti seu numeri sacri (ultra simplicitatis suæ medium ducti seu extensi) nõ ad mundum hunc trinum, Deiformem, simplicem & merè formalem, sed ad mundi materialis & cõpositi commensurationem pertinent; quoniam cubus solummodò ad res materiales & corporales refertur. Si igitur res creandas considerando, profundiúsque eas inspiciendo, cubũ numeri ternarii produxerimus, mundi universi proportionem à sancta Trinitatis dispositione dependere reperiemus, videlicet 27. cujus quadrat. est 9. Ex quibus constabit, quod novenarius numerus (qui est Trinitatis quadratum) dominiũ habeat particulare circa cujuslibet mundi regionis in suas sphæras & orbes distributionem, nõ tamẽ in simplici sua dispositione, qualiter reperitur in formali mũdo, sed in sua natura cõposita, scil. in denario, cẽtenario aut millenario, quatenus reperitur in mundo composito, cujus officiũ est regiones distinguere & terminare. In denario verò numero unitas non simpliciter agit, sed se conjungit cum cyphra, non quod cyphra per se aliquid possit, quippe quæ sic accepta nihil importat: nam ut de suo nihilo in aliquid reducatur, necesse est digitũ ei addere. Sic unitas conjuncta cum cyphra seipsam decies multiplicat in additione cum ea, juncta cum duabus cyphris se centies multiplicat, si cum tribus, millies. O quantum ergo hic jacet naturæ mysteriũ, pyramidales nostras materiæ & formæ descriptiones sæpius allegatas explicãs: Nam hinc innotescit, quod nihil absque præsentia unitatis sacrosanctæ existere possit, ipsa enim est causa multiplicationis materiæ in mundo composito & sine ipsa nullum omnino incrementum rerum, nihilque in mundo permanere potest. Nã unitas in conformi suo palatio non utitur cyphra, quia ibi nulla est materia multiplicationẽ appetens, ibi nulla cõpositio, sed se unit solũmodò cyphrę in mundo cõpositionis, ubi materiã informẽ invenit, eamq; more symphonico (ut rem in tenebris incarceratam, & in sola potentia ad aliquid existentem) in actum virtute ineffabili producit. Nam quid, obsecro, aliud est cyphra per se, quàm nihil in potentia, ut dictum est? quid materia hylæ etiam præter hoc idem nihil? At verò, si unitas simplex vel multiplicata cyphræ adjungatur, multitudinem significabit; sic etiam, si forma divina materiæ informi assistat, tuncilla aliquid erit in actu & pro simpla aut multiplici formæ illius assistentis proportione & gradu, multitudinem majorem aut minorem significat in materia. Sic numerus denarius in cyphris deorsum semper multiplicando tendens, augmentat cyphrarum sibi junctarum multitudinem; sic etiam materia deorsum magis tendens & elongata à fonte unitatis crassior & densior est, & magis in sua natura multiplicata, ut in demõstratione nostra ex pyramide materiali facta & infra descripta declaratũ est evidenter; cujus conus est in mũdi peripheria (à qua denarius numerus multiplicãdo descendit) ejusque basis est in terra, ad quã

materia

Digitized by Google

materia se (crescendo) immergit; Atque hoc modo Deus Pater & unitas & rerum genitarum autor dicitur, quoniam est causa existentiæ & multiplicationis materialis. Nam propinquior ejus præsentia spiritus materiales rarefacit & dispergit, eosque magis ad unitatis essentiam tendere facit, præsentia autem ejus remotior est occasio multitudinis materiæ: Unde unitas est causa per se multiplicationis formarum, & per accidens multiplicationis materiæ: Attamen materia utitur forma ad suam multiplicationem, sine qua augeri atque amplificari aut existere nequit. Et tamen formæ multiplicatio est ad salvandam materiam, eamque liberandam à tenebris, sed vice versa materiæ multiplicatio est ad impediendos formæ actus. O nimia materiæ ingratitudo, quæ benefactori & creatori suo resistit, cum tamen & vim suæ resistentiæ & vitam suam ab illo ipso acceperit. Sed talis erat malevola ducis materialis conditio Litigii & Diaboli, nempe, qui cum suo Creatore in primo quidem nixu (superbia aut malitia elatus) contendens, & proinde victus atque à cœlo dejectus, materiam suã visceralem ad eandem rebellionem quotidie excitare atque exagitare gestit. *Quid ergo, ô misera materia, tantopere formam divinam appetis, cum tamen ejus unitatem tanto odio habeas? Falleris, ô materia, te fallit dux tuus, sua ruina intumescens, tibi simulans, vitam rerum esse mortis originem, cum vice versa verum mortis supplicium nihil aliud sit, quam in tenebrarum voragine submersio. Cave, inquam, ne unitas vitæ splendidum suum à te avertat vultum, eaque ratione in tenebrarum oblivionem & deformitatem iterum detrudaris: Non sis ergo ô corpus humanum, tibi ipsi tam adversum, ut lumen & scintillam claritatis & vitæ tuæ ab unitate formali derivatum, tam leviter pendas, tamque hostiliter cum ea agas, sed eam fovendo, radici & fonti ejus gratias assiduas pro ea rependas, ut ab ejus tandem scaturigine plenam informationem, purificationem, illuminationem & resurrectionem ad perfectionem angelicam adipiscaris.* Sed quo nostram nunc ducit & rapit Musam suavissimus atque amœnissimus Divinitatis ardor? Ad rem nostram præ manibus agitatam redeamus. Ab unitate ergò in numero denario dispositа est materia mundi superioris ad compositionem; quoniam ut denarius numerus immediatè succedit novenario, sic etiam primæ mundi regionis natura in puritate & simplicitate magis accedit ad naturam unitatis, quam aliqua alia inferior ejus portio. Nam ut primarius novenarii numeri ordo ex simplicibus digitis conflatus circa solius Deitatis potentiam versatur; ita secunda unitatis repetitio, progrediendo cum unica sola cyphra ad compositionem secundæ seriei novenarii numeri, semel compositi, conducit proportioni cœli empyrei in compositione; & tertia ejus repetitio seu additio cum duabus cyphris perfectioni cœli medii confertur. Denique quarta cum tribus cyphris circa cœli infimi complementum versatur. Unde liquet, quod cubus ex numero sacrosancto ternario resultans atque editus per universam mundi capacitatem expandatur; imò verò etiam ad mundi centrum penetret, atque seipsum dispergat. Unde DEUS *etiam in tenebris existere dicitur, & tamen tenebræ non sunt tenebræ ei.* Psalm. Hinc igitur Deus ubique esse observatur, nec quicquam est, ubi ipse non est & extra ipsum est nihil, cùm ipse sit Monas monadum sanctissima, ultra quam nihil est. Quid enim unitate prius? Et per consequens, ipse omnia comprehendit in se & sub se. Ex horum igitur numerorum concatenatione patet, quanta sit materialis pyramidis in qualibet mundi regione proportio, videlicet in superiori simpla, ubi simplex cyphra reperitur, in media dupla, & in infima sesquialtera. Simili etiam ratione (vice versa numerando) in formali pyramide mul-

Digitized by Google

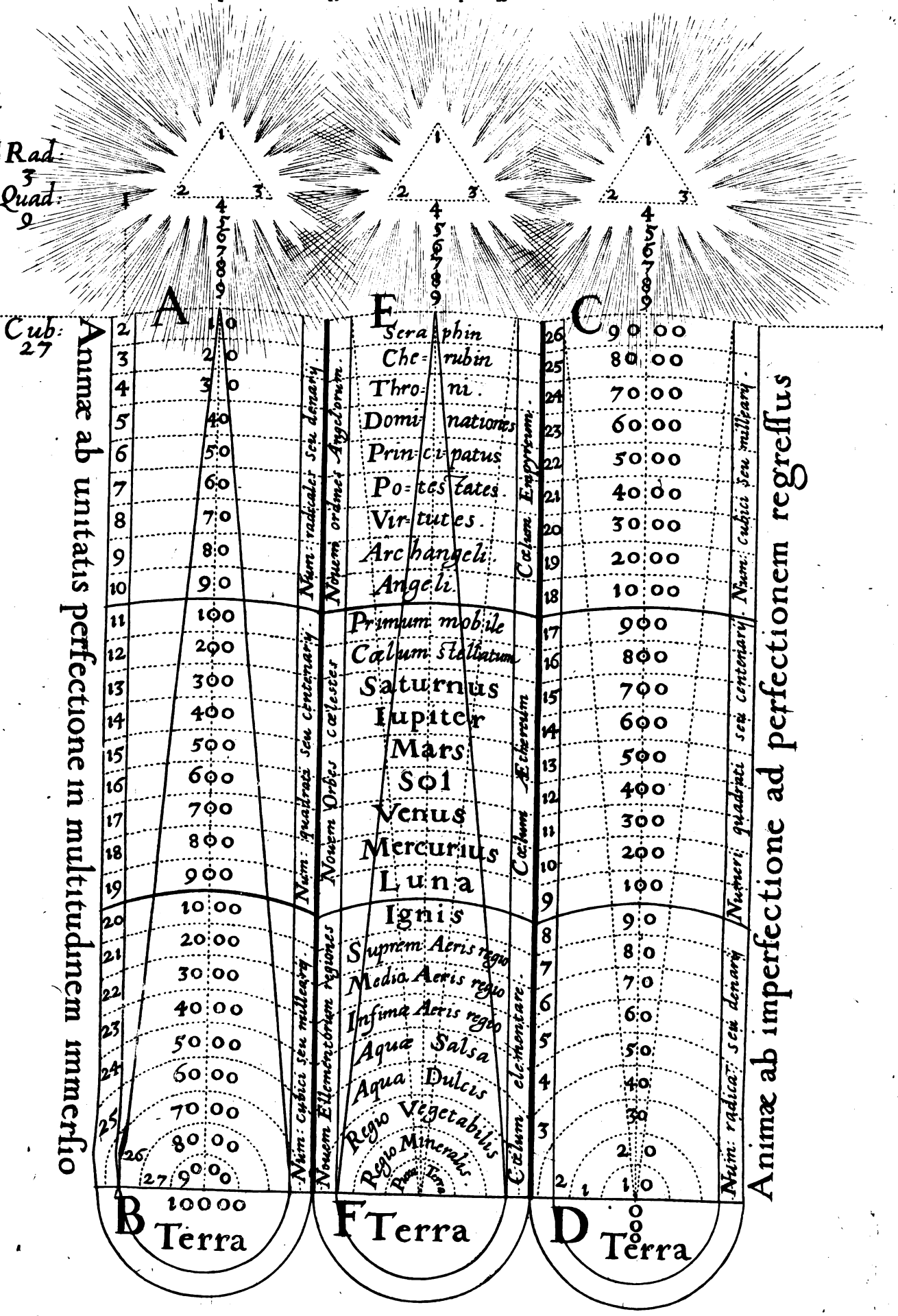
tiplicatio formalis incipit à centro basis pyramidis materialis, inde dissolutionis materialitatis proportiones significando, quibus recedendo à multitudine, unitatis jugum insurgamus. Constat denique ex his, quæ dicta sunt, quod numeri denarii simplicis compositionis sint tanquam lineæ, ex quarum quadratura fiant superficies, vel ut unitates, quæ ductæ in se quadratos numeros producunt, & quod numeri centenarii sint quasi radicalium linearum in se ductarum superficies Geometricæ, vel quadrata radicum in se multiplicatarum, ac quod denique numeri millenarii sint quasi cubi immediatè procedentes à quadratis. Quare compositio cœli supremi est simplex, ut linea producta à puncto divino, vel ut numerus denarius à valore digitorum simplicium, ab unitate supereſſentiali profluentium. Et medii cœli constitutio se habet, ut superficiens ad suam lineam, & ut quadratum ad suam radicem. Denique cœlum inferius refertur ad medium seu cœli medii constitutionem à qua promanabat, ut ad quadratum, vel ut corpus refertur ad superficiem suam, cujus multiplicatione productum est. Est igitur cœlum tertium rerum compositarum altitudo & longitudo, medium verò earum latitudo, & infimum earum profunditas. Atque hoc idem est, quod sacræ Scripturæ testantur dicentes: *Omnia firmata esse numero, pondere & mensura*, vel secundùm *Platonem*: (quod idem est) *numero, figura & corpore solido*. Sic in mundo supersubstantiali ab Uno egressa sunt Duo, à duobus Tertium; quæ quidem trina & ineffabili sua dispositione extra suum mundum supersubstantialem deorsum prospicientia & in materialem mundum jucundissima harmonia prosilientia, mirabilemq; in modum per universam materiam expansa, trifariam suam operationem in ea executa sunt: Unde res omnes numero, mensura & pondere ex nihilo productæ sunt.

Demonstratio luculentissima numerorum formalium, tam in personarum DEITATIS *ante mundi creationem ab unitate supersubstantiali profluxu, quam in cosmi & creaturarum ejusdem tempore creationis promanatione: Ubi declaratur, qua ratione primum digiti formales ab unitate supersubstantiali, deinde articuli, & tum postea numeri centenarii, atque denique millenarii ad diversam mundi consistentiam producantur.*

Vidi

Digitized by Google

Vidi Jehovam in altissimo throno super palatium mundanum elevato sedentem: illudq; palatium erat gloria conditoris plenissimum. Esaiæ 6.

Digitized by Google

A.B. *Pyramis materialis, in cujus profundum anima ab unitate seu fonte formali egrediens, proportionibus radicali quadrata aut cubica submergitur.*

C.D. *Pyramis formalis, cujus actione circa dissolutionem (vincula materialia corrumpendo) versata anima Pyramidis materialis à multitudine & profunditate, ad unitatem gradatim & proportionaliter reducitur.*

E.F. *Mundi proportio ex duabus prædictis Pyramidibus simul unitis conflata.*

CAP. XIII.

De numero septenario, & quænám mysteria sub illo comprehendantur.

NUmerus septenarius resultat ab unitate, numero binario & quaternario, ex quibus nascitur Diapason, quæ est harmonia perfectissima; cujus virtute & proportione Deus ex suo solio immortali simpliciterque formali in orbem universum mundi materialis res informando & componendo descendit. Quare hic numerus in creationis mysterio potens erat atque efficax & circa res sanctas versabatur, diciturque *numerus quietis*. Nam septimus dies erat dies Sabbathi. *Numerus* etiam *perfectionis* nuncupatur, quia ultra consonantiam Diapason (quæ ex septem constat intervallis) non est transitus simplicium in harmonia: Similiter est *numerus benedictionis & beatitudinis*; Unde Poëta: *O terq; quaterq; beatus, &c.* Porrò etiam materia mundi informis hujus harmoniæ perfectione beatificatur. *Pythagorici* etiam hunc dixerunt *numerum virginitatis*, quia primus est, quatenus neque generatur neque generat, neque etiam potest in duas partes dividi æquales: Præterea vocatur *numerus juramenti*; Sic Abraham, quando pepigit fœdus cum Abimelech statuit 7. agnos in testimonium: Est etiam *numerus sanitatis & mundationis à morbis immundis*. Sic dixit Elizeus Prophetæ Naamani leproso: *Vade, & lavate septies in Jordane*: Quin etiam *numerus sanctitatis & laudis* appellatur, unde dixit Propheta: *Septies in die laudem dixi tibi*: Vocatur etiam *ultionis & punitionis* numerus, unde scribitur: *Septuplum ultio dabitur Cain*, Et alibi: *Septuplum punietur Cain*. Et alibi: *Septem vindictas exsolvet, qui occiderit Cain*: Porrò etiam est *numerus salvationis mundorum*, septena enim ex omnibus animalibus mundis introducta sunt in arcam Noë: Est *numerus servitutis*, ut septem annis servivit Jacob pro Lea: Est *numerus destructionis & ruinæ*, ut septimo die, ruptis omnibus abyssi fontibus, aqua inundavit super terras: Est *numerus luctus*, ut septem diebus populus luxit Israëlem, &c. Est *numerus criticus ab omnibus Medicis observatus*, ut; Et septima hora reliquit febris filium reguli. Et infinitæ aliæ observationes in hoc numero abstruso & mystico excogitari possunt, quas omnes hoc loco exprimere tam laboriosum mihi, tum lectori tædiosum fortassis foret; Ut *numerum* etiam *planetarum anni climacterici, septem ætatum, septem metallorum*, & innumera alia relinquã. Atque ratio (ni fallor) harũ omniũ septenarii numeri proprietatũ, cur scilicet tã in bonũ quàm in malũ versantur, est, quoniã hic numerus participat cũ natura lucis, formæ, perfectionis & puritatis, quatenus prior ejus cõpositionis pars est numerus ternarius, & partim ex natura materiæ tenebrarũ, cum posterius ejus numerus, nẽpe 4. sit numerus imperfectionis & immunditiæ. Est igitur hic numerus tum autor vitæ & compositionis, tũ autor mortis & dissolutionis; quatenus scilicet cõponitur ex primo impari, videlicet ex ternario numero vitæ & primo pari, videlicet quaternario: nam numerus binarius à Pythagoricis non appellatur numerus, sed unitatum confusio. Ex impari ergo, veluti activo, hoc est, forma & ex pari vel iti ex passivo, hoc est, materia,

Digitized by Google

teria, generantur res omnes, & eâdem etiam viâ dissolvuntur; sed generatio & vita est lumen supernaturale & vis unisonans, corruptio autem est de inferis & de nocte ac tenebris dilaniantibus. Hinc est, quod secundùm doctrinam *Orphei, Hesiodi, Euripidis*, & aliorum, Sol divinus in archetypo sit, à quo omnis pulchritudo, omnis ornatus, omnis harmonia & vitæ scaturigo est; in cujus dextra est pietas, benignitas & beneficentia; in sinistra punitio severa. Hunc vocant *Phœbum, Apollinem, & Solem*, quem dicunt *Gratias & Charites* in manu dextra portare & in sinistra arcum & sagittas, quem nocte nuncupaverunt *Dionysium* dilaniantem & dilacerantẽ, ac seipsam rumpentem in septem partes; & diurno tempore illum *Apollinem* nominaverunt, ea iterum componentem, quæ nocte dilaceraverat, illaque in partes septem dividentem. In nocte ergo disrumpit atque dilacerat & in die res unit, quasi depellens mala. Ob hanc igitur causam ab Athenienſibus *Alexicacos*, id est, malorum propulsator & ab *Humero* Τγίων, hoc est, autor sanitatis appellatur. Cum his etiam convenire videtur illa Pythagoræorum opinio, qui *mundum & animam septem limitibus incluserunt. Primo* loco præponentes unitatem, quasi gradum extremum animæ & mentis, per quem illa continet supremam unitatem in Creatore, & facta est una & eadem cum illo; nam omnes res præexistentes in Verbo, fuerunt unum cum illo Verbo secundùm Theologos. *Secundus locus* (continens duplam proportionem comparatus ad primum) denotat progressum animæ seu mentis cum Deo. *Tertius* demonstrat ingressum in seipsam, atque ita describitur personarum Trinitatis egressio, unius scilicet in aliam atque tertiæ iterum in unitatem reversio. At jam ad Spiritus Domini in massam imperfectam emissionem pervenitur, atque ita ad quaternarium numerum proceditur. *Quartus* significat egressum, quem facit à seipsa, ut circa res creandas, & adhuc informes versetur. Atque sic in *quinto, sexto & septimo* (qui duo ultimi limites seu loci consistunt ex numeris solidis) denotat conversionem corporum, quibus conjuncta est anima, dico corporum: nam mundus è duplici corpore, videlicet ex incorruptibili & cœlesti, atque ex corruptibili & elementari consistit: Sic etiam homo ad retinendam perfectam mundi imaginem, secundùm *Platonicos*, factus est de duplici corpore, elementari uno, alio cœlesti. Elementare notatur per cubum seu solidum de binario, quod designat materiam, & cœleste per cubum de ternario; quem quidem cubum nos superius diximus esse potius superficiem seu numerum quadratum, propter rationes à nobis ibi allatas. Nam quamvis elementa spiritualia sint in se corpora humida, tamen si æther & aër & ignis corporibus solidis comparentur, se habent ad ea, ut superficies ad corpus, vel ut quadratum ad cubum.

CAP. XIV.

De admirabili numeri septenarii proprietate atque mutationibus in suo quadrato: De numero ejus quadratum implente: & de basi inde derivata.

NOn equidem est dubitandum, quin ingentia in hoc numero septenario delitescant arcana, cum ille frequenter tam in mysteriorum divinorum actu, quàm in aliis naturæ & humanæ necessitatis seu consuetudinis negotiis apud sacra Biblia usurpetur. Nec certè dicant homines stultorum atque ignorantiæ vestigia calcantes, non majus in hoc numero esse arcanum, quàm in cæteris, atque per consequens, frequentem hujus numeri in sacris literis repetitionem nihil magis abstrusi significare, quàm numeri alicujus alterius. Nam ut demonstratione

Digitized by Google

ſtratione evidentiſſima refellam hanc eorum credulitatem ſive erroris confidentiam, hoc in loco admirabilem numerorum ſeptenariorum concatenationem, convenientiam atque haud credibilem apparitionem & profluxum ex ipſis invicem congregatis oſtendam: Nam in 175. (qui eſt baſis numeri ſeptenarii) invenimus ſeptenarium numerum, quam exactiſſimè 25. vicibus. Similiter ſeptem in ſe ducta per ſeptem producent 49. ex cujus numeri partibus progreſſione Arithmetica conſideratis & quadrato modo diſpoſitis, miraculoſo quodam more ſeptenarii baſis, videlicet 175. (ex quolibet quadrati puncto ad ejus appoſitum progrediendo) exultat. Verbi gratia:

Nihil novi adfert Fluddus cum hac Tabula Quadrati Septenarij; cùm etiam idem mysterium contineat quilibet numerus impar, si quadretur, ut apparet in tabula sequenti

Quadrati Novenarij

37	78	29	70	21	62	13	54	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Cella 81. Basis 369.

Item in hac tabula Quadrati Quinarij

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

Cella 25. Basis 65.

Item in tabella Quadrati Ternarij

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Cella 9. Basis 15.

Sic de reliquis Numeris seu Radicibus imparibus:

Ex quo profectò patet admirandas quidem esse Numerorum habitudines, affectiones, et proportiones; at verò quoad res Physicas, vel Supernaturales plus in Numeris latere superstitionis, quàm Mysterij, aut efficaciæ; præterquàm in Numeris Harmonicis, qui præter suam, quam habent proportionem, efficiunt insuper consonantiam, si accommodentur Corporibus sonoris.

Quadratum ſeptenarium.

♄	♃	♂	☉	♀	☿	☽	
	a	c	e	g	i	l	n
♄	22	47	16	41	10	35	4
a	5	23	48	17	42	11	29
s	30	6	24	49	18	36	12
u	13	31	7	25	43	19	37
x	38	14	32	1	26	44	20
z	21	39	8	33	2	27	45
♂	46	15	40	9	34	3	28
	b	d	f	h	k	m	o
☽	49						175. ☉

Cella *Basis*

Hic ergo in præſcripto quadrato videmus progreſſionem factam eſſe (quamvis malè diſpoſitam) ab 1. uſque ad 49. ita ut ſeptem in ſe ducta proferant numerum ſua progreſſione quadratum implentem. Si igitur per lineam rectam ducti procedamus ab uno angulo vel puncto lateris alicujus ad latus vel angulum ei oppoſitum, producetur baſis quadrati ſeptenarii, vigeſies & quinquies ſeptem in ſe exactè comprehendens. Sic ab *a* ad *b* tranſeundo reperiemus hos numeros 22. 5. 30. 13. 38. 21. & 46 qui ſimul additi producent 175. Sic etiam numeros colligendo inter *c* & *d*, qui ſunt 47. 23. 6. 31. 14 39. & 15. orietur eadem baſis. Similiter addendo numerus ſimul inter *e* & *f* repertos ſcilicet 16. 48. 24. 7. 32. 8. 40. hæc eadem baſis proveniet. Porrò etiam aggregando numeros inter *g* & *h*. Et illos inter *i* & *k*. Sic etiam eos inter *l* & *m*, aut inter *n* & *o* hanc eandem baſin

Digitized by Google

ſin eliciemus. Iterum progrediendo ab angulo ♃ ad illum ☉ ei oppoſitum, & ab angulo ♄ ad illum ☾ ei adverſum, eadem baſis exultabit. Sic etiam latera reſpiciendo, numeros inter *p* & *q* & illos etiam inter *r* & *s*, ſimiliter *t* & *u*, & inter *w* & *x* & inter *y* & *z*, & inter ♈ & ♉ & inter ♊ & ♋, eandem unicam baſin debita ſua poſitione & in unum coagmentatione producere reperiemus; quod quidem pro miraculo haberi poteſt. Hinc igitur admirabilis numeri ſeptenarii mutabilitas & varietas oculis manifeſta, mirabiles procul dubio illius effectus atque virtutes occultè deliteſcentes (de quibus capite ſuperiori aliquid verbo locuti ſumus) ſapienti quodammodo patefacere videtur. Imò verò, quanta ſit in hujus numeri ſeptenarii baſi perfectio, quantámque hujus numeri completio vitæ humanæ importet felicitatem nobis luculenter arguere videtur *benedicta illa Abrahæ ætas, conſiſtens ex* 175. *annis*, de qua Scripturæ ſacroſanctæ ſic loquuntur Gen. 25. 7. *Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ centum ſeptuaginta quinque anni, & deficiens mortuus eſt in ſenectute bona, provectæq; ætatis & plenus dierum &c.* Unde liquet, quod hic numerus revolutionum ſolarium producat ætatem provectam, ſenectutem felicem & dierum plenitudinem; atque exinde patet, quod infinitum ſit myſterium in hujus numeri ſeptenarii conſideratione: Imò verò & ipſe hominem doctiſſimum novi, qui virtute hujus numeri ſeptenarii, cujuſdam quaſi oraculi aſſiſtentia, quæſtiones dubias atque ancipites reſolvere non dubitavit, atque etiam de occultis tam præſentibus, quàm futuris quodammodò divinare pollicitus eſt.

CAP. XV.

De numerorum divinorum myſterio in creatione.

NUmeros ſimplices ſeu digitos eſſentiæ ſupernaturalis referri & ad regionem ſupercœleſtem, quæ quidem infinita eſt, pertinere ſupra memoravimus, hic verò de divina quinarii, atque tum demum denarii numeri ratione tractare nobis propoſuimus. Equidem, ut monadem ſive unitatem eſſe omnium numerorum fontem, atque originem ſupra demonſtravimus, utpote à qua Dias, non tanquam numerus, ſed unitatum confuſio, derivatur, quatenus bis unum in ſe continet, quam & propterea numeri imperfecti principium eſſe diximus, quoniam adeſt ei initium & medium, deeſt tamen finis, non aliter, quam ternarium numerum numeri perfecti exordium nuncupavimus, quatenus habet in ſe principium, medium & finem, ac proinde inter numeros perfectionis habetur: ſic diximus, quod ad horum trium terminorum reſpectum, videlicet ad 1. 2. 3. ſit per omnes alios numeros in infinitum progrediendo relatio. Ut igitur unitas eſt radix numeri primi perfecti, videlicet ternarii, qui ſignificat formam univerſalem. (Nam quid intereſt, ut ſit DEUS tanquam unitas, & ſpiritus univerſalis in potentia tanquam dualitas, ſi iſte ſpiritus ab illo DEO non informetur & inactuetur, ut dualitas in Trinitatem tandem perficiatur) ſic etiam dualitas eſt radix numeri imperfecti quaternarii, ſcilicet & eorum, qui inde oriuntur. Atque hinc eſt, quod, ut 3. ſe habent ad 1. ſic in eadem proportione 5. ad 3. & 7. ad 5. & 9. ad 7. Similiter, ut unum ſe habet ad 2. ſic 4. ad 2. & 6. ad 4. & 8. ad 6. ſecundùm quas progreſſiones ſimplices, omnes aliæ compoſitæ eliciuntur, ſed harum perfectio eſt unitas: Quare, ut in medio motu ab unitate imperfectio oritur, ſic ejus additione in fine tertius terminus profertur, à quo numerorum perfectorum primus oritur, videlicet ternarius. Unde patet, quod tam imperfectio, quàm perfectio, hoc eſt, tam malum quoad nos, quàm bonum profluat à manibus Dei ſeu unitate, in cujus potentia eſt illud, quod malum eſt,

Digitized by Google

virtute sui spiritus bonum & completũ tam sibi quam hominibus reddere. Imperfectionẽ ergo materiæ à Deo productæ, videlicet dualitati adesse videmus, quæ tamen unitatis præsentiâ fit perfecta. Nec tamen secundam in Trinitate personam imperfectã esse, me dixisse aut intellexisse credatis, quatenus in mũdo supereſſentiali semper cum Filio Spiritus Patris præsens est, atque per consequens trinitas in unitate & dualitas in trinitate: Quod quidem peroptimè explicat illud verbum mirificum Tetragrammaton consistens ex *Jod, He & Vau, He*; Ubi aspiratio *He* spiritus in utroque processionem denotat, & conjungere videtur *Vau* cum *Jod* à dextra & iterum *Jod* cum *Vau* dextram versus. Sic Filius in numero perfectionis fertur sedere ad dextram Patris: Sic etiam à centro Patris egredi dicitur, quatenus est terminorum perfectionis medium. Quare intelligendum est, quod cujuslibet numeri medietas referatur ad filium & centrum, quia semper medietas numeri intelligitur esse in numeris imparibus & perfectis: Sic in ternario numero est dualitas, in quinario trinitas, in septenario quaternitas, in novenario quinarius, qui est exacta etiam medietas (quatenus medietas in paribus consideratur) numeri denarii, per quem Deus deorsum è suo regno superformali egrediens seipsum in materiam confusam, eam rem ex nihilo creando, & deforme suo actu ac lumine informando, immergit. Hîc autem vos scire velim, quod ubi loquimur de medietate numeri paris, non intelligimus ejus centrum, quod planè vacuum & nihil est, sed ejus partem dimidiam: Ut centrum Diadis nullum est, quia nonnisi terminos duos habet, ejus verò pars dimidia est 1. sic quaternarii numeri medietas sunt duo, centrum verò ei deest. Atque sic in cœteris, ut 6. 8. 10. Unde liquet, quod tota perfectio jaceat in imparibus, ubi centrum invenitur, ut in 3. 1. est centrum, & 1. terminus à quo, & 1. terminus ad quem: Et in quinario itidem 1. est centrum, & 2, una pars dimidia & 2. altera, & in 7. 1. est centrum, 3. termini, &c. Est ergo in perfectis simplicibus unitas terminus à quo, trinitas ad quem, & dualitas medium, sed ita, ut illa dualitas sit unitas: Sic etiam trinitas terminus à quo, & trinitas efficiens senarium, medium, & trinitas perficiens novenarium periodus; sed hic centrum est superficiale; Vel trinitas principium, quinarius medium, & septenarius finis; Eodem modo quinarius principium, septenarius medium, & novenarius exitus: In quibus omnibus trinitas personarum in natura supersubstantiali consideratarum invenitur, hoc est, ubi totaliter forma respicitur, & non materia. Atque hac harmonia egit DEUS ad sui regni supereſſentialis in æternitate ordinationem, priusquam aliquid in sacrosancto consilio de materiæ creatione decrevisset. Hoc autem loco observandum, quod, ut unitas est formarum omnium, quasi centrum, sic etiam ternarius numerus sit prima atque proxima majestatis divinæ à sua natura versus rem creandam emanatio, & quinarius numerus secunda, septenarius tertia, ac novenarius ultima, ita ut quinque sint emanationis luminis divini processus, videlicet formæ luminosæ ab unitate versus 3. emissio, & à ternario, versus 5. & à quinario versus 7. & à septenario versus 9. & novenario versus 1. qui numerus cyphræ appositione constituit 10. Unde liquet, quod si DEUS materiæ abyssum non ingrediatur, tunc in seipsum, seu in suum centrum & suam unitatem radios suos reflectat secundùm illud *Mercur. Trismeg. Monas generat monadem & in seipsum reflectit ardorem suum.* Nec quidẽ recedit Deus, in sua natura supereſſentiali consideratus, à numero impari, quatenus eo gaudet & delectatur: At, cum viam spiritus deformis, & occultè in hylæ ventrem immersi calcare sibi proposuisset, per filium suum immediatè ab ipso procedentem per viã & numerum imperfectionis in materiæ imperfectæ abyssum se immersit: nã ille

solus

Digitized by Google

ſolus, qui numeri binarii perfecti campum ingreſſus eſt, ad binarium imperfectum & in potentia ad aliquid exiſtentem penetrare potuit. Unde dualitas ſuperſubſtantialis ſe duplicando medium numero ſeptenario reddidit, & perfectionem hoc modo cum imperfectione in primo gradu proceſſionis à ſua natura ſupercœleſti ad mundanam junxit: Nam quaternitas eſt numerus par, & per conſequens imperfectus, ternarius autem numerus perfectus, ita ut ex primo congreſſu veriſimile ſit, materiam ſive imperfectionem, quæ numero quaternario refertur, cum perfectione conjungendam eſſe, quatenus numerus ternarius, qui formæ attribuitur, cum eo ad numeri ſeptenarii complementum connectatur: Similiter numerus quaternarius eſt medietas ſuperficialis inter duo & ſex; denotans inde, quod Verbum ſit quaſi centrum operationum ſex dierum creationis: Hinc poſtquam Verbo Domini firmati eſſent cœli die quarto, hic Rex informans tabernaculum ſuum illo die poſuit in Sole: Hic dies quartus dividendo ſex in tres dualitates erat medius ſuperficialis ſex dierum, vel centrum eſſentiale diei ſeptimi. Unde etiam ſol ſuo fulgore decoratus in mundi ſeu cœlorum medio poſitus eſt: Similiter numerus quartus eſt medietas numeri octonarii, qui ſignificat elementatum ſeu cubum accipiendo medietatem, ut apud numeros pares æſtimatur. Nam numerus quaternarius eſt quadratum radicis 2. Unde quatuor repræſentant elementa à ſecunda perſona producta, ex quibus mundus conflatur, & octonarius eſt cubus, ex quo compoſitio ex elementis conflata eſt. Eſt ergo dualitas mundana, hoc eſt ſpiritus univerſalis, reverà imperfecta, in lucem à potentia virtute dualitatis increatæ, in trinitate unitatis completæ producta, à qua quaternitas ſeu elementum, & numerus octonarius ſeu elementatum oritur. Proceditur ergo ulterius ab unitate verſus creationem hoc modo. Quinarius numerus eſt medietas perfecta inter binarium numerum & octonarium; Denotat ergo, ſecundam perſonam eſſe in medio inter Spiritum univerſalem & elementatum, & per conſequens, quod Verbum ſit in nobis & rebus omnibus compoſitis tanquam centrum, vita atque eſſentia. Eſt etiam quinarius numerus centrum omnium digitorum, videlicet numeri novenarii, quatenus ex una parte ſunt 1. 2. 3. 4. & ex altera 6. 7. 8. 9. inveniuntur: Unde etiam centrum eſt inter ſuperſubſtantialia: Eſt ergo Filius centrum inter Patrem & Spiritum, eſtque centrum in rebus ſuperſubſtantialibus, eſt centrum in rebus creatis & increatis, eſt centrum Spiritus increati, & univerſi mundi in Sole habitans, eſt centrum elementorum, eſtque centrum elementatorum: Eſt ergo vita rerum increatarum, eſt vita tenebrarum, eſt vita ſpiritus ſeu aquarum creatarum, in corde firmamenti palatium tenens, eſt vita elementorum in ſphæra media ſeu æqualitatis, in centro elementorum, ſeu aëris medio nonnunquam mirabiliter apparens, eſt vita elementatorum, quatenus eſt mirabilium eſſe & fulgor, vegetabilium forma ſpecifica, animalium eſſe, quo ſpirat hominum vita, ratio, intellectus & mens, quatenus affluenter in eo habitat, cum teſte *Paulo*, *ejus membra ſint ipſius divinitati templum atque palatium*; Unde tatione præſentiæ hujus Solis ſempiterni *Microcoſmus* nuncupatur. Atque hoc erat illud Verbum, cujus mentionem facit Divus *Johannes*, vocans illud *vitam & lucem cujusq; rei hujus mundi, quod tenebræ non comprehenderunt, nec mundus novit*; illud FIAT, in libri primi primordio allegatum, cujus virtute quælibet creatura eſt facta. Atque hoc modo ad limen ſeu veſtibulum hylam ingrediendi, videlicet ad numerum denarium uſq; progreſſa eſt Dias ſuperſubſtãtialis ſpiritu increato exuberans, quæ ideò unitate divina diviſa eſt in numerum binarium, ut ipſa, unitas increata, exiſtens, hominem ex nihilo unum efficeret duplicem, videl. Deũ & ho-

Digitized by Google

minem,& per consequens ad suum exemplar speciei humanæ duplicem naturam attribueret,divinam videlicet ac humanam,ita ut virtute primæ unitatis, videlicet formalis & increatæ immortalis fiat,& imperfectione secundæ confusionem producentis materialis,scilicet & creatæ,mortalis reddatur propter finis defectum: At verò, quando Spiritus vivificus advenerit,illa hominis imperfectio emendabitur,& dualitas in trinitatem spiritus increati adventu migrabit,& ab imperfectione mortali ad perfectionem immortalem exaltabitur, ita ut à morte ad vitam æternam futura sit resurrectio: Nónne adventu & descensu,ac præsentiâ istius spiritus divini exuscitati sunt mortui ad vitam,eo tempore,quo mundi Creator,hoc suo Spiritu sacrosancto in corpus suum mortuum redeunte,à morte in vitam,incorruptionem induendo,triumphanter resurrexit. Atque ita spiritum duplicem acquiret homo,videlicet priorem,vitam corpori temporalem adhibentem,atque ultimum tandem immortalem divinoq; similem,& alterum quasi DEUM efficientem,videlicet virtute & gratia Monadis summæ per justitiam Diadis increatæ. *He* spiritum nunc habet in materialitate seu dualitate,& *He* duplicatum habebit postea,quod appropinquabit ad naturam ipsius Tetragrammati; Unde homo undique Spiritu sancto stipatus divinitatem sibi per gratiam acquiret atque nanciscetur,& ipsi Creatori suo erit quàm similis: Unde dixit DEUS post peccatum Adami: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est,&c. Nunc autem,ne fortè mittat manum suam,& sumat etiam de ligno vitæ,ac comedat,& vivat in æternum,emisit eum* Jehova,*de paradyso voluptatis,&c.* Gen.3.22. Hinc etiam *Mercurius Trismegistus: O Asclepi,magnum miraculum est homo,animal honorandum & adorandum: Hic enim in naturam* DEI *transit, qua ipse sit* DEUS. Cujus etiam rei rationem secundum naturalem intentionem Hebræorum Doctores ac Cabalistæ in hac animæ humanæ definitione reddere videntur; *Anima hominis est lumen Dei,& ad imaginem Verbi,causa causarum, primi exemplaris creata substantia Dei,sigilloq; figurata,cujus character est Verbum æternum.*

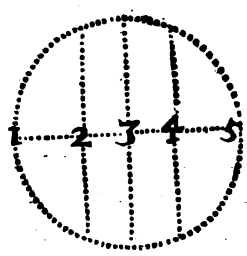
CAP. XVI.

De admirabilibus quinarii & denarii numerorum mysteriis.

EX prædictis ergo luculenter apparet,quod numerus quinarius sit centrum numeri denarii,in quo unitas se duplicat,seu repetit extra terminum simplicitatis,atque ut dualitas fuit prima medietas numeri ternarii,videlicet terminus inter 1.& 2.(ubi ambo termini sunt impares,& per consequens perfecti)sic in primo numero compositionis,seu primo articulo,ubi unitas divina cum cyphra seu materia informi se jungit,videlicet in 10.quinarius numerus centrum (impropriè loquendo)& medium esse reperitur,videlicet inter 1.& 10. Sed inde mysterium magnum revelatur,scilicet,quod, sicuti in prioribus terminis 1.2.3. duo perficiuntur à parte anteriori & posteriori propter perfectionem unitatis & trinitatis(nam nihil præter perfectionem est in regno supercœlesti)sic in terminis 1.5.10.in quibus progreditur unitas per dualitatem seu DEUS per verbum ad creationem 5.qui est medius numerus,reperitur inter originem suam 1.& 10. Unde quia 10. est numerus par, denotat imperfectionem materiæ creandæ, quare ejus medium seu centrum,quod debet esse ejus vita,est perfectus numerus,ut ejus perfectione perficiatur. Porrò etiam respectu unitatis,quam in se habet

Digitized by Google

habet denarius numerus, est numerus impar, quatenus creatoris seu unitatis præsentiam jam habet cyphra seu hylæ spiritus per radiationem quinarii numeri, qui est dualitas secunda à 3. incipiens, videlicet 3. 4. in unitate completa, nam, ut 2. prima vice incipit à perfectione unitatis, & desinit in 3. perfectum numerum, sic secunda vice incipit à 3. perfecto numero, & desinit in 5. numerum perfectum, in quo se duplicat *Vau* in *He*, ut in 2. & 3. dictum est, ita ut in progressu simplici versus compositionem, incipiendo à numero perfecto, triplicē trinitatis gradum inveniamus, videlicet inter 3. & 5. & inter 5. & 7. ac inter 7. & 9. Nam primus processus ab 1. ad 3. est ordinatio proprietatum divinarum, seu personarum in trinitate: Hinc ergo apparet, quomodo partium mundi creati ordo ante creationem in Archetypi idea impressus fuerit: Nā inter primum gradum, videlicet inter 1. & 3. invenitur 2. cui refertur spiritus universalis, quem unitas in creationem produxit. Unde ex proprietatibus divinis unitas est quasi primus motor & ordinator; Dualitati verò seu secundæ personæ videlicet filio & Verbo datum est exequi ordinata unitatis, hoc est, creatione patefacere spiritum universalem, tenebris ipsius hylæ & chaos confusum, qui tandem revelatus factus est 2. quatenus ex sua propria massa & luce increata in actuante constituitur: Deinde inter 3. & 5. est 4. numerus, denotans in divina idea, quod ille Spiritus universalis in quatuor naturas secūdo gradu dividendus sit; Deinde inter quinque & 7. interponitur 6. significans separationem aquarum ab aquis, & superiorum creaturarum viventium creationem puram; Postea inter 7. & 9. octonarius denotat corporum cœlestium compositionem ex cubo simpliciori & puriori derivatam; inter quas etiam compositionem humanam numerare possumus, quatenus invenimus, quod homo à diluvio in numero octonario servatus fuerit; & ex cubo grossiori cætera omnia elementata: Hîc verò videmus, quod numerus quinarius sit medium & centrum omnium graduum; Atque hinc factū est, ut inter res creatas Quinta essentia mediū obtineat locum, & Sol dualitatis palatium in medio quintæ essentiæ situs sit. Hinc unitatum ordo, quarum centrum est 3. supercœlestia disponit, & denariorum ordo, quorum centrum est 5. mundana distribuit: Sic 1. & 3. constituunt 4. & 2. & 3. faciunt 5. quod est centrum denarii numeri.

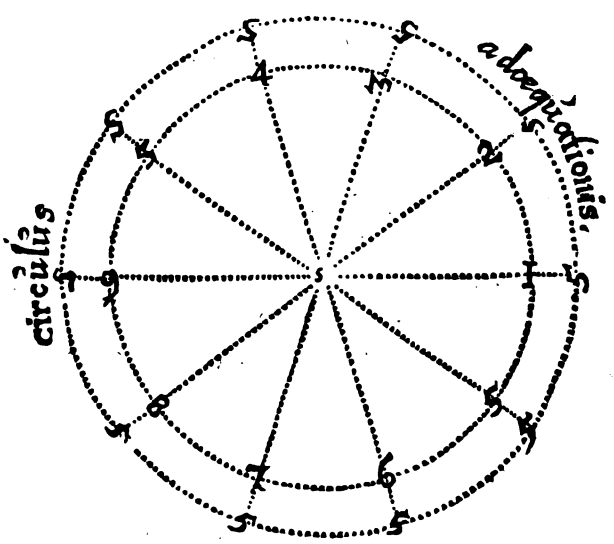
Et 1. 2. 3. 4. simul addita constituunt 10. cujus centrum est 5. ita ut diameter circuli ternarii progressione naturali producat quinarium numerum faciendo semidiametrum 1. 2. 3. & producendo semidiametrum oppositum, addendo primam figuram sinistræ diametri partis ad mediam, quod aggregatum proferet secundum secundæ, nempe 4. & positione secundæ ad mediam videlicet 2. ad 3. procreabit tertiam seu 5. quod extremum est centrum aggregati numerorum præcedentium simul additorum 1. 2 3. 4. videlicet numeri denarii.

Hinc ab unitatibus progrediendum est à 5. centro usque ad numerum denarium: Nam numerus septenarius compositus ex 3. numero perfecto & 4. numero imperfecto denotat divinitatis mixtionem & ingressum primum in ma-

Digitized by Google

teriam. Est ergo gradus denarius unitatum primus ingressus naturæ increatæ in spiritum creandum in tenebris occultatum, uti supra dictum est. Deinde motus à 7. ad 9. arguit numerum centenarium, ubi unitas secunda vice in creatione secundæ diei se jungit: Nam, ut numerus quinarius est medium & centrum numeri decem unitatum, sic 7. est centrum numeri inter 5. & 10. denotans hoc ipso, quod inter numeros denariorum (qui sunt quasi rerum creatarum radices) & illos millenariorum (qui arguunt rerum cubos) numeri centenarii collocentur, qui spiritus creati quadratum indicant. Unde primi articuli denariorum seu radicum, ubi DEUS primum se jungit cum materia, referuntur ad intervallum inter 5. & 7. & secunda series, quæ est centenariorum ad illud inter 7. & 9. & tertia millenariorum ad illud inter novem & decem; ubi fit ingressio in profundum materiæ. Est igitur numerus quinarius, qui est centrum denarii, numerus exactè rotundus; quod quidem evidenter declarabitur, si sphæra ducatur plana, cujus circumferentia in 10. sit divisa, quippe cujus centrum ideò erit 5. quoniam quinque numerus est medium numeri denarii.

Postea ducatur diameter à minimo ad maximum, videlicet ab unitate ad 9. cujus divisio orbem in duo hemisphæria secet, & à parte dextra sphæræ post 1. ponantur 2.3.4.5. movendo versus 9. sinistri termini diametri & ante novem exprimantur figuræ 8.7.6.5. modo hîc descripto.

Hoc peracto à quolibet oppositio ad sibi oppositum ducatur recta seu diameter. Ex maximis ergo subtrahe tantum, quantum supereſt super numerum 5. & adde minimo ei opposito, qui à quinque deficit, & quinque adæquata surgent: Quare ad invicem comparatis linearum terminis quælibet diametri extremitas dabit 5. Unde quilibet diameter habebit numerum 5. & 5. Unde fit, ut numerus quinarius in circulo denariæ revolutionis haud immeritò *sphæricus* dicatur, quoniam omnes numeri orbis, ad quinque rediguntur: Id autem fit per quinque lineas diametrales in sphæra ductas, quarum singulæ decem continent. Hic igitur numerus sphæricus in 10. ductus producet 50. qui numeri sunt *quinquaginta intelligentiæ portæ* seu *anni jubilæi*, quorum proportio dupla, quæ est Arithmetica formalitas, in se multiplicata *millesimam generationem* procreabit: Quod si perpetuo sic facies apparebit infinitudo, quæ secundum *Cabalistas* dicitur *regnum omnium seculorum* ENSOPH nominatum, & est Deitas ipsa sine indumento. Reliqua verò produxit DEUS amictus lumine, sicut vestimento, ut

esset

esset lumen de lumine, ac inde cum vestimenti sui lumine creavit mundum intelligibilem spirituum separatorum & invisibilium, quem *Cabalista cœlum* dicũt. Atque hoc convenit cum opinione nostra supra allegata: ubi declaravimus, ꝙ Deitas in regno supercœlesti nuda sit & in sua propria essentia, quam videre etiam ipsi Moysi negatum fuit; nec possibile est, ut DEUM essentialiter quis videat, nisi morte confestim, & in ictu quasi oculi afficiatur, spiritumque è vestigio efflet: At verò ut primum DEUS vestimentum induit, hoc est, in materiam creatam se immersit, gloria ejus multis modis, induto prius creato aliquo amictu, hominibus apparebat, videlicet vel *nube*, vel *columna ignea*, &c. Et quamvis Moyses ad cognitionem 49. *portarum sapientiæ* attigerit, ad summam tamen & ultimam videlicet ad *quinquagesimam*, in qua DEUS nudus cernitur, nunquam accedere potuit. De hoc numero agit *Myrandulanus Comes* in hæc verba loquendo: *Qui sciverit quid sit denarius in Arithmetica formali, & cognoverit naturam primi numeri sphærici, sciet secretum* 50. *portarum intelligentiæ, & magni Jubilæi & millesimæ generationis, & regnum omnium seculorum. Huic ergo numero denario includuntur decem Sefiroth Belimah, quarum proprietates nullam infinitamq; habent profunditatem, quippe quarum mentionem facit Abraham Patriarcha in libro Jezirah sive formationis mundi.* Per portas etiam has intelligentiæ Moysi traditum fuit omne illud, quod contentum erat more mystico lege Judæorum vel sensu literali vel allegorico per dictiones vel Arithmeticas supputationes vel Geometricas literarum figuras, vel harmoniæ consonantias ex formis characterum, &c. ut testatur *Rabbi Rambam* in Genes: Imò verò per illam legem à divino spiritu adeptus est Salomon Rex omne, quod noverat, de quo scriptum est in libro Regum, quod DEUS *ei dederit sapientiam & prudentiam multam nimis, quasi arenam in littore maris*, &c. Hinc ergo est, quod *Gerundensis*, de Salomone loquendo, dixit, *eum omnia, quæ cognovit per legem intellexisse.* Nam sunt cunctæ res universaliter in quinas conditiones distributæ: Nam aut elementa sunt, aut elementata, aut animæ aut cœlestia corpora, aut supercœlestia incorporea; quorum quodlibet decem recipit considerationes, ut sapientes nobis tradiderunt.

CAP. XVII.

De ratione unitatis simplicis, quæ est digitorum origo, & unitatis cum cyphra conjunctæ, quæ est articulorum principium, similiter de ratione quinarii & sexti numeri in harmonia supercœlesti.

QUoniã in superioribus numerationibus multa dubia se legentibus offerre possent, videlicet in unitate primum & tum postea de numero denario, quomodo scilicet DEUS pater seu prima Trinitatis proprietas in principio & ultimo digitorum introduci possit, & tum postea, quomodo illa se repetat in centenario numero, & tandem in millenario; Similiter, cur secunda proprietas seu persona, cum sit dualitas, possit in numero quinario reperiri, cum bis duo producant quatuor, & bis quatuor octo, &c. intelligendum est primum, quod in numeris Hebraicis. א. *Aleph minus* semper significet unitatem, & א importet DEUM Patrem, Monadem, & primam personam, quemadmodum apud *Johan. in Apocal.* dicitur secundùm Græcos α & ω *alpha & omega.* Hinc nomina ejus stupenda per א scribunt Hebræi; ut אל, *El*, אהיה Ehieh, quem *Plato* appellat ὤν aut ὄν. Unde hoc vocabulum אהיה, quod designat Patrem, revelavit Deus Moysi *Exodi* 3. ad deducendos Israëlitas ex servitute Ægyptiorum. Porrò etiam

Digitized by Google

iam אדני Adonai seu Dominus, quo vocabulo Hebræi usi sunt loco Jehovæ; sic etiam אלהים Elohim appropriant Spiritui sancto, quamvis, ut mihi videtur male interpretatione reddatur Dii pluraliter accipiendo cum à singulari אלה Deus. Sed potius credo אלהים singularem esse numerum conflatum à אל *fortis*, vel *fortis Deus*, & ים. Unde ים *mare*, vel ab אלה *Deus*, & *quasi* מים *aqua*; Unde *Elohim* quasi *Deus fortis maris, & aquarum* in אלהים *Deus fortis aquarum* contrahetur in אלהים. Atque hoc verisimile mihi videtur, quatenus ibi loci agitur, quomodo Deus omnia ex aquis & per aquas, eas informando creaverit. Sed ad rem nostram revertendo, videmus ex prædictis, quod plerumque nomen Dei incipiat à litera א, quæ est principium numerorum apud Hebræos, inde significans, Deum esse unitatem omnium numerorum, & per consequens cunctarum rerum, quæ numeris distinguuntur. At verò jam videamus, quomodo præsentia unitatis seu Deitatis in numerum denarium ingrediatur, qui ex 1. cum cyphra juncto conflatur. Notare debemus, quod, ut אל, *El*, est unum nomen Dei, denotans, eum esse primum digitorum & entium increatorum unitatem. sic etiam יה, *Jah*, est aliud ejus nomen, designans digitorum finem & articulorum principium, hoc est, rerum omnium creatarum & ex forma ac materia compositarum exordiū: Nam *Jod* inter Hebræorum numeros semper denotat, 10. Et quod א sit unitas prima digitorum, & י sit unitas secunda, sive articulorum prima, quæ illam digitorum unitatem ordine emanationis sequitur, videtur sacrarum Scripturarum ordo innuere atque agnoscere, cum observatum sit à Cabalistis, quod אלהים 32. vicibus reiteretur in creatione, priusquam perveniatur ad nomen יהוה *Jehova*, ita ut אל, & יה, sint quasi *α* & *ω*. *Alpha & omega*, quatenus א, unitas est principium numerorum essentialium, & י finis: Nam nomen *El* incipit per literam א *Aleph*, quæ designat principium & unitatem, & illud *Jah* per י, Jod, quæ valet 10. qui numerus est rerum omnium finis, ita ut in denario numero reperiatur quadratum radicis perfectæ, hoc est, numeri ternarii, videlicet 9. cui si addatur א fit 10. Ultra quem numerum *Aristoteles in 3. problem. sect.* 15. neminem unquam numerum ullum invenire potuisse testatur. Sed exacta numerorum digitorum mensura in quatuor literis nominis mirifici tetragrammati videlicet יהוה exprimitur, quæ omnes sunt circulares, & si simul jungantur, ac א prima unitas addatur, constituent 27. qui est ternaria radicis cubus, ad cujus ideam totus mundus ejusque regiones fabricatæ sunt, quemadmodum in demonstratione trium pyramidum explicatum est. Nam *Jod* denotat 10. & primum *He* quinque, alterumque *He* quinque, & *Vau* 6. atque א *unum*: Sic itaque ternarii cubus literis divini nominis tetragrammati producitur, de quo tantas cecinit *Plato* laudes in suo *Timæo*. Quod autem *Jod* 10. importans, & *He*, quinque denotans sint numeri sphærici, superius explicavimus. Hîc etiam observare debemus, quod, *Vau* significans *sex*, accipiatur pro tertia secundæ trinitatis proprietatis emanatione à fonte unitatis, quatenus pro solo numero binario accipitur, atque ita est centrum superficiale inter 4. & 8. qui numeri in Archetypo repræsentant atque exprimunt elementum & elementatum creandum: At verò, ut consideratur in natura dualitatis in Trinitatis perfectione, ita cum Spiritu *He* exprimitur, ubi secunda proprietas spiritu perfectionis plena in quinto denarii numeri loco, hoc est, in centro digitorum novem reperitur, inde declarans, quod verbum sit, in rerum centro, imò verò & ipsum centrum essentiale cujuslibet rei, tam increatæ, quàm creandæ, hocque in æternitate & in prima idea Archetypi, videlicet, quod illud sit vita, & esse in centro medietate seu medio puncto, & unitate uniuscujusque rei. Infinitum hoc loco de re ista volumen edere possemus, sed quoniam campus magis arctus nos compingit subjectique necessitas nos premit, numeris divinis finem hîc imponemus, obiter vos admonendo, quod

Digitized by Google

quod hæc omnia de formalibus numeris sint intelligenda, qui numeris materialibus tam sunt oppositi in sua essentia, quam lux tenebris, ignis terræ, aut altum profundo. Atque hæc est causa, quod pyramidem nostram formalem omnimodo naturâ & situ alteri illi materiali oppositam & contrariam esse in multis hujus operis locis demonstrayimus.

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER II.

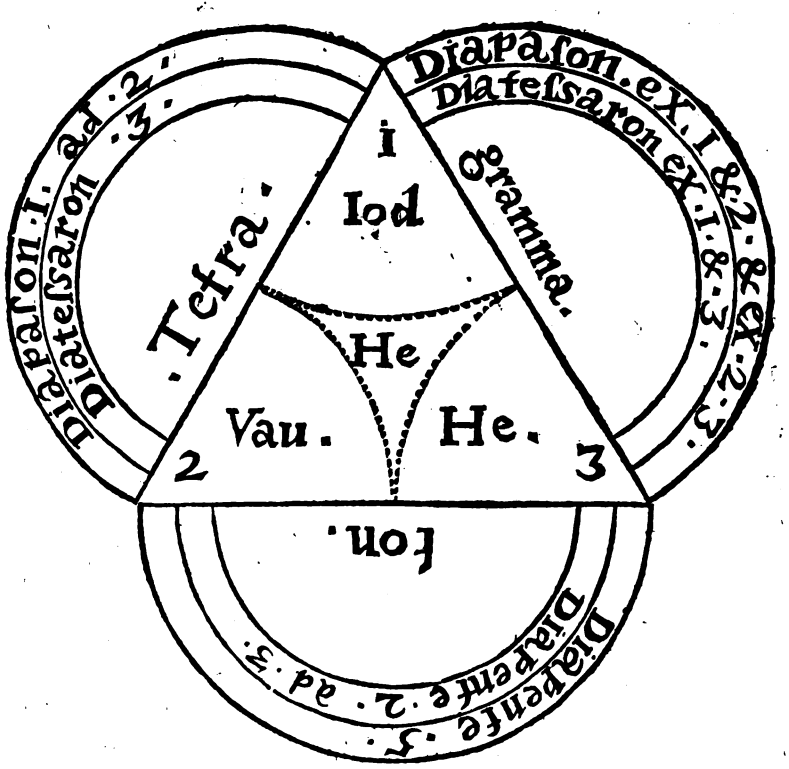
De harmonia divina.

CAP. I.

De harmonia divina & consonantiis simplicibus.

VT materiales numeri in se nihil omnino præter discordiam & dissonantiam in mundo materiali producunt, sic etiam numeri essentiales & simplices in mundo formali inventi, nihil prorsus dubio præter concordiam, unionem & amorem tam in sua regione, quàm in orbe materiali propagare possunt. Sed in suo regno immenso, ineffabili & incomprehensibili gaudio & lætitia auditur harmonia hæc divina sine ullo obstaculo, aut discordiæ impedimento (quæ cum litigio in mundum materialem ab initio ingressa est.) In mundo verò agit hæc harmonia sæpius multiplicata ad materiæ litigiosæ & tenebrarum dissonantium correctionem: Quod quidem numero sanctæ Trinitatis hoc modo demonstratur. Nam monas cum diade conjuncta producit diatessaron, ex tribus intervallis consistens; ubi tamen 4. reperiuntur voces, quia ibi adest spiritus in unione unitatis cum dualitate; Sic *Filius dicitur esse in Patre & Pater cum Filio & Spiritus cum ambobus.* Iterũ dualitatis nexu cum ternario numero diapente orietur, cum in tali numero quinque reperiantur voces diapente constituentes & quatuor intervalla (cum sit solummodò additio unius toni vel personæ tonantis ad diatessaron; quod constat tribus intervallis.) Nam sub hac consonantia duæ conveniunt primæ personæ & spiritus duplex ab utroque progrediens. Has igitur duas consonantias in Trinitate comprehensas denotat superexcelsum illud nomen Tetragrammaton: scilicet *Jod He, & Vau He*, ubi aspiratio (*He*) Spiritum ab utroque procedentem denotat. Ipsum enim (*He*) duplicatam utramque syllabam, totumque nomen terminat. Pronunciatur igitur hisce 4. literis *Jova:* Atque hac via duas consonantias magis simplices, in individua Trinitate jam patentes & manifestas habemus, ex quarum unione fit diapason, quod ex diatessaron & diapente integratur. Unde liquet, quod diapason consistat ex 7. intervallis & 8. vocibus & non ex novem: quia in compositione diatessaron

teſſaron cum diapente ultima vox conſonantiæ diateſſaron eſt prima vox conſonantiæ diapente;& per conſequens,non reperiuntur in diapaſon plures quã octo voces. Denique quoniam diapaſon efficaciam ſuæ conſonantiæ haurit ab uniſono,igitur ſymphonia ejus connectitur cum unitate,à qua numerata atque derivata eſt. Iterùm ſi via proportionum progrediamur,unitatem & dualitatem ſe habere in proportione dupla inveniemus,ex qua fit diapaſon. Et 2.ad 3.in ſeſquialtera proportione, ex qua conſiſtit diapente. Et 3. ad Tetragrammaton ſeu Trinitatis conjunctionem cum unitate ſeſquitertiam denotat proportionem,ex qua oritur diateſſaron. Porrò etiam,ſi unitas in ſe ducta uniſonum afferat,dualitas in ſe multiplicata voces quatuor conſonantiæ diateſſaron afferet. Et iterum 3.per 2.multiplicata,addita præterea unitate,ſeptem pariẽt, denotantia conſonantiæ illius,quæ diapaſon dicitur, intervalla, vel additione dualitatis 8.ejus voces apparebunt;vel additione 3.numerus novenarius exultabit, in quo voces conſonantiæ diateſſaron & diapente comprehenduntur. Adhuc etiam via retrograda progrediendo 3.cum unitate juncta,quatuor conſonantiæ diateſſaron voces denotant,& 3.cum dualitate,quinque ſonos conſonantiæ diapente;quibus ſi trinitas addatur voces octo conſonantiæ diapaſon prodibunt Unde luculenter apparet,quod,utcunque perſonæ Trinitatis accipiantur,ſemper in concordia & ſymphonia reperiantur,atque ab omni diſcordia & contrarietate immunes eſſe obſerventur. Nam ſi bis tria reſpiciamus, ibi etiam reperiemus diapente cum tono, perficiens illam concordiam, quæ ſexta apud Muſicos nuncupatur,ſi denique ternarius numerus in ſe ducatur, muſicam etiam conſonantiam producet,videlicet 9.voces ex diapente & diateſſaron conflatas atque ortas;cum conſonantia diateſſaron confletur ex 4.vocibus & diapente ex quinque,quæ ſimul additæ conſonantiam perfectiſſimam diapaſon producere animadvertuntur.Hujus autem Muſicæ demonſtratio hîc ſequitur,quatenus in ſola Trinitate reperitur.

CAP. II.

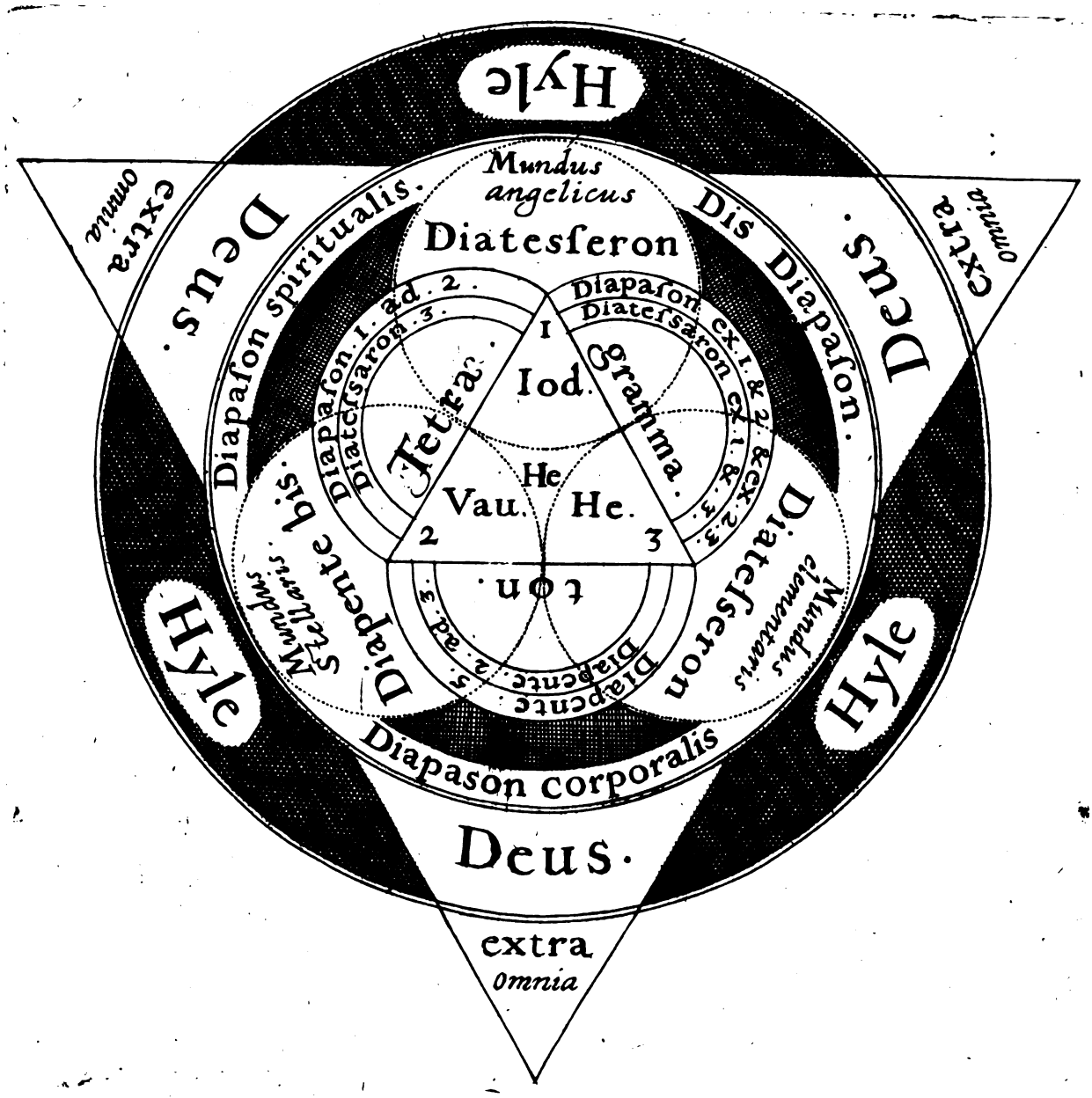
Quomodo harmonia mundana eodem modo se habeat, ut harmonia divina, & quod symphonia mundana & materialis procedat ab illa divina & formali.

UT denarius numerus se habet ad unitatem, sic etiam harmonia mundi materialis ad illã mundi formalis & supersubstãtialis: Et ut unitas erat initium Musicæ & concordiæ Trinitatis; sic etiam ternarius in se ductus est exordium symphoniæ compositionis, quia 9. sunt initium numeri denarii & finis numerorum simplicium. Hinc ad informationem & consonantiam mundi materialis, Spiritus Domini (qui erat tertia persona Trinitatis) unitatis locum, ut Trinitatis Spiritus in se suscipiens, ferebatur super aquas, igneum amorem & melodiam à sacrosancta harmonia provenientem, iis impertiens. Spiritus igitur Jehovæ (cum quo est potentia Patris, & per consequens, unitas supersubstantialis, & sapientia Filii, ac per consequens dualitas supersubstantialis, & gratia ei propria) hic, inquã, trinus & unus in denario numero repertus, quia circa compositionẽ materialẽ jam versabatur, unitatis locum in essentia universali & materiali sibi vendicavit: à quo secunda persona effluxit; videlicet *Sol*, quem *Plato* ob hanc causam *visibilem Dei filium* appellavit, nec quidem multum aberravit in hac sua opinione, cum, teste *Propheta regio*, DEUS *tabernaculum suum in eo posuerit*. Est igitur Sol quasi persona secunda in mundo materiali, virtutem suam fulgidam & splendidam à prima, seu igneo DEI Spiritu recipiens, quæ aquas mediæ mundi regionis, ut & infimæ ad similitudinem sui Patris (à quo potentiam suam habuit) collustrare videtur, vitasque in inferiora quotannis infundere. Tertiam autem mundi materialis personam *hominem* vocamus, à prima & secunda promanantem, hinc inquit, *Mercur. Trismeg. Deus est lux & vita hominis*, & Philosophus alius nos docet, *solem & hominem generare hominem*. *Merc. Trismeg.* etiam alio loco dicit: *Mundum esse filium Dei, solem mundi & hominem solis*. Sed nos mundum capimus pro essentia universali materiæ, tali modo (si fas sit substantialia cum supersubstantialibus comparare) personas tres admiratione dignas in se comprehendente, quasi essentia divina suas. Sed Deus mundi vita, Spiritusq; igneus & amatorius prima mundi persona æstimatur, à qua inprimis cæteræ duæ, & omnia alia derivantur: Sed adest DEUS suo mundo simplici & formali in unitate, mundo verò materiali in denario, ut scilicet se aquis deformibus, ad eas informandas & earum dissonantias ac lites symphonia sui vultus splendidi depellendas, & nexu concordiæ inviolabili elementa ad invicem concordi pace liganda misceat. Cùm igitur mundus materialis sit solummodò typus atque imago Archetypi, seu mundi supersubstantialis, hanc nostram Musicam mundanam & consonantias cujusliber regionis seu cœli ejus ab observatione harmoniæ illius divinæ deduximus. Imprimis ergo diligenti intuitu percipimus, quod unitas Trinitatis cum dualitate conjuncta producat consonantiam diatessaron ex tribus intervallis natam: Ad cujus exemplar etiam tres cœli empyrei hierarchias seu regiones in sua dispositione haud dissimilem melodiæ formulam (spirante Spiritu divino) produxisse animadvertimus. Iterum percipimus, quod, ut unitas se habet ad dualitatem in proportione dupla, quæ consonantiam diapason constituit, ita quoque simili modo proportio pyramidis materiæ universalis superior, seu regio prima, incipiens ab ejus cono seu principio primi cœli, se habeat ad intersectionem factam à duabus pyramidibus in corde

cœli

Digitized by Google

cœli ſecundi ſeu ætherei, quippe ubi una pyramidis portio in cœlo empyreo reperta ad illam cœli medii in dupla reperitur proportione, uti in harmonia noſtra mundana plenius recenſuimus. Deinde, quia in ſecundo loco 2. addita 3. producunt 5. qui numerus conſonantiam diapente ex quinque ſonis ſeu vocibus conflatam denotat; ſimiliter, quia 2. ſe habent ad 3. in proportione ſeſquialtera (in qua conſonantia diapente reperitur) ideò inter ſecundum & tertium cœlum hæc proportio bis reperitur; ſemel ſcilicet ſurſum numerando, à ſole verſus cœlum ſupremum & ſemel deorſum uſque ad cœlum elementare progrediendo. Denique quoniam in tertio loco circulariter progrediendo, unitas trinitatis ad ejuſdem numerum, ſe habet in proportione ſeſquitertia, ideò conſonantia diateſſaron in cœlo tertio reperitur, quæ invenitur in tali proportione, quemadmodum etiam inter primam Trinitatis perſonam & ultimam. At hoc in loco (obiter contemplando) magnum myſterium (ut mihi videtur) eſt eliciendum; videlicet, quod corpora in ultima & craſſiori proportione materialis pyramidis in conſonantia imperfectiſſima, & in abyſſo imperfectionis ac quaſi tenebris ſubmerſa, videlicet in diateſſaron materiali reboantia, ad unitatem tamen in proportione ſeſquitertia relationem habent, ita ut ſpes ſit reſolutionis corporum poſt mortem, per quam illa forma & mens in corporibus humanis obvelata, quæ ab unitate orta eſt, iterum ad unitatem via circulari redeat. Ex hiſce igitur ſole clarius apparet diligenter intuentibus, quod conſonantia diateſſaron cœli empyrei cum diapente ſuperiori cœli medii conjuncta conſtituat conſonantiam diapaſon ſupremam & ſpiritualem mundi majoris, incipientem à Deo & terminantem in Sole; & per conſequens indicatur, quod diateſſaron primi cœli & diapente ſuperius cœli ſecundi ſint conſonantiæ ſimpliciſſimæ & ſpiritualiſſimæ totius mundi maſſæ materialis. Similiter conjungendo diapente medii cœli inferius cum diateſſaron cœli infimi; hæ conſonantiæ ſimul junctæ diapaſon materiale conficiunt, incipiens à Sole, & deſinens in terra. Unde conſtat, quod diapente & diateſſaron conſonantiæ inferiores magis tendant ad materiam quàm ad formam; unde materiales dictæ ſunt, cum vice verſa ſuperiores dicantur, quatenus formam & ſpiritus plenè informatos reſpiciunt. Videmus igitur, triplicem exiſtere harmoniam ex tribus conſonantiis ſymphoniæ conflatam; quarum *prior* verſatur in eſſentia increata, ubi nulla eſt diſcordia, in medio mundo, nempe formali & eſſentia Trinitatis; *Duæ ultimæ* in materia creata includuntur, videlicet in mundo materiali *una*, nimirum in parte ejus ſubtiliori, *altera* in denſiori & opacitati obnoxia. At verò illa ſymphonia increata unitur nexu indiſſolubili harmoniæ creatæ; videlicet forma ſuperſubſtantialis, materiali & ſubſtantiali hac via, ſcilicet ternario numero trinitatis (qui diapaſon in ſe continet) addito ad quaternarium numerum materiæ (nam ſecundùm *Pythagoricos*, duo in materia non ſunt numerus, ſed unitatum confuſio, ut dictum eſt, quare volunt, quod numerus quaternarius ſit primus numerus par) producitur ſeptenarius numerus, qui conſonantiam totius perfectionis progignit, videlicet diapaſon, quæ eſt illa copula, per quam DEUS & adligavit ſuis creaturis muſicam vitæ & lucis coſmo ac coſmi filiis aſſiduè eam infundit atque liberaliter.

CAP. III.

De ratione discordiæ mundanæ, elementaris & corporalis; & quomodo DEUS *chaos filias discordes concordi pace ligaverit.*

RAtionem, cur Dias materialis pro numero imperfectissimo habeatur, supra declaravimus; videlicet quia perfectionis membris, quibus perficiatur, destituitur. Nam etsi jam in actum producta erat materia ex deformibus chaos seu hylæ visceribus, tamen principium activum suæ essentiæ per se non habebat;

bat; cùm à natura absolutè formali principium suæ perfectionis acquisiverit, videlicet ab unitate divinitatis, quæ autor erat ejus existentiæ. Nam quomodo possibile est, ut perfectio per se sit in re (absoluto modo loquendo) cui non est sine ope alterius existere? Cùm igitur dualitas in se multiplicata & in intervalla divisa, non producat nisi numeros pares; cumque omnis symphonia ex consonantiis perficiatur, quæ ex solis intervallis imparibus componuntur, quomodo possibile est, ut ex dualitate (numeros solos impares multiplicatione producendo) consonantias melodiæ & per consequens harmoniam ullo modo propagare possit? Imò verò vice versa discordias & dissonantias harmoniæ oppositissimas pariet. Unde constat, DEUM & sacrosanctam Trinitatem esse solam atque unicam concordiæ originem; Diabolum verò è converso discordiæ & antipathiæ parentem, quare & *Litigii* nomen sibi adeptus est. DEUS igitur formali luce ad symphoniæ proportionalis & perfectissimæ partum utitur; Diabolus autem ad suas dissensiones & lites materiâ, tenebris & earum velamento. Hinc repugnantia indefatigabilis inter concordiam & discordiam, inter lucem & tenebras, inter mentem & spiritum deorsum pronum, inter animam & corpus oritur. Atque hinc est, quod Pater concordiæ potentissimus sublimi organi universalis cacumine utitur pro suo solio; discordiæ verò genitor deorsum ad machinæ centrum dejectus, ibi habitaculum suum tenet, faciemque suam invidam tenebrarum cooperculo seu velamento obumbrare cogitur, ne concordiæ autor eum radiis suis penitus exterminet. Hujusmodi ergo Trinitatis concordia & symphonia, Litigii & anthipathiæ potestas frangitur & dissipatur; Angelorum hierarchiæ pacificè terminantur & distinguuntur, ignes rutili lancibus justitiæ æqualibus suspenduntur; elementa quatuor litigantia concordiæ vinculis, cum pace & harmonia admirabili, in locis symphoniæ, per debitas & convenientes ipsis proportiones disponuntur atque constituuntur; corpora tam simplicium quàm compositorum ad animarum suarum harmoniam moventur & consonant; atque ita hujus symphoniæ supercœlestis virtute omnia materialia ab imperfectione ad perfectionem tenderent & subitò ex imperfectis perfecta fierent, nisi discordia suis præstigiosis tenebris, mundi erroribus plenis se omni hora actionibus concordiæ interponeret, & voluntates creaturarum animatarum, imò verò ipsorum hominum oculos tam corporales quàm intellectuales suis illusionibus, phantasiis & præstigiis occæcaret; quibus ipsæ animæ bonæ (diversoria sua incolentes) erroribus & fallaciis ejus decipiuntur, & falsa seu mendacia pro veris, atque iniquitatem pro justitia malè accipiunt. Hinc mortis & dissolutionis timor; hinc omnes tenebrarum filiæ seu vitia; hinc Adami lapsus; hinc mala pro bonis accipiuntur; hinc mundi & vanitatum ejus amor; & per consequens Dei Creatoris & ipsius veritatis odium. Quos omnes Diaboli nodos & nexus DEUS virtute suæ symphoniæ per misericordiam suam, quando ipsi placuerit, veritatis radios mundo tandem patefaciens, facilimè enodabit atque dissolvet.

TRACTA-

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER III.

De microcosmo interno.

PROOEMIVM.

In quo autor rationem, cur circa exactam animæ suæ inquisitionem versetur, mundo breviter verbisque paucissimis explicare conatur.

QUoniam tam sacrarum literarum admonitione, quàm veterũ Philosophorum documento nosmetipsos cognoscere incitamur, diutius retardare non debemus, quin ut nos nobismet ipsis incognitos atque occultatos tandem proposse nostro cognitos atque manifestos reddamus; cùm maximæ sit negligentiæ indicium, nescire, quid sit illud, quo cœlestia, imò verò divina, virtute tam profunda cogitamus, quò naturalia tam subtili indagatione inquirimus atque tandem investigamus, quóve ab ipso quoque Creatore nostro tam sublimia desideramus. Non est res peregrina, nec longè à nobis in locis dissitis quærenda animus, quo ista sapimus; sed semper est nobiscum, adest, tractat, loquitur & intus nascitur. Datum est illi tam ingentium rerum secreta scire, & seipsum cognoscere non potest? Paucis quidem licèt ipso animo animum cernere; hoc est, ut ipse animus se videat. Fieri autem non potest quadam divina prudentia, ut inveniendi facultas desit religiosis animis, seipsos & DEUM suum piè & castè, ac diligenter quærentibus; quoniam hujusmodi animæ, mentis divinæ radiorum suscipiendorum capaces sunt, atque à caligine errorum tenebrarum remoti, ipsaq; veritas nostes atque dies talibus, ut inserviat eis, præstò aderit. Nobis igitur, quibus mentis portio concessa est, imprimis necessarium existi-

existimamus genus recognoscere nostrum, nostramq; naturam immortalem considerare, templum DEI, DEUMq; in sui templi centro fixum gaudio ineffabili intueri; Et quando internum nostrum immortale oculis spiritualibus conspexerimus, atque nosmetipsos inde ritè cognoverimus, in ipsum Deum utriusque mundi Conditorem transibimus. Idcirco ut ego me mihi redderem, imò verò Deo meo, cui maximè me debeo, animi mei inquisitioni me dedicavi, peregrinusq; mundo jam factus, & corporis vestigiis, rebusq; densis mundi visibilis oblivioni mandatis, per undas spirituales mundi invisibilis aërea cymba vectus, atque è tenebrosis mundi, corporúmque opacorum fluctibus emergens, cœlorúmque æthera scandens, ad rationis intellectúsque palatia me conferendo; unitatem gaudio & lætitia incomprehensibili, in altissimo cœlorum & beatitudinis cacumine considentem, mente illustrata speculari incipiam. Invisibilem igitur me inprimis reddam, & gradum sensibilem scalæ hominis interni multoties calcatum relinquendo ad gradum secundum, imaginationi proprium, pedem meum attollã, postea in rationis vestigia saltu levi exurgam, atque ab ejus ditione ad regionem intellectualem internum meum elevabo. Conditor cœlorum corporísque & animæ opifex æternæ mihi faustus atque propitius adsit, oculos meos benigno suæ sapientiæ spiritu clarificet, mentem radiis suæ divinitatis illuminet, animámque mei mediam ei obedientem efficiat, quo viam rectam directè calcando, quid tandem sim, in speculo divinæ Majestatis revelato luculenter discernam.

CAP. I.

Quod DEUS *in omnibus fecit hominem mundo perfectione æqualem:* Unde *Microcosmus.*

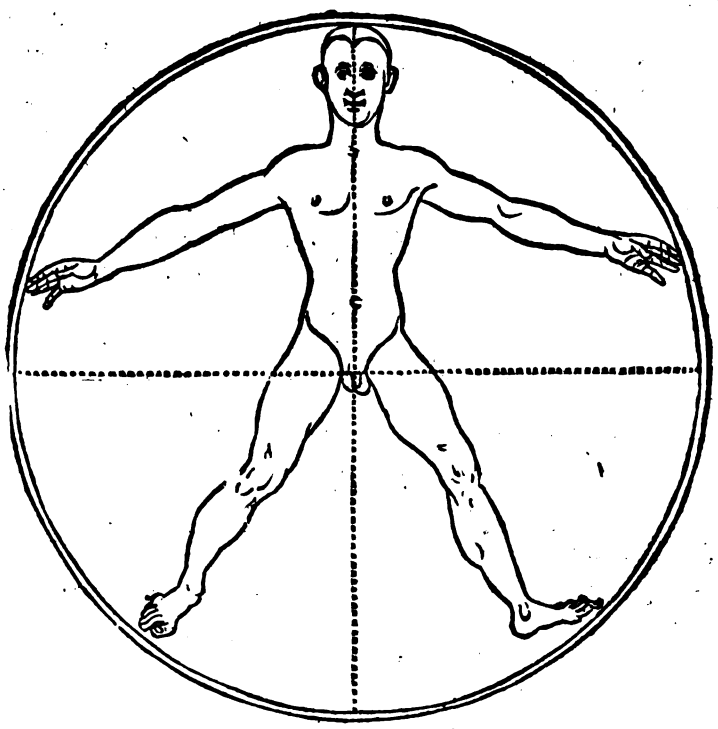
ARchetypus ille magnus, cujus immensam virtutem in *primo voluminis primi tractatu* cecinimus, non minori admiratione opus suum universale (creationis nempe) perficere, quàm incipere volens, sexti diei machinam in ipsius creatione, haud secus, quàm primo opificii sui die illam omnium machinam spiritum empyreum continentem, suo Spiritu decoravit: Atque ut in circuli compositione videmus, terminum à quo, cum illo ad quem, ita conjungi, ut nulla sit in utriusque termini perfectione differentia: ita quoque in creationis circuitu eodem actionis divinæ motu Opifex in fine, quò in ejus principio est operatus: namque spiraculum suum vivificans super obscuram & limosam corporis faciem emisit, quo corpus illud tenebrosum & immobile illuminaret, pulchrum & mobile faceret, diviniusque hoc opus ultimum redderet, atque ut de nihilo aliquid nobile actu non minus hoc sexto & ultimo creationis die produceret, quàm fecerat ejus die primo; quippe quo Spiritum suum divinum ferri voluit

Digitized by Google

ſuper aquas, ad creandum ex nihilo mundum univerſum, & ad ſpiritum ejus materialem tenebris obrutum illuminandum ac conferendum ei virtutes inexplicabiles, quibus non modo fieret nobilior, ſed etiam pro animali univerſali, ut *Platonici* voluerunt, haberetur. Et vel hoc igitur imprimis nobis denotat, eaſdem in homine virtutes atque operationes ſecundùm corporis ejus proportionem & quantitatem exiſtere, quæ in mundo univerſo tam viſibili quàm inviſibili continentur. Id quod etiam affirmare videtur *Triſmegiſtus*; dicens, quod DEUS *imagines duas adſum exemplar fixerit, mundum videlicet & hominem.* Et ſanè quid reperiri in mundo poteſt, quod non idem proportionaliter in homine deprehendatur? Namque ſi mundum idealem ſeu inviſibilem conſideremus, cujuſque ejuſdem regionis portionem in homine interno reperiemus: Etenim mens illa, divinus lucis increatæ radius homini interno cum compoſita lucis creatæ, in cœlo ſpirituali conſtitutæ portione per divini Opificis placitum ac voluntatem communicatur; atque ſimiliter etiam, ut in mundo viſibili duo, cœlum nempe & terra, habentur, quorum illud formas in terram impluit, hæc verò eas recipit & conſervat; ita in homine quoque radius ille cœleſtis cum vehiculo ſuo æthereo vitam & formam lutoſo illi corpori, quæ hominis terra dicitur, confert. Porrò in mundo utroque ſunt partes aliquæ corruptioni non obnoxiæ, ſupercœleſtes nempe & cœleſtes; portio verò quædam mundi viſibilis eſt corruptibilis, videlicet elementaris; pari igitur etiam modo hominis interni portiones ſunt incorruptibiles, corpus autem & viſibiles ejus partes corruptioni ſubjiciuntur. Mundus à Spiritu divino circumvolvitur & gubernatur, atque hæc etiam eâdem virtute eſſentiali corpus humanum agitur & circumvolvitur: Qui denique unus eſt, unum mundum creavit ad ſimulachrum ſuum; atque idem quoque unus unum condidit animal, hominem ſcilicet, ad propriam ſuam imaginem, quâ valdè eſt delectatus. Haud ineptè itaque homo vocatus eſt alter mundus & altera Dei imago; quippe qui habet in ſe omne illud, quod in univerſo mundo majori continetur, in tantum quidem, ut nihil quicquam in eo exiſtat uſpiam, quod non idem verè ac realiter in homine reperiatur, & iiſdem omninò officiis apud eum, quibus in majori mundo fungatur: Eſt enim in illo mens divina, ratio angelica, ſpiritus cœleſtis, harmonia elementaris, planetarum vegetatio, animalium irrationalium ſenſus: In omnibus denique mundi ſymbolum habet, & cum omnibus operationem ac converſationem: Quidni igitur creatura hæc ultima nomine ſuo proprio *Microcoſmus* vocaretur, cum ſit Macrocoſmo in omnibus quàm ſimilima. Atqui Deus opifex, cum ſit infinitus, creavit mundum rotundum, & in membris ſuis admodum proportionalem; Nónne etiam ſunt omnium membrorum humanorum commenſurationes cum illis mundi proportionatæ & conſonantes ac rotunditate iis convenientes? Mundi circularis centrum eſt terra; humanæ verò rotunditatis punctum centrale eſt ſecundum quoſdam in umbilico; ſed nos potius illud circa genitalia ponendum eſſe putamus, ſiquidem ut in mundi centro ſemina rerum recondùntur, ſic etiam juxta hominis teſticulos delitescit virtus ejus ſeminalis. Ab hac igitur meta circini ducti hominem externum, exemplo mundi externi exactè rotundum percipiemus, ut in exemplo ſequenti luculenter explicatur.

Con-

Digitized by Google

Concludimus itaque cum *Trismegisto, mundum esse Dei imaginem, hominem verò mundi*, & quod per consequens propter suam cum mundo similitudinem, homo haud impropriè *mundus minor* seu *Microcosmus* dicendus, & in omnibus more mundi majoris seu Macrocosmi sit considerandus.

CAP. II.

De Microcosmo interiori seu invisibili, & quod omnes mundi ideales partes in se habeat.

MIcrocosmum autem interiorem, occultam, invisibilem & immortalem hominis portionem appellamus, ex invisibilibus invisibilium macrocosmi cœlorum partibus conflatum, quibus non modò naturales suas functiones obit, sed etiam circa contemplationes divinas virtute portionum supercœlestium versari solet. Hinc igitur est, quod hominem interiorem tam Theologi quàm Philosophi *animam* dixerunt *viventem, intellectivam, sensitivam & vegetativam virtutem complicantem, quarum qualibet à quolibet mundi majoris cœlo derivatur*; intellectus scilicet à cœlo empyreo, vitalis ab æthereo & sensus operationes à formalioribus elementorum qualitatibus. Hominem itaque interiorem ex materia invisibili & forma purissima ac spiritualissima conflari dicimus, quarum partem materialem ille ex cœli ætherei substantia non aliter habet, quàm corpus visibile suam ex elementis, pars verò ejus spiritualis ita se retinet in æthereo suo corpore, ut ille spiritus æthereus in corpore elementari composito: Sunt enim superioris regionis radii cœlo inferiori sibi proximo tanquam vita & anima. Unde manifestum est, intellectivam hominis partem æthereo suo spiritui esse quasi animam, quæ propter præeminentiam suam super inferiores hominis interni partes homini nomen & esse dedit. Atque hoc est, quod voluit *Trismegistus Pim.* 1. affirmando: *hominē internum ex vita & luce constare, quas ipsum*

Deum vocavit. Et alio in loco, *hominem interiorem immortalem* vocat, *exteriorem verò mortalem.* Et in resolutione Theologorum etiam invenitur, *exteriorem hominem corrumpi, quoniam cinis est, & in cinerem revertitur; hominem verò interiorem de die in diem renovari.* Ecce Deiformis spiraculi fructus, quibus homo super omnes alias visibiles mundi creaturas exaltatur, & ipsi Creatori similis redditur. Hunc igneum igitur spiritum, hominem interiorem constituentem cum suis vehiculis & appendicibus, cum Peripateticis, definimus, *esse substantiam incorpoream, qua vivimus, sentimus, secundum locum movemur & intelligimus primum*; Imò ipsa *mens* secundùm *Augustinum*, appellatur, *quia omnia intelligit.* Et secundùm *Senecam*; *spiritus intellectualis ad beatitudinem in se ordinatus.* De qualibet igitur cœli mundani portione ad hominis interni constitutionem concurrente in capitibus subsequentibus specialiter & ordine naturali tractabimus.

CAP. III.

De infinita & ineffabili lucis proprietate, & quomodo homo cujuslibet lucidæ speciei portionem in se habeat.

IN *primi volum. Tractatu* 1. rem omnem eo nobiliorem, tam rationibus quàm auctoritatibus probavimus, quo plus in se lucis essentificæ habeat, imperfectionemq; majorem aut minorem à majori aut minori corporis & materiæ copia; perfectionem verò majorem aut minorem à lucidæ formæ exuberantia aut diminutione provenire. Diximus enim Deum meram & purissimam esse lucem increatam absque ullo materiæ additamento, hoc est, merè formalem & simpliciter igneum: Unde *lux vera*, propria & prima à *sancto Johanne cap.* 1. appellatur. Diximus etiam substantiam ipsius cœli empyrei esse igneum lucis primo die creatæ domicilium, quæ empyrea dicta est, quia ignis in ea dominium habet: Atque hæc nec tempore (cum sit creata) nec perfectione (cum hujus loci compositio sit ex unica materiæ spiritualis quarta & tribus quartis lucis simplicissimæ) est luci & fulgori intellectuali increato ullo modo comparanda. Præterea probavimus, cœli medii substantiam deprompsisse formam suam ab origine illa empyrea; At, quia est medietas interstitii inter materiale cœlum & formale, idcirco illud æqualiter videtur de utroque extremo participare. Unde certum est, hujus cœli substantiam imperfectiorem & minus formalem esse illo supremo; quoniam plus habet materiæ, minus verò formæ, quàm illud; constat enim ex duabus partibus spiritus grossioris & totidem lucis per diaphragma cœli empyrei à suo fonte ei secundo creationis die infusis: Atque hinc *æther* dicitur, quasi *athaër*, id est, igneus spiritus, seu ex spiritu & igne æqualiter conflatus. Similiter ultimo loco, lucem debilissimam esse in cœlo infimo, declaravimus, materiæ autem sive aquarum substantiam rebellissimam; nam constat ex tribus quartis lucis; atque ita se se habet in hoc extremo in materiæ quantitate, ut in altero, empyreo nempe, in formæ abundantia. Lucem etiam actum omnium simplicissimum esse demonstravimus, quatenus est simplex actus intelligentiæ, intellectusque increati, & primo à divina mente in omnia diffusa, modo tamen diverso, pro corporis natura rebelliori aut obedientiori. Dicimus igitur, lucem increatam esse totaliter & originaliter in ipso *Deo Patre*: Est enim ille *luminum Pater*, imò est ipsa lux prima & vera, cujus radii actus primi existunt, *ut Trismegist.* testatur: Unde illud: *Ego sum lux mundi*, &c. Affirmamus etiam cum *Trismegisto* & sacris Scripturis, in *Filio* esse illustrantem splendorem & exuberantem, in quo est *lux & vita hominum*, ut testatur *sanctus*

Johanni

Digitized by Google

Johannis cap. 1. In *Spiritu ſancto* tandem eſſe fulgorem omnem intelligentiam ſuperantem, ut inquit *Dionyſius*: Poſt autem lucis creationem portio illius ſimpliciſſima ad Angelorum compoſitionē concurrebat cum ſplendore intellectus increati ſeu mentis divinæ: unde *Dionyſius* ipſos *Algamata*, hoc eſt, *clariſſima ſpeculalumen Dei ſuſcipientia appellat*, in quibus etiam Deus ipſe videtur. Poſt hoc ad corporum cœleſtium informationem deſcendebat lucis hujus compoſitæ portio, dans ipſis vitæ copiam & efficacem propagationem: Eſtque hæc lux viſibilis ſplendor. In ipſa etiam elementa lucis portio extrema infunditur, igneum illis vigorem tribuens, quo vivunt coporaque inferiora diſtinctis & ſymphoniacis proportionibus conſtituunt. In homine denique eſt omnium harum lucis tam increatæ ſcilicet, quàm creatæ ſpecierum portio debita. Nam per ſpiraculum vitæ non intelligitur anima vitalis (hæc enim etiam brutis conceſſa eſt & plantis, qua vivunt) ſed mens divina, luxque increata, quæ immediatè à Deo in illum infunditur, quo primum Dei imaginem induit: Deinde angelico & rationali ſplendore ornatur, atque hanc portionem à cœlo empyreo habet, qua rationalis dicitur; atque his duabus dotibus cætera animalia, omnesque alias mundi creaturas excellere videtur. Poſtea lucem vivificam, vegetativam & multiplicativam à Sole & creaturarum ætherearum ſplendore accipit, quibus corporaliter huc atque illuc ducitur, augetur & ſuæ ſpeciei incrementum per propagationem habet. A luce elementorum corporis ſui partium ſymbolizationem & humorum elementarium naturam ac proportionem harmoniacam habet, ſecundum illud *Triſmegiſti in Pimand. Fœmina aër & aqua coëundi compos ex igne maturitatem, ex æthere ſumpſit ſpiritum conglutinavitque natura ad hominis ſpeciem effigiandam.* Quis denique dubitabit has omnes lucis ſpecies in homine eſſe, cùm harum omnium originem, mentem nempe divinam, lucisque increatæ portionem in hominibus teſtetur *ſanct. Johan. cap.* 1. à cujus fonte increato omnes aliæ lucis creatæ ſpecies derivantur. Nam ſecundùm illud *Pſalmiſtæ Regii: Verbo Domini firmati ſunt cœli & Spiritu ab ore ejus omnes virtutes eorum.* Concludimus igitur, *tres* eſſe *radiorum ſpecies*, qui *actus* dicuntur; *ſupercœleſtes* nempe *radii* ſeu *Dei actus*, à quibus nobilior animæ humanæ portio derivatur; Deinde *mundi radii* ſeu *cœleſtes*, ſuntque naturæ actus, animaque ab ipſa procedens, unde hominis vita ſenſitiva & vegetativa derivatur; Et ultimo in loco ſunt *radii elementares*, qui non vitam, ſed vitæ habitaculum præparant, ſuntque qualitates propriè in elementis deliteſcentes. De his ergo *Microcoſmi* radiis infrà latius diſcurremus.

CAP. IV.

De radiis ſupercœleſtibus, qui actus ſunt DEI.

RAdiorum autem *ſupernaturalium*, quoniam alios in ipſo Deo eſſe indicavimus, uti etiam ſacræ teſtantur Scripturæ, alios quaſi ipſius cœli empyrei, ejusque creaturarum ſubſtantiam, illos in Deo exiſtentes dicimus *increatos*, hos verò cœli empyrei *creatos*. Radium autem divinum cum *Scoto intellectum increatum* appellamus; alterum verò illum, immediatè à divino procedentem, *intellectum creatum*. Unde *Scotus objecta intelligibilia produci in eſſe intelligibile, per actum intellectus divini* affirmat, & *in ipſis omnes veritates de iis neceſſariò relucere*; ita ut intellectus creatus hujuſmodi objecta & virtute ipſorum, neceſſarias quoque de ipſis veritates intelligens, videat in ipſis iſtiuſmodi veritates. Atque tum intellectus ille creatus videns in objectis talibus veritates infallibiles, convenienter

Digitized by Google

dici poteſt, videre eas in luce æterna, ſive regulis æternis. Id quod confirmare etiam videtur *Reſolut. Theolog. tract. 2. part. 2. port 2. quæſt. 2.* dum aſſerit, *convenienter dici poſſe, quod intellectus creatus videat hujuſmodi veritates infallibiles in lumine intellectus increati, quia ſcil cet virtute iſtius increati intellectus producta ſunt objecta in eſſe intelligibile & ipſa ſic producta, non ſua, ſed intellectus divini virtute moventi ipſum intellectum creatum.* Ex quibus conſtat lumen tum creati, tum increati intellectus eſſe, & intellectum creatum nihil quicquam poſſe intelligere, niſi hoc quaſi videat in luce ac ſplendore intellectus divini, quem *mentem* vocant; & per conſequens certum eſt, ad animæ humanæ conſtitutionem concurrere cum intellectu creato mentem divinam, ita ut per hanc ille ſoleat prædictas veritates infallibiles videre, ut infrà declarabimus. Cum autem hæc portio divina homini, propter immenſam corporis ejus indignitatem, abſque divina Opificis gratia obvenire in illius creatione non potuerit, idcirco idem ei donum ipſo creationis ejus die conceſſit DEUS, quod antea primo opificii ſui die cœlo empyreo & per conſequens univerſo mundo communicaverat. Namq; ut primo creationis die Spiritus ejus ferebatur ſuper faciem cœli empyrei, ſpiritualiter ipſum illuminans, ſic etiam ultimo illius creationis die Spiritus ejuſdem Archetypi ferebatur ſuper faciem hominis: Etenim ſpiravit ille in faciem hominis ſpiraculum vitæ, qui, quoniam increatus, vita & lux immortalis erat, ut teſtatur *Johan. 1. Triſmeg. in ſuo Pimand. 1.* Tales itaque ſunt hi radii ſupercœleſtes, qui ſunt reverà proprii Dei actus; quorum priores à Deo immediatè proceſſerunt & ſunt quaſi radii ab ipſo Deo emiſſi, ac veluti Spiritus ejus actus divinus & ſplendor æternus, imò ipſe DEUS, ubique pro voluntate ſua divina præſens, ita quidem ut non ineptè inde *Theolog. reſolutione* ſuffragante, dicatur, *in omni creatura eſſe veſtigium Trinitatis*, non aliter videlicet, quam ſolem in hac domo, vel illa terræ parte eſſe dicimus, cum radii ejus in locis illis feriunt. Radii autem ſupercœleſtes ſecundarii ſunt illi, qui immediatè à Deo primo die, ad materiam tenebrarum de potentia in actum producendam & conflandum mundum actualem & viſibilem ſunt creati; quorum actionibus tenebræ ad globi mundani centrum depulſæ, & virtus omnis cœlis & cunctis cœli partibus & creaturis eſt data: Unde etiam actus Dei ſecundarii verè dici poſſunt, quatenus à Spiritu Domini immediatè promanantes. At verò non ſunt hi ipſi ſimplices, ut illi increati (quippe qui penitus ſunt formales & ignei) ſed cum pauxillo ſpiritus hylæ tenuiſſimæ materiæ, ut dictum eſt, conjunguntur; in qua compoſitione ſpiritus ille paſſivus, luxq́ue eſſentialis activa ac verus Dei radius emiſſus exiſtit. Tota autem cœli illius ſubſtantia *creata* dicitur, quia de nihilo, hoc eſt, non præexiſtente materia aliquid in actum fuit productum, nimirum informis & potentialis tenebrarum ſpiritus ſeu aqua ſubtiliſſima fuit lucis divinæ præſentia informata. Unde & cœlum hoc intellectuale ac rationale dicitur, & ſimplex hæc compoſitio lux appellatur, atque hac ratione lux creata accipitur pro lucis divinæ mixtione cum ſpiritu, quem informavit, hoc eſt, pro compoſitione ſpiritus cum luce; in qua compoſitione, quia lucis proportio tripla eſt ad illam materiæ, idcirco lux ei nomen & eſſe dedit, atque hoc modo lux primo die creata fuit. Quoniam igitur lux iſta formalis agit in ſuum paſſivum & ſpiritus paſſivus formam recipiens patitur, & actiones illas, haud ſecus quam materia formam ſuſcipit, nónne inde veriſimile eſt, hujuſce ſubſtantiæ, ſimpliciter ex duobus compoſitæ, lucem eſſe illud, quod Philoſophi vocaverunt intellectum agentem, qui omnia potentiâ intelligibilia facit intelligibilia actu, non aliter quàm materiam illam, propter deformem ſuam diſpoſitionem in potentia tantum exiſtentem; reduxit in actum viſibilem? Unde & *Franciſcus de Maronis* hunc intellectum nuncupavit, *lucem & rationem cognoſcendi*, & ſecundùm *Proclum in tract.*

Digitized by Google

tract. de An. Ille nobis præbet intellectum, nempe intelligentiæ lumen; Spiritus verò qui est altera compositionis pars, ni fallor, est ille intellectus, quem Philosophi *patientem* dixerunt, cujus est omnium intellectionem in se recipere. Sic ad speculum politissimum lux suum intendit vultum, speculumque ejus radios recipiens facit subjectum proximum, in potentia solummodò ante lucis actum visibile, jam actu in speculo apparere & videri. Atque hoc est, quod asserere videtur *Trismegistus in Pimand.* 1 dicens, *mentem esse in ratione*, per rationem scilicet cœli intellectualis substantiam intelligens, cum in ratione sit, tum actio tum passio. Et *Aristot. 3. de anim. In anima intellectiva propter intellectum passibilem ponendus est intellectus agens*, hoc est, forma agens in suam materiam passivam imponenda est. Hinc igitur est, quod alii, secundum *Basilium in Hexam.* 1. 2. hoc cœlum rectè *intellectuale*, atque alii etiam *rationale* nominaverunt. Et *Augustinus super Gen.* 1. per lucem primariam intelligit *naturam angelitam*. Natura autem angelica secundùm *Boëtium lib 3. de Trinitate*, differt à mera forma lucida, quæ increata est; quia accidentibus subjicitur, videlicet intellectionibus & volitionibus, unde in ipsis materiam esse dicit: Sed hoc *in tractatu primo, volum. 1. libro:* De creaturis cœli empyrei, dilucidè declaravimus. Hi autem dicuntur propriè actus Dei, quoniam ab ipso immediatè procedunt, quorum fulgore homo interius illuminatur, Deique ipsius imaginem habere dicitur, ut infrà latius explicabimus; quamvis etiam & radios inferiores omnes secundariò aut ternariò à Deo derivari statuamus, quod etiam asserere videtur *Trismegistus* 3. *Piman.* DEUS divina natura, principium universorum, DEUS, mens, natura, actus, necessitas, finis & renovatio; & proinde per consequens, omnes radios seu actus mundanos divinos esse & ab ipso Deo provenientes asseverare videtur.

CAP. V.

Unde homo dicatur Dei imago? & de nobilitate, quam ille à radiis supernaturalibus tam increatis, quàm creatis, qui in ipso sunt, accipit.

CUm Opifex ille increatus spiraculum vitæ in lutosum hominis corpus inspirasset; corpus illud, licet spissum & opacum, divinam mentem recepit, atque illa per inexplicabilem & lucidissimam suam pulchritudinem, politissimum speculi cultissimi decorem lutosæ ac rudi hominis corpulentiæ dedit; ita ut prius Archetypi forma & imago spiritualiter in ea conspicienda esset. Unde *Trismegist. hominem ad Dei imaginem factum repræsentare Trinitatem in loco quodam*; atque itidem etiam sacræ Scripturæ in multis locis, *hominem ad ipsius Dei simulachrum factum* dicunt: *Trismegistus* etiam *in 1. Pimand. hominis mentem propriam Dei formam* vocavit. Et alibi, *mentem rationis humana Deum* nuncupat, qui est intellectus, vita & fulgor. Ac secundùm *sanctum Johannem* 1. *In Verbe Dei est hominum vita, quæ est lux splendens in tenebris*, hoc est, in tenebroso corpore humano, estque hæc vera lux seu forma divina. Sic itidem *Trismegist. Pimand. 1. hominem internum ex vita & luce constare* dicit; *vitamq; & lucem Deum & mentem* vocat, ac ibidem in hæc loquitur verba. *Pater omnium intellectus vita & fulgor existens, hominem sibi similem procreavit, atque ei tanquam filio suo congratulatus est.* Eodem modo *Paulus hominem, & Xystus Pythag. ejus animā templum Dei* appellaverūt. Polita autem illa materia, hosce lucis increatæ radios recipiens, est spiritualis & intellectualis primi cœli substantia ad imaginem Verbi, primi exemplaris & causæ causarum, creata, quæ immediatè secundùm *Platonicos* à Deo derivatur. Et

hæc

Digitized by Google

hæc eſt vera animæ *Procli* rationalis ſubſtantia, quam primum mundi Opificem procreare dicit, ac per conſequens omnium creaturarum nobiliſſimam eſſe concludit; *quoniam*, ut inquit ille, *animæ perfectionis eſſentia à ſupertoribus Diis provenit; imò hæc eſt illa intellectualis ſubſtantia*, quam *Jamblic. de Myſt. benefica voluntate divina*, hoc eſt, mentis divinæ præſentia illuminari dicit; ac pariter eſt illa, quæ definitur *à Theologis, ſpiritus intellectualis ad beatitudinem in ſe ordinatus, ut in Reſol. Theolog.* habetur: Eſt, inquam, hæc ſubſtantia duplex, lucis nempe eſſentialis & ſpiritus ſimpliciſſimi, quaſi acies quædam ac medium limpidiſſimum, limoſo corpori inſita, in quo ideæ illius divinæ & increatæ portio conſpicitur. In hujuſmodi ergo ſpeculo empyreo, corpus illud limoſum illuminante, DEUS ipſe Opifex, ut teſtatur *Triſmegiſtus* 1. *Piman.* ſeipſum quaſi inſpiciens, homini, tanquam filio ſuo, congratulatus eſt, & propria nimium delectatus forma, opera ſua cuncta uſui conceſſit humano. Homo igitur omnium ſe poteſtatem habere percipiens, opificia ſeptem gubernatorum (nam ſecundum *Triſmegiſt. Pim. ſerm.* 4. *factus eſt homo divini operis contemplator*) animadvertere incepit & gubernatores illi, quos intelligentias vocant, humanæ mentis meditatione gaudentes, ſinguli ſui proprii ordinis participem hominem reddiderunt, qui poſtquam horum didicit eſſentiam, in Aſtrologia peritiſſimus evadens, altius cœpit aſcendere, & fulgoris ſui ac vitæ fontem & originem perquirere ſatagebat. Unde ſeptem circulorum ambitū mentis ſuæ acumine penetrabat & reſcindebat, vímque Gubernatoris præſidentis igni comprehendere tentavit: Namque ut ignis radii ſurſum, verſus ſedem ſuam connaturalem tendunt; ſic fulgoris illius divini officium eſt, tot gradibus altius cæteris radiis aſcendere, quot illis ſubtilior aut nobilior & excellentior eſſe dignoſcitur. *Hinc erat*, perhibente *Triſmegiſto Pimand.* 4. *quod homo opera divina admirando, & vivaciter perſcrutando, tandem ipſorum & ſuiipſius autorem invenit ac cognovit.* Atque inde etiam eſt, quod idem *Triſmegiſt. Pimand.* 10. *hominem animal divinum, non cum brutis, ſed cum Diis cœleſtibus comparandum vocat; imò ipſum cœlicolis præſtantiorem eſſe, vel ſaltem pari cum illis ſorte potiri* voluit. Solus denique homo hoc honore gaudet, quod in omnibus hujus mundi ſymbolum & cum omnibus operationem ac converſationem virtute illius radii divini habet: Symbolizat enim cum materia in proprio corpore cum elementis in quadruplici compoſitione; cum plantis vegetatione, cum animalibus ſenſu, cum cœlo medio ſpiritu æthereo, cum Angelis intellectu, & cum ipſo Deo, ut omnia in ſe continet. Agit igitur in omnibus & in omnia; atque adeò in ipſum quoque Deum poſſe habet, intelligendo videlicet, & amando illum: ac ſicuti Deus cuncta cognoſcit, ita etiam homo cuncta cognoſcibilia cognoſcere poteſt, nec enim quicquam in eo eſt, in quo non fulgeat aliquid divinitatis: Atque hinc etiam *Triſmegiſtus in* 10. *ſerm. Pimand.* auſus eſt appellare hominem *Deum terrenum & mortalem, Deum verò ejus Creatorem, cœleſtem ac immortalem.* Et in ſerm. 3 *Aſclep.* dicit, *magnum miraculum eſſe hominem animal adorandum & honorandum: tranſire namque illud in naturam Dei, & ipſum quaſi Deum eſſe aſſerit:* Et alibi, *hominis naturam Diis cognatam eſſe dicit, iisq; divinitate conjunctam.* Ac certè hoc maximum eſt hominis decus, quod verum Dei radium & actum habet, quorum ratione conſanguineus eſt ipſi Deo, non aliter quàm illi, qui ex atavis & avis deſcendunt, conſanguinei & cognati eorum dicuntur. Atque has omnes perfectiones à lucis increatæ radice habemus, quam mentem & intellectum appellavimus ab ipſo Deo nobis infuſum; quo hominem propter exiſtentem illum in eo divinæ formæ radium Dei ſimulachrum eſſe dicimus, & cum Angelis, quatenus intelligens, & rationalis eſt, comparari atque demum etiam cum omnibus cœlis ac cœlorum creaturis ſymbolum habere, ut antea declaravimus.

CAP.

Digitized by Google

CAP. VI.

De radiis mundanis sive cœlestibus, quos naturæ actus appellant; & cur cœli ætherei anima sit irrationalis?

RAdios *mundanos sive cœlestes*, quos alibi *secundarios* appellavimus, illos nominamus, qui à perrenni fonte lucido, prima die creato, hoc est, à luce primaria ad cœli ætherei substantiam spiritualem in actum deducendam, & ad tenebrosam privationis originem deorsum propulsandam, in mediam mundi regionem infunduntur, qui quoniam sunt mundi quasi visibilis anima, qua eum vivere dixerunt Platonici, idcirco à quibusdam radii mundani & actus naturæ appellantur, eò quod quælibet res naturales ab iis recipiunt actum, hoc est, vitam, vegetationem, multiplicationem & motionis originem; Imò quilibet naturæ radius seu actus est quasi anima vivens, si in corpus benè dispositum proportione debita infundatur; siquidem ejus virtute infinita ex similibus similia generantur, res cunctæ augentur alunturque, in tantum quidem, ut hic naturæ actus sit ligamentum elementorum, virtusque commiscendi; sine qua elementorum commixtiones fieri, formaque suæ speciei congrua, per quam ea res ab alia quavis re distinguatur atque dignoscatur, imprimi nullo modo potuissent: Quinimò etiam hisce radiis Sol vitam & calorem inferioribus inspirat, utpote cujus radiorum actus cuncta ad se calore suo vivifico convertit, cuncta permeat entia & qualitates eorum virtutesque ducit per omnia, ac tenebras caliginemque dispergit. Quid igitur est aliud hic naturæ actus, quàm *anima illa mundi, quam in Sole præcipuè collocari voluerunt Platonici?* ita ut radii mundani seu cœlestes non sint quicquam aliud, quam lucis in corpore solari congregatæ emissio, & ad omnes visibiles mundi partes ejaculatio. Id quod etiam verificare videtur *Jamblicus, omnes cœlestes virtutes Soli inesse* affirmans. Et secundùm *Proclum omnes omnium vires congregantur in unum Solem atque colligantur*; quas tandem ille in hunc mundum inferiorem per ignea sua spiracula creditur disseminare. Unde & Sole ad nos vergente terram herbescere & pubescere, abeunte verò eo illam deflorere videmus. Certum igitur est & manifestum, vim istam seu actum hunc naturæ esse animam mediam naturæ ex lucis primariæ substantia & spiritu æthereo conflatam, quæ media ideò dicitur, quia participat de utroque extremo. Nam accipit naturam & essentiam suam de perenni spiritu cœli empyrei & rebus omnibus creatis cœli infimi virtutem suam vivificam liberaliter impluit: Imò etiam usque ad ipsius hominis centrum penetrat cum suo spiritu anima hæc vivifica, donum illud supercœleste, mentem videlicet ac intellectum in rationali suo cursu sedentem, secum vehens. Unde Sol, hoc est, anima vivifica & homo, nempe spiraculum divinum, quod homo internus appellatur, hominem generare dicitur. Atque hinc est, quod *Porphyrius* in *libro de occasionibus*, loquens de anima hac media, definit, *ipsam esse quoddam medium inter essentiam individuam, quæ est intellectus & essentiam in vera corpora divisibilem, qualitates enim materialesque formæ secundùm corpora sunt divisibiles.* Et in eodem libro ipse differentiam constituit inter *vitam hujus animæ & illam intellectus.* Atque hanc etiam differentiam confirmare videtur *Dionysius lib. de divinis nominibus*, dicendo; *quod illa, quæ sunt in inferioribus, existant perfectius in superioribus.* Et *Proclus in lib. de anima* asserit, *perfectiores animas à Diis sublimioribus provenire; esse namque illas per se mobiles minúsque deterioris naturæ participes, has verò se minus movere, magísque sortem corpoream pati, & vera dicit:* Nam per hanc animam mens & in-

tellectus corpori jungitur. Per animam igitur perfectiorem, intellectum à supremo Opifice immediatè procedentem, per aliam minus perfectam hanc mundanam intelligit, quàm à Diis inferioribus, æthereis nempe, provenire voluit. Nam alias animas à sphæra Solari, alias à sphæra Mercuriali, & nonnullas à sphæra Lunari derivari asserit, per quas diversam radiorum naturam diversas locorum ac sphærarum dispositiones sequentem denotare videtur. Atque hos Deos inferiores à *Trismegisto 7. gubernatores* vocatos *Proclus juniores* nominavit, ac si diceret à summo Deo provenientes, & quatenus juniores sunt atque inferiores, eatenus etiam animas imperfectiores, irrationales nempe facientes. In hæc igitur verba loquitur: *Anima rationalis est anima irrationali nobilior, quoniam illam primus mundi Opifex, Deus nempe supercœlestis, procreavit, hanc autem Dii juniores produxerunt*, id est, *ætherei*. Hæc autem anima in se vitalis, sed irrationalis per acquisitionem portionis supercœlestis fit rationalis; Et tunc eam *Augustinus lib. de anim. & spirit.* definit *esse substantiam quandam rationis participem*. Unde hæc anima media, quatenus respicit superiora, habet virtutem intelligendi, & quatenus inferiora, virtutem sentiendi: Similiter quatenus componitur hæc anima ex luce & spiritu, & quatenus mentem divinam cum cœli empyrei substantiæ portione in se habet, eatenus rectè definitur ab *Arist. lib de spiritu*, esse *spiritus intellectualis & rationalis semper movens*, &c. Sed cur anima hæc consequentor per se rationem inferioribus dare non possit, ratio, ni fallor, hæc est. Primum quia certum est, ipsam mediam cœli medii substantiam ex æquali lucis primariæ creatæ portione & pari cœli medii spiritus quantitate constare; qui spiritus lucis hujus præsentiâ, à privatione sua liberatur & purgatur. Lucem autem primariam ex 3. lucis merè formalis partibus, & unica spiritus conflari diximus, quæ ideò intellectualis dicitur, respectu formæ suæ divinæ & simplicissimæ, rationalis verò, quatenus substantia spiritualis, quæ materialis est ejus actus, quodammodò patiendo resistit, & per consequens rationalem reddit hanc materiam, quæ rationalitas inferior est intellectu. Nam *in Resolut. Theolog.* habetur, quod, *quatenus anima respicit altiora, dicitur intellectus, quatenus inferiora, ratio*. Jam verò indubitatum est, rem esse tanto magis intellectualem, quanto magis ad verum lumen, fulgorem & intellectum acceditur, & tanto rationaliorem, quanto propinquior est veræ intellectus sedi; nam intellectus creatus immediatè ab intellectu increato, non aliter quam à Sole radii mundani, procedit. At quoniam res, quo remotius à fonte lucido distat, eò minus de radiorum ejus actu participat, uti videmus corpus animale, quo longius ab igne distat, eo minus ignis beneficium accipere, aut caloris virtutem sentire; idcirco media mundi regio, tum quia est locus à fonte intellectuali valdè remotus, tum etiam, quia ejus spiritus aliquanto est grossior, quamvis creatione sua ad vitam satis efficax & idonea, ad intellectum tamen & rationem minus est apta & conveniens propter substantiæ suæ crassitiem, magnamque contra lucis increatæ actus simplicissimos resistentiam; quoniam, quo crassior est materia, eo magis est formali actioni inobediens: proinde facultatem rationalem valdè debiliter illic operari certum est, & per consequens, animam illam mediam in creatione sua irrationalem per se factam esse; quamvis per familiaritatem illam, quam spiritus cœli empyrei habet cum illo ætheris, & per divinam Dei voluntatem, intellectus ac ratio per cœli empyrei diaphragma sexto die, ad hominis creationem, in hujus cœli animam descenderint, ut, cum hæc anima media vitalis in eum infunderetur, simul quoque ea illi cum vita intellectum ac rationem afferret. Et quia hujus cœli medii species in creatione sua irrationalis est condita, idcirco per se rationem habere non potest, non magis, quam vegetabilia ante Solis ortum creata, sensum more animalium; quamvis procul dubio creaturæ cœlestes non minus

nus reficiantur,& gaudeant præsentiâ hujus splendoris intellectualis,quam vegetabilia Solis appropinquatione & aspectu. Sed ut viâ magis familiari probemus hujus cœli animæ irrationabilitatem,videmus in lumine intellectus sensum visus dirigente,quo longius ab illo objectum distat, eò debiliores esse radios ejusdem speciei visibiles contuentis: ita quidem,ut etiam veritas quandóque ipsis non reluceat,sic enim etiam in proposito sese res habet cum hac anima,quippe cujus medium diversum est ab illo intellectus & per medium mundi semidiametrum à sede intellectuali distat;unde radii cœli intellectualis propter medii diversitatem in cœlo medio quasi refracti sunt,& rationaliter non operantur. Atque præterea etiam,si hæc anima per se esset rationalis,cur non itidem quoque rebus omnibus,quibus vitam dare solet,rationem simul impertiri perciperetur? Est enim hujus cœli substantia tum in metallis,quàm in vegetabilibus & animalibus utriusque speciei;quinta essentia enim,quæ est rerum omnium natura sensibilis,solummodò existit,& non intellectualis,teste *Lullio in lib.de quinta essentia.* Concludimus igitur,quod cœlum empyreum habeat animam suam à radiis Dei increatis,& substantiam ejus esse penitus lucidam; non tamen lucem simplicissimam,quippe quæ Trinitatis tantum est propria, cum sit increata. Ita tamen hujus cœli substantiæ spiritualis appetitus expletur,ut penitus in naturam lucidam & formalem convertatur; Unde & compositio illa dicitur empyrea,id est,ignea,cujus substantia formali tenebrosus mediæ regionis spiritus informatur; atque adeò etiam tota regionis cœlestis substantia,fit ex portione hujus substantiæ empyreæ,quæ est ejus forma,& ex spiritu proprio,qui est ejus materia,quæ quidem compositio dicitur *æther*,id est, *igneus aër.* Atque ut tota cœli empyrei substantia est cœli ætherei forma seu anima essentifica;sic iterùm hujus tota substantia,quam quintam essentiam vocant,est omnium creaturarum inferioris mundi anima & natura,præterquam hominis,qui majorem suam perfectionem ab altiori regione depromsit. Hoc igitur modo verificantur præmissa dicta *Dionysii in lib de divin. nom.* Illa, quæ sunt in inferioribus,perfectius existunt in superioribus,hoc est,quo altius ascenditur,eò major perfectio reperitur: Namque ut idem *in lib.de Angel. hierarch.* dicit: *Angelum superiorem de lege communi illuminare inferiorem:* ita quoque sese res habet cum mundi regionibus. Nam mundus interior,seu idealis est exemplar ipsius Dei,externus verò & visibilis est illius invisibilis imago.

CAP. VII.

De radiis elementaribus & anima sensitiva.

TImæus *essentiam animæ nostræ non ex primis*,ait,*omnium generibus constitutam, quemadmodum superiores animas,sed ex secundis tertiisve compositam esse*,ubi per prima genera naturas atque substantias cœli empyrei,per secunda,illas cœli ætherei,de quibus supra egimus,& per tertia illas cœli infimi & elementaris,de quibus hoc loco agemus,denotat. *Pythagorici*,ut suprà explicavimus,*animam ex proportione simpla,dupla,tripla & quadrupla componi* volentes,per quadruplã proportionem intellexerunt animæ potentiam sensitivam,quam *Plotinus* & cæteri *Platonici idolum* vocaverunt,quia est quasi imago & idolum qualitatis illius,qua sentitur. Et *Trismegist. Pim.6.*ait: *Quæcunque sensus movent,idola sunt & vana quædam admirationes: nam bonum in mundo,aut mundi partibus invenire non licet: nam ut acies oculi Deum non cernit,sic neque pulchrum bonúmque cognoscit. Divus Paulus hominẽ,animalem* & nos *spiritum,carnalem* dicimus; Etenim hæc corpora solum-

Digitized by Google

modò percipit, cum incorporea sensibus minimè objiciantur. Ex quibus patet, animam sensitivam de corpore participare, cum sine ejusdem organis nihil quicquam præstare aut perficere possit; imò nisi sit in corpore aliquo animato, hæc animæ functio seu potentia nihil est. Constat igitur ex elementis eam potius & eorum virtutibus ac mixtionibus consistere, quam à superiorum cœlorum virtutibus derivari. Unde *Porphyrius* illam, *in lib. de occasionibus* in hæc verba à superioribus animæ potentiis distinguere videtur: *Anima quidem medium est inter essentiam individuam, quæ est intellectus, & essentiam in vera corpora divisibilem; qualitates enim, materialesque formæ secundùm corpora sunt divisibiles.* Ubi per animam intelligit illam vivificam cœli ætherei, per essentiam individuam, intellectualem & rationem cœli empyrei substantiam, per essentiam verò in corpora divisibilem, potentiam sensitivam; quam denotat circa qualitates elementares materialesque formas, secundùm corpora divisibiles versari, & ab ipsarum actionibus provenire ac derivari. Unde apud *Philosophos* definitur, *hujusmodi animam sensitivam esse actum substantialis corporis naturalis organici, quo idipsum vivit, sentit, appetit, spirat & loco progreditur, cujus potentia apprehensiva species rerum visibilium apprehendit & percipit præsentes & absentes:* nam sensus tam aptus est recipere impressiones rerum naturalium abstractas, quam cera recipit imaginem seu characterem sigilli ab annulo abstractum sine auro vel argento sibi adhærente. Atque hæc potentia apparatur tam in *sensu exteriore*, cui *quinque* subjiciuntur species; videlicet *visus, auditus, tactus, gustus, olfactus seu odoratus*; vel *interiore*, cujus *tres* sunt differentiæ, videlicet *sensus communis phantasia & memoria.* Ejus autem motiva potentiâ corpus animatum movetur, vel loco externè, vel spiritu & pulsu internè; quæ quidem, si sit imperatis, est *virtus concupiscibilis*, spem & lætitiam sub se continens, vel *vis irascibilis*, sub qua furor, rabies, insania, metus, tristitia, dolor & hujusmodi alia comprehenduntur. Est igitur sensibilis hæc facultas, ipsius terræ & obscuritatis filia, malorum omnium mater, carnis ad omnia mala instigator, peccandi in ea appetitum assiduè excitans & objecta peccandi homini subinde præbens; nam sensui potentiæ apprehensivæ species præsentes ad mala incitantes percipiuntur: Unde *Eva* primùm audiendo serpentis persuasiones ad peccandum alliciebatur; deinde videndo fructum esse pulchrum, oculisque & aspectu delectabilem, tetigit fructum illum, atque ad postremum eum gustavit & comedit; ita quidem, ut ad peccati hujus complementum omnes illæ quinque species concurrerint, maximè cum gustui etiam odoratus sit comes familiaris: Sed & sensus potentiæ motivæ species ad hanc actionem concurrebant; nam concupivit & appetiit statim fructum, atque ut appetitum expleret, adivit arborem, & de fructu accepit, postmodum metu & tristitia perculsa à facie Dei fugit. Ex quibus apparet, tria fuisse Evæ ad committendum illud contra Creatorem suum inobedientiæ peccatum, incitamenta; *Diabolum* nempe, *carnem & ipsum mundum. Diabolus* carnem objecto aliquo tentavit. *Caro* sensu apprehensivo operante objectum mundanum apprehendit & vidit, ac diabolicis persuasionibus victa speciem illam sensibilem appetiit, potentiaque motiva eam duxit ad explendum appetitum suum, & in subjecto illo mundano viso eam mirificè oblectavit, quod tandem ei subjicitur tanquam præmium seu pœna potius suæ erga Creatorem suum inobedientiæ. Hinc igitur omnium totius generis humani malorum origo; quæ statim ab ortu suo intumescens universam protinus conditionem humanam inquinavit. Nam ipsa mulier homini etiam de fructu dedit, qui comedit, & per illud peccatum suum ex statu immortali ad mortalitatem cum omni posteritate sua est redactus; ita ut rectè eum jam descripserit *Trismegistus Deum terrenum, sed mortalem*; nam privilegium suum immortalitatis per inobedientiam suam perdidit; &

formæ

Digitized by Google

formæ ejus omnes, quarum natura est de sublimioribus regionibus secundùm ipsius *Procli* sermonem, ægrotare incipiunt, solaque hæc facultas sensitiva efflorescere; de qua rectè cum *Paulo* Apostolo dicere potuisset ille primus homo: *Video aliam legem in membris meis, captivantem me in lege peccati*: Et cum *Socratis Phædro*: *Vires nostræ sunt boni contrario mistæ, dissensionisq; mutuæ plenæ.* Hinc, inquam, mortalitatis sententia contra Adamum pronunciatur. Nam inquit Dominus DEUS *Gen. 2. De ligno scientiæ boni & mali non comedas; quocunque enim die comederis, morieris.* Hinc igitur ex Paradyso expellabatur Adam, ne de arbore vitæ gustaret & viveret in æternùm, adeoque etiam ob illius peccatum omnis ejus posteritas & successio redditur mortalis: nam dicit DEUS *Gen. 6. Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quoniam caro est; caro enim corrupit vitam suam super terram, quare interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est sub cælo.* Hoc, inquam, animæ sensitivæ seu carnalis malitiæ initium, evidens erat futurarum calamitatum prognosticon. Nam *hominem animalem*, ut *D. Pauli* verbis utar, ad pessima totum compositum assiduè magis magisque trahebat; Et hominis malitiam in terra ita coalescere, omnemque cordis ejus cogitationem adeò ad malum omni tempore intentam vidit DEUS, ut etiam pœniteret eum, quod fecisset ipsum. *Genes.* 9. Nam factum est, ut post lapsum *Ada, sensus & cogitatio humani cordis in malum prona essent ab adolescentia ejus.* Gen. 8. Hinc pulchritudinis corporalis amor & luxuriosus fœminarum aspectus, pulchritudinisque supercœlestis & amoris sinceri ac verè ignei contemptus. Unde *Trismegistus* I. *Pimand. corporis amorem mortis causam* esse asserit. Et alibi: *Qui corpus amoris errore amplectitur, is aberrabit in tenebris, mortis mala sensu percipiens; nam nisi quis corpus suum oderit, seipsum amare non potest.* At quid denique dicendum est ad nefandam illam tribulationem, quam facultas hæc carnalis in genus humanum introduxit, qua bonum à malo discernitur; quam quidem discrepantiam homo in sua innocentia ignoravit, & ejusdem ignorantiæ beneficio ærumnarum expers erat, non erat passivus, curis & angoribus nullo modo afflictus, ab animæ perturbationibus immunis, patientissimi spiritus & mali inexpertus, utpote circa solam Creatoris solius boni bonitatem versatus. Oh summum hominis bonum! Oh inexplicabilis ejus felicitas! At verò jam suo errore ab inobedientia orto bonum à malo distinguere potest, lucem à tenebris, tranquillam animam à tumultuosa & vexationibus ac passionibus oppressa, ignis jam conscientiæ urere percipitur, gehennæ rabies timetur, diabolicæ invasiones assiduè animadvertuntur, damnatio humana metuitur; præterquam quod etiam infinitis cruciatibus mundanis affligitur, & vel tutissimus quoque omnium hominum, ac firmissima securitate munitus; mortis adventus lugubris, amicorum infortunia deplorabilia, nostraque assiduè formidanda; nemo in hoc mundo securus, quilibet circa proximum suum suspicax, nemo unquam satis fortunatus, aut suo statu contentus, quia boni malique gnarus. Oh summum igitur generis humani infortunium! Oh inexplicabilis ejus infelicitas à proditoria potentiæ sensitivæ dispositione, rebelliq; & lasciva carnis humanæ intemperantia miseriarum suarum ducens originem. Concludimus igitur hanc inferiorem animæ portionem seu sensibilem ejus functionem esse quasi formam seu qualitatem elementariam magis essentialem, corporis mutationibus & perturbationibus mirificè gaudentem; de qua *Jamblicus de Mysteriis* videtur agere his verbis: *Passiones quælescunque sunt in animali, non sunt in anima qualicunque, sed in corpore, quod sub anima certam possidet qualitatem, qua & patiatur & perturbetur.* Ubi videtur per hanc qualitatem sub anima intelligere inferiorem animæ portionem, quam accepit à forma elementari; quam quidem in elementi ignis capite diximus esse cujusq; mutationis occasionem. Nam forma ista, licet à fonte illo spiritus vitalis sitin

Digitized by Google

prima creatione derivata, nunquam tamen propter inæqualitatem materiæ, cui includitur, quiescit, nunquam sua positione contenta est, sed semper contrarietatibus impugnata in assiduo bello versatur cum corporis tenebris, jam victa ærumnas corpori afferens & tristitiam, jam verò vincens, lætitiam ei inducens cum pietate, si menti conveniat. Nonnunquam etiam, pace facta, communicatio est amica inter ipsam, & carnem ejus tenebrosam; quare circa voluptates inanes & vitiosas versatur, & cum carne omnia diaboli mandata parata est observare. Et tunc regia mentis luce propter tenebrosam carnis societatem privata, omnia pessima producit. De quo etiam loquitur *Mercurius Trismegistus*, quando dicit, *quod ignorantiæ pestis omnem terram subvertat, animam corporis vinculis inclusam corrumpat, neque sinat eam salutis iter adsciscere sed quod in lacum corruptionis mortisq; eam submergi faciat, nec ad vitæ fontem recurrere sinat.* Quomodo autem ejus dispositio menti penitus, propter malignitatem carnis & diaboli adversetur, infrà latiùs declarabimus.

CAP. VIII.

Quibus vehiculis, seu per quæ media luces cujuslibet cœli, animam humanam constituentes, corpori jungantur.

INter Philosophos, divinas virtutes in res omnes diffusas esse animadvertentes, *Democritus & Orpheus Pythagorici*, illas *Deos* appellaverunt; *quibus omnia plena esse* dixerunt. *Zoroaster* autem vocavit eas *illices divinas. Synesius symbolicas illecebras. Trismegist.* & alii, *vitas*; ac omnes generaliter *animas & essentias*, nomen ac esse rebus tribuentes. Harum autem animarum in corpora descensum & modum conjunctionis earum cum corporibus diligenter perquirentes *Platonici* (nam animam primùm & sponte mobilem, corpus autem per se ad motum inefficax, & per consequens hæc duo extrema omninò naturâ esse contraria, eaque de caussa non facilè conjungi perceperunt) animadverterunt, medio aliquo spirituali eum fieri: ita quidem, ut interveniente eo, duo illa extrema & peregrina aliquod inter se commercium habeant, & ligamentis illius ad invicem sibi copulentur, quod ipsum porrò *æthereum vitæ vehiculum animæve curriculum* appellaverunt. Atque hunc esse spiritum illum æthereum affirmarunt, qui familiaritatem cum extremo utroque habeat; non aliter, quàm aëris substantia cum contrariis sibi invicem igne & aqua: Unde & spiritus ille æthereus animam involvens in media mundi regione, hoc est, inter extremum spirituale & corporale situs, definitur esse nec anima nec corpus, sed quasi jam anima, quatenus scilicet, regioni superiori contiguus est, & quasi non anima, sed quasi jam corpus, quatenus nimirum regioni elementari est conjunctus. Hunc, inquam, spiritum animadverterunt Platonici esse illud vehiculum, in quo & per quod mirificæ illæ formarum dotes inferioribus conferuntur, omnisque facultas occulta in herbis, lapidibus, mineralibus & animalibus, virtute solis, lunæ & planetarum ac stellarum fixarum propagatur. At verò *Trismegistus* profundius aliquanto Platonicis istis naturam humanam introspiciens deprehendit, *spiritum æthereum esse vehiculum mentis divinæ.* Et quamvis *Proclus in lib de anima* his verbis mentionem faciat indumentorum animæ humanæ; *Anima descendendo variè vestitur & tandem purgatur*, magis tamen confusè de illis loquitur: Namque *in 1. Pimand* habetur, *mentis indumentum esse animam, animæ verò indumentum ipsum spiritum.* Ubi per animam intelligit Autor rationalem cœli empyrei substantiam, & per spiritum, informatam ætheris substantiam. Unde in *serm.* 10. *Pim.* eundem istum primi sermonis locum his verbis aperire videtur,

per

Digitized by Google

per quæ verum mentis motum à termino ſuo increato à quo,ad terminũ creatum,ad quem efficaciſſimè declarat: *Anima hominis in hunc vehitur modum; Mens in ratione, ratio in anima, anima in ſpiritu, ſpiritus in corpore.* Quibus ſanè verbis haud obſcurè innuit,mentem divinam & increatam lucis increatæ radium induere cœli empyrei ſubſtantiam, quo vehiculo magis deorſum in formalem cœli medii ſubſtantiam deſcendit;nam forma cœli medii eſt de vera cœli empyrei ſubſtantiæ natura,& naturaliter ſimile ſimili ſuo gaudet. Porrò forma illa ætherea duplicem naturam ſupercœleſtem amplectens,in ſpiritus ætherei involucra involvitur,in quo,tanquam in vehiculo ſuo proprio in corpus limoſum tranſportatur. Mentis igitus fons eſt *Monas* illa *increata*,quam *Triſmegiſtus* 1. *Pimand. propriam Dei formam ſibiq; ſimilem* & Scriptura ſacra *Deiforme ſpiraculum* vocat: Atque hanc probat *Triſmegiſtus ſerm.*10. *Pimand in mole terrea exiſtere non poſſe, nec terream facem etiam poſſe mentem adeò divinam ſuſcipere, aut tantum numen ſuſtinere. Hinc eſt* (inquit ille) *quod mens animam veluti amictum aſſumit, quia anima divina exiſtens vehiculo ſpiritu utitur.* Nec certè poteſt mens hæc divina in mediam regionem magis ferri abſque ſuo vehiculo empyreo,quam animæ mediæ natura in infimam, niſi mediante ſpiritu medio, cùm idem ſit reſpectus inter cœlum Trinitatis & empyreum,qui eſt inter empyreum & medium;ac idem inter illud medium & infimum, qui eſt inter empyreum & medium: Etenim cujuſque cœli ſuperioris anima eſt ſibi proximi inferiori nobilior,ſecundùm illud *Procli de anima: Anima rationalis irrationali eſt nobilior, quoniam illam primus mundi Opifex procreavit, hanc Dii juniores ſeu ætherei*,hoc eſt, ſpiritus igneus cœli intellectualis,quod etiam rationale appellant,immediatè à Deo primo mundi Opifice promanans,nobilior eſt ſpiritu cœli ætherei,utpote cui facultas ſolummodò datur vitam & vegetationem inferioribus, ſed nequaquam rationem completam infundendi. Atque hinc eſt,quod ipſe *Proclus* eodem in loco aſſerit, *animas nõnullas ex ſphera Solari, alias ex Mercuriali & nonnullas ex Lunari deſcendere.* Ex quibus evidenter apparet,quod primum mentis indumentum ſit longè nobilius,quam illud æthereum,cùm ſit quaſi forma ad ſpiritum illum medium,à quo in deſcenſu ſuo excipitur. Mens igitur in rationalem ſpiritum primùm includitur; Spiritus autem rationalis cum contento ſuo diviniſſimo à ſpiritu per ſe vitali recipitur;qui tum ex ſpiritu irrationali fit,mentis & vehiculi ejus præſentiâ,rationalis & intellectualis ſecundùm illud *Jamblici in lib. de Myſter. Anima benefica voluntate divina illuminatur.* Atque ipſam nunc rectè definivit *Ariſtoteles in libro ſuo de ſpiritu: eſſe ſpiritum intellectualem, rationalem, ſemper moventem:* quatenus videlicet dotes illæ ſupercœleſtes cum ejus natura conjunguntur. Spiritus denique hic æthereus,radiis tam ſupercœleſtibus,quàm mundanis exaltatus,propter aſſiduam ſuam cum inferioribus communicationem ac familiaritatem,in corpora aptè à Deo in creatione ad eum ſuſcipiendum diſpoſita & proportionata infunditur, & per univerſum corpus humanum tranſcurrens, potentiam in eis primùm ſenſitivam à natura ſua propria inducit,quam etiam cæteris animalibus,irrationalibus nempe,pariter cum hominibus largiri ſolet, atque tum poſtea etiam rationalem & intellectualem,quam virtute luminum ſupercœleſtium ſoli homini conferre conſuevit. Atque hoc modo conflatur homo ille interior, facultatem intellectivam, vegetativam & ſenſitivam ſimul complicans.

CAP.

Digitized by Google

CAP. IX.

De Theologorum opinione circa animæ creationem.

IN capite præcedente, quid de creatione animæ humanæ & ejus in corpus lutosum descensu statuant Philosophi quique diviniores, dilucidè explicavimus. Hic verò de ipsorum Theologorum sententiis inter se discrepantibus paucis agemus. Major Theologorum chorus concludit, *animam corpori infundi & infundendo creari*, allegans ad hoc illud, *Genes. 2. Inspiravit in eum spiraculum vitæ*, id est, animam in corpore creavit. Verùm huic assertioni apertè contradicit *Origenes* cum nonnullis ex Græcis Theologis, *Platonicorum* hac in parte opinionem sequentibus, qui omnes in hanc eunt sententiam, *animas omnes pariter cum Angelis in principio fuisse creatas*. Id quod etiam alii quidam volunt, uti in *Clangore buccinæ* invenitur, quippe ubi in hæc verba expressè scribitur: *Animæ, quæ hodie & post quotidie infundantur de novo in uterum matris, non creantur à novo, sed sunt creatæ ex solo igne in principio primordiali universorum, ac foventur in mente & potentia Creatoris usque ad præfinitum tempus, quando infundi debent corpori, & à corpore non recedunt, nisi spiritus prius recesserit & evanuerit, quo recesso evanescit & anima.* Atque cum his quoque convenire velle videtur *Augustinus*, ut in *lib. 7. super Genesin* habetur, nisi invenerit sacras Scripturas contradicentes; Unde dubitativè de anima Adæ sic loquitur: *Si non inveniatur Scriptura, quæ contradicat, videtur dicendum, quod anima Adæ fuerit à principio cum Angelis creata, & postmodum voluntariè ad corpus accessisse, ad ipsum administrandum.* Sed hoc Augustini dubium, meo quidem judicio, facilimè tolletur, si consideravimus, Spiritum Dei æternum super aquas pennis igneis vectum, omnes virtutes cujuslibet Macrocosmi partibus assiduè infundere, juxta illam nunquam satis repetitam Psalmistæ Regii sententiam: *Verbo Domini firmati sunt cœli, & Spiritu ab ore ejus omnis virtus eorum.* Hæc enim cùm ita se habeant, quidni etiam eodem modo spiritus ille, quem semel spiravit Opifex in faciem Microcosmi, sufficiet ad omnem hominum propagationem, cùm in mente & potentia Creatoris reservari videatur usque ad tempus præfinitum, quo infundi corpori debet? ita nimirum, ut, salvo illo *Genes.* loco, anima illa intellectualis, quæ, quatenus ipsius Dei imago est, infinita dici possit ad hominum informationem, infinitè sese extendat, non aliter, quàm spiritus ille, quem in principio creationis DEUS Macrocosmo dedit, cujus præsentia ipse Macrocosmus infinitis quotidie dotibus, sine repetita spiritus illius creatione ornatur. Nónne etiam secundùm *sanctum Johannem* 1. dicitur: *in Verbo Domini esse hominis vitam, illamq; vitam esse lucem*, &c. Et *Trismegist. lucem & vitam ipsum Deum vocando, ex iis hominem creari* dicit, quibus probat, ipsum Deum esse hominis vitam, per quam supercœlestia gustat, mentemque hominis, quasi divinam ipsius Dei essentiam increatam seu veram Dei imaginem apud ipsum Deum semper reservari pro creaturis, quas ad imaginem suam formare instituit. Porrò etiam animam ex novo, hoc est, de nihilo, seu non præexistente matetia creari, verisimile non videtur; cum compositionis ejus materia sit spiritus, forma verò lux, ut ipsi testantur Theologi. At verò spiritum generalem atque similiter etiam lucem illam universalem, ex quibus omnis rerum forma & materia derivatur, in principio tantummodò virtute divina ex materia non præexistente creata esse testantur Scripturæ sacræ. Quibus insuper accedit, quod Pater omnium Opifex, ante mundi existentiam dixit: & protinus Verbo ejus confirmati sunt cœli & Spiritus ab ore ejus progrediens cœlorum virtutes

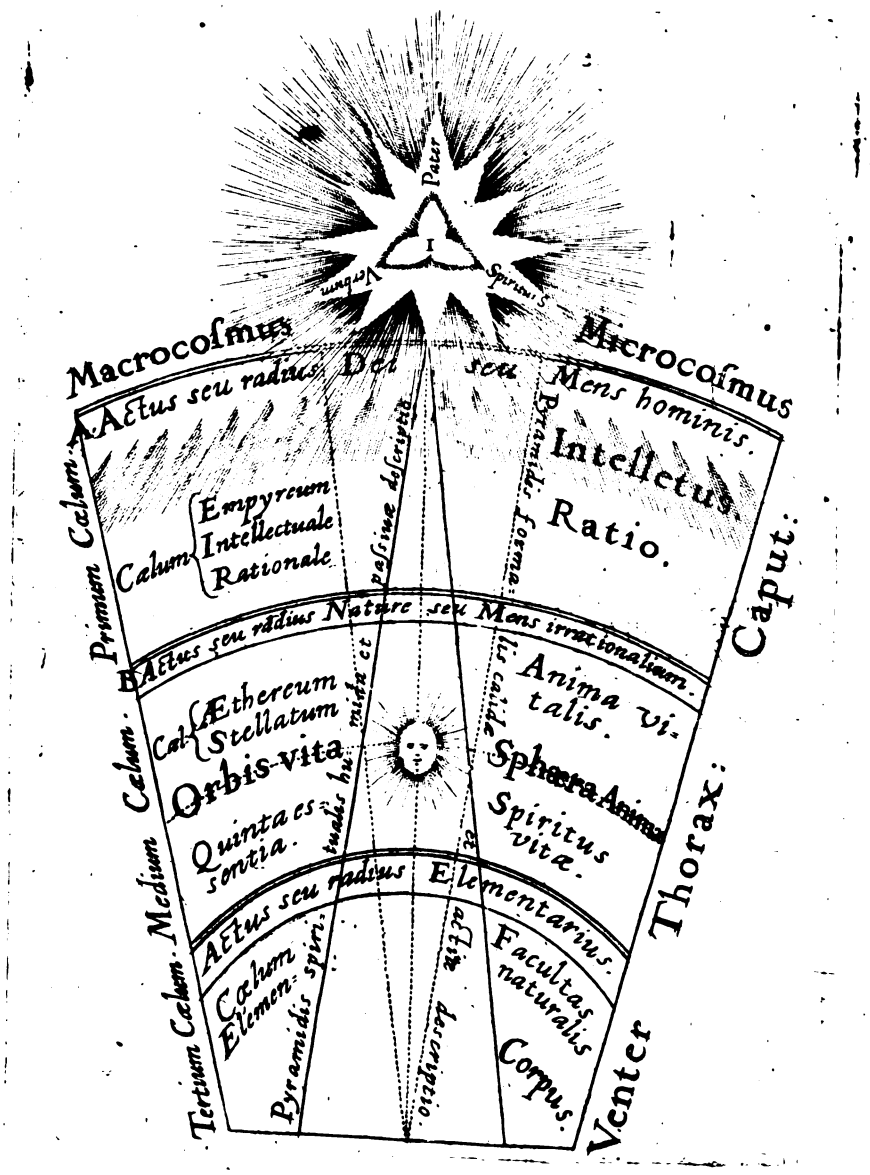
Digitized by Google

tes produxit. Quis autem non videt, lucem esse præcipuam cœlorum, creaturarumque virtutem & vitam, immediateque à Spiritu divino super aquas movente procedere? Siquidem lux illa generalis prima omnium creatura & fulgor seu imago Spiritus illius sanctissimi, est donum illud universale, à quo omnia alia specialia procedunt; inter quæ etiam est cujuslibet rei anima, quam *Heraclitus scintillam essentiæ & quasi unicum tantum fontis lucidi radium* vocavit. Et proinde, quid opus erit ulla novæ lucis creatione, aut spiritu novo, cùm lux & spiritus cujusque cœli, imò & ipsius Dei spiraculum, à quo omnis vita & lux hominum procedit, spiritualiter & invisibiliter ubique sit præsens ad præstandam rebus omnibus continuam successionem, secundùm ordinationem ac naturam à Deo in creatione prima illis insitam? Consequenter itaque, cùm DEUS inter omnes creaturas suas in hominem solummodò quasi bis spiraverit, portionem videlicet spiritus universalis & particularem illum spiritum vitæ, atque propterea etiam homini soli conveniat donum hoc divinum, adeoque inter omnia alia, ejus solum corpus in creatione sua ordinatum sit à Deo atque dispositum ad spiritum vitæ seu imaginem illam divinam suscipiendam, tralatitium est inde, spiritum hunc, ultimo creationis die emissum, sine nova creatione solum efficere ad humanarum formarum successionem continuandam, non minus quàm spiritus ille primus sine ulla creatione nova sufficiens est ad assiduam rerum aliarum propagationem. Concludimus igitur, quod cœlum empyreum, licet ex nulla præexistente materia, attamen ex forma præexistente & prius creata sit factum; quæ quidem forma, respectu cœli medii & infimi, totaliter est formalis: respectu verò suiipsius ex materia spirituali & majori formæ portione, atque ita ex luce increata, & materia non præexistente conflatur, quam lucem increatam jam ante explicavimus, esse in rebus creatis quasi radium Dei, omnibus præsentem; ita ut inde etiam DEUS ipse ubique præsens dicatur, & lux ista propriè lux appelletur, utpote, quæ totaliter & simpliciter est formalis. Ut igitur empyrei cœli creationem asseruimus esse ex materia increata & radii Dei portione, sic etiam statuimus, hominem formari & ex materia informata, & ex eodem Dei radio increato formam ei & esse hominis dante, ac in spiritu supercœlesti natante. Nam radii hi divini, licet in corpore humano, attamen etiam in ipso Deo esse dicuntur; siquidem respectu illorum DEUS ubique præsentialiter adesse dicitur, non secus quam radius solaris in sole esse asseritur, & hoc modo Sol ubique. Sed radius hic in homine existens immediatè à Deo in massam hanc tenebrosam sexto die descendit; non aliter, quàm primo die lux Dei in tenebrosam cœli superioris partem ad mundi illuminationem est ingressa. Est ergo cœli ætherei corporibus dignior homo, quia hæc à radiis creatis secundariò conflantur; homo à radiis increatis. Atque iterum hæc corpora inferioribus sunt præstantiora, quoniam horum lux à substantia illa secundariò creata procedit, nempe à cœli ætherei materia, cum cujuslibet cœli superioris substantia, sit quasi anima sibi proximi inferioris. Proinde formæ increatæ seu cœli Trinitatis substantia, quæ mera & in se forma est, existit spiritus seu substantiæ cœli empyrei anima: Et cœli empyrei compositio est spiritus ætherei forma; ac illa denique cœli ætherei substantia est forma creaturarum & partium cœli inferioris. Et sanè necesse erat, ut lucis increatæ radii conjungerentur cum spiritus empyrei substantia. Nam sine illo medio omnium purissimo & subtilissimo forma illa eximia ad mediam regionem non descenderet, atque similiter etiam hæc anima media ad infimam regionem portari non potuisset sine spiritus cœli ætherei medio, qui est ejus quasi vehiculum. Est igitur anima hæc creata cœli empyrei propria, quam lucem primo die creatam supra diximus, animarum fons & origo, quæ cum primo die sit creata, subinde

Digitized by Google

quotidie de novo creationes fieri non autumavit *Origenes*, sed omnes animarum substantias, quas radios supra diximus, ab hoc fonte promanare, diversis tamen modis, scilicet aut primario, ut illam hominis immediatè ab ipso Deo procedentem, aut secundario, ut ab illa radiorum multitudine, quibus informata est ætherea regio tempore creationis; quibus ante Solis productionem vegetabilia, & post Solis ortum, sensibilia, irrationalia tamen, producuntur. Manifestum est igitur ex jam dictis, animam humanam conflari ex radio merè formali, quam mentem appellamus & receptaculo ejus, quod est rationalis ille cœli empyrei spiritus, atque ex hujus spiritus vehiculo, quod est forma seu anima ætherea, quæ tandem in suum veluti currum, spiritus nempe ætherei, includitur, atque tum, facto eo, tota illa compositio, qua tum Deo, tum ipsi mundo similis redditur homo interior, in hominem exteriorem descendit. Unde verisimile est, quod ut prædictæ prædictorum cœlorum substantiæ non creantur de novo, sic etiam & anima, quæ est illarum partium compositio quotidie infundendo non creëtur. Sed quo rapior aut quali furore divino ducor? Veniam à vobis, ô sacratissime Theologorum chore, deprecor, si forsan ultra limites meos progressus sum, dum me lubentissimè vestris subjiciam autoritatibus. Bonam autem esse intentionem putavi, Theologos sacros cum Philosophis hisce, mira divinitate profundis, pacis vinculo conciliare & differentes eorum inter se opiniones in concordiam revocare.

Exactissima partium Microcosmi spiritualium ad illas Macrocosmi relatio.

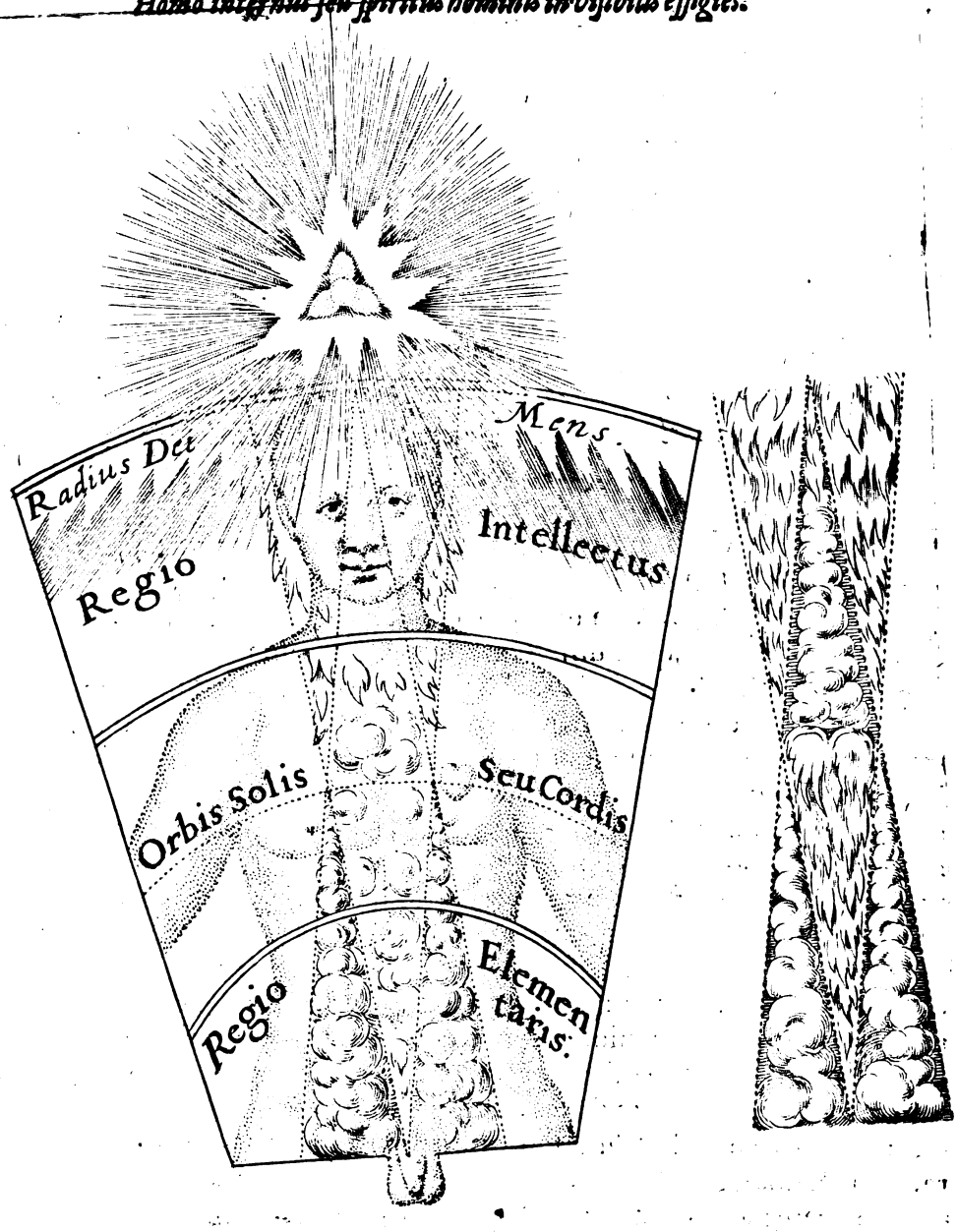

A. B.

Mens ab essentia Dei nequaquam divisa est, sed illi potius eo modo connexa, quo Solis corpori lumen. Hæc mens Deus est in hominibus atque idcirco nonnulli ex hominum numero Dii sunt, eorumque humanitas est divinitati quam proxima, etenim omnes tales dii sunt mortales, ut ipse Deus est immortalis. In animalibus autem irrationabilibus mens illa Natura est: nam ubicunque anima, ibi quoque mens; quemadmodum ubicunque vita, ibi & anima etiam in viventibus, &c. Mercurius Trismegistus Pimand. 12.

Viva præcedentis harmoniæ Microcosmi cum Macrocosmo relationis delineatio.

Homô internus seu spiritus hominis invisibilis effigies.

Homo internus ex cujusque cœli portione conflatur: sed minor est Microcosmus quàm Macrocosmus, quatenus ille ex cujusllibet cœli hujus portiuncula constituitur. Hinc ergo est, quod Microcosmum internum sub spiritus tenuissimi effigie diversimodè magis aut minus illuminati depinxerimus.

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER IV.

De Hominis interni numeris & Harmonia.

CAP. I.

De numerorum & harmoniæ Microcosmi ratione & de relatione, quam habent numeri & consonantiæ mundi majoris & minoris ad invicem.

CUm mundus totus gubernetur, ut nonnulli sapientes volunt, imperato & ordinatione trium superiorum superexcellentiũ, qui essentiâ unum atque idem sunt, & executione septem aliorum, qui numeri inferiores dicuntur, aut mensuræ fabricæ, sequitur exinde, non universum modo mundum, sed & ejus creaturas ex numero ternario, tanquam principio à quo atque per numerum septenarium, tanquam medium per quod, originem suam accepisse: Unitas enim cum septenario in eodem proportionis gradu habetur, quo unisonus ad Diapason. Observandum est igitur, quod ordinatio rerum sit in numero ternario, & quod actiõ numeri ternarii in materiam fiat virtute numeri septenarii, qui participat de numero ternario, qui est merè formalis, & de quaternario, qui est merè materialis, uti in numeris divinis supra recensuimus. Ex his igitur fit, quod unitatis formalis iconem seu ideam mundus unicus repræsentat, & secundùm binarium numerum materiæ multitudo ac diversitas demonstratur in mundo; per divisionem porrò numerorum parium & imparium producuntur masculi & fœminæ per universam machinam, imò verò ipsa mundi animæ pars mascula est in sua natura, quatenus unitatis seu mentis divinæ radius; At verò ejus vehiculum, spiritus nempe universalis, qui est humida natura, fœmina quasi est; masculaque animæ pars seu lux pura agit in suam fœmineam partem seu naturam humidam non aliter, quam homo in fœminam. Atque huic rei videtur *Mercurius Trismegistus* adstipulari dicendo; *Verbum ex luminis voce prodiens, humidæq; naturæ astans eam fovebat, &c.* Appetit enim vehementer materia formam, ut mulier virum. Hinc igitur est, quod *Platonici* dixerunt, *animæ partes esse unitatem & multitudinem, collectas mirabili harmonia*; nimirum per unita-

unitatem intelligebant lucem ex unitatis fonte scaturientem; per multitudinem verò, materiam seu spiritum ex tenebroso dualitatis chao, seu hylæ immunditie exilientem. Ex sacris etiam Scripturis elicimus, *omnia fuisse numero, pondere & mensura fabrefacta.* Atque hoc idem, verbis ferè iisdem agnoscere videntur *Platonici, omnia numero, figura & corpore solido conflata* asseverantes. Per *numeros* formas rerum speciales intelligunt, quatenus scilicet forma unica vel ab unitatis fonte orta in multitudinem dispergitur & peringentem materiæ vastitatem dispensatur & expanditur, sic etiam *Aristoteles formas comparat numeris.* Per *mensuram* proprietates cuilibet rerum distributas denotant: Atque hinc inquit *Euangelista: Ille,* id est, *Christus dedit cuique secundùm propriam suam mensuram;* hoc est, secundùm illud, quod mensuratur, cuique attribuit Archetypus, qui mensurat res omnes justissimis lancibus. Per *corpora* denique *solida* significare voluerunt rerum pondera & elementorum gravitatem, quâ semper deorsum magis magis trahimur, similiter per *numerum* Arithmetica intelligitur; per *dimensiones & mensuras* mediocritas Geometrica; per *pondera,* medietas Musica, quæ in proportione librat; aut in similitudine comprehendit levitatem aut tarditatem, aut acutelam aut gravitatem vocis & inclinationem rerum. Per ternarium igitur numerum descendit DEUS in materiam mundanam, ad mundi & hominis fabricam, ubi induit numeri septenarii virtutem, quatenus participat de natura materiæ, ut res mundanas compositas virtute sua sacrosancta ad suam imaginem compleret; secundùm *Mercurii Trismegisti* opinionem. Quare colligimus hunc numerum ternarium esse illum, per quem omnia fiunt; & numerum ternarium in quaternario esse figuram, ex qua omnia fiunt; quæ se habent ad invicem, ut quadratum ad radicem, vel ut superficies ad lineam secundùm *Platonis* opinionē, vel potius sacrarum Scripturarum doctrinam sequendo, ubi dicitur, omnia numero, pondere & mensura facta esse; per *numerum* intelligimus radicem ternariam, per quam, tanquam simplicissimum & perfectissimum numerum merè formalem descendit DEUS ad mundi hominisque fabricam; per *pondus* materiam, materiæque naturam in levem & gravem divisit. Hinc inquit *Mercurius Trismegistus: Florult autem splendor sanctus, qui sub arena & humida natura elementa deduxit; tamq; indistincta fuissent, levia postmodum in excelsam regionem provolarunt, gravia sub arena humida resederunt, &c.* Per *mensuram* denique intelligitur trina dimensio, corpora seu elementa constituens. Ex his igitur manifestum est, non modo mundum, sed etiam ipsum hominem tam internum quàm externum, numeris & harmoniâ conflatum esse. Nam cœlum consensu motionumque concinnitate à numerò ternario orta & derivata plenum est. Post hæc hominum vita rectè disposita morum & actionum concinnitatem inde suscipit: Imò verò superiorum munus usque ad bruta plantasque descendit. Hæc enim ut *Jamblici* verbis utar, *harmonia respectu naturaliter participia sunt. Superi namque symphoniaca ratione mundana omnia continent atque perficiunt, & invicem accommodant, & ad mundum; intellectui quidem corpus per mediam animam harmonica ratione concinnant, &c.* Igni denique terram per vincula media. Præterea quamlibet animam harmonicis rationibus excolunt, & unumquodque corpus copulant ubique similibus mensuris. Habitus igitur in homine est Musicus; munus quidem est Musarum. *Proclus* autem hunc rerum nexum & concordantiam *amorem* vocat hisce sermonibus loquendo: *Amor,* inquit ille, *medius inter amabile & amantem est magnus Dæmon, omnia ligans, quem alii ipsam naturam appellaverunt; quam ligamentum elementorum virtutemque commiscendi voluerunt esse, quæ in qualibet re mixtiones efficiat, formámque suæ specici congruam imprimat.* Et hæc est forma illa, secundùm alios, quæ ratione suæ magnæ perfectionis se jungit cum qualibet ex quatuor naturis; quia sine illa non esset

Digitized by Google

complexio in aliquo complexionato, quemadmodum rerum naturalium periti experientia comprobaverunt in ligamento & conjunctione ac commixtione quatuor elementorum, quæ sibi invicem qualitatibus contrariis repugnant; utpote cui repugnantiæ dicta elementa non possent ita cedere, ut in unum cõpingerentur, nisi esset hoc honorabile medium, quod vadit confusè per omnia elementa & participat cum qualibet suarum naturarum, & facit pacem inter inimicos. Quid ergo est amor hic. Natura hæc benevola, vinculum hoc rerum in concordi pace, præter vim naturæ naturantis seu divini numinis ideam seipsam in hanc humidam naturam immergentem, quæ divinitatis imago, forma universalis, seu mundi anima à *Platonicis* & omnibus aliis sapientibus vocatur, cujus præsentia viva & lucida ex dualitate discordi & imperfecta, hoc est, ex materia informi trinitas exacta in compositione fit; à cujus perfectione omnis numerus perfectus, omnisque harmonia exoritur, sive sit divina, sive mundana sive humana. Nam forma absolutè sumpta, & sine omni materia considerata est unitas, quatenus est radius unicus, ab identitate formæ supersubstantialis ideò mundum insiliens, ut circa mundi informationem versetur, & tamen à sui fontis unitate & essentia nullo modo separetur: Sic radium Solis eundem in aëre, aqua & terra videmus, qui tamen nihilominus à Sole, qui est in corde cœli, non separatur. Mixtione igitur virtutis lucidæ Dei cum materia redigitur ipsa ab imperfectionis gradu ad metam perfectionis; Nec tamen protinus hujusmodi perfectio est absoluta, sed respectiva, quatenus materia creata participat de bonitate & perfectione Creatoris: sic enim omnis creatura bona dicitur participativè. Inde jam evenit, quod ubi nihil præter discordiam repertum erat, ibi jam musica, symphonia & harmonia divina percipitur & exauditur. Sed hæc harmonia differt ab excellentia illius divinæ in eo, quod nulla omnino discordia aut antipathia in hac reperitur; tot verò imò plures in illa dissonantiæ quam concordantiæ: sic unisonus est concordiæ initium, dualitas discordiæ. Trinitas ergo est primus concordiæ gradus; quaternitas prima discordiæ apparitio; & sic in cæteris. Cùm igitur in mundi compositione forma pacifica cum materia litigiosa conjungatur, sequitur, quod mundi compositio sit concordiis & discordiis simul mixta. His igitur diligenti intuitu notatis, accingemus nos inprimis ad investigationem numerorum homini interno propriorum, ut deinceps faciliori methodo ad ejus harmoniam accedamus.

CAP. II.

De numeris animæ.

CUm de *numero* hoc loco agimus, non loquimur de illo Arithmetico (*Algorithmo dicto*) quâ mercatura in suis negotiis, aut Geometria & Astrologia in suis calculationibus utitur; sed tales numeros intelligimus, qui Metaphysici, Physici seu naturales atque proportionales nuncupantur. Non enim per unitatem, istiusmodi vulgare unum, sed essentiam seu formam unicam intelligimus; nec per dualitatem duo in abstracto, sed aliquid materiale in concreto atque in rerum natura compertum denotamus. *Numerus* igitur *metaphysicus* est proprietatis essentiæ supersubstantialis distinctio, promanans ab uno & eodem fonte seu scaturigine. *Physicus* verò & naturalis in proportionibus variis consistit, quibus superior mundi pars à media, atque itidem quoque media ab infima & tertia differt. Et illa quidem prima in ratione numeri denarii reperitur, ætherea pars in proportione centenaria & elementaris in millenaria. Hinc *ratione Geome-*

Geometriæ haſce mundi partes conſiderando, ſuperiores numeri lineis, medii ſuperficiebus & inferiores corporibus; *ratione* verò *Muſicæ*, numeri ſimplices ſeu digiti divini vocibus ſuperexcellentibus, cœli empyrei excellentibus, cœli ætherei ſeu medii acutis & cœli elementaris gravibus; ratione porrò Arithmeticæ ſuperſubſtantiales unitatibus, empyrei radicibus ætherei quadratis & elementares cubis correſpondent. Non igitur intenditur hoc loco naturalis numerus, ſed formalis ratio, quæ eſt in numero. Nam forma mundi ab unitatis eſſentia defluens in dualitatis ſeu quaternariam naturam, ſua præſentia majori aut minori in hoc mundo numeros proportionales & pondera ac menſuras producit: Unde fit, ut materiæ ſeu naturæ humidæ portio formali præſentia deſtituta, magis gravis, groſſa, cruda atque opaca ſit & magis deorſum tendens; cùm è converſo portio ejus, formali præſentia locuples & plena, exiſtat ſubtilior, tenuior, levior, pulchrior, vivacior, nobilior, maturior & magis ſurſum elevata; & id quidem etiam multis proportionibus: ſic quatuor elementorum ſubſtantiæ orbes, ſuis libratorum trutinis juſtitiæ, altius vel ſubmiſſius ſecundum formæ ſuæ merita ſuſpenduntur. Sic ſtellæ & quælibet cœli ætherei ſphæra, rutilis ignibus decorata admirabili naturæ artificio & ordine ſuſtinentur atque ſuſpenduntur, ſecundum formæ ſuæ nobilitatem. Atque in eorum centro Solis pulchritudo ideò collocatur, ut, tanquam oculus mundi, omnia contueatur, aut inſtar cordis totius vitam ſui luminis orbiculariter corruſcantis, ubique diſpergat atque diſpenſet. Cœlum etiam empyreum virtute hujus formæ in ſuas hierarchias (quarum una eſt altera virtute ſublimior & excellentior) diſtinguitur, atque ſic in cæteris: Quæ iterum mundi materialis diviſiones ſubdividuntur gradibus aliis infinitis, & à nobis non definitis. Atq; has mundi portiones, aut materiæ aut formæ portionibus differentes, numeros noſtros phyſicos appellamus; ex quorum unione, variaque commixtione res variæ, naturâ ſpecie, aſpectu & qualitate diſtinctæ in orbe producuntur. Ex his igitur mundus & mundi partes conſtitutæ ſunt; Ex his ejus anima diverſo modo hîc vel illic in ſuo ſpiritu vel materia aquea ſeu humida agit; ex his anima unica in multitudinem materiæ expanſa, in nomen multitudinis, ſecundum creaturarum ſpecies, imò & ſpecierum individua ingreditur; ita ut mundi univerſalis quilibet radius, in materiam ſeu corpus creaturæ iniens, ejus anima dicatur. Sed tamen homo divinum animal ſuper omnes alias mundi creaturas hoc honore gaudet, quod ſpiraculum ſpeciale ſuper illud mundi vitæ munus à Deo accepit. Unde præter mundi donum, mente divina, divino Dei actu & radio fruitur, quo intellectualis & rationalis ſolus inter omnia cætera animalia dicitur. Hiſce igitur debito modo conſideratis ad animæ humanæ numeros accedamus; quæ quidem retinet in ſe portionem cujuſlibet regionis ſeu cœli mundi: unde homo mundi dicitur imago, ut mundus Dei. Ex ſupremo igitur cœlo habet ſuum intellectum & rationem, ex medio ſuam animum vitalem & ſpiritum æthereum, ejuſdem animæ vehiculum, ex infimo ſuſcipit formaliorem elementorum partem, organis cæteris præſtantioribus animæ humanæ portionibus inſervientem. Super has omnes portiones vehitur Mens, æternæ eſſentiæ propago, radius Dei atque donum increatum, ab ore ſuperſubſtantiali efflata. Mens igitur facilè ſe jungit cum ſeminibus ſuæ naturæ, videlicet cum intellectu agẽte, ſeu ignea cœli empyrei portione; ſimiliter cum anima, quæ eſt ignea ſeu lucida cœli medii natura, & hæ tres lucis portiones cum formaliori elementi ignis portione; quod quidem etiam facilius fit, quoniam ab eodem fonte lucido ortæ ſunt. Sic etiam eſt inter partes materiales unica facilisque mixtio. Nam ſpiritus rationalis ſeu intellectus patiens ſe unit cum ſpiritu æthereo, & ille cum aëre; nam ejuſdem ſunt naturæ, cùm ab eadem abyſſo & hyla ſint derivati. Sed tamen lucis portiones

Digitized by Google

tiones dignitate exaltantur, una ſuper aliam propter majorem aut minorem ſuam immunitatem à materiæ vinculis. Mens ergo puriſſima in ſe eſt, & ab omni iniquinatione libera, quia increata. Intellectus agens magis materiæ humid æalligatur, quia primæ materiæ compoſitionis portio eſt formalis; ſed quia hic nonniſi unica ſpiritus materialis portio adeſt tribus formæ lucidæ partibus, ideò hæc compoſitio eſt ſimpliciſſima totius compoſitionis pars. Anima autem media eſt adhuc magis in ſpiritus centro circumſepta; unde non ita libera eſt, atque lux illa compoſitionis cœli empyrei, adeoque etiam nobilitate eſt inferior, quippe quæ æqualem ſpiritus portionem, cui includitur, & qua circumſepitur, habet. Lux denique elementaris omnibus lucis portionibus depreſſior & ſpiritus elementaris ac aërii multitudine magis impedita, cæterisque lucis partibus ignobilior eſſe dignoſcitur, quoniam tribus materiæ humidæ portionibus includitur, & veluti captiva detinetur; Unde in ſua natura eſt eo deterior, quo magis deorſum tendendo, multitudine materiæ coarctatur. Simili etiam ratione ſe habet ſpiritus rationalis ad vitalem, ut ſpiritus empyreus ad ſpiritum ætheris; atque itidem quoque ſpiritus vitæ ad ſpiritum facultatis naturalis, ut ſpiritus æthereus ad elementarem, quoniam multitudine formæ nobilitatur ſpiritus, paucitate verò vileſcit. Hinc ergo oriuntur animæ numeri ſimpliciores & magis compoſiti; hinc ejus harmonia gravior & acutior; hinc pondus & menſura; hinc ejus radix quadratum & cubus, atque omnes aliæ proportiones cum mundi proportionibus exactè convenientes. Nam ut ad mundi compoſitionem novenarius numerus concurrebat, ſic itidem hic quoque in animæ humanæ compoſitione idem iſtud accidit. Nam inquit *Mercurius Triſmegiſtus: Verbum eſt in mente*, & nos dicimus, *Filium eſſe in Patre*; unde dualitas formalis reflexa in Unitatem facit Trinitatem, quæ ducta in ſe producit numerum novenarium; ex quo fiunt radices cœli intellectualis, qui iterum ductus in radicem ſuam formalem producit 27. ita ut unitas animæ ſit actus ſeu radius Dei ſeu mens, in quà verbum eſt. Deinde denarius numerus eſt radix compoſitionis intellectus agentis cum patiente, quæ radix dicitur animæ humanæ; cujus quadratum eſt centenarius; qui eſt quadratus numerus radicis intellectualis, videlicet anima cum ſpiritu æthereo; cujus cubus eſt millenarius. Elementum ſcilicet ignis cum ſuo ſpiritu ſeu ſphæra humiditatis, quibus eſt corpus ſeu baſis hominis iterni. Eſt iterum & alia radix in rerum natura conſideranda; videlicet unitas formæ ad dualitatem materiæ, quæ junctæ faciunt numerum ternarium, qui multiplicatione in ſe hoc idem præſtat, ut in ſequenti demonſtratione declaratur. Hi igitur ſunt gradus, quibus anima deſcendit à cono uſque ad pyramidis materialis baſin, ab unitate & ſimplicitate materiæ ad multitudinem, atque ita magis magisque materiæ abyſſo tegitur atque abſconditur. Imò verò & per hos gradus revertendo & materiæ habitum magis magisque deponendo ac tenebrarum craſſitudinis velamenta exuendo, reſolutione gradatim facta, ſurſum vice verſa, à multitudine verſus unitatem iterum aſſurgit. Concludimus igitur ex his, quod unitas, in ſimplicitate eſſentiæ increatæ reperta, ſumatur pro Deo Patre, à quo Filius & ab utroque Spiritus ſanctus promanat, à quibus 9. digiti numeri ſimplices: In ſimplicitate eſſentiæ creatæ, hoc eſt, in ſuprema materiæ regione, ubi unitas cyphræ præponitur, ibi dicitur Mens, à qua intellectus tanquam filius procedit. Nam Filius in Trinitate eſt ſapientia Patris; & ab utroque ratio procedit, tanquam ſpiritus à mente & intellectu derivatus: In portione etiam mediæ compoſitionis, ubi unitas cum duabus cypris conjungitur. Primum mobile unitati comparatur; Sol dualitati & Spiritus æthereus Trinitati ſeu tertiæ perſonæ. Nam primum mobile eſt quaſi Dei Patris voluntas, & origo & quaſi fons & unitas atque terminus, à quo cœli creaturæ inferio-

res

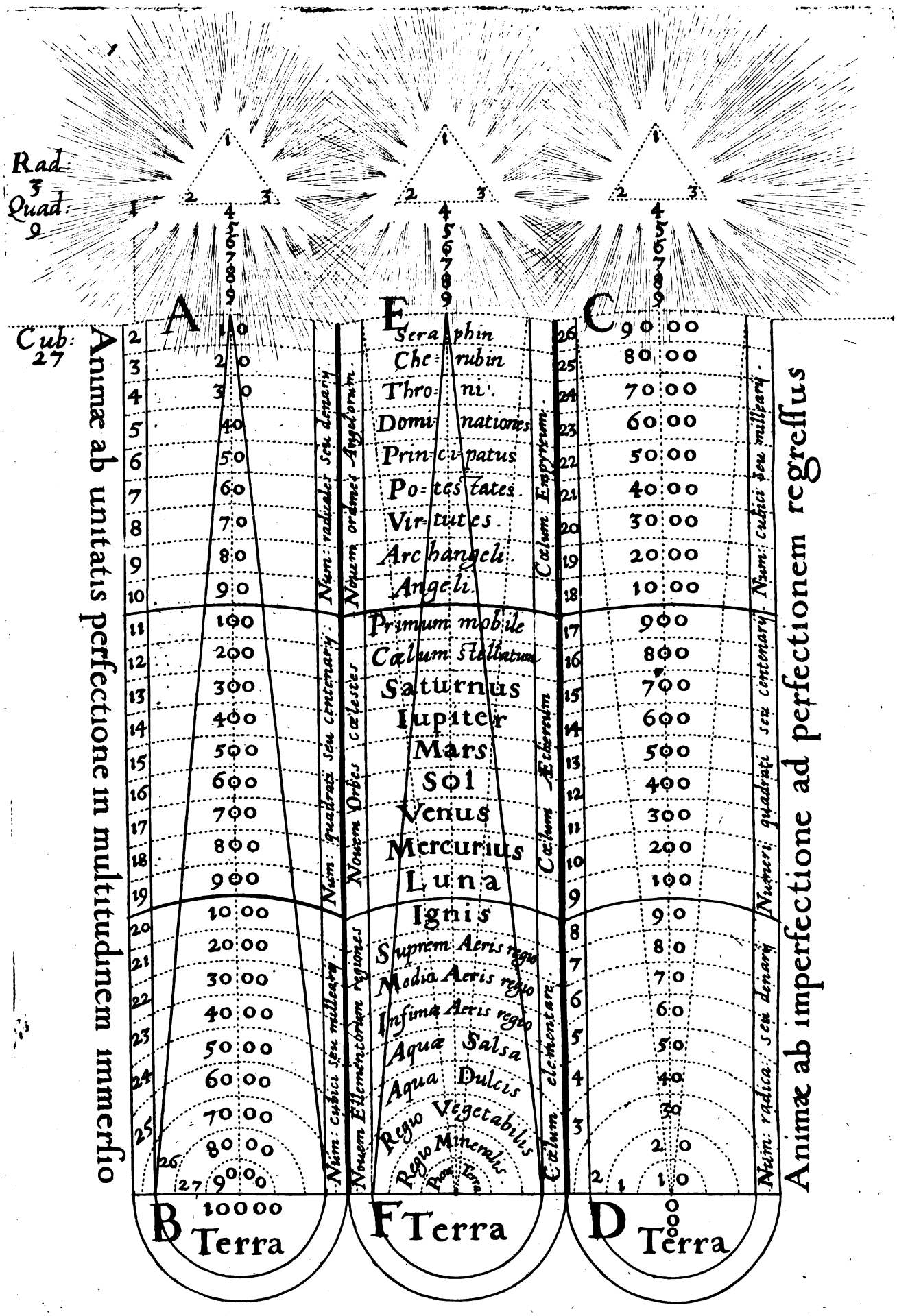
Digitized by Google

res motum ſuum hauriunt. Solem etiam appellavit *Plato filium Dei viſibilem: Æthera quoque Spiritum vitæ* appellaverunt Philoſophi veteres, eò quod vitæ ſit vehiculum, quo inferiora vivunt. Movetur ergo lux ſolaris à primo mobili, hauritque ſpiritus eſſentiam, à motu & lumine primi mobilis & Solis procedentem. In regione inferiori, ubi unitas cum tribus cyphris collocatur; Pater igni ritè comparatur; Filius aëri, quatenus ſuavis moderator atque benignus mediator eſt; & Spiritus ſanctus aquæ propter rationes ſuperius allagatas. Terra autem jacet quaſi totius fundamentum, in cujus centro unitas etiam reperitur cum tribus cyphris. Unde patet, quod DEUS ſe multiplicet toties, quoties perſonæ recenſentur in Trinitate ſacroſancta, ut integra mundi materia vertatur in eſſentiam ejus divinam: Nec certè relicta erat terra, ſeu totius fundamentum vacuum; ſed in illam etiam ipſam ingreſſus eſt Salvator, quoniam, ut dictum eſt, *terra germinabit Salvatorem*, &c. Eſt ergo omne, quod eſt, ipſe DEUS. Extra mundum adeſt ſibi in eſſentia ſuperſubſtantiali & vocatur *Adonai*. In ſuperiori mundi regione adeſt mundo ſpirituali, & vocatur *Mens*. In media mundi creati regione dicitur *vita*. In infima nuncupatur *corpus*. Et totum in toto ac omne creatum nihil præter Deum ſunt; quatenus omnia bona dicta ſunt, & verò nihil, præter ſolum Deum bonum dici debet, à quo ſola eſt bonitas. Nam ejus bonitate omnia exiſtunt, & ſine illa nihil in actum produci potuit; quoniam ſola Dei bonitas, lux & benevolentia eſt rerum omnium actus, in quo, à quo & per quem omnia, quæ ſunt, exiſtunt, & ſine quo nihil. Quicquid ergo actus eſt, DEUS eſt, quia ſolus DEUS eſt actus: Et proinde actus ac vita creaturarum eſt DEUS, quoniam in Verbo erat vita, &c.

Demonſtratio luculentiſſima numerorum formalium, tam in perſonarum DEITATIS *ante mundi creationem ab unitate ſuperſubſtantiali profluxu, quam in coſmi & creaturarum ejuſdem tempore creationis promanatione, ubi declaratur, qua ratione primum digiti formales ab unitate ſuperſubſtantiali, deinde articuli, & tum poſtea numeri centenarii, atque denique millenarii ad diverſam mundi conſiſtentiam producantur.*

Digitized by Google

Vidi Jehovam in altissimo throno super palatium mundanum elevato sedentem: illudq; palatium erat gloriæ Conditoris plenissimum. Esaiæ 6.

Digitized by Google

A.B. *Pyramis materialis in profundum anima ab unitate seu fonte formali egrediens, proportionibus radicali quadrata aut cubica submergitur.*

C D. *Pyramis formalis, cujus actione circa dissolutionem (vincula materialia corrumpendo) versata anima Pyramidis materialis à multitudine & profunditate, ad unitatem gradatim & proportionaliter reducitur.*

E F. *Mundi proportio ex duabus predictis Pyramidibus simul unitis conflata.*

CAP. III.

Qua harmoniæ mundanæ virtute Mens ad corpus suum opacum alliciatur.

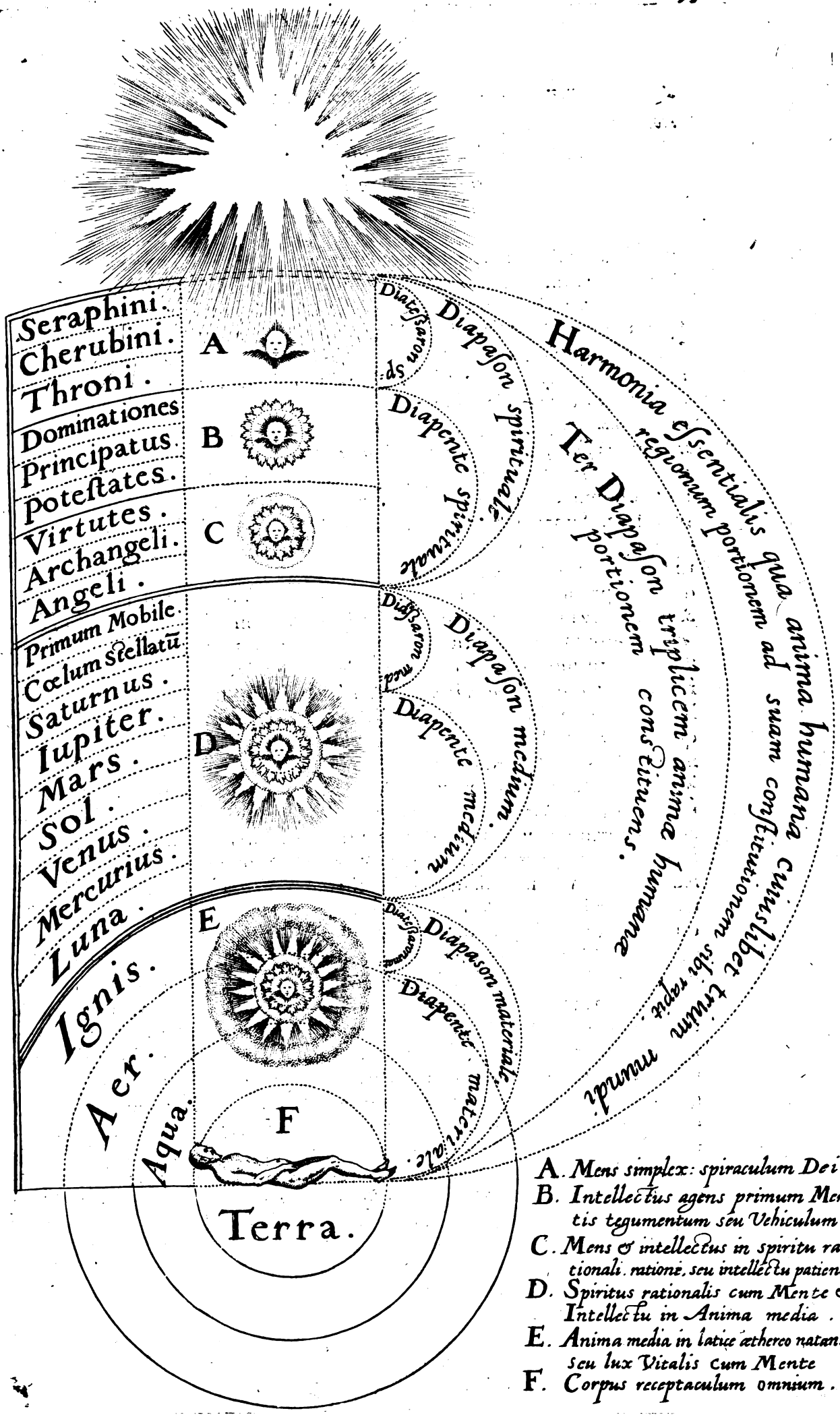
RES est valde difficilis & rationi humanæ vix pervia, quomodo Mens divina & immortalis à summo suo tabernaculo & sacrosancta sede in infimam, tenebrosam, immundam & mortalem hominis mansionem, suæ naturæ tam oppositam, introducatur. Hoc tamen voluntate divina fieri videmus, motusque ille animæ ad inferiora proculdubio inducitur blanditiis & adulationibus spiritus mundani, utpote qui erga tenebrarum massam, tanquam suum progenitorem, amorem haud exiguum habet; id tamen, quod nonnisi motu & voluntate Creatoris perficitur, quò nimirum in terris etiam & cœlo infimo nobilis quædam creatura ad Creatoris imaginem inveniatur, quæ ratione imbuta Creatorem suum cognoscat, ejus opera contempletur & admiretur, ac Deum suum Creatorem extollat, laudet & cultu divino honoret: Atque hoc quidem comprobatur ex eo, quod impossibile esset menti isti in locum hunc, suæ naturæ ita contrarium, descendere, sine egregia illa atque admirabili Creatoris symphonia, à qua omnis concordia & harmonia mundana oritur. Descendit ergo imprimis mens cum intellectu in sphæram animæ mediæ, alis spiritus rationalis vecta. At verò cum 1. seu conus pyramidis materialis se habeat ad 2. (ubi scilicet intersectio pyramidum fit in sphæræ æqualitatis loco) in proportione dupla, sequitur exinde, quod mens ad illam stationem deorsum à sua sede connaturali feratur virtute harmoniæ Diapason. Per Diatessaron igitur transfertur deorsum, prosiliendo usque ad basin cœli empyrei seu firmamenti, à quo iterum per Diapente ad orbem Solis seu sphæram animę mundi, deorsum semper penetrãdo vehitur. Diatessaron ergo cum Diapente junctum producit Diapason: Atq; hæc est ejus harmonia mundana ex Diapason spirituali conflata. Hæc est mentis in ipsius itinere mundano statio media, in qua anima mundi cum spiritu suo mentem & intellectum agentem cum rationali ejus vehiculo recipit. Ab hac iterum statione deorsum adhuc subterlabitur mens in duplici suo diversorio per consonantiam Diapente materialem seu corpoream; cujus harmoniâ deorsum ad convexam elementi ignis superficiem pervehitur; ubi regio elementaris in aëreos suos amplexus eam cum duplici ejus vehiculo illiusque gubernatoribus non sine adoratione divinorumque respectu excipit. Atque ita mens cum tribus suis satrapis, luce videlicet intellectuali, vitali & sensitiva seu elementari in triplici suo curriculo deorsum tendit, ad terram pervenit, & in suum carcerem tenebrosum virtute Diatessaron elementaris seu corporalis includitur. Hoc itaque modo virtute consonantiæ Diapason materialis mens cum suis subditis descendit atque induit corporeum suum velamentum. Nam ex Diatessaron & Diapente materialibus Diapason exultat; quod etiam inde probatur, quia 1. coni pyramidis formalis, in centro basis pyramidis materialis reperti ad 2. intersectionis comparata, in dupla habetur proportione. Quod autem

Digitized by Google

consonantia Diatessaron in utroque extremo comperiatur, ex eo declaratur, quod proportio talis ibi inter materiam & formam invenitur, à 3. scilicet ad 4. videlicet sesquitertia, ex qua conflatur consonantia Diatessaron. Similiter consonantia Diapente reperitur, tum sursum tum deorsum numerando à sphæra æqualitatis, quoniam in iis locis invenitur proportio sesquialtera; videlicet inter proportiones materiæ & formæ, nempe 2. ad 3. Sed quoniam hujus harmoniæ mysterium luculentius in historiæ nostræ macrocosmicæ harmonia explicatum est, vos illuc remissos velim, dum hoc in loco de harmonia animæ ex numero septenario derivata, verba nonnulla (licet presse) faciemus; quoniam hic numerus magis propriè ad animæ humanæ compositionem (propter immensam suam proprietatem arcanamque ejus dispensitionem) pertinere videtur. Animam ex luce & subtilissimo spiritu, hoc est, ex agente & patiente conflatam esse neminem sapientem latebit. Cùm verò activa animæ portio iconem Trinitatis præ se ferat, quatenus verbum dicitur esse in mente & mens in intellectu agente, id circo numerum formalem seu proprietatem divinitatis, hoc est, ternarium divinum sibi vendicat; qui additus numero suæ portionis passivæ, quaternario scilicet, producit numerum septenarium, ex quo componitur anima humana; per cujus harmoniam triplicem deorsum incorporeum suum diversorium vehitur. Sed quoniam tam de admirabili hujus numeri effectu & mysterio, in compositione animæ & ejusdē harmoniæ, quæ ab alto in corpus introducitur, versante, quàm de arcana ejusdem dispositione in liberatione animi à corpore, ligamentorumque elementariorum resolutione, in tractatu nostro de Morte, uberius loquemur, hujus numeri efficaciam ad animæ humanæ existentiam hoc loco omittemus, atque ocularem solummodò demonstrationem harmoniæ animæ ad illam mundanam relatæ modo sequenti depingemus.

CAP.

Digitized by Google

A. *Mens simplex: spiraculum Dei.*
B. *Intellectus agens primum Mentis tegumentum seu Vehiculum:*
C. *Mens & intellectus in spiritu rationali. ratione, seu intellectu patiente.*
D. *Spiritus rationalis cum Mente & Intellectu in Anima media.*
E. *Anima media in latice æthereo natans: seu lux Vitalis cum Mente*
F. *Corpus receptaculum omnium.*

Digitized by Google

CAP. IV.

Quomodo mens & intellectus à superiori per universum mundum ad ejus inferiora, ad centrum usque penetrans, mysteria cujuslibet cæli animadvertat, & de natura ac dispositione cujuslibet cæli participet & ipsorum virtutes secum in hominem mundanum introducat.

UT anima humana per harmoniam mundanam in obscurum suum habitaculum immigravit, sic etiam hominem mundanum incolens, non modò retinet secum actum symphoniæ mundanę, sed etiam concordiæ divinæ ideam secum rapit; Unde fit ut sonis Musicæ vulgaris mirum in modum afficiatur. Hinc est, quod *Jamblicus* hujusmodi sermones jactavit: *Anima*, inquit ille, *in mundo intelligibili audivit harmoniam divinam, cujus hic reminiscitur, quando audit melodiæ divinæ vestigium; reminiscens verò ad eam vehementer afficitur. si est in numero animarum, quæ ipsam harmoniæ ideam præcipuè contemplatæ sunt in patria. Ejusmodi verò affectu facta familiaris Deo jam afficitur singulari quadam præsentia Dei, unde mirabilia facit.* Hujus ergo afflatus miraculique causa non est passio ex sonis illata, non animæ natura ex harmonia composita, sed similitudo ad Deum, Deique præsentia. Suntigitur imprimis vestigia Musicæ & melodiæ divinæ in mente, cujus pulsatione suavi ad summum allicimur bonum, & contemplationem rerum divinarum. Ex parte animæ intellectualis gustat homo (beatitudine præditus) de proprietatibus intelligentiarum novem ordinum; videlicet de igneo *Seraphinorum* intellectu, atque charitatis eorum dono, de excellentissimo *Cherubinorum* munere, in multitudine sapientiæ & scientiæ versante, de sinceritate *Thronorum* in judicio & justitia, de excellentia *Dominationum* in virtute, de moribus & reverentia *Principatuum*, de *Potestatum* fortitudine ad debellandos malignos Dæmones in pugna spirituali, de *Virtutum* illuminatione & miraculis, quas Dei virtus illustrat, de secretis *Archangelorum & Angelorum* in officiis, annunciationibus & obedientia. De his, inquam, omnibus dotibus participat homo ratione excellentiæ sui intellectus, hujusmodi cogitationes hominibus tribuentis; cujus virtute anima procul dubio (mente scilicet præeunte ad ejus auxilium) tantum præstare posset, quantum ipsæ intelligentiæ, si crasso & tenebroso suo carcere non coärctaretur, & erroribus ejusdem præstigiosis minimè seduceretur. Virtutes etiam in cœlo æthereo contentæ propter animæ mediæ naturæ portiones cum suo spiritu homini non desunt. Nam à primo mobili, quod cœlo intellectuali contiguum est, virtutem talem possidet, ut voluntatem suam ab eo derivatam cum intellectu conjunctam habeat, semper ad mentis bonum tendens, qui quidem intellectus vias & semitas voluntati non aliter delineat quàm lumen oculo; non tamen voluntatem movet contra suum appetitum, sed manet ea suæ operationis domina; unde liberum arbitrium dicitur hæc voluntas; quæ licet ad bonum, tanquam ad adæquatum sibi objectum, tendat, aliquando tamen occœcata errore, & tenebrosi sui velamenti præstigiis, viique animali impellente malum eligit, credens, illud esse bonum. Hinc ergo est, quod liberum arbitrium facultas esse definitur intellectus & voluntatis, qua bonum eligitur, gratia assistente & malum, ea deserente. Ipsa itaque gratia, quam etiam charitatem sive amorem vocant Theologi, est in voluntate sicut primum movens, qua absente, universus consensus labitur in dissonantiam. In his itaque participat animæ ætherea pars de primi mobilis natura. Proprietates

prietates etiam tres rapiebat à cœlo ſtellato, cuilibet ex tribus Zodiaci triplicitati convenientes, quas etiam proprietates ſibi ad perfectionem officii ſui in corpore humano conjunxit. Nam facultatem ſuam attractivam ab *Ariete, Leone & Sagittario*, triplicitatem igneam conflantibus, deprompſit; retentricem à *Tauro, Virgine & Capricorno*, concoctricem à *Geminis, Libra & Aquario*, & expultricem à *Cancro, Scorpione & Piſcibus* ſibi vendicavit. Deinde tranſeundo ſphæram *Saturni* vim ſuam receptivam ab eo habuit, gravitatem etiam & conſtantiam in propoſito ſuo, atque prudentiam cum profunditate. Ex orbe *Jovis* juſtitiam, virtutum amorem, honeſtatem, manſuetudinem & facultatis naturalis gubernationem pro ſua portione rapuit. Ex regione *Martis* vim impulſivam & iraſcibilem, audaciam, potentiam & fortitudinem habuit. Ex *Solari* ambitu facultatem ſuam vitalem hauſit. Ex *Veneris* circuitu virtutem ſumpſit concupiſcibilem, hilaritatem & delectationem in Muſica. Ex orbe *Mercurii* vim ſuam phantaſticam & ingenii acumen, ſcientiarum amorem & memoriæ perfectionem acquiſivit. Et à *Lunæ* ſphæra ſuam creſcendi atque decreſcendi poteſtatem attraxit. Denique inferior ejus portio, quam ſenſitivam & animalem appellamus, complexiones, humores & reliquas proprietates, organis ſenſibilibus convenientes, ſecum ad elementaris compoſitionis perfectionem & complementum pro ſua portione in diverſorium ſuum opacum introducit. Ex quibus evidentiſſimè apparet, quod anima ſibi allectet in itinere ſuo, ab unitate peregrinando ad multitudinem, infinitas macrocoſmi proprietates ab harmonia ejuſdem divina profluentes. Atque hic diligenter obſervandum eſt, quod diſcordiæ non pulſent animam humanam à cœlo empyreo, quoniam illud propter ſuam puritatem, divinitatem & ſimplicitatem ſemper verſatur circa bonum, ſed ſoni litigioſi, quàm ſæpiſſimè percipiuntur à cœlo ſtellato provenire, verbi gratiâ: *Saturnus* invidioſa ſeminaria nonnunquam diſconvenienter atque diſcrepanter in animam infundit; ſimiliter odium, turpitudinem vitæ, melancholiam & hujuſmodi alia; *Mars* etiam nonnunquam iracundiam, ſeditionem, litem, deriſionem, adulterium, inceſtum, inconſtantiam & hujuſmodi alia immittit in inferiora propter incongruas ſuas cum nonnullis naturis inferioribus pulſationes. Unde hi *Planetæ infortunati* dicuntur; cujus rei rationem in Muſica noſtra mundana recenſuimus. Elementorum autem regiones, propter extantem in illis materiæ multitudinem repertæ, ſunt diſcordiis pleniſſimæ; quoniam eorum numerus binarius eſt diſcordiæ & litigii origo. Atque hinc fit, quod tot in hac regione ſint altercationes, tot corruptiones rerum, earumque de una forma in aliam mutationes. Sed & ipſa elementa inter ſe litigarent, & invicem bellum gererent perpetuum, niſi honorabile illud medium, cujus virtute res litigantes pacis & cõcordiæ vinculis ligantur atque connectuntur, intercederet. At verò mens ab omni paſſione, malevolaque materiæ diſpoſitione libera eſt, ſemperque in ſuo ſtatu conſtans & immobilis reperitur; nec enim ab aſtrorum influentiis, aut intelligentiarum impulſu flectitur, ſed ab omni operatione & actione rerum, quæ ſedi ejus connaturali ſubjiciuntur, immunis exiſtit. Unde manifeſtum eſt, quod corporibus, quibus illa prædominatur, non poſſint aſtra neceſſitatem imponere. Nam ſapiens & benedictis mentis divinæ radiis conſperſus, atque imbutus ipſis aſtris dominabitur; Nec certè illam in parte animæ intellectiva poteſtatem habent ſtellarum & planetarum influentiæ, quatenus ſpiritus rationalis proximum eſt mentis vehiculum & ſupra ſyderum poteſtatem naturaliter exaltatus: Sed tales homines, qui intellectus munera, mentisque heneficia recuſantes, beſtiarum more ſunt ſola anima vitali contenti, & irrationalitatem rationalitati præponentes, nec ullo modo ſpiritualibus oculis res divinas intuentes, ad terreſtria duntaxat prono vultu reſpiciunt, animalem

ſo-

Digitized by Google

ſolummodò & ſenſualem vitam amplectentes; hi, inquam, virtutem cœleſtem & divinam ignorant, nec ad eos arcana pertingere poſſunt. Hujuſmodi juxta *Merc. Triſmegiſt. ſicut illi, quibus mens aut abeſt, aut vacare dicitur*; atque in his anima vitalis, à cœlo æthereo derivata, primum & principalem obtinet locum; Unde fit, ut hujuſmodi hominibus dominentur aſtra, iisque imponant neceſſitatem, non minus quàm ipſis beluis & planetis: quoniam anima vitalis cum ſuo ſpiritu eſt de natura ſtellarum atque cœleſtium, ac per conſequens facilimè eorum impreſſiones ſuſcipit; quippe quæ ab eorum fonte dimanat, mediisque à Deo ordinatis inde ſubterlabitur, & in corpus humanum migrat.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI,

SECTIONIS I.

LIBER V.

De Microcosmo externo.

CAP. I.

De cujusque creaturæ corporis sive mineralis, sive vegetabilis, sive animalis origine; & quomodo animalium, vegetabilium & mineralium externa inter se differant; Similiter de Solis virtute ad animalium creationem, & de duplici rationabilitatis differentia.

HOminem internum ex triplici animæ constitutione seu actu vel radio primario, secundario & tertiario conflatum esse, in libris præcedentibus satis apertè declaravimus. Hoc verò libello, palatii seu receptaculi ejus materiam, naturam & fabricam breviter & succinctè explicare nobis proposuimus, quod corpus humanum, homo externus, & teste *Johan.* 4. 9. *domus hominis interni* appellatur. Quod igitur ad ejus materiam attinet, ex multis sacrarum Scripturarum locis, eam esse *terram & lutum*, colligimus, *Gen.* 2. 7. *& ibid.* 3. 19. *& ibid.* 18. 27. *& Tob.* 4. 9. *& ibid.* 16. 18. De cujus originis, naturæ, qualitatis & opacitatis ratione mentionem satis perspicuam in *Tractatu nostro primo, de Macrocosmo* habuimus; ubi demonstravimus, ipsam esse universalium spirituum tenebrosorum fœcem, triplici Spiritus increati revolutione ad fabricæ macrocosmicæ centrum repercussam; ita tamen, ut spiritus nonnulli densi aquarum seu spirituum universalium in hoc capite, quasi mortuo adhuc delitescant cum scintillis nonnullis lucis triplicis vix perceptibilibus, è quolibet trium cœlorum seu qualibet mundi regione materiæ spiritus occulti glutinosæ & viscosæ inhærentibus ac tenebris submersis. Hinc mineralium origo à crassissimo & densissimo spiritu regionis inferioris seu sublunaris, & tali lucis scintilla; unde eorum pondus & gravitas, difficilisque dissolutio propter spissitudinem materiæ, lucis scintillas includentis, provenire percipiatur. Inde etiam fit, ut metalla & cætera mineralia

magis deorsum tendant, & in venis terræ profundioribus reperiantur: Hinc etiam vegetabilium & plantarum ortus seu principium; quarum nec spiritus ita spissus & grossus est, nec scintilla seu radius ita debilis & captivus seu impeditus, ut ille mineralium; quoniam planta habet hanc suam proprietatem à spiritu in tenebris secundarum umbrarum incluso, videlicet tenebrarum medii cœli & à luce quoque tali in eo occultata. Unde fit, ut natura vegetabilium ita se habeat ad naturam mineralium, sicuti natura cœli medii se habet ad cœlum infimum, Id quod etiam demonstratur, tum per eorum situm in terra, tum per eorum naturam & dispositionem. Nam mineralia magis deorsum in terra recondunt atque submerguntur, & more occulto vivunt, propter exiguitatem scintillarum suarum; quoniam minor ipsis est ignis portio. At è converso vegetabilia seu plantæ penetrant terræ superficiem, & in aëris ac aquæ regionem versus locum suum connaturalem quotannis sublimantur & attolluntur, sensibiliterque vivere, & de statu ad statum movere percipiuntur. Unde spiritum & lucem liberiorem, vivaciorem & subtiliorem habere observantur, quam corpora mineralia; atque ita elevantur supra naturam mineralium non aliter, quàm ætherea regio superillam, quæ communiter elementaris & sublunaris dicitur. Ex his ergo patet, quod spiritus grossioris portio cum infinitis lucis duorum cœlorum infimorum scintillis in ea inclusis; sub opaca & tenebrosa terræ dispositione tertio die, immediatè post terrestrium fœcum ad fabricæ & peripheriæ centrum repercussionem delitescere cœperit: Non tamen tam validi fuerunt hi radii in spiritu terrestri inclusi, ut animalia potuerint producere; utpote ad quorum compositionem lucis portio efficacior, & qualitate subtilior requiritur, qua huc atque illuc super terræ superficie ferantur sine ulla illigatione aut agglutinatione pedum aut radicum suarum ad orbem terrestrem; ut scilicet quædam natent in aquis super terra, alia in aëre volent super aquis, alia huc atque illuc super terræ superficie & aquæ facie in aëre discurrant. Est igitur procul dubio majus adhuc mysterium hic investigandum, unde à posteriori altius versus unitatis punctum est ascendendum. In *Tractatu nostro Macrocosmico* Solis ortum & creationis ejus rationem immediatè à terræ fundatione & circa centrum conglobatione seu aggregatione deduximus; quod scilicet radii infiniti, cœli prioris & superioris, in viscosa spirituum spissiorum ejusdem cœli materia capti atque inclusi, simul cum umbris ejusdem cœli ad centrum fuerint repercussi, quorum spiritus eos includentes, quoniam à deformitate tenebrarum nullibi præterquam in loco & puncto immunditiei purgari & emundari potuerunt, idcirco spiritus solaris, ad cœlum empyreum pertinens, obscuritatem suam eo in loco exuit, & virtute consistentis in eo lucis primariæ taliter in altum elevatus est, qualiter fusum, adhibito igne artificiali, cernimus sursum ferri; Spiritum enim hunc solarem cum sua luce longe aliter se habere, quàm spiritum illum vegetabilium, qui à cœlo medio derivatur, supra declaravimus. Nam plantæ spiritus, cum sua anima ad patriam suam ascendere appetens, sursum quidem etiam tendit à terra versus cœlum; sed quoniam elementum ignis contiguum est spiritui æthereo cum ejus anima seu luce, fit inde, ut immediatè illud surgat cum parte ætherea; & similiter quoque ulterius, quia aër contiguus est in natura sua elemento ignis, ideò ignem sine suo consortio discedere non permittit, atque hanc etiam prærogativam habet aquæ elementum apud aërem, & itidem quoque elementum terræ apud aquam: Unde propter terræ fixam & ponderosam molem impeditur ætherea plantæ pars in desiderato suo itinere per fixam & ponderosam terræ qualitatem, atque ita semper ad terram reverti cogitur. At verò spiritus solaris in suo ascensu declaravit se ex nobiliori progenie & loco excelsiori ortum, quoniam absque ullo terræ aut tenebrarum impedimento in

cor

cor cœli ſublimatus & exaltatus eſt. Nam communicationem taliter hic ſpiritus cum cœlo æthereo, qualiter ſpiritus vegetabilis cum terra; quippe cujus radices taliter figuntur in centro & corde cœli ætherei, qualiter illæ plantarum in terra. Hinc eſt quod aurea, vitalis & incorruptibilis hæc mundi planta non impediatur in ſuo aſcenſu ab elementis: quia ejus materia cum illis non eſt contigua, ſed interpoſita eſt ſubſtantia regionis mediæ inter ignem & cœlum empyreum, ſeu intellectuale, unde nec ignis, nec aër, nec aqua, nec terra, hunc ſpiritum ſurſum ex terra evolantem, retinere potuit, ſed ſolus æther, qui ei ſitu ſuo naturali contiguus eſt non aliter, quàm ignis ætheri. Ex his igitur patebit ſubtiliter intuentibus, quod Solis natura, cùm ſit de origine cœli empyrei ſeu rationalis, tum propter maximam actuum ſuorum vivacitatem, tum etiam propter mirificam ſuam in vita rerum animalium poteſtatem & virtutem, animalia illa cujuſlibet generis, quæ die quinto & ſexti diei principio creata fuerunt, vivifica ſua poteſtate produxerit. Nam ante ejus in cœli corde apparitionem, nullum animal in infimæ regionis expanſo ſive ſuper terra creatum fuit. At verò poſt quartum diem, in quo Sol apparebat in cœlo, à principio nempe quinti diei ad finem uſque ſexti, creaturæ animatæ gradatim fuerunt productæ. Ex quibus æquum erit conſiderare, quo animal ad ſuam compoſitionem & exiſtentiam requirat majorem caloris & lucis quantitatem, quàm minerale aut planta, & quod varia animalium genera ſecundùm majorem & minorem caloris ac lucis effectum procreentur. Nam in prima Solis è cœlo apparitione vapores naturæ humidæ, nebularum & ſpirituum materialium ex rebelli tenebrarum maſſa proſilientes, erant adhuc crudæ & minus concoctæ, quæ deinceps magis magisque indies ſolaribus radiis & actibus ſubigebantur, atque ita obedientiores factæ, res perfectiores & maturiores ſubinde proferebant. Hinc in principio quinti diei, quoniam humores erant adhuc valdè crudi & indigeſti, operatione Solis vivifica, in lucem edita ſunt animalia crudiora. Sic enim legimus, primo die piſces & aquatilia immediatè poſt Solis revelationem fuiſſe creata; Deinde obedientiori jam facto nebuloſo tenebrarum ſpiritu animalia magis aërea & volatilia ſecundo loco vitam habuerunt, lucemque viderunt; poſtea tranſacto demum quinto creationis die, animalia magis calida atque ignea vivere atque ſpiritum haurire cœperunt, videlicet animalia quadrupedia & reptilia. Manifeſtè igitur liquet, quod Solis dominium, magis magisque ſubinde humidæ naturæ ac maſſæ terreſtri inſultans, fuerit in cauſſa (divina & immortali natura ſic volente) quod varia & diverſa animalium genera in mundo inferiori fuerunt inventa; quorum alia fuerunt frigidiora, alia calidiora, alia terreſtria, alia aquatilia, alia aërea atque alia magis ignita: Quorum ſane omnium corpora à terræ portione, radiis ſolaribus & formalibus magis obediente, & actibus eorum magis correſpondente, ſelecta fuerunt; Nam terra hæc eſt omnium elementorum mater, quia ab illa procedunt iſta, & in illam reverteruntur: Imò verò terra eſt mater & nutrix omnium rerum, quas concepit in utero ſuo ab igne, hoc eſt, à cœlo, vel actu cœleſti: quia cœlum, cujus imperator Sol eſt, compoſitorum omnium eſt pater; terra verò eorum mater. Hæc in viſceribus ſuis illa, tanquam mater fœtum ſuum, geſtat. In fundum namque terræ omnes influentiæ cœleſtes & præcipuè ſolares influunt, quæ tanquam rerum ſpermata, ibi veluti in matrice communi, includuntur; Unde propter varietates proportionum iſtarum deſcendentium, diverſæ diverſarum rerum in terra fiunt generationes, variæque oriuntur impreſſiones, quæ omnes in ſubſtantia terræ lutoſæ fiunt. Imò verò ipſa terra eſt radiorum ſolarium in ſpiritu æthereo vectorum, palatium, cui illi inſtar captivorum, includuntur & ſpiritus vitales nuncupantur; utpote quorum beneficio etiam domus iſtæ & tabernacula ipſorum vivere, ſentire & ra-

Digitized by Google

tionis scintilla frui dicuntur. Et, quod bona pace atque licentia tum veterum tum recentiorum philosophorum sit dictum (quorum sententia est, animalia omnia præter solum hominem irrationalia esse) rationis quoque scintillas nonnullas habent cætera animalia præter hominem; quas à solari natura acceperunt, cum ejus radii participent de natura cœli empyrei & spiritu ejusdem rationali. Unde animalium natura super illam planetarum dispositionem dignitate exaltatur, & flamma caloris sui quodammodò ad cœli empyrei seu rationalis margines propter solarem naturam, cujus portionem in se retinet, penetrare animadvertitur. Nec inde ignaros replicare velim, me naturam bestiarum cum natura hominum confundere; quoniam superius ostendi, hominis naturam cæterorum animalium naturæ, infinito respectu anteponendam esse, & præter illam cum brutis quadantenus communem rationis scintillam, ulterius quoque rationem completam & discursivam simul intellectum & ipsam mentem seu radium immediatè à Deo procedentem in se habere, tali modo, quali cætera animalia hanc suam habent ab ipso Sole. Homo denique animal admirabile & quasi divinum in creatione miraculum terram quoque peculariter à Natura naturante selectam ad existentiam suam externam requirebat, quam ea propriis manibus præparavit & ad effigiei suæ imaginem faberrimè condidit.

CAP. II.

Corpus humanum quid? Quod sit terra pura & selecta, cum supremæ regionis mundanæ tenebris, primo creationis die, deorsum repercussis, præcipitata: & quomodo differat ab aliorum mixtorum tam mineralium & vegetabilium, quàm animalium materia.

HOmo igitur externus nihil aliud erat ante communicatum ei animæ spiraculum, quàm massa corporea ex luto seu limo terræ conflata, colore, ut nonnulli volunt, rubicundo, qualem fingunt Philosophi in centro terræ puram & sinceram inveniri; significando per idipsum, quod hanc terræ particulam omnium perfectissimam DEUS ad præparandum spiritus sui vitæ habitaculum elegerit, tanquam spiritibus tenebrarum purioribus & maturioribus magis repletam, atque ita ad nobilissimum & Deiformem illum spiritum humanum suscipiendum maximè aptam & idoneam, utpote quàm *Paulus cum Xisto Pythagorea* templum Dei appellavit. Nam perhibente veterum nonnullorum autoritate, in terræ fundatione, die creationis tertio completa, fuit hæc terræ portio per divinam providentiam ad hoc opus præparata & destinata, seminariaque lucis & spiritus ætherei potentialia in se habuit ac possedit purissima & aptissima ad Deiforme illud fulgoris increati spiraculum, actus scilicet seu radii primarii, suscipiendum. Hanc, inquam, terræ portionem Creator ad hominis externi effigiem & essentiam formabat, ut ejus internum instar habitaculi, reciperet, quare in hujus nares spiritum suum divinum inflavit. Atque hæc procul dubio differebat ab alia terrarum specie, ad cæterarum creaturarum magis ignobilium structuram adhibita, non minus, quàm terrea auri compositio ab illa cæterorum mineralium immundorum, quoniam, teste *Platone*, formarum actus requirunt materiarum impressiones aptas & suis operationibus dignas, hoc est, anima tale desiderat habitaculum, in quo agat & habitet quale ipsa est. Ex

quibus

quibus ſequitur, quod, cùm mens ſit radius & actus Creatoris diviniſſimus, immediatè ab ejus ore promanans, neceſſe ſit, ut palatium quoque præſtantiſſimum & ſibi ſimile requirat, in quo regnet & mirificas ſuas operationes præſtet. Ex limo igitur & luto præſtantiſſimo ac politiſſimo terræ conflatus fuit Adã ille externus: Unde liquet, quod ejus portio terreſtris non fuerit omnino arida, ut eſt ipſa terra groſſa in natura ſua, ſed quod habuerit in ſe ſubſtantiam aquæ, qua, ejus ariditas fuerit in lutoſam quandam & limoſam diſpoſitionem redacta & contemperata. Ac tamen tota corporis ejuſdem denominatio à terra ſumitur eò, quod aqua groſſa nihil aliud eſt, quàm terra ſubtilis & terra nihil aliud quàm aqua groſſa: At ſicuti elementum ignis in relatione ſua contiguum eſt terræ groſſæ, reſpectu ſiccitatis ſuæ, & proinde quoque in terra potentialiter exiſtit, ſic etiam in terra ſubtili ſeu aqua groſſa potentialiter reperitur aqua illa ſubtilis ſeu aër, à quo aqua ſuam acquiſivit mobilitatem; quippe quæ duo elementa in natura humiditatis ſunt continua: Et tamen, quoniam nihil in Adami externi effigie, præter ſolam terram, videbatur vel tangebatur, ideò terra, lutum & pulvis in multis ſacrarum Scripturarum locis nuncupatur. Præparata ergo fuit hæc maſſa in luti vel ceræ mollitiem, quæ ad quamlibet cujuſvis imaginis figuram & effigiem ſuſcipiendam eſt idonea; eamque tandem DEUS Opt. Max. manibus ſuis in iconem & ſpeciem hominis externi efformavit, ſecundùm illud *Pſalm.* 119. 73. *Manus tuæ fecerunt me & plaſmaverunt me*, &c. Et *Job.* 10. 9. *ſicut argillam feciſti me*, &c. Hoc ergo eſt domicilium illud præclarum & palatium excelſum, corpuſque illud microcoſmicum & inſignis homo ſeu Microcoſmus externus, baſisve ſeu fundamentum illud terreſtre, de quo ita loquitur *Job.* 4. 9. *Corpus eſt domus lutea hominis interni, qui terreum habet fundamentum.* Et alibi *cap.* 16. 18. *O terra ne tegas ſanguinem meum*, &c. Hic eſt ille homo, quem *Geneſis* 2. 7. affirmavit *eſſe factum & formatum ex pulvere terræ*, & quem alibi *cap.* 18. & 27. *pulverem & cinerem* vocavit. Et *cap.* 3. 19. *in pulverem dixit reverſurum.* Sunt etiam, ut mihi videtur, adhuc altiora quædam ad veram hominis externi cognitionem perquirenda. Unde, ſi ſecundùm noſtram intentionem, diligenter tres creaturarum inferiorum ſpecies, videlicet animalem, vegetabilem & mineralem intueamur, percipiemus evidenter, quemlibet earum ordinem non modo ſuam animam à qualibet mundi regione accepiſſe (videlicet animalia magis irrationalia, à Solis anima, quæ Solis creationem à prima regione derivavit; & magis rationalia immediatè à cœlo intellectuali, vegetabilia autem partim à cœlo medio & partim à forma elementari, & mineralia à luce cœli infimi) ſed etiam corpora ſua ſibi vendicare à tenebris cujuſque mundi regionis, & id quidem ſecundùm ſuam in natura excellentiam. Nam univerſæ tenebræ in principio fuerunt terra inanis nuncupatæ à Moyſe, quæ equidem terra, triplici ſpiritus actione ad centrum, tertio creationis die, repercuſſa, non amplius terra inanis, ſed mineralium & vegetabilium ſpeciebus repleta ac dives fuit appellata. Ex ſuperiori igitur terræ inanis ſeu tenebrarum palpabilium portione conflata fuerunt Solis & ipſius hominis corpora; Cæterorum verò animalium corpora partim ex iiſdem tenebris, & partim de mediæ regionis ſpiritu umbroſo fuerunt compoſita; Similiter corpora vegetabilium participant de tenebris utriuſque regionis inferioris, atque reliqua mineralium corpora ex ſolius inferioris tenebrarum regionis portione prodierunt. Hinc ergo eſt, quod corpora mineralia ſpiſſitudine & ſoliditate differunt à vegetabilibus, atque itidem quoque vegetabilia ab animalibus; Nam magis dura & compacta ſunt corpora mineralium, minus verò vegetabilium & minimè animalium. Nónne etiam arguitur hoc apertiſſimè ex naturarum in hiſce corporibus ad invicem collatarum diverſitate, nobilitate & ignobilitate? Nónne operatæ eſt atque verſata natura

Digitized by Google

Solis in animatione horum corporum animalium, quæ immediatè post ejus exaltationem & positionem in cœlo fuerunt facta, tanquam in subjecto sibi magis naturali & conveniente? Nónne etiam situs & stationes suas acceperunt hæ compositorum species secundùm positionem ipsorum cœlorum, mineralia nempe versus terræ centrum, vegetabilia autem in superiori ejus regione & animalia super ejus superficie? Quid hoc ipso apud sapientes evidentius? Quid verò eo apud stultos absurdiùs? Nónne opaca sunt corpora mineralium, vegetabilium & animalium? Quod si igitur opaca omnia & tenebrosa, unde hæc ipsorum dispositio præterquam à tenebris? At fortassis hanc eorum discrepantiam à forma illorum provenire asseretis; Cui quidem replicationi vestræ si locum demus, quid tum postea? Nónne solet forma subjectum suis actionibus conveniens requirere? Unde, quo nobilior erit forma, eo nobilius sibi requirit corpus vel passivum, in quod agat. Et proinde luces superiores in tenebras inferioris mundi descendentes, tenebras suis corporibus magis convenientes requirunt, in quibus habitent, Quod igitur passivum aut quæ tenebræ menti & intellectus actionibus magis conveniunt, quàm corpus humanum? Certè nullæ; quoniam experientia nos docet, quod intellectus cum mente solum corpus humanum pro suo habitaculo & non aliud eligat. Unde liquet, quod corpus humanum ex omnibus tenebrarum speciebus sit maximè cognitum & familiare divino illi spiritui intellectuali, prorsus ac si jam tum quondam etiam ante mundi creationem corporis hujus tenebræ spiritus illius matrix deformis extitissent. Sic etiam videmus, quod spiritus cœlestis cum sua anima magis conveniat vegetabilibus quàm mineralibus, quoniam abundantior in illis, quàm in his, reperitur; Atque sic in cæteris. Ex quibus sanè luculenter nobis videre licet, qualis sit terra, seu pulvis aut lutum & massa illa corporea, ex qua Deus formavit hominem, & quomodo illa à materia externa cæterarum specierum mixtarum differat.

CAP. III.

De hominis externi proportionibus Geometricis, & quomodo per illas mundum quàm aptissime delineare possimus.

NOnne hoc mirabile & miraculosum hominibus ignorantiæ macula coinquinatis videbitur, quod in hominis etiam externi natura, positione & proportionibus Geometricis, mundi materialis idea, effigies & proportio quàm exactissimè inveniatur? Hinc à *Mercurio Trismegisto* non ineptè nuncupatur *homo, mundi imago & Microcosmus*; quoniam in eo, tanquam in speculo, mundi tam idealis, quàm materialis seu visibilis partes conspiciuntur. Invenimus enim, quod, ut terra est mundi majoris centrum, à quo lineæ sive diametri ducuntur ad circumferentiam & quasi omnium elementorum matrix, ex qua omniũ generationes, incrementa atque multitudines proveniunt; sic etiam mundi minoris centrum sit genitalium seu pudendorum, & virgæ radicis punctum: à quo si ad os mucronatæ cartilaginis, & deinde ab illo ad gutturis basin, juxta claviculas sitam, ulteriusque ab ea ad verticem capitis, mensi fuerimus, inveniemus Microcosmi proportiones Geometricas æquali distantia tribus illis Macrocosmi regionibus seu cœlis correspondentes. Namque ab osse pubis seu à centro vel puncto generationis progrediendo & ascendendo ad os mucronatæ cartilaginis, inveniemus, cœlum Macrocosmi inferius, sive regionem elementarem cum infima Microcosmi portione in omnibus convenire, quippe in cujus re-

Digitized by Google

regione inferiori inteſtina reperiuntur, fœculenta ſubſtantia plena; adeoque hæc ſphæra inferior terræ comparatur; ſuper qua ventriculus, chyloſa pituita & materia aquea redundans, collocatur, ſphæram elementi aquæ ſibi in hac Microcoſmi regione vendicans: Hunc tangit heparis ſphæra, elemento aëris comparata; in cujus centro ſeu cavitate ciſta fellis, elementi ignis iconem præ ſe ferentis, tanquam in ſuprema regionis inferioris parte ſuſpenditur. Dehinc à diaphragmate ad guttur, eandem altitudinis menſuram obſervando, aſcenditur, quæ prius inventa fuit in dimenſione regionis elementaris. Hæc ergo regio thorax dicitur, quæ ita ſeſe habet in Microcoſmo, ut cœlum medium ſeu æthereum in Macrocoſmo. Per hujus enim regionis medium tranſit orbis æqualitatis, in quo anima vitalis mundi hujus minoris ſita eſt: Nam, ſicut in Macrocoſmi media regione Sol æqualitatis ſphæram occupat; ita ſphæram æqualitatis in hoc minori mundo cor poſſidere obſervatur, utpote in quo calidum cœleſte & humidum æthereum æqualibus lancibus conjungantur, & cui etiam, tanquam Soli, reliqui planetæ obedientiam in hac regione præbent: Nam ſecundùm Medicorum & Aſtrologorum doctorum opinones, *Saturnus* in *Ariete* repertus pectori præeſt, & in *Tauro* cor reſpicit; ſimiliter *Jupiter* per *Arietem* tranſiens cordi refertur, in *Piſcibus* pectori; *Mars* etiam *Cancrum* ingrediens pectori præeſt, *Leonem* verò intrans cor aſpicit; *Sol* in *Scorpione* pectori benefi us eſt & per *Sagittarium* tranſiens cordi amiciſſimus eſt, imò verò utcunque ſeſe habeat *Sol*, cordi animalium præeſt, & ſignum ejus *Leo* poſſeſſionem firmam pro illo tenet; *Venus Leonem* viſitans pectori refertur & prædominatur, in *Virgine* verò cordi; *Mercurius* confert cordi ſi in *Libra* reperiatur, in *Virgine* verò, quæ eſt propria ejus domus, pectori conducit; *Luna* denique per *Libram* gradiens in pectus dominium habet, *Scorpionem* tranſiens in cor, atque ita in hac Microcoſmi regione omnes Planetarum, nec non ſignorum Zodiaci, effectus ſubalternatim inveſtigantur. Sed tamen ipſe Sol, vitæ & caloris nativi imperator, ſemper in hac regione primum locum obtinet, tam in hac Microcoſmi machina, quàm in illa Macrocoſmi.

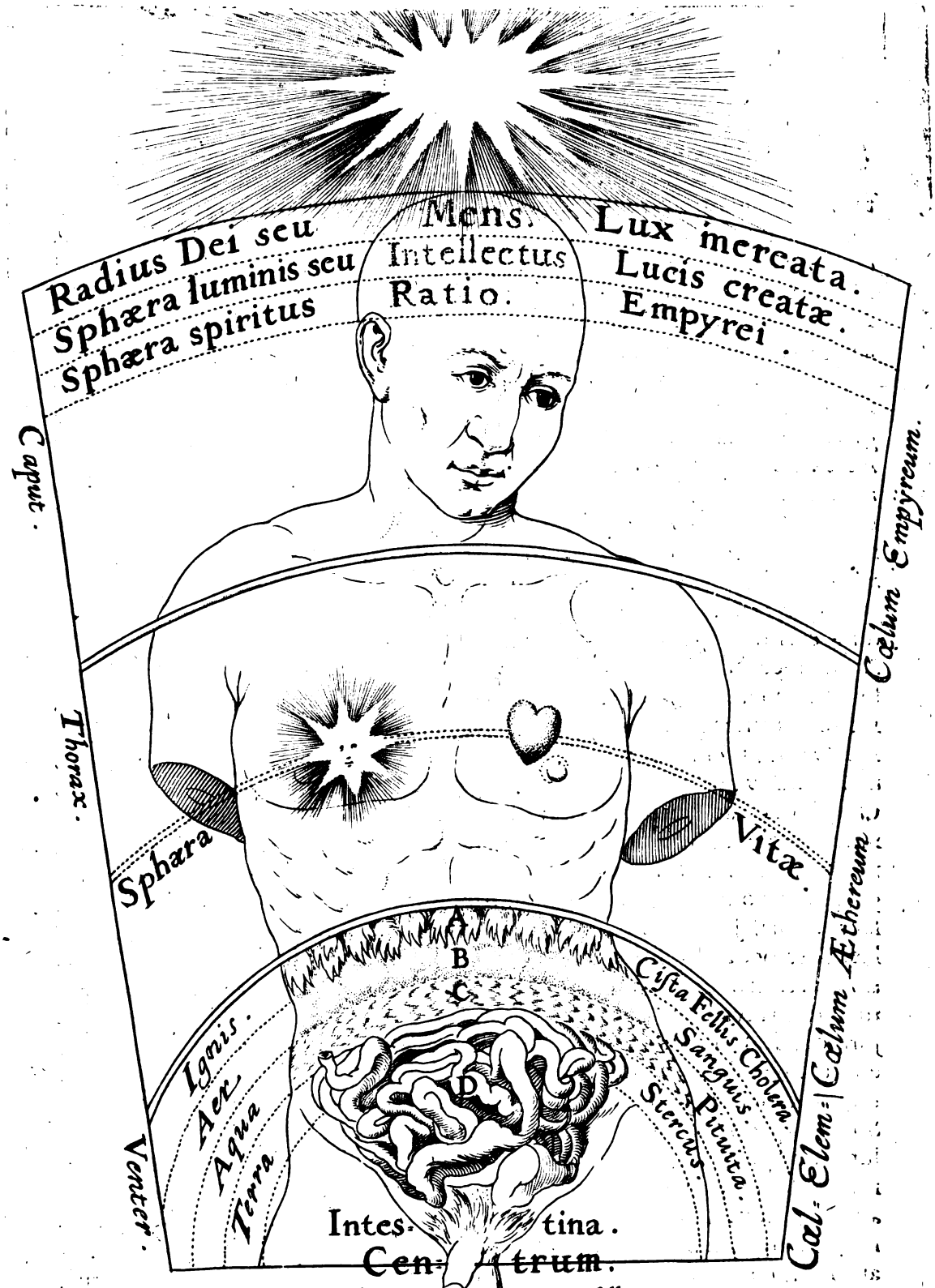
Sed jam ut ad cœlum Microcoſmi intellectuale aſcendamus, ſi à gutturis baſi ſeu à claviculis ad verticem capitis uſque reſpiciendo oculos noſtros attollamus, ſimiliter ibi dimenſionem illam reperiemus, quam in regionibus inferioribus. Quemadmodum igitur in cœlo empyreo Macrocoſmi invenitur ſedes mentis divinæ, atque intellectus & rationis; ſic etiam animadvertimus, quod hæc Microcoſmi regio ſit animæ rationalis & intellectualis; imò verò ipſius actus ſeu radii divini manſio & tabernaculum. Præterea hæc regio diſtinguitur in tres cellulas tribus cœli empyrei hierarchiis relatas; in ſenſus ſcilicet communis ventriculum, atque in ventriculum phantaſiæ ſeu imaginationis & memorialem: Et quod miraculum non eſt minimum, virtute hujus cœli divinitatis, Microcoſmus familiaritatem habet cum ſanctis Angelis & ipſum Deum contemplatione contuetur, eumque alloquitur, atque ei unitur, Spiritu divino mediante. Atque ut in Macrocoſmo reperitur, quod Dæmonum regionem inferiorem incolentiam, rabies comprimitur, ipſique adeò obedientes redduntur, atque fræno inviolabili coërcentur & gubernantur per virtutem ac poteſtatem Dei & Angelorum bonorum cœlum tertium & ſupremum incolentium; ſic etiam virtute mentis atque directionibus intellectus & rationis ira à bile & impatientia orta, invidia à liene procedens, concupiſcentia ex hepate prognata, & timor ac deſperatio & triſtitia & hujuſcemodi alia corriguntur, mitia redduntur, & ex rebellibus ſubjecta efficiuntur. Nec certè deliteſcit tantum magna virtus in ſola mente, & ejus adhærentibus; ſed etiam miraculoſum dedit hæc divina potentia effectum partibus corporeis, eam undequaque à frigore

Digitized by Google

gore defendentibus & circummunientibus. Nam ipsa experientia edocemur, quod cranei humani portio in pulverem redacta spiritus illos malignos epilepsiam & febrem quartanam inducentes è corpore humano expulerit & corpora infecta sanitatis integritati restituerit. Legimus etiam, quod in craneo hominis suspensi signum crucis infallibiliter reperiatur; quam quidem cranei portionem, si epilepticis ea adhibeatur, dicunt mira præstare, adeoque magicum esse medicamentum atque magneticum, cujus virtute spiritus ille epilepsiam inducens, veluti incantamento quodam stupescat & demum evanescat, corpus in sanitate pristina relinquens; Atque hoc quidem secretum pro certo à quodam Germano mihi traditum est. Hinc denique fit, & quidem propter admirabilem animæ divinæ potestatem, semper sua natura sursum tendentis, atque exinde magis hominum, quàm cæterorum animalium os, faciem & caput ad sublimia erigentis, ut homo non respiciat prono vultu, sicut reliqua animalia, terram, sed ut ad sydera faciem suam attollat, denotans hoc ipso luculentissimè, quod DEUS hominem primò creaverit, non ut terrestria respiciat, sed ut sola cœlestia contueatur, & supercœlestia contempletur. Nam ut primum terrestria respexit, Creator suam bonitatem cum tenebrarum pravitate commiscuit, eaque ratione homo particeps est factus cum Diabolo. Ex his igitur videmus, quod, licet Microcosmi materia, tres ejus regiones constituens, sit ejusdem densitatis & crassitiei, virtute tamen pro ratione ac diversitate regionum istarum differat, & diversimodè exaltetur: unde fit, ut thorax, qui pulmones & ipsum cor comprehendit, magis levis sit & spiritualis, quàm regio Veneris, quæ est inferior, seu regio elementorum, ejusque spiritus tenuitate & simplicitate differt. Nam ut aër infimæ Macrocosmi regionis differt ab æthere; sic sanguis venarum, à fonte hepatis procedens, differt à sanguine arteriarum, cujus cor est origo. Nam ut sanguis venarum habet naturam aëris; sic ille arteriarum repletur spiritibus æthereis & vitalibus, à Sole derivatis: atque ut spiritus seu sanguis arterialis ob suam tenuitatem non multum perceptibilis est; Sic spiritus rationi ministrantes in cœlo Microcosmi summo omnino imperceptiles sunt, & sola imaginatione concipiendi. Hæc eadem etiam est distinctio inter cœli ætherei & empyrei naturas. Denique videmus, quod licet apex & fastigium seu vertex totius Microcosmi sit ejusdem duritiei & asperitatis, cujus sunt cętera totius structuræ Microcosmicæ ossa, virtus tamen ejus interna mirifica sit, propter rationes superius allegatas; quæ omnia alia ossa cujuslibet Microcosmi regionis superat, & tam virtute, quàm loco & positione super ipsa exaltatur. Rationibus igitur evidentibus liquet, quod ex delineatione Microcosmi & metrica regionum ejus descriptione, quales sint Macrocosmi regiones & ipsarum dispositiones; similiterque etiam è converso, cognitis Macrocosmi partibus & ipsarum naturis, Microcosmi regiones delineare & distinguere sit facilimum.

Aptissima

Aptissima regionum & partium Microcosmi cum mille Macrocosmi comparatio.

A. *Cholera* *Cistæ fellis.*
B. *Sanguis Hepatis et uonarum.*
C. *Pituita Ventriculi.*
D. *Fæx seu stercus Viscerum*

Digitized by Google

CAP. IV.

De corporis Microcosmici positione recta secundùm quatuor Macrocosmi plagas.

QUamvis aptam Microcosmi positionem, quatuor Macrocosmi plagis correspondentem invenire, & res sit valdè ardua & difficilis, convenientem tamen quendam esse respectum inter hos duos mundos ex sacrarum literarum fonte elicimus. In multis enim earum locis legimus, quod *in orationibus & precandi ratione facies supplicantis sit versus Orientem convertenda.* Similiter apud *Math.*24.27. invenimus, quod *fulgor veniet ab Oriente & in Occidentem verget.* Et *Num.*35.5. legitur: *Metimini quamque ad plagam Orientalem, &c. & ad plagam Australem, & ad plagam Occidentalem, & ad plagam Aquilonarem*, &c. Porrò etiam scriptum est *Job.*23.8 & 9. secundùm *Pagnini* translationem, ubi agitur de inquisitione loci & sedis Jehovæ. *En ad Orientem ibo & non erit, & ad Occidentem, nec intelligam illum, aut ad Aquilonem, dum operatur ipse, & non videbo, abscondet se in meridie, nec videbo*, &c. Quem quidem *Jobi* locum *Hieronymus* sic interpretatur, *si ad Orientem ivero, non apparet, si ad Occidentem, non intelligam; si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum; si me vertam ad dextram, non videbo illum. Tremellius* etiam in hæc verba vertit illum *Jobi* locum: *Si antrorsum ivero non aderit, si verò retrorsum, non animadvertam eum; cum aget ipse ad sinistram, non tamen videbo; Operiet dextram plagam, nec tamen respiciam.* Evidentissimè igitur ex his debitam hominis secundùm ejus naturam in mundo positionem percipere possumus. Nam ex illo *Numer.* loco colligimus, hominem imprimis Orientem in omni operatione respicere debere, deinde circulari respectu Austrum, Occidentem & Aquilonem. Ex verbis autem *Jobi* deprehendimus, quod plaga Orientalis tam secundùm *Hieronymi*, quàm *Pagnini* translationem, faciei hominis debeat referri, hoc est, ut *Tremellius* interpretatur, ad antrorsum seu partem ejus anteriorem & pars Occidentalis ad ejus posteriora; Unde necessariò sequitur, quod ejus pars sinistra vergat ad septentrionem, quemadmodum pars ejus opposita, dextra nempe, Meridiem respicit. Hanc igitur Microcosmi ad Macrocosmi plagas dispositionem magis ei secundùm naturæ leges congruam esse nos docent sacra Biblia. Jam verò naturam rei diligenter introspicientes, inquiramus, an hæc Microcosmi positio ad Macrocosmi situm, juxta physicam ejus constitutionem cum natura mundi seu Macrocosmi conveniat, nec ne. Accurato igitur intuitu invenimus, quod quælibet mundi minoris plaga, cuilibet mundi majoris quadratò naturâ, temperamento & dispositione conveniat. Oculorum enim lumen solari splendori attribuimus intellectum & rationem primo motori, ab Oriente versus Occasum orbes suos gyranti; & cor humanum meritò Soli, tanquam ejus principi, comparamus; utpote in quem Jehova tabernaculum suum posuisse scribitur; adeoque omnia hominis tam interiora quàm exteriora Solem, tanquam lucidum Creatoris tabernaculum, præeuntibus devotis ad Creatorem & Dominum suum orationibus & gratiarum actionibus, salutare gaudent; cum sit tristitiæ & tenebrarum propulsator, lætitiæ, gaudii & lucis autor. E converso hominis posteriora Occidenti non immeritò referuntur. Nam uti Oriens diem, lucem & lætitiam afferre solet; ita è contrario Occidens noctem, tenebras, mœstitiamque importat. Sic itaque etiam per posteriora hominis nonnisi unica via solusque meatus reperitur, per quem fœculenta, inutilisque substantia comparatur terræ inani, quatenus facultatem nutritivam & vim

vim quasi omnem spiritus ætherei (ad cordis sustentationem ab ea extractam) itidemque virtutem elementarem (ad hepatis & sanguinis nutritionem ab ea exhaustam) amisit; unde caput quasi mortuum, fœx inutilis, & veluti noctis ac tenebrarum nuncius dici potest; ad eoque occidenti & noctis tenebris pars illa non ineptè comparatur. Sinistra etiam hominis pars septentrioni videtur necessariò esse referenda. Nam ut ab Aquilone Boreas suos flatus frigidos & siccos, nives, grandines, gelu, glaciem & melancholicas dispositiones inducens versus Meridiem emittit. Sic lien humanus melancholiæ fons, in sinistra parte situs, flatus suos melancholicos, frigidos & siccos per universum Microcosmum & præcipuè versus ejus dextram seu meridiem per intestinum colon, dictum emittit atque dispergit, quibus hypochondria ejus quasi turbone perturbantur. Imò verò, ut ventus ille Macrocosmicus sursum tendit versus regionem ætheream, sed tandem deorsum repellitur, hoc est, ejus violentia virtute diaphragmatis aërei reverberatur. Sic etiam flatus à liene emissus sursum ad regionem thoracis, in quo cor habitat, ascendere summa ope nititur; sed à diaphragmate impeditur atque deorsum tandem repercutitur. Est ergo brachium sinistrum Microcosmi, quasi polus arcticus, quemadmodum ejus dextrum antarcticus, super quibus Microcosmus ferri videtur ad imaginem mundi majoris. Nam tibiæ humanæ sunt quasi columnæ, quibus sustentatur Microcosmus; brachia verò quasi alæ, quibus gubernatur, quatenus tam ad victum ejus, quàm ad tutelam atque defensionem conducunt. Sic avis tibias & pedes habet, quibus sustentatur; at verò alis dirigitur in suis negotiis. Magna denique est relatio inter dextram hominis partem & Australis plagæ naturam. Nam hepar Microcosmi in sua natura est calidum & humidum, sanguinem non aliter gignens & per rivulos corporis dispensans, ut universum hortum humanum irriget, quam Meridionalis mundi plaga nubes & pluvias ad terræ universæ fertilitatem & incrementum parturire animadvertitur. En ecce, ô viri, vera Philosophia imbuti, quàm notabilis sit relatio, & quàm admirabilis affinitas inter has mundi majoris plagas, atque illas minoris, quibus quàm exactissimè in eadem natura, conditione & situ invicem convenire percipiuntur.

CAP. V.

Cujuslibet Microsmicæ regionis levis anatomia.

COrporis humani caput, quod supra cœlo empyreo comparavimus, nonnulli ventrem supremum vocaverunt, qui collo terminatur, & scintillam mentis in ejus vehiculo rationali continet. Cujus quidem capitis externum in frontem, sinciput, occiput, verticem, tempora & faciem distinguunt Medici, iterumque observant ejus capillos, eorumque usum multiplicem & cutem densam, duram, siccam & crassam, cui capillorum radices adhærent; Ejus verò internum in cranium & ejus adhærentia atque in cerebrum cum ejus partibus distingunt. Cranium autem dividunt in quinque suturas, quarum una posterior est, *Lambdoides* dicta, altera anterior, *coronalis*; tertia *recta & sagittalis* nuncupatur; Duæ autem reliquæ *mendosæ, squamosæ & temporales* dicuntur. Convexam calvariæ superficiem circumambit membrana quædam, ex crassa meninge per suturas enascens, quæ ideò *pericranium & periostium* vocatur. Sub hæc etiam calvaria duæ aliæ membranæ concurrunt cerebrum in orbem contegentes, quarum quæ crassior & durior est, & concavæ cranii superficiei connexæ adhærens, dura mater dicitur, altera verò, cerebro penitus conjuncta, tenuis & mollis est,

Digitized by Google

& pia mater nuncupatur. Secunda denique capitis portio, videlicet cerebrum in tres ventriculos distinguitur: Et à cerebello nervi oriuntur, qui instrumenta sunt sensuum & motus. Porrò etiam in hac regione oculi comprehenduntur, ad quorum cujuslibet fabricam quinque concurrunt tunicæ; Alba scilicet, cornea, uvea, in qua pupilla & iris sunt, sagena & aranea; ac humores tres, nempe aqueus, vitreus, crystallinus. In hac etiam regione aures repiuntur & nares, similiterque lingua, ex osse bifurcato ὑοειδὲς dicto, & ex nervis, arteriis, venis & musculis constans. Porrò etiam aspera arteria ad claviculas usque. Secundam corporis regionem ventrem medium vocant Medici & Thoracem; quia clavibus ad diaphragma & costis utrinque circumscribitur, partes vitales continens. In hac regione præcipuam suam stationem habet cor; cujus ædificium est capsula ejus. Cordis porrò partes majores sunt thalami ejus bini; dexter scilicet, cui infixæ sunt duæ venæ, cava nempe & arterialis, atque siniſter cui arteriæ, *Aorta & venosa* connexæ sunt. Minores verò auriculæ duæ, dextra videlicet & siniſtra atque ostiola. Similiter hæc regio continet pulmonum substantiam, panniculosque tres, quibus est involuta, nempe *Diaphragma, Mediastinum & Tunicam* cingentem costas, *Pleura* dictam. Tertia atque infima corporis humani regio, se extendens à Diaphragmate deorsum ad os pubis usque hepar, lienem, cistam fellis, renes, vesicam, vasa seminaria & hujusmodi alia comprehendit. *Hepatis* substantia sunt caro & nervi, à quo oriuntur venæ, porta seu ramalis & cava ac arteriæ. *Lien* autem, cista fellis, renes & vesicæ sunt membra præparata ad usum hepatis, videlicet ad evehendas superfluitates ex hepate. Similiter hæc regio continet ventriculum, mesenterium & intestina superiora ac graciliora, duodenum nempe, jejunum & ileon, atque inferiora & crassiora, cœcum scilicet, colon atque rectum. Volumina denique integra hujus anatomiæ observationibus implere possemus, atque ita oculos lectorum in rebus mundo communibus tædio magis afficere, quàm delectatione aut placito novitatis susurro permulcere; quare corporis humani anatomiam leviter saltem hoc loco transire placuit, ut ad res magis novas, atque non ita vulgariter cognitas, & tamen veras ac demonstrabiles animum nostrum accingamus.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER VI.

De Microcosmi externi harmonia.

CAP. I.

De comparatione harmonicæ constitutionis regionum Microcosmi cum illis cælorum Macrocosmi.

CORpus humanum, quod externum hominem supra appellavimus, ex eadem materia conflatur, qua mundus. Et tametsi mundi spiritus propter illam tenuitatem, quàm à lucis proprietate & præsentia accepit, diaphanus, clarus & perspicuus ac transparens esse dignoscatur: attamen illa spiritus ejus claritas & diaphanitas inspissatione & incrassatione (quæ accidere solet secundum plus aut minus pro majori aut minori lucis absentia, aut frigoris incrassantis dominio) nigra, tenebrosa atque obscura fieri sæpiusculè solet, quemadmodum in aëris in nubem densam mutatione cernitur; atque iterum congelatione frigoris illa nubes seu spiritus aëreus condensatus mutatur in speciem terræ albæ, ut in grandine, glacie, nive; imò verò in ipsam terram crassissimam, ut in lapide fulminis res consideratione declaratur. Nam certum est, quod species terræ sint diversæ naturæ, hoc est, vel magis de ignis puritate vel aëris dispositione, vel aquæ qualitate participantes. Et tamen omnes istæ terræ species sunt utplurimum opacæ atque haudquaquam perspicuæ. Sic cerebrum de igneo elemento, cor atque pulmones de aëreo, ventriculus, hepar atque humores de aqueo, ac denique lien & intestina de terreo grosso participare animadvertuntur, eò, quod hæ corporis partes elementarium illarum naturarum post animæ in eas impositionem, receptacula evaserunt, uti inferius docebimus. At verò hæ omnes terræ portiones, dispositione differentes, eandem quasi in Geometrica corporis symmetria longitudinis dimensionem habere observantur, neque est una pars alia opacior: quod quidem contingit inde, quoniam hoc externum animæ seu spiraculi vitæ habitaculum fabricatus est DEUS, priusquam animam in illud inspiravit. Hinc enim evenit, ut licet elementum aquæ sit dimensione majus quàm terra, & aër quàm aqua, & sic in cæteris (quod fit, quoniam idem dilatatum requirit amplius ad suam existentiam spacium; similiterque

militerque etiam, quod opacum est, dilatatione perspicuum redditur) corpus tamen humanum, quoniam illud completum fuit ante animæ in illud infusionem, manserit tale, post animæ in illud impositionem, quale fuit antea. Cujus quidem rei rationem reddere videtur *Merc. Trismeg.* hisce verbis: *Cum divina similitudinis formam animadvertit* DEUS *non posse omnium rerum esse diligentem, nisi eam mundano integumento contegeret, texit eam corporea domo, talésque omnes esse percepit; ex utraque natura in unum eas confundens, miscensq; quantum satis esse debuit. Itaq; hominem conformavit ex animi & corporis*, id est, *ex æterna & mortali natura, ut animal ita conformatum utrique origini sua satisfacere posset, & mirari atque orare cœlestia & æterna & incolere & gubernare.* Nec quidem vana esse *Mercurii* verba, si rem rectè consideremus, deprehendemus. Nam cùm mentis liberæ natura atque etiam animæ mediæ dispositio, imò quidem ipsius ignis spissioris proprietas sit, inferiora negligere atque superiora, instinctu naturæ respicere, quando sunt libera & vinculis densis soluta, necesse est, ut in corpus opacum includantur, atque organa materialia possideant, quorum directione circa corporalia, densa atque inferiora versentur. Nam animæ & multò magis mentis natura in tantum conversatur cum rebus spiritualibus & invisibilibus, ut res visibiles & corporales animadvertere non posset, nisi esset inclusa corpori opaco, ut per organa materialia, terrestria & inferiora eas intueretur. Hæc ergo est ratio, quod tam mentis, quàm naturæ radii circa res opacas operantur. Nam si à carcere corporeo liberarentur, terram relinquentes vacuam atque inanem in cœlos saltu levi insilirent. Mens ergo datur solummodò homini, ut ejus animam vitalem ab animabus cæterorum viventium distinguat, eamque super alias dignitate exaltet. Et quamvis etiam anima vitalis per se tam plantis, quàm cæteris animalibus in creatione concessa sit, animalis tamen bestialis anima, à Solis virtute immediatè fortificata & aucta, tam ratione, tam motu est animâ vegetabilium præstantior, utpote quæ in iis ante Solis in cœlo positionem infusa fuit. Ex prædictis ergo videmus, corporis Microcosmici regiones tenuitate & spissitudine non differre, ad exemplum regionum in corpore Macrocosmico existentium, quoniam illud ante animæ inspirationem præparatum fuit, ac per consequens tale manet post animæ infusionem, quale fuit ante; hoc verò ab anima illa divina, quæ ferebatur super aquas, in illud immissa, præparationem ac dispositionem in spissitudine, tenuitate, loco, dilatatione & constrictione, perspicuitate & opacitate immediatè accepit. Ex hac denique simplicis massæ terrestris dispositione (in regiones nobiliores & indigniores à Creatore distinctæ atque præparatæ secundùm dignitatem partium cœlorum, quibus ante seculum illam disponere atque concinnare divino suo consilio constituit Opifex) harmonia materialis observatur, tam corporibus cœlestibus, quàm ipsis elementis & symmetricæ partium terrestrium proportioni conveniens, ut in sequentibus dilucidius apparebit.

CAP.

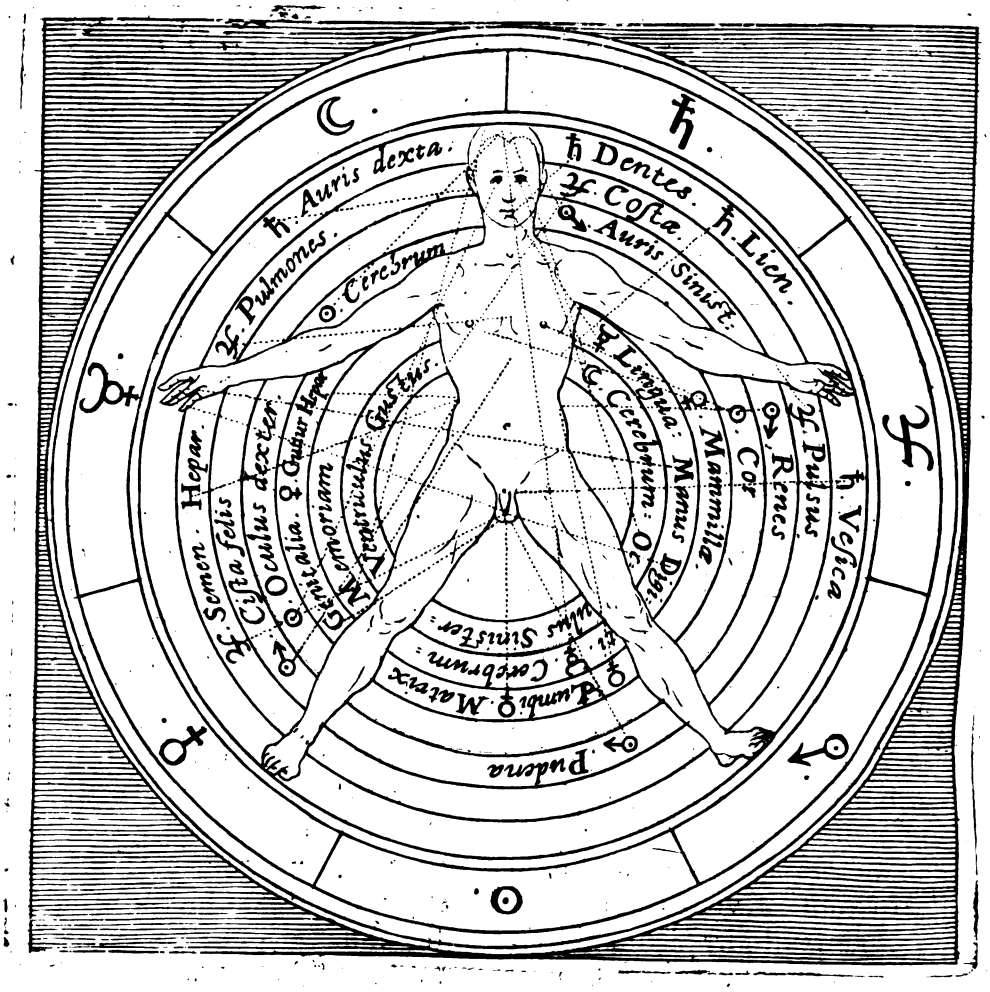
Digitized by Google

CAP. II.

Harmoniæ Microcosmicæ ad Macrocosmicam relatio, hoc est, de hominis externi seu corporis convenientia cum figura mundi, & de Planetarum relatione ad ejus membra.

QUod hominis diameter sit mundi diametro consimilis, & quod à centro seu loco pudendorum & genitalium circulus utrique diametri extremitati correspondens circumduci possit, peripheriæ mundi haud dissimilis in *volum. 2. Tract. 1. sect 1. lib. 3.* manifestè explicuimus. Ex cujus sanè debita contemplatione, hominis fabricam, in omni figuræ Geometricæ respectu, mundanæ illi conformem esse percipimus; præterquam quod humani corporis proportio metrica magis est occulta, mundi verò magis manifesta. Namque si hominis membra contracta dilatarentur ad debitum proportionis naturalis respectum, videremus perspicuè, dispositionem ejus seu figuram Geometricam esse rotundissimam. Figura ergo ejus occulta est hujuscemodi; qualis infra demonstratur; quæ scilicet primum denotat, hominis fabricam esse rotundam ad instar machinæ mundi, deinde quod quælibet stella erratica membris ejus, vel harmonia naturali, vel aliquâ præter naturam discordiâ correspondeat, videlicet *Saturnus* auri dextræ, spleni, vesicæ, dentibus, ossibus, *Jupiter* pulmonibus, hepati, arteriis, pulsibus, semini. *Mars* auri sinistræ, fellis cistæ, renibus, venis & pudendis. *Sol* cerebro, nervis, cordi, oculo dextro. *Venus* matrici, renibus, genitalibus, mammillis, gutturi, lumbis, hepati, spermati. *Mercurius* cerebro, spiritibus, imaginationi, memoriæ, linguæ, manibus & digitis. *Luna* cerebro, oculo sinistro viri, & dextro mulieris, ventriculo, intestinis, vesicæ & gustui. Quorum quidem Planetarum infaustis irradiationibus sive infelicibus aspectibus discordia seu morbi istorum membrorum inducuntur, qui vel totaliter hominem inficiunt; veluti infortunata *Saturni* positione, lepra totius corporis, paralysis universalis, tabes, icteritia nigra, febris quartana, mala *Jovis* dispositione Apoplexia, convulsio, &c. *Martis* pestis, febres acutæ, tertiana, quotidiana, icteritia flava, &c. *Solis*, syncope atque defectio universalis. *Veneris*, morbus gallicus, debilitas atque impotentia totius ventriculi & hepatis defectus; *Mercurii* mania, lethargia, epilepsia, &c. *Lunæ*, epilepsia, &c. Vel etiam infestant partes nonnullas, quas respiciunt; Sic *Saturnus* malè effectus linguæ, brachiis aut vesicæ, paralysin, mammillis cancrum, intestinis iliacam passionem &c. inducit. *Jupiter* pulmonibus peripneumoniam, pleurisin costis, cardiacam cordi, anginam gutturi, spasmum & stuporem membro particulari: *Mars*, apostemata ferventia loci (ut sunt carbunculi & erysipelas) dysenteriam intestinis, vulnera faciei, &c. *Sol* cordi syncopen affert & cardiacam, oculis ophtalmiam & fluxum lachrymantem; *Venus*, matrici suffocationem, testiculis & virgæ gonorrhæam & priapismum, vesicæ diabeten, hepati & ventriculo debilitatem, faciei pustulas gallicas, intestinis lienteriam, &c. *Mercurius*, cerebro sensus privationem, linguę balbutiem pulmonibus tussim, ori abundantiam sputi; *Luna*, intestinis colicam, hepati & miseraicis oppilationes & locis seu membris particularibus apostemata phlegmatica. Hic igitur Planetarum istorum in suis sphæris ad quælibet corporis membra directiones & sympathiam sequenti modo delineavimus.

Sunt

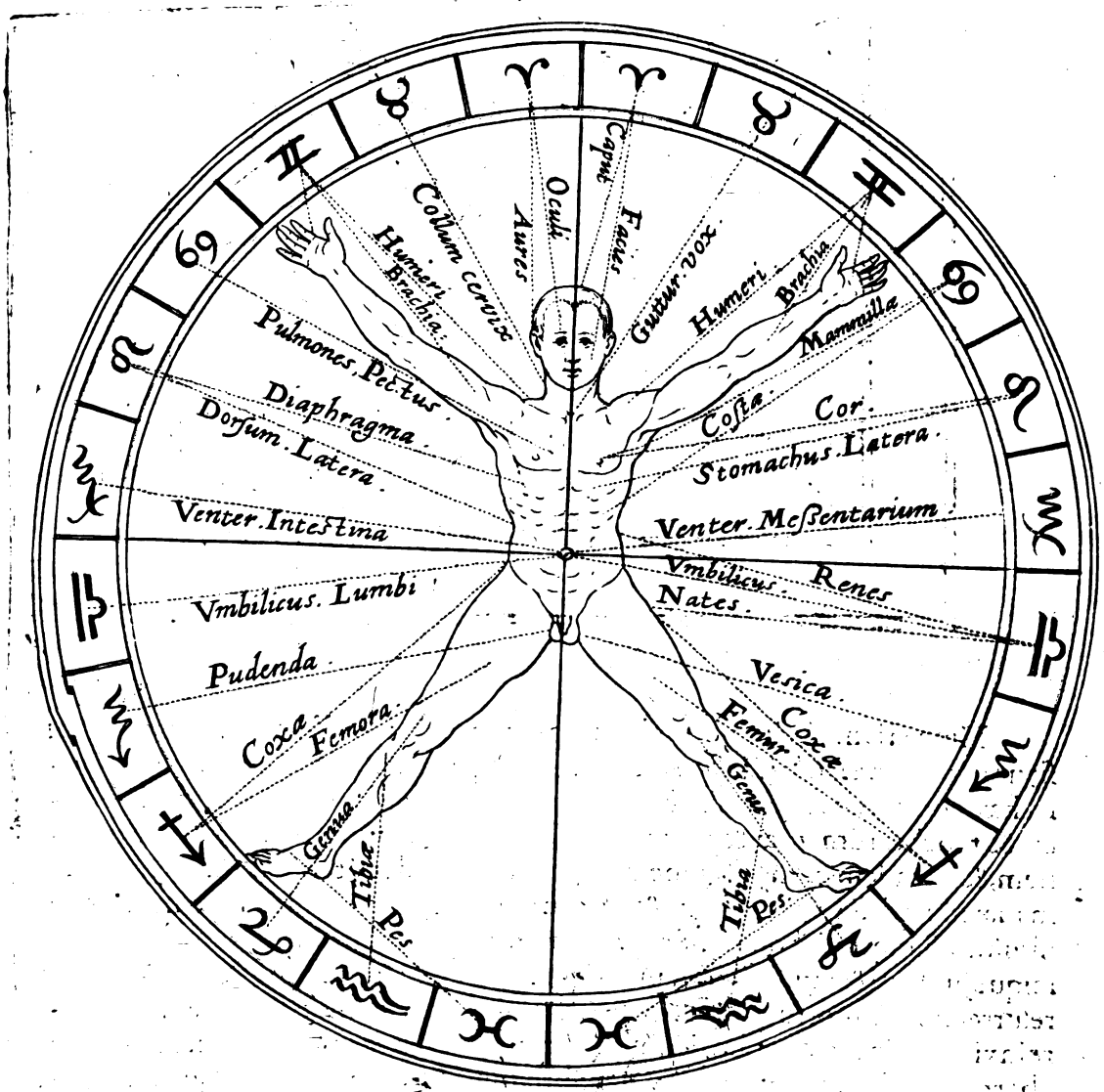

Sunt etiam nonnulli alii, qui umbilicum ventris constituunt peripheriæ Microcosmicæ centrum, quæ quidem eorum inventio mihi non arridet, propter rationes supra à nobis allegatas. Atqui tamen talem circumferentiæ humanæ descriptionem hîc etiam depingemus, ut ab ea signorum Zodiaci cœlestis, vel stellarum firmamenti fixarum relationem ad corporis humani partes delineëmus, atque ita inde ostendamus, qua harmonia hæ cum illis consonent. Circulo igitur ab umbilico, tanquam à centro ducto, semidiameter erit à planta pedis ad umbilicum. Illa, inquam, linea circularis Zodiacum cœlestem, sive cœli octavi cingulum denotabit; à cujus duodecim divisionibus tam sinistris, quàm dextris signorum radios ad quamlibet corporis partem seu membrum illud dirigemus, cui prædominatur signum, quod ei refertur. Verbi gratiâ. *Aries*, caput respiciens, tam dextram oculorum & aurium ac dentium, quàm sinistram eorum regionem. Similiterq; *Taurus*, tam sinistram quàm dextram colli, cervicis & gutturis positionem, ac præterea etiam vocem regere observatur. *Gemini*, utramque humerorum, brachiorum & manuum regionem. *Cancer*, pulmonum, pectoris, costarum, mammillarum, hepatis & splenis partem dextram pariter & sinistram. *Leo*, cor, stomachum, latera, Diaphragma regit. *Virgo*, ventrem, intestina, mesenterium. *Libra*, lumbos, umbilicũ, renes, nates. *Scorpio*, pudenda, vesicam, anum. *Sagittarius*, coxas, fœmora, dextrum & lævum nempe.

Digitized by Google

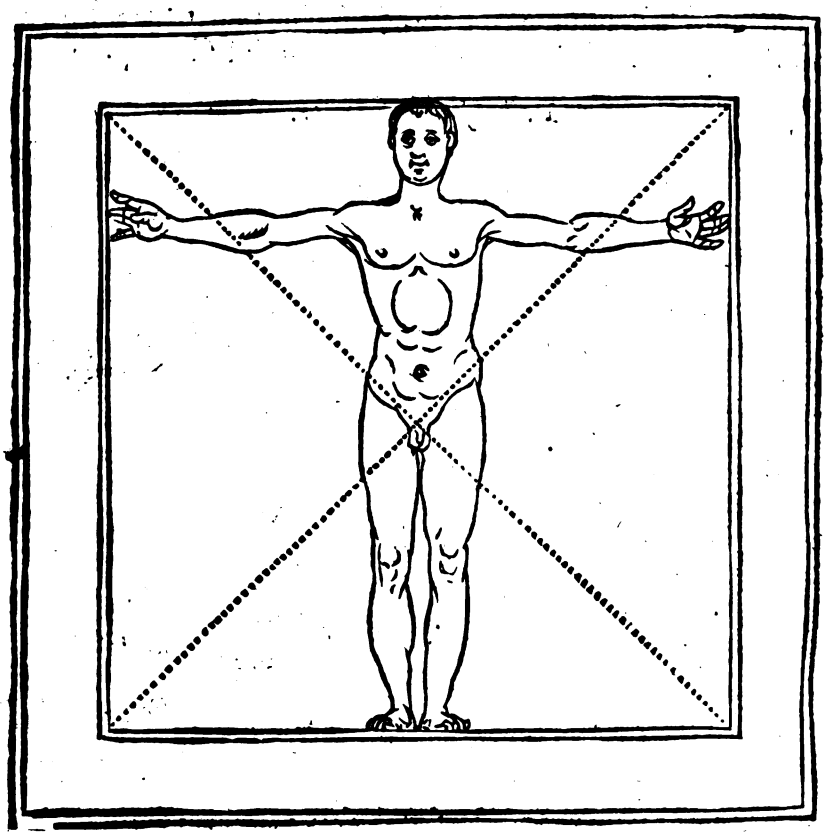
nempe. *Capricornus*, genua. *Aquarius*, tibiam utranque, & *Pisces*, pedes ambos. Qui quidem signorum ad membra respectus tam sanitatem inquiuntur, si concordiis naturalibus à Planetis respiciantur, quàm morbos: nam si discordiis & antipathia cum pravis Planetarum dispositionibus concurrant, & per consequens naturæ humanæ dissonent, operationes contra naturæ institutum producunt, morbosque seu effectus corpori humano infestissimos pariunt.

Demonstratio sequitur.

Est etiam compositio Microcosmi externi cuilibet alii figuræ regulari aptæ atque conformis, quatenus, pro diversa membrorum protuberantium positione, diverso modo constituitur. Nam in una ejus statione directa, tibiis nullo modo extensis, sed serratis, manibusque cum brachiis ad angulos rectos à corpore expansis, atque in longum ab utroque latere completè porrectis, denotabit verissimam quadrati æquilateralis proportionem. Hujus rei demonstratio inferius sequitur, in qua declaratur, quod hujus etiam quadrati centrum sit pudendorum seu genitalium punctus; quippe cum duæ lineæ rectæ seu diametrales, ductæ ab angulo uno quadrati ad ejus oppositum, faciant intersectionem

nem ſeu centrum in illo pudendorum loco, in quo verum centri Mi crocoſmici punctum eſſe ſuperius luculenter explicavimus.

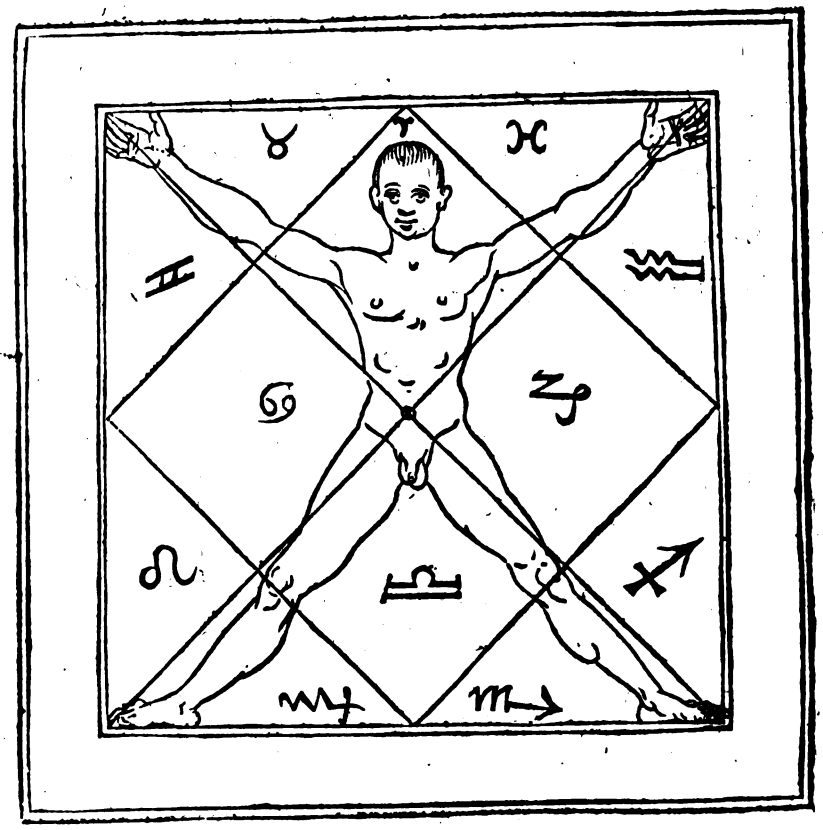

Hinc etiam elicimus, quod vera, genuina atque viſibilis hominis externi figura *veram crucis Chriſti effigiem* repræſentet; prorſus ac ſi ipſa creatione humana hæc contrarietatis ratio, in humana effigie expreſſa, bonitatis & malitiæ, lucis & tenebrarum, vitæ & mortis, vitii & virtutis, æquitatis & injuſtitiæ unionem, & in eadem compoſitione congregationem denotaret, & quod vitæ humanæ incertitudo, erroribus & periculis plena, interveniente ac mediante iſtiuſmodi, mortalis hominis ſimilitudinem referente, divini hominis ab impiis iniquè judicati & injuſtè condemnati paſſione ac morte, cum ſubſecuta deinde reſurrectione à mortuis & reſurgentis illuminatione penitus divina ac ſplendorem in viam unicam & veram deducente, conjunctâ exterminetur, Euangeliique libertas, quaſi buccinæ cœleſtis clangore, mundo annuncietur, atque ita legis vincula Chriſti poteſtate tollantur, & quod ea ratione, ſicuti homo in hac figura, videlicet ſub crucis effigie & creatus eſt & peccavit; ita quoque viciſſim hominis Deitatis virtute pleni, ac in tali itidem materiali figura per artem erecta, patientis beneficio peccatum primi hominis deleatur ac aboleatur, &c.

Hanc etiam eandem figuram exhibet humana compoſitio ab alio centro, videlicet ab umbilico; veram ſcilicet figuræ ſeu ſchematis cœleſtis imaginem ſua poſitione in figura quadrata, more Aſtrologorum erecta, conſtituens, prout etiam in eadem Microcoſmi poſitione *crux illa S. Andreæ* dedicata exprimitur. Ex quibus docemur, quod, utcunque ſe vertat homo, ſemper paſſionis, & per conſequens, compaſſionis ſignum ſecum ferre deprehendatur. Hac autem

humanæ

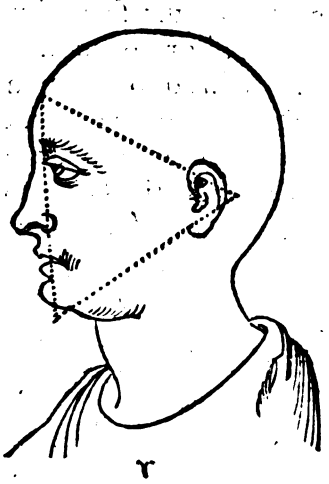
humanæ figuræ è regione explicatur ſecundùm nonnullorum opinionem, quod Adam primus homo circa horam meridiei creatus fuerit; in cujus medio cœlo, quoniam Aries inventus fuit, dominium in illud hominis membrum habuit, quod cœli medii angulum reſpexit, videlicet caput. Quod autem hujus figuræ quadratæ centrum ſit in umbilico, declaratur exinde, quod lineæ duæ rectæ progredientes ab angulis quadrati ad angulos ſibi oppoſitos, ſe invicem in puncto ſeu centro umbilici interſecant, ut in demonſtratione ſequenti declaratur.

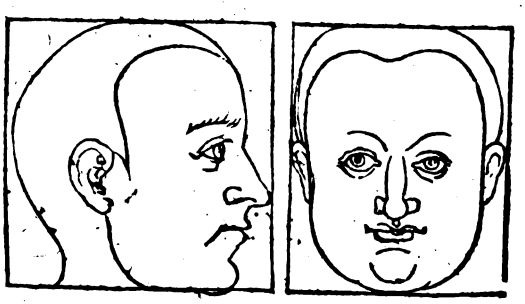
De nonnullarum corporis humani partium convenientia cum figuris Geometricis; & primum quidem, quomodo in harmonia figuræ triangulari, deinde in quadrangulari, & poſtea in ovali ac denique in circulari conveniant.

Latus unicum faciei humanæ ſub figura triangulari æqualium laterum comprehenditur. Ex quo luculenter demonſtratur, quod regularis & conformis ſit faciei harmonia proportionibus linearum Geometricis:

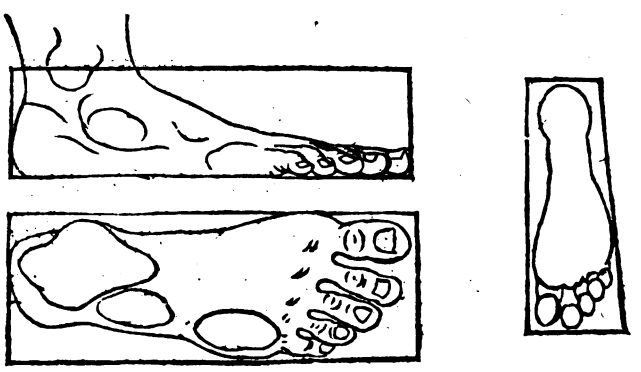
Digitized by Google

Universum hominis caput in figura Geometrica exactè quadrata comprehenditur. Unde declaratur, quam completa & regularis sit capitis effigies, quod in figura cubica completè in creatione formatum fuit; & per consequens, quàm elegans sit ejus partium symphonia in mensura, numero & pondere nobis innotescit.

Pes etiam quàm aptissimè quadrati parallelogrammatis.

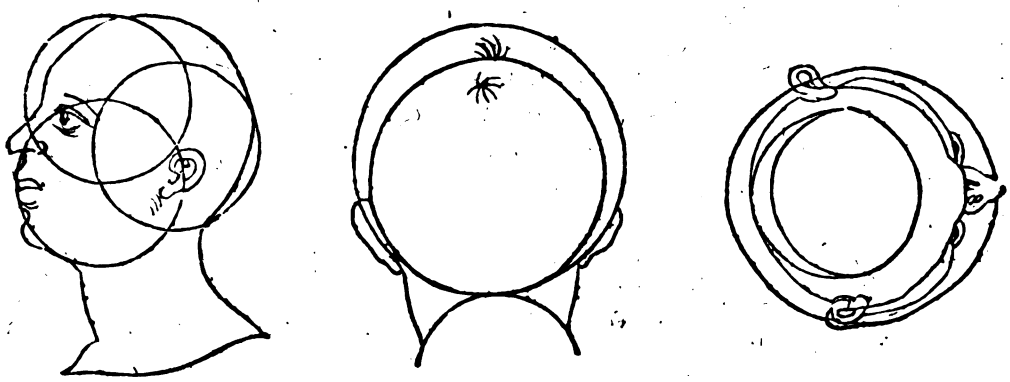
Facies quoque ita effigie humana designatur, quemadmodum in arte nostra pictoria abunde explicatum est. Verbi gratiâ.

Caput

Caput denique humanum imprimis figuræ rotundæ respondere percipitur, quatenus in quadratro describitur; quod in circulo comprehenditur. Quod autem circulo includatur, sic ostendimus.

Sic etiam cæteræ procul dubio corporis humanæ partes sub aliqua regularium Geometriæ figurarum comprehenduntur; quæ omnia, quoniam ad symmetricam corporis descriptionem pertinent, hoc loco omittemus.

CAP. III.

De harmonico cœlestium cum facie manuque humana consensu.

INgentem etiam symphoniæ consensum inter nonnullas corporis humani partes & stellas deprehendimus. Unde per *Physiognomiæ* disciplinam docemur cœlestia corpora, Planetarumque sedes & signacula seu characteres in facie humana contueri; quibus hominis inclinationem, tam ex parte cœlesti, quàm elementari intelligere & præsagire solemus; in tantum quidem, ut etiam hujuscemodi observatione mirabilia, tam in hominis sani dispositione, quàm tabescentis ægritudine prospexerint & divinarint, tum philosophi sapientiores, tum medicinæ peritiores: Imò verò in fronte humana, tanquam in speculo politissimo, illos naturæ characteres intuiti sunt, qui talé ad ætheris & Zodiaci characteres, quos repræsentant, relationem habent, qualem Diapason ad unisonum. Unde etiam fit, ut symphoniaco consensu ad invicem conferantur; id quod sagaciter quoque animadverterunt philosophi symphoniam illorum auditu

Digitized by Google

ditu ſpirituali percipientes. Eadem etiam eſt ratio in *chiromantia*, ut quilibet manus monticulus cuilibet diſtincto ætheris Planetæ attribuatur, pollicis videlicet tuber *Veneri*, mons indicis *Jovi*, medii *Saturno*, annularis *Soli*, aut auricularis *Mercurio*, ſimiliterq; etiam, ut illam in manus percuſſione protuberationem *Lunæ* occupare dicatur; uti quoque itidem veterum ſapientum eruditione inſtruimur, quod ſpacium lineis triangulum conſtituentibus incluſum, *Martι* attribuatur, ejusque triangulus nuncupetur. Qua quidem ſuperiorum ad hominis membra adaptatione ſapientes procul dubio non uterentur, niſi ingentē inter manus partes & dictos Planetas relationem atque ſymphoniam perceepiſſent: Namque ipſi mirum in modum illuminati, mentisque acie in abſtruſa naturæ myſteria penetrantes, characterum cœleſtium in terreſtria & elementaria, impreſſiones, arcanasque ſignificationes perceperunt, atque ita ſymphoniacas ſuperiorum radiationes & influxus cum inferioribus ejuſdem characteris & conditionis comparaverunt. Nec certè admirari debemus, rectè rem conſiderando, quod ſuperiora in hominem ſymphoniaco conſenſu influxerint, ſi ea, quæ ſupra dicta ſunt, atque infra dicentur, paulò accuratius inſpexerimus. Nam anima, media mundi hominisque interni natura, cum ſit tam ſecundùm ſuum ſpiritum, quàm lucis portionem de ſubſtantia & forma ætheris, magnetica ſine dubio virtute ſuperiorum naturas, non violenter aut per antipathiam, ſed concordiæ proportionibus, atque inſtinctu naturali ad ſe attrahit: ſiquidem experientia edocemur, quod non modo animalia, ſed etiam ipſi Planetæ, veluti beneficio quodam conſonantiæ Diapaſon, perfectionem, multiplicationem & vitæ quaſi extinctæ renovationem quotannis verno tempore accipiant, quemadmodum etiam hac eadem via, tum plantas, tum animalia, quolibet ſolari circuitu naturali vitæ & incrementi refectionem atque pabulum acquirere conſtat. Sed quoniam de harum rerum effectu in libris de *Phyſiognomia* & *Chiromantia* copioſiùs loquemur inferius, ampliori hîc de ea re diſcurſu non utemur.

CAP. IV.

De harmonia elementari, quæ in compoſitione Microcoſmi exterioris reperitur, & quomodo quælibet hominis externi regio cuilibet elemento, loco, natura, atque conſenſu partium, non tamen corporis tenuitate aut ſubtilitate correſpondeat; ſimiliter de ratione lucis & tenebrarum in corpore humano.

IN ſuperioribus declaratum eſt, quod corpus humanum in tres regiones, tam natura & qualitate, quàm loco & ſitu ſit diſtinctum. Nam quæ ſuperior eſt, tametſi tenuitate & opacitate à cæteris, quoad ſenſum noſtrum, non diſtinguatur, eſt tamen procul dubio puriſſima totius compoſitionis pars, & ad Dominam tam nobilem recipiendam à Creatore quàm optimè præparata. Hinc enim cerebri ſubſtantiam, ratione materiæ, ab infirmarum regionum partibus colore, & ſubſtantiæ teneritate ac mollitie differre videmus, imò verò ipſa cerebri ſubſtantia naturam ſuam virgineam nobis patefacit, dum caſta mentis diſpoſitio atque ſimplex ejus exiſtentia colore, & natura ſibi ſimili atque conveniente delectatur. Atque hinc procul dubio eſt, quod licet cerebrum nobis crudum, frigidum atque humidum valdè videatur, in ſuo tamen occulto longè aliter ſe habeat; Eſt enim, ſi ignem vulgarem reſpiciamus, cerebri ſubſtantia ei quodammodò conſentiens, quantumvis ignis mentis, ſeu lux illa, hominis ſapientis

Digitized by Google

pientis domina, aliter sese habeat, quàm ingenium humanum potest excogitare; siquidem tenera est & spiritu tenuissimo ac castissimo obducta & ineffabili modo in se ipsa ordinata: unde patet, quod cerebri constitutio ad increatæ naturæ excellentiam, cujus est tabernaculum, sit referenda. Sed mentis natura est dispositionis purissimæ & formæ lucidæ, adeoque sequitur exinde, quod cerebrum quoque sit ad lucidam humidamque naturam promptissimum, atque summè ei accommodatum. Et proinde liquet, quod ejus natura occulta igni supercœlesti, humiditas autem ejus humiditati spirituali, & color porrò, utriusque complexui atque tandem loci seu positionis ejus sublimitas elemento summo, videlicet igni sit convenientissima. Ratio tamen, cur cerebrum cæteris membris neque tenuius neque perspicuius sit, ex hominis creatione elicitur, utpote in qua patet, quod hominis corpus creatum atque præparatum fuerit à Creatore, priusquam ejus animus in illud infunderetur; Cui rei causa erat, ut anima tenebris obfuscata per organa materialia, corpora cerneret, distingueret atque respiceret; quod quidem ipsa, nisi tenebrosa carne obvelata, perficere non potuisset, quoniam per se nihil intelligit præter invisibilia, hoc est, talia, quale ipsa est, dum tamen corporis adminiculo visibilia videt, atque corporeis oculis contuetur. Hac igitur via DEUS tenebrosam massam sibi subjectam reddidit & tam terram, quàm cœlum suæ voluntati subegit, corporaque tenebrosa ad conditionis respectum exagitavit. Media autem corporis regio, quatenus humiditati & caliditati refertur, aëri comparari potest, quippe quæ ita se habet ad cerebrum, ut aër ad ignem, quare integrum Microcosmi thoracem elemento aëris referendam esse censemus. Quod autem ad cordis & pulmonum opacitatem & spissitudinem attinet, eadem est ejus ratio, quæ supra est allegata. Aquea etiam regio in Microcosmo est multiplex humiditatum, in infima ejus distinctione repertarum origo. Nam ventriculi chylus, sanguis hepatis grossus, & urina seu sanguinis serum aqueam sphęram constituunt. Quare etiam & ventriculus & hepar & renes & cæteræ hujus regionis partes longè grossiores existunt in suo occulto, quàm membra superiora: quod quidem ab effectu comprobatur; quatenus videlicet hæc ipsa spiritus puriores & magis invisibiles producunt. Verbi gratiâ; Cerebrum spiritus animales, qui invisibiles sunt, & cor vitales seu arteriales, qui ferè sunt invisibiles, continet; ipsa autem fœx terrea in intestinis & liene terminatur & asservatur, quæ juxta Microcosmi centrum non aliter, quam elementum terræ juxtà centrum Macrocosmi, inveniuntur. Ex his ergo regiones Microcosmi externi non aliter differentiis symphoniacis distingui videmus, quàm universam elementorum Macrocosmi dispositionem qualitate & situ differre constat; quorum quidem harmoniam in tractatu nostro, de Macrocosmo, satis evidenter depinximus. Et sanè illa hujus harmoniæ compositio in regione elementari nihil aliud erat, quam similitudo universalis harmoniæ mundanæ, à mutua actione & resistentia inter fontem totius lucis & abyssum tenebrarum derivata. Nam elementum ignis se habet ad elementum terræ, ut lux ad tenebras; similiter regio humiditatis inter ignem & terram, ut spiritus universalis intermedius ad duo extrema, videlicet lucem & tenebras. Ex quibus diligenter considerare possumus, quanta sit similitudo inter corporis humani & elementorum mundanorum proportiones, & quibus dimensionibus metricis ad musicam reduci possint hæc duo, ut in harmonia ad invicem conveniant. Quod autem harmonia humana cum sympathia omnium conveniat, hoc modo demonstratur: DEUS est lux; lux concordia, & concordia creationis atque existentiæ origo, verbumque consonans, & pulchritudinem rerum efficiens sphærasque à termino à quo, ad quem, atque iterum ad suum principium, tanquam ad unisonum movens, à quo omnes concordantiæ profluxerunt. Unde

factum

factum est circumvolvendo, ut elementa & elementa paulò post sint producta. Sic etiam mens divina, lux atque concordia Microcosmi summa, humanæ creationis atque existentiæ origo pulchram Microcosmi effigiem produxit, sphæras ejusdem motu, tam voluntario seu naturali, quàm involuntario seu rapto spiritus circumducens, atque ejus compositionem elementarem faberrimè complens; Hinc homo Deus vocatur, sed mortalis, ut ipse Creator solus DEUS dicitur, sed immortalis: Similiter Diabolus est tenebræ & discordia atque destructionis seu privationis autor, litigiumque dissonans, quod erat primogenitus chaos filius, Dei verbi, & lucis adversarius, terræ sphæram per se immobilem reddens, elementaque per discordem suam naturam litigare faciens. Sic etiam corpus hominis est tenebrosum, discordiæ & morborum autor, filius chaos obscurus, menti, animæ & luci oppositissimum & per se immobile. Atque hoc totum accidit, quoniam est dualitas. Et proinde, si dualitati unitas animæ, seu quaternario materiæ trinitas formæ jungatur, de discordia corporis ea in harmoniam exquisitam redigetur, eaque ratione tum tenebræ illuminabuntur, discordiæ propellentur, vita præservabitur, mors in exilium ejicietur, pax inter Deum & tenebras, seu inter corpus & animam illuminatione per divinam mentis præsentiam fiet, corpusque per se immobile jam actum & motum à principio interno movente recipiet. Ex quibus constat, quod hæc duo extrema inter se contraria per se varios producant effectus, videlicet lux & tenebræ, anima & corpus; cum illa pariat concordiam, cujus dominio res parvæ crescunt; hoc verò discordiam inducere soleat, cujus præsentia res magnæ dilabuntur. Horum ergo extremorum contrarietatem denotat contrarius triangulorum eorum in mundana compositione situs; cum pyramidis formalis conus sit in terra, basis verò ejus in primo cœlo. At verò pyramidis materialis positio in contrarium se habet, quoniam ejus conus est contiguus centro basis illius formalis; ejus verò basis centro quasi terræ staturninatur. In medietate verò, ubi sola vita reperitur, conveniunt, videlicet in sphæra æqualitatis, vel in loco intersectionis duarum pyramidum, ubi unius portio trutinis justitiæ ad portionem alterius ponderatur. Atque ut in positione differunt hæ duæ pyramides, sic etiam naturæ ab illarum basibus exilientes, dispositione oppositæ esse percipiuntur. Nam videmus, quod anima à centro pyramidis formalis egrediens, quo diutius est in corpore, eò perfectior & vivacior fiat, magisque in sua facultate & sapientia seu prudentia juvenescere observetur; cum è converso corpus, quanto majorem ætatem acquirit, tanto magis, veluti per senium quoddam decrescere & labefactari dignoscatur. Præterea, quo fortior est anima, eo debilius corpus & vice versa. Concludimus igitur, quod humanum corpus ex quatuor constet elementis: sed in carne & ossibus propter fixam eorum & solidam substantiam terream, terra maximè apparet. Similiter elementum aquæ in humoribus vim suam atque existentiam habet; aër verò, præterquam quod in sanguine infimæ regionis copioso reperitur, in pulmone etiam, tanquam in loco sibi magis proprio, habitare percipitur. Unde factum est ab origine, ut illud corporis membrum semper sit in motu, locoque ventilabri ad cordis refrigerium inserviat, ne illud, quatenus est sedes præcipua virtutis igneæ nimio calore consumatur & dissolvatur. Cordis igitur effigies est pyramidalis, & in hac sua effigie ignis flammæ accommodata, quoniam in flamma ignis sursum ascendente basin ejus, basi pyramidis similem, ejus verò summitatem more coni pyramidis acutam videmus. At verò in corpore sese res habet cum corde, ut in mundo cum Sole. Nam basis pyramidis solaris est in corpore solis, ejus verò conus deorsum tendit, contra ignis vulgaris naturam, hocque singulari voluntate divina. Nam aliàs res inferiores, si virtus lucis semper sursum tenderet efficacia lucis vivificæ destitutæ

Digitized by Google

ſtitutæ atque ejus expertes relinquerentur, nec quicquam ſuper terra vivere poſſet. Simili etiam ratione conus cordis humani, quo tam inferiores, quàm ſuperiores corporis partes benevolentia ejus reficiantur, deorſum tendere animadvertitur. Sed quoniam hæc vis ignea ante ſpiritus divini afflatum corpori non adfuit; & verò noſtra in hoc libello intentio eſt, de ſolo corpore in ſimplici ſua natura, abſque ulla hominis interni conſideratione diſcurrere, plura de hoc ſubjecto verba non faciemus, ſed ad multiplices ejuſdem diſpoſitiones, cum interno ejus commixtas, earumque declarationem pede veloci progrediemur, ut ita ab hoc quaſi nihilo, ab hoc, inquam, luto vili, & ab his cineribus, ac terra mortua, omni adhuc gratia divina orbata, tandem recedendo, ad admirabiles lucis divinæ (paulò pòſt illam inhabitantis, atque in eam ſpiraculo Deiformi inflatæ) operationes, abſtruſamque illius cum corpore ſympathiam, qua illa movet, hoc movetur, illa agit, hoc patitur, illa vivificat, hoc vivit, illa per hoc ſentit, videt, audit, guſtat, olfacit atque tangit, & virtutibus adhuc admirabilioribus ſtupenda in illo ſpiritus ſui rationalis & intellectualis virtute; ad culmen & exitum felicem ineffabiliter producit, intentiori cum lætitia & gaudio, hilariqué animo & properante pede acceleremus.

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER VII.

De Microcosmi interno in externo seu de mentis actu in corpore.

CAP. I.

De hominis creatione.

ANima humana secundùm modum & rationem in libro hujus primo allegatam, proportione musica, vehiculisque spiritualibus à superioribus ad infimum cœlum sub-terlabens, & ad ingressum in suum domicilium præparata, in illud tandem ex terra, pulvere & luto, manibus ipsius Creatoris ad tale spiraculum Deiforme suscipiendum, uti supra dictum est, adaptatum, opificis afflatu infunditur atque inspiratur, hominemque externum vivificat ac præsentiæ virtute movet, vivificat & animat. Atque hoc modo creatus est homo duplex in unico individuo, & factus est animal vivens, rationale atque intellectu præditum; admirabile (dico) animal, Deus terrenus, immortalis in se creatus, sed ob peccatum mortalis factus, denique imago sui Creatoris ineffabilis. Sed quoniam de vitæ ejus spiraculo & de corporis ejus, in statu innocentiæ, puritate, munditie, perspicuitate, claritate & perfectione, summaterq; de ejus in Paradysum collocatione, conjunctum cum ipsius Paradysi voluptatis descriptione & explicatione alibi in *Tractatu nostro Theologico-philosophico, de vita, morte & resurrectione* copiosè egimus, leviter ea hoc loco præteribimus, ut circa veterum solummodò Philosophorum opiniones, de hominis interni in ejus externo actionibus disceptantes versemur. In priori ergo libri hujus parte, de animæ humanæ operatione, dominio & virtute, tam ex parte supernaturali, quàm ex parte cœlesti & elementari, tractabimus, quatenus anima cum corpore in sola creatione sive generatione consideratur. Creationem igitur à generatione in multis discrepare percipimus; Nec tamen istud creationis vocabulum ita strictè considerari volumus,

Digitized by Google

volumus,uti faciunt illi,qui eam definiunt rei productionem & ortum ex non præexistente materia,hoc est,ex nihilo: namque hoc modo non rectè dicimus hominem creatum esse;quatenus in primordio ejus externum è materia præexistente factum,atque ad opus præparatum extitit: videlicet ex luto & terra, quæ consentanea erat compositionis ejus materia;sed creationem potius atque rectius definimus illam;qua rerum species,antea non existentes;jam esse incipiunt. Sic enim prima hominis species exordium in creatione Adami accepit, Leonis in prima animalium terrestrium productione,&c. In hoc ergo differunt creatio & generatio,quod illa versatur circa specierum non præexistentium ortum & productionem,hæc verò in rerum seu creaturarum præexistentium propagatione, multiplicatione, specieique jam tum per primum FIAT creatæ,atque ad ultimum PEREAT conservatione. In priore igitur immediatè operatur DEUS Creator, in posteriori verò secunda mentis primæ imago, quæ est ipsa natura creata,seu Dei filia,ab ipso ante omnium creationem progressa & derivata.

CAP. II.

De libera spiritus medii dispositione,qua solet de uno vel alio extremo participare,& de beatitudinis interni hominis causa,ejusque dejectionis atque infortunii ratione.

Divus Paulus cum *Xisto Philosopho* conveniens *animam humanam Dei templum* esse constanter asseveravit,cujus rei rationem demonstrat etiam *Merc. Trismegist. Pim.* 12. hisce verbis: *Bonus*,inquit ille,*Dæmon animam in corpore,mentem in anima,in mente Verbum,Deúmque eorum Patrem esse pronunciavit,Verbũ igitur imago ac mens Dei est,purissima materiæ portio aër est;aëris anima,anima mens,mentisq; deniq;* DEUS,DEUS *verò circa omnia,mens circa animam,anima circa aërem,atq; aër circa materiam versatur.* Hinc est,quod alii hominis naturam arctius constringendo eam ex tribus coägmentaverunt,videlicet ex anima,spiritu intermedio & corpore;per animam, mentem & animam significantes. Sed hi,ut mihi videtur, non ita exactè hominis internum distinxerunt,hoc est,hominis interni portiones,quas ex quolibet trium cœlorum acquisivit,non distinctè descripserunt,& per consequens, eam reliquerunt imperfectam,cum omnis perfectio ex principio, medio & fine consistat. *Platonicorum* ergo sententiæ potius hoc loco à *Mercurio Trismegisto* non discrepanti auscultabimus,qui homini interno tria ascripserunt;videlicet *supremum,infimum & medium.* Per *supremum* intellexerunt illud divinum,quod mentem,intellectum illuminatum,lucis increatæ portionem,& actum seu radium Dei vocant,qui est hominis portio superior,in qua animæ portione *Merc. Trismeg.* altius ascendendo,ex consilio boni & nunquam mentientis Dæmonis,verbum inesse asseveranter dixit,cui etiam *Divus Johannes* astipulari videtur,*verbum vocans vitam hominum & tenebrarum lucem*,atque itidem *Merc. Trismeg.* appellat illud,*vitam & lucem,ex quibus constat homo.* Et alibi dicit: *Verbum in te videt & audit Pimand.* 1. sic *Moyses* nuncupat illud *spiraculum vitæ*,immediatè ab ipso Deo in hominem externum inspiratum. Atque hæc superior hominis portio,intellectum illustratum amplectens,est illa,per quam homo cæteris animalibus præcellens,ad ipsius Deitatis naturam accedit; Unde *Dei imago & Dei filius* non modò à Philosophis,sed etiam ab ipsis scripturis nuncupatur. Per mentem ergò *Platonici* intellectum & rationem intelligere

Digitized by Google

voluerunt. Per *infimam* autem, aëream & infimam hominis interni portionem, seu actum elementorum significare videbantur, qui est, ut testatur *Mercurius Trismegistus* loco superius allegato, totius regionis elementaris, quæ colligens sibi pro ratione ea, quâ materia existit subtilior & tenuior, formales elementorum dispensationes, atque assistentibus simul & præeuntibus ducibus seu animæ portionibus superioribus in corpus, secundum corruptâ carnis & tenebrarum dispositionem agit, utpote quibus sua natura & positione magis est familiaris. Unde promtior est hæc animæ portio ad corporis & inferiorum affectus, quàm ut ex sua natura menti & rebus divinis conveniat. Atq; hæc infima animæ portio vocatur anima sensitiva, quam *Paulus Apostolus hominem animalem* appellavit, atque idolum ex corporeæ materiæ gremio eductum, quod corpore resoluto, unà cum eo interit, aut cujus in corporis sui resoluti vaporibus non diu superest umbra, nihil participans immortalitatis, sed in hylæ deformitatem rediens, nisi ipsum quoque sublimiori potentiæ uniatur, cujus virtute sola immortalitatem adsciscere potest. Hæc animæ portio est potentia motrix, vivificans, corporis rectrix, sensuumque origo materialis, per quam ipsa anima in corpore vires explicat sentiendi. Sentit enim corporalia per corpus, movet corpus per locum, regit in loco, alitque corpore corpus. In hac ergo animæ portione duæ sunt virtutes potentissimæ, quarum una est *Phantasia*, sive imaginatio sive cogitatio, atque altera *sensus naturæ*. Per *medium* denique Spiritum intelligebant medium sive æthereum & vitalem actum ac radium naturæ, utraque extrema, videlicet mentem cum anima animali connectentem. Unde fit, ut hæc media natura de utroque extremo participet, adeoque habet tum à virtute Solis, propter lucis ejus ad cœlum empyreum relationem, scintillam rationis, quæ deinceps mentis & spiritus intellectualis præsentia augetur, tum etiam ab infimo extremo & elementorum subtili facultatem sensitivam. Unde fit, ut hæc media natura, tanquam æquè extrema uniens & portionem intellectualem cum anima animali seu sensitiva conjungens, hoc est, mentem cum rationali suo spiritu & vehiculo ad inferiora vehens, sit in sua natura quasi libera, ita ut liceat ei vel huic vel illi magis adhærere: videlicet aut versari magis circa inferiora & sensibilia, quàm circa supercœlestia & divina, aut etiam vice versa; prorsus ac si DEUS libero arbitrio hunc spiritum intermedium incolenti diceret: Utrum horum mavis, accipe, vel secundùm *Antistitis Moysis* verba: *Habetis ante oculos vitam & mortem, eligite utrum vultis*, vel secundùm *Apostoli* electionem: *aut filii mundi filii, aut regni cœlestis*. Et similiter quoque hoc modo dicitur: Adam gustasse de fructu arboris cognitionis boni & mali, qui in principio nihil nisi mentis arcana contemplatus est, & per consequens solius bonitatis fuit particeps. Sed quomodo res sese habeat, auscultate obsecro. Hic spiritus intermedius, vitali spiritu plenus atque præterea etiam ratione tum solari tum præcipuè mentis & empyrea imbutus, ex his potestatem dat corpori vivendi in genere, hoc est, omnes vitæ functiones, mediantibus organis sensitivis, ad vitæ facultates ac commodatis, corpori tribuit. At verò, quoniam omnis actio vitæ aut circa bonum, aut circa malum (cum non sit in hoc mundo quicquam præter hæc duo extrema) versatur, quorum prius est lucis donum, ultimum tenebrarum, necesse est, ut hæc spiritus in vita motio aut ad bonitatem, hoc est, ad naturam Dei & lucis patris, aut ad malitiam Diaboli tenebrarum principis tendat. Nam ut æqua lance ad utrumque simul extremum propendeat, impossibile est: Hinc enim *inquit Christus: Non potestis Deo simul atque homini inservire*. Et *Divus Johannes* 1. *epist. Filii Dei non possunt esse filii mundi, nec vice versa*. Ex his igitur constat, quod spiritus hic, quasi princeps Elector, aut magis ad superiora, aut etiam ad naturam inferiorum seu animæ animalis tendat, hoc est, quod vel mundi, pravitatis, tenebra-

tenebrarum atque vitiorum naturam vel cœli superi cœlestis bonitatis & virtutis dispositionem respiciat. Si igitur spiritus hic intermedius cum sua luce menti constanter adhæreat, beatificatur; quoniam hæc portio suprema nunquam peccat, malóve consentit, semperque erroribus resistit & ad optima hortatur, uti latius describit *Mercurius Trismegistus* 1. Pimand. Et proinde etiam tandem virtute mentis Spiritus talis propter suam obedientiam ad Deum transfertur, juxta illud *Procli: Anima per acquisitam scientiam ipsi menti seu intellectui similis evadit.* At verò è converso, si spiritus ille animæ animali accedat, seu inferiori cohæreat, depravatur, inquinatur, & in tenebris submergitur atque detinetur, donec ex bono Dæmone fiat malus; quoniam inferior illa portio, animalis scilicet anima, in malo, peccato & concupiscentia semper submergitur, & teste *Divo Paulo* trahit ad pessima. Verba ejus hæc sunt: *Video aliam legem in membris meis, captivantem me in lege peccati.* Hinc etiam ortus est divinus hic *Bernhardi* sermo: *O anima, decorata & pulchra facta per imaginem & similitudinem Dei sponsata spiritui per fidem, adjuta ab angelis, comes beatitudinis, hæres salvationis, particeps rationis, quid habes tu ad agendum cum carne?* Imò verò *Bernhardus* non vidit omnia: Nam spiritus quàm sæpissimè proditorio more animam mediam adulando ad inferiora trahit, & in corpus opacum illam includit, ubi tam ut plurimum eam relinquit solam & otiosam, & id quidem efficit blanditiis animæ sensitivæ, cui proclivior ea est adhærere, quàm menti propter humidam atque materialem suam dispositionem, quæ magis suo simili gaudet. Sed tamen, ubi animæ mediæ naturæ proportio ampla est (quæ semper in spiritu reperitur) ibi facit spiritum suum menti magis obedientem; quoniam anima media seu actus mundi, radiusque naturæ, est de natura remota ipsius mentis seu actus Dei; unde de ejus proprietate participat. Tendit ergo materia naturaliter ad opera tenebrarum, forma verò ad dispositionem lucis, uti in ignis ardentis flamma videmus. Estne hæc, ô lectores, nova atque inaudita doctrina? Estne, inquam, hæc *Platonicorum* opinio à veritate ullo modo dissentiens? Examinetis, obsecro, vosmetipsos, & rem istam tandem aliter se habere non posse comperietis. Verbi gratiâ. Alicui forsitan vestrum facinus aliquod perpetrandum proponetur, hoc est, constituet secum, aut stuprum, aut adulterium, aut furtum, aut cædem, aut proditionem contra Principem, aut scelus aliquod consimile patrare. Sed tamè ratio, quæ est semper comes mentis, huic ejus proposito pro posse suo resistet, nihilominus fieri sæpissimè assolet, ut in fine hujus contentionis, spiritualis sensus & carnis appetitus compleatur, mentisque & rationis admonitiones rejiciantur, atque ita scelus illud destinatum perficiatur. Hîc ergo videmus, spiritum hunc intermedium mentis consilium neglexisse, & animæ sensitivæ adhærendo in tenebras se immersisse; Atqui vice versa, si spiritus, timore Creatoris perculsus, & rationis vestigia sequens, menti fortiter adhæreat, facinusque conceptum relinquat infectum, ejusque consilii & propositi mali pœnitentia, & quasi odio accensus, ad meliorem vitam se convertat, evidens illic est signum, quod spiritus hujus intermedius mentem constanter fuerit amplexus, & quod animam animalem seu idolum in contemptu habuerit. Sed quid sermone uberiori est opus? Nónne nobis liquet, quod duo sint in mundo extrema, videlicet lux & tenebræ, virtus & vitium, bonum & malum? Sequitur igitur quasi ex concessis, quod itidem quoque sit medium inter ea certum atque determinatum, quod de hoc vel illo extremo aptum sit participare, prout unus vel alterius objectum illi magis jucundum & delectabile videbitur. Et procul dubio anima humana, sive homo internus ex his partibus conflatur, quatenus perfectus & completus est, & per consequens ex numero perfecto constare judicatur, videlicet ex principio, medio & fine, hoc est, ex mente, spiritu & idolo, seu anima animali, aut quod idem

Digitized by Google

est, ex natura cœli supremi, medii & infimi. Nec tamen solum spiritum æthereum hîc intendimus, sed per spiritum, animam vitalem seu spiritum solarem ætheris, hoc est, compositionem factam ex luce vivifica & spiritu ei sua puritate optimè conveniente.

CAP. III.

De ratione; & cur mens in corpore opaco includatur, deque ejus in corpore humano imperio.

ADmirabile est cogitanti, qua harmonia duo illa, tum natura essentiæ, tum loci positione contraria, Mens scilicet & corpus, in unum coagmentari possint: Et tamen hoc, mediante spiritu interposito, fieri oculis intellectualibus cernimus. Similiter mirum videbitur, quod excellentissima hæc Dei imago, imò verò ipsissimus Dei radius ita longè à sua sede connaturali submoveatur, adeoque in sua conditione vilescat, ut cum sit lux splendidissima, efficacissima, divinissima, immortalis atque purissima, conjiciatur tamen & includatur in carcerem tam tenebrosum & caliginosum ac terrestrem & corruptioni obnoxium, adeoque etiam immundum & spurcum. Sed hoc divina Creatoris providentia factum esse agnoscimus, ut ipsa tum particularium naturam diligeret, & tamen circa multitudinem versaretur, tum etiam universalium dispositionem unitatemque respiceret. Hinc inquit *Jamblicus: Anima & heroës magis versantur circa multitudinem, Dii & Dæmones circa unitatem.* Nam lux, quo profundius descendit in pyramidem materialem ab ejus cono versus basin, eò magis inclinat ad multitudinem, uti superius dictum est. Hac etenim via voluit Creator, ut DEUS quidam terrestris, sed mortalis, multitudinem rerum particularium in terra observaret, sicuti ipse, tanquam DEUS immortalis, unitatem, & res universales in cœlo respicit; Tali siquidem ratione DEUS ipse Creator, tam in terra, quàm in cœlo habitare, & ubique adesse dicitur. Huic etiam nostræ opinioni hisce verbis astipulari videtur *Mercurius Trismegistus Asclep. 4. cum* ἐννοιῶν, id est, *divinæ similitudinis formam animadverteret* DEUS *non posse omnium rerum esse diligentem, nisi eam mundano integumento contegeret, texit eam corporea domo; tales omnes esse percepit ex utraque natura in unum confundens, miscensque quantum satis esse debuisset. Itaque hominem conformavit ex animi & corporis*, id est, *ex æterna & mortali natura, ut animalitas conformatum utrique origini suæ satisfacere posset, & mirari atque orare cœlestia & æterna, & incolere atque gubernare terrena*, &c. Infinita est ergo mentis potestas in corpore humano, quoniam ipsa, teste *Mercur. Trismeg. Pimand.* 12. de Dei essentia nascitur, si qua est ejus essentia, & ab essentia ejus nequaquam dividitur, sed illi potius eo modo connexa est, quo Solis corpori lumen. Atque hinc est, quod illa dominetur omnibus, neque aliquid eorum, quæ ad fatum pertinent, impossibile menti. Ideò fit, ut humanus animus sit fato superior. Et tamen, quæ fato subjecta sunt, non negligit; atque ob hanc rationem sapiens, hoc est, mentis actu præditus, astris dominari dicitur. Hinc etiam est, quod idem Philosophus agnoscere videtur omnem motum corporeum in corpore fieri à mente. Non enim erat homo externus animal vivens factus, priusquam spiraculum Deiforme in eum inflaretur. *Mercur. Trismegist. Pimand.* 10. dicit, *quod anima, mentis præsentia destituta nec agere quicquam, nec dicere potis sit.* Ex sacris ergo sacrorum Philosophorum Scriptis colligimus, mentem bifariam sumi, videlicet, vel pro prima & superiori, quæ est actus & radius promanans immediatè à Deo, vel pro inferiori, quæ est mentis primæ & superioris imago, aut vestigium

Digitized by Google

veſtigium quoddam, exactam primæ mentis determinationem proſequens: quæ quidem mens ſecundaria eſt ipſa natura ſeu actus mundanus. Mens igitur prima ſeu radius Dei à ſuperſubſtantiali natura immediatè proſiliens in ſpiritum empyreum ſeu rationalem ingreditur; ubi creaturas divinas, primo creationis die productas, & acie divina præditas formavit. Hujus etiam mentis primæ imago ſecundo creationis die in medio abyſſi reluxit, cœlumque æthereum & mundi materialis ſeu viſibilis animam vivificam produxit: Quæ prioris mentis imago atque mens ſecunda, ipſa Natura vel radius mundanus haud immeritò nuncupatur. Atque hæc ſingulis animalibus, cæteriſque viſibilibus mundi creaturis conceditur. Quare *Mercur. Triſmegiſt. Pimand.* 12. hanc mentem ſecundariam, brutorum & vegetabilium naturam appellavit. Huic opinioni adſtipulatur *Syneſius* hiſce verbis *Hymn* 3. *Mens delapſa in hylen, mens immortalis, parentum divinorum propago, exigua quidem. ſed illorum tota, iſta & una ubique, tota in totum infuſa, vaſtam cavitatem cœlorum torquet, univerſum hoc conſervans, in diverſas formas diſtributa adeſt; Pars ejus ſtellarum curſus, pars angelorum cœtus, pars etiam gravi nexu, terrenam ſortita eſt formam, disjunctáque à parentibus, tenebroſam hauſit oblivionem*, &c. Similiter alibi idem illud *Mercur. Triſmegiſt.* hiſce verbis confirmare videtur: *Mens*, inquit, DEUS *eſt in hominibus, atque idcirco nonnulli ex hominum numero Dii ſunt, eorúmque humanitas eſt divinitati quàm proxima: Etenim bonus Dæmon Deos quidem prædicat immortales, homines autem mortales Deos. In animalibus autem irrationabilibus mens illa natura eſt. Nam ubicunque anima, ibi mens; quemadmodum ubicunque vita, ibi etiam & anima in viventibus abſque rationis diſcurſu.* At verò anima media in ſua natura eſt vacua mentis primæ, quamvis ipſa ſit quaſi mens ſecunda, quæ ſufficit ad vitam cujuſlibet creaturæ. Hinc, inquit *Mercur. Triſmegiſt. Pimand.* 10. *Anima, mentis præſentia deſtituta, nec agere quicquam, nec dicere potis eſt: Sapè verò mens extra animam exit, quo quidem tempore nec audit nec videt anima, ſed animali ſimilis eſt ratione carenti:* Tanta, dico eſt potentia mentis ſupremæ, quæ animam hujuſmodi deſerit corpori implicatam, & ab eodem tractam quaſi ad inferos. Nam hæc æterna eſſentia, ut cum *Mercurio Triſmegiſto* loquar, à b ignaris, improbis, ignavis, invidis, iniquis, homicidis & hujuſmodi procul admodum eſt, vel ſaltem vacat in ſuo diverſorio, permittens eos Dæmonis ultoris arbitrio, qui ignis acumen incutiens, ſenſus affligit, & magis magisque ad patranda ſcelera armat hominem, ut turpioris culpæ reus, acriori ſupplicio ſit obnoxius, eumque ſine ulla intermiſſione ad inſatiabiles concupiſcentias inflammat, cum eo pugnat in tenebris, peccatum examinat, & ignis impetum in ejus cruciatum, mirum in modum concitat atque exagitat. At verò animabus, quarum ſpiritus ei adhæret, aderit mens ita benigniſſimè & perquàm fauſtè; quippe quæ in ſanctam animam influere, illamque ad ſapientiæ lumen extollere ſolet; benevola enim erit bonis, piis, puris, religioſis, ſanctisque hominibus, præſentia ſua fert illis opem, adeoque ut ſtatim cuncta cognoſcunt, ipſos ad gratias agendas, & piè benedicendum inclinat; facit, ut concedant ſanè corpus morti ſuæ, atque ut ſenſuum illecebras faſtidiant, utpote, qui clarè dijudicant, quàm lethifera ſint ſenſuum lenocinia; quinetiam ipſa mens, janitoris munere fungens, incidentes in inſidias corporis haudquaquam permittit finem conſequi ſuum; aditus enim, per quos turpes blanditiæ manare ſolent, jugiter intercludit, libidinumque fomites omnes extinguit. Hinc *Mercurius Triſmegiſtus Pimand.* 12. *Quibuſcunque animis mens præſidet ſuo illas fulgore illuſtrat, earum moribus malis reſiſtens, quemadmodum Medicus eruditus ægrotantis corpus doloribus afficit, urendo illud atque ſecando recuperandæ valetudinis gratia: eodem modo mens voluptuoſam affligit animam, ut radices voluptatis evellat, maloque corpus repurgans, non aliter animæ bonum procuret, quàm ſanitatem corporis Medicus.* Imò verò mirabiliorem adhuc mentis hujus di-

vinæ

vinæ in corporibus efficaciam declaravit in ſuo *ſermone quarto Pimand.* ubi in hæc verba loquitur: *Quicunque hac Dei creatura fulti ſunt, ſecundùm operum comparationem pro mortalibus immortales habentur, intelligentia ſua cuncta complectuntur, quæ in terra ſunt, & quæ in mari, & ſi quid eſt præter ea ſupra cœlum: atque à Deo ſeipſos exigunt, ut ipſum quoq; bonum intueantur: quod ſanè cum perſpiciunt, eam, qua hîc veſtimur, vitam, miſeriam quandam arbitrantur.* E converſo (ut ex ſuperioribus luculenter conſtat) quotquot hominum animæ mentem nequaquam ſortitæ ſunt gubernatricem, eadem, quæ & brutorum animæ, patiuntur. Dimittit enim eas mens cupiditatum imperio, ad quarum expletionem ardenti quodam impetu perferuntur, rituque ferarum immoderatè & iraſcuntur & cupiunt, &, quod deterius eſt, non finem ponunt libidini ullum, nec malorum inveniunt paſſionumque terminum. *Hiſce*, inquit *Mercurius Triſmegiſtus Pimand.* 12. *velut lictorem & vindicem Deus legem propoſuit*; ſecundùm illud etiam *Divi Pauli Gal.* 3. 19. *Lex addita erat propter tranſgreſſiones. At verò in hominibus, quorum ſpiritus intermedius ei adhæret, libidinis impetum cohibet, iracundiæ reſtringit ardorem*, &c. Sed quoniam mentis actiones benedictæ non omnibus conceduntur, quippe cujus eſſentia, licet in corpore cum anima vitali ſit, attamen, niſi anima cum ſuo ſpiritu eam, neglecta anima ſenſitiva, quærat atque amet, illi deerit, & ab actionibus vacabit divinis: ideò modus reconciliandi formam hanc divinam, ut in anima operetur, & non vacet, imprimis inquirendus erit. *Mercurius Triſmegiſtus* inquit *Pimand.* 4. *Mentis crateris latice ablui non poteſt corporis amator, nam, niſi quis ſuum corpus oderit, ipſum amare non poteſt. Quamprimum verò is non ſe, ſed Deum ipſum dilexerit, mentem protinus conſequetur, hanc denique nactus, ſcientiam è veſtigio nanciſcetur.* Cum hoc *Mer. Triſmegiſt.* ſermone ſacræ Scripturæ multis in locis convenire videntur. Unde *Divus Johannes* 1. *epiſt.* 2. *Mundum diligens non habet charitatem Patris in ſe*; Et ibidem *cap.* 3. *Mundus non novit filios Dei, quia filii Dei non noverunt mundum; quia mundus totus in maligno poſitus eſt*, ut *cap.* 5: Similiter 1 *epiſt. D. Johan.* 2. *Concupiſcentia carnis affecti non habent charitatem Patris in ſe.* Et alibi: *Concupiſcentia eſt omne, quod in mundo eſt, quæ non eſt ex Patre, ſed ex mundo.* Ex quibus patet, quod mens iis non adſit, qui corporis amore, aut concupiſcentia mundana ſunt capti, quoniam DEUS tales non novit, ſed ſolus mundus, quatenus eorum actiones circa res mundanas verſantur.

CAP. IV.

Quod mens & ratio hominis non ſubjiciantur fato, & quod ſtellæ iis non poſſint imponere neceſſitatem.

PEr fatum intellexerunt veteres Philoſophi operationem ſeptem Planetarum in ſtellis fixis, Nam quicquid per providentiam divinam ab Archetypo ordinatur in mundo intellectuali, illud à ſtellis fixis & ſeptem Planetis in mundo viſibili mandatur executioni. Hoc etiam confirmatur à *Mercurio Triſmegiſto Pimand.* 1. fatum appellante diſpoſitionem ſeptem gubernatorum; cui omnia animalia, **præter hominem, ſubjecta eſſe aſſerit; nec tamen omnes homines fato ſubjici voluit, quippe, quibus mens divina adeſt, non ita fato, ut cæteri ſubjiciuntur. Verba ejus ex 12. *Pimand.* hæc ſunt. *Homines cuncti fato generationi & tranſmutationi ſubjiciuntur: initium quippe & finis fati ſunt duo hæc; generatio ſcilicet & tranſmutatio. Et homines quidem id patiuntur, quod inſtituit fatum; Verum rationales homines, quibus mens ut gubernatrix aſſiſtit, non eodem modo, quo cæteri patiuntur; quatenus enim ab improbitate alieni exiſtunt, malum minimè patiuntur. Quiſquis igitur*

* etiam.

mentis

mentis præmiis à Deo conceſſis ad id, quod decet, utitur, nihil ab immortalibus diſcrepat, quin etiam corporis ſolutus compedibus, ab utriſque ducitur ad chorum beatorum, ſimul atque Dei. Platonici etiam hujuſmodi jactaverunt ſermonem: *Mens ſupra fatum eſt in providentia; idcircò nec cœlorum corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur; ſola igitur illam moderatur religio.* Sed quid amplius aliorum autoritates hoc loco recitabimus aut allegabimus, cùm rationes evidentiſſimæ, atque è ſinceris philoſophiæ viſceribus hauſtæ, in promptu ſint, quæ luculenter demonſtrant, hominis mentem & rationem aſtris & eorum influxibus dominari, eamque cœlorum viſibilium actionibus non eſſe ſubjectam. Anne æquum eſſe videbitur, ut rex eminentiſſimus à ſubditis gubernetur, aut eorum pœnis & paſſionibus ſubjiciatur? Iniquum equidem eſſet, tali imaginatione duci, quod Creator à ſuis creaturis ad aliquid præter ſuum velle cogatur, aut quod actus & radius ab eo immediatè promanans, & tamen ab ejus eſſentia divina nullo modo ſeparatus, ſed perpetuò ei connexus, creaturis ab ipſa mente & verbo ſtatuminatis ac firmatis ſubjiciatur. Quid ergo habent ſtellæ ſeu creaturæ cœli intermedii ad agendum cum creaturis cœli ſuperioris & præcipuè cum autore & creatore earum? Deorſum igitur procul dubio dotes à cœlo empyreo per divinam Creatoris benevolentiam effunduntur, atque optato modo recipiuntur; non autem iterum à creaturis eas recipientibus ſurſum rejiciuntur. Nam hoc eſſet ingratè illud reſtituere, quod liberè pro ſe & inferioribus accipitur, & more principis tenebrarum, obliviſci beneficium Creatoris, ac ſuperbiæ alis in altum ferri, & regna ſublimiora inſulsè petere. Alibi ergo, rem hanc aliter ſe habere, copiosè ſatis explicavimus; ubi in *Muſica noſtra mundana* declaravimus, Solem medii cœli imperatorem, ſuas dotes, à cœli empyrei ſublimitate, ſic volente Deo Creatore, per virtutem conſonantiæ Diapaſon accepiſſe, ut de ſua abundantia portionem vitæ, omni die, hora & minuta, in inferiora, itidem virtute conſonantiæ Diapaſon materialis, in terram infunderet. Ex quibus liquet, inferiorem mundi regionem, vitæ menſuram eo modo accipere à media, quo media à ſuperiori. Jam verò pro abſurdo haberetur, ſi quis diceret, Solem & cœlum medium accipere vitam ſuam & nutrimentum formale à regione inferiori, aut ſupremam à media, perinde ac ſi quis inferret, cauſam procedere à ſuo effectu, ſeu principium à ſuo principiato. Nam ſacræ Scripturæ agnoſcunt operum trium primorum creationis dierum diſtinctionem. Res igitur, breviter loquendo, ſic ſe habet: Anima humana, quam ſupra hominem internum eſſe declaravimus, ex tribus portionibus à triplici cœlo derivatis, conflata eſt, uti diximus. Nobiliorem ſuæ compoſitionis portionem acquiſivit à cœlo empyreo, imò verò immediatè ab ipſo Deo, in ſpiritu empyreo vectam; videlicet mentis radium in rationali curru ſedentem: Media ejus portio, quæ vitam dat corpori, vim ſuam acquiſivit à cœlo æthereo; quæ cum ſuo ſpiritu recipit ſpiritum rationis cum ejus domino. Infimam autem animæ portionem ex elementorum ſubtili conflatam, animæ animalis & ſenſitivæ diſpoſitionem eſſe, antea ſatis apertè explicavimus. Jam verò ex dictis manifeſtum eſt, quod natura cœli medii à natura cœli ſupremi regatur, atque illa porrò ab eſſentia Dei: non aliter, quàm natura infima & elementaris à ſuperioribus ſimul conjunctis gubernatur. Hinc ergo eſt, quod ſi media animæ portio inferiori ſuo membro adhæſerit, mens ipſa divina communicationem cum ea habere recuſabit; Unde ſequetur, ut aſtrorum influentiæ & operationes in talem animam, & univerſum ejus corpus prædominium pleniſſimum ſint habituræ; ſiquidem animæ iſtius portio, ſtellarum eſſentiis ſuperior vacabit, neque animæ in ejus operationibus adeſſe invenietur. Nam cum anima media, cum ſpiritu æthereo ſeu anima elementari hunc in modum quaſi fœdus iniens, ſit de vera cœli medii ſubſtantia & forma, ſpiritu

Digitized by Google

videlicet & luce conſtans, non erit mirum, ſi ſtellæ & Planetæ facilem in eam impreſſionem faciant, eamque pro voluntate ſua gubernent, atque ita illam ad omnem mundanam concupiſcentiam flectant. Similiter animæ portio inferior avidiſſimè amplectitur eorum influentias, & pro ſolis Diis ipſas æſtimat atque agnoſcit. Atque hinc eſt, quod conſtellationum Zodiaci aliæ bilioſos & cholericos, aliæ melancholicos, aliæ phlegmaticos & ſegnes, & aliæ laſcivos ac ſanguineos producunt effectus. Unde *Mercurius Triſmegiſtus Pimand.* 13. *Zodiacum tabernaculam ex duodecim Ultricibus tenebrarũ conſtare* dicit, quas alibi *horribiles* vocat; Ultricem autem unam facit *Ignorantiam*, ſecundam *Triſtitiam*, tertiam *Inconſtantiam*, quartam *Cupiditatem*, quintam *Injuſtitiam*, ſextam *Luxuriam*, ſeptimam *Deceptionem*, octavam *Invidiam*, nonam *Fraudem*, decimam *Iram*, undecimam *Temeritatem*, & duodecimam *Malitiam*: Atque ſub his, tanquam genere ſubalterno plures continentur, quæ per corporis carcerem incluſum triſtem hominem ſenſibus pati cogunt. Poſtea in Planetarum regna deſcendendo, *Saturnus* hominem à mente relictum reddit invidum, vilem, pauperem, triſtem, avarum, &c. & præcipuè quidem, ubi ipſe fortior fuit in illius hominis nativitate. Sic *Jupiter*, horoſcopi dominus inventus facit eum ambitioſum. *Mars* rixis & litigiis deditum, compotatorem & incaſtum atque adulterum. *Sol* bilioſum & ſuperbum. *Venus* luxurioſum & concupiſcentia ac voluntatibus mundanis ſubmerſum. *Mercurius* inconſtantem & levis ſeu facilis credulitatis. *Luna* ebrium, ſegnem & negligentem. Ex his igitur videmus, quantam poteſtatem cœlum viſibile & creaturæ ejus habeant in animæ portionibus inferioribus mente & ratione deſtitutis; quippe ſimile ſimili gaudet; & ſpiritus medius cum ſua luce inferiora ſolummodò reſpiciens, materiali & mundana voluptate delectatur; hocque eo magis, quoniam blanditiis animæ ſenſitivæ ſeu elementaris ad illud inſtigatur. Unde fit, ut obliviſcatur Domini ſui, atque ita, nec vexationes mundanas, nec Dæmonis cruciatus animadvertat, donec totaliter à mente relictus luat pœnas, & deſperatione, ſeu pœnitentia nimis tarda clamitet: *Pecavi*; atque ita luto ſuo æternùm adhæreat, nec altiùs aſcendere valeat, quoniam à divino ſuo Domino, per quem reſurgere debebat, derelictus atque proſtratus in tenebris jacet ac ſubmergitur. Non igitur dicant amplius ſcrupuloſi, ſtellas nulla neceſſitate agere in homines mente deſtitutos, quoniam eos omnimodò ſtellis & cœlo viſibili ſubjectos eſſe, rationibus jam allegatis apertiſſimè comprobavimus. Atque hoc modo videmus, quod extra rerum naturam non ſit, de furto, cæde, ſtupro, aut hujuſmodi aliis hominum vitiis virtute Aſtrologica judicare. At verò etiam ſalvatum eſt illud Antiſtitis axioma; *Sapientem* ſcilicet *aſtris dominaturum*. Nam, ut antea dictum eſt, cum mens influit in ſanctam animam, extollit illam ad ſapientiæ lumen, quæ diverſorium altius & virtute potentius habet, quam eſt illud ſtellarum. Nam teſte *Mercurio Triſmegiſto*, *Ulteres illi duodecim* antea commemorati, *præſentia divini ſplendoris à decem poteſtatibus repelluntur: Etenim aſſiſtentia ejus deſcendit ad nos primùm cognitio Dei, cujus præſentiâ depellitur ignorantia; Deinde deſcendit ad nos cognitio gaudii, quo præſente triſtitia penitus aufugit: Hujus etiam poteſtatis actu producitur conſtantia cujus adjumento aboletur inconſtantia; Conſtantia autem eſt vis ſuaviſſima. Producitur etiam continentia, quæ eſt vis univerſarum victrix cupiditatum. Atque hic gradus juſtitiæ fundamentum exiſtit, quatenus ejus ortu & acceſſu injuſtitia à cunctis operibus expellitur, nos autem abſente injuſtitia, juſtos efficimur. Sexta autem poteſtas etiam mentis præſentia in nos deſcendit, videlicet; communitio adverſus exceſſum & luxuriam, qua expulſa, etiam veritas apparebit, & deceptio mox expelletur: Unde nobis veritate præſente bonum abſolutum aderit: liver etiam diſcedet; Veritati enim innatum eſt bonum cum vita ſimul ac lumine nec ultrà ira vindex accedet. Imò verò hujus præſentiâ Ultrices omnes repentino quodam impetu*

Digitized by Google

peturejicientur. Quid autem aliud intelligere videtur Philosophus iste divinus, quàm quod duodecim illæ Ultrices seu impietates & sceleris autores, quos signorum Zodiaci effectus esse, agnoscere videtur, mentis præsentiâ (quæ secum novem cœli empyrei virtutes, seu novem intelligentiarum ordinum, quos denarium numerum conflare supra diximus, proprietates deorsum trahit) ab homine expellantur. Sic Angelorum chorus Luciferum cum turba ejus rebellante propulsavit & debellavit: Sic *Seraphini* cognitionem Dei important, cujus assistentia pellitur ignorantia: *Cherubini* exuberantiam scientiarum & donum sapientiæ Dei ac charitatis afferunt, quo tristitia exulare compellitur, similitérque inconstantia; quia scientiæ plenitudo & sapientia, donumque charitatis, quod est donum fidei, constantiam parit, atque homines à cupiditate mundana ad supercœlestem allicere dicitur: *Throni* donum judicii veri atque recti habent, unde eorum præsentiâ injustitia omnis tollitur: *Dominationes* faciunt homines potestate spirituali excellere, & fortiter sese in prælio spirituali gerere, unde harum virtute anima spiritualiter pugnat contra tentationes carnis, luxuriam & deceptiones: Has sequitur ordo *Potestatum*, quæ mores, reverentiam & humilitatem denotant; Unde invidia tollitur virtute humilitatis: *Angelici ordines* virtutum illuminationem dant & purgationem, unde eorum virtute fraudes & præstigiæ submoventur, fallaciasque ipsorum proprietatum præsentia extirpat; similiter purgat animam ab omnibus iræ affectibus. *Dionysius* etiam narrat, *Archangelos*, qui octavum ordinem possident, id muneris & officii habere, ut Dæmones malignos, hominum fruitionem habentes, propulsent, eosque impediant, ne homines amplius excitent: nullus enim in homine invenitur affectus temeritate illa vehementior, quæ excitatur à Diabolo: Imò ipse his viis & modis tentabat Jobum, virum electum, annitens eum temeritate movere & irritare, ut ea tandem occæcatus Deum blasphemiis afficeret: *Angeli* denique, qui constituunt nonum & ultimum nunciorum Dei ordinem, munere tali funguntur, ut mundi malitiam refrænent, virtuteque amoris divini, quo pleni sunt, hominum malitiam extirpent, atque ut pios contra inimicorum suorum malitiam adjuvent, quemadmodum *Gen.* 32. *& 2. Macchabæorum* habetur, & *Tobiæ*, &c. Imò verò hi non solum hominum malitiam, sed & eorum morbos tollere dicuntur. Ex his ergo Philosophi intentio potest discerni; videlicet, quod virtute mentis, cum novem ejus ministris, Zodiaci malitia facilimè propulsetur; videlicet virtute decem potestatum, quorum præsentia hominis interni regeneratio fit; id quod etiam alibi expressis verbis explicare videtur: *Intellexisti*, inquiens, *fili mi, regenerationis ipsius modum, denario præsenti numero intellectualis regeneratio composita est, qua duodenarium numerum rejicit.* Viam autem & modum, quo ipse mysterium hoc agnovit, hisce nobis reliquit verbis: *Idq;* inquit ille, *ex ipsa generatione speculati sumus. Nam quicunque propter benignitatem generationis, quæ secundùm Deum est, sensum amittit corporeum, hoc est, cujus spiritus intermedius magis adhæret menti, & non animæ sensitivæ, seipsum cognoscit ex divinis compositum, factusq; jam sapiens, divina potentia tota mente latatur. O quantus est ergo mentis actus, qui per vires intimas exercetur; in cœlo enim est, in terra, in aqua, in aëre, in animalibus, in arboribus; at in hominibus quidem immensior; ac denique ante corpus, post corpus, atque ubicunque reverà colitur, atque sincerè apprehenditur, ibi semper agit, vitiaq; omnia & Diaboli præstigias (veritatem producendo) patefacit, patefactasq; propulsat.* Nec mirum vobis videatur, ô lectores, me cum *Merc. Trismeg.* Zodiacum Ultorum prædictorum horribilium appellasse diversorium, quoniam in S. etiam Scripturis legitur, quod *Diabolus sit mundi visibilis & materialis princeps*, qui sui regni visibilis summitatem non minus possidere cupit, quàm rerum Creator in universalis peripheriæ cacumine constanter sedere creditur.

Digitized by Google

CAP. V.

Quod mens & anima menti adhærens passioni non subjiciatur.

CUm *mens sit verus Dei actus ab ipsius Dei essentia ortus (ut Merc. Trismegisti verbis utar)* & à natura divina nequaquam divisa, ut supra declaratum est; similiter cum sit omnium princeps & quasi centrum, ac (si dicere fas est) juxta *Merc. Trismegistum Pimand.* 12. *& Synes. epist. Hymn.* 3. sententiam loquendo, *ipsa ipsius Creatoris anima*, ita ut possit, quæcunque vult, efficere; dominatur enim omnibus, imò etiam ipsi legi: sequitur exinde, quod illa sola agat in omnia, & quod omnia ejus actiones (ipsa tamen secundùm Dei naturam inviolabili permanente) patiantur. Est immobilis & tamen primum rerum mobile, ac nullius actionibus obnoxia. Nam cum ipsa solummodò sit rerum actus, res aliæ agere non possunt, nisi ab ipsa agendi potestatem habeant: Quare necesse est, ut ipsa agat in seipsam & per consequens suas proprias actiones toleret, aut ut nullo alio modo patiatur. At verò, quoniam omnis actio est in subjecto seu patiente, apto ad recipiendos impressionis actus, & agenti quodammodò contrario; idcirco mens in seipsam tanquam in subjectum passibile agere non potest; primùm, quia omnis ejus entitas est identitas & formalis, nihilque materiæ in se habet, nihil passioni obnoxium, nihil suæ naturæ resistens, sed partes ejus homogeneæ sunt, & ipsa unitas; quare nihil contrarietatis ei inesse animadvertitur. Hinc est, quod Philosophi voluerunt, nullum elementum purum in sua sphæra agere; sed actiones ejus in sphæram naturâ ei contrariam imprimi dixerunt. Multò magis ergo mentem neque in se agere neque pati affirmamus; quatenus forma est purissima atque Deiformis absque ulla spiritus materialis admixtione à Deo immediatè promanans, quæ omnia efficit in hoc mundo, nihilque patitur unquam. De hac animæ portione sic loquitur Jamblicus: *Anima in corporibus pura est, neque tangitur perturbationibus, cum sit vita supernaturalis ingenita, neque dolore quopiam dissolvente, cum sit extra omne corpus.* Et in alio loco: *Cùm anima sit individua & uniformis essentia, secundùm se incorporea permanens, cum corpore nihil communicans, nimirum passiones divisionis vel alterationis vel mutationis alicujus non admittit. Proclus* etiam affirmare videtur, *ipsam animam mediam non pati, sed passiones omnes provenire à corpore, & nullomodo inesse animæ: Corporis*, inquit ille, *passiones in animam non pertranseunt, unde tametsi mors sit corporis, non tamen est animæ malum:* Cujus certè opinionem, divinitate plenam, nunquam satis laudare aut admirari possum, quippe quæ deducit argumentum à majori passione, inde comprobando, quod minores multò minùs animæ noceant, ac si dixisset, non minores, quia non majores. Nam si mortis passio, quæ est omnium maxima, ipsius corporis vincula dissolvens, nihil ad animæ perturbationem efficiat, sed potius ad ejus è carcere liberationem conducat, multò minùs ipsa levioribus corporis affectibus perturbabitur. Sed ut ad ejus argumentum, miro ingenii acumine elaboratum, respondeamus, probando rem non absolutè sese ita habere, atque ipse putavit; dicimus, hanc animæ mediæ libertatem, non esse ex se, sed propter ejus connexionem cum mente divina: Unde si spiritus ejus menti adhæreat & lucis divinæ radios amplectatur, corporis mala nullo modo sentit; sed potius ejus perturbationibus delectatur, ut eo tandem dissoluto, citius à suis vinculis liberetur. Hinc dicit *Porphyrius*, quod *anima per se semper vigilans, in corpore tamen quasi dormiat.* Et *Proclus* narrat, quod *animæ in corporibus ægrotent, & quasi deliront.* At, siquidem spiritus ille intermedius, animam

mediam

mediam vehens, ad carnis delitias proclivior sit & tenebrarum illecebris atque blanditiis se immergat, mentisque & lucis divinæ oblitus, superiora & spiritualia negligendo, inferiora & corporalia respiciat, certè passionibus corporalibus obnoxius erit, timore & perturbationibus morborum & mortis non minus perculsus, quàm ipsa anima sensitiva. Et tunc anima ejus lucida seu radius naturæ suo curriculo æthereo, hoc est, spiritus intermedio inobedienti inhærendo, & tanquam in speculum inspiciendo, percipiet multas tenebrarum præstigias & illusiones, quarum conspectu perturbabitur; quoniam ejus societatem mens divina, veritatis imago, propter spiritus illius inobedientiam reliquit, atque ut fallaciis tenebrarum & Diaboli perturbetur, permittit. In hoc igitur speculo suo monstra hæc seu passiones phantasticas, & quasi falsitatis chimeras contuebitur, amorem scilicet stultum, odium detestabile, desiderium & concupiscentiam immanem, horrorem tremendum, lætitiam fictam, spuriam & non durabilem, dolorem intolerabilem, spem vanam, desperationem fatalem, audaciam impudentem, timorem ineffabilem, iracundiam irrationalem seu bestialem atque tremendam; atque hæ quidem undecim passiones enumerantur, quibus anima à mente derelicta affligitur. Inest tamen animæ lucidæ vis quædam, spiritum suum ita lapsum, atque tenebris immersum ad cœlum revocandi. Nam cum sit ejusdem progeniei cum mente, facilimè precibus & pœnitentiæ clamore mentem in auxilium suum pertrahit, ita ut hujus præsidio ac directione rursus ad sanctum regnum & parentis palatium perducatur. Hinc divinè satis *Porphyr. in lib. de Abstin. Quando ad pristinum statum redire pro viribus effectamus, necessarium est à sensu & imaginatione, omníque irrationali quæ sequitur inde, conditione, passionibúsque ejusmodi animum penitus segregare, quatenus permittit natura necessitas.* At verò, si anima cum suo spiritu consentiat, & jam delapsa cum eo in corporis & mundi amorem (si quidem mala ad finem perseveraverit) non gustabit immortalitatis quicquam, neq; bono etiam fruetur, hoc est, non revertetur ad illam formæ & lucis perfectionem, à qua derivata est, sed semper manebit vinculis captivata, & in materiæ abysso submersa. Nam impossibile est animæ à captivitate materiæ liberari, nisi id fiat, mentis & vivifici verbi divini Spiritus mediatione, quorum alis solummodò & non aliorum, à terra ad cœli cacumina elevari atque sublimari potest; nam facilimum est, ut materia descendat, difficilimum autem, ut ascendat & revertatur absque pennis igneis, quarum ope multò velocius vehitur & attollitur Spiritus ad cœlum ponderosus, quàm fusum virtute ignis, vel globus tormenti in aërem ejaculatus. Dicimus denique, quod mentis radius in prima creatione, quò magis à fonte unitatis descendit, eò profundius in materiæ multitudinem se immerserit, uti in harmonia animæ dictum est. Unde fit, ut quamvis radius seu actus immediatè procedens à Deo sit simplex & purissimus, radius tamen ab eo productus (qui mens secunda & ipsa natura dicitur) magis vinculis & involucris materiæ (quam spiritum suprà vocavimus) involvatur, sicut in *Macrocosmo nostro* dictum est. Et proinde mentis primæ opem requirit ad suam redemptionem. Hac ergo via renovabitur mundus & virtute exaltabitur, teste *Esaia Propheta* in hæc verba: *Sol decuplo erit purior & excellentior in sua pulchritudine*, quippe quæ omnia à verbi in mente residentis præsentia perficientur, quod ideò sibi «& » nomen rectissimè vendicavit.

CAP. VI.

Cur mens & ratio humana ſuperiorem Microcoſmi regionem, cœlum Empyreum inhabitet?

IN *libello noſtro de homine externo* oſtenſum eſt, eum in regiones tres, ſecundùm macrocoſmi diſpoſitionem eſſe diviſum, quarum ſuperiorem non ineptè aut ſine ratione evidentiſſima cœlo empyreo comparavimus. Nam ut in cœlo macrocoſmi empyreo mentis divinæ & rationalis ſpiritus locus atque ſedes connaturalis, ſecundùm doctiſſimorum cum Philoſophorum tum Theologorum opiniones exiſtit, ſic etiam à Philoſophis & Medicis doctoribus rationis & intellectus locus atque diverſorium in capite ſeu regione ſuperiori microcoſmica collocari animadvertitur. Et quidem etiam ſi experimẽta vulgaria reſpiciamus, ſphęra ex vitro vacuo conflata, utcunque aliquis eam violentiâ in aqua ſubmergere tentaverit, ſemper tamen ad locum ſuum naturalem aſſurgere deprehendetur, quippe cujus contenti natura (aërea nempe) eſt, aquæ ſuperinnatare. Hoc idem etiam percipimus in ligno, propter ejus aëream igneamque diſpoſitionem. Hujuſmodi igitur eſt quoque ratio, cur mens, cum ſit omnium rerum ſuprema, ſuperiorem loci partem, in quo eſt poſſideat. Nam quamvis ſpiritus rationalis ſeu empyreus ſit ejus vehiculum, & anima mundana cum ſuo ſpiritu æthereo ſit iterum ſpiritus intellectualis currus, & hiſce omnibus aër ſit inſtar plauſtri, in quo mens cum cæteris in corpus introducitur; mens tamen humana culmen totius ſemidiametri animalis poſſidet, atque ut rex ſeu imperator diviniſſimus ſuperiorem ſemper, tam in parte hominis interni, quàm externi ſedem occupat, officiumque quaſi nautæ ſibi vendicare videtur, navem corpoream per fluctuoſas mundi perturbationes & tempeſtuoſas atq; procelloſas hujus vitæ undas ſecare & tutò ad terram & portum felicitatis dirigendo, ſi cæteri ejus miniſtri, videlicet, ratio, vita, ſpiritus naturalis & ſenſus ipſi obedientes reddantur. Sed ſi rebelles fuerint atque gubernatoris præceptis non auſcultent, naufragium proculdubio inevitabile & ſibiipſis exitiale producent, in quo ipſi in mundi maris abyſſum cum naveſeu cymba corporali abſorbebuntur atque vivi tenebrarum hiatu deglutientur, dum tamen interea nauta ſeu gubernator pennis immortalibus alta petens, in ſuam patriam benedictam cum ſuo ſpiritu rationali remeabit; quippe qui ſemper, quatenus fato non ſubjicitur, ei obediens eſſe ſolet. Hinc ergo eſt, quod, ut navis gubernator in ſuperioris puppis parte ſedet, nautasque inferiores in ſuis negotiis dirigit, quò proſperè & propitiè iter ſuum faciant; ipſique nautæ partim in inferiori puppis parte verſantur, & partim in ſuperiori, prout occaſio movet; ſic etiam mens ſuperiorem corporis humani regionem inhabitat, cui cæteri miniſtri, videlicet vitalis anima & illa naturalis ac ſenſitiva, ad nutum adſunt, & parati ſunt omnia ejus mandata cum diligentia perficere & expedire. Sed &, quodnam, quæſo, argumentum evidentius quæri poteſt pro eo, quod mens ſuperiorem hanc hominis regionem inhabitet, quàm quod eum inter omnia alia animalia magis erectum atque orthogonaliter ſtantem videmus, quippe ex quo manifeſtiſſimum eſt, in ejus faſtigio & ſummitate vim atque actum eminentiſſimum ipſos ſenſus verſus cœlum erigentem atque attollentem exiſtere, non aliter, quàm virtute ignis artificialis corpora graviſſima in altum elevari percipiuntur: Imò verò tam efficax eſt hic ignis divinus (quem *Merc. Triſmeg.* aſſerit, *igneum amictum induere ſolere, ut primùm à corpore fuerit ſeparatus*) ut etiam non modò hominum corpora

pora ad rectos angulos erigere, sed etiam ea ad superiora rapere atque elevare percipiatur, quemadmodum infrà luculentiùs declarabimus. Ex his igitur luce clariùs deprehenditur vera mentis sedes, situs atque positio in corpore humano, & quod ea sit sola microcosmi tam interni, quàm externi divina imperatrix, atque Deiformis gubernatrix.

CAP. VII.

Quod lux per universum orbem mundanum sit eadem, similiterque Spiritus idem; & quomodo lux tendat ad Spirituum purificationem & elevationem in altum.

IN quamplurimis locis, antea in libro nostro macrocosmico citatis, succinctam atque propinquissimam lucis cujusque cœli relationem abundè & dilucidè patefecimus Lucem enim supremæ mundi regionis primo die creatam esse mentis divinæ iconem seu imaginem explicavimus, lucemque secundariam, quæ cœlum medium secundo die informavit, esse quasi prioris & superioris radium seu simulachrum, atque tertium tandem secundæ idolum atque effigiem, similiter quod virtute lucis superioris Spiritus rationalis seu empyreus sit creatus, & vocatus radius mentis, quæ est radius Dei, & quod itidem quoque medius spiritus virtute lucis mediæ factus sit vitalis seu æthereus, seu quinta essentia, dicaturque radius mundi, anima mundi & ipsa natura agens; atque porrò etiam, quod actu infimæ lucis in spiritu infimo, quatuor elementa tertio die sint producta & distincta, dicaturque radius elementorum, & quasi elementum ignis, seu tenuis lucis portio deorsum in illas partes prosiliens. Hæ ergo alterationes omnes à lucis divinæ actionibus proveniunt, cujus integer conatus est, ut immunda purificet, & crassa subtiliet. Atque hac ejus actione mundi universalis Spiritus, qui teste *Divo Petro* nihil aliud est, quam *Aqua*, in regiones puritate & impuritate, tenuitate & spissitudine differentes, atque in dispositionem quatuor elementorum est distinctus. Ex quibus patet, quod universalis mundi lux sit unica, ejusdemque actionis & naturæ ab æterno fonte derivata, & quod differentiæ operationum ejus non in ipsa, sed in diversitate materiæ resistentis existant. Nam quod fortiùs resistit, actum fortiorem requirit, & quod debilius est in sua repugnatione, minori impressione opus habet; & tamen actionis semper eadem est ratio. Similiter passionis ratio à diversitate materiæ, spissitudine & tenuitate differentis, procedit. Nam quod densum & compactum est, difficiliùs agentis impressionibus locum concedit; Unde fit, quod lux cœlestis, propter minimum Spiritus sui resistentis renixum, quoad nos insensibiliter calefacere videtur, cum tamen nihilominus in officio suo lucido excellat. Sic etiam videmus, eandem lucem, propter radiorum suorum in spiritu spisso coarctationem fieri atque evadere ignem destructivum & sensui tactus intolerabilem, imò verò docemur, quod quò magis ad centrum terræ illa penetrat, eò vehementior existat ejus facultas adurens & destruens; quippe cum radii ejus tendendo magis deorsum, inveniant subinde materiam crassiorem, atque ita tandem ineffabilem in modum comprimantur. Unde fit, ut non sine maximo cruciatu adurat, ignemque vulgarem producat. Sic etiam ignis flammam nihil aliud facit visibilem, quam partium aëris rariorum inflammatarum contractio, seu radiorum lucis in aëre occultorum & dilatatorum in unum congregatio. Quo quidem modo etiam videmus aërem humidum in tenui sua natura invisibilem, contractione in nubem visibilem & palpabilem condensari,

quæ

quæ sic contracta, res made facere observatur. Ex his ergo liquet, lucis universæ partes ab invicem non differre, sed ejusdem naturæ esse, adeoque causam differentiæ ejus quo ad nos, esse diversitatem operationis. Similiter quoque materia mundi tota eadem est, videlicet aqua; quæ tamen pro majori vel minori lucis cum ea, & in ea repertæ, proportione differre cognoscitur. Hinc igitur docemus, quod lux inferior taliter secundùm proportionem suam agit in spiritum suum aëreum, qualiter lux media agit in suum; atque iterum, quod media lux in suum Spiritum æthereum non aliter agit, quam lux cœli superioris in suum; & proinde, quod tota differentia consistat in eo, quod luci inferiori propter exiguitatem proportionis ejus & multitudinem materiæ magis resistitur; luci autem mediæ propter ejus cum spiritu æthereo æqualitatem (quæ qualis sit ex consentanea pyramidis formalis & materialis adaptatione suprà ostendimus) resistitur minùs, utpote quæ invenit Spiritum in eadem proportione sibi obedientem; atque sic etiam porrò lux superior, tanquam abundans excellenter, minori adhuc vel minima lucta agit in spiritum empyreum; utpote qui paucissimus est, & propterea incorporeus, ac planè metaphysicus dicitur, hoc est, extra naturæ terminos positus. Atque hæc est ratio illa evidentissima, per quam homines, mysterio divino illuminati, & quibus per consequens Deus à priori non demonstratur, tanquam per scalam à posteriore ascendunt, ut ad Dei cognitionem perveniant: namque per abditas aquæ cum igne operationes, quas hîc in terra observamus, de lucis mediæ in suo spiritu effectibus divinare possumus; atque sic etiam ex manifestis Solis actionibus in aëre, de virtute lucis primariæ in spiritu secundario judicare non erit impossibile; ac denique inventa ratione actionis lucis mediæ cum suo spiritu, ulterius actiones cœli superioris & earum effectus quadantenus efficaciter contueri non omninò diligenti inquisitori denegabitur; atque ita demum percipietur, quod lux, quæ egressa est ex fonte divino, ad materiæ purificationem, mundificationem & attenuationem tendat, & per consequens ad illius elevationem & exaltationem à re grossa ad subtilè, & à loco corruptioni obnoxio ad sedem formali luce repletissimam, quæ omni ejus appetitui satisfaciat. Nâ benigna est essentiæ divinæ dispositio & propensa, ut ad rerum præservationem, salvationem, redemptionem, & à tenebris in lucis regiones promotionem semper operetur; adeoque semper in rerum deformatarum reformatione versatur, turpiumque dispositiones in pulchritudinem reducere, tenebrarumque & litigii præstigias mundo propalare atque benignitatis suæ dona unicuique conferre & distribuere, ac divini tandem amoris sui characteribus omnia obsignare gestit. Nónne ergo observamus in hac regione elementari, quod ignis flamma, naturali instinctu, neglectis superioribus atque sublimibus, petat omni conamine inferiora? Nec quidem absque sensibili ejus extinctione eam ab hac sua inclinatione avertere possumus: Sic in fusi artificialis natura observamus, quod, ut primum ignea ejus dispositio in actum deducitur, grave illius corpus contra suam dispositionem in altum attollatur. Ex quibus videre possumus, quam avidè natura lucida sedem suam connaturalem appetat, massamque suam corpoream relinquere, & ab ejus vinculis se extricare conetur.

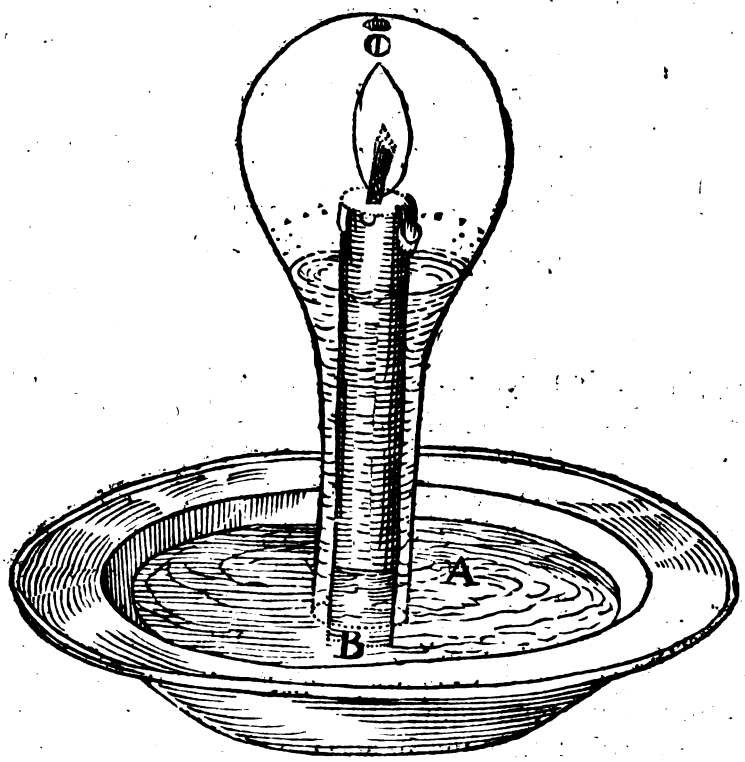
CAP.

Digitized by Google

CAP. VIII.

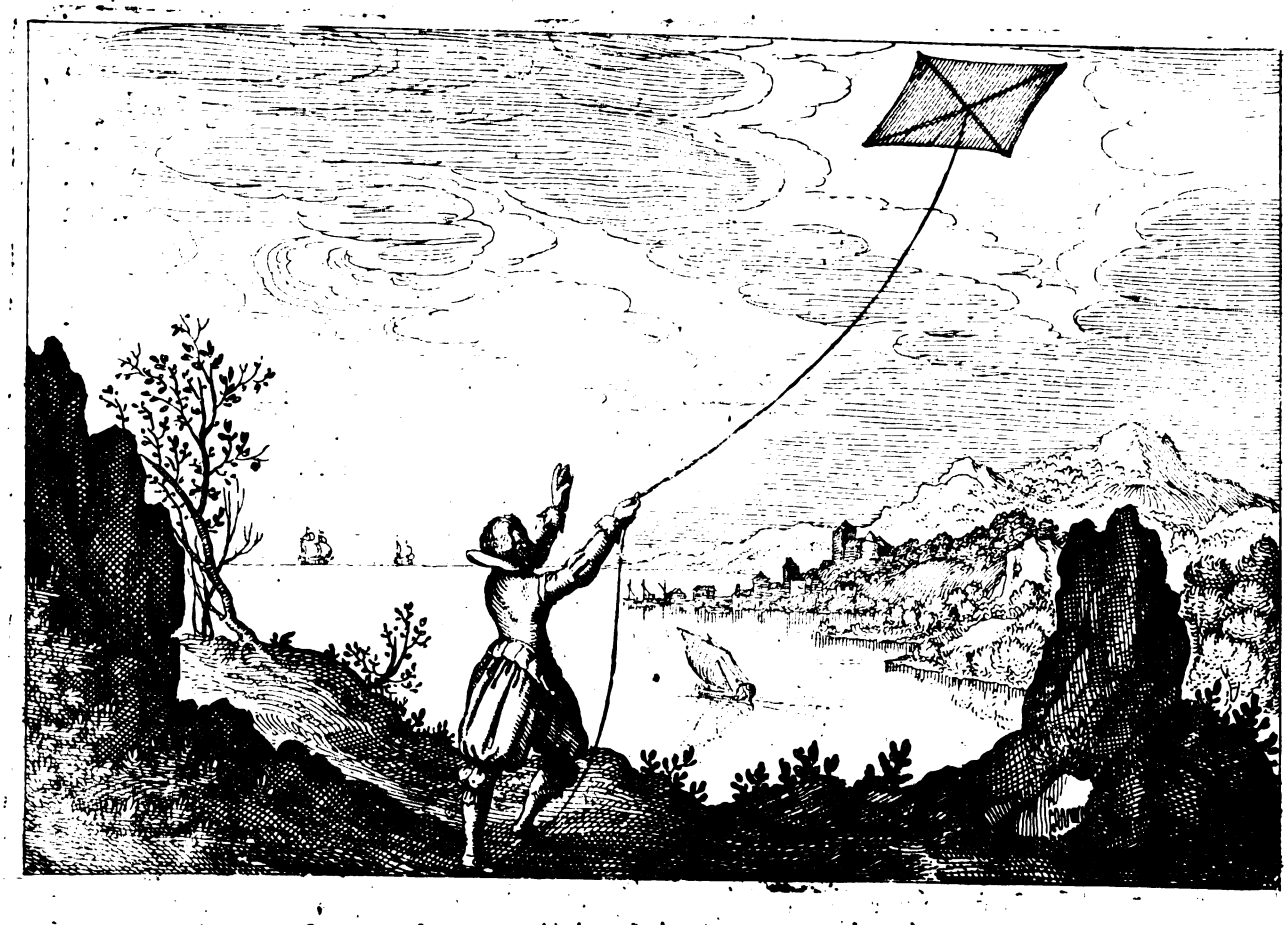
De inæquali corporis & animæ lucidæ proportione, & quod lux ſolummodò ad corporis elevationem verſus cœlum & impuritatis ejus expurgationem hîc in terra laboret.

CORporis materia ſe habet in proportione ad animam ſuam lucidam, ut ſpiritus infimæ mundi regionis ad lucem ejuſdem; quam ſuperius in proportione ſeſquialtera reperiri diximus; quatenus ſcilicet illic una pars lucis & tres partes Spiritus materialis inveniuntur. Hinc ergo fit, quod corpus animam gravare, & in actionibus ſuis impedire dicitur; ita quidem, ut quæ illa vult, hoc peragere non ſinat, & contra ejus actiones, quæ tendunt eò, ut illud in altum elevet, ſumma ope nitatur. Quod autem anima debilior ſit in corpore multis gradibus quàm materia, experimento declaratur. Nam ſi quis deſcendat è monte, corpori valdè conveniens erit hic motus; quoniam omne grave, naturali quodam inſtinctu, deorſum tendit; imò verò lætatur homo externus, quia facilis ei videtur deſcenſus; qui tamen motus eſt contra animæ naturam & diſpoſitionem, ut in igne & fuſo declaratum eſt: At verò in montis aſcenſu defatigatur homo externus, atque anima vivifica (quæ tamen quaſi ſcintilla duntaxat eſt) vehementer & pro viribus agit ad elevationem ponderis iſtius gravis, ſuumque diverſorium ad hoc laborare facit: Unde manifeſtum eſt, quod corporis moles multis proportionibus animæ ſuæ lucidæ menſuram excedat: quoniam totus homo delectari videtur deſcenſu, qui fit ſecundùm materiæ appetitum, aſcenſu verò, qui eſt ſecundùm lucis cupiditatem, gravatur. Verùm enimverò, ſi animæ lucidæ facultas corporis mole copioſior eſſet, è converſo homo gravaretur deſcenſu, atque in aſcenſu ſuo lætaretur; quippe anima lucida omni naturæ conamine tendit ſurſum, imò verò etiam ipſe Spiritus ſurſum aſcendere vehementer cupit cum lucis ſuæ ſcintilla, quæ ſemper ad tale officium prompta eſt, ut in fuſi accenſi elevatione dictum eſt. Et quidem etiam idem illud ſequenti experimento demonſtratur.

Sit A. *vas aqua plenum, in cujus fundo* B. *candela accensa affigatur, ita ut stet perpendiculariter, si ergo subitò cõprehendẽdo flammam candela in orificio vitri, quod collo sit oblongiori, collum illud deorsum in aquam detruseris, & foramen* C. *in fundo ejus obturaveris, occultus ignis facultas atque proprietas è vestigio observabitur. Nam grave corpus aquæ sursum bona quantitate versus & secundùm majorem vel minorem flammæ proportionem elevabitur.* Percipiemus etiam, quod Spiritus aëreus quoque sit ad hoc proclivis, & in opere isto quasi quidam coadjutor. Id quod sequenti experimento vulgari declarabitur. Nam si milvum fictitium ex chartis factum, cui filum vel chorda satis longa alligabitur, vento exposueris, videbimus, ventum machinam illam satis gravem facilimè in altum attollere.

Ex

Ex quibus constat, quod non modò lux, sed etiam ejus vehiculum tendat ad corporum exaltationem; in tantum quidem, ut etiam, quando propter exiguitatem suam non potest opus illud perficere, tum soleat huc atque illuc à latere, videlicet dextrorsum & sinistrorsum, vel antrorsum atque retrorsum corpora & animalia columnis seu pedibus statuminata, sursumque & deorsum, eo modo, quo dictum est, movere. Sed, ut artificialia ista omittamus, videmus quoque eandem dispositionem in plantis; quippe in quibus lucis portiones è terra exurgentes, sursum versus locum suum connaturalem cum tota sua massa corporali, præeuntibus in auxilium Solis radiis, se attollunt. *Atque* ut jam animalium disquisitioni insistamus, *ab ancilla quadam audivi, quod aliquando cattam seu felem quandam seniorem & majorem, ob insignem ejus rapacitatem, ubi in ipso gula & ingluvici actu eam inopinantem apprehenderat, inclementer pedibus suis, telo alio destituta, & tamen præsentis occasionis opportunitatem è manibus dimittere nolens, conterere, atque ita concultando suffocare tentaverit: Ubi verò uno pede suo gutturi felis appositio, alteróque cordi ejus impresso & affixo, erecta constitit, bello exitiali sine ulla commiseratione miserum istud animalculum propter voracem ejus gulam crucians & affligens, percepit tantam in corpore ejus vim, tantúmque in exigua illa parte, & quasi scintilla lucis seu actus ei inclusi vigorem atque efficaciam, ut admiratione quadam perculsa assiduè vereretur, ne quando, & vel non obstante etiam onere tanto, in altum elevata, dejiceretur, dum videlicet sensit, ingentem Spiritus inclusi vigorem sursum evehere, & in altum elevare corporis sui molem.* Ex his igitur evidentissimum est, quod Spiritus vitalis cum sua luce agente vim maximam habeat, non solum in rebus arte factis, in quibus videlicet spiritus aëreus locum obtinet sal nitri, utpote quod nihil aliud est, quam aër congelatus, & lucis vicem supplet natura illa sulphurea, cujus natura lucida in actum deducta movetur virtute illius Spiritus, sed etiam in rebus vegetabili-

bus; quippe in quibus Spiritus æthereus radium ſolarem, illis incluſum, verſus patriam ſuam ſurſum ducit (quò etiam ille, niſi impediret eum gravis aër cum elementis adhuc gravioribus terræ & aquæ, facilimè aſcenderet) atque adeò quoque in ipſis animalibus ignobilioribus, quibus, uti ſuprà diximus, vis aliqua cœli rationalis ineſt: Unde fit, ut eorum lux ad corpora gravia elevanda efficacior atque fortior ſit, quàm lux illa vegetabilium, à ſolo orbe ſolari derivata. Nam diligenter conſiderandum eſt, quod uti lux cœli empyrei fortior eſt, quã lux cœli medii, atque hæc iterum fortior eſt, quàm lux cœli infimi, ita quoque ubi aliqua horum luminum portio prædominatur, ibi fortior aut debilior reperitur motus & effectus verſus ſuperiora. Hinc, uti antea dictum eſt; mineralium fixitas & immobilitas; quorum anima ex luce cœli infimi ſive tertiana producta eſt; Unde propter lucis debilitatem & materiæ fortitudinem ac cõpactam naturã circa centrũ quieſcunt. Sic etiam planta, licet vivacior ſit minerali, ita ut ſupra terram aſſurgat, pede tamen affigitur terræ, nec per ſe moveri poteſt. At verò animal liberum eſt, corpusque ſuum huc atque illuc localiter movere, atque ſaltu corporis ſui onus à terra nonnunquam elevare cernitur: Unde evidentiſſima eſt creaturarum differentia in lucis & ſpiritus ei correſpondentis diſpoſitione. Veruntamen priuſquam ad deſcribendam lucis humanæ excellentiam, omnes alias lucis ſpecies in cæteris creaturis ſuperantem, accedamus, obiter hîc & leviter tantùm perſtringendo, mentionem faciemus cujuſdam experimenti à nobis excogitati; ex quo quidem duo notabilia didicimus; videlicet primò, quod lux humana ſit longè dignior, excellentior & potentior ad elevandum corpus in altum, quàm lux cæterorum animalium. Namque ſi animalis alicujus viventis pondus exploretur, atque tum iterum idem illud animal ſtrangulatum ſine ulla ſanguinis aut excrementorum amiſſione, appendatur trutinæ, percipietis, corpus iſtud mortuum longè gravius eſſe, quàm fuit vivum. Atque hanc quidem omnes animadverunt differentiam inter vivos & eorum cadavera. Unde manifeſtum eſt, quod animal illud levitatem ſuam à luce vitali & ſpiritu ali habuerit, utpote quæ egerunt aſſiduè actione ſurſum tendente; Sed quoniam corpus grave illis impedimento fuit, ad latera tantùm & antrorſum ac retrorſum ſolummodò moverunt; Atque hæc eſt cauſa, cur levius ſit animal vivum, quam poſt mortem. Sic etiã videmus, quod homo, attractu per inſpirationem ſpiritu aëreo in pulmones non facilè in aquam ſubmergatur; ſed levitate aëris attracti ſuper aqua detineatur. Sic etiam phiala aquâ repleta & in aquam immiſſa ſubitò ſubmergetur: ſimiliter ſi phiala per ignis violentiam liquefacta, in maſſam coaguletur, & in ſtagnum aliquod projiciatur, videbimus eam non aliter fundum derepente petere, quàm ſaxum aliquod grave: atſi aëre impleatur eadem phiala, onus ejus virtute aëris elevabitur, in ſtagni ſeu aquæ ſuperficie ſuſtinebitur, nec ad fundum migrabit. Similiter ſi corporis humani vivi pondus reſpexeris, illudque cum mortui cadavere comparaveris, & differentiam diligenter examinaveris, cadaver ejus gravitate ſua vivum corpus in pondere ſuperare percipies; imò verò obſervabis, quod proportio ponderis & gravitatis in corpore & cadavere humano longè præcellat menſurã & numero corporibus & cadaveribus cæterorum animalium, ſiquidem hominibus fide dignis credendum ſit. Quare evidens eſt, quod lux vitalis in homine (quæ non modò ſolaris eſt & mundana, ut in cæteris animalibus, ſed etiam divina & ſumma, quatenus afflatu Deiformi in hominem immiſſa) majorem habeat efficaciam ad elevationem corporis humani in altum, quàm habet lux cæterorum animantium. Præterea etiam experimento quodam poſſumus indagare, quantum luminis eſſentialis defecerit in corpore humano vivo, ad hoc, ut potuiſſet in altum evehi. Nam ſi vivum corpus hominis habeat in pondere 200. libras

libras,& cadaver ejus exæquet libras 240. certum est, quod vigor lucis cum spiritu vitali in corpore vivo adhuc requisiverit 60. proportiones actuales, quibus corpus illud elevaretur in sphæram Solis. Nam corpus solare in medio loco ideò suspenditur, quoniam ex æquali lucis & materiæ proportione componitur; ita ut in medio, ubi pyramides se intersecant, collocetur, atque ita semper virtute lucis incorruptibilis in perpetuum suspendatur, donec vincula à Creatore dissolvantur, *in cujus solà potestate est*, teste Apostolo, *animam à Spiritu dividere*. Nec credendum est, corpus hoc nostrum sordibus pollutum, & tenebris inquinatum in tali forma elevari posse. Nam virtute lucis copiosæ transfigurabitur, quemadmodum tam sacrarum Scripturarum doctrina, quàm Philosophorum historiis instruimur. Nam primum in scripturis legimus, quod *Moysis facies adeò splenduerit, ut nõ potuerint eum contueri Israëlitæ*. Sic etiã legimus, *Christum in monte Thabor Spiritus sancti lumine fuisse glorificatum, atque transfiguratum*. Ita, *Paulus se ad tertium cœlum raptum fuisse, fatetur*: Sed hi ad se iterum redeuntes, in terra mortui sunt. Veterũ etiam Ethnicorum historicis monumentis proditum est: *Socratem fuisse ita transfiguratum, Solis luciferas ut vicerit lumine totas. & Alexandrum Magnum in India ingenti periculo circumventum, animo ita exarsisse, ut ipsis barbaris intuentibus, lumen effundere visus sit*. Theodorici etiam Pater *è corpore toto scintillas profudisse narratur*; Et scribitur *de quodam sapiente, quod scintillantes flammæ ab eo hinc inde etiam cum sono prosilierint*; Similiter in libro prodigiorum reperitur historia *de homine quodam, è cujus capite flamma ignis satis magna exilire fuerit conspecta*: In Bibliis etiam sacris scriptum habemus, quod, *virtute* hujus lucis & *Spiritus divini Philippus Apostol. baptizato Eunucho in India, statim inventus sit in Azoto*; Et de *Habacuc* similiter apud *Danielem* habetur consimilis relatio; Sic etiam 1. *Reg.* 18. 12. *Spiritus Jehovæ te deferet, nescio quò*, &c. Et 2. *Reg.* 2. 17. *Videndum, ne Spiritus Jehovæ fortè sustulit eum, & conjecit eum in aliquem montium, aut in aliquam vallium*. Narrat etiam *Philostratus*, quod virtute eadem *Apollonius Tyanæus invisibiliter transiens subito oculis in tribunali ãstantium apparuerit, & paulò pòst juxta Cumam civitatem unum ex discipulis suis allocutus sit*. Sic etiam *Enoch & Elias igneo curru & lumine ingenti circumducti, in cœlum vivi fuerunt rapti*; sed in via transfigurati fuerunt, & purificati ab omni immunditie mortali, virtute luminis expurgantis ac sordes comburentis; quippe nemo facie corruptibili Deum potest intueri. Virtutem haud dissimilem attribuerunt Ethnici *Zoroastri* & *Romulo*; illum enim scripserunt transfiguratum, sursumque corpore sublatum; hunc in tonitru stupendo à patre suo Marte in cœlum raptum monumentis reliquerunt Romani. Hujus lucis divinæ cum Spiritu potestatem agnoverunt *Avicebron Maurus, Avicenna Arabs* atque *Hippocrates Cous*, & tota præterea *Chaldæorum schola* fatetur, ac docet eam: quippe quorum omnium lucis hujus progressum animad vertentium sententia unanimis erat, stupendam quandam menti nostræ inesse potentiam, qua fieri posse narrant, ut mens, tota acie in Deum defixa, divino numine impleatur, atque sic impleta numine, effusis radiis per singula media usque ad hoc crassum tenebrosum, grave & mortale corpus, copioso & efficaci suo lumine circumfundens atque circumsepiens illud syderi simile, eique æquè coruscans reddat, atque adeò etiam radiorum suorum plenitudine illud levitate quadam insigni, stupæ igne accensæ, seu fusi pulvere bombardico animati instar, tollat in altum, eaque ratione quoque aliquando corpus veluti spiritum è vestigio ad partes remotas transferat. Horum autem opinionibus ego, tum exemplis præcedentibus, tum etiam rationibus è philosophiæ armario seu sacrario depromptis persuasus, adstipulari cogor; utpote quibus apertissimè video, absque mentis divinæ præsentia transfigurationem, regenerationem atque resurrectionem fieri non posse, & per consequens ex omnibus aliis creatu-

Digitized by Google

ris denegata esse, præterquam soli homini; quoniam ei soli & non itidem aliis, inest vitæ spiraculum atque sacrosanctum mentis & intellectus donum. Quod ergo lux habeat, pro majori vel minori sua proportione, facultatem elevandi corpora, in quibus continetur, suprà demonstravimus: Sed quoniam, uti fieri assolet, corpora elementata in infima mundi regione prævalent animabus & lucis portionibus, ideò non habent creaturæ sufficientem hujus lucis quantitatem à sua creatione, quæ plenè suum officium queat perficere. Nec dedit Deus cuiquam creaturæ plus lucis, quàm ad sufficientem ejus perfectionem satis est; ita ut de suo lumine aliis impertiri nequeat, se manente integra. Sic itaque apparet stultitia eorum, qui conantur ex auri vulgaris portione infinitam præparare tincturam. Nam sic ipse Sol, creatura mundi visibilis nobilissima, sua virtute assiduè magis magisque ratione luminis & tincturæ, ditesceret, altiorem locum subinde appeteret, & gradatim versus mundi intellectualis apicem ascenderet, quousque ad unitatis punctum, multitudinem relinquendo, pertingeret. Quare fallimur circa omnem talem potestatem ingentem, quæ, manens per se in suo statu & incorrupta, possit tantum formæ corpori corrupto præbere, ut ad excelsiora sublimetur. Unde igitur hoc donum adipiscemur, cùm nullibi possit à re creata depromi? A sola mente, scilicet divino Dei radio, cujus est omnibus plusquam perfectionem tribuere, cùm in solo Deo & radiis ab ipso non divisis, summum & solum plusquam perfectionis donum inveniatur. Nam quomodo possibile est, ut illud, quod solam perfectionem suæ speciei adeptum est, plusquam perfectionem dare & conferre possit alteri? A Deo ergo, ejusque Verbo & Spiritu, quibus mentis radii sunt continui, hauritur donum illud, & in homines sanctos infunditur; ac vi quadam magnetica & harmonia admirabili attrahitur ab unitatis essentia in hæc inferiora, modo ac ratione ea, quæ sequitur. Quoniam in quolibet homine est virtus ista à radice creationis ejus (quæ tamen fortitudine & debilitate operationis in diversis hominibus variat) revelatur à nonnullis sanctis, Prophetis & Sapientibus via, qua à fonte lucido per radium continuum illius virtutis divinæ, ad inferiora & per consequens in ipsum hominem attrahatur. Nam pia anima menti adhærens, facilimè replebitur piis donis. Hinc in suo *Hymn.* 1. ita vecinit *Synesius: Mens solos jam curat intellectuales mundos; bona enim inde humani Spiritus origo individuè divisa est: Ac mens delapsa in hylam, mens immortalis, parentum divinorum propago, exigua quidem, sed illorum tota, ista & una ubique, tota in totum infusa, vastam cavitatem cœlorum torquet, universumq; hoc conservans, in diversas formas distributa adest; Pars ejus stellarum cursus, pars angelorum cœtus, pars etiam gravi nexu terrenam sortita est formam, disjunctáque à parentibus tenebrosam hausit oblivionem, cœcis sollicitudinibus terram admirata. Inest tamen, inest aliquid lucis apertis oculis; inest etiam iis, qui huc delapsi sunt, in cœlum revocans quædam vis, cum fluctibus emersi vitæ, læti sanctum ingrediuntur iter ad regiam parentis aulam: Beatus, qui voracem hylæ vitans latratum, & è terra emergens, saltu levi vestigia ad Deum dirigit: Beatus, qui post fata, post labores, post acerbas terrenas curas, ingressus mentis vias, altitudinem videt divina luce refulgentem, &c.* Concludimus igitur, quod, ut Deus dedit omnibus creaturis perfectionem in creatione & sacrosancto suo tabernaculo, sic etiam in sola ejus sit potestate, plusquam perfectionem illis impertiri. Nam si in creaturæ potestate esset plusquam perfectionem dare, necesse esset, ut hoc faceret aut creatione nova, aut ut tale munus aliunde acciperet. At si in ejus potestate esset res creare novas, ipsi Deo, cujus solius est creare, æquiparanda foret; si autem hoc tale donum aliunde acciperet, sequeretur, eam illud à solo Deo, rerum omnium Opifice, comparasse. Ut ergo nulla creatura in se est infinita, sic etiam plusquam perfectio in infinitum à creatura dari non potest. At verò, *si quis* (& quidem non

adeò

adeò absurdè) *objiceret*, quod, virtute unius scintillæ ignis, infinitæ possint multiplicari, & præsentia unius candelæ innumeræ aliæ accendi, & quod proinde, cùm ignis & lux sint creaturæ, sequatur, creaturas posse infinitum lumen & tincturam similibus largiri. *Respondemus*, quod lux sit vera Dei imago, & quasi ipsius Dei præsentia. Unde dicit *Augustinus*, quod, *quantum lucis aliquid in se habet, tantum Dei sibi vendicare videatur*. Quomodo autem lux illa divina se in hylam ad mundi creationem dispersérit, satis evidenter nos docuit divinus *Synesius* loco immediatè præcedente citato. Nec quidem est ulla lucis seu ignis multiplicatio in candelarum multitudine illuminatarum per unam scintillam, sed est lucis in aëre dispersæ & attenuatæ atque propter raritatem invisibilis manifestatio; ità quidem, ut ignis sit ubique & semper permanens, sed nobis invisibilis ac intellectu solummodò & aëris variatione percipiendus; ille verò inspissatus & coarctatus objectum seu materiam & Spiritum, quibus inhæret, coloratum, clarum ac lucidum reddit. Sic etiam aërem invisibilem in nubem visibilem converti videmus, hoc est, aërem tenuem & invisibilem fieri densum & visibilem coagulatione & coarctatione. Est igitur ignis vulgaris nihil aliud, quàm ignis dispersi coacervatio & congregatio, non autem ulla multiplicatio; neque enim unquam plus aut minùs ignis est, aut erit in mundo, quàm fuit in creatione. Magnetica ergo & mirabilis est lucis proprietas, cum unica ejus scintilla infinitas ad se attrahat. Atque hæc est ratio, cur ignis in spissius subjectum contractus, urat atque destruat, quoniam vehementer agit ad dissolutionem, pro ratione ac modo, quo spissitudo subjecti ad fortem resistentiam est parata. At verò econtrà idem ignis per universum aërem expansus, corpora fovere atque reficere observatur. Hoc ergo est argumentum, quod ignis è solio Patris luminis egrediatur, quoniam videlicet quo ad nos, in infinitum videtur multiplicari; at verò, in se est quasi unitas formalis, à qua omnes res, tanquam à forma, quatenus etiam est solus actus mundanus, procreantur. Unde evidenter liquet, quod lux immediatè in creatione à solo Deo, tanquam formarum in rerebus creatis fonte unico derivetur. His igitur rectè consideratis percipiemus, quod actus mundanus nihil aliud sit, quam radiorum Dei in creatione progressio ac diffusio, & quod vice contraria Spiritus universalis sit quasi medium recipiens illos radios, & quod itidem materia ex spiritu cubico conflata, sit quasi subjectum, eorum impressiones in se recipiens, & quod totum denique in hoc mundo nihil aliud sit, quam ignis in spiritum implicatio; ex quibus duobus ignis per se & in sua natura sursum tendit, Spiritus verò sine ignis adminiculo deorsum. Sic factus est mundus, & ex mundo seu mundi elementis creaturæ. Non est igitur mirum, si ignis natura sit crassum attenuare, & ex fœdo pulchrum facere, tenebras propulsare, res mortuas vivificare, & de potentia in actum deducere, &c. Cùm totum hoc sit Opificis intentio, videlicet res increatas creare, informes informare, inanimatas animare, damnata salvare, turpia mundificare, dejecta attollere, tenebris obruta liberare atque illuminare. Ex quibus manifestum est, divinæ essentiæ imaginem esse lucem, ubique per universum expansum dispensatam, & aquis mundanis instar croceæ tinctura cum liquore junctæ, permixtam.

CAP.

CAP. IX.

De animarum humanarum communicatione.

EX præmissis videbitur quibusdam difficile, corporeis solummodò oculis ea intuentibus, quod anima unius hominis virtute splendoris sui spiritualis possit cum anima alterius, etiam longè distantis, communicare & familiaritatem habere, non aliter, quàm unus homo solet cum alio sermocinari, quatenus carnis umbraculo tegitur atque obscuratur. Imò verò ipsa lux solaris, à qua anima media creaturæ derivata est, tenuiori substantiæ opacæ impedimento, quàm est impenetrabile corpus humanum, abscondi & obscurari potest, uti tempore pluvioso appareat; quare multò magis anima hominis è cœlo delapsa. Similiter sequendo hæc *Merc. Trismeg.* dicta: *Anima naturæ rerum orbata, bonique conscia, orbata oculis, corporeis sese passionibus implicat*, &c. patet, quod anima corporea mole obtecta, oculis quasi destituta sit, ita ut quæ extra sunt & in tenebris conspicere non possit. Hisce autem dubiis *respondemus*, rem quidem ita se habere consideratâ animâ, quatenus vitam solùm respicit, quæ est solummodò media in animæ humanæ compositione portio. At verò quatenus cum sua domina mente, sine qua anima humana esse non potest, unitur, eatenus corporis parietes non magis possunt radios ejus comprimere & retinere, quàm aqua torrentis crystallini potis est impedire radios solares, ne ad fundum usque penetrent. Nam *Merc. Trismegistus*, inquit, *quod mens sua acie ad superna exigi possit.* Atque alibi rationem assignat, videlicet *Pimand.* 12. *Quia mens ab essentia Dei nequaquam divisa sit, sed illi potius eo modo connexa, quo solis cori lumẽ.* Quare *mentẽ* appellavit *Deum in hominibus*, dicitq; *hominum humanitatẽ esse divinitati quàm proximã*; Unde *homines* appellavit *Dæmon ejus bonus, mortales Deos.* Ex quibus manifestum est, quod mentis humanæ acies, lucisque ejus radii sint tam subtiles & penetrabiles, ut corporis pori, ejúsve massa tenebrosa eos nullo modo possit impedire, quò minùs id ipsius Creatoris solium penetrent & ubique per mundum versentur. *Hinc fit*, sicuti dictus ille *Philosophus* testatur, *ut præsentia mentis, quàm Dei naturam nuncupat, homo intelligentia sua complectatur cuncta, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & si quid est præterea quæ sunt supra cœlum, atque adeò seipsam erigat, ut ipsum quoque bonum intueatur.* Anima ergo media supremo atque Deiformi dono erigitur, & cum eo viam præbente porosque opacos aperiente, radios suos invisibiliter huc atque illuc ad exteriora effundit. Nec quidem mirum hoc est, cum mens illa sit actus, immediatè à Deo promanans, *cui*, ut cum *Psalmista Regio* loquar, *tenebræ non sunt tenebræ sed nox ei tam est clara quàm ipsa dies.* Atque hic radius Dei est quasi divinæ ejus sapientiæ scintilla, sine qua non est possibile, ut anima humana de rebus manifestis judicet, quæ ante oculos sunt, multò minùs de illis, quæ in cœlo. Sed hujus rei veritatem ex sequenti *Sapientis* sermone *Sap.* 9. 15. apertè videre licet: *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem, & difficilia æstimamus quæ in terra sunt, & quæ in conspectu sunt invenimus cum labore: quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum tuum sanctum de altissimis*, &c. Necesse est ergo, ut scintilla radii divini, homini inclusa, ab alto reficiatur, cujus copia regeneratio fiat atque perfecta inter mentem auctam & Spiritum intermedium unio. Hinc prophetia, & rerum in partibus remotis gestarum præsagium; Unde soliti fuerunt *Prophetæ* quasi *visores* appellari. Hinc etiam somniorum veritas, rectaque rerum per visiones explicatio; quoniam virtute splẽdoris istius spiritualis & invisibilis, duarum inferiorum portionum radiis uniti, tota

animæ

Digitized by Google

animæ humanæ vis non aliter emittitur è corpore humano, quam lux & radii Solis visibiles ex corpore solari, ita ut quis in *Anglia* manens radium animæ suæ tanquam nuncium, aut *Romam*, aut ad *Indos*, aut aliò, & vel hoc ipso etiam instanu, sine impedimento mittere possit, ita quidem ut ipse voluntate præeunte, oculis contemplationis, qui quidem sunt verè spirituales, illa videre & meditari valeat in partibus longinquis, quæ nos oculis corporeis in proximis & vicinis locis contuemur. Imò verò, quod amplius, anima unius, per radiationes & aspectus, animam alterius procul dubio ore spirituali alloqui potest & solet, non minùs quàm lux unius candelæ potest conferri & jungi radiis lucis alterius: sed propter corporalis nostræ compositionis stupiditatem nos hæc mysteria discernere, aut percipere non possumus: Unde fit, ut sensu obtuso & hebete hæc intuentes, frivola ea atque impossibilia pronunciemus, meramque stultitiam & vanitatem appellemus. Et tamen percipimus oculis apertis, flammam ex ligno opaco ardente exilientem, lumine suo omnia nocte nigra illustrare, spiritumque medium seu aërem sua præsentia movere, & candelam accensam proportione debita imagines in charta delineatas circumducere, & procul dubio susurrationem quandam cum humido suæ lucis medio seu vehiculo habere; prout strepitum colligere possumus, quem flamma cum aëre miscet; sed quoniam grossis nostris auribus talia audire, aut saltem audita intelligere negatur, prorsus ea stultè rejicimus, cùm, teste *Salomone* omnium sapientissimo, in loco superiùs allegato, *anima mentis secreta percipere non possit, nisi adsit illuminatio ab alto.* Atqui nos persuadere nobis non possumus res ullas verè esse; nisi videamus eas, & cum *Thoma* illa non credimus, quæ non tetigimus. Nónne ex radiorum Planetarum & stellarum applicationibus, videlicet ex sextili, quadrato, trinóve aspectu, similiter ex oppositione & conjunctione mirabiles in hæc inferiora effectus infundi, quotidiana experientia edocemur, ac si esset quædam luminis cum lumine de rebus, quæ in terra actæ fuerunt, vel de præsenti aguntur, consultatio: At stulti exertissimè solent clamare hæc deridendo; Quid nobis cum cœlo & stellis? Ingrati homines, qui suorum parentum cognitionem & agnitionem respuunt, & impudenter rejiciunt, rebelles contra Deum Creatorem suum, præstantissimum machinæ ejus ornamentum nullius usus, & penitus inane esse existimantes. Quid denique est vestra corporalis locutio, nisi proportionalis mentis discursus, instrumento corporali per sonum & tonum sensibilem ita expressus, ut corpora aliorum, mediantibus eorum animabus, mentis locutoris intentionem intelligere queant, nec corpus tales sonos recipiens ea distinguere potest sine sua anima rationali? Anne igitur vultis, ut hujus sermonis intentio sit ab anima, tanquam motore, vel ab instrumento? Ratione igitur indignissimus erit censendus, qui animarum communicationem negaverit, cùm luces sint longè subtiliores, excellentiores & rationabiliores, quàm lumina seu ignes, qui vivaciter in hæc inferiora agere observantur, imò verò luminum & radiorum stellarium actus (aspectus admirabiles & prægnantes facientes) multis gradibus superant animæ luces, quatenus mentem pro duce habent; imò quidem etiam anima humana in eo Angelis æquiparanda est, quorum communicationem & discursum intuitivum ad invicem, nec ullus Philosophorum, nec Theologorum, cùm idem istud in propheta Danielis & alibi inveniatur, negabit. Quibus exactè consideratis luculenter apparebit, animas humanas inter se, alias cum aliis, virtute radii divini communicationem & irradiationem sive aspectum similem, qualem non habent nonnulla stellarum cœlestium lumina cum luminibus aliarum stellarum, & quod ipsæ ad invicem susurrum spiritualem, seu discursum intuitivum miscere dignoscantur, non minus quàm ipsi Angeli, qui suo more ad invicem loquuntur. Hinc etiam oritur mirabilis animæ humanæ potestas in re Geomantica, videlicet in furti detectione,

Digitized by Google

ne,& de morte aut vita alicujus longè distantis,declaratione. *Quemadmodum ego ipse quondam Oxoniis degens à Domino Cox,quodam amico meo interrogatus de fratris ejus in Hibernia bellum sequentis seu militantis,valetudine, virtute animæ meæ,pacata & non perturbata,sed ad hoc negotium omninò intenta,manum meam tali modo gubernatam vidi,ut facta punctorum projectione & figura Geomantica constructa, per animæ meæ informationem indicarim fratrem ejus in bello fuisse peremptum,atque vulnere à tergo confossum,quod quidem,uti prædixi,eventus docuit. Nam telo per dorsum trajecto vulneratus,& tandem inde mortuus fuerat.* Sed quoniam de admirabili hujus scientiæ operatione suo loco alibi tractabimus, ubi eam verissimam animæ scientiam esse declarabimus, hoc loco illa omittemus. Cæterùm accidit etiam nonnunquam, impedito quadantenus isto animarum aspectu, vel per nimiam ab invicem distantiam, vel etiam per illuminationis divinæ defectum & debilitatem,ut ipsæ animæ aliquantisper relinquant corpora sua quasi mortua atque evolent,quousque iis per radiationem anima personæ absentis,de cujus salute aut negotio agitur, occurrat; quemadmodum solet frequenter illis in *Biarmia* evenire,quorum mentionem facit *Olaus Magnus* in sua Historia;quod videlicet,*cùm quis ipsos adit,ut de statu amici procul absentis eos consulat,soleant duo hujus conditionis & farinæ homines in conclave quoddam ingredi,& quod illic foribus occlusis, alter eorum,serpentem æneum manu una tractans,& altera marculum tenens,serpentem istud marculo suo,mussitationibus magicis intermixtis percutiat: Quo facto,de repentè alter,veluti privatus anima,in terram concidit,& deinde post bonam temporis intercapedinem,revertente in corpus ejus anima,ad pristinam vitæ suæ sanitatem & integritatem rediens,surgit,& statum ac valetudinem personæ in remotissimis locis degentis reverà narrat.* In *Chronicis* etiam *Gallicis* invenimus,*quod Rex quidam,nomine Gontranus, in venatione fortè fortunâ à venatorum societate digressus,& unico tantùm amico comitatus sub magna quadam arbore defessus recubuerit,& tandem capite in gremium istius comitis sui reclinato,placidè obdormiverit: Interea temporis dormiente rege hic ejus comes percepit,animalculum quoddam ex ore Regis egredi valdè tenue,& ex aëre vix visibili conflatum; Cujus ille motionem & viam diligenter observans,deprehendit illud versus parvum quendam torrentem deproperare,& anxiè ibi transitum quærere per tutum aliquem vadi locum. Ipse igitur surgens,gladiumq; suum evaginans,illum utrique ripæ imposuit,atque ita quasi pontem aliquem stravit;per quē in continenti animal istud ad ulteriorem aquæ partem properavit,& in foramen sub montis pedem ingrediens,ibi non diu manens,per eandem viam rediit,& in corpus Regis iterum est ingressum. Accidit autem, ut Gontranus ultro expergefactus narraret huic comiti suo,omnia ea sibi in somnio occurrisse,quæ comes iste regius in animalculo seu animalis quasi idea viderat;videlicet indicavit,se per somnium valdè fuisse in transeundo flumine turbatum,& tandem invento ponte ferreo securè transivisse vadum,atque tum in speluncam quandam sub monte immenso ingressum,invenisse ibi thesaurum incomparabilem: Unde,audita comitis sui de animalculo relatione,per speluncam in montem ingressus est,& thesaurum ibi ingentem adinvenit.* Verùm enimverò,ut Spiritus supremus suas impressiones divinas fortiter in animam humanam infundit, ibi his majora perficiuntur; & quidem etiam non egredientibus è corpore,animæ viribus,sed integrè manentibus. Sic *Divus Paulus se in tertium cœlum raptum fuisse fatetur*: sic Prophetæ sancti secreta aliorum etiam in longè dissitis locis percipere,& oculis quasi mentis,seu animi divini radiis,veluti sancto quodam splendore & charitate videre consueverunt,quemadmodum in multis sacrarum Scripturarum locis uberrimè demonstratur.

CAP.

CAP. X.

Quòd mentis, ex illapsi divini Spiritus afflatu, illuminatio, sit causſa prophetiæ.

VAticinium *ſive Prophetia*, juxta veterum Philoſophorum opiniones, *eſt, qua homines ordinis vitæq; ſanctioris perciti, tum rerum præſentium cauſas eliciunt, tum futurarum etiam eventus prævident.* Voluerunt que Sapientes hanc oraculi virtutem vel à Diis vel à Dæmonibus in homines deſcendere, quippe à quibus ſpiritum hunc divinum afflatum atque infuſum tradiderunt. Quorum quidem ſententia à verbis ſacrarum Scripturarum non multùm diſcrepare videtur. Nam *Deuteronom.* 13.1. hæc ſcribuntur: *Si ſurrexerit in medio tui Propheta, aut qui ſomnium vidiſſe ſe dicat, & prædixerit ſignum atque portentum*, &c. *non audies verba illius Prophetæ vel ſomniatoris, quia vos tentat Dominus Deus veſter.* Similiter: *Qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi, ut diceret, aut ex nomine aliorum Deorum, interficietur. Deuter.* 18.22. Unde conſtat, quod per Deos Philoſophi Ethnici intellexerint idem, quod ſacra Biblia per *Jehovam*, ſeu perſonas in Trinitate, ſeu Deum unicum, ſolum & verum: & per Dæmones idem, quod Scripturæ ſacræ *per Deos alienos.* Et tamen videmus etiam, intelligentias illas talia portenta edere non poſſe, niſi permiſſione divina cùm à Deo, tanquam à ſummo fonte, omnis ſpiritus divinus affluat & non aliunde. Unde dixit Jehova: *Non audietis verba ſomniatoris ſeu Prophetæ, quoniam vos tentat Deus veſter*; ac ſi dixiſſet; *Miniſtros ſuos excitavit ad vos tentandos.* Nam ipſe Satan contra Dei permiſſionem nihil poteſt, ut in hiſtoria *Jobi* declaratur, & per hæc verba Prophetæ *Michææ*, 3. *Reg.* 22. *Vidi Dominum ſedentem ſupra ſolium ſuum, & omnem exercitum cæli et aſſiſtentem ſupra ſolium ſuum à dextris & à ſiniſtris, & ait Jehova: Quis decipiet Achab Regem Iſraël, ut aſcendat, & cadat in Ramoth Galhad? Et dixit unus verba hujuſmodi, & alius aliter. Egreſſus eſt autẽ ſpiritus, & ſtetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum*, &c. *Egrediar, & ero mendax in ore omnium Prophetarum ejus. Et dixit Jehova: Exeas, decipies enim & prævalebis*, &c. Unde manifeſtum redditur, quod prophetiæ nullæ abſq; Dei permiſſione fieri poſſint, & quod ſpiritus Prophetiæ procedat vel immediatè ab ipſo Deo, vel mediatè ab aliqua intelligentiarum ſeu ſpirituum ejus; qui itidem agunt vel ſpiritu mendaci ad punitionem peccatorum, vel ſpiritu prodigia & ſigna vera nonnunquam producente ad tentationem. Sed prophetiæ omnes à Deo immediatè procedentes ſemper veræ ſunt & infallibiles, quoniam *nullum ex verbis Dei in terram vanè cadere poteſt.* Unde 1. *Samuel* 10.5. *Prophetæ fidelis ſignum eſt, cum nullus ex ſermonibus ejus cadit ad terram.* Et Deuter. 18.22. *Si Propheta in nomine Jehova prædixerit, & non evenerit, hoc Dominus non eſt locutus.* Sed his relictis ad inſtitutum redeamus. Vaticinatio hæc fit ſecundùm *Platonicos* propter ſuperiorum animorum in noſtros deſcenſum ſeu influentiam, quam illapſiones vocant. Et *Merc. Triſmegiſt.* eam vocat *Dæmonum ſenſus & Dæmonum animos*, quos *Euridas* & *Pythones* veteres dixerunt, hominum ingredi corpora ſolitos & eorum uti vocibus ac linguis ad futurorum prædictiones: Hujuſmodi fuerunt fœminæ illæ *Pythonæ*, quę Spiritu divino percitæ & extra ſe quaſi raptæ, ac ſupra oraculi tripodem, juxta antrum ſitum, ſtantes, oracula Apollinis, prophetico more, voce audaci proferebant, quemadmodum apud *Diodorum Siculum* & alios legitur: Hujuſmodi ſpiritu poſſeſſas fuiſſe decem illas *Sibyllas* teſtantur auctores, quæ multa de Deo Chriſto carminibus ſcripta poſt ſe reliquiſſe feruntur. Et *Merlinus* ille *Angliæ decus ſempiternum*, cujus ſimi-

Digitized by Google

lem Europa nunquam ulla ætate produxit, virtute hujus ſpiritus divini, multa expreſſit mirabilia, atque de rebus Angliæ futuris more mirabili prophetavit, non ope & virtute Diaboli, ut ſtulti referunt, ſed Spiritu vero; quippe qui veriſſimo Prophetæ argumento ſuprà deſignato præditus fuit; quoniam ſcilicet nullum quaſi ex verbis ejus cecidit in terram. Prophetarum enim verorum verba à Deo diſponuntur, imò verò Spiritus Dei in Prophetas ingrediens, eorum linguis & vocibus, tanquam inſtrumentis ſeu organis ad ſuam voluntatem futuram hominibus publicandam, utitur. Atq; hinc eſt, quod Propheta non poſſit tranſgredi præſtitutum Jehovæ, faciens rem bonâ vel malam, ut *Num.* 24. 13. habetur. Nã *Propheta illud fatit, quod dixit ei Jehova, & nihil præterea. Nu.* 22. 2. & 20. Quod autem *Platonici* dixerunt, vaticinium fieri ſpirituum ſeu animorum illapſionibus & deſcenſu in animos noſtros, hoc idem quoq; confirmare videntur ſacræ Scripturæ multis in locis: Nam de *Balaamo* dictum eſt; *Adfuit ei ſpiritus Jehovæ viro ſcilicet aperto oculis, qui viſionem Omnipotentis vidit excidens, ſed retectus oculis*, id eſt, donato luce ſpiritus divini. *Et excidens*, hoc eſt, extra ſe raptus, excidentibus ſenſuum facultatibus: quæ ratio eſt videndi viſiones Dei. Sciendum eſt igitur, quod juxta Philoſophos, tria ſint vaticinationis genera, triplici Spiritus divini in homine actione diverſa diſtincta: videlicet *Furor*, *Raptus* ſeu *Ecſtaſis*; ſub qua viſio comprehenditur & ſomnium. Atque hoc idem ex ſacris *Num.* 12. colligimus; ubi declaratur, quod *Prophetis ſe notum facit Jehova, aut per viſionem, aut per ſomnium eos alloquendo*; prout etiam exemplis infinitis ſacrarum Scripturarum illud comprobatur. Similiter Prophetas illos pellit iſte ſpiritus inſano atque furioſo, quoad nos, more. Nam legitur 1. *Sam* 19. 24. de *Saule: Exuens autem ille veſtes ſuas Prophetico more agebat, ipſe coram Samuele itaque excidit nudatus tota die & tota nocte.* Similiter ad ampliorẽ Spiritus Dei illapſionis probationẽ dixit *Samuel* ad *Saul* 1. *Sam.* 10. 5. *Et irruet Spiritus Jehovæ ſuper te, at Prophetes cũ iis, & mutaberis in virum alium.* Permultos etiam alios locos ex ſacris literis hîc demonſtrare poſſemus Spiritus ſancti deſcenſum & infuſionem in viros vitæ piæ, ſed quoniam illi neminem in ſacris bene verſatum latent, hoc loco eos prætermittendos cenſemus, ut ad intentionem noſtram properemus. Illa igitur, quæ jam dicta ſunt, poſuimus noſtri diſcurſus fundamentum, quò melius poſſimus ſecundùm intentionem noſtram explicare mentis divinæ in hominibus poteſtatem & immenſam ejus cum Spiritu Jehovæ familiaritatem, atque ita demum producere rationem prophetiæ & veræ rerum futurarum prædictionis. Atqui prophetiam veram ſolo Spiritus divini beneficio fieri & provenire docemur *Num.* 11. 25. Quod etiã prophetiæ per ænigmata & ſimilitudinẽ nobis Deũ expoſuerint colligimus, *Num.* 12. 7. Quomodo autẽ hæc fiant, breviter pro captu ingenii noſtri explicabimus. *Mercurius* dicit, *mentẽ eſſe ipſius Dei eſſentiam*, ſeu ab eſſentia Dei nequaquam diviſam, ſed illi potius eo modo connexam, quo Solis corpori lumen. Imò verò dicit, hanc mentem in hominibus ipſum Deum eſſe, atque idcirco ex hominum numero quoſdam eſſe Deos, eorumque humanitatem divinitati quàm proximam exiſtere; non multum ſcilicet in eo diſcrepans ab *Eſaia* Prophetæ opinione, cujus verba ſunt hujuſmodi: *Annunciate nobis, quæ futura ſunt, & dicemus, quia Dii eſtis vos. Divus Paulus* etiam, cum *Xiſto Philoſopho* conveniens, *animam vocat Dei templum.* Et *Platonici* dixerunt, Spiritus ſeu animos Deorum deſcendere in animos hominum; ac ſi dixiſſent, radium divinum ſeu mentem aut Spiritum ſacroſanctum (quem *Mercurius vocavit Deum ignis & ſpiritus numen*; atque alibi, *ſpiritum intellectualem*, & alibi. *ſpiritum igneũ, cujus ſpiritus divini flatu primum mundi mobile vehi atque circumduci aſſerit*) in animam humanam deſcendere, & ſeipſum cum mente ab eadem ſtirpe derivata conjungere. Qua quidem ſuperiorum connexione & unione, anima ita illuſtratur fulgore

gore divino, ut ex se quasi rapta hominem reddat alium, quàm fuit antè, juxta illa superiùs allegata *Samuelis* verba: *Et mutaberis in alium virum*. Videmus quidem communi experimento, quod solaris virtus ovi testam, spiritu seu rore Majali repletam, sursum elevare possit: Quantò magis igitur poterit hic splendor illustrans spiritum humanum, cranii testæ inclusum, spiritualibus suis radiis in altum elevare? cùm tanta sit hujus numinis divini efficacia, ut hominis oculos, lapsu Adami clausos, reddat apertos & habiles ac idoneos ad videndam visionem Omnipotentis, atque ita aures ejus spirituales dilatando, reddat eum capacem verbi, ita *ut audire possit & intelligere sermones Dei fortis & noscere notionem Excelsi*, ut Num. 24. 15. 16. Est enim *talis anima*, juxta *Mercurii sermonem Pimand.* 11. *mente Deoq; plena, quam Platonici* reverà *stantem & non cadentem* vocaverunt. Sed *perpauci sunt*, inquit *Mercurius Trismegistus, qui hujusmodi mentem lustrare exuberantem adepti sunt*. Nam *cùm mens hujusmodi influit in sanctam animam, extollit illam ad veræ sapientiæ lumen*, ut ipse testatur *Pimand.* 10. Et alibi inquit: *Quicunque hac natura divina fulti sunt, secundùm operum comparationem pro mortalibus immortales habentur, intelligentia suâ cuncta complectuntur, quæ in terrâ sunt, & quæ in mari & si quid est præter ea supra cœlum, atque adeò seipsos erigunt, ut ipsum quoque bonum intueantur Pimand.* 4. Et quod amplius est, præterita & futura ac præsentia longè à nobis distantia in speculo hoc divino virtute luminis illustrantis cernimus. Hinc dixit *Balaam* Num. 24. 17. *Video illud, non tamen nunc; contemplor illud, sed tamen non propinquum*, &c. Præterea etiam præsentiâ hac divinâ fiunt, & eduntur multa miracula à Prophetis; Unde innuere videtur *Jamblicus*, quod divinitus afflati non vivant ipsa vita animali seu naturali, sed quod totus eorum actus sit ipsius Dei, à Deo simpliciter dependens, & à Deo peractus in mente vel anima simpliciter, ut in instrumentis ab omni motu proprio vacantibus: Atque hanc esse rationē asserit, quod multi ex Prophetis admoto igneō uruntur, ignem videlicet repellente Deo intus afflante: Cujus quidem verba etiam sacris Scripturis in historia *Schadrach, Mesach & Habednego* confirmantur *Dan.* 3. Nonnulli etiam, quamvis comburantur, nihil tamen sentiunt, nec pungentia percipiunt, nec rodentia, vel ulla tormenta. Præterea concludit, Prophetarum actiones non esse humanas, quoniam per invia vadunt. Sic *Petrus* portam carceris clausam penetravit. *Christus* ambulavit super undis maris. *Moyses* per ignem in præsentiam Dei ferebatur: Et *Elias* igneō curru in cœlum elevatus est: *Moyses* per mare rubrum, *Josua & Elias* per flumen Jordanum transiverunt mirabiliter. Quæ etiam omnia *Jamblicus* narrat *sacerdotem in Caraballis egisse*. Quibus arguere videtur, Prophetas tempore eo, quo inspirati sunt, nec vitam humanam vivere, nec animalem sensibus impetuque utentem, sed divinam, & quod anima eorum otietur, quoniam Deum ibi esse dicit pro anima & movere, tanquam animam excellentiorem. Sed his *Jamblici* rationibus astipulari penitusque adhærere non possumus: quin potius animam humanam in homine inspirato ita se habere, & tali ferè motu movere putamus, quali Planetæ ab ortu versus occasum motu naturali dicuntur. Namque ut primum mobile, teste *Mert. Trismeg.* raptim Spiritus divini flatu fertur ab oriente versus occidentem, & tamen motus stellarum naturalis ab occasu in ortum non tollitur seu extinguitur; sic etiam res sese habet in Microcosmo, numinis divini afflatu concitato. Etenim Spiritus divinus procul dubio, menti quasi primo mobili conjunctus, rapto quodam motu rotat molem humanam; ita quidem ut Microcosmus totus videatur taliter moveri, & circumduci atque agitari hoc motu rapto, quatiter totus Macrocosmus ad motum primi mobilis circumrotatur; dum tamen interim nihilominus in Macrocosmo sphæræ planetariæ, & in Microcosmo anima media, quæ est de natura stellarum, suo motu proprio movere dignoscuntur, licet propter violentiam

contrariæ cogitationis apud nos haudquaquam movere percipiantur. Mens igitur seu Spiritus divinus internus, cum spiritu divino externo & divinitus infuso conjunctus, hominis sphæram intellectualem movet contra motum sphæræ animalis, quæ ab anima media ducitur; atque ita, licet anima quiescere videatur, motu tamen suo proprio movetur; sed Spiritus cum mente Dominium habens, tum super animam, tum super corpus, rapit totum hominem viventem ad visionis divinæ contemplationem, ipsamque animam unit secum, statumq; humanum ad tempus relinquere facit, & divinitati eam connectit, secundùm illum *Samuelis* sermonem suprà allegatum: *Et mutaberis in alium virum, quàm fuistiantea*, &c. Videmus etiam, quod candela accensa, & solaribus radiis exposita propter glorioſum Solis splendorem videatur virtutem suam penitus amittere, ita quidem, ut lux ejus, quasi submersa Solis gloriâ & claritate oculis humanis non appareat, dum tamen reverà tale lumen est, quale erat antea, & in actione ac virtute sua non diminuitur, sed potius calor & actus ejus virtute Solis exaltatur. Sic etiam res sese habet cum anima inspirata. Nam si secundùm *Jamblici* sententiam anima humana cum mente omninò ab actione vacaret, aut etiam in corpore penitus quiesceret, necessaria utique consequentia corpus illud discedente rursus spiritu isto divinitus infuso, maneret inanimatum, aut totaliter etiam actionis virtute orbatum, quoniam lucis & actus primi proprietas est, ut vel semper agat, vel etiam, ubi non agit, esse desinat. Imò verò potius sequitur, quod majoris actus & splendoris præsentia & illustratione agat, atque adeò promptiùs etiam, quoniam vis unita solet esse fortior. Proinde contra hasce *Jamblici* rationes, necesse est, ut Prophetæ inspirati actio non solum procedat à Deo seu Spiritu divino, in eum extraordinariè infuso, sed ut etiam ipsa anima cum mente, quasi rapta Spiritus divini præsentia, motu naturæ incognito, corporique alieno & non solito concitetur. Unde nulla hujus motionis ratio ab anima & sensu percipitur, animæque potestates sursum evectæ, inferiorum obliviscuntur, & superiora Dei mysteria, sensu intellectuali raptæ, contemplantur. Pia ergo anima mentem ad se allicit, mensque pium suum vehiculum amplectens, & splendore divino illud fovens, magnetica suæ divinitatis virtute radios ad se divinos, divino Spiritu refertissimos attrahit, ut eorum pulchritudine, & dotibus animam illam pro merito remuneretur, atque ad viam cœlestem à terrena deducat, juxta illud *Merc. Trismeg.* dictum *Pimand.* 10. *Anima bona, cùm omnia habuerit virtutis pietatisq; mandata, certè aut Deus aut mens efficitur.* Hîc igitur diligenter observare debemus, quòd miraculosa Prophetarum opera non fiant aliqua virtute vel stellarum vel illius portionis animæ humanæ, quæ ab iis derivatur, uti nec ab ipso corpore, sed mera & libera Dei potestate. At, *si quis fortè dixerit*, animam mediam posse causam esse immediatam hujusce virtutis seu muneris divini, *demonstrabimus* argumento inviolabili, rem aliter sese habere. Nam, cùm hæc animæ mediæ portio, unico homine comprehensa, & caduco corpore obumbrata sit, impossibile est, ut habeat ad divinum opus potentiam aut virtutem satis efficacem. Unde patet, quòd, si quis sit divinitus inspiratus, sequatur exinde, eum habere beneficium divinum, illustratione sancta desuper influente, per quam & actionis Dei videtur esse particeps. Nam si opera divina essent ab anima, sequeretur, animam esse naturâ & virtute propria compotem sapientiæ & divinitatis; & per consequens, etiam omnem aliam animam habere eandem divinitatis proprietatem. Atqui omnis anima longè à tali virtute abesse dignoscitur. Nam, quæ perfecta videtur esse anima, illa respectu divinorum est adhuc imperfecta. *Quare non anima* (ore *Jamblici* jam mihi uti liceat) *ut prima motrix, sed divinitas est causa promovens ad divina opera.* Quod quidem nisi esset, frustranea foret religio, quoniam absque Dei cultu compotes essemus divinorum

Digitized by Google

rum operum, si scilicet opera divina ab animæ mediæ virtute immediatè promanarent. Ex his igitur constat secundùm nostram intentionem, quod animæ humanæ portio media omnem suam vim & essentiam acceperit à luce intellectuali; quemadmodum medii cœli lux suum decus accepit à luce externa cœli empyrei; quæ & ipsa suam gloriam à splendidissimo unitatis fonte mutuata est. Et per consequens certum est ipsam suum bonum à mente & cœlo spirituali accepisse. De hoc autem subjecto verba plura hoc loco non faciemus, quoniam *de Vaticinio Tractatum integrum inferiùs publicare* constituimus.

CAP. XI.

Quomodo homines virtute mentis illuminatæ, seu inspiratione divina, non modò res in longinquis & dissitis locis actas percipere, sed etiam secretas hominum procul absentium susurrationes intelligere, & mira atque ineffabilia præstare possint?

VIrtute mentis divinitus inspiratæ, vel spiritus divini ab alto emissi & menti humanæ uniti possibile est omnia omninò miracula, quæ cor humanum concipere, aut imaginari ulla ratione potest, perficere & expedire, quoniam omnes virtutes seu potestates, quæ in mundo ejusque creaturis reperiuntur, in Spiritu sancto comprehenduntur, & in eo manent. Hinc igitur miraculosæ illæ Vatum seu Prophetarum operationes, quarum respectu illi in Scripturis sanctis appellantur *viri aperti & retecti oculis. Num.* 24. Et communiter *Videntes* dicti sunt, sic 1. *Samuel.* 9. 9. *Eamus ad Videntem.* Et ibidem. *Estne ille Videns.* Similiter, quod viri hujusmodi Dei seu divino Spiritu afflati appellentur *Videntes* 1. *Chron.* 19. 29. *&* 2. *Chron.* 12. 15. &c. Nec mirum, cùm non modò futura prævideant (unde inquit *Balaam Num.* 24. *Video illud non tamen nunc; contemplor illud, non tamen propinquum*) sed etiam præsentia, quæ in remotissimis & longè dissitis locis aguntur, sic *Jahaziel* de longè Ammonitas & Moabitas in summitate torrentis, qui est contra solitudinem Jeruël, castra sua posuisse apertè conspexit, regemque Josaphat & totam Judæam admonuit, ut contra eos ascenderent & pugnarent. 2. *Chron.* 20. Similiter *Elizæus* secreta regis Syriæ, contra Israëlem pugnantis, detexit; imò quidem vidit eorum actiones, & cognovit eorum consilia, quemamodū legitur 4. *Reg.* 6. Atque hæc omnia & infinita alia miracula præstiterunt virtute & assistentia Spiritus divini, in cujus splendore, oculos eorum dirigente, res gestas in dissitis locis conspexerunt, & mediante Spiritu castissimo & politissimo, etiam voces & sermones atque consilia hominum in remotis ab illis locis degentium, non secus, ac si in propinquo essent, audiverunt & intellexerunt. Ea sanè, quæ impossibilia videri non possunt illis, qui seipsos rectè cognoscunt. Nam qui hominis interni virtutem ritè considerabit, utpote ex anima media, tanquam subjecto, & ex mente, tanquam forma divina constituti, percipiet, virtute mentis posse res adhuc magis arduas ad optatum finem perduci, cùm ejus potestas tam latè sit expansa, ut etiam Spiritus illam comprehendere nequeat, sed ubique & in omni loco adest, & tamen est incomprehensibilis, quatenus est de essentia Dei. Hinc ergo *Merc. Trismeg.* dicit, *hominem hac Dei natura fultum, intelligentia sua cuncta complecti, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & si quid est, præter ea supra cælum, atque adeò seipsum erigere, ut ipsum quoque bonum intueatur.*

tur. Nam videmus in communi experientia, quod si mentis nostræ aciem convertamus Romam, in continenti nobis, ut vel maximè etiam quoad externum hominem in Anglia maneamus, offerat sese persona, & locus vel res antea illic coram nobis acta, ita, ut desubitò, & quasi in ictu oculi eam contueamur, &c. Atque sic etiam in locis quibusque remotissimis, videlicet in Judæa, &c. Imò verò simplicem humanæ mentis radium contemplatione seria ad ipsum Deum erigimus. Quid ergo perficiet hæc admirabilis essentia, si illustretur divino Spiritu, à quo, tanquam Dei radio, priùs promanavit. Sed profectò corpus humanum tam lethale & præstigiosum est animæ sine hujus gratiæ divinæ influxu, ut, quæ videntur animæ, non sint, & quæ revera sunt, ei non videantur. Unde fit, ut totus homo non illuminatus tali Spiritu, rapiatur fallaciis. Imò verò quilibet sensus exterior, circa propria objecta fallitur: multò magis igitur interior, qui carnis umbraculo circumquaque tegitur. Idque videtur *Proclus* confirmare hisce verbis: *Materia*, inquit ille, *omnia habere videtur, cùm nihil revera possideat.* Hinc fit, ut homines carnales sint ita diffidentes & increduli, eaque prorsus negent, quæ sensui non sunt subjecta, deridentes philosophiæ, internam hominis naturam describentis, veritatem, & ipsos naturæ mysticæ ac spiritualis scrutatores. Neque enim, quæ non viderunt, aut cum *D. Thoma* tetigerunt, ulla ratione admittere volunt. Nam ut homines Spiritus divini præsentia illuminati solummodò spiritualia respiciunt, corporalia autem omnia, pro falsis & nugatoriis ea habendo, aspernantur, sic etiam vice versa, homines mundani & circa sensum duntaxat occupati spiritualia pro chimæris & præstigiis habere solet, corporalia verò & sensibilia pro infallibilibus, atque ita decipiuntur. Cujus certè rei rationem luculenter nobis declarat *Salomon. Sap.* 9. his verbis: *Cogitationes mortalium timidæ & incertæ providentiæ nostræ. Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam & terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem & difficilia æstimamus, quæ in terra sunt, & quæ in conspectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam & miseris Spiritum tuum sanctum ab altissimis*, &c. Ex quibus patet, quod homo externus non possit fieri internus, nisi divina illuminatione illustretur. Unde ex dictis in 1. *epist. Joh.* percipimus *alium esse filium mundi, & alium filium Dei*, & quod filius Dei non debeat mundum aut tenebrosos ejus actus percipere, quoniam mundus non cognoscit Dei filios aut ejus actus. At verò nunc rationem adducemus, cur inspirati virtute & præsentia Spiritus divini, ejusque conjunctione & unione cum mente hominis interni possint hominum non præsentium voces & susurrationes secretas elicere & percipere. Spiritus sanctus disciplinæ, licet ubique per orbem universum se expandat, omnibusque rebus virtutem, motum, actionem, sonumque & ipsam vocem tribuat; non tamen suo auxilio omnibus adest potenter, sed solis iis, quibus Deus eum ex clementia sua abundanter concedit. Nam in nonnullis simpliciter adest ad vitæ functionem, aliis duplici proportione & nonnullis triplici, &c. Unde varia oriuntur Spiritus illius dona à *Divo Paulo* recitata. Hic, inquam, Spiritus sanctus abundanter à Deo in nonnullos inspiratus, hominem, in quem effunditur, voces quaslibet animalium pro placito audire & intelligere facit, eò quòd ipse est causa productionis sonorum vocalium: Unde, cùm super Apostolos in forma ignis cecidisset, ipsos reddit in qualibet lingua peritos: Narratque *Philostratus* Apollonium Tyaneum virtute quadam divina avium garritum & loquelam seu vocum istarum significationem intellexisse. Imò verò hic Spiritus divinus, spiritum universum gubernans, & per ejus membra universa expansus, narrat homini, in quo habitat, & quasi resonat ei easdem voces & tonos, qui in locis remotioribus audiuntur: Nec quidem impossibile hoc videbitur sapienti, cùm ipse *Apostolus*

Paulus

Digitized by Google

Paulus, se virtute istius Spiritus *raptum fuisse* dicat, *in cœlum tertium; ubi se mirabilia vidisse, & verba ineffabilia audivisse fatetur.* Videmus etiam familiari exemplo, quod flamma ignis accensi nocturno tempore longè lateque videatur; idque in constanti & è vestigio fieri novimus sine ulla medii resistentia. Docemur etiam experientia in filo, in longum aërem protenso, quod si unica ejus extremitas percutiatur, altera etiam opposita ad illius ictum vibret. Sic etiam superior chordæ musicæ fortiter intensæ pars unica percussa totam chordam resonare sonosque edere faciet. Quid ergo præstare non poterit lumen luminum, & spiritus spirituum vivacitate sua divina, tam in multiplicatione unius vocis per infinitum aëris spatium ab uno ad alium, quàm in visione rei per remotam locorum dissitorum distantiam? Hæc omnia pauciſſimis verbis innuere videtur Sapiens. *Sapient.* 1. hujusmodi sermone: *Benignus est Spiritus sapientiæ, & non liberabit maledictum à labiis suis, quoniam renum illius testis est Deus, & cordis illius scrutator est verus & linguæ ejus auditor; quoniam Spiritus Domini replevit orbem terrarum, & hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis; propter quod, qui loquitur iniqua non potest latere,* &c. His igitur consideratis evidens est, quòd, cui Spiritus divini præsentia copiosè conceditur, illi & vocis & visionis scientia detur, secundùm illud *Num* 24. 15. *Balaam auditor sermonis Dei fortis, & noscens notionem excelsi, visionem Omnipotentis videt excidens, sed retectus oculis,* &c. De aliis etiam miraculis ex hujus Spiritus illuminatione dimanantibus, multa passim in sacrosancta Scriptura legere & percipere licet; quæ omnia hoc loco recitare lectori, forsitan tædiosum foret & supervacaneum videretur.

V TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER VIII.

De Microcosmicæ animæ mediæ actu in corpore.

CAP. I.

De animæ vitalis cum spiritus sui ætherei proprietatibus in corpore humano.

QUænam sit portio hæc mundana, animæ humanæ medium constituens, *in libro hujus primo* apertè & luculenter explicavimus; videlicet, quòd in se considerata, sit quasi scintilla lucis animæ mundi à sphæra æqualitatis descendens; quam mundi animam, radium mundanum, naturam rerum, actum secundum, quintam essentiam, vitæque animatorum originem appellavimus; & id quidem, quatenus per se in sua natura, & absque mentis, aut animæ sensitivæ admixtione consideratur. At verò quatenus est media portio per se, tã in mundi universalis, quã humanæ animæ cõpositione, eatenus rectè à *Merc. Trismeg. Pimand.* 12. definitur esse vita mentis vacua, & secundùm esse suum dividitur in materiam, quæ est spiritus purus, & formam, quæ est lux in eo Spiritu, tanquam vehiculo, vecta, & in illum, tanquam in proprium suum passivum, indesinenter agens. Unde forma seu lux illa propriè à Philosophis calidum animati innatum dicitur, & Spiritus hic æthereus humidum radicale vocatur. Hæc duo essentialiter juncta vitam constituunt, & proinde, authore Porphyrio, non moriuntur; atque eorum sola virtute & præsentia quatuor elementa in compositione tanta justitia librantur, & Spiritus hujus ignei vinculis ita ad invicem concordi pace connectuntur, & ad vitales ac symphoniacas motiones ordinantur, ut vita animalis & plantæ, imò & ipsius mineralis compactissimi hinc procreetur. Vinculorum ergò animæ istius violatio totalis mortem & dissolutionem inducit; partialis verò morbum & ægritudinem; utpote quæ nihil aliud est, quàm relaxatio vinculorum harmoniæ cœlestis, & dissensio unius elementi effrænis ac rebellis adversus suos socios natura ei inconvenientes; de quibus posteà

ea. Rationem verò, cur hæc anima in corpus humanum voluntate divina infundatur, duplicem esse demonstrarunt Sapientes. Priorem scilicet respectu mentis, quæ est animæ portio superior. Unde *Merc. Trismeg. Pimand.* 10. *Quoniam terrea fæx mentem adeò divinam susçipere, atque tantum numen partibili confirmatum corpore sustinere nequit, assumpsit mens animam, veluti amictum; quin etiam anima, divina existens, vehiculo Spiritus utitur, Spiritusq; animal totum percurrit*, &c. Atque hanc ob causam à *Paulo & Xisto Philosopho* anima hæc non inepte *templum Dei* appellatur, ut antea dictum est. Vice versa ipsam animam pro labore & officio ejus benedicto infinitis modis remuneratur mens, quatenus illa in hac suum summum bonum habet. Nam anima hæc mente Deoque plena fuit in homine ab origine, ut testatur *Mercurius Trismegistus*, cum sacris Scripturis in hoc conveniens. Hinc evenit, ut, sicuti anima secundùm seipsam est causa vitæ, sic etiam mens cum ipsa conjuncta, ipsaque ei firmiter adhærens, sit causa vitæ piæ, sanctæ, honestæ & beatæ, quæ est vitæ æternæ initium. Atque inde *Merc. Trismeg. Pimand.* 10. utitur his verbis: *Anima humana, non omnis, sed pia beataq; divina.* Et alibi: *Anima bona, cùm omnia subierit virtutis pietatisq; mandata, certè Deus aut mens efficitur.* Præterea anima per mentis præsentiam acquirit scientiam; per acquisitam scientiam ipsi menti seu intellectui similis evadit, ut testatur *Proclus de anima.* Hinc est secundùm *Merc. Trismeg. quod anima menti unita dicitur stans & non cadens.* Atque *Jamblicus* etiam peroptimè animæ corpori inclusæ impotentiam explicat his verbis, ubi simul etiam infinitam illam utilitatem, ex mentis præsentia actui animæ obedientem, indicare & ostendere videtur. Anima humana in una specie comprehensa est, & caduco corpore nimium obumbrata, ideò nullum habet ad divinum opus potentiam efficacem. Si quando verò videmur tale aliquid quodammodò posse, solùm id agimus illustratione divina desuper influente; per quam & actionis divinæ videmur esse participes: Atque alibi hujus rei iteratò mentionem facit in hæc verba: *Quoniam*, inquit ille, *anima, quæ perfecta videtur, ad divina adhuc est imperfecta.* Non enim anima, sed divinitas est ipsa causa operum divinorum; alioquin non esset ad hæc religio necessaria, sed absque Dei cultu compotes essemus operum divinorum, si hæc ipsa animæ fierent potestate. Quibus, ut mihi quidem videtur, evidentissimè demonstravit, mentem primò omnium requiri ad animæ humanæ compositionem, & deinde ipsam animam mediam ab ea suum summum bonum acquirere: nam aliàs supervacanea esset oratio ad Deum pro gratia & illuminatione, si anima vitalis haberet illam proprietatem ex seipsa, atque sic etiam nulla inter hominem & brutum esset differentia. Denique remuneratio animæ quàm maxima est illa, quam à mente accipit, quòd in mentis virtute consistit ejus post mortem resurgendi potentia. Nam ut anima cum suo spiritu fuit in causa, ut mens in corpus descenderet, propter Spiritus ejus inclinationem ad res materiales; sic etiam mens est potestas illa, cujus pennis vivificis anima in suam sedem connaturalem exaltatur. Unde miserrima est illa anima, quæ, mentē negligens, corporali animæ adhæret; nam facta talis animæ & corporis dissolutione, mens fugit propriis alis sursum, & relinquit eam in luto terreno seu hylæ voragine obscuratam. Constat ergo, qualis sit merces seu præmium illud, quod anima media à mente divina accipit pro labore suo, quo eam natura sua instar vestimenti seu munimenti alicujus, mediante Spiritu, texit, & intactam à pessimo corpore conservavit. Restat igitur jam inquirendum, quodnam beneficium, aut qualem gratiam inferior animæ portio seu elementorum filia, aut anima sensitiva huic animæ mediæ soleat rependere pro ejus in se benevolentia, qua non modò cum Spiritu suo descendit, & vitam ac motum ei, corporique ejus secum attulit, sed etiam præterea excellentissimam illam gemmam supercœlestem deorsum

Digitized by Google

ſecum in eam vexit & introduxit. Hæc itaque, licet diſpoſitione ei ſit appoſitiſſima, tantò magis tamen ejus præſentia exaltatur, quanto magis valet animæ mediæ portionem ad ſe allicere, & per conſequens tantò majori ſuperbia inflatur, quantò eminentiorem victoriam obtinet ejus princeps (tenebrarum nempe) adverſus lucis divinæ portionem, illic præſentem & principis luminis imaginem præ ſe ferentem: Hinc fit, ut infima illa animæ humanæ portio tentet primo loco deliciis & voluptatibus mundanis ſpiritum intermedium, quò deinceps poſſit tantò meliùs & faciliùs animam ejus, ſollicitante ipſam hoc Spiritu, decipere. Nónne tentavit hac via ſerpens Evam, fœminam ſeu patientem, ut poſtea Adamum, virum ſeu agentem, circumveniret, in tantum quidem, ut etiam illi amboinde ſint Dei præſentia orbati & privati? Nimirum hac ratione, humida Spiritus natura ſeu Eva, & lux cœli agens ſeu Adam, conſentiendo animæ animalis ſeu ſenſitivæ conſilio & adhærendo ei, perdiderunt mentis divinæ præſentiam. Hinc eorum infortunium & damnum; quod nunquam reparari aut reſarciri potuiſſet, niſi copioſa illa mentis fugientis præſentia, quam à mundi Salvatore & mentis ſecundæ infuſione, in qua Verbum Dei eſt, accepimus. Hinc ænigmatica noſtra explicatio deſcriptæ voluptatis Paradiſi aperta eſt, quam *Tractatu noſtro Theologico-philoſophico de Vita, Morte & Reſurrectione* expoſuimus. Namque Adami anima per copioſam mentis præſentiam ad ſola ſuperiora contemplanda propendebat: Ubi autem illa blanditiis animæ ſenſitivæ, & falſis ac malignis Diaboli inſtigationibus adhærere præeligebat, ibi avolabat mentis portio, & quaſi in locum ejus, mors ſuccedebat; atque ſic itidem quoque denuo, iterata mentis copioſa in hæc inferiora infuſione, in qua Verbum eſt, hominis interni regeneratio, & tam interni, quàm externi reſurrectio ſequitur. Sed jam Philoſophorum authoritatem producemus, loquentium de blanditiis & illecebris animæ ſenſitivæ ſeu idoli, & de incommodo quoque ejus lethali ac infelicitate ineffabili verba facientium. *Merc. Triſmeg.* dicit, *quòd anima, naturæ rerum bonique conſcia, orbata oculis, corporeis ſeſe paſſionibus implicet, & quòd neceſſe ſit, ut mentis oculis circumſpiciat, ne funditus pereat.* Et alibi dicit, *quòd anima impia & corpus amans, in natura propria remaneat, ac ſeipſam nimium cruciet.* Et alibi: *animam propter ejus à mente disjunctionem vocat non ſtantem ſed cadentem*; Sic etiam in ſuo *Pimand.* 10. aſſerit, *quòd anima mentis præſentia deſtituta, nec agere quicquam nec dicere potis ſit, dicitque hanc animam ab anima brutorum nullo modo differre.* Hujuſmodi igitur eſt carnalis & mundanæ animæ ſpes; hujuſmodi animalis animæ ſtipendium, quod vitali ſeu mediæ reddit pro deſcenſu ejus è cœlis; hujuſmodi ejus receptio; hic hoſpitalitatis carnalis finis; hæ ejus divitiæ; quarum effectus nihil ſunt aliud, quàm fraudes, mendacia, præſtigiæ, illuſiones & nihil certitudinis; cùm omnis veritas ſolummodò à mentis radiis & virtute dimanet, ac nullatenus aliunde proveniat. Et certè infeliciſſima fuit hæc animæ ſors, qua, in hujuſmodi obſcuram hylæ abyſſum deſcendendo, tanquam in diverſorium & carcerem obſcurum, ac à ſua dignitate prorſus alienum, & quidem contra voluntatem ſuam, commigravit. Id quod etiam fatetur *Jamblicus* hiſce verbis: *Anima, quæ deorſum labitur, occurrit, trahens ſecum ſigna vinculorum atque pœnarum, materialiumque Spirituum compoſitione ſe gravatam oſtendit, turbationibuſque materiæ diſſimilibus occupatam.* Quam quidem *Jamblici* opinionem confirmare videtur ſapiens. *Sap.* 9. loco ſuprà allegato: *Corpus*, inquit ille, *quod corrumpitur, aggravat animam & terrena habitatio premit ſenſum ſeu animum multa cogitantem, & vix poſſumus diſcernere ea, quæ ante nos ſunt.* Huic etiam, meo quidem judicio conſona eſt *Platonis* & *Procli* opinio, quæ vult, quòd non ſit naturale animis cum corporibus vitam degere, & in generatione verſari, ſed econtrà ſeparari, & quòd immaterialis & incorporea vita potiùs ſit animis conſentanea; ajuntque, quòd

quando

quando in generatione versantur, similes sint hominibus pestilentem habitantibus regionem, & quòd, cùm extra generationem vivunt, similes sint prata colentibus. Hæc ergo est ratio, propter quam *Proclus* in libro suo *de anim. formas omnes in corpore aegrotare affirmavit.* Atque eadem de causa quoque *Porphyrius* dixit, animam, quæ in se semper vigilantissima est in corpore dormire. Hinc etiam dixit *Synesius*, quòd *pars animæ mundanæ gravi nexu sortita sit formã, disjunctaq; à parentibus tenebrosam hauserit oblivionem, cæcis sollicitudinibus terram admirata injucundam.* Quibus omnibus corporis perturbationibus cum inclusa anima affligatur, non est dubium, quin ejus descensus in corporeum hominis tabernaculum sit contra ejus naturam; non secùs quàm ignis dispositio, qui semper sua proprietate superiora petit, cogitur nonnunquam violentia deorsum tendere. Unde ergo est innaturalis ista inter hæc duo extrema conjunctio? Certè à voluntate divina, ut tàm inferiora, quàm superiora ditaret benedictionibus suis vivis; & præcipuè, *ut homo, ad Dei imaginem factus, tam inferiora, quàm superiora intueretur.* Nam animam mediam misit Conditor universalis in hominem ratione duplici: Primò videlicet, quoniam ut *Merc. Trismeg.* verbis utar, *neque terrea fæx mentem adeò divinam suscipere, neque tantum numen partiabili confirmatum corpore sustinere potuit. Assumpsit ergo mens animam velut amictum; quia etiam anima, existens divina, vehiculo spiritus utitur; Spiritus autem animal totum percurrit.* Secundam porrò rationem adducit *Merc. Trismeg. Pimand.* 3. *Anima*, inquit ille, *humana velata est carnis umbraculo, ad cœlestium Deorum discursum suscipiendum, ad opera Dei & naturæ progressus, ad bonorum signa, ad potestatis divinæ cognitionem: portio quædam tributa est ad bonorum malorúmque judicium, ac varium bonorum artificium inveniendum*, &c. Ex quibus manifestũ est, quod anima in sua natura bona sit & utilissima ad hominis constitutionem. Imò verò est media illa natura in animæ humanæ compositione, sine qua duo ejus extrema adinvicem jungi nequeunt. Sed per carnis ad voluptates mundanas proclivitatem & præstigiosas partis sensitivæ illecebras decipitur; atque ita per nimiam corporis opaci obumbrationem tenebrosam, à parentibus disjuncta, haurit veritatis oblivionem, orbataque oculis, corporeis sese curis & passionibus implicat. Hinc *Merc. Trismeg. Pimand.* 10. *Cùm compactum corpus animam in suam molem dispergit atque distrahit, tunc illa oblivioni subjicitur, pulchriq; & boni visione privatur. Oblivio autẽ ipsa improbitas est*, &c. Unde necessariò requiritur ad ejus salutem illustrationis divinæ assistentia; cum sine ea nihil boni aut sancti in hac vita producere queat. Beatus ergo, cujus anima menti divinæ firmè adhæret. Beata anima, quæ voracem hylæ vitans latratum & è terra emergens, saltu levi, mentis alis provecta, vestigia ad Deum dirigit. Beatus Spiritus, qui post corporis fatum & dissolutionem, post labores duros, acerbasque curas terrenas, mentis vias ingressus, cacumen & altitudinem felicitatis videt divina luce refulgentem. Beatus ergo Spiritus cum anima, terque beatus, qui menti fidelissimus constansque perdurat ad finem, namque talis felicitatis poculum prælibabit, & de æterno immortalitatis fructu gustabit. Ne respicias igitur, ô anima mea, præstigiosa carnis & mundi blandimenta, læta te, secundùm propriam tuam dispositionem, ad superiora erigas; sis igne communi nobilior, cujus est semper versus superiora tendere, ac inferiora contemnere & naturali instinctu aversari. Nam cùm sis decorata & pulchra facta imagine & similitudine Dei, sponsata Spiritui per fidem, empta & redempta sanguine Christi, adjuta ab Angelis, comes beatitudinis, hæres salvationis & particeps rationis, quid habes tu ad agendum cum carne, cum sensu & cum mundo? At verò jam de ratione, qua hæc anima cum mente & Spiritu in corpus ex luto conflatum, ingrediatur, paucis agemus.

Digitized by Google

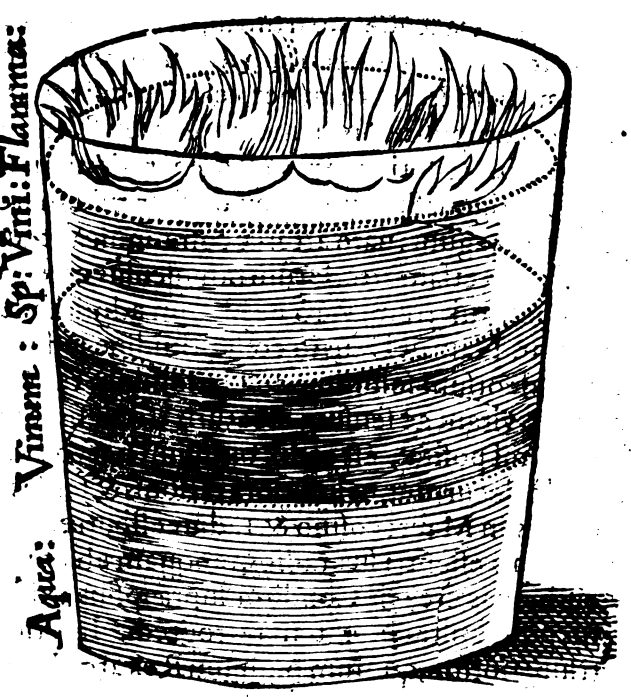
CAP. II.

Quomodo anima media cum ſua Domina Mente, mediante Spiritu æthereo, in corpus infundatur; & de actionum ejus fauſtarum, infauſtarum & mixtarum ratione.

MErcur. *Triſmeg.* aſſeveravit, quòd *Verbum in mentem, mens in rationem, ratio in animam, & anima in ſpirituma, tque hic in aërem, & deinde omnia, per mare aëreum deorſum ſubterlabentia, cum illo & in illo, tanquam ultimo vehiculo, in corpus transferantur.* Nos etiam quodammodò hoc idem probaremus, niſi mentem ipſum Verbi Dei radium putaremus. Nam teſte *Divo Johanne, cap.* 1. *in ipſo Verbo vita erat, & illa vita erat lux hominum,* &c. Unde cùm Jehova protuliſſet verbũ iſtud: *Fiat homo,* &c. tranſiit lutum, manibus Dei præparatum in animal vivens, & virtute ſpiraculi, cum Verbo ab ore ejus egreſſi, productæ fuerunt omnes virtutes humanæ. Atque ita Adamus factus eſt animal rationale, diſcurſu utens ſimul atque vivens. Neque enim credendum eſt illorum figmentis, qui artis pictoriæ periti, Deum in forma hominis externi depingentes, atque ita loco eum circumſcribere non erubeſcentes, comminiſcuntur, ipſum immediatè os ſuum lutoſæ faciei Adami applicuiſſe: ſiquidem os atque membra Dei ubique pro placito ejus divino reperiuntur; imò verò ubique adſunt, & tamen nuſquam circumſcribuntur. Nam ipſe Deus oculis intellectalibus, ubique videtur per univerſum expanſus, omnia ſua præſentia implens, ita ut ſecundùm ſacrarum Scripturarum doctrinã, *terra ſit ſcabellum pedum ejus, atque cœlum ſit ei, quaſi ſolium & thronus.* Unde, quicquid ipſe loquitur in cœlis, illud è veſtigio & in ictu quaſi oculi in terra immediatè completur. Dixit ergo in cœlo ſedens: *Fiat terra, & virtute Verbi firmata fuit terra,* & id quidem in continenti. Dixit etiam: *Fiat homo,* locutus ita è cœlis ſanctis: & deſubitò atque in inſtanti factum eſt, quod præcepit; nam Verbi impreſſio ſpiraculum vitæ per ejus nares infudit, &c. Ut autem mundus dicitur imago Dei atque triplex regionum ejus diſtinctio triplici perſonarum Trinitatis proprietati refertur; unde & primum in creatione locum habuerunt, ſicut in *Tractatu noſtro Microcoſmico* dictum eſt; ſic etiam homo, qui eſt imago mundi, & per conſequens imago Dei, hoc divino & deiformi afflatu accepit. Nactus eſt ergo homo immediatè ad ſuam exiſtentiam virtutem Verbi atque Spiritus Creatoris; & per conſequens particeps eſt eſſentiæ divinæ, non minùs, quàm ipſe mundus particeps eſt Spiritus Domini, qui ferebatur ſuper aquis: Accepit etiam portionem à viſibili Jehovæ Creatoris ſolio ſeu throno, videlicet à cœlo: quippe à quo animam ſuam vivificam eſt adeptus: Ab elementis etiam, in quorum regione ſcabellum pedum Jehovæ ponitur, accepit puritatem formalem, ex qua ejus idolum ſeu pars ſenſitiva fit: atque tandem à terra ſeu centro totius machinæ vendicavit ſibi lutoſum ſeu externum & opacum ſui interni diverſorii ſubjectum. Sic itaque Jehova non aliter inſpiravit in Microcoſmum ſpiraculum vitæ ſexto creationis die, quo ipſe conditus fuit, quam in Macrocoſmum die primo. Conſtat igitur, quòd Verbum à Deo loquente ad hominis divini animalis creationem, quaſi verus ſuperſubſtantialis radius emiſſum & Spiritu ſacroſancto ſtipatum, ac deorſum tendens per Spiritus intellectualis

Digitized by Google

ctualis expansum, pro vehiculo secum rapuerit ejus portionem, & quòd deinceps in medio cœlo ab ejus luce & Spiritu receptum, & cum illis ulterius in aërem regionis elementaris prosiliens, ad postremum in Adami nares intraverit, atque ita ad centrum usque penetrans, cujuslibet mundanæ regionis portionem, pro levitate vel gravitate ejus, in corporis humani regiones introduxerit, eamque in illo mirum in modum disposuerit. Atque sanè experimento infrà descripto edocemur, quod necesse sit, ut mens cum suo vehiculo supremam Microcosmi regionem possideat, cùm ejus in Macrocosmo locus sit cœlum empyreum; & ut itidem quoque pars formalis, videlicet anima media cum Spiritu æthereo, media hominis regione fruatur, videlicet thorace, ad exemplum illud, quo Sol cum suo Spiritu mediam mundi regionem sibi vendicat; atque demum, ut pars sensitiva, igneæ sphæræ contigua, infimum Microcosmi ventrem occupet, uti elementa possident locum mundi inferiorem. Experimentum autem illud est tale. Impleatur aqua pars vitri quarta, cui artificialiter superinfunde vinum rubrum, ita ut superinnatet aquæ, uti fieri potest mediante crusta panis, atque ita capiat vinum istud secundam vitri quartam, deinde suaviter ei arte offunde optimum Spiritum vini, ut itidem ille superinnatet vino priori, & impleat ea ratione tertiam vitri quartam, quo facto accendatur Spiritus iste, ut ardeat: Ita hoc experimento demonstrabitur, qualiter ætherea natura natet super aëre seu elementari, uti vinum super aqua, atque tum posteà, qua ratione natura empyrea superinnatet æthereæ & Spiritus denique igneus empyreæ, ut in demonstratione sequenti.

Ex hisce igitur colligendum est, quomodo hæ naturæ in homine se habeant, videlicet Spiritus empyreus in cerebello, Spiritus igneus & intellectualis seu mens in cerebri apice juxta piam matrem, ubi Spiritus æthereus in minima quantitate reperitur, ut in cono pyramidis materialis dictum est. Vinum in sua natura Spiritui & luci æthereæ refertur, quòd natat super aqua seu aëre mundano. Atque hoc vinum aptissimè Spiritui arteriali potest comparari, cujus tenuior

nuior pars est Spiritus vini, regionem empyream constituens, crassior verò pars est phlegma seu aquea substantia, aëri & aquæ seu sphæræ humiditatis in cœlo infimo æquiparata. Ex quibus evidentissimè apparet, quòd cœli ætherei Spiritus participet de natura cœli tum inferioris, tum superioris tam in mundo quàm in homine. Atque hæc est ratio illa infallibilis, qua exactè docemur, quòd cœli empyrei natura sit ita contiguitate ac quasi continuitate conjuncta cum natura cœli ætherei, respectu Spiritus, ut aër cum aqua; & quòd tali nexu æther aëri connectatur, quali aqua terræ; atque iterum Spiritus empyreus ad mentis radios se habet, ut aër ad ignem, atque mens ad Spiritum, ut ignis ad aërem, vel æther ad ignem. Hinc igitur luculenter constat, qualis sit partium hominem interiorem constituentium positio in ejus externo: videlicet, quòd mens cum ratione in capite, tanquam in cœlo empyreo seu sede sua naturali commoretur, & quidem etiam vendicantibus sibi illic locum superiorem radiis mentis. Deinde, quòd anima cum Spiritu æthereo cor in medio ventre tanquam orbem solarem inhabitet; Et quòd denique Spiritus aëreus cum anima animali ventrem infimum pro sua statione naturali eligat, ubi hepate pro suo diversorio seu laboratorio utitur. Spiritus rationalis actum dat sensibus, vires suas invisibiles per organa nervorum in universum corpus diffundens; ita ut cum ratione & judicio res videre, audire, palpare, gustare & olfacere possimus. Anima virtutis cum suo Spiritu medietatem Microcosmi, non aliter quàm Sol cœli visibilis centrum possidens, per arterias sursum & deorsum radios vitæ universaliter per hominem externum transmittit, ut eorum virtute vivere atque movere possit. Anima animalis seu idolum, aut virtus aërea, ex elementorũ formis conflata, & virtutẽ suam, partim ab elementis accipiens, partim superiorum officia sibi usurpans, in hepate agit & operatur, ut chyli alimentum in sanguinem ad usum suum transmutet, quem sursum etiam & deorsum per venas in universam suam machinã corpoream ad partes compositionis elementaris in suo statu integro conservandas effundit & dispergit. Contigua ergo est mens rationi; quare omnes operationes gubernat. Contiguus Spiritus rationalis Spiritui æthereo: & proinde per radios utriusque naturæ agunt: nam arteriæ communicant cum nervis & nervi cum arteriis: ac præterea etiam arteriarum ramusculus cerebrum obtegens, rete ibi admirabile constituit: rami verò nervorum admirabiles sunt, & mentis veram sedem arguunt. Nam ut Deus in cœli altitudine sedens, est omnium rerum radix & unitas deorsum solummodò in mundum radios sui actus infundens, rationemque & vitam ac sensum creaturis tribuens; Sic etiam ipsa mens in culmine Microcosmi posita, est radix omnium nervorum, quorum rami deorsum solummodò decurrunt, ut inferiora rationis & sensus moderatione reficiant. Etenim Deus in Macrocosmo & radius essentiæ ejus in Microcosmo non emittens sursum ab essentia sua radios, tanquam ab eorum radice, arguit, quòd nihil sit rerum, quas creavit Conditor supra ipsius existentiam, non magis, quàm numerus potest ultra unitatem retrogredi. Inferiores ergo Spiritus sunt quasi subditi superiorum, quorum omnium Rex atq; Imperator est mens; Cui si anima in medio regnans fuerit obediens & fidelis, felicissima erit hæc Respublica, sin rebellis, infelicissima, & anima ista pro sua inobedientia luet pœnas. Hinc fit, ut mentis radii per Spiritum intellectualem terribiles sint animæ rebelli; gratiosi verò & amabiles obedienti. Nam rebelli animæ curas, tristitiam, timorem, diffidentiam, desperationem, iracundiam, rabiem, odium, gulam, ebrietatem & hujusmodi alia afferre solent; dum è converso obedienti gaudium, lætitiam, audaciam in veritate, fidem, spem, patientiam, mansuetudinem, amorem spiritualem, temperantiam, & id genus alia inducere animadvertuntur. Quomodò autem hoc sese habeat, breviter ita accipiatis: *Galenus de loc.*

Digitized by Google

loc. aff. & diff. ſymptom. Et *Avicenn. prima primi doct. 6.* Et *Galen. 2. differ. reſpirat. cap. 5. & 6. & ſecundo de motu muſcul. cap. 6.* Similiter *de ſymptomatum diff. cap. 3. & de pulſ. diff. 1.* Et *Avicenn. ſecunda primi doct. 3. ſumm. 2 c. 1. 2 3. 4.* Et *Conciliator 82.* Et *Avicenn. de Med. cord. cap. 7.* ac multi alii Medici in eo convenientes ſcriptis ſuis tradiderunt, actionem hominis interni eſſe aut voluntariam & animalem, aut involuntariam: Illâ homo aut tempus aliquod reſpirat, agit, fingit, aut ſemper; unde agunt ſenſus, ut Viſus, Auditus Odoratus, Guſtus, Tactus: quæ motio actuoſa dicitur & princeps, imaginationem, ratiocinationem & memorationem comprehendens. Involuntariam autem in Vitalem diviſerunt & Naturalem. Hîc obiter obſervandum erit, quòd regio ſuperior, propter mentis & rationis præſentiam imperet, atque inſtar Dei pro libitu, hoc eſt, voluntariè agat. At verò actionem regionis vitalis uti & naturalis, quam animalem & idolum ſuprà nuncupavimus, involuntariam eſſe percipimus, & quaſi à poteſtate ſuperiori vel numine excelſiori gubernatam. Ex dictis igitur autoribus colligimus, quòd actio involuntaria vitalis conſiſtat, vel in cordis dilatatione tantùm, unde lætitia, ſpes, confidentia, amor, miſericordia, humanitas; vel in cordis dilatatione & contractione ſimul; unde pulſus motio, in ſyſtole & dyaſtole conſiſtens; vel in cordis contractione tantùm; unde triſtitia, deſperatio, metus, odium, invidia, ira, furor, pudor, & hujuſmodi alia procedunt. O viri Chriſtiani, reſpiciatis, obſecro, quàm propinquè hi Medici, Ethnici & Philoſophi ad veritatis umbram appropinquaverint! Quid enim meliùs & rectiùs per ea depingere potuiſſent, quàm illam noſtram de creatione opinionem & intentionem? Nam in primis actionem vitalem, in media hominis regione ſitam atque radicatam, & ſimiliter quoque naturalem, in ventre infimo collocatam, involuntarias eſſe percipiemus, hoc eſt, ex ordinatione & diſpoſitione poteſtatis ſuperioris dependere: Deinde in regione media, utpote in cujus corde ſeu medietate vita conſiſtit, apertè videmus actiones trium mundi regionum; quatenus in cordis dilatatione naſcitur lætitia, ſpes, amor, confidentia, miſericordia, humanitas & conſimiles ſanctæ animæ actiones, quæ mentis & Dei dona infallibilia eſſe dignoſcuntur, ac proinde denotant animæ obedientiam, & ejus cum mente ſocietatem, communicationem, amicitiam & fidelitatem. Quantum enim gaudium & lætitiam, qualem fidem & confidentiam, & quàm ineffabilem amorem, miſericordiam & humanitatem Deus ſanctis atque bonis animabus infundat, copioſè declarat Scripturæ ſacræ, *Merc Triſmeg.* aſſertionem multipliciter confirmantes. Hinc lubens illa & parata ac prompta propugnaculi vitæ dilatatio, ut benedictiones à Deo & mente ejus immiſſas, cum gaudio excipiat: Non enim timet Dei actiones, quas ſemper ſibi ſalutares deprehendit, ſed eas avidè, tanquam ſumma ſua bona, appetit & appetendo accipit. Nam experientia docemur, nihil perturbationis aut mali animæ poſſe accidere, ubi prædicta Dei & mentis dona reperiuntur. Talis ergo erat actio Adami, in Paradiſo adhuc viventis; Etenim donis & beneficiis mentis impletum erat cor ejus, ſemperque ad actiones divinas & ſuperiores ſuſcipiendas apertum atque dilatatum: Unde & oſtia ſeu portæ in ſuprema cordis parte reperiuntur, ſignificantes, quòd corde ſuper vitæ beneficium & gaudium expectet: Atqui Adam poſt ſuam inobedientiam ab hac voluptate exquiſita excluſus fuit; nimirum gaudiis ſupremi cœli, quatenus cum cognitione mali communicavit, privatus fuit; Unde jam ſummam ſuam voluptatem habet à cœlo medio, utpote cujus natura eſt, de utroque extremo participare, videlicet de bonitate regionis ſummæ, & de malitia regionis infimæ. Nam quatenus ejus natura componitur ex diſpoſitione & proprietate utriuſque extremi; videlicet ex luce formali & ſpiritu materiali, eatenus fit, ut cor

Digitized by Google

istius regionis agat partim dilatatione,& partim contractione: Unde pulsus oritur, in cujus motione materia contrahit, forma autem dilatat, hinc systole & diastole. Atque per hujus actionem involuntariam anima cum suo Spiritu, partim donis à Spiritu empyreo & mente desuper infusis, partim autem malignis tenebrarum vaporibus, sursum alis perturbationum & litigii vectis afficitur. Hinc vitæ humanæ inæqualitas, modò læta, modò tristis, modò spe affecta, modò desperatione afflicta, jam amore capta, jam invidia infecta, nunc misericors, nunc crudelitati & rabiei immersa, nunc mansueta & subitò ac quasi in instanti perturbata. Nónne etiam percipimus, easdem cœli medii proprietates, eosdemque effectus nobis ab alto, fatali quodam modo infundi? Sanè ita Joviales & Venereas atque Solares influentias ut plurimum bonas, Saturninas verò & Martiales plerumque tristes, feroces atque infaustas nobis esse, quàm sæpissimè per experientiam Astrologicam edocemur. Illa denique actio involuntaria vitalis, quæ consistit in cordis contractione, miserabilis est & infelix animæ mediam Microcosmi regionem incolenti. Nam per hanc ipsam anima illa, jam tum à felicitate regionis supremæ ad statum mediocrem delapsa, ulterius adhuc dejicitur ad infimam infortunii abyssum, quippe quæ omnem spem & solatium à suprema regione accipiens, in tenebrarum voragine submergitur. Nam quoniam animam sensitivam magis respicit, quàm animam rationalem & mentem, ideò à mente & ratione perfecta deseritur: unde curis, dubiis, tristitia, desperatione, metu, odio; iracundia, pudore & dolore opprimitur, nihilque præterquam hylæ tenebrosæ latratrum horrendum invenit, omniaque ei tremenda videntur, quoniam veræ rationis oculis privatur, mentisque luce illustrante destituitur. Non tamen horribilia ista percipit, nisi demum, ubi in voluptatem sensitivam ventris inferioris lapsa, diu in ea, mentem & supercœlestia negligendo, hæsit, & tandem in memoriam redit loci, ortus & originis suæ, videns, se quasi laqueis materialibus captam esse, ita ut extricare se ab illis sine mentis divinæ pennis & auxilio non possit. Ita enim animadvertit tandem, se per inobedientiam suam neglexisse mentem. Hinc dolor, hinc lachrymæ; hinc apud eam suspicio & timor assiduus, ne propugnaculum suum brevi invadatur & destruatur; hinc frequentes ejus contractiones, atque assiduæ & omni ratione carentes passiones ac perturbationes. Sed clamabunt nonnulli ratione destituti, quomodò sit possibile, ut hoc fiat; Et cùm omnia ista sint in natura, dicent; ostendas nobis rationem hujus rei naturalem, quò meliùs hæc ita se habere intelligamus, & ne hasce tuas rationes prorsus rejiciamus. Quibus etiam incredulis respondemus, quòd, sicuti Sol mundi, in cœli centro positus radios suos mediante Spiritu tàm sursum quàm deorsum ejaculatur, adeoque etiam radii ejus desuper prosilientes gratia divina sunt refertissimi, quibus vitam in inferiora infundit, & verò etiam non fieret hoc ipsum, nisi magnetica quædam vis esset in sole, à creatione ei indita, ad talia præstanda, sic etiam res sese habeat in illa animæ mundi mediæ portione (quæ ex sole est) in hominis thorace seu medio ventre sita: Nam si avidè à superiori mente beneficia expectet, & pietatis magnete sibi bonum ab ea attrahat, facilimè & sine negotio, ejus dona ad inferiora ventris infimi defluent; atque dum rami ejus arteriales sursum tendentes Spiritu lucis exuberabunt, quoniam animæ natura sursum versus supremam regionem cum natura ignis spectat, atque motu suo superiora per appetitum quendam divinum captat; Atque tùm inferiores ejus rami, aut fœculenta seu crassiori Spiritus vitalis latice replebuntur, aut magis vacui manebunt, cùm præstantior eorum pars, gaudens mentis visione sursum jam aspiret.

Digitized by Google

aſpiret. Atque tunc anima, ſi in hac actione ſua conſtans fuerit, beatitudinem acquiret, ſecundùm hanc *Mercur. Triſmegiſt.* ſententiam *Pimand.* 10. *Anima bona, cùm omnia ſubierit virtutis pietatisque mandata, aut Deus aut mens efficitur.* Unde etiam ille talem animam alibi vocavit *animam ſtantem, & non cadentem.* Hæc ergo eſt anima illa, quam donis ſuprà dictis, quibus propugnaculum ejus ſeu cor dilatatur, gaudere diximus. At verò vice verſa, ſi contra divinæ naturæ conſtitutionem, hujus animæ vitalis radii & purior Spiritus illius latex, per inferiorem arteriarum ramum deſcendendo, blanditiis Spiritus ſeu animæ inferioris ventris auſcultaverint, tunc ibi retinebuntur, carnisque illecebris venenatis inficientur; atque ita Spiritus impuriores in ramo arteriali, ratione gravitatis & ſitus ſui cum malo & regione inferiori conſpirantes, loco veræ quintæ eſſentiæ ſurſum elevabuntur; quos mentis radii propter ipſorum impuritatem fugiunt: Atque hac via radii animæ obſcuriores, & deorſum aliàs naturaliter tendentes, jam ſurſum elevati eclipſin producunt inter ſolem mentis, & lunam animæ in ventrem inferiorem delapſæ. Hoc eſt, ergo Microcoſmi interioris chaos, cujus elementorum confuſionem hîc oculis veris diſcernere poſſumus, & cujus irregularis diſpoſitio nonniſi ſola illuminatione divina (cujus actibus etiam Dæmones obedire coguntur) ad concordiam reducitur. Hinc illæ animæ infirmitates & paſſiones, quas ſuprà commemoravimus, videlicet triſtitia, deſperatio, metus, &c. De quo *Mercurius Triſmegiſtus* loquitur *Pimand.* 10. quando dicit, *quòd anima impia in natura propria remaneat, ac ſeipſam nimium cruciet:* Et alibi: *Anima in corpus humanum delapſa, ſiquidem mala perſeveraverit, non guſtabit immortalitatis quicquam, necque bono etiam fruetur.* Hinc igitur oriuntur omnes terribiles melancholiæ effectus, à quibus ratio eſt aliena; hinc mania, Lycanthropia, inſania, incubus, ſomnia pavorem excitantia, apparitiones vanæ, & id genus infinita; quæ omnia per unionem mentis cum anima in tenebras depelluntur, penitusque evaneſcunt, & nihil aliud eſſe deprehenduntur, quàm præſtigiæ & illuſiones Diaboli ſub tenebrarum velamine tectæ, quibus miſerrima anima, nebulis triſtitiæ ſubnerſa cruciatur, ut de Dei & mentis benignitate deſperet. Habemus ergo hîc in Microcoſmo omnes Macrocoſmi regiones ſeu ventres. Atque ut in regione infima aër ubique ferè expanſus eſt, & aqua caloris operatione ſubtiliatur ac vertitur in aërem, atque ex aëre ſubtili elicitur ignis, ſic etiam videmus, quod in infimo hominis ventre, chylus ventriculi quem mari Macrocoſmi comparavimus, virtute hepatis operantis fiat ſanguis, & in aërem convertatur, videlicet in maſſam ſanguineam, occultam naturam cæterorum elementorum in ſe habentem; cujus ſubtile ſeu ignea natura in ciſtam fellis detruditur; pars verò feroſior deorſum effunditur, tanquam in locum infimum fontium, ſeu abyſſum terræ, atque itidem quoque portio craſſior parti illi, quæ terræ comparatur, nempe lieni, committitur. Similiter videmus, quòd Spiritus vitales in corde, tanquam in domo ſua & radice, in qua præparantur cibum ſuæ naturæ conſimilem ab aëre externo eliciant, videlicet æthæream naturam, aëri inviſibiliter inhærentem, qua inſpiratione tacita Spiritus vitales quotidie, & omni minuta, tanquam vitæ pabulo aluntur & reficiuntur, & nutriunt vincula illa membrorum corporis, quibus elementa concordi pace connectuntur, ne ob eorum defectum elementa, libertatem nacta, ad invicem diſcordent, atque ita vitæ concordia diſcordiis interrumpatur; unde aut morbi periculoſi, aut mors & integra totius reſolutio ſequeretur. Spiritus etiam rationalis ſubtiliſſimum alimentum & quaſi pabulum ſibi ſimile accipit ab aëre attracto tùm per os & nares,

Digitized by Google

tum etiam ſubtili corporis inſpiratione per tenues capitis meatus. Mens autem perpetuò immobilis & conſtans in ſua natura manet, ut eſſentia illa ſuperſubſtantialis, à qua derivata eſt. Hinc igitur patet, quòd facultas naturalis cœli infimi agat ad nutritionem partium hominis ſibi ſimilium, videlicet elementarium & corporalium; Unde conſtat, quòd partes ſolidæ ab ea nutriantur, & in eodem ſtatu, ſanguinis appoſitione, unione & aſſimilatione alantur & conſerventur. Ex hujus etiam laticis rubei undis cor ſibi illud æthereum, quòd ei debetur, ad ſuum palatium per diapedeſin attrahit. Similiter facultas vitalis, mediam regionem gubernans, calidum innatum cum humido radicali nutrire cognoſcitur; quorum incremento vitales Spiritus uberius per univerſum corpus diſpenſantur, atque vincula elementorum inviolata conſervantur. Facultates denique animales, proprio quodam nutrimento fortificatæ, ſenſum reddunt integrum, imaginationem promptam, memoriam felicem & muſculorum motum ac actum, mediantibus organis nervorum efficaciorem. Mens autem in regione ſuperiori ſemper ad patriam aciem ſuam dirigit, & perpetuò in ſupercœleſtium meditationibus verſatur, hominemque ad ſublimia contemplanda allicit, atque ad Dei cognitionem, cultum, reverentiam & amorem, illum totum rapit; ſi anima ſe ei obedientem præbeat. Unde dicit *Proclus de anim.* quòd *anima per acquiſitam ſcientiam ipſi menti ſeu intellectui ſimilis evadat.* &c. Rationalis Spiritus has mentis ideas harmonia quadam inſigni in animam bene diſpoſitam per primæ regionis cribrum ſeu diaphragma ad ſecundam infundit; animaque his rationis influentiis inſpirata, gaudet vehementer, &, quaſi rapta ſuperiorum contemplatione, non reſpicit inferiora, niſi quaſi officium ejus exigit, ut vitæ actiones in ea infundat. Anima naturalis ſeu infima hominis interni pars, mundi concupiſcentiis plena, tentat primò Spiritus ætherei appetitum blanditiis carnalibus, quoniam ipſe eſt de materiæ elementaris natura, atque is deinceps, idoli illecebris deceptus, fallit ulterius ipſam animam, eamque ſecum ad inferiora trahit, atque ita ambo miſerrimè decipiuntur. Nónne enim hoc idem Evæ & Adamo contigit? Illecebræ autem hujus animæ ſenſitivæ ſunt amor corporis & mundanorum concupiſcentiæ ac voluptates, quæ ab hepate oriuntur; Vindictæ, iracundiæ, ambitionis, contentionis & arrogantiæ laudes extollit ciſta fellis; Gulis & ebrietatis ſtimulis irritatur ventriculus; invidiæ diſpoſitionem, atque vitam curis & ſollicitudine plenam affert lien, animamque ad ſuum diverſorium melancholicum invitat; carnis & coitus voluptate animam trahunt membra virilia, &c. His ergo, ſi media anima conſentiatur, & in theatrum harum iniquitatum dilabatur, Spiritus quoque ratio coacta mendaxque facta, & à veritate mentis aberrans, rationibus rerum falſis pro veris utitur, ac res præſtigioſas & fallaces fingit eſſe veras, atque ita anima ob ejus rebellionem miſerè decipitur.

CAP.

Digitized by Google

CAP. III.

Quomodo anima media, quandoque immortalis, & quando mortalis nuncupetur, & qua ratione in loco esse dicatur.

DE animæ immortalitate in *Tractatu noſtro de Microcoſmo lib. 4 cap. ultimo*, verba fecimus. Hic verò de ejus mortalitate, cum ejus immortalitatis ratione agere nobis propoſuimus. Anima quidem reverà nunquam mori dicitur, quatenus eſt imago & ſimilitudo Creatoris; imò quidem eſt ipſa Creatoris radii ſcintilla; Unde impoſſibile eſt, ut mortis termino claudatur; quippe quæ quatenus eſt Dei actus vitam, & eſſe ſuum nunquam amittere poteſt. Cæterùm ſecundùm quandam ſuam mobilitatem, qua poteſt vel melior vel deterior fieri, mortalis æſtimanda eſt; Morti enim tum ſubjici exiſtimatur, cùm benè vivere perdit; quamvis tunc etiam immortalis dicatur, quatenus miſerè vivere amittere non poteſt. Unde, ſi animæ animali cohæreat & carni, mundoque ſubjiciatur, mori dicitur, hoc eſt, de felicitate in miſeriam detrudi. At verò, ſi conſtanti contemplatione ēmti affigitur, vivere & immortalitatis nomē acquirere, & feliciter obtinere putatur. Simili etiam modo, reſpectu incorporei Dei, corporea eſt, cùm nihil inviſibile & incorporeum naturâ credendum ſit præter ſolum Deum, id eſt, Patrem, Filium & Spiritum ſanctum, qui ex eo incorporeus & inviſibilis dicitur, quod infinitus & minimè circumſcriptus eſt, ſimplex, ſibi & omnibus modis ſufficiens in ſeipſo, &, cùm ubique ſit, in ſeipſo inviſibilis & incorporeus eſſe dignoſcitur: Omnis verò rationalis creatura corporea eſt, hoc eſt, ex Spiritu, tanquam materia & luce, tanquam forma, conflata. Sic angelos & omnes virtutes corporales eſſe dicimus, licet non ſubſiſtant carne: Ex eo intelle, quales naturas corporeas eſſe affirmamus, quod loco circumſcribuntur; ſicuti etiam anima humana, quæ carne clauditur, adeoque etiam exinde in loco & localis eſſe, dici poteſt: In loco ſcilicet, quoniam hîc & alibi præſens eſt; localis verò, quia, quod alicui præſens eſt, totum alibi non eſt. Non tamen habet anima corporalem dimenſionem, nec corporalem circumſcriptionem, quoniam corporalis quantitatis expers eſt; Sed quia per præſentiam & operationem concluditur, ipſamet localis dicitur; Veruntamen non ſicut corpus, cui, ſecundùm locum, principium, medium & finis aſſignatur. Reſpectu incorporeæ naturæ, quæ incommutabilis ubique eſt, corporea dicitur anima, quoniam tale aliquid non eſt ipſa, nec tamen per loci ſpatium ſiſtitur vel movetur, ut majori ſui parte majorem locum occupet, & breviori breviorem, minorque ſit in parte quàm in toto. Per omnes ſiquidem particulas corporis tota ſimul adeſt, nec minor in minoribus, nec major in majoribus, ſed alicubi intenſiùs, alicubi remiſſiùs, & in omnibus tota, & in ſingulis tota eſt. Sicuti enim Deus eſt ubique in toto mundo, & in omni creatura ſua, ſic anima eſt ubique in toto corpore ſuo, tanquam in quodam ſuo mundo, Microcoſmo nempe; Intenſiùs tamen eſt in cerebro, quemadmodum Deus uberiùs eſſe dicitur in cœlo empyreo, & ibi rationaliter agit; Similiter in corde, tanquam in Sole mundi ætherei; ubi efficaciter & vivaciter operatur; ſicuti Deus dicitur eſſe in cœlo. In membris verò cæteris totius corporis, prout digniora ſunt vel indigniora, magis aut minùs remiſſa atque efficax eſſe percipitur. Ex his igitur videmus, quòd, quamdiu anima ſe in cœlo

Digitized by Google

continet, de cœlesti felicitate gustare videatur, & ipsi Deo, à quo est, mirum in modum æquiparari, atque immortali beatitudine Spiritum quasi haurire. At verò, si cum Lucifero deorsum in materiæ multitudinem se immergat, cœlúmque relinquendo, in inferiorem abyssum, superioribus minimè obediendo, eorumque ritus contemnendo se dejiciat, morte, hoc est, tenebris & sepulchro quasi oblivionis contegi ac cooperiri videbitur, atque ita à vitæ immortalis felicitate collapsa, respiciendo mortalem vitæ cœlestis felicitatem, mori atque mortalis fieri metaphorica locutione non insulsè dicitur.

CAP. IV.

Quòd spiraculum vitæ non modò hominibus, sed etiam brutis datum sit, & de utriusque spiraculi differentia, similiter de animarum creatione.

QUoniam ex sacris Literis colligimus, quòd spiraculum illud vitæ non modò hominibus, sed etiam aliis animalibus datum sit (nam *Genes.7.* ita legitur: *Universi homines & cuncta, in quibus spiraculum vitæ est in terra, sunt mortua.* Et ibidem *cap.6. Interficiam omnem carnem, in qua est Spiritus vitæ*) idcirco dubium oriri potest haud exiguum, quænam sit differentia inter vitæ spiraculum hominum & brutorum. Pro cujus dubii solutione intelligendum est, quòd *vitæ spiraculum* in creatione sit *duplex: Primum* videlicet collatum mundo ad complendam fabricæ ejus constitutionem, & à Jehova primo die in hylam inflatum, ut ex nihilo, seu nondum ipso actu existente, aliquid, imò omnia in actū produceret. Hinc mundum appellavit *Merc. Trismeg. Dei Filium*, & *Platonici* omnes, *Dei imaginem.* Ex hoc ergo spiraculo divino immediatè creatus est mundus & informatæ sunt aquæ, ex quibus juxta *Geneseos* doctrinam mundus fuit factus; *Et Spiritus Domini ferebatur super aquas*, &c. Atque virtute hujus Spiritus vivifici & ignei, mundum informantis, omnes mundi creaturæ, veluti quodam afflatu mundi, à Deo tanquam radice sua profluente, mediatè *vitæ spiraculum* acceperunt; ita ut non ineptè dixerint *Platonici* cum *Merc. Trismeg.* in eo convenientes, *quòd Deus sit mundi Pater, mundus verò creaturarum omnium genitor.* Hoc est, Deus primùm cum Verbo Spiritum suum vitæ inspiravit in mundum, cujus præsentiâ mundus, & ejus creaturæ omnes suas virtutes tam vivificas, quàm alias acceperunt, juxta illud *Psalmistæ Regii. Verbo Domini firmati sunt cœli & Spiritu ab ore ejus omnes virtutes eorum.* Ex quibus constat, quòd bruta & vegetabilia & mineralia vitas suas à mundi anima immediatè acceperint, mundus autem suam vitam & spiritum suum ex afflatu Dei hauserit, & per consequens manifestatum est, quòd Spiritus vitæ elementaris mediatè, & non immediatè à Deo processerit, & quòd unicum illud spiraculum vitæ semel ad mundi existentiam in hylam principiò inflatum sufficiat ad continuandam virtutem creaturarum omnium usque ad ultimum PEREAT. At verò homo omnium animalium princeps, & exinde non minùs quàm ipse mundus, Dei imago & simulachrum appellatus, unde & Microcosmi nomen nactus est, hanc eandem gratiam à Creatore, ultimo creationis die adeptus est, quam mundus die primo. Nam eodem modo, quo Deus inspiravit in deformem & tenebrosam hylam ad mundi existentiam primo creationis die, eodem, inquam, modo idem spiraculum inspiravit Jehova in obscu-

ram

Digitized by Google

ram hominis externi massam; idque non immediatè, videlicet uti cæteræ mundi creaturæ illud à mundo acceperunt, sed immediatè ab ipso Creatore factum est. Unde homo tàm completus est in sua essentia, quàm ipse mundus: imò verò nulla est in mundo natura, quæ non reperiatur itidem in hac nobissima creatura homine, quemadmodum suprà luculenter explicavimus. Hinc igitur ut mihi quidem videtur, nullum potest relinqui dubium aut scrupulus in illa opinione, quæ asserit, animam ex traduce provenire. Namque, si primum vitæ spiraculum sufficit ad perpetuitatem mundi, & continuationem creaturarum ejus, quippe, ut *Psalmista* loquitur, *à Spiritu oris ejus procedunt omnes virtutes mundi & creaturarum ejus*; quidni sufficiat itidem secundùm ejus spiraculum, ut præstet idem sine repetitione & renovatione in successione hominum, quòd primum in continuatione & præservatione specierum in cæteris creaturis? Quare videtur contraria opinio potiùs derogare potestati Dei, quàm ei aliquid honoris addere; quatenus scilicet videtur arguere, Deum non fuisse tàm fortem & potentem in fine suæ creationis, quàm fuit in principio: namque alias crederetur Spiritus ejus esse tàm fortis in fine, quàm in principio, & per consequens idem præstare in Microcosmicæ speciei conservatione, quòd præstat in Macrocosmo & ejus creaturis. At verò, si unicus Dei afflatus hominum mortalium successionem continuare & conservare potest usque ad ultimum PEREAT, quid opus erit pluribus, cùm, teste *Philosopho frustrà fiat per plura, quod potest fieri per pauciora.* His igitur consideratis videmus, primò quidem, quanta sit differentia inter spiraculum vitæ in brutis, & illud, quòd est in homine, videlicet, *quod illud sit immediatè à mundo*, unde & ratione manifesta destituitur; *hoc verò immediatè à Deo*, unde intellectu & ratione perspicua exornat hominem internum, sua nobilitate conjungens eum cum suo Creatore: Deinde videmus, quòd spiraculum divinum in homine nullo modo differat ab eo, quòd fuit mundo communicatum. Atqui unicum idemque mundi spiraculum sufficit ad perpetuandam semper speciem & virtutem mundi ac creaturarum ejus. Quare etiam spiraculum hominis itidem sufficiens erit ad continuandam speciem humanam, & per consequens non erit opus assidua animarum creatione. De hoc autem argumento plura non dicemus, quoniam suprà de hujus dubii ratione satis apertè disceptavimus.

CAP. V.

De natura & gradibus diversis animæ in corpore, & de ratione vigoris & fortitudinis corporis, ac de ratione differētiarum in speciebus creatis, & quomodò spiritus medius hominis à medio spiritu aliorum animalium differat?

SEquitur ex illis, quæ præcesserunt, quòd multi sint animarum inferiorum gradus, & quòd animæ humanæ dignitas cæteris omnibus sit anteponenda. Sed quoniam percipimus, unum hominem superare alium ingenii præstantia, animæque & rationis ubertate ac promptitudine, in alio autem deprehendimus præstantiores mediæ animæ effectus, quatenus scilicet vivacior & agilior est aliis; atque iterum alium corporis vigore robustiorem, & viribus potentiorem ac validiorem cernimus, necessarium esse putamus, hujus rei rationem diligenter perquirere. Sciendum igitur in primis est, quòd rationis & ingenii effectus à mentis & spiritus rationalis actu promanent. Unde fit, ut mentis scintilla fortificata & rationis radius multiplicatus in se, producat fortiores effectus,

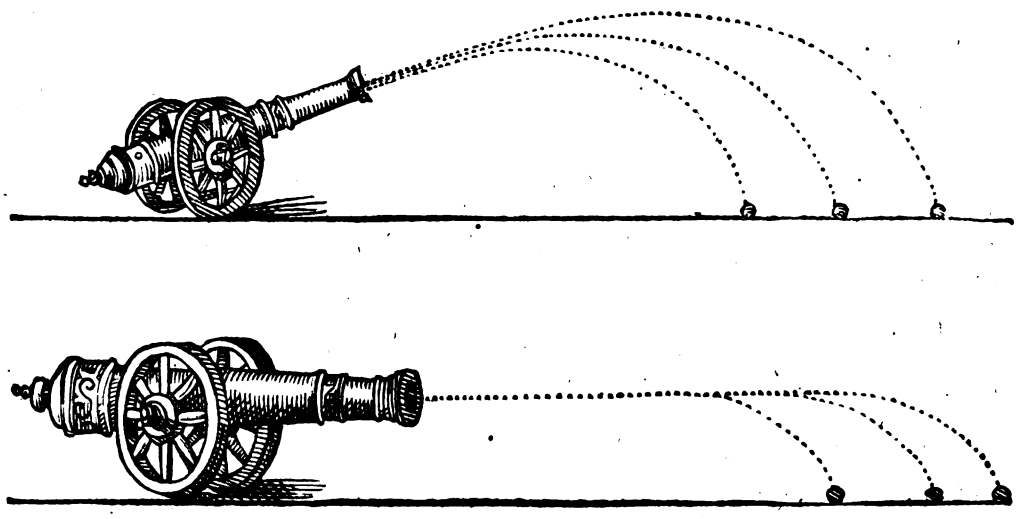
Digitized by Google

fectus, reddens hominem ingenio acutiorem, ratione graviorem & contemplatione divina longè cæteris profundiorem, quoniam longiùs & fortiùs emittit radios suos invisibiles & spirituales. Unde evenit, ut animæ meditationes altiùs versus Dei solium elevet & extollat. Hinc dicit *Proclus de anima: Animæ perfectiores ad inventionem sunt promptiores: imperfectiores verò magis externis indigent adminiculis: illæ enim magis ex se mobiles sunt, minúsque deterioris naturæ participes; hæ verò minùs ipsæ movent, magis sortem corpoream patientes. Hæ quoque quando perficiunt, à corpore videlicet resurgentes, seq; ipsas à materia colligentes, fœcundiores inventricésque evadunt, protinus circa illa, in quibus antè erant steriles & ambiguæ, propter ignaviam ineptam vitæ à materia contingentem, sordidumq; torporem ex generatione contractum.* Per quæ *Proclus* videtur majores vel minores animæ rationalis effectus ascribere, non fortitudini aut debilitati ejus in sua essentia, sed potius bonæ malæve corporis seu opaci ejus velamenti dispositioni: quæ licet aliquid faciat ad adjumentum, vel impedimentũ, tanta tamẽ est mentis, spiritui rationali præsidentis, potestas in homine, ut si modò sit efficax & plena in sua actione, ejus influentiis resistere nullo modo possit corporis caligo & opacitas, quoniam splendor divinus in ipsis tenebras illuminat; *imò verò tenebræ nõ sunt tenebræ ei, sed nox ei est tã clara, quàm dies.* Preterea *verbum*, quod teste *Mercurio, in mente est, vita existit, & lux illuminans in tenebris, ipsaq; mens*, quam *Merc. Trismeg. Dei animam & essentiam* vocat *Pimand.* 12. *dominatur omnibus.* Copioso ergò hujus Spiritus afflatu & plenitudine fiunt ex hominibus simplicibus, prophetæ verissimi & diviniſſimi, ex pusillanimi animosissimus, & ex artis vel scientiæ ignaro peritissimus, si modò sacris Scripturis fidem aliquam adhibeamus. Et proinde sequitur, quòd corpus non sit mentis actionibus impedimento, sed quòd potiùs, aut ipsa, agere nolens in corpore maligno, vacare dicatur, aut etiam Spiritus ejus à Summo non sit auctus & multiplicatus. Hinc dicit *Mercurius: mentem non omnibus dari*; Et alibi dicit, *quòd omnibus detur, sed in aliquibus, nempe in malignis & impiis non omninò agat, vel vacet.* In aliis enim agit quidem, sed parcè, in bonis autem, piis atque regeneratis abundanter operatur, & illapsionibus in alio multiplicatur. Hinc igitur videmus, rationem varietatis in actionibus mentis, & quòd operationum ejus diversitas sit causa exaltationis & dejectionis in homine, cùm intensior ipsius benevolentia seu plena præsentia reddat sapientem, ejus verò neglectus & absentia ignaros & à bestia non multùm differentes. Ratio autem, cur unus homo sit alio agilior & vivacior, consistit in bona animæ mediæ dispositione, quæ quoniam inest tàm animalibus irrationalibus, quàm rationalibus, eosdem in quolibet animali profert effectus. Hinc animalis levitas in saltu, velocitas in cursu, facilitas in motu & vita. Atque hæc dispositio ut plurimùm accidere solet etiam iis animalibus, quorum corporis membra non sunt valida, sed debilia: Unde liquet, quòd hæc animalis facultas oriatur à fonte mediæ regionis, videlicet à corde, in quo anima media seu vitalis & ætherea fovetur. Causam igitur majori vel minori animæ mediæ actioni præstat multitudo vel exiguitas radii mundani seu lucis secundariæ, aut animæ medii cœli, quæ etiam anima mundi dicitur. Atque hîc agnoscimus cum *Proclo*, quòd corpus multùm facere possit ad impediendas operationes hujus animæ: quoniam hæc est illa animæ humanæ portio, quæ dicitur gravari fœce terrena & onerari carnis umbraculo. At verò hujus animæ affluens proportio invito corpore suos producit effectus, quemadmodum experimentis inferiùs descriptis luculenter demonstrabimus. Unum etiam animal ejusdem speciei differt ab alio corporis & membrorum robore. Nam hic homo, vel ille equus hoc vel illo fortior & validior est compositione. Qui quidem hominis seu animalis habitus non ab anima media, sed à facultate naturali seu infima, vel animæ animalis seu idoli natura procedit, cu-

jus

Digitized by Google

jus eſt membra corporis in ſua fortitudine & vigore conſervare, partesque ſolidas, debilitate & macie conſumptas, reddere validas atque robuſtas. Diſpoſitio ergò fortior vel tenuior iſtius infimæ portionis animæ humanæ conſiſtit in bono, vel malo iſtius facultatis habitu. Nam bona hepatis conſtitutio bonum producit ſanguinem & copioſum; & per conſequens pabulum optimum ſubminiſtrat membris, quo ſolidiora & robuſtiora fiant, mala verò malum, paucum & malè nutrientem generat ſanguinem; atque ob hanc cauſam membra malè nutrit, debiliaque relinquit. Membrorum & corporis univerſi robur eſt vel animæ agili & vivæ junctum, vel ſegni & tarda gubernatum. Talis fuit in robore *Herculis, Caci & Antei* differentia. Talis in *Jovis & Titani* filiis diſcrepantia. Hujuſmodi in brutis differentia, diſtat mus à bufone, equus & cervus à bove, porcus à cane, teſtudo à fele, &c. Quæ omnes animæ portionum differentiæ proceduntà majori vel minori actus lucidi proportione. Nam major lucis ſubſtantialis quantitas vivaciorem producit effectum; minor verò minorem; idque cernitur in diverſis individuis ejuſdem ſpeciei. *Exempli gratiâ*, videmus, quod duplicata pulveris bombardici portio multiplicet vim tormenti bellici expultricem; ac per conſequens onus globi ferrei vel plumblei altius vel remotius ferre dignoſcitur.

Hinc etiam oritur omnium in quolibet animalium & plantarum genere ſpecierum differentia. Nam ut infinita quaſi puncta numerantur inter terminum à quo, ad quem, ſic etiam infinitæ ſunt animæ vitalis & naturalis proportiones atatque gradus, quibus una ſpecies ab alia differre, & unum individuum ejuſdem ſpeciei ab altero diſcrepare animadvertitur. In hoc tamen differt graduum diſpoſitio in diverſis individuis ejuſdē ſpeciei ab illa diverſarum ſpecierum, quòd ſcintillæ animæ in individuis ejuſdē ſpeciei reperiuntur in majori quidem quantitate, ſed in eodem ſpiritu; at verò in ſpeciebus diverſis differentia talis eſt, ut, ſicuti differunt lucis natura & proportione, ſic etiā diſpoſitione ſpiritus, in quo anima illa natat & vehitur, diſſentire videantur. Sic ſpiritus mineralium, qui eſt ex tenebris infimi cœli, differt à ſpiritu vegetabilium, qui eſt partim ex ſpiritu medio, & partim ex infimo: Unde vegetabilia mineralibus ortu & natura cognata ſunt, ſed eorum ſpiritus ſunt diverſi. Sic etiam ſpiritus animalis vitæ eſt ſimpliciter à cœlo medio, & lux ejus vitalis etiam ejuſdem conditionis: quemadmodum porrò quoque ſpiritus humanus partim eſt ex cœlo empyreo, utpote à quo ejus ſpiritus rationalis derivatus eſt, & partim ex cœlo æthereo, à quo ſpiritum ſuum vitæ accepit; prout etiam ejus lux mixta eſt cū ſpiritibus diverſis, uti anteà dictum eſt. Atq; hæc eſt cauſa varietatis in rebus creatis. Spiritus igitur

Digitized by Google

& lux in homine differt à ſpiritu & luce aliorum animalium non minùs, quàm ſpiritus vini inflammatus & ardens ab oleo & liquore in lampade accenſo. Nam, ut ignis ex ſpiritu vini componitur ex ſpiritu partim aëreo & partim æthereo (unde tenuior ejus pars accenſa non comburit) ignis verò lampadis retinet ſolummodò naturam aëream & magis craſſam, ut rem inflammabilem comburat, ſic etiam res ſeſe habet in differentia inter utraſque illas animas; hominis ſcilicet & brutorum. Nam ut ſpiritus vini longè eſt oleo ſubtilior, & tamen ambo ſunt ſpiritus; ita quoque ſpiritus utriuſque ſpeciei ſunt ambo quidem ſpiritualis diſpoſitionis, ſed differunt raritate & puritate ut ſpiritus vini ab oleo, vel aër ab æthere, vel æther à ſpiritu intellectuali.

CAP. IV.

Quòd anima humana per ſe unitatem amplectatur, reſpectu verò materiæ inclinet ad multitudinem.

ANima humana per ſe in ſua natura & origine unitatem amplectitur; quippe cujus princeps & ſummitas eſt ipſa mens, ſeu radius ipſius unitatis, unitati ſeu eſſentiæ ſupernaturali ita connexus & continuus, ut radius Solis corpori ejuſdem. Per mentem igitur erigitur media animæ portio ad unitatem; uti videmus in natura ignis, qui ſurſum aſcendens, angulum acutum facit, oculis corporeis viſibilem, ſignificãs hoc ipſo, q᷑ alis ſpiritualibus ad conum pyramidis materialis aſcendere vehementer tentet & appetat; quippe in extremo conî ſeu anguli uniformitas, & ſola unitas invenitur. Præterea anima media, cùm ſit radius mundi, ſeu lux ſecundaria, vocatur etiam, ut teſtatur *Merc. Triſmegiſtus*, mens ſecunda ſeu mentis primæ imago. Unde manifeſtum eſt, quod ejus unitas ſit origo, à qua ejus actus ſcaturivit. Patet igitur, quod hominis interni portiones, quatenus formalis eſt in ſua eſſentia, fontem ſuæ exiſtentiæ per ſe & naturali quaſi inſtinctu reſpiciant: Sed ita factum eſt divina voluntate, ut cum *Proclo* loquamur, *ut animæ deſcendenti adnatæ ſint ex mundo multiformes vitæ, veſtésque variæ, trahentes quidem ipſam in compoſitionem caducam.* Id quod etiam *Jamblicus* ſic confirmat: *Anima*, inquit, *quæ deorſum labitur, trahens ſecum ſigna vinculorum & pœnarum, materialiúmque Spirituum, ſe gravatam oſtendit, perturbationibúsque materiæ diſſimilibus occupatam.* Unde manifeſtum eſt, animæ ſubſtantiam delapſam eſſe à ſtatu unitatis in abyſſum multitudinis, hoc eſt, à puritate ſimplici in fœdam & immundam compoſitionem. Hinc dicit *Proclus*. *Anima in corpus deſcenſus ſejunxit quidem illam à divinis animis, à quibus intelligentia & poteſtate, ſimplicitate, puritatéque implebatur. Conjunxit verò ſe generationi & naturæ, materialibúsque rebus, à quibus oblivione & errore & ignorantia eſt imbuta.* Quid autem ſit unitas formalis & divina, & quomodò in ſe conſtans, immutabilis, indiviſibilis, non multiplicanda exiſtat, nec aliquid ab ea abſtrahendum aut ei addendũ, cum ipſa ſit totum & ſine ipſa nihil, in *Tractatu noſtro de Numeris divinis & abſtruſis* ſatis luculenter declaravimus. Quod autem materia, quò magis à cono ſuæ pyramidis verſus ejus baſin deſcendit, eò magis ſubinde magisque multiplicetur, quoniam deorſum tendendo groſſior ſemper evadit, ita ut in ſuperiori regione gradus ejus numero denario augmententur, in media autem centenario & in infima millenario, ſuo loco etiam anteà *in eodem Tractatu* tàm verbis quàm demonſtratione viva delineavimus. Hinc ergo manifeſtum eſt, ſecundùm *Procli & Jamblici* opiniones ſuprà expreſſas, quod anima, quò magis deorſum, hoc eſt, verſus pyramidis materialis baſin tendit, eò magis multitudini materiæ immergatur.

Multi-

Digitized by Google

Multitudo autem materiæ, informari appetens, animam illam universalem & circa unitatem versantem, dividit in partes infinitas, easque dat cuilibet multitudinis membro: Hinc specierum & individuorum multitudo; hinc animæ uniformis, in partes divisæ, ignorantia, suipsius oblivio & errores; hinc ejus existiusmodi captivitate mœstitia. Nam juxta *Proclum ægrotant animæ, atque delirant quasi in corpore humano*; vel ut *Porphyrius* vult, *perpetuò in corpore quasi dormiunt*. Ob hanc rationem dicit *Jamblicus, quòd animarum proprietas sit declinatio ad multitudinem, & motum generationis, licet per se, & in sua natura respiciant unitatem Deitatis, quæ est permanens in seipsa, & tamen immobilis motionum causa*. Nam cùm natura animæ sit semper movere, quatenus est actus simplex, eatenus suo motu per accidens, mediante generatione, multitudinem producit. Etenim corpora animas includentia, easque oculis orbantia, solent animarum motus ad suos appetitus, qui circa multitudinem versantur, convertere. Atque hinc fit, ut animæ in corporibus motio generationes & individuorum cujuslibet speciei incrementum producat. Hoc idem etiam evenit in corporibus humanis, formam nobilissimam includentibus, quorum solummodò est, virtute splendoris divini, animam cæteris creaturis magis exaltatam possidere; Unde fit, ut ipsa, quam vis in suo carcere vinculis spiritualibus ligata, nonnunquam tamen suæ patriæ reminiscatur, ejusque acies radiorum divinorum pennis in altum aliquando elevetur, secundùm illud *Jamblici: Anima in mũdo intelligibili audivit harmoniam divinã, cujus hîc reminiscitur, quando audit melodias, habentes divinæ vestigiũ; reminiscens verò ad eam vehemẽter afficitur*. Similiter juxta *Synesium; inest etiam iis, qui huc dilapsi sunt, in cœlum revocans quædam vis*, &c. Imò verò sanctis hominibus, & quidẽ etiam in hac vita revelatur via, qua possit anima humana, relinquendo multitudinem, ad unitatem redire, quam *Mercurius* viam regenerationis vocat; videlicet spiritus divini afflatum & illapsionem. Atque etiam *Proclus* videtur modum quendam nobis depingere, quo à multitudine ad unitatem reverti possimus; videlicet scientiæ acquisitionem: Unde dicit, *quod anima per acquisitam scientiam fiat menti similis, hoc est anima multitudinẽ, per scientiæ virtutem & illuminationem, relinquendo, accedit ad unitatem*. Nam omnis multitudo tàm diversa est in se, ut alia aliis in requalibet contraria videantur. Unde opus erit, si ad unitatem, ubi nulla est contrarietas, ascendere velimus, ut ad scientiam veram nos conferamus, in qua multitudo contrarietatem habet nullam: Nam tametsi affectus affectibus cõtrarii sint, similiter sensus sensibus, cogitatio cogitationibus, & opinio opinibus; nulla tamen scientia scientiæ contraria reperitur. Etenim in scientia propositionum & notionum multitudinem congregamus in unum, scientiarum quoque numerum uno quodam vinculo connectimus; adeoque tantùm abest, ut illa sibi ad invicem sint contraria, ut etiam notio notioni, scientiæ inferiores superioribus ministrent, atque ita hæ ex illis sua habeant exordia. Sic videmus quamplures Geometriæ notiones unico Theoremati, ejusque demonstrationi conferre: sic puncta, lineas, angulos & superficies cum notionibus suis, corpori seu trinæ dimensioni referri animadvertimus: Sic numerationem, additionem, subtractionem & multiplicationem inter se aliam ab alia dependere videmus, & ad divisionem ac radicis extractionem necessarias esse: sic etiam regulæ seu propositiones de sonis, tonis, semitoniis, Diatessaron, Diapente, Diapason & notiones temporalium signorum proportiones designantes ad symphoniæ unicæ veritatem conducunt; Et licet tales notiones in multitudine sint, rem tamen unicam denotant, videlicet melodiam; Sic Arithmeticam, Musicam, Geometriam & Opticam Astrologicæ veritatis cognitioni conducere percipimus. Non ergo contrarietas est ulla in scientiarum multitudine, cùm conducant ad unitatem, sed in multitudine materiæ, quæ distrahit & vagatur semper

Digitized by Google

ac discedit ab unitate. Oportet igitur intellecta scientiarum multitudine, ab illis, quæ solummodò unum aliquod proponunt, ad ipsum unum deproperare. Quocirca deponantur compositiones, divisiones & multiplices discursus, atque ad intellectualem vitam & simplices contemplationes fiat transitus. Nam ut *Procli* verbis utar, *scientia non est summus cognitionum apex, sed eâ eminentior est intellectus, animæq; illustratio:* namque per solum intellectum fit, ut terminos, alterum nempe unitatis, & alterum multitudinis cognoscamus. Fugienda ergo est multitudo per gradus cognitionum suo ordine præcedentes: sed & procedemus deinceps quoque similiter per gradus cognoscibilium ad idem istud probandum. Sensibilia evitanda sunt omnia; quoniam congesta sunt & dividua ac penitus mutabilia. Ab his igitur ad essentiam incorpoream nos transferamus. Omne enim sensibile habet adventitiam unitatem, & per seipsum est dispersum ac infirmitate plenum. Propterea & bonum ejus est partibile ac adventitium & à seipso distans ac dissidens, atque in sede residens aliena. Cùm verò ascenderimus illuc, & in corpore fuerimus collocati, conspiciemus animalem illum ordinem super corpora mobilem ex seipso, per se agentem, in se & ex se suam substantiam possidentem. Multitudinem ergo animis alienam relinquamus, ætheraque rescindendo, atq; sursum adhuc ulterius ascendendo, nos ad intellectum & intellectualia regna conferamus, ut rerum possideamus unitatem, ibique naturæ illius comtemplatores fiamus. Eam spectabimus naturam in æternitate manentem, vigentem vitam, intelligentiam vigilantem, cui nihil deest vitæ. Hanc itaque ubi invenimus, facilimè observabimus, quanto sit animis accõmodatior & melior, & videbimus an in ipsa inveniatur ulla multitudo, & an uniformis sit vel multiformis. Hîc percipies ergo summum illud bonum, ad quod anima humana semper cupit pertingere. Hîc rerum omnium creatarum fons & origo. Hîc gaudii & lætitiæ culmen ac fastigium. Hîc vera & sola simplicitas & veritas illa, de qua *Plato* & *Pythagoras* agunt, *quando nos admonent tantoperè ad multitudinem fugiendam, ut veritatem simplicissimam consequamur.* Quod sanè ut faciamus, modum & viam nobis præscribunt, à *Procli* via haud dissentientem; videlicet *quòd multitudinem variam evitare debeamus primò quidem affectuum, deinde sensuum, tertiò imaginationum, & quartò opinionum inde dependentium.* Atque horum quidem censuræ non videntur ullo modo ab intentione nostra differre. Nam, cùm anima tenebris sit inclusa, utitur sensu, quasi aliquo duce suo. Unde ejus acies deinceps in tertio, circa tot subjecta versatur, ut incertitudinẽ & inconstantiã in anima pariant, at ita animæ radii, tot tantisq; sensuum objectis & eorum cõtemplatione distracti, aciem suam obtũdi sinunt, ita ut ad unitatis thronum & sedem penetrare nequeant; eoque modo dubia & incerta fit anima, quò se debeat ad veritatẽ inveniendam vertere, quatenus scilicet non minùs fallitur in materia, quàm ipsius quoque materiæ circa eam versantis præstigiis decipitur. Quare non ineptè dicit *Proclus: sicut materia videtur omnia habere, cùm nihil reverà possideat, sic & anima, duplici ignoratione laborans, videtur sibi, quæ non habet possidere.* Atque hoc fit propter multifarium sensus effectum. Qua re sensus externi multitudo in primis abjicienda est. Denique etiam non debemus imaginatione nostra concipere ficta, vana & falsa, quæ sunt instar phantasmatum in aëre conceptorum; quoniam hæc itidem ab unitate illa distrahunt, quæ est sola veritas. Atque præterea quoque hominum opinionibus sibipsis & veritati contradicentibus, omnimodò credendum esse haud existimamus. Sic itaque demum posteà per gradus scalæ millenariæ versus unitatem regrediendo ad cœlum medium ascendemus, ubi majorem certitudinem & perfectionem reperiemus. Tum deinceps ab eo per gradus scalæ centenariæ altius nos elevando ad mundum intellectualem perveniemus, per

cujus

Digitized by Google

cujus gradus denarios ſcandendo ad regium unitatis formalis palatium tandem pertingemus; atque ita hac via anima à multitudine liberabitur, & in priſtinam ſuam ſimplicitatem remeabit.

CAP. VII.

Cur anima hæc media vegetabilibus & plantis vitam vegetativam ſolummodò dederit, cùm animalibus quibuſcunque ſenſum cum vegetatione tribuat?

DE varietate & differentia inter animam vegetabilium & animalium fecimus quidem verba nonnulla in ſuperioribus. Hoc tamen loco latiùs adhuc de iſta animę in hiſce creaturarum generibus differentia & diſcrimine diſceptabimus. Declaravimus alibi in præmiſſis, vegetabilium animas eſſe ex limpidiori mediarum tenebrarum ſecundo creationis die è medio mundi cœlo deorſum reverberatarum ſpiritu, cum lucis ſecundæ potionibus ſeu ſcintillis ei incluſis. Atque hanc eandem quoque eſſe animalium omnium animam itidem ibi demonſtravimus. Sed nonnullis forſitan abſurdum hoc, aut vix probabile videbitur, quod eadem lux cum tali ſpiritu (cùm hæc tanta inter ſe differentia diſtent) ſit utriuſque animalis origo; quippe quod arguent res eaſdem à ſeipſis ita differre non poſſe. Quibus reſpondemus, quod non differat anima plantæ ab anima animalis, niſi ſecundùm plus & minus. Rationem autem, cur planta minus de natura media, animal verò uberiorem ejus portionem habeat, breviter hîc declarabimus. Quod plantæ & vegetabilia, è terræ poris exurgentia, tertio creationis die fuerint cum ipſa terra creata, nos docent ſacræ Scripturæ; quo quidem tempore radii cœleſtes non fuerunt in Solem contracti, ſed diffuſi per univerſum ſpiritum mundanum & præcipuè circa ſpiritum cœleſtem dilatati & diſperſi. Sed *ut* ſecundùm vetus illud axioma Philoſophorum, *vis unita fortior eſt; ſic ea diſſipata eſt debilior*. Hinc ergo factum eſt, ut anima plantæ non eſſet adeò valida, luminoſa, clara atque ad functiones ſuas præſtandas ita efficax, atque eſt anima animalium, utpote quæ orta eſt ex radiis cœleſtibus coarctatis, atque ſimul in corpus ſolare collectis & unitis: Namque tertia creationis die ante Solis creationem lux fuit æqualiter circa terram diſperſa & denſis atque craſſis hylæ vaporibus mixta atque involuta: unde factum eſt, ut obſcura eſſet, & non magis Solis pulchritudini comparanda, quàm nubis fulgidæ ſplendor Soli, aut aër illuminatus igni comparari poteſt. Sed poſtquam omnes cœli radii ad ſolarem ſpiritum ſurſum è terra cum lucis ſuæ ſcintillis exilientem, congregati fuerunt, mirabiles ſubitò radiorum ſimul contractorum effectus ſe mundo patefecerunt, ac primò piſces, deinde volatilia & deniq; animalia procreata ſunt, atque ita ſecundùm ſolaris dominii incrementum ſeu prædominationis ejus in rebelles materiæ vapores, ſurſum ſeſe à terra in elementarem regionem elevantes & exhalantes, operationem, ſubinde ſingulis diebus anima gradatim fortior & potentior producta & per creationem in lucem edita fuit. Hinc ergo admirabilis Solis operatio in creaturarum perfectiorum productione luculenter demonſtratur & per conſequens vegetabilium defectus explicatur, utpote ad quorum creationem concurrerunt ſolummodò radii lucis dilatati & ſpiritus groſſiores; ita quidem, ut nullum Solis, nobiliſſimæ ſcilicet & vivaciſſimæ illius creaturæ auxilium, quæ ex radiis cum ſpiritu ſimul contractis producta eſt, operi vegetabili interfuerit. His igitur iterum iterumque reputatis, percipie-

Digitized by Google

mus, quod vegetabilium ſpiritus ſit groſſior & ſpiſſior, quam ſpiritus animalium, quippe cujus radii erant debiliores; quoniã ſpirituum rarefactio & purificatio conſiſtit in multitudine & vigore radiorum lucis; ita ut, qualis eſt lucis potentia, videlicet major aut minor, talis etiam ſit ſpiritus raritas & puritas, major ſcil. aut minor. Sed lux ante Solis creationem erat magis dilatata: Ergo minus potens, & proinde ſequitur, quod in plantis animæ portio ſit in ſpiritu groſſior, & in luce paucior ac tenuior, quàm in animalibus. Ob hanc igitur cauſam accidit, ut animæ utriuſque hujus animati generis ab invicem differant. Quinimò etiam aliam differentiam reperimus inter naturam atque eſſentiam dictarum illarum animarum, cùm anima animalium profluens à Sole, ſolaris naturæ proprietatem ſibi vendicet, quam ſuprà ex luce & Spiritu è tenebris cœli empyrei exilientibus conflari diximus; & proinde eam rationis eſſe participem ſuprà demonſtravimus. Anima autem vegetabilium ex ſpiritu & luce tenebrarum cœli ætherei ſeu medii originem ducens, neque ſpiritum & lucem habet rationis compotem, neque ſimplicitate & puritate formæ cum anima animalium comparari poteſt. Unde fit, ut, cùm plantæ tardæ ſint in ſuo motu & terræ affigantur, atque immobiles maneant, videamus, animalia eſſe levia, ſubtilia, agilia, velocia, & huc atque illuc voluntate quadam moveri. Hæc ergo eſt vitarum in utroque illo animatorum genere differentia, hæc in una dignitatis, & in altera depreſſionis, abjectionisque ratio, cùm alia ſit igne & Spiritu cœleſti ditior; alia verò paupertate & humiditate magis dejecta.

CAP. VIII.

Quòd anima vitalis ex calido innato & humido radicali componatur, & quòd de natura Solis participet; Similiter de cordis pyramidali figura, & quòd ſit animæ vitalis palatium; & quomodò hæc anima, mediante Spiritu, per univerſum corpus diſpenſetur.

QUoniam tàm Philoſophi veteres, quàm Medicorum principes ſolent calidi innati & humidi radicalis, ex quibus mixtis vitam oriri dicunt, non infrequentem facere mentionem, operæ pretium videtur, ut hoc ipſum calidum & itidem quoque humidum iſtud breviter declaremus. In ſecretis naturæ peritiores dicere ſolent, calidum à mòtu, & motum ab actu ſeu principio movente derivari. Nec certè quicquam aliud eſt calidum, quàm motionis effectus, quemadmodum nec motus quicquam eſt aliud, quàm lucis viſibilis vel inviſibilis actio ſeu actus. Unde manifeſtum eſt, quòd ubi calidum eſt, ibi motus etiam adſit, & per conſequens cum motu lux eſſentialis, tanquam motor. Hinc ergo fit, ut à nonnullis calidum pro motus effectu, aut ſola qualitate, aut nonnunquam pro ipſo motore accipiatur: Nam apud *Hippocratem* reperimus ita ſcriptum: *Illud mortale, quod calidum appellamus, cùm omnia eſſent perturbata, in ſupremam regionem provolavit, quam veteres æthera vocaverunt.* Hîc igitur calidum non pro mera qualitate, ſeu accidente accipiebat *Hippocrates*, ſed pro re eſſentiali & immortalitate prædita; videlicet pro univerſa luce ſubſtantiali, ex cujus natura atque illa animatorum portio derivata eſt, quæ calidum innatum appellatur, ſine cujus motu & calido effectu vitæ creaturarum induci nullo modo potuiſſent, quoniam ejus præſentia rebelles elementorum compoſitorum diſpoſitiones

Digitized by Google

nes obedientes fiunt,& quietè retinentur: imò verò,quò major est hujus calidi proportio,eò efficacior & excellentior est vitę actus,& salubrior totius elementati compositio. Ex quibus liquet,quòd natura ista nihil aliud sit,quàm radius seu scintilla lucis secundariæ seu æthereæ, immediatè cum spiritu æthereo in creaturas infusæ;qui quidem Spiritus est quasi vehiculum,pabulum,passivum & humidum illud, cujus præsentia & interventu calidum & lux(per metonymiam,effectum pro causa accipiendo)vehitur deorsum(quia Spiritus ad Spiritum relationem habet)agit in subjectum benè dispositum. Atque hic spiritus ideò radicalis dicitur,quoniam conjunctus est cum calido in prima creatione: Vel est quasi radix & arbor solarium fructuum;vel est radix atque origo materialis creaturæ,per cujus artus seu membra discurrit. Sic etiam lux vel calidum illud dici potest innatum,quatenus est primus terminus & punctum,à quo movetur ad generationem; Vel dicitur innatum,quasi connatum cum humido illo naturali,quod Spiritus est æthereus,in quo vivit,atque vitam tribuit creaturæ, cui inest. Quibus optimè reputatis,percipiemus, hoc calidum innatum in suo humido radicali nihil aliud esse,quàm illam quintam essentiam,per cujus consonantiam in Diapente,dissonantia quaternarii,qui est numerus par atque imperfectus,ad concordem pacem reducitur. Mira ergo de hujus quintæ essentiæ virtute & potestate tradiderunt Philosophi, tàm Theorici, quàm in Chymiæ praxi versati. Namque videntur agnoscere,eam nihil aliud esse,quàm unionem Spiritus ætherei cum lucida ejus anima: quare asseveranter dixerunt, quintam rei essentiam esse idem,quod est anima illa vitalis,quam ex sphæra media ætheris(quam sphæram æqualitatis vocaverunt,& in quam animam mundi posuerunt)emanare affirmarunt. Nam etsi rustici & rei literariæ prorsus ignari,norunt & experientia deprehenderunt, plantas & arbores quotannis revirescere, & denuò veluti juvenescere, atque ejus ubertate, tanquam à fonte glorioso,luminis visibilis multiplicationem habere. Porrò etiam Philosophorum sagaciorum sententia est,Solem & hominem procreare hominem. Ex his igitur evidens est,quòd vitæ creaturarum sint de essentia Solis & ejus quasi seminaria ab ejus fonte perenni deorsum emissa. Hinc dixerunt nonnulli, quòd cœlum sit quasi mundi universi pars mascula; terra verò & ejus elementa pars fœminea;imò verò,quòd terra sit matrix universalis,in se recipiens aurea cœli & Solis semina,quæ in materiæ utero per digestionem in creaturas innumerabiles cujuslibet speciei transeant. Sed jam, quid ego per experientiam circa ea in creaturæ vegetabilis anatomia invenerim,dicam. Ejus profectò animam vitalem subtilissima inquisitione inveni, in qua verissimam animæ in Spiritu suo natantis iconem atque imaginem deprehendi;cujus certè intuitu, Solis cœlestis compositionem in materia & forma percepi: Crystallinam enim figuram immobilem adinveni,radiis lucis repletissimam;qui quidem radii huc atque illuc per illud medium extendi videbantur. Hæc quidem materia mobilis ignis appositione subitò liquescebat,& instar sanguinis efficiebatur;atqui subitò deinde in pristinam suam formam immobilem, instar crystalli undique radiis aureis decorati redigebatur. Hinc evidenter observavi,quid esset vegetabilis illius Spiritus,quid lux,quid calidum innatum,quid humidum radicale, quid agens & quid patiens,ac quid denique ejus anima vitalis,quid quinta essentia,& quid vinculum elementorum,ea in concordi pace ad invicem colligans; Vidi etiam satis apertè,quòd indumentum atque vehiculum illic esset Spiritus: Unde oculis intellectualibus percepi,quòd eadem ratione mentis divinæ indumentum sit anima,qua Spiritus est indumentum animæ. Cognitis igitur jam, quid sit anima,quid Spiritus,quid calidum innatum,& quid humidum radicale,quidque vinculum elementorum in corpore,inquiramus tandem,quomodò ani-

anima hæc tota in totum,& in quamlibet corporis partem infundatur,& quænam ſit præcipua hujus animæ ſedes in corpore humano: Sic enim dicitur Dei ſolium eſſe in cœlo, cùm tamen ſua præſentia ubiq; adſit; vel potiùs (ne ſcilicet divina terrenis comparemus) videmus, ſolare corpus eſſe in cœli corde, & tamẽ ejus radii atque præſentia per actum ubiq; reperiuntur. Cognoſcimus igitur diligenti inquiſitione, quòd animæ vitalis ſedes præcipua non minùs ſit in corde, quòd eſt in medietate mediæ regionis Microcoſmicæ ſitum, quàm Solis ſedes eſt in medio cœli. Hujus vitæ palatii figuram & poſitionem, ſi rectè conſideraverimus, percipiemus, illam ad effigiem & ſimilitudinem ac ſitum pyramidis mundi formalis à creatione ordinatam ac diſpoſitam eſſe; cùm ejus baſis ſurſum tendat, ejus verò conus deorſum. Quo innoteſcere videtur, quòd hoc organum corporeum, ſit inſtrumentum maximè circa formam vitalem occupatum: quippe cujus figuram pyramidalem procul dubio nobis delineaverunt radii vitales, quorum natura eſt deorſum verſus terram radios ſuos ejaculari. Ineſt ergo hic vivificus Spiritus cum regia ſua luce in corde, tanquam in ſphæra ſua propria. Unde radios ſuos, qui ſunt eſſentiæ ejus connexæ, per univerſum corpus non aliter diſpergit, quàm Sol è ſua ſphæra media in cœlo ad partes mundi infimas, & remotiſſimè diſſitas ſuos radios emittere & ejaculari ſolet. Currit ergo per venas in maſſam vel mare ſanguineum, & undas corporis aëreas, tandemq; per artus & partes ſolidiores, non aliter, quàm radii Solis per elementa in mare aëreum & aqueum, ut tandem terrã & ejus membra denſa reficiant. Atq; hinc eſt, quòd ſacris Literis docemur, ſanguinem eſſe animarum quaſi veſtem & receptaculum. Quomodò autem id fiat, à Philoſophis divinis ſuccinctè demonſtratur. Anima per medium ſuum deorſum vecta, infunditur primò in punctũ cordis medium, quòd eſt centrum corporis humani, & exinde per univerſas corporis partes membraq; diffunditur, quando currum ſuum naturali jungit calori, per calorem Spiritui ex corde orto; per hunc ſe immergit humoribus, per illos inhæret membris; atque his omnibus æquè fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur; quemadmodum calor ignis aëri & aquæ inhæret proximè, licet per aërem deferatur ad aquam. Ita patet, quòd immortalis animæ æthereum vehiculum corpore claudatur craſſiore & mortali. Similiter dicit *Merc. Triſmeg. Spiritus in venas & arterias, ſanguinémque diffuſus animal undique ciet, molémque corporis ſuſpenſam tenet atque circumfert anima in ſpiritu, ratio in anima & mens in ratione.* Quibus quidem verbis peroptimè nos docet, quomodò omnes hominis interni particulæ, mediante Spiritu, per univerſum corpus humanum diſpenſentur. Non tamen in hoc ei ullo modo adſtipulari poſſumus, quòd mens, aut ratio, aut anima vitalis in omnia corporis membra per Spiritum transferantur, atque æqualibus portionibus ubiq; in ſuis eſſentiis adſint. Sed dicimus, mentem in rationali Spiritu ſuperiorem Microcoſmi regionem inhabitare, tanquam locum digniorem; & animam poſſidere regionem ejus mediam, tanquã ſedem ſuam connaturalem. Sed tamen dicimus, hæc ita ſe habere ibi in regionibus ſuis, ut Deus in cœlo ſupremo & Sol in medio. Nam Deus in cœlo ſedens radios ſuæ præſentiæ in omnes mũdi partes mittit, juxta illud *Sapientis Sap. 1. Spiritus Domini replevit orbem terrarum.* Et *Jerem. Fecit cœlum ſuum ſolium & terram ſcabellum pedum ſuorum.* Sic etiam mens humana, à divina ſtirpe derivata, radios ſuæ præſentiæ per nervos, tanquam per media in inferiora corporis ubique diſpergit, ipſa tamen in Microcoſmi cacumine ſupra Spiritum intellectualem, tanquam ventorum alis vecta, conſtanter ſedet. Similiter ut Sol, poſitionem in cœli corde poſſidens, formam inferioribus ſuis radiis communicat, & ubique per elementa ſua virtute, lumine eſſentiali & influxu diffundi dicitur; ſic etiam animæ eſſentia, in corde humano conſtanter ſedens, radios ſuos vitæ in omnes hominis

Digitized by Google

hominis partes, tàm ſolidas quã fluidas, diſpergere cognoſcitur, ipſa tamẽ in corde manẽte, non minùs, quàm Solis eſſentia in cœli medietate ſeu corpore ſolari; quòd cordi non ineptè refertur. Spiritus igitur aëreus, corpori familiariſſimus per univerſa ejus membra in formam ſanguinis & humoris influit atque perfunditur, ſecumque fert veſtigia Spiritus ætherei, in cujus rivulis radii lucis ætherei ſeu radii naturæ feruntur; in quibus intellectus & rationalis Spiritus, quaſi atomi nonnulli, vel potiùs habitus inſenſibiles ab alto emittuntur, ſuper quibus & in quibus Spiritus Domini & tenuiſſimi ipſius mentis radii immediatè natare percipiuntur. Sic ex fonte quodam, in quo habetur vel croci maſſa, vel ſanguinis congeries, vel pannus etiam recenter in atramentum intinctus, videmus rivulum totum ab eo egredientem tingi, cùm tamen principium tingens in ipſo fonte ſemper requieſcat. Hinc igitur quodlibet corporis membrum, ratione viam monſtrante, juxta mentis præſtitutum ad bonum vel ad utile movetur. Hinc etiam fit, ut quodlibet membrum ratione radiorum animæ vitalis, moveatur tàm ſecundùm rationalis Spiritus directionem, motu videlicet voluntario, quàm ſecundùm vitæ facultates motu involuntario. Movet n. anima media artus & mẽbra hominis ad vitã, gubernatq; ratio illum motum, ut ad mentis inſtituta fiat, niſi anima illa, animæ naturali ſubdita, curſu irrationali cum brutis moveatur. Fit ergo lux media motor in animato primus, ejusque Spiritus ſeu vehiculum, illud, quod in primis movetur: cujus denique motu exagitatur atque impellitur corpus ad functiones ſuas perficiendas. Nam hujus rei demonſtrationem evidentiſſimam ab inferiori luce contracta ſeu igne communi cum aëre deſumere non erit impoſſibile; cum præſentia ignis videamus aërem externum moveri, & huc atque illuc duci juxta ignis ſeu vitæ illius motum. Hinc etiam percipimus, imagines in charta depictas ſimul cum ipſa charta, virtute candelæ illuminatæ, circumduci, quemadmodum infrà dicemus, ubi lux candelæ motum excitat, motus autem aërem commovet, & aër motu ac agitatione ſua corpoream chartæ & imaginum dimenſionem circumducit.

CAP. IX.

Quòd anima ſit quaſi lucis cœleſtis ſcintilla; quòd pabulo ſibi proprio nutriatur; Et de ratione, cur anima lucida aëre recenti deſtituta præfocetur.

ANimam cujuſlibet creaturæ eſſe, quaſi lucis infinitæ per ſpiritum vniverſum expanſæ, ſcintillam, multis obſervationibus, reſpectuque conſiderationis digniſſimo docemur. Nam ſi diligenti attentione *primi hujus voluminis tractatum* pervoluta veritis, demonſtrationibus fide dignis deprehendetis, quòd cœlum empyreum ſic ſe habeat ad æthereum, uti hoc ſe habet ad cœlum infimum & elementare. Quibus ignem iſtum elementarem, quem artificialem vocant, ſimili modo atque eadem ferè proportione in aëre ſuo medio movere probavimus actusque ſuos præſtare, quo ignis ille cœleſtis & ſolaris in ſuo vehiculo æthereo movet; itidemque etiam æthereum in ſuo ſpiritu operationes producere ſimilimas operationibus ignis ſeu lucis ſupercœleſtis primo die creatæ in ipſius ſpiritu. Quod quidem inde evenit, quòd ignis noſter communis ab æthereo & æthereus ab empyreo immediatè derivatur. Hanc tamen differentiam inter unius & alterius actus invenimus, quod ignis empyreus multò magis imperet, quàm ignis æthereus, quoniam ejus ſpiritus quodammodò pa-

Digitized by Google

tiens, totaliter quasi igneus & propter suæ proportionis exiguitatem & substantiæ tenuitatem, formalis redditur. Unde fit, ut ultra humanæ imaginationis, rationem formæ suæ obediens efficiatur. At verò ignis æthereus, quia cum æquali spiritus portione jungitur magis in suis operationibus seu actu per spiritus illius resistentiam impeditur: atque hinc accidit, ut hæc lux suum spiritum tanto imperio non gubernet, quanto lux illa cœli supremi: Infima denique lucis portio propter materiæ ibi residentis multitudinem fortissimè impeditur, & per materiæ spissitudinem ac resistentiam coarctatur; quemadmodum in *Tract. 1. volum. 1. cap. De igne artificiali*, luculenter expressum reperietis. Hinc igitur manifestum est, eandem esse motus rationem in igne infimo, quæ est in medio, & eandem in medio, quæ est in supremo. Actus verò inferioris propter materiæ resistentis copiam & abundantiam magis retunditur, quàm actus cœlestis, & iterùm etiam cœlestis ille eandem ob causam magis reprimitur, quàm supercœlestis. Concludimus itaque, quod liceat nobis per experimenta in hac regione infima à mutuis ignis & aëris actionibus desumpta, indagare mysteria superiora, & mutuas cœlorum operationes quodammodò persentiscere. Hinc igitur elicimus, quòd cum ignis vulgaris, veluti scintilla seu flamma candelæ accensæ potestatem habeat aërem ambientem tali modo exagitandi, ut machinam ex charta conflatam, qualis in qualibet ferè tonsoris officina nocturno tempore conspicitur, circumducat atque moveat, non sit dubium, quin tali etiam scintilla lucis cœlestis seu calido innato suum spiritum æthereum seu humidum radicale movente, machina particularis microcosmica huc atq; illuc ducatur; idque virtute spiritus moti, aëremque internum suo motu provocantis. Experimentum sequitur, atque etiam secundùm rationem *Heronis Alexandrini* descriptum habemus exemplum simile *in sequenti Fig.* 1.

Hero Alexand. Prop. 71.

Si in ara aliqua accendatur ignis, animalia choreas ducere videbuntur. Etenim ara perspicua vel transparentes erunt, sive vitrea sive cornea. Demonstratio est talis *ut Figura 2. apparet.*

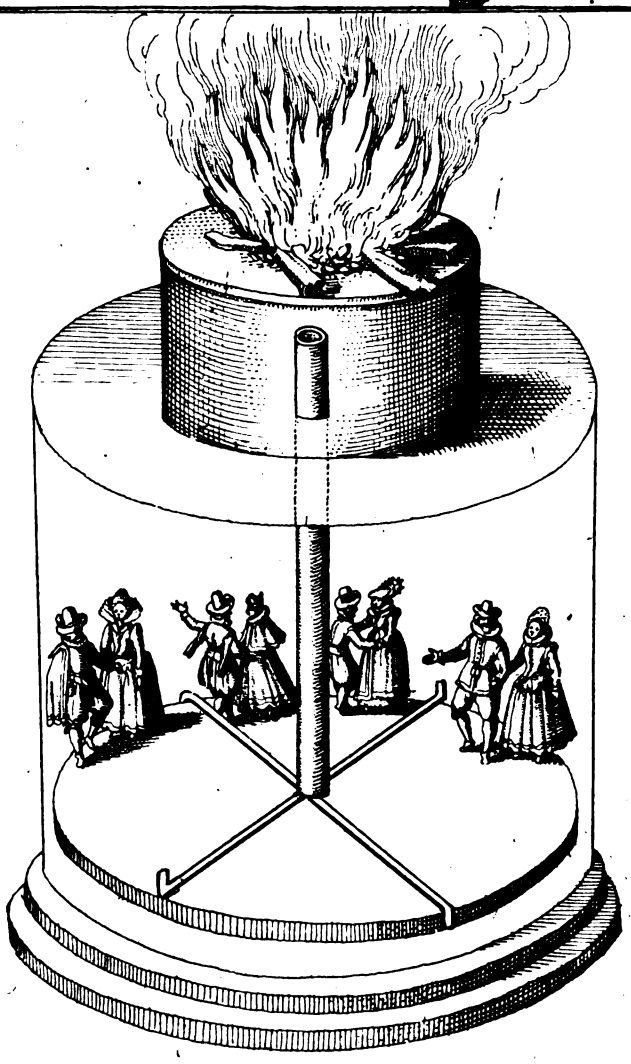
Probatur

Digitized by Google

fig: 1.

fig: 2.

Digitized by Google

Probatur etiam, hunc ignem inferiorem affinitate proximum esse igni cœlesti, & vel eo solo, quod sua virtute in debita proportione solet ova excludere & pullos producere, æquè feliciter, atque calor gallinæ naturalis à superioribus derivatus. Namq; hoc experimentum non modò in Africæ partibus, sed etiam in ipsa Europa compertũ & manifestatũ fuit, ac diebus hisce nostris cõprobatũ; videlicet, quod pulli fornacis temperatè calidæ beneficio è conchis seu corticibus propriis educti, & in lucem editi sint, qui tamen secundùm naturæ consuetudinem vixerunt. Similiter in hypocausto calefacto flores & virgulta nondum pullulantia desubitò virtute caloris ignei efflorescere, & interiora sua protrudere percipimus. Sed, ut ad ignem cœlestem jam ascendamus, nónne dicimus, Solem & hominem procreare hominem? Ubi per Solem tota cœli substantia ignea accipitur, ex cujus scintilla cum hominis specificatione homo generatur: Nónne etiam videmus, quòd vermes terræ, ex terra corpora sua, & ex regione ætherea formam seu animam, qua vivunt, accipiant? Unde ipsos per putrefactionem generari volunt Philosophi. Hæc etiam erat *Poëtæ* sententia in *Pythonis* serpentis generatione ex radiis Solis & limo terræ, post diluvium cum modico humiditatis aqueæ commixtis. Simili experientia etiam nosmetipsi edocti sumus, totam corvi alicujus mortui substantiam in loco Soli exposito seu aprico suspensam vivifica Solis virtute in vermes innumeros, & quidem spatio paucorum dierum fuisse conversum. Apud nonnullos etiam autores legimus, apes ex capite bovino, cœlesti calore operante, in magna copia prodiisse; quæ certè animas suas non ex re mortua, sed à cœlestibus radiis habuerunt. Anne etiam multum inferior est hoc igne, calor ille fimi equini, cujus virtute pili sæpissimè in vermes & angues convertuntur? Cujus generis animalia ego hisce meis conspexi oculis. Quid etiam de illo monstro censendum putabimus, quòd Draconis formam præ se ferens, in spelunca quadam, aquas putridas & fœculentas, cum sanguine animalium è culina cujusdam nobilis Anglici per canalem eò defluentes, recipiente repertum fuit. Id sanè, quòd animam suam procul dubio à luci putredine calore plena, corporis verò substantiam à materia putrida & quasi menstruosa ad exemplum illius *Pythonis* accepit. *Didorus Siculus* etiam narrat, quòd post Nili inundationem, cum aqua ferè exsiccata fuerat, & terra media luti formam, aridior jam facta, à Sole acquisiverat, multæ bestiæ fuerint quasi de novo creatæ, inter quas nonnullas tradit secundùm medietatem solam creatas, alias verò completa forma inventas fuisse. Quibus omnibus exemplis manifestum est, animas vitales, corporibus viventibus aptas, aliud non esse, quàm radios quasi & scintillas cœlestes ab universi fonte lucido derivatas, quas naturæ actus suprà nominavimus. Cùm itaque res ita se habeat in duobus his cœlis inferioribus, quídni etiam proveniant ratio & intellectus ab universo illo fonte lucis supercœlestis, cujus sunt radii, cùm sint actus istius Creatoris; quos radios supercœlestes & divinos nõ modò dixerunt Philosophi, sed etiam Theologiæ peritiores? Hîc autem in memoriam nobis venit dubium aliquod resolutione non indignum, videlicet: *An anima pábulo aliquo nutriatur nec ne?* Certum est, quod anima non minùs requirat ad suam præsentiam pabulum suum proprium, quàm alia in natura opus habent suo alimento: id sanè quod multis argumentis potest commonstrari. Nam corporis cujuslibet actionem ab anima provenire videmus: At verò tota ejus operatio versatur circa nutrimentum, videlicet in cibi appetentia, ejusdemque præparatione, attractione ad ventriculum, retentione, sanguificatione & cæteris consimilibus. Quare videtur anima vitalis tàm ad suipsius, quàm ad suæ machinæ sustentationem alimentum requirere. Deinde experientia docemur, quòd, si aëris pabulum à corde propter defectum inspirationis per unicam horæ quartam avertatur, protinus ipsa quasi

animæ

Digitized by Google

animæ lux extinguatur & moriatur. Obſervamus etiam, quòd ignis requirat aëris præſentiam, tanquam ſuæ vitæ pabulum. Nam ſi ignis ardens in loco muris circumdato occludatur, ita ut aër illuc ingredi nequeat, ſubitò extinguetur, & quaſi interficietur: Unde certum eſt, quòd ignis inferioris pabulum ſit aër, & quòd ignis ætherei nutrimentum ſit Spiritus æthereus. Sed quid hoc? Anne igitur morietur anima vitalis? Certè quoad nos, moritur, &, quoad nos alimentum requirit, cùm tamen, ſi oculis intellectualibus lucis naturam conſideremus, eam neque pabulum requirere, neque emori conſtet. Nam, quamvis anima & lux atque ignis aëreum ſibi fomitem appetere videatur, non tamen hoc facit neceſſitate cibi, ac ſi vivere ſine eo non poſſet; ſed ut paſſivum ea ratione adipiſcatur, in quod, tanquam in ſubjectum benè diſpoſitum, agat. Nam impoſſibile eſt, ut lux, quæ eſt merus actus, ſubſiſtat, niſi in aliquod ſubjectum agat: ſemper n. agit, nec ſecundùm plùs vel minùs in aliquod ſubjectum agere deſinit. Non tamen eò ſpectant actionis ejus effectus, ut ſeipſam nutriat, ſed ut ſubjectum patiens primum calefaciat, & per calorem ſuum attenuet, atque ſubtiliet, atque ut tandem illud ſubtiliatum exaltet, & ex re corporeâ ſpiritualem faciat. Hinc igitur videmus, quod cùm aliud pabulum ſufficiens invenire non poteſt, in quod agat, proprium ſuum tabernaculum conſumat; quemadmodũ in tabidis videmus: Unde certum eſt, eam non operari propter ſe, ſed propter materiam tùm ſpiritualem, tùm materialem, cum quibus habitat. At verò humidum illud innatum, & connatum ei, eſt ipſi conveniens, & in perpetuum cum ipſa durabile; eſtque quaſi *Pſyche* cum *Cupidine* in completo amore conjuncta. Et quamvis ignis, combuſto ligno, aut excluſo aëre ſubitò videatur præfocari, non tamen moritur, ſed propter deficientem aëris ſpiſſioris ſucceſſionem diſſipatur per aërem aut incluſum aut apertum, atque ita inviſibilis rurſus, uti antea fuit, efficitur. Nam univerſus aër igne inviſibili impletur; qui quidem ideò inviſibilis eſt, quoniam per medium eſt diſperſus atque rarefactus. Videtur igitur ignis extingui & exanimari, cùm ad ſuam naturam inviſibilem revertitur: ſiquidem ea, quæ in corpore & materia videmus, aliter & contrario modo ſe habent in anima. Nam corpus, quò magis ſeneſcit, eò magis debilitatur, dum è converſo anima, quo diutiùs in corpore vivit, eò magis juveneſcit, atque ſcientia, conſilio & prudentia diteſcit: ſic etiam corporis pondus eſt in gravitate, animæ verò in levitate & ſubtilitate; utpote in quarum gradibus conſiſtit ejus perfectio. Atque ſic in cæteris. Conſtat igitur, quomodò anima ſuum pabulum requirat, & quomodò tùm mori & extingui putetur, cùm reverà regeneratur & liberatur à corporis anguſtiis

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER IX.

De animæ sensitivæ actu in corpore.

CAP. I.

De animæ sensitivæ seu animalis vel portionis inferioris hominis interni proprietatibus in corpore humano.

QUamvis anima media ex natura sua sit conditionis liberrimæ, atque infinitæ dignitatis, scientiæ, pulchritudinis & perfectionis; tamen, quatenus cum mente, quam secum portat sub una specie comprehenditur, & caduco corpore nimium obumbratur, eatenus deprimitur, & contra suam naturam ad inferiora contemplanda, tanquam oculis destituta spiritualibus, prona efficitur. Atque hinc est, quod à sensu contra suam naturam ducitur, &, deorsum contra illam naturam suam prospiciendo ad contemplandas & admirandas res viles ac abjectas proclivis redditur; quoniam dispositio ejus naturalis, quando libera est à corpore, ipsam, juxta flammæ igneæ naturam, sursum tendere atque superiora intueri monet. Habet ergo anima media corpori inclusa duos ductores; quorum superior atque dignior eam allicit ad bonum, &, ut meditationes cœlestes tractet, hortatur. Inferior verò ad res malas & viles atque ad effectus tenebrarum amplectendos eam sollicitat; ita, ut anima hæc videatur in medio duorum extremorum, conditione & dispositione differentium collocari, secundùm illud *Porphyrii in Occas. Anima media est inter essentiam individuam, quæ est intellectus, & essentiam in vera corpora divisibilem.* Qualitates autem, materialesque formæ secundùm corpora sunt divisibiles. Hujus etiam infimæ in homine interno portionis cum media conjunctionem miserabilem sic describit *Proclus: Animæ in corpus descensus sejunxit, quidem illam à divinis animis; à quibus intelligentia, & potestate, puritateq; implebatur; conjunxit verò generationi & naturæ materialibus rebus, à quibus errore, oblivione & ignorantia imbuta est. Nam animæ descendenti adnatæ sunt ex mundo multiformes vitæ, vestesq; variæ, trahentes quidem ipsam in compositionem caducam, obstantes autem contemplationi separatorum.* Jamblicus etiam *in mysteriis* hocidem asseverare videtur: *Anima,* inquit ille, *humana, à*

corpore

Digitized by Google

corpore caduco comprehensa atque obumbrata est; quare nullm habet ad divina operapotentiam efficacem. Si quando verò videmur tale aliquid quodammodò posse, id solum agimus, illustratione divina desuper influente; per quam & actionis divinæ videmur esse participes. Similiter alibi: *Anima, quæ deorsum labitur, trahens secum signa vinculorum atque pœnarum, materialium spirituum onere se gravatam ostendit, turbationibusq; materiæ dissimilibus occupatam.* Ex his ergo Philosophorum assertionibus evidens est, quod corpus humanum, ejusque spiritus connaturalis (quem suprà nuncupavimus animæ idolum, animam naturalem, elementati potentiam elementarem, corporisq; rectricem, sensuum originem, per quam anima in hoc corpore vires explicat sentiendi, sentitque corporalia per corpus, movetque corpus per locum, regit in loco, alitque in corpore corpus; animam sensitivam & cum *D. Paulo* hominem animalem) sit causa erroris, peccati & concupiscentiæ in anima media, & quòd in tenebris ac ignorantia submergatur. Nam hæc hominis interni portio ducit hominem ad pessima: De qua loquendo *D. Paulus, Video*, inquit, *aliam legem in membris meis, captivantem me in lege peccati. Huic ergo idolo*, inquit *Plotinus, si anima, mentem negligendo, adhæreat, depravatur & demeretur, donec efficiatur malus Dæmon.* De hac infima hominis interni portione, ejusque dispositione & natura cum sufficienter in præmissis locuti simus, breviter tantùm hoc loco & veluti per transcursum agemus.

CAP. II.

Qua ratione anima media ad inferiora alliciatur, ita ut superiora negligere soleat.

CUm anima humana in se sit *rationalis, concupiscibilis* & *irascibilis*, per cõcupiscibilẽ qualitatem subjecta est affectibus appetendi vel amandi aliquid; Et proinde sciendũ est, quòd, sicuti multa sunt appetitus & amoris objecta; sic etiã reperiantur illa non in una tantùm mundi regione, sed in omnibus, & quòd per consequens, alia eorum magis alliciant ad Deum, alia ad mundum, & alia ad Diabolum: Nam objecta voluptatum & appetituum in regione grossa & terrestri à Deo animum avocant, & ad vitia eum convertunt. Amor ergo sensualis est carnis appetitus implere, & hominis externi naturæ se subjicere. Namq; ut ex duobus substantiis constitit homo, videlicet anima cum ratione, & carne cum sensibus ejus, hoc est, anima & corpore, sic etiam est amor alius particularis corpori seu carni, & alius animæ rationali proprius & peculiaris. Quare, si anima attrahatur deorsum voluptate sensuum, qui sunt ex carne, submergitur in tenebris. At verò vice versa, si virtute rationis illuminatæ sursum attollatur, luce immortali clarificatur. Præcipua igitur amoris elementaris vis in regione infima Microcosmi reperitur, videlicet in vasis seminariis, cũ impetu luxurioso, vel voluptate coitus, qua hominum animæ more brutorum præcipites feruntur. Atque sanè, respectu hujus appetitus & objecti ejus, quid interest, obsecro, inter hominem & brutum, quum utriusque appetitus vis ad vasa seminaria referatur, in quibus amoris carnalis voluptas reconditur? Hinc ergo fit, ut locus istius objecti in infimæ regionis base ponatur, quò innotescat nobis, hujusmodi amorem nihil aliud esse, quàm concupiscentiam terrestrem, brutalem atque animæ cœlestis ad terrestria seductricem. Et certè perpauci sunt homines, qui alium amorem præter istum, cujus comites gula, pigritia & hujusmodi alia, cognoscunt. At verò ipsa anima à carnis umbraculo libera præstantiorem in cœlo medio novit amorem, ac castum & virgineum, ubi ejus concupiscentiæ effectus

magis

Digitized by Google

magis clari sunt, atque simplices & trutinis Astrææ justis librati, quippe quæ hoc in loco cum castissima Psyche in simplici matrimonio conjungitur, & circa castam ac puram mundi vitam versatur. Sic etiam in secunda hominis regione gaudium, lætitiam, spem, misericordiam & alios hujusmodi pios atque castos filios generat. Imò verò cum concupiscibilis in anima proprietatis ratio prudenter, fortiter & justè instituitur, tùm accipit à Spiritu illuminationis donum, à cujus effectu in quatuor castissimas exurgit filias, patria supercœlesti natas, quas virtutes Cardinales vocant, videlicet prudentiam, temperantiam, fortitudinem atque justitiam; quæ quasi origines & cardines sunt omnium virtutum. Nec quidem hoc præstat sola concupiscibilis animæ proprietas, videlicet amor per se; sed cum irascibili conjuncta, quæ est odium: Nam per odium mundi & sui proficit in amore Dei & proximi, per contemptum temporalium & infimorum crescit desiderium æternorum & supernorum. Non est igitur in objecto concupiscentiæ inferioris ulla via conducens ad superiora, sed potiùs ejus quasi obstaculum; neque profectò liberi carnales sunt alii, quàm mundi & planè adulterini respectu illorum cœlestium, quos producere debent homines, ut ad Deum transeant. Horum autem filiorum, tàm spuriorum seu adulterinorum, quàm casta generatione ortorum, mentionem egregiam fecit *cap 3 sapient.* Unetiam respectu generationis carnalis, ibi dicitur, quòd *felix sit sterilis & non coinquinata, quæ nescivit thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum*, id est, liberis spiritualibus fruetur. *Et spado, qui non operatus est per manus iniquitatem, &c. Dabitur enim illi fidei donum electum & sors in templo Dei acceptissima.* Similiter *Sap. cap.* 4. *O quàm pulchra est casta generatio cum charitate; immortalis enim est memoria illius, quoniam apud Deum nota est, & apud homines.* Hinc igitur viri sancti præteritorum seculorum, ut castè & sine carnali appetitu viverent, austeram duxerunt vitam, quò objecti seminalis incrementum diminuerent, & concupiscentiæ mundanæ prædominarentur, quoniam observaverunt, quòd actu luxurioso & coitus impulsu, castæ eorum cogitationes inquinarentur, atque animæ operationes circa Deum occupatæ à cœlo ad inferiora sensibilibus carnis illecebris avocarentur: Imò quidem de pravo hujus appetitus effectu conquerebatur ipse *Apostolus Paulus*, dicens: *Video aliam legem in membris meis captivantem me in lege peccati.* Concupiscibilis ergo proprietas regionis Microcosmi inferioris ducit hominem ad pessima. Hinc enim ita legitur 1. *Joh.* 2. *Mundum diligens non habet charitatem patris in se, quoniam omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, ac superbia.* Et ibid. *cap.* 3. *Quare mundus non novit filios Dei, quia filii Dei non noverunt mundum.* Et certè credo ego, futurum, ut quasi sancti nomen promereretur, & miraculosas operationes perficere valeret, si quis, tentationes carnales constanter superando, semen suum in vasis propriis, intactum continuaret. Nam quotannis multiplicaretur ejus lux; quæ quidem absque sui emissione in tantam lucis copiam excresceret, ut universum hominis illius tabernaculum obscurum illuminaret, corporisque massam, veluti transfigurando eam, alis igneis sursum elevaret. Sed huic virtuti duplex resistit obstaculum; quorum unum est pollutio sive inquinatio seminis, contracta infinitis mixtionibus; quippe quam non amat lux divina, quatenus circa unitatem versatur. Atque alterum est immensum illud dominium, quòd caro habet cum sensibus in compositione humana, animam quotidie noctesque diesque sollicitans ad appetitus sui complementum; ita ut neminem ferè ex matre natum putem, qui semen suum intactum sibiipsi ita conservaverit, ut aliis ejus portionem non tradiderit. At si talis aliquis reperiatur, ille profectò, uti existimo, mirabilia tàm in prophetia, quàm in morborum curatione, & in vitæ suæ prolongatione propter multas rationes, quas omnes hoc loco recitare forta ssis tædiosum foret, præstare poterit. &c.

CAP.

Digitized by Google

CAP. III.

Quomodò anima à ſenſu carnali obfuſcetur, & ſuiipſius obliviſcatur: Et qua ratione, tùm ipſa per vitia ſeu ſenſualia in naturam corporis tranſeat; tùm etiam è converſo caro per virtutem in naturam ſpiritus migrare ſoleat. Similiter de virtutibus animæ in genere atque de ſenſibus.

QUemadmodum anima hæc media, menti adhærens, ſeu radiis ſapientiæ illuminata, ſuum principium reſpicit, ſummumque bonum contemplatur atque ſeipſam cognoſcit; ita quoque mentis radiis, divinaque illuminatione deſtituta paſſionibus corporeis conſopitur & per ſenſibiles formas extra ſe abducitur eaque extra ſe quærit, quæ in ſeipſa poteſt invenire, imò verò obliviſcitur omninò quid ſit, vel quid fuerit, &, quod nihil aliud ſe fuiſſe meminit, nihil, præterquàm quod videtur, eſſe credit: ſolo ſenſu circa corpora & imaginatione circa corporum & locorum ſimilitudines verſatur, & in eis ſive vigilando, ſive dormiendo exercetur. Abſentia ergo radiorum mentis eſt cauſa tantæ amicitiæ inter corpus & animam; ſecundùm quam amicitiam *nemo carnem ſuam odio habet.* Nam licet carnis ſeu corporis ſocietate prægravetur, ſecundùm illud *Sapientiæ: Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena habitatio deprimit ſenſum multa cogitantem, &c.* attamen ineffabili modo diligit illud, amatq; carcerem ſuum; & ideò libera eſſe non poteſt, ſed doloribus ei vehementer afficitur; formidat interitum, quæ mori non poteſt; timet defectum, quæ per naturam non poteſt deficere, oculorum ſpeculatione paſcitur, ſonoris delectatur vocibus, ſuaviſſimis gaudet odoribus, & larga epulatione reficitur. Et, licet his rebus nullatenus utatur ipſa; gravi tamen mœrore affligitur, ſi illæ ſubtrahantur. Hinc etiam nonnunquam ſurrepunt vitia rationi contraria, dum anima oblectamentis corporis largiùs indulgendo noſcitur locum præbere peccato. Modus autem, quo id fit, eſt hujuſmodi: per ſenſus progreditur anima ad corpus movendum & vivificandum: novem quoque foramina ſunt in humano corpore, quibus ſecundùm naturalem contemperantiam influit & effluit omne, quo idem corpus vegetatur & regitur: Sunt etiam utriuſque quædam ſimilia; corporis ſcilicet, ſupremum, & ſpiritus, infimum, in quibus, licet ſine perſonali naturarum confuſione, attamen unione facilè conjungi poſſunt: Similia enim ſimilibus gaudent, itaque anima, quæ ſpiritus eſt, & caro, quæ verè corpus eſt, in ſuis extremitatibus facilè & convenienter uniuntur. In phantaſtico animæ quidem corpus non eſt, ſed ſimile corpori, ut in harmonia ſequenti dicetur, nec in ſenſualitate carnis, quæ ferè ſpiritus eſt & ſine anima fieri non poteſt. Sicut autem ſupremum animæ, nimirum intelligentia ſive mens gerit imaginationem ſui ſuperioris, id eſt, Dei; unde & ſuſcipere eum potuit, & ad unionem perſonalem, quando voluit, abſque ulla naturæ diminutione ſuſcepit; ita ſimili modo ſupremum carnis, id eſt, ſenſualitas animæ gerit ſimilitudinem, &, ad perſonalem unionem, ejus eſſentiam ſuſcipere valet. Nec illud mirum eſt, cum etiam in ſenſu & memoria pecudis ſit quædam immutatio rationabilitatis, & in ejus appetitu immutatio voluntatis, atque in his, quæ refugit immutatio reprobationis: ſpiritus enim corporeus, qui verè eſt corpus, ſenſu naturali inter multa diſcernit, & vi concupiſcibilitatis eligit, & vi iraſcibilitatis reprobat. Conſtat igitur ex his, quod convenientiſſima hæc ſint media carnis & animæ; videlicet ſenſualitas carnis, quæ ignis eſt, & phantaſticum ſpiritus, quod igneus

Digitized by Google

vigor dicitur. Hinc, inquam, fit mira ista societas, quæ est inter carnem & animam, inter spiritum vitæ & limen terræ. Cum autem anima, tenens suum rationale, & sine carne, sit rationalis, concupiscibilis & irascibilis, sequitur, quod per rationabilitatem habilis sit & idonea, ut illuminetur ad veritatem cognoscendam infra se, & supra se, & in se, & juxta se. Nam ita cognoscit Deum supra se, seipsam in se, Angelum juxta se, & quicquid cœli ambitu continetur infra se. Similiter per concupiscibilitatem & irascibilitatem habilis est ad affectus aliquid appetendi vel fugiendi, amandi vel odio habendi. Et proinde de rationabilitate omnis sensus animæ oritur; quemadmodum de duobus aliis omnes affectus; videlicet de concupiscibilitate gaudium & spes, & de irascibilitate dolor & metus oriuntur: qui quidem quatuor affectus animæ sunt omnium tùm vitiorum, tùm virtutum quasi principia quædam & communis materia. Atque mirum videtur haud exiguum, quòd idem animæ affectus prolem atque filios naturâ tàm contrarios producere queat, quales sunt vitia & virtutes, cùm *virtus definiatur habitus mentis benè compositæ; vitium* autem è converso, *habitus animæ malè dispositæ; & tenebris obrutæ.* Sed, ni fallor, eadem est differentia inter rationem illuminatam & obscuram seu tenebrosam, quæ est inter virtutem & vitium. Nam ratio illuminatione carens prompta est, ut in tenebris & errore versetur, atque vitia cujusque generis producat; cùm tamen eadem ratio illuminata ab intelligentia gubernetur, & in via veritatis dirigatur. Atque hoc est illud, quod superius diximus, videlicet, quòd Spiritus menti adhærens virtutes producat, mentis verò radiis destituta, vitia & errores generet, aut sibi contrahat. Hinc, inquam, est, quod animæ rationalis illuminatione carentis, vis concupiscibilis gaudium carnale & voluptates mundanas parit; quatenus scilicet impudentiam, gulam, ventris illecebras, segnitiem, ambitionem, avaritiam, vanam, gloriam & infinita alia hujusmodi vitia gignere, & tanquam effectus producere solet. Sic etiam ejus vis irascibilis rabiem, furorem, iram belluinam, rixas, bellum, odium injustum, injuriam, timorem, pudorem, audaciam & pusillanimitatem, proditionem, dissimulationem, falsitatem seu mendacium, atque innumerabilia alia illius naturæ generare atq; proferre animadvertitur. Cùm tamen vice versa, si anima rationalis à mente illuminetur, ejus vires (concupiscibilis nempe & irascibilis) fructus contrariæ naturæ producant; videlicet virtutes, quæ habitus sunt mentis benè compositæ: nam in mentis lumine componimus, instituimus & ordinamus animæ affectus ad id, quod spectare debent, & quomodò debent, ut virtutes perficere possint: Unde fit, ut sine tali lumine prædicti animæ affectus in vitia facilimè dilabantur. Cùm ergo adfuerit splendor sanctus animabus nostris, tùm prudenter, modestè, fortiter & justè amores ac odia nostra instituentur, atque in virtutes illas quatuor insurgent originales seu cardinales; scilicet in prudentiam, fortitudinem justitiam & temperantiam. Similiter per odium mundi & nostri proficimus in amore Dei & proximi; per contemptum temporalium & inferiorum crescimus in desiderio æternorum & superiorum. Ex his igitur videmus, quod, ut anima sua præsentia corpus seu carnem vivificat, sic quoque ipsa per hujusmodi virtutem vivificam ita sit corpori isti colligata, ut nec, cùm vult, possit seipsam inde segregare, nec etiam, cùm vocem Creatoris audit, inibi retineri. In vita equidem animæ consistit vita corporis, & è morte corporis descendit mors animæ. Sicut enim anima viventem facit carnem vitâ suâ, & de fonte naturæ suæ irrigat eam animando, sic caro per corruptelam materiæ suæ occidit animam, si cupiditatibus illicitis eam illigaverit. Et, cùm altera innitatur naturæ alterius, transit unaquæque in victricis naturam; ita ut aut carnem spiritualem reddat anima suis virtutibus, aut etiam animam efficiat carnalem victrix caro. Anima ergo menti adhærens, contemnendo

Digitized by Google

mnendo carnis sensuumque illecebras, victrix dicitur. At verò si ea, menti obedientiam minimè præstando, blanditiarum & præstigiarum carnis ac animæ animalis toxicum hauriat, atque exinde per istas carnis & concupiscentiæ blanditias deorsum ad res viles & terrestres admirandas ac contemplandas impellatur & pelliciatur, victrix trophæum sibi vindicat caro. Anima tamen de morte nihil habere potest, nisi quod per vitia ei obvenerit; nec quidem caro de vita quicquam possidere potest, præterquàm quod ab animæ societate hauserit; sicut nec altera in alterius naturam transire potest, nisi priùs fuerit aut vitiis infecta, aut virtutibus imbuta & inserta. Anima igitur mente illustrata affectionibus suis prædictis exercetur, & virtutes parit; dolor namque circa peccata, timor circa supplicia, desiderium circa promissa, & gaudium circa præmia sunt quædam virtutum exercitia. Cæterùm variæ sunt virtutes, in quibus versatur anima pietate divina imbuta, dum aliis instruitur & armatur contra vitia; videlicet quatuor illis originalibus, quæ & *cardinales* dicuntur. Nam per *prudentiam* scit anima, quid debeat facere; per *temperantiam* se regit atque gubernat in prosperis; itidemque per *fortitudinem* in adversis; ac per *justitiam* scit, quid cuique reddere conveniat. Porrò etiam monet ac docet eam, *prudentia* quidem scire quid possit, *fortitudo* autem facere, quod potest, *temperantia* nō præsumere, quod non potest, ac tandem *justitia*, non velle plùs quàm potest. *Prudentia* ergo ejus est in eligendis, *temperantia* in utendis, *fortitudo* in tolerandis, atque *justitia* in distribuendis. *Prudentiæ* est nihil pœnitendum appetere, nec quicquam præter justum velle facere; *Temperantiæ* est, nihil nisi turpe timere, & quicquid agimus aut cogitamus ad rationis normam dirigere; *Fortitudinis* est, terrenas cupiditates non jam reprimere, sed penitùs obliviscì, *Justitiæ* denique est, omnem animi cogitationem ad Deum erigere, &, quasi nihil aliud sit, eum sola mentis acie intueri. Aliis virtutibus initiatur ipsa anima: atque tales virtutes *sacramentales* vocantur; cujusmodi sunt *fides, spes, sacramentum, baptismus, inunctio, confirmatio & cæteræ*, quibus Deo consecratur. Aliis proficit & conjungitur Deo, quales sunt *humilitas, puritas & charitas*. Nam *humilitas* animam Deo subjicit, *puritas* conjungit, atque *charitas* unit. Sunt etiam virtutes minores & in re viliori, videlicet in corpore versantes, quibus anima corpori jungitur, quarum infima est *naturalis*, media *vitalis* & suprema *animalis*. Et sicuti Deus trinus & unus, omnia tenet, omnia implet, omnia sustinet, omnia excedit & complectitur; sic anima his tribus viribus per totum corpus diffunditur; non quidem locali descensione, sed vitali intensione. Naturalis namque virtus operatur in hepate sanguinem & humores alios, quos per venas ad omnia corporis membra transmittit, ut inde augeantur & nutriantur. Vis ista quadrifaria est, quoniam dividitur in *appetitivam*, cui attractio ministrat; *retentivam* qua attractum retinet, donec utilis perficiatur concoctio, *distributivam*, bonorum ciborum chylosos humores, omnibus membris perfundentem, prout cuique expedit, atque *expulsivam*, nociva & superflua, seu fœculentam atque inutilem substantiam expellentem & evacuantem: Animæ verò virtus media, *vitalis* scilicet, quæ in corde habet suum imperium, versatur in fervoris atque caloris cordis contemperatione, aërémque inspirando & exspirando vitam & salutem toti corpori distribuit, aëre namque puro sanguinem purificatum per totum corpus impellit per arterias seu venas pulsatiles; ex quarum motu temperiem & intemperiem Medici cognoscunt: Virtus denique *animalis* in suprema corporis regione, videlicet in cerebro adinvenitur, atque inde quinque sensus corporis vegetat, jubet etiam vocem edere, membra movere. Hæc animæ virtus tribus cubiculis seu ventriculis præcipuè utitur, quorum unus est anterior, à quo omnis sensus, alter posterior, à quo omnis motus; tertius inter utrumque medius est rationalis. Primam

Digitized by Google

ergo cerebri regionem incolit vis animalis, id est, imaginativa, quia in ea corporalium rerum imagines continentur, unde & Phantastica dicitur. In media regione seu conclavi vis rationalis collocatur, quæ ibi examinat & judicat ea, quæ per imaginationem præsentantur. In ultimo hypocausto sita est vis memorialis; quoniam ibi commendantur atque committuntur memoriæ ea, quæ sunt indicata.

CAP. IV.

De sensuum exteriorum origine; Cur ipsi in facie exprimantur; quòd sint causæ errorum in homine; similiter de imaginationis ortu.

IN anteriori parte cerebri seu facie sensus ita fiunt. Est quoddam in corpore subtilissimum & actuosissimum, atque exinde animæ maximè simile & vicinum, imò verò quasi effectus exterior virtutis operativæ in ipsa anima, quod Philosophi lucem vocaverunt. Hæc lux centralis primùm per oculos diffunditur, & emicat in radiis oculorum ad visibilia intuenda; deinde auditum, odoratum, gustum, & tactum per mixturam quandam, primò quidem cum aëre puro, deinde cum aëre caliginoso atque nebuloso, tertiò cum corpulentiori humore, & quartò cum terrena grossitudine constituit, atque ita quinque sensus cum ipso visu seu sensu oculorum perficit. Ubi tamen visus solus propter puritatem sui actus excellit. Isti sensus in sola facie expressi sunt, ut opinor, quoniam sufflavit Dominus Deus in faciem hominis spiraculum vitæ, cum factus est in animam viventem. Anterior quippe pars posteriori meritò præponitur; quia ista ducit, illa sequitur, ab ista sensus, ab illa motus, sicut consilium præcedit actionem. Istæ vires tam animæ, quàm corporis dici possunt, quia ab anima in corpore fiunt, nec sine utroque produci possunt. Sed ut hanc rem adhuc luculentius declaremus, intelligendum est, quod corpus humanum ex quatuor elementis componatur; & quod in carne & ossibus terra maximè discernatur, aqua autem in humoribus, aër porrò continetur in sanguine & pulmone; quippe qui semper in motu existens est, quasi cordis ventilabrum, ne id nimio calore consumatur atque dissolvatur, quoniam sedes ignis ætherei est in corde. Hinc ejus pars una est acuta, sicut igneæ flammæ summitas, pars altera autem lata, sicut flammæ basis. Est autem quædam pars ignea aëre seu æthere temperata; quæ à corde ad cerebrum ascendit, tanquam à cœlo corporis æthereo in cœlum ejus empyreum. Hæc autem purificata & colata per oculos, aures, nares, cæteraq; instrumenta sensuum foràs progreditur, & ex contractu externorum formata, quinque corporis sensus constituit, visum videlicet & auditum & odoratum, & gustum & tactum; qui tangendi sensus ab anteriori parte cerebri ad posteriora transiens, inde per cervicem & spinæ medullam per totum corpus, virtute nervorum inde orientium diffunditur. Porrò ipsa vis ignea, quæ exterius formata est, sensus dicitur; eademque forma per illa ipsa sensuum instrumenta, per quæ egreditur, & in quibus formatur, natura operante, introrsum ad cellam phantasticam, usque retro trahitur, atque imaginatio efficitur. Pòst eadem imaginatio, ab anteriori parte capitis ad mediam transiens, ipsam animę rationalis substantiam contingit & excitat discretionem, in tantum jam purificata

Digitized by Google

cata & subtilis facta, ut ipsi spiritui immediatè conjungatur; verè tamen corporis naturam retinens, & proprietatem seu potiùs similitudinem. Quæ quidem imaginatio in brutis phantasticam cellam non transcendit. In rationabilibus autem purior fit, & usque ad rationalem atque incorpoream animæ substantiam contingendam progreditur ac defertur. Est itaque imaginatio similitudo corporis, per sensus corporeos ex corporum contactu extrinsecus concepta, & per eosdem sensus introrsum ad partem puriorem corporei spiritus reducta, esque impressa; in summo scilicet corporalis spiritus, & in imo rationalis corporalem informans, & rationalem contingens spiritum; quem voco aërem vel potiùs ignem, qui præ sui subtilitate videri non potest, & corpora interius vegetando vivificat. Quædam autem vegetat hæc vis, & non sensificat, sicut arbores, herbas & universa in terra germinantia, quædam vegetat & sensificat simul, ut bruta animalia, in quibus quædam sensum habent, imaginationem non habent; quædam verò tùm sensum, tùm imaginationem. Cùm itaque plus sit sensificari, quàm simpliciter tantùm vegetari; constat profectò, hanc vim subtiliorem esse; Ubi autem magis subtilis est, ibi magis spiritus est. Et proinde magis equidem incorporeæ naturæ appropinquat, cùm imaginationem format, quàm cùm sensum præstat. Nihil enim in corpore altiùs, vel spirituali naturæ viciniùs esse potest, quàm id, ubi post sensum vis imaginandi concipitur. Quod quidem adeò sublime est, ut, quicquid supra illud est, non sit aliud, quàm ratio. Hinc igitur manifestum est, quod sensus & imaginatio consistant ex spiritu corporali; sed ille ex magis denso & perceptibili; hæc verò ex subtiliori & rationali spiritui in sua tenuitate proximo; ita, ut Spiritus ille sensus aëri, imaginationis verò ætheri assimilari possit; ex quibus mundus visibilis constat. At verò, si ad terminos pertingere velimus, necesse erit spiritus nostros adhuc altiùs per unum gradum depurare. Quod, ni fiat, à rebus corporeis & sensibilibus ad spirituales & intellectuales, à mundo visibili ad invisibilem, à tenebris ad lucem, à diaboli potestate præstigiosa ad Dei aspectum & veritatis investigationem pervenire impossibile erit. Ex sensibili igitur spiritu & intellectuali conflatur animæ animalis seu sensualis & sensitivæ seu idoli existentia atque potentia, cujus violentia animam ad carnem & mundanas voluptates magis pronam esse, superiùs declaravimus. Hinc animæ animalis cum mente luctatio, quia ut rarò fit mentis radiorum receptor, sic carnis radii à sensu & motu animali oriuntur. Vis ergo animalis non aliter à mente, quàm Lucifer à Deo, producta fuit: Lucifer cũ materia & tenebris participans, contra suum Creatorem rebellis factus est; Anima animalis seu sensitiva, ex nihilo in actum nobilem mentis operatione prolata, autori suæ existentiæ rebellis facta est, cum carne & corpore se jungit, illamque movet contra rationis illuminatæ leges, nisi radiis divinis impediatur, atque fræno justitiæ sacrosanctæ gubernetur, secundùm illud *Sapientis Sap. 9. Difficilia æstimamus, quæ in terra sunt, & quæ in conspectu sunt, invenimus cum labore; Quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit? sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam & miseris spiritum tuum de altissimis? Et sic correctæ sunt semitæ eorum, qui sunt in terris, & quæ tibi placent, didicerunt homines. Nam per sapientiam sanati sunt, quicunque tibi placuerunt Domine à principio.* Unde manifestum est, quod sensuum & carnis inobedientia splendore & virtute spiritus ab alto descendentis tollatur, & quod eorum malitia in bonitatem convertatur, atque ita nunquam satiatus corporis appetitus jam sapientiæ divinæ præsentia quiescat, consopiatur, & obediens rationi illuminatæ reddatur. Sed de his sensibus latiùs in capitibus sequentibus.

CAP. V.

De ſenſibus exterioribus; & primùm de viſu & auditu, & cur ſenſus fallantur circa propria objecta.

SEnſus ergo exteriores, quos numero *quinque* eſſe ſuprà declaravimus vim ſuam atque effectum ex virtute ignea, per nervos & alia organa, tanquam per inſtrumenta diſperſa, accipiunt, per quæ, mediante etiam vivifico muſculorum colore, ſpiritus ſenſibiles deorſum à facultate animali moventur, muſculosque & cæteras partes, ſecundùm rationis inſtinctum, motu involuntario movere animadvertuntur. Horum autem ſenſuum duo ſunt *principales & ſimplices*, videlicet *Viſus & Auditus*, ut in capite antecedenti demonſtratur. Alii verò *minùs principales*, nempe *Tactus, Olfactus & Guſtus*. Illos igitur *principales* vocamus, quoniam ſimplices partes conſtitutionis mundi reſpiciunt, hoc verò *minus principales*, quatenus integram mundi ſubſtantiam ex materia & forma conſtantem amplectuntur, atque motu ſuo affectant. Partes autem ſimplices compoſitionis mundi vocamus ſimplicem illam materiam ſpiritualem, quam univerſali nomine aquas à ſcripturis dictam & appellatam eſſe, ſuprà meminimus, atque lucem, quæ eſt formalior mundi pars, ut pote cujus præſentia aquæ ſeu ſpiritus univerſales, potentiales adhuc & informes è nihilo facti ſunt actuales & formales. Spiritus igitur ſeu aër univerſalis eſt medium, circa quod verſatur Auditus; Et lux eſt objectum unicum, quod videtur, & per quod corpora dicuntur colorata, & in quo res omnes percipiuntur. Nam nihil, præter lucida videtur; quoniam, quicquid cernitur, illud in lucis ſplendore intuemur. Viſus igitur circa divinam verſatur iconem, cujus virtute gloriam Dei, immediatè ab ejus facie cum ſplendore inſigni egredientem, Iſraëlitæ, Moſe duce, conſpexerunt, & etiamnum eandem, ab illo mediatè per infinitas reflexiones procedentem, quælibet animalis mundi creatura oculis prædita, cùm lætitia contuetur: Quod quidem hoc ipſo maximè confirmatur, quòd tàm fortis atque efficax eſt lucis proprietas & natura ſuper omnia illa, quæ in mundo exiſtunt, & præcipuè ſuper ſpiritum, qui ſecundùm in mundo locum ſibi vendicat, ut res nulla atque adeò etiam ne quidem ipſius ſpiritus diaphani denſitas, penetrativam ejus facultatem impedire queat. Ejus verò ſuper ſpiritum aëreum excellentiam exinde percipimus, quod in fragore tonitruali priùs diſcernitur lux fulgoris, quàm ſonus ſeu crepitus ad aures proveniat. Ex quibus evidens eſt lucis efficacia ſuper illam materiæ & per conſequens, quòd ſit ipſius Creatoris effigies ſeu imago, cujus motui & influentiæ nihil reſiſtere poteſt: Nam ut voluntas Dei immediatè abſque omni obſtaculo perficitur; ſic etiam lucis effectus è longinquo, & vel in ictu quaſi oculi, cernitur atque conſpicitur ſine ullo medii impedimento, quippe quod, ut Deus eſt unitas, quæ in ſe multiplicata ſemper reſultat in ſeipſam, in tantum quidem, ut etiam ipſe ſemper idem futurus ſit, quod fuit ab initio, ſic etiam lux procul viſa, cùm ſit tantùm unica, taliter ad oculi aciem pervenit, qualiter è nube vel alio ſubjecto egreditur, ſine ulla ſuæ eſſentiæ diviſione. At verò ſonus ſeu vox vel fragor dividitur, atque in aëre multoties multiplicatur, & in multiplicatione partim continuatur, partim dividitur. Unde fit, ut bombardæ crepitus minor videatur eminus, quàm reverà eſt. Ex his igitur evidens eſt, quòd ſenſus viſus tantis gradibus auditui præferendus ſit, quantis lux

Spiritui;

Digitized by Google

Spiritui. Similiter, quòd visus sit sensus simplex, & magis activus, ac per se; quatenus virtute actus lucidi completur, auditus verò sensus quidem itidem simplex, sed magis passivus & per accidens, quatenus medium illud, per quod auditio fit, subjicitur actionibus lucis, sonosque ad aures perducit variis reverberationibus & multiplicationibus. Admirabilis ergo est visus effectus, cum ejus virtute iconem & similitudinem Dei, in multiformi iridis colore, atque etiam mille aliis viis possit verus artifex, opticam speculorum disciplinam sequendo intueri, non sine admiratione stupenda, prorsus, ut videatur artificis istiusmodi obtutu in memoriam revocari divinorum illorum colorum Deitatis & gloriæ ejus, quam olim, dum adhuc libera fuit, in patria sua supercœlesti oculis spiritualibus conspexit. Quàm ineffabilis ergo sit hujus sensus potestas propter objecti sui nobilitatem, & quàm admirabilia, quàm abstrusa & abdita nobis revelare valeat, humanum ingenium vix unquam mundo, si quidem id licuit, explicare potuit. Similiter etiam ipse Spiritus, qui est medium, sine quo auditio fieri non potest, miraculosa & arcana per lucis divinæ præsentiam in se comprehendit; quæ quidem sapientes propalare, aut in publicum emittere & promulgare noluerunt; imò quidem non ausi sunt; ni Domini maledictionem vellent incurrere. In his igitur duobus consistit omnis magiæ tàm naturalis, quàm supernaturalis operatio, omnis vitæ animalis gubernatio & universalis mundi actus, cœlorumque effectus & syderum excutio. His videt oculus mundi omnia, quæ in mundi cavitate geruntur; his intuentur angeli hæc inferiora, & ad thronum Dei usque respiciunt; his solent animalia distinguere bona à malis; his intelligitur unius hominis intentio per alterum; his res à re differre cernitur; atque his harmonia unius animæ, corpori inclusæ, cum harmonia alterius consonare aut dissentire percipitur. Imò quidem integrum volumen horum duorum sensuum laudibus, & virtutibus implere possemus, nisi ad alia nos avocaret subjecti hujus necessitas. Sed hîc unico verbo Lectorem intelligere velim, quòd pauciſſima vera atque certa, infinitas autem falsitates & præstigias oculi corporei intueantur; cujus rei ratio est tenebrarum in nobis dominium, quod fallaciis nos decipit, atque ea nobis apparere facit, quæ talia non sunt, qualia videntur. Nam quicquid cernitur, videtur in corpore, quod quidem in se nihil est, quippe quod, quicquid habet à forma lucida recipit. Materiam ergo sequimur; formam verò negligimus, atque ita decipimur, quoniam materia est ex tenebris, tenebræ autem ex nihilo, & proinde quoque, quod corporeum, per se & in se nihil: Sed si quid est, hoc esse suum omne à forma, quæ est à luce, accipit, à cujus fonte est vita rerum; nam verbum, in quo & ex quo vita, est sola veritas, & quicquid extra hanc veritatem existit, præstigiosum est, & à principe mendaciorum. Sed Ethnicos jam Philosophos audiamus. *Proclus* unò quasi verbo hoc omne concludit: *Materia*, inquit ille, *omnia videtur, cùm nihil revera possideat*. Videmus etiam in varietate speculorum variam ejusdem rei figuram & discrepantem corporis illius dimensionem apparere, cùm tamen unica sit rei veritas. Sic eandem faciem in speculo convexo longitudine contractam, latitudine verò ultra modum laxatam atque extensam animadvertimus, in concavo autem videmus illam secundùm longitudinem, horribili modo productam & extensam, secundùm latitudinem verò mirabili ratione contractam. At verò in speculo plano atque polito, hanc eandem iterùm effigiem justo modo, & secundùm oculi naturalis indicium dispositam conspicimus. Fallimur ergo omnes; & quæ vera sunt, discernere impossibile est, nisi id fiat in splendore & veritate sancta; in qua omnia, prout revera sunt, intuemur: Quot enim præstigias, illusiones & fascinationes inducere soleat diaboli auxilio magus impius, tam historiarum relationes, quàm orales narrationes infinitæ nobis indicarunt; quarum tamen effectus

nihil

Digitized by Google

nihil sunt aliud, quàm visus deceptiones, & res vanæ, quæ non sunt verè tales, quales esse videntur, non magis, quàm hominis pictura est revera ipse homo, cui assimilatur. Hinc inquit *Sapiens*, *Sap.* 9 *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam & terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem, & difficilia æstimamus quæ in terra sunt, & quæ in conspectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit? sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum tuum sanctum de altissimis?* Ex quibus verbis patet, quòd sola veritas sit ab alto; cujus cognitionem si ignoremus, impossibile est, ut rem aliquam rectè sciamus. *Quis* enim juxta doctrinam *D. Johan. potest seipsum rectè cognoscere, qui lucem in se comprehensam, cujus* præsentiâ illud est, quod est, *non comprehendit*, & per consequens veritatem suiipsius ignorat, nescitque quid ipse sit, multò minùs, quid res alia. His igitur docemur, quàm fallax, incerta atque misera sit vita humana absque vera Christi cognitione, qui est sola veritas, vita atque lux rerum, cùm sine ea omnia sint vana, præstigiosa atque fallacia. Hoc etiam unicum experimentum circa sensum auditus vos observare velim, quod medium ejus sit tàm aqua, quàm aër spissus, nec aër quicquam aliud, quàm aqua tenuis. Nam *cùm Nemosiis Languidochiæ in Gallia viverem, in fonte ejus famigerabili sine fundo* (ut dicunt, quoniam ejus profunditas non cognoscitur) *vespertinis horis aliquando circa Solis occasum, animi & refrigerii causa natavi, & duobus lapidibus seorsim utraque manu acceptis, immersi me satis profundè, experimenti faciendi gratia, in aquam inter scopulos nudos ubique protuberantes, atque ita sub aquis manens, lapides istos ad invicem collisi. Unde factum est, ut sonus horribilis & vix verisimilis audiretur.* Quibus certior reddebar, auditum, propter medii spissitudinem multis gradibus evidentiorem & vehementiorem fieri in aqua, quam in ipso aëre, utpote in quo omnia sunt magis benevola, mitia & naturæ humanæ convenientiora.

CAP. VI.

De Tactu, Olfactu & Gustu.

UT Deus in hominis creatione mentem & rationem in summam atque nobilissimam ejus regionem, videlicet in caput, deposuit atque collocavit; sic etiam bajulos seu ministros quinque ei adjunxit, quorum usu & motu, vel potiùs per quos, tanquam organa corporalia & sensibilia, vires suas circa res percipiendas exereret & exerceret. Nam animi humani natura est, per se sine corpore aut sensu, res spirituales & insensibiles intueri & contemplari. At verò, quatenus res sensibiles respicit, necesse est, ut mediante corpore, ejusque sensibus exterioribus, agat, utpote sine quibus de rebus crassis, visibilibus, tangibilibus & hujuscemodi aliis judicare non potest: Quinq; ergo sensus offerunt conspectui rationis, quæcunque ei ad corporum cognitionem sunt necessaria, eáque illi ostendunt, quibus adjuvatur in cognitione rerum, circa corpora visibilia, audibilia, tangibilia, &c. versantium. Hi autem corpori humano inserviunt, nõ aliter, quàm ad navis directionem nautæ, cujus nauclerus & dux principalis, seu rector & ductor est mens in ratione, magnetica quadam virtute iter dirigens, ac navis cursum in ejus summitate ex acus marinæ, polum Arcticum respicientis, proprietate & directione observans. Per hos autem suos ministros de accidentibus externis, navi obvenientibus, & de prospero ejus itinere, aut de scopuli, periculum navi comminantis, ratione admonetur, ut, quod malum ei

Digitized by Google

ei in via imminet, evitet, & quod bonum ei ac salutare est, sapienter eligat. Cuique autem horum bajulorum seorsim sua proprietas distincta assignatur. Nam visus versatur ex sua proprietate circa decem; videlicet circa lucem & tenebras, colorem & corpus, figurã & actus, remotionem & propinquitatem, motum & quietem; quæ tamen omnia, uti suprà dictum est, ad solam lucis proprietatem reducuntur. Nam tenebræ cognoscuntur per oppositionem lucis, color discernitur per lucis in corporis superficie operationem, & sic in cæteris. Auditus proprietas est versari circa sonos duplices; videlicet circa voces animales & non animales; quarum illæ aut rationales sunt, pertinentes ad loquelam humanam, vel irrationales, ut rugitus leonum, hinnitus equorum, garritus avium, &c. hæ verò vita animali destituuntur, ut sonus tympani, fistulæ, strepitus ventorum, tonitru, &c. De his autem duobus, tanquam præcipuis rationis bajulis multa hîc non scribemus, quoniam de internis ipsorum dispositionibus suprà locuti sumus. Sed solummodò vos obiter observare velim, quòd mentis lux invisibilis & spiritualis per organum opticum emissa, lucique externæ occurrens, sensum visus reddat cæteris nobiliorem. Similiter rationis & vitæ spiritus, per aures expirans, eodem modo cum medio aëreo resonante conjunctus sonum in mentis palatium introducit, ubi à sensu communi & virtute imaginativa recipitur, ut à consiliariis & ministris regiis, nimirum à spiritu rationali & intellectu examinetur, atque ab eorum scriba memoria veluti ad acta recordationis referatur. Unde hic sensus propter hanc suam excellentiam dignitate visui est proximus loco & natura. Nam quicquid lux sonora sua actione producit, hoc etiam spiritus iste intellectui mediante organorum auditus integritate, repræsentat. Tres autem sensus exteriores minùs principales vocavimus, quoniam subjiciuntur duobus prioribus virtute & necessitate; siquidem ex materia magis mixta constituuntur. Nam ut ex duobus illis prioribus, alius magis versatur circa lucis proprietates, & alius spiritum in suo motu & actione respicit; sic etiam tres isti posteriores de utraque natura, videlicet de luce & Spiritu simul mixtis in majori vel minori proportione participant. Nam tactus, qui est vis palpabilis inter duas pelles contenta, quarũ una est in superficie corporis, & alia carnes tegit, hæc, inquam, potestas fit ex spiritu subtilissimo, effectu caloris, seu lucis inperceptibilis virtute, à cerebro per nervos in universum corpus depulso & infuso, quorum actione & passione ad invicem tactus sensus, tam in partibus corporis interioribus, quàm exterioribus operatur. Hujus autem motus seu operatio sensibilis est, vel in calido, vel in frigido, vel in aspero & lævi. Ex quibus patet, quòd, ut sensus duo priores versantur circa essentiam lucis & materiam spiritus, sic etiam *Tactus* magis circa activas utriusque qualitates occupetur, videlicet circa calidum, quod luci refertur, à lucis motu immediatè promanans, atque frigidum, quod quidem magis propriè tenebris atque materiæ attribuitur, cum materiæ resistentis vis, contra formæ actiones à frigido proveniat. Cæterùm *Gustus* alio modo à prædictis partibus compositionis mundi vim suam acquirit. Nam ut *Tactus* operatio est in dijudicatione inter intensionem aut remissionem graduum calidi & frigidi; sic *Gustus* seu *Saporis* actio versatur præcipuè circa passivas lucis & spiritus dispositiones; videlicet circa humiditatem spiritui propriam & siccitatem lucis comitem: Unde fit, ut majori vel minori humiditatis aut siccitatis prædominio sapores alterari percipiamus. Hinc dulcedo, amaritudo, salsedo, unctuositas, acetositas, insipiditas, ponticitas, acritas, &c. Quòd autem hæc omnia fiant ad saporis diversitatem, experimento notabili docemur. Nam percipimus, quòd stiptica qualitas & austeritas sint siccitatis terrestris participes; quam quidem siccitatem à frigore congelativo acceperunt; & quòd itidem deinceps aciditas stipticitatem sequatur, ordine progre-

Digitized by Google

diendo à terræ ſeu ſpiritus frigore condenſati natura verſus reſolventem ignis & lucis regionem; Deinde adhuc altiùs à cruditatè aſcendendo verſus temperiem ad pondus ſeu dulcedinem ad ſaporem inſipidum pervenitur, ubi ſtiptica frigoris poteſtas omninò radiis appropinquantis lucis reſolvitur; atque jam tandem ad dulcedinem pertingimus, in qua benefica aëris & Jovis diſpoſitio, & exacta formæ cum materia, ſeu lucis cum ſpiritu, convenientia ſentitur. Atque hæc eſt media via progreſſus inter cruditatem & aduſtionem. Quare ulteriùs progrediendo ad ſalſedinem accedimus, quæ eſt primus aduſtionis gradus, deinde ad acritatem, & ab acritate denique ad amaritudinem fit tranſitus; à qua ad bilis aduſtionem & nigredinem pervenimus, in cujus actione completa ignis tandem rotatur in terram. Videmus ergo, quod vitriolum congelatum ſtipticitate ſit plenum, & quod oleum ejus, cui ignis violenti portio adhæret, ſtipticam ſuam diſpoſitionem in aciditatem convertat. Videmus etiam, quod vice verſa Sal Tartari aduſtionis amaritudinem quodammodò ſapiat, quod aëris ſeu ſpiritus externi admixtione in oleum converſum, acritatem in ſe habet. Si ergo æquali qualitatum, non corporum proportione acidum oleum cum acri illo permiſceamus, dulcedinem ſatis evidentem inducemus. At verò, ſi portio acidi ſuperet portionem acris, inſipidus ſapor cum quadã ponticitate reſultabit, ſi acris, ſalſedo & principium acrimoniæ; Et in his diverſis oleorum actionibus & paſſionibus ſalia producentur diverſarum naturarũ; Videlicet in principio motus ab auſtero guſtum aluminis, in medio ſacchari, atq; in fine ſalis nitri reperiemus. Edoctus etiam ſum experimento quodam certiſſimo, quòd per liquoris ex aceto, vitriolo & antimonio conflati commixtionem cum aloë hepatica, & eorundem ad furnum panis adhibitionem, Aloës illa omnem ſuam amaritudinem perdat atque nihilominus ſuaviter & ſine ullo incommodo corpus, cui adhibetur, expurget. Denique docemur, quòd *Olfactus* etiam poteſtas in lucis cum Spiritu commixtæ operatione conſiſtat. Sed hujus actio differt ab actionibus duorum præcedentium *duplici ratione*. Nam *primò*, ut Tactus vis & poteſtas abſolutè inter corporis membranas eſt incluſa, & verſatur circa frigidum & calidum; ac porrò Guſtus in linguæ proprietate conſiſtit, & circa diſtinctionem effectuum humiditatis & ſiccitatis operatur;, ſic Olfactus, nec agit neceſſariò circa calidũ & frigidũ, nec circa humidũ & ſiccũ, ſed Spiritus cum luce mixti ſubſtãtiam reſpicit. Namque odoratorum vapor, ex lucis redolenti Spiritus ſuaviſſimi actione exiliens, non aliter in ſpiritu communi, videlicet in aëre, natat & natura ſua inviſibili eum aromatizare ſolet, quàm crocus in aquam limpidam immerſus, totam aquæ ſubſtantiam ſua tinctura viſibiliter occupare & tingere cernitur; aut quemadmodum atramentum in aquam claram infuſum, illam in colorem nigrum vertit, ſic enim odores quoque rerum de proprio ſuo ſubjecto inviſibilem in modum per aërem ambientem expanduntur, illumque ſuavi ſuo odore implent. Atque ita etiam, ſi malus aut fœtidus ſit odor rei, ſimili modo commune medium inficit. Senſus autẽ olfactus eſt hujuſmodi qualitatis in aëre deliteſcentis index, an ſcilicet illa ſit naturæ grata vel injucunda. Optima igitur debet eſſe ſenſus Olfactus diſpoſitio & æqualis ejus lucidæ ac ſpiritualis naturæ temperie proportio, ut medium odoribus perfuſum optimè ſuſcipere, ſuſceptoque eo, de illius in bonitate vel malitia temperie & qualitate rectè judicare poſſit. Quod autem ad odorum diverſorum naturas attinet, ſciendum eſt, rem odoriferam, quò magis eſt circa lucis eſſentiam & ſpiritus ſeu ætheris ſubſtantiam in qualitate & proportione temperata, eò eſſe ſuaviorem & naturæ humanæ jucundiorem; ſiquidem ea aſſimilatur naturæ humanæ, quæ inter omnes aliorum animalium naturas eſt in calido innato & humido radicali temperatior & efficacior; ita ut ipſi Dæmones, teſte *Pſello*, humanæ naturæ contactu

artus

Digitized by Google

artus ſuos gelidos maximè refovere appetant. At verò odores fœtidi fiunt tales ex parte elementi ignis, videlicet propter ſpiritus ſui impuritatem & comburentem lucis naturam. Namque egomet ipſe experientia ſum edoctus, quòd *omnis fœtor ſit ab elemento ignis, cum ſpiritu ſeu aëre impuro mixti:* Deinde etiam aër fœtorem aliquem, ſed minorem quàm ignis, producit propter ſuam impuritatem & immunditiem, quam habet à cæteris elementis. Tota autem ſuavitas, qua anima delectatur, à cœlo profluit, ubi æther cum luce in pace concordi & lancibus atque trutinis Aſtrææ pondera & proportiones æquales obtinet; quemadmodum & ipſe in corporum anatomia chymica ſæpiùs cum admiratione ſum expertus. Manifeſtum igitur eſt, quod omnis fœtor, ſeu odor naturæ humanæ gravis, injucundus atque ingratus ſit ab humido aëreo, vel aqueo impuro & corrupto, per calorem igneum combuſto, atque ita præter naturam. At verò odor ſuavis, bonus atque ſenſui gratus à puro ſpiritu cum calore tali oritur: Terrea verò natura, quatenus eſt frigiditatis conſtringentis fons atque origo, ſenſui huic magis officit, magisque eum impedit in ſua actione, quàm ut ei ullo modo prodeſſe poſſit. Imò verò & cujuſlibet ſenſus facultati contraria eſt frigiditas, organa potiùs ſtupore afficiens, quàm ullum iis auxilium præbens. Nam omnimodò contraria eſt facultati ſenſuum; quippe quorum perfectio temperatam caliditatis præſentiam requirit, qua operentur. Hanc autem auferre ſolet frigiditas ſua prædominatione. Similiter pororum atque organorum dilatatio ad completam ſenſuum functionem requiritur. Atqui frigiditatis eſt, meatus obturare & occludere. Senſus etiam ſpiritus ſubtiles appetunt, quibus velociter & efficaciter functiones ſuas expedire poſſint. Frigiditatis autem eſt, condenſare atque inſpiſſare, quod ſubtile erat, & per conſequens ſenſibus in ſua natura eſt oppoſitiſſima. Hinc ergo eſt, quòd frigiditas pororum obturationem & tunicarum incraſſationem, oculorum cæcitatem inducere ſolet, atque etiam incraſſationem & condenſationem humorum in nervo optico. Lædit itidem auditum, obturando organa & inſpiſſando ac deſiccando materiam glutinoſam & torpore atque ſtupore afficiendo membra; unde & Tactui adverſa eſt frigiditas. Obturat etiam nares & naturalem organorum calorem extinguit, cujus virtute ſenſus debebant odores rectè diſtinguere. Guſtui partes linguæ ſtupefaciendo obeſt, cujus beneficio ſenſus hic operari ſolet; & nonnunquam mortificationem & gangrænam faucibus atque gingivis inducere obſervatur. Quibus omnibus rectè intellectis, certum eſt, quòd frigiditas terrea non ſit cauſa odoris ſive fœtidi, ſive ſuavis; ſed ſemper odoratus & olfactus fit propter caloris præſentiam. Et quamvis nonnulli fortaſſis objicient, quod *ipſum opium, cùm ſit frigidum, odorem fœtidiſſimum emittat*, attamen illud non fit propter frigiditatem medicamenti; ſed ab occulta potiùs diſpoſitione calida promanare dignoſcitur. Nam in eodem ſæpè ſimplici qualitates & naturæ contrariæ eſſe animadvertuntur. Verbi gratiâ: *Fumaria ſeu fumus terræ*, quamvis operatione frigida & ſicca ſit, quin tamen amaritudinem ſuam ab igne hauſerit, nemo equidem mentis ſanæ dubitabit. Atque ita ſenſuum exteriorum diſpoſitionibus atque naturis ſatis luculenter, ut nobis quidem videtur, explicatis, finem huic parti breviter imponemus.

CAP. VII.

De facultate naturali & quòd vegetatio omnis fiat ab hepate seu massa Microcosmi aërea.

DE facultate naturali in sanguinis generatione, corporisque partium & elementorum in compositione, præservatione, nutritione, atque in eodem statu sustentatione aliquid in præmissis locuti sumus. Hîc verò ostendemus, quod præcipua corporis vegetandi ratio ab hac hominis interni facultate dependeat. Sciendum igitur inprimis est, quòd omnis corporis vegetatio & multiplicatio tam in animalibus quã in plantis ab aërea procedat dispositione. Neque tamen potest aërea natura hoc præstare per se, nisi à superioribus tam Macrocosmicis, quàm Microcosmicis adjuvetur. Nam facultas naturalis secundùm Astrologorum sententiam à Luna & Venere præcipuè gubernatu, quippe quæ vim & spiritum naturalem, vegetativum & genitalem augent fovéntque; quibus etiam Jupiter in sua dispositione mirificè in tali opere se jungit, quatenus est humidus & calidus in gradu temperatissimo. Nos verò experientia notabili instructi, solis operationem præ omnibus aliis, tam vegetatione quàm multiplicatione, locum in hac facultate possidere deprehendimus. Nam in cujusdam admirabilis nutrimenti vegetabilis anatomia aquam per se superfluam vidimus, quæ in vegetabili illo erat loco urinæ, vel ut sanguinis ferum in homine; Deinde aërem tenuissimum observavimus, qui longè aliter se habebat, quàm ipsa aqua, & tamen liquidam possidebat formam, ad salis oleaginei naturam magis vergentem; eratque familiaris tam cum ipsa aqua propter suam humiditatem, quàm cum igne propter suam caliditatem. Unde facilimè se jungebat cum utroq; extremo; dum tamen ignea pars cum aqua nunquam conjungi potuit. Atque sic inde fiebam certior, istud vegetabilis internum esse ejus aërem; quem ubi levissimo igne volatilem reddidi, observavi, ipsum instar grandinis in salem albissimum in summitate vitri conversum atque congelatum; qui tamen sal albissimus desubitò caloris appositione seu minimo calore in oleum aureum dissolutus est. His ergo obiter instructus sum, quod aër mundanus sit aqua quasi sicca, quæ si congeletur, nil præterquàm sal sit. Hujus etiam rei experimentum in *salis petræ* observatione declaratur; qui secundum omnium Philosophorum atque Chymicorum sententiam nihil aliud est, quàm *aër congelatus*. Residuum autem istius aëreæ partis, quod in sal non congelabat, in liquorem album crystallo similimum deorsum in vas recipiens descendebat. Sed videor mihi jam tum audire vos susurrantes in hæc verba: Quid ex hoc? *Quomodò multiplicativam & genitalem proprietatem in aëre, aut in hoc liquore inesse dicis, si eum aëream plantæ naturã esse concedamus?* Cui vestræ petitioni *respondeo*, quòd tanta sit vis magnetica inter naturam istius laticis albi & naturam solis, ut ipse etiam solo aspectu & intuitu naturam vivificam atque tincturam multiplicativam à sole & cœlo sibi attrahere absque omni controversia soleat; quod quidem nos hisce oculis non sine admiratione insigni conspeximus. Namque exposito solis radiis humore isto, qui erat instar albæ aquæ limpidissimæ, spacio paucarum horarum percepimus, ipsum attraxisse tincturam & rubedinem tantam à solari facie, ut etiam rubino factus esset rubicundior. Ex quibus evidenter deprehendimus multiplicationem granorum & seminum, ejusque rationem consistere in

natura

natura aërea,& quòd hic humor granorum in terra,per putrefactionem à ſuis vinculis liberatus,poteſtatem habeat attrahendi ſibi magnetica quadam virtute multitudinem radiorum vitæ,attractosque retinendi. Nam ingens videtur eſſe amor inter naturam hujus limpidiſſimi liquoris patientis & lucis vivificæ ſolis agentis: Unde credo fabulam iſtam inter *Apollinem & Nympham Syringam* inventam fuiſſe. Hinc ergo fit,ut ex unico grano multa oriantur,videlicet,quoniam multæ vitæ ſcintillæ in unum vehiculum aëreum contrahuntur. Sed fortaſſe meras haſce imaginationes eſſe,atque à rebus necdum ſatis explicatis dicetis. Audiatis igitur,quæſo,ampliorem hujus naturæ vegetabilis demonſtrationem & profectò rem,niſi oculis propriis eam vidiſſem,vix mihi ipſi veriſimilem. *Quidam Gallus mecum hic Londini degens,cui nomen erat Palmarius,partem hujus liquoris,magis fæculentam & impuram in ollam ſatis amplam repoſuit,illamq; lamina ferrea itidem ampla obtexit:* Ut *autem nonnullis diebus elapſis,laminam forte fortuna reſpexit,effectum hujus liquoris admirabilem obſervavit;meq; cum admiratione ad locum convocans,laminam mihi indicavit,cujus faciem ſuperiorem ex omni parte infinitis quaſi ſtipulis ferreis,ſurſum ex lamina* (haud dubie virtute vegetativæ in liquore iſto naturæ) *quaſi ex terra in forma ſegetis lamina iſta tecta,exſurgentibus repletam vidimus,quarum altitudo erat quaſi dimidii pollicis.* Unde manifeſtum eſt,quanta vegetationis virtus fuerit in hac natura aërea,quippe quæ ipſius etiam metalli naturam tali modo ad quandam vegetationis diſpoſitionem alterare voluit. Nec ſatis erit,ut quis dicat,hanc fuiſſe potiùs vegetabilis illius quintam eſſentiam ſeu ætheream ejus portionem,quàm aëream; quoniam invenimus illius naturam abſolutè inter aquæ & ignis diſpoſitionem poſitam,& cum utroque extremo convenientem,& prætera aliam in eo vegetabili naturam conſpeximus multis gradibus aëreæ anteponendam,quam veram non ſolius lucis,vel ejuſdem Spiritus,ſed utriuſque ſimul portionem extitiſſe deprehendimus;quippe quæ erat limpidiſſima,radiis ſolaribus pleniſſima,nec mobilis,niſi calore & violentia colliqueſcens exagitaretur. Atque hæc procul dubio erat illud naturæ balſamum, cujus glutine elementa ad vegetabilis compoſitionis exiſtentiam in pace conglutinantur,vitamque & motum accipiunt;cui quidem prædicta pars aërea videbatur concatenatione magna in compoſitione uniri. Nec ſanè potuit ulla fieri ſpecierum multiplicatio abſque hac natura,quippe quæ toti & cuilibet cõpoſitionis parti vitam diſtribuit. Atque hinc fit,ut Sol ſit parti aëreæ ita familiaris, quatenus ſcilicet ea de hujus quintæ eſſentiæ natura participat. Ex his igitur patet,quænam alimenti pars ad hepatis,ſanguinis & partium ſolidarum compoſitionem,ac in habitu convenienti præſervationem conferat,& quæ ad vitalis in anima facultatis ſuſtentationem requiratur. Ætherea enim pars ad cordis thalamos per diapedeſin & alios meatus ei convenientes tranſmittitur, quæ arteriis pabulum vitæ neceſſarium ſubminiſtrat. Ignea alimenti portione impletur ciſta fellis: Aërea ante deſcripta quaſi tota in ſanguinem venoſi generis,virtute operativa ipſius hepatis,transformatur. Aquea pars craſſior & impurior per renes colatur & ſecernitur à maſſa ſanguinea & ad veſicam transfertur. Terrea autem portio magis inutilis partim in prima concoctione à ventriculo per inteſtina vehitur, atque facultate expultrice evacuatur,& partim in venoſo genere reperta in lienem excluditur. Maſſa denique tota ſanguinea, cujus major pars eſt de natura aërea(quoniam hepar,quod eſt fons ſanguinis, reperitur eſſe conſtitutionis aëreæ)habet in ſe aliquid magis ſubtile & electum ex quatuor elementis,quo artus atque membra corporis univerſa quotidie nutriri & foveri cognoſcuntur. Nam facultas naturalis ſumma cum diſcretione cuilibet membro ſecundùm ejus nobilitatem ſui laticis portionem tribuit: Unde aliis puriores hujus partes,aliis verò groſſiores ſecundùm eorum naturalem

Digitized by Google

compositione distribuere observatur; videlicet quintam ejus essentiam cordi, aëream ejus dispositionem hepati, pulmonibus & partibus simplicioribus, carni portionem ex elementis bene proportionatam, nervis & tendonibus aqueam cum terrea, & denique ossibus absolutè terream, sed benè depuratam. His igitur mirabilis facultatis naturalis dispositio & operatio, tàm in vegetatione, quàm in multiplicatione explicatur; & quod facultas hæc naturalis non plus possit absq; benevolo animæ vitalis aspectu, quàm Luna sine radiosa solis præsentia, & quòd nulla multiplicatio aut generatio fiat à solo homine, aut alio animali, aut planta; sed quòd omnem vim habeat à cœlo; videlicet à Luna, Venere, Jove, & præcipuè ac præ omnibus à Sole, utpote à quo etiam cæteri Planetæ habent suum esse; Et per consequens (contra stultas nonnullorum opiniones) quòd nulla generatio fieri possit, nisi anima vitalis à cœlo per aërem descendat & per aërem corpori inclusum infundatur.

CAP. VIII.

De rebus naturalibus in genere, quæ juxta Philosophorum & Medicorum opiniones ad duplicis hominis constitutionem requiruntur.

HOmine jam interno in externo ad eum modum, quo dictum est suprà, circumsepto, & ambobus hominibus simul junctis, unumque hominem constituentibus, qui de utraque natura participat, hominemque partim mortalem & partim immortalem reddit, conveniens esse videbitur, hujus hominis ex duobus compositi naturam, seu res naturales in eo contentas, ita atque tali modo describere, ut duplici ejusdem compositionis rationi correspondeant. Dicimus igitur juxta *Galeni*, *Avicennæ*, *Rasis* atque aliorum opiniones, quòd res naturales ad duplicem hominem pertinentes sint *novem*, videlicet: Aut [a] *principia*, scilicet, summa caliditas, summa frigiditas, summa humiditas, & summa siccitas, per se sine omni materiæ ratione consideratæ. Nam si materiæ inessent, facerent elementa. Rationem autem harum qualitatum simplicium in *primo libro Tractatus nostri Macrocosmici* reddidimus, ubi declaravimus, *caliditatem* fuisse lucis actionum & motus effectum; *frigiditatem* autem, tenebrarum seu materiæ comitem; *humiditatem* intermediam qualitatem esse diximus, à mutua caliditatis in frigiditatem actione, & frigiditatis resistentia procedentem; *siccitatem* denique demonstravimus nihil aliud esse, quàm humiditatis absentiam. Unde in locis intermediis non reperitur, sed in extremis tantùm cum qualitatibus, agente scilicet & patiente.

Aut [b] *elementa*, ut ignis, aër, aqua, terra, quæ per excessum etiam dicuntur calidum, frigidum, humidum, siccum. De quibus itidem in *Tractatu & libro suprà allegato* copiosè locuti sumus.

Aut [c] *humores*, qui sunt vel [d] *naturales*; & illi quidem aut *primarii*, ut *bilis flava*, cujus complexio est ignea; *Sanguis*, qui aëreæ est complexionis; *Pituita*, quæ aqueæ; & *Melancholia*, quæ terreæ est complexionis: aut *secundarii*, ut innominatus, alimentarius, carniformis & primogenitus, ex quorum absentia oriuntur quatuor siccitatis genera: Vel [e] *non naturales*, cujusmodo sunt [f]. Bilis non naturalis, vitellina, porracea, æruginosa, isatidis cœrulea; [g] Pituita non naturalis, qualis

[a] 1. *Gal. de nat. hum.* 19. & 1. *de Elem. secundùm Hipp. cap.* 6.

[b] *Gal. de Elem. Avic. prim. pr. d.* 2.

[c] *Gal. lib. de Atrabil.*

[d] *Gal. com.* 1. *de hum.*

[e] *Gal. com.* 1. *de hum.*

[f] *Gal. com.* 2. *de nat. hum.*

[g] *Avicen. prim. pr. d.* 4.

Digitized by Google

qualis est vitrea seu cruda, dulcis, acida & salsa, [h] atra bilis non naturalis, acida, radens, & quæ est adusta pituita. Nam quamvis *Avicenn. prima princ.* sex faciat melancholiæ species, nos tamen eas cum nonnullis aliis convenienter ad tres reducimus.

Aut [i] *corpus*, quod *Galenus* dividit vel in *salubre & insalubre*, atque *utrumque* facit, aut *simpliciter tale*, idque vel *semper*, vel *utplurimùm*, atque tùm vult, quòd utrumque sit vel exquisitum, exquisitius, exquisitissimum, aut nunc vel hoc instanti tale, videlicet salubre vel insalubre. Vel in neutrum, hoc est, nec salubre nec insalubre, per negationem extremorum aut per participationem extremorum simul & quidem æqualiter & inæqualiter, vel successivè.

Aut *partes* [k] vel *similares*, aut *ex naturarei*, cujusmodi sunt fibræ, membranæ, panniculus, caro simplex, adeps, ossa, cartilago, ligamentum, nervus, medulla, aut *sensus judicio*, ut venæ & arteriæ, aut [l] *ex sanguine* factæ, licet in se exangues sint, ut, os, cartilago, arteria, vena, nervus, adeps, glandula, membrana, medulla; Vel [m] *dissimilares*, quæ sunt aut *instrumentales*, ut manus, pectus, pes, &c. aut *ipsum instrumentum* [n] *principale*, ut cor, cerebrum, hepar, testes, [o] *ministrans*, ut arteriæ, nervi, musculi, venæ, vasa seminaria, tam præparatoria, quàm delatoria; *per se regens, & non regitur*, ut ventriculus, intestina, lien & renes; [p] *nec regens nec regitur*, ut os, ligamentum, membrana, cartilago, glandula, pinguedo.

Aut *temperamentum* [q] *temperatum*; hocque vel [r] ad *justitiam*, seu in singulis generibus, vel ad *pondus*, seu simpliciter intemperatum: estque vel [s] *sanativum*, quod, intra sanitatis terminos comprehensum convenit cum temperamento temperato ad justitiam; vel *morbificum*, quod excedit limites sanitatis. Atque hæc quatuor temperamenta considerantur vel in *qualitatibus primariis* cum materia & sine ea, [t] vel *in quatuor temporibus anni*, [u] vel *in quatuor ventis*, [x] vel *in septem ætatibus*, [y] vel *in qualitatibus secundis*, quæ sunt visibiles, audibiles, tangibiles, odorabiles, gustabiles, [z] vel *in saporibus*, quorum alius est astringens, alius austerus, alius acerbus, quartus acidus, quintus dulcis, sextus amarus, septimus salsus, & octavus acris, vel in medicamentis simplicibus.

Aut *virtus*, quæ est *triplex*, videlicet, vel [a] *animalis* in cerebro, atque hæc est vel [b] *sensitiva* visus, auditus, odoratus, gustus & tactus [c] vel *motiva*, quæ facit motum voluntarium in universo corpore; vel [d] *princeps*, videlicet sensus communis & imaginativa virtus in primo vêtriculo, æstimativa, cogitativa & ratiocinatrix in secundo, & memorativa in tertio & posteriori. * Vel *vitalis* in corde, quæ per arterias dispersa, motum producit vitæ necessarium, qui quidem motus à motu animali multum discrepare videtur eo, quod involuntarius est, & continuus, tùm etiam, quia diversis utitur organis. Nam virtus animalis ad motum suum voluntarium & pro voluntate intermissum, utitur nervis & musculis pro suis instrumentis. Vitalis verò arteriis, quemadmodum & naturalis venis, vel [e] *naturalis* in hepate, quæ est Aut [f] *primaria*, eaq; vel *nutritiva* per appositionem, unionem & assimilationem, cujus defectu Atrophia, Anasarca & Morphæa provenire solent; vel *augmentativa* in longum, latum & profundum; vel *generativa* per *immutatricem*, quæ semen deducit, & per *formatricem*, quæ deductum semen format. Aut [g] *secundaria*, quæ est primarum ministra, & est vel *attractrix* per fibras rectas, vel *retentrix* atque concoctrix per fibras obliquas, vel *expultrix* per fibras transversas.

Aut *actio*, tàm [h] *voluntaria* sive animalis, quæ est [i] vel *ad aliquod tempus*, ut respirare, egerere, mingere, [k] vel *ad semper*, eaq; est *triplex*, videl. sensatio, motio, quæ actuosa dicitur, & princeps, imaginatio scilicet, ratiocinatio & memoria; quàm [l] *involuntaria*, quæ est vel *vitalis*, & consistit aut *in cordis* [m] *dilatatione tantùm* cujus effectus sunt, lætitia, spes, confidentia, amor, misericordia, humanitas

[h] *Avicen. prim. pr.*
[i] *Gal. 1. artis parvæ.*
[k] *Gal. de Elem. c. 3. & de diff. morb c. 3.*
[l] *Gal. 2. de nat. fac.*
[m] *Gal. de Elem. c. 8.*
[n] *Gal lib. de art cur ad Gal.*
[o] *Avicen. prim. pr. 1 d. 6.*
[p] *Avicen. ibid. doc. 5. cap. 1.*
[q] *Gal. 2. de Temp. c. 1.*
[r] *Gal. de diff. feb.*
[s] *Gal. lib de diff feb.*
[t] *Gal. lib 1. de Temp. cap. 4.*
[u] *Gal 3. de hum.*
[x] *Gal. 2. Temp. c. 2.*
[y] *Gal. 1. de Elem c. 9.*
[z] *Gal. 5 de simpl. med. fac. cap 26.*
[a] *Gal. de symp. diff. cap. 3.*
[b] *Gal. de simpl. diff. cap 3.*
[c] *Avicen. prim pr c 6.*
[d] *Gal. de simpl. diff. cap 3*
[e] *Gal in sympt. de puls. c. 34.*
* *Gal. lib. de nat fac.*
[f] *Gal. ibidem Avic. prim pr. cap. 2. 3.*
[g] *Avic. ib. cap. 3.*
[h] *Gal. de loc. aff. & diff. simpl.*
[i] *Gal. de diff. respir. c 5. & 6.*
[k] *Gal. de sympt. diff. cap. 3.*
[l] *Gal. de loc. aff.*
[m] *Gal 2. de diff. puls.*

y Gal. ibid. Avic. secund. prim. doct. 3. sum. 2. l. 2. 3.

y *aut in ejus contractione & dilatatione* simul, quæ systole & diastole dicitur, ex cujus motu vario pulsuum diversitas oritur; quæ consistit in tempore, unde pulsus creber, sive velox tardusque dicitur, vel in tribus dimensionibus, unde dicitur, longus, brevis, latus, strictus & subtilis, altus & elatus, profundus, occultus & submersus, magnus atque parvus; vel *in robore virtutis seu in percussione venæ ad digitos*; sic pulsum vocamus vehementem & fortem, debilem & languidum; vel in *corpore arteriæ*; atque ita dicimus pulsum esse durum aut mollem; vel *in primis qualitatibus*; quo modo pulsum considerando, eum calidum, frigidum, humidum & siccum dicimus, vel *in plenitudine arteriæ*; atque ita plenus dicitur pulsus vel vacuus; vel *in tempore quietis*; atque ita creber appellatur, spissus & frequens, aut rarus, resolutus & lapis; vel *in rhythmo*; atque tunc nuncupatur talis motus arhythmos & eurhythmos; vel *in æqualitate vel inæqualitate*, hocq; vel in pulsu uno, & tunc dicitur æqualis, dispar & inæqualis, vibratus & dicrotus, crapizans bis feriens, seu bis pulsans, innuens, circumnuens, intercurrens; vel in pluribus pulsibus & dicitur collectivus; estque talis motus vel deficiens seu intermittens & interceptus, sorricinus, mutilus decurtatus, deficiens decurtatus, atque decurtatus reciprocus; vel in compositione; & tali modo pulsus dicitur undosus, vermiculans, formicans, hecticus seu tremulus, convulsivus atque serratus. De his autem copiosè tractat *Gal. 1. de caus. puls. cap. 5. 6. Et lib. 1. de præsag. ex puls cap. 3. Et 2. de dignosc. puls. cap. 2. & lib. 3. de differ. 3. cap. 5.* Imò verò lege omnes hos *Galeni* libros, videlicet *de diff. puls. De dignosc. puls. De caus. puls. De præsag. ex puls. De puls. ad Tyron. De synops. puls. &c.* Aut in *cordis* [z] *contractione tantùm*; cujus effectus sunt tristitia, desperatio, metus, odium, invidia, ira, furor, verecundia, &c.

z Avic. de 1 sed. cord. cap. 2.

Vel [a] *actio involuntaria est naturalis*, eaque aut *secundaria*, videlicet attractio, retentio, alteratio, expulsio; aut *primaria*, videlicet, nutritio per appositionem, unionem & assimilationem, auctio in longum, latum & profundum, generatio per immutationem & per formationem. Atque hoc modo breviter per epitomen ista tradidimus, & succinctè Medicorum de novem rerum naturalium speciebus, duplicem hominis compositionem concernentibus, opiniones proposuimus. In capite verò sequenti principia nostra circa compositionem humanam, ejusque elementa, humores, corpus, virtutem atque actiones secundùm nostram intentionem explicabimus.

a Gal. de Nat. fac. Avic. prim. prim. doct. 6. cap. 2. 3.

CAP. IX.

De principiis nostris Microcosmi, & quomodò tam cum principiis divinarum literarum, quàm cum intentionibus omnium Philosophorum & Chymicorum conveniant?

JAm porrò demonstrabimus, quomodò hæc nostra doctrina seu Philosophia in omnibus tum Theologorum, tum etiam Philosophorum & Medicorum veterum opinionibus in physiologiæ humanæ descriptione consona sit & conveniens; ac primùm quidem, methodicè progrediendo, à principiis omnium primariis exordiemur. In *primo* igitur *primi nostri Tractatus libro*, ubi de principiis egimus, luculenter declaravimus, quod omnium rerum principia sint Tenebræ, Aquæ seu Spiritus intermedius, & Lux; diximusque, tenebras esse deformitatis originem & privationis formalis causam immediatam, declarando, eas non esse merum accidens, sed pro re quadam non imaginabili tenebris obruta accipiendas esse; quæ quidem videbatur esse inter aliquid & nihil. De talibus *tenebris AEgyptiacis* loquebatur Moses in Exod. quas *palpabiles* vocavit. Erãtergo hæ tenebræ

Digitized by Google

tenebræ quasi velamẽtum rei vix imaginabilis & omnino informis. Hoc agnovit *Moyses Geneſ.* 1. quando dicit, quod tenebræ fuerint ſuper faciem abyſſi. Per terram etiam inanem tenebras omni luce informante deſtitutas intellexit; ex quibus mediante luce, terra germinans, vireſcens & fertilis tertio die creata atque repercuſſiva lucis virtute in machinæ centro producta fuit. Hîc ergo veram habemus materiam primam Peripateticorum deformitate amictam. Hîc luce clariùs videtis, tenebras eſſe eorum principium per accidens privationem rebus inducens. Hîc etiam Platonicæ hylæ myſterium, quod ſomnio comparaverunt, diſcernere poteſtis; at verò Spiritus Domini, quem *Mercur. Triſmeg. Pimand.* 1. *Deum ignis* appellavit, ſeipſum in tenebris revelans; *Tibi*, inquit *Pſalmiſta*, *tenebræ non ſunt tenebræ, ſed nox eſt tam clara tibi, quam dies.* Tenebrarum tegumentum diſcuſſum eſt, & deorſum obliqua revolutione reverberatum ad fabricæ centrum; atque ita illud informe, quod in tenebris erat occultum, & forma omni carens, nunc lucis pulchritudine decoratum, appellatur nomine aquarum ſeu ſpirituum. Unde immediatè poſtquàm dictum eſt, quòd tenebræ fuerint ſupra abyſſum, perhibetur abyſſus illa in aquam eſſe converſa per præſentiam lucidi fontis Spiritus. Unde ſcriptum eſt: *Et Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas.* Hîc ergo habemus materiam ſecundam *Ariſtotelis* & ſpiritum univerſum *Platonicorum*, &c. Habemus etiam formam formarum, videlicet Spiritum divinum, & lucem ab ejus ſola præſentia primo die creatam, cujus virtute & aſſiſtentia omnia ſunt informata, & in actum deducta. Quibus luculenter ſatis explicatur, quòd tria noſtra principia ſint illa ipſa, quæ *Moyſes* diſcrtè nominavit, videlicet tenebræ, aquæ ſeu ſpiritus, & lux; & proinde quòd ea ſint efficaciſſima & infallibilia, utpote cum quibus omnia omnium Philoſophorum principia convenire obſervantur. Quæ enim alia ſunt *Ariſtotelis* principia quàm hæc noſtra, ſeu potius *Moſaica?* Quid enim aliud *materia* ejus *prima*, quàm *abyſſus* (quare eam dixit hylam) & *privatio* ejus ſeu *materiæ deformitas*, quam vocavit *tenebras?* Quid ejus *materia ſecunda* præter illam, quam ipſi Philoſophi cum Moyſe agnoverunt eſſe *aquam?* Quid ejus *forma*, cujus virtute, ut ipſe fatetur, materia prima & potentialis in ſecundam & actualem reducitur, (unde eam etiam actum primum vocavit) præterquàm *Spiritus divini* fructus, ſeu effectus, ſeu lux primo die creata? Hoc idem etiam eſt *hyle Platonica*, quod abyſſus Moſaica, & idem ejus *idæa*, quod Spiritus radii; idemq; porrò ejus *Spiritus intermedius*, quod aquæ, quibus Spiritus Domini incubabat. Quòd autem ad rerum principia ſecundaria omnia attinet, nonne ab hiſce primariis illa per conſequentiam deſcendunt? *Galenus* & *Hippocrates* quatuor ſummas qualitates fecerunt principia. Quomodò autem hæ à noſtris principiis actione diverſa promanent, antea in *tractatus primi libro primo* declaravimus; videlicet caliditatem ex lucis effectu, frigiditatem ex hylæ gremio & aquarum centro, humiditatem ab actionibus & paſſionibus intermediis prodiiſſe diximus; ſiccitatem verò oſtendimus nihil aliud eſſe, quàm humiditatis abſentiam. Unde, quia humiditas in loco intermedio invenitur, neceſſe eſt, ut ſiccitas incolat utrumque extremum. Poſtea etiam ipſa quatuor elementa, à dictis qualitatibus orta, vocant principia corporis humani. Quæ quidem nos rectius in tria reduximus ſumendo integram humiditatis ſphæram cum *Arteſio* & *Avicenna*, pro unico ſolo elemento & duo extrema pro duobus cæteris. Diximus etiam, quòd elementa in ſua ſubſtantia nihil aliud ſint, quàm aqua; quæ groſſior aut tenuior facta propter lucis majorem aut minorem præſentiam (nam major lucis portio magis ſubtiliat, minor verò minùs) differentias diſtinctas producit in ſua maſſa, quæ elementa dicuntur. Deinde groſſiora adhuc principia nominaverunt ex elementis facta, ex quorum unione corpus humanum conflatur, videlicet quatuor humores; quos itidem quoque

Digitized by Google

nos in tres, ſecundùm elementorum diſcrimen contraximus, videlicet, ut elementorum materia erat aqua ſeu ſpiritus, ſic humorum materia erat chylus; atque ut materiæ elementaris nimia calefactione igneum elementum productum fuit, ſic etiam nimia chyli concoctione bilis generatur. Unde videmus, quòd homines hepate calido prædiți aptiores ſint ad bilis procreationem. At verò ſi nimiùm aduratur, in terram revertitur non minùs, quàm lignum in carbones & deinde in cineres. Unde ex eadem ſphæra habemus ignem & terram. Nam in elementari rotatione & circulatione, ignis cum terræ ſiccitate convenit. Eſt tamen & terra ſimplex in ſua natura, quæ naturalem melancholiam & ſanguinis fæcem producit; quæ verò groſſior, frigidior & crudior eſt, aquæ animalis portio. Atque ita habemus bilem naturalem ſeu flavam & melancholiam naturalem, atque illam, quæ ex bile aduſta inter humores animales numeratur. Sphæra autem media magis aut minus participat de utroque extremo. Eſt tamen ex vera natura ſphæræ humiditatis. Nam pituita aquæ refertur, quæ ob ſuam propinquitatem cum terra crudior atque frigidior eſt; ſanguis verò, aëri comparatus, maturior eſt & magis coctus, quatenus bili ſeu elemento ignis comparatur. Tota ergo humorum maſſa univerſo elementorum Spiritui aſſimilatur, ſphæraque intermedia à ſenſibili utriuſque humoris extremi actu non aliter producitur, quàm ſphæra humiditatis ab actione frigoris terreſtris & caliditate elementi ignis. Nam frigiditas è terra, ut actionibus ignis occurrat, exiliens, ſua diſpoſitione frigida & ſicca atq; congelativa in media via inter ignem & terram, reſiſtit actionibus ignis deorſum deſcendentibus. Ignis verò calor diſſolutivus liquefaciendo & relaxando vim frigoris congregativam, in ſpiritu ſeu aqua intermedia operantem, reſolvit ipſam in quendam madorem, qui ſecundùm magis vel minùs in ſpiſſitudine relinquitur, pro majori vel minori ſua appropinquatione ad alterutrum extremum. Cæterùm, quoniam hîc radiorum caliditatis & ſpirituum condenſorum frigiditatis concurſus fit in ipſo quaſi centro inter ignem & terram, idcircò evenit inde, ut verſus inferioris aëreæ regionis peripheriam nubes aſſiduè congregari videamus. Hæc ergo eſt vitæ cauſa, videlicet caloris actio in humore ad impediendos frigiditatis inſultus cõgelativos, qui, ſi dominium habuerint, mortificationem ſecum adferent, ut in gangrænæ malo commonſtratur. Atque hinc fit, ut calidum innatum ſemper comitetur humidum radicale. Nam ſine calido humidum facilimè præſentia frigoris congelabitur, quæ eſt cauſa mortis. Nam ut calor eſt cauſa motus & vitæ; ſic è converſo frigus eſt cauſa quietis & mortis: Ut autem lucis & tenebrarum effectus ſe habent in Macrocoſmo, ſic etiam itidem ſe habent effectus animæ & corporis in Microcoſmo. Nam animæ præſentia & actu caloris ejus, ſanguis fit fluidus, ejus verò abſentia congelatur, motuſque omnis tollitur. Similiter, ut aqua à tenebris derivata eſt, ex qua conflata ſunt elementa, ſic etiam à corpore omnium humorum materia orta eſt, unde ſubſtantiam corpoream & viſibilem habet. Hinc ergo corporis ſanitas & infirmitas, vita & mors, ab humoribus procedit, eorumque ſucceſſione membra corporis oriuntur & nutriũtur. A caloris facultate bonæ corporis virtutes & actiones oriuntur, tàm voluntariæ, quàm involuntariæ, quæ è converſo à frigoris dominio depravantur. *Verbi gratiâ.* Animales actiones congelativa frigoris facultate corrumpuntur, ut in paralyſi, catoche, apoplexia & hujuſmodi aliis. Spiritus vitales tetris melancholiæ vaporibus inquinantur, corque contrahitur; unde triſtitia, metus, ira, deſperatio, cordis tremor, ſyncope, & multa alia hujuſmodi prava accidentia inducuntur. In parte naturali per frigoris malitiam, facultas attractiva, expulſiva & concoctrix læditur, membraque atrophia, hydrope & infinitis aliis infirmitatibus afficiuntur. Sed ad principia noſtra redeundo, videmus, quòd ab illis ad homi-

Digitized by Google

hominis compositionem oriantur tria principia, ab omnibus tàm Theologis, quàm Philosophis, Medicis & Chymicis approbata; videlicet *corpus, spiritus & anima*, ac si quis diceret, *terra, aër & ignis*, vel *tenebræ* (ex quarum congerie terra est, & ex terra corpus, uti suprà demonstravimus) *aqua* seu spiritus tenebris exutus, & *lux* spiritum informans atque in eo habitans. Nonnulli etiam hæc tria in duo contraxerunt, videlicet in *animam & corpus*. Et tunc appellationi animæ spiritum includerunt, qui semper est animæ vehiculum; unde animam ejus spiritum vocaverunt. Sed quid jam tandem de *Paracelsi* principiis censendum sit, uno verbo dicemus, &, quòd cum nostris etiam conveniant, breviter ostendemus. Ipse tria rerum omnium posuit principia; videlicet, *Sal, Mercurium & Sulphur*. Quæ, si diligenter rem consideremus, ex nostris principiis immediatè effluere atque promanare percipiemus. Nam ex terræ seu tenebrarum centro sal extrahitur, & terræ cum igne mixtæ refertur; Sulphur verò seu rerum anima & tinctura, à luce, tanquam animarum, tincturarum & vitarum origine procedit; Mercurius autem partim de sale & partim de igne participans, spiritui intermedio non ineptè assimilatur. Nam aërem universalem Macrocosmicum secundùm suam materiam esse salem petræ, superiùs probavimus, & secundùm formam suam nihil aliud esse, quàm ignem dilatatum, & ubique per orbem Macrocosmicum expansum. Unde ejus pars superior in infima mundi regione dicitur *ignis*, ejus verò totum in regione media dicitur *æther*, quasi *æthaër*, id est, *igneus spiritus*, & porrò ejus totum in suprema regione, per excellentiam vocatur *empyreum*, hoc est, *totum quasi lucidum atque igneum*. His igitur manifestè, ni fallor, explicatur, tùm quòd hujus nostræ Philosophiæ principia cum omnibus aliis tàm Theologorum, quàm omnis generis Philosophorum opinionibus conveniant, & quòd præter lucem, spiritum atque tenebras seu terram non sint aliqua alia principia naturalia excogitanda; tùm etiam, quòd hæc tria in sua dispositione referantur ad illa tria principia infinita, & increata unius essentiæ; tùm denique quòd unumquodque horum creatorum principiorum habeat respectum ad triplicem dierum primorum creationem; videlicet lux, ad primam, indicans Deum, cujus imago lux erat, fuisse ante omnia: Deinde spiritus seu aquæ, ad secundam, in quarum medio firmamentum, quod cœlum nuncupatur fuit positum: Tertia die terra ex tenebrarum congerie ad opificii centrum conglomeratarum facta est: Atque tùm immediatè ex his principiis corpora composita sunt producta; videlicet herbæ viventes, semen proferentes, & arbores seu plantæ, fructum juxta genus suum producentes. Imò verò ante horum principiorum productionem ipsæ stellæ erraticæ cœli non fuerunt creatæ; quoniam eorum crassum ex terreo subtili factum fuit. At verò *Angeli atque Intelligentiæ*, quatenus ex simplicissimo spiritu & luce primo die in cœlo empyreo creatis producti sunt opus non habuerunt, ut tertii principii ortum ad suam existentiam expectarent; quare *primo die fuerunt creati*. Omnes autem creaturæ mundi visibilis trium principiorum prædictorum opem ad suam existentiam requirebant; inter quas hominem, nobilissimum illud subjectum, quod præ manibus nostris habetur, præcipuè nominamus, qui ex corpore (quod sacræ Scripturæ in multis locis terram & tenebras appellarunt) triplici spiritu intermedio, & anima seu lucis proportione itidem triplici, tribus Macrocosmi regionibus correspondente, componitur. Atque ita humanæ creationis rationem breviter proposuimus & declaravimus.

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER X.

De triplici animæ in corpore visione.

CAP. I.

De primo genere visionis, qua videlicet anima res corporales percipit per sensum; & quomodò in hac sua visione aliquando decipiatur?

TRia *visionum in animæ esse genera* ab effectu infallibili animadvertimus; quorum *primum* est *corporale*, quo per corporis sensus corpora rerum colorata eorumque dimensiones & alia sensibus obvia percipiuntur. Nam quamvis substantia & conditio animæ sit invisibilis, & per consequens invisibiliter in corpore maneat; attamen ipsa è corpore prospiciens & invisibiliter quasi egrediens, per corpus corpora videt, videlicet cœlum & terram atque creaturas in iis, oculis nostris conspicuas. Atq; hæc animæ visio, mediantibus corporis sensibus externis, perficitur. *Secundum* visionis in anima *genus spirituale* est, quo corporum similitudines spiritu solummodò, & non ratione seu mente, cernuntur. Quicquid enim materiale est, & tamen corpus non est, illud rectè meritoque spiritus dicitur. Idcirco quadam vi occulta & spirituali ita rapitur anima, ut loco corporum expressas eorum similitudines, tanquam in speculo videat. *Tertium* visionis *genus* est *intellectuale*, quo res illæ, quæ nec corpora, nec corporum formas habent, conspiciuntur; quales sunt, ipsa mens, Deus, justitia, sapientia & omnis animæ affectio bona. Nam visione intellectuali nunquam fallitur anima. Aut enim intelligit anima, & verum est, quod intelligit; aut si verum non est, non intelligit. In visione verò corporali quàm sæpissimè errat & fallitur anima, secundùm vetus illud & verum axioma Philosophorum; *sensus fallitur circa proprium & verum objectum, cum in ipsis corporibus fieri putat, quod videtur apparere in phantasia.* Verbi gratia. Navigantibus videntur terra, civitates, arbores & similia moveri; similiter in terra firmè consistentibus sursumque cœlum intuentibus

Digitized by Google

bus videntur sydera stare; quæ tamen omnia ab ortu in occasum, & è converso moveri diligens homines docuit observatio. Porrò etiam divaricatis oculorum radiis, res una duplam habere formam videbitur, & in aqua baculus fractus apparebit, & multa id genus alia. Imò verò inter omnes alios sensus maximè *visus*, quamvis præstantissimus, decipitur. Nam videmus in speculo aliquando majùs idolum, aliquando minùs & nonnunquam æquale; similiter in alio dextra videbitur esse sinistra, & è converso; sic etiam quod sursum est, deorsum se habere videbitur, & vice versa. Aliquando idolum apparebit extra speculum, ut in concavis probatur; aliquando verò intra speculum; Et in uno itidem speculo, videlicet in concavo oblongo, res videbitur justo longior, in convexo verò brevior æquo, in plano verò apparebit, prout in sua forma naturali existit: Attamen in planis speculis dextra videbitur esse sinistra, & sinistra esse dextra; atque sic in cæteris infinitis, de quibus opticæ scientiæ periti luculenter egerunt; Imò verò & nosmetipsi in scientia nostra optica, in libellis de radiis refractis & reflexis hæc omnia succinctè & unico quasi verbo delineavimus. Sensus etiam *auditus* interdum animam fallit, dum aliquis, ululatum cattæ seu felis, vel canis audiens, putat eum esse clamorem vel querelam aliquam mulieris vel hominis aut infantis. Similiter tormenti bellici strepitus pro tonitru non rarò accipitur, voxque unius hominis pro tono alterius habetur; sic etiam in Musica nonnunquam dissonantia pro consonantia approbatur, & vice versa. Porrò etiam per *gustum* decipitur anima, quatenus ipse circa proprium objectum fallitur. Sic aquam aromaticis admixtionibus in vini colorem & saporem Medici periti convertere norunt & solent, ita ut ab ægris pro vero vino accipiatur, quod quidem etiam meipsum vario artificio præstitisse non eo inficias; Sæpiculè etiam fallitur gustus, rem unam pro alia propter naturarum similitudinem accipiens. Hallucinatur etiam anima in sensu *Odoris* sive *Olfactus*; quatenus sæpissimè videmus, quòd ex odore sæpè res aliud, quàm revera est, esse creditur; atque hoc quidem tàm boni, quàm mali odoris ratione accidere percipimus. *Tactus* denique animam decipit modis infinitis. *Hinc Isaaci anima decepta fuit à Rebecca.* Ex quibus evidens est, quòd visio illa animæ corporalis, quæ sensibus exterioribus pro organis suis utitur, circa objecta corporea fallatur. Atque hîc est primus visionis in anima gradus, quo corpora sentimus, quam quidem functionem anima per quinque corporis sensus expedire solet.

CAP. II.

De secundo gradu visionis animæ, quæ est in imaginatione seu phantasia, & quomodò anima in ea nonnunquam fallatur, patiatur, atque aggravari videatur?

SEcundo genere visionis animæ, quo non corporea, sed corpori similia, atque adeò etiam nosmet ipsos non aliter, quàm corporibus similes, intuemur, res in spiritu phantastico conspiciuntur, quemadmodum imago in speculo politissimo. Atque ut imago corporis in speculo se habet ad corpus, quod extra speculum existens, imaginis figuram suâ præsentiâ exhibet: sic etiam corporum à sensu externo visorum icones atque effigies spiritui imaginationis imprimuntur.

tur. Sensum igitur & animæ per eum visionem regioni mundi inferiori comparamus, in qua corpora verè visibilia sunt trina dimensione circumscripta. Imaginationem autem & illam animæ visionem, quæ per eam fit, effigiebus cœlestibus referimus, quæ tales videntur, quales non sunt. Sic *Aries cœli* videtur habere arietis terrestris simulachrum. Et *via lactea* talis esse videtur, qualis non est, sed potius similitudo est rei illius, quæ videtur esse. Intellectum etiam & animæ per eum visionem rebus supercœlestibus tribuimus, in quibus nec corpus, nec alicujus rei corporeæ aut sensibilis imago invenitur, quales sunt Deus, mens rationalis & intellectualis, ratio, virtutes cardinales, castitas, pietas, & quæcunque alia sunt ejus generis, quæ intelligendo vel cogitando enumeramus, discernimus & definimus, ut suprà dictum est. Animadvertendum autem est, quòd intellectuali visione, nunquam fallitur anima. Aut enim intelligit anima, & verum est, quod intelligit; aut, si verum non est, non intelligit. In visione autem corporali sæpè fallitur anima, ut dictum est in capite præcedenti. Sed & fallitur anima in visione spirituali, de qua hîc agemus, atque illuditur; quoniam ea, quæ videt, aliquando vera, aliquando falsa, atque nonnunquam perturbata & interdum tranquilla sunt. Ipsa autem vera aliquando futuris similia, vel seorsim aut secretò dicta, aliquando obscuris significationibus, & quasi figuratis locutionibus, vel oraculo, visione, somno, insomnio atque extasi animæ pronunciata videntur; de quibus verba hîc ordine & methodo justa faciemus. Hinc igitur apparet, animam non esse corpoream, sed potius corporis quasi similitudinem, quæ non est corpus; quemadmodum spiritus non est corpus, sed de corporis & lucis natura participans, quoniam dormienti & in somnio alicui veluti corporeus apparebit; neque tamen id corpus ejus est, sed anima, nec verum corpus, sed similitudo corporis ejus. Jacebit enim corpus ejus, ambulabit anima; tacebit lingua corporis ejus, ac loquetur ipsa; clausi erunt oculi tui, videbit autem tem illa; & ita in ea tota ac integra cernetur similitudo carnis ejus. In hac similitudine quasi per loca cognita & incognita discurrit, & sentit læta vel tristia. Anima autem mortui, sicut dormientis, in ipsa similitudine corporis sui sentit sive bona sive mala; quæ tamen non sunt corporalia, sed corporibus similia, & quasi Narcissi imago in latice fontis, quibus animæ corporibus exutæ, afficiuntur, sive benè sive malè, cùm & ipsæ suis corporibus similes sibimetipsis appppareant: sunt tamen vel vera lætitia vel molestia translatæ de substantia spirituali in substantiam spiritualem, ut reflexio de uno speculo in aliud. Certum nempe est, quandam spiritualem naturam in nobis esse, ubi corporalium rerum similitudines aut formantur aut formatæ ingeruntur, sive cum præsentia aliquo corporis sensu percipimus, ita ut continuò eorum similitudo formetur & memoria recondatur; sive cum absentia jam tum ante nota, vel etiam, quæ non novimus, cogitamus, ut inde formetur quidem spiritualis intellectus. Innumerabilia etiam pro arbitrio & opinione fingimus, quæ vel non sunt, vel esse nesciuntur. Innumerabiles itidem aliæ rerum formæ in animo nostro depinguntur, cum vel facimus aliquid, vel facturi sumus. Aliquando etiam spiritu rapiente, tollitur anima, ut videat hujuscemodi sive bona, sive mala. Anima quoque intensione cogitationis, vel aliqua vi morbi (ut in delirio è febre orto accidere solet) aut commixtione cujusdam alterius spiritus sive boni, sive mali, fallitur atque patitur. Nam corporalium rerum imagines in spiritu exprimuntur, & tanquam corpora, ipsius corporis sensibus præsentantur; ita ut absentia videantur adesse, tanquam præsentia, atque ut ea, quæ non sunt præ oculis, adesse credantur. A dormientibus etiam multa videntur, vel nihil, vel aliquid interdum significantia. Unde sæpè imagines rerum corporalium tanta expressione objiciuntur in somniis, quanta præsentantur ipsa corpora vigilantibus, in tantum quidem, ut

etiam

Digitized by Google

etiam inter visionem dormientium & veram cognitionem vigilantium non discernatur, sed continuò iis caro moveatur, & contra propositum suum, vel contra mores licitos, concumbere sibi videantur, ac quod naturaliter collectũ est, per genitales vias emittant; quam quidem actionem Medici *nocturnam pollutionem* nuncuparunt. Hunc motum casti vigilantes cohibent & refrænant, quem dormientes ideò compescere non possunt, quia in potestate non habent imaginis corporalis expressionem, qua caro naturaliter movetur, unde sequitur illud, quod cohibitum sequi solebat, &, quod sine peccato à vigilantibus fieri non potest, fit in spiritu, & multa pro arbitrio finguntur, vel præter arbitrium demonstrantur, dum corporalium rerum imagines apparent. Ipsa namque anima, quæ motu proprio semper in motu est, quia à corpore non finitur, vel etiam planè non finitur corporalia sentire, aut ad corporalia vim suæ intentionis dirigere, idcircò, corpore sopito, spiritu ipsa agit, sicuti imagines corporum cogitando ex seipsa versare assolet, aut subjecta intuetur, cùm ad ea videnda aliquo spiritu assumitur. Notare autem vos velim, *ô Lectores æquo animo opera hæc nostra legentes*, quod non de mente jam loquamur; quam suprà probavimus, nulli passioni aut mutabilitati obnoxiam esse, sed de anima media in corpore, sensibus & spiritu corporali, imaginationi attributo, mixta, quæ si per sensum corpori jungatur, hoc est, si visione corporali visibilia corporea intueatur, corporea dici potest ab effectu, sin per phantasiam circa visionem spi itualium & similitudines corporum versetur, spiritualis dicitur, atque ita quoque, si per intellectum circa visionem, in qua nec corpora, nec corporum similitudines conspiciuntur, occupetur, rationalis & intellectualis appellatur. Namque hæc anima si menti adhæreat, tùm ejus visio circa mentem & intellectum magis versatur. Si verò magis animæ sensitivæ subjiciatur, tunc visionibus ejus inferioribus utitur. Est ergo hæc anima substantia spiritualis, ex luce & spiritu medio conflata, & per consequens simplex & indissolubilis, incorporea, passibilis & mutabilis respectu abundantiæ spiritus sui, qui passibilis est; at verò, quoad formam suam lucidam, permanens, fixa atque immutabilis. Quò ergo magis deorsum inclinat, eò magis spiritu submergitur, & per consequens passioni subjicitur. Quò verò magis sursum elevatur versus mentem, eò minus aggravatur perturbationibus materiæ. Hinc ergo in mentis regione, ubi intellectuales visiones facit, semper vera intuetur, propter ejus libertatem à passionibus & eximiam lucis potentissimæ operationem. At verò in inferioribus suis visionibus falsa pro veris, quàm sæpissimè speculatur propter grossitiem medii, in quo natat. Sic remus vel baculus rectus, aquæ immissus, propter medii spissitudinem, frangi atque incurvari videbitur; Unde res tales id videbuntur, quod reverà non sunt, atque ita falletur anima: Caret etiam anima pondere, figura & colore, quatenus invisibilis & sensu non capienda. Nec quidem etiam pro parte capienda est, sed pro creatura Dei, neque etiam de substantia Dei, nisi in quantum participat de ejus bono lucido: neque est de materia quatuor elementorum, sed ex nihilo cum quinto spiritu essentiali creata, siquidem Deus eam ex semetipso fecisset, nequaquã vitio, passioni, mutabilitati aut miseriæ esset subjecta. Porrò etiam, si ex elemẽtis fieret, esset corporea. Initium ergo habet, finem verò eam carere certum est. Et cùm spiritualis sit atque ætherea, nihil habet terreni secum mixtum aut concretum; nihil humiditatis aëreæ aut aqueæ, nihilque caliditatis & siccitatis elementi ignei. Ut igitur ejus natura est invisibilis, sic etiam invisibiliter in corpore manet, & de corpore invisibiliter egreditur, per corpus corpora videt, veluti cœlum & terram, & quæ in iis conspicua sunt oculis nostris. Per spiritum autem corporum similitudines intuetur. Quicquid enim corpus non est, & tamen aliud est, non insulsè dicitur Spiritus. Per intellectum ea videt, quæ non

corpo-

Digitized by Google

corpora ſunt, nec corporum formas habent, quemadmodum in ſuperioribus deductum eſt.

CAP. III.

De animæ viſionibus, ſimiliter de ſomniis & quinque ejus generibus: De Phantaſmate, Ephialte, & tandem de Extaſi.

EOrũ, quæ nõ ſunt corpora, ſed ſpirituales corporum ſimilitudines, quales cernimus per imaginationem, alia ſunt viſa uſitata, alia dormientibus apparent, atque nonnulla in extaſi percipiuntur. Quæ ſunt *viſa uſitata & humana*, ea vel ex *ſpiritu noſtro* exiſtunt, vel ex *corpore ſpiritui quodammodò ſuggeruntur*; ſecuti, cum vel carne vel animo homines fuerunt affecti, non ſolùm vigilantes in ſimilitudine corporum verſant animo curas ſuas cogitando, verùm etiam dormientes ſomniando tractant illud, quo indigent. Namque & negotia ſua gerunt ex animi cupiditate, & epulis poculisque inhiant, ſi fortè ſitientes eſurientésve obdormiverint. Vigilantibus etiam occulto quodam inſtinctu ingeſtas eſſe cogitationes, quibus divinarent, novimus; ſicut *Caiphas Pontifex* prophetavit, cùm ejus intentio prophetandi voluntatem non haberet. Videmus ergo ex ſupra dictis, quòd multa videat anima, & quòd eadem natura ſit omnium viſionum, ſive in vigilantibus, ſive dormientibus, ſive ægrotantibus; quoniam res hujuſmodi, quæ videntur, non ſunt ex alio genere, quàm ex natura ſpiritus, de quo vel in quo ſunt ſimilitudines corporum: Obſcuratas namque vias habet ſentiendi, ut videat, quæ ſomniantes vident. Viſa ſiquidem Phreneticorum ſimilia ſunt viſis ſomniantium, ſimilia ſunt cogitationibus vigilantium. Dormientibus quidem in cerebro conſopitur via ſentiendi, quæ intentionem ad oculos ducit, ideoque ipſa intentio, in aliud verſa, cernit viſa ſomniorum, ac ſi corporales ſpecies adeſſent; ita ut ſibi dormiens vigilare videatur, & non corporum ſimulachra, ſed ipſa corpora intueri. Nec certè ſine admiratione inſigni contemplor, & contemplando afficior ſtupore haud exiguo, quanta celeritate & facilitate anima fabricetur imagines corporum eorum, quæ per corporis oculos videt. Qualiſcunque tamen illa viſorum natura ſit, procul dubio corpus non eſt. Non enim corpora viſa illas imagines in ſpiritu faciunt, nec eam vim habent, ut aliquid ſpirituale forment; ſed ipſe ſpiritus in ſeipſo celeritate mira id præſtat, utpote ſpiritualis, intellectualis atque rationalis. Quæ dormientibus apparere videntur, ſecundùm *Macrobii* opinionem, in *quinque* genera diſtribuuntur, videlicet in *oraculum, viſionem, ſomnium, inſomnium & phantaſiam*. *Oraculum* definit eſſe, cùm in ſomnis parens, vel aliqua gravis, ſanctaque perſona, ſeu ſacerdos, vel ipſe Deus, eventurum aliquid apertè, vel non eventurum, faciendum aut devitandum, denunciat. De quo ſacræ Scripturæ multis multa locis diſertè tractaverunt, & *Jamblicus* in ſuis myſteriis permulta recitavit. *Viſio* eſt, cùm id quis videt, quod eo modo, quo apparuit, evenit. *Somnium* eſt figuris tectum, & ſine interpretatione intelligi non poteſt, hoc eſt, ænigmatibus obductum. Unde *Num.* 12. *In os alloquitur Jehova Moyſen, & oſtendit, non per ſomnia & ænigmata & figuras, ut ſolebat cæteris Prophetis ſe patefacere; ſed palàm Deum aſpexit, atque ſimilitudinem Jehova intuebatur.* *Inſomnium* eſt, quando id, quod vigilantem fatigavit, ingerit ſe dormienti: cujus generis ſunt cibi cura, vel potus, vel aliqua ſtudia, vel artes, vel infirmitates; namque ſecundùm ſtudia, quæ quiſque exercuerit, ſomniare ſolet; Similiter ſolitarum artium ſimulachra, de præſenti mentibus impreſſa, apparebunt

bunt in insomniis. Porrò etiam, juxta infirmitatis diversitatem, diversa incidunt insomnia,& secundùm morum ac humorum varietatem itidem quoque illa variantur;cum alia videant sanguinei,alia cholerici,alia phlegmatici,& alia melancholici;isti vident rubea & ignea;illi alba & nigra. *Phantasma* est,quando quis dormire vix cœpit,& vigilare se adhuc existimat,ac aspicere sibi videtur alios quasi in se irruentes,vel passim vagantes formas,discrepantes & varias,eásque vel lætas vel turbulentas: sub quo quidem genere *Ephialtes* seu *incubus & succubus* numeratur;quem fama est,quiescentes subitò atque inopinatè invadere, atque eos suo pondere gravare. Quod quidem juxta Medicorum opinionem nihil aliud est,quàm quædam fumositas à stomacho vel corde ad cerebrum ascendens,atque ibi vim naturalem comprimens. In *extasi* ab omnibus corporis sensibus anima alienatur& avertitur,magis,quàm in somnio,sed minùs,quàm in morte. Anima in hac non fallitur,sed ipsa mente divinitus adjuvatur,sicuti in *Apocalypsi Johannis* exponitur. Magna quidem est hæc revelatio,siquidem,cum bono spiritu assumitur,anima falli non potest;quia sancti Angeli miris modis visa sua per facilem quandam ac præpotentem unionem vel mixtionem,vera reddunt,& visionem suam ineffabili quodam modo in spiritu nostro reformant. Ipsi siquidem hisce corporibus indicandis & ministrandis præsunt,& eorum significativas similitudines in spiritu ita disponunt,& tanta potentia quadantenus tractant,ut eas possint hominum spiritibus revelando commiscere. Inde est,quòd *Angelus Jehovæ apparuit in somnis Joseph,dicens: Noli timere,accipe Mariam conjugem tuam.* Et iterum. *Tolle puerum & fuge.* Deus autem per Prophetam Joël dicit: *Et effundam de spiritu meo super omnem carnem,& juvenes visiones videbunt,& senes somnia somniabunt,*&c.

CAP. IV.

De hominum in bestiarum effigies per præstigiosam veneficarum operationem transformatione. Quomodò Dæmones boni, vel mali assumant hominis spiritum; Et qua via Dæmones mali futura prænuncient, ac deludant falsis apparitionibus?

ACcidit aliquando, secundùm nonnullorum fide dignorum opiniones,ut, arte quadam venefica mulierum & potestate Dæmonum,homines in lupos & jumenta conversi, instar brutorum,necessaria quæque portent, operéque hoc completo,iterùm ad se & pristinam formam suam redeant,ita tamen, ut mens interim in illis non fiat belluina,sed rationalis humanaque conservetur. Id quod etiam *Divus Augustinus* in Italia suo tempore evenisse fideliter nobis scriptis suis consignatum reliquit. Sed hoc,ni fallor,ita intelligendum est, quòd Dæmones quidem nesciãt creare naturas,sed tamẽ possint aliquid facere tale,ut videatur esse illud,quod reverà non est. Neque enim ulla arte aut potestate magica vel diabolica animus, sed ne corpus quidem,aliqua ratione in membra & lineamenta belluina verè converti potest;sed in hominem quidem phantasticum potest;quippequi etiam cogitando vel somniando per rerum innumerabilium genera variatur,&,cùm corpus non sit,corporum formas mira celeritate capit. Consopitis igitur & oppressis corporis humani sensibus;figura sanè corporea ad aliorum sensum produci potest,ita tamen solummodò,ut ipsa

Digitized by Google

vera hominum corpora alicubi jaceant, viva quidem, ſed multò gratiùs atque altiùs, quàm ſomno, ſenſibus obſeratis; phantaſticum autem illud, veluti formatum in alicujus animalis imaginem, aliorum ſenſibus occurrat & appareat: Quo quidem caſu, talis ſibi homo iſte videbitur, qualiter ſolet ſibi nonnunquam in ſomnis apparere, ac ſi onera portaret. Quæ ſcilicet onera, ſiquidem vera ſunt corpore, portantur à Dæmonibus, ut homines iſti præſtigiis dediti per eorum actiones illudantur, dum partim vera hominum, partim falſa jumentorum corpora vident. Humanum etiam ſpiritum aliquando bonus & interdum malus aſſumit ſpiritus: nec facilè diſcerni poteſt, à quo ſpiritu ſumatur, niſi in eo, quòd bonus inſtruit ad bona, & in viam veritatis ducit, malus verò fallit, & fallacibus ſuis machinationibus animam, etiam in manifeſtis bonis, deludit, ut eam, cum ſibi in talibus creditum fuerit, ad ſuam voluntatem ſequendam pertrahat & ſeducat. Sic plerumq; humanum ſpiritum rapit, ut occulta amborũ mixtura, quaſi idẽ ſpiritus eſſe videatur ſpiritus vexati, & ſpiritus vexãtis: quemadmodũ in Dæmoniacis & quadam mala Epilepſiæ ſpecie affecta quondam obſervavimus. *Dum enim Marſiliis Galliæ degerem puellam quandam Dæmoniacam inter presbyteros ſigno crucis agitatam animadverti, quæ dum ſcientiarum eſſet penitus ignara, pròprio quaſi afflatu verba nonnulla græca protulit, & multa tàm de præteritis, quàm præſentibus non ſine magna aſtantium admiratione multitudini indicavit.* Quod reverà à proprio ejus Spiritu provenire non potuit; ſed propter factam cum eo Spiritus maligni commixtionem talia quaſi unico flatu protulit. Atque hîc notatu dignum eſſe putamus, quomodò ſpiritus malignus cum maledicentis ſpiritu, ad impii in maledicente propoſiti executionem, ſe jungere ſoleat. Namque hujus puellæ mater invalida & ægritudine confecta, propter iſtius filiæ ſuæ neglectum, ſive quòd ea, uti quidem ferebatur, aliquid pecuniæ perdiderat, ſive quòd in nugis illud conſumpſerat, diris eam imprecationibus inſectando, in hæc tandem verba proruperat: *Velim* (inquit illa) *ut diabolus cum legionibus ſuis in corpus tuum ſubitò ingrediatur.* Quo quidem malitiosè enunciato, effectus è veſtigio ſecutus eſt voluntatem. Nam puella ſubitò à Dæmonibus malis & quidem, uti ipſe Diabolus per os puellæ confeſſus eſt, à ſex Legionibus obſeſſa fuit, atque miſerè ab iis excruciata. In ſpiritum igitur à matre malevolè & nefando modo efflatum protinus ingreſſi ſunt Dæmones, atque ita Satan propter propinquitatem naturæ inter ſpiritum matris & filiæ, facilimè in ſpiritum filiæ penetravit, vehens ſecum turbam Dæmonum. At verò animadvertendum eſt, quòd Dæmonibus permittatur ſpiritum hominum poſſidere, attamen impoſſibile ſit illis in *lucidam* mentis & rationis regionem penetrare; quoniam illa eſt tantùm ſedes & tabernaculum Trinitatis, non aliter, quàm Sol cœleſtis, uti teſtatur *Pſalmiſta Regius*. Et tamen dicitur Satanas implere mentem alicujus & principale cordis. Sed hoc intelligitur fieri, non quidem ingreſſu in eam, & in ſenſum ejus, ſed fraude, iniquitate, omniq; malitia, qua animam illam rationalem ad ſe allicit atque ſeducit, decipiendo eam & faciendo per cogitationem, ut bona & virtutes ei videantur illa, quæ reverà ſunt falſitate, vitiis, præſtigiisq; plena. Eſt enim Diabolus fallax, nequam & fraudulentus deceptor animarum. Non igitur participatione naturæ ſeu ſubſtantiæ animæ rationalis, ut quidam putant, occupat Diabolus lucidam hominis animam, aut incola ejus efficitur; ſed ex parte ſuæ compoſitionis cum ſpiritu hominis aëreo junctus, per fraudulentiam, deceptionem atque malitiam dicitur poſſidere mentem ac animam, hoc eſt, obfuſcando rationis ſplendorem per phantaſticas imaginationes in ſpiritu ſenſuali hominis obſeſſi, quas excitare ſolet ſuis artificiis, ita ut ea videantur eſſe, quæ non ſunt. Veruntamen ſenſus Diabolo ſubjectus redditur. Unde lingua obſeſſi loquitur, & phantaſiæ apparitiones ille, uti quidem autumat, certas & infallibiles

videt,

Digitized by Google

videt, cùm reverà illæ nihil sint, quàm præstigiosæ illusiones & à Christi veritate omninò dissentientes. Nam illud bonum, quod Deus impertitus est creaturis suis, sola Trinitas intrare solet; Diabolo autem spissiorem possidere datur spiritum, hoc est, aëreum, in quo fallit sensum & imaginationem. Et tamen per astutias ejus, mens, hoc est, verus atque immediatus Dei radius, non minùs patitur Diaboli ineptias, quàm Sol cœli fert nubis aëreæ obscuritates, aut tonitruorum fragores & strepitus. Quæ, licet terræ atque terrenis videantur esse tenebrosæ spissæque nubes, aut tonitrua horrenda, aut Dracones volantes tremendi aut Cometæ prodigiosi, &c. nullatenus tamen illis perturbatur Sol cœli, sed semper constans est in motu suo, semper idem in sua pulchritudine & splendore; quia Deus ei semper adest, cùm sit ipsius tabernaculum. Simili, inquam, modo se etiam res habet inter Diaboli præstigias obfuscationum, & mentem seu radios lucis in homine. Nam licet oculi trepidi reddantur, atque sensus vanis Diaboli figmentis illudatur, imaginatioque nebulis atque meteoris falsis opprimatur, (unde fit, ut in media aëris regione videamus, quòd nubes aliæ Draconum effigies, aliæ montium, aliæ castellorum, aliæ hominum inter se belligerantium atque infinitorum aliorum imagines habere videantur, cum reverà nihil sint tale, quale apparent, imò quidem mera figmenta & accidentia, sive simulachra vana existunt, & magis quidem vana, quàm ulla pictorum, quoniam citò evanescunt) attamen ratio illuminata atque mens regia se habet, ut ipse Sol mundanus, firma, immobilisque in sua veritate & fide existens. Unde fit, ut contra homines illos, quibus adest fides, hoc est, quorum animæ menti adhærent, nihil possit Diabolus suis illusionibus; quoniam illi per lucis claritatem fallacias ejus intelligunt; sed quorum animæ carni & sensibus obligantur, hi omnia, ob fidei & radiorum mentis defectum, credunt esse talia, qualia Diabolus ea apparere facit, atque ita ignorantia submerguntur, tenebris obruuntur & in teterrimam hylæ abyssum dilabuntur, vivique, sed quasi mortui, in ea sepeliuntur. Cogitemus ergo nos mortales de mentis excellentia, in quam Diabolus ingredi non potest, ut nec in animam menti adhærentem, quoniam est Dei templum atque tabernaculum. Quare mentis aspectum fugit Diabolus, ut ipsissimum aspectum Dei, unde *Lucifugus* dicitur. Et tamen tanta Dæmonum est potestas, tantaque acie præditus est eorum sensus, ac tanta celeritate in aëreo motu præcellunt, ut non sit mirum, terrenorum corporum sensum acumine, celeritate atque virtute motus facilimè superent. Hinc ergo fit, ut quædam nunquam cogitata prænuncient, quæ homines propter corporis sui tarditatem admirari videntur. Porrò etiam Dæmonibus propter tantam vitæ suæ extensionem longè major rerum experientia accessit, quàm hominibus ullis propter vitæ brevitatem acquiri potest. Ideò quædam futura per exactam characterum naturæ significationem & positionis eorum rationem prædicunt, & quædam alia mirabilia præstant, quibus homines mentis radiis non illuminatos ad voluntatem suam alliciunt & seducunt. Atque hinc est, ut, teste *Augustino de civitate Dei*, quædam mulierculæ Dæmonum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credant & confiteantur, se nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea & cum Herodiade ac innumera fœminarum multitudine equitare, earumque visionibus obtemperare. Similiter de tali veneficarum cohorte ego met per *Lotharingiam* à flumine Rheno non multùm dissitam, transiens audivi, quæ paulò ante meum adventum, credulæ suæ stultitiæ pœnam luerant, igne vindice à vitæ suæ impuritate in mortis abyssum missæ. His enim serena quadam nocte, splendente Diana, Satanas sæpissimè variis figuris apparuerat, circa quem ipsæ choreas cum ingenti lætitia ducentes, ipsum pro suo Deo unico habuerant. Nam Satanas, qui se in angelum lucis transfigurare solet, ubi a-

nimam alicujus mulierculæ incredulæ seduxit, ipsamque per infidelitatem ejus sibi subjugavit, illicò transformat se in diversas personarum species & icones, atque animæ illi, quam captam tenet in tenebris, & quasi in somnis deludit, modò tristia, modò læta, & modò incognitas, modò cognitas personas ostendit, atque ita eam per avia quæque seducit. Et cùm solus spiritus infidelis hoc patiatur, non in animo seu mente, sed in phantasia, sensu & corpore illud ei evenire existimatur. Idcircò nimis stultus & hebes est, qui hæc omnia, quæ spiritui apparēt, reverà corpori evenire arbitratur, cùm *Ezechiel* & alii Prophetæ, itémque *Johannes Euangelista* & Apostoli in Spiritu, non in corpore, viderint visiones. Denique quod ad *umbras mortuorum* vel viventium, eorumque apparitiones attinet, sciendum est, quòd, cùm homines mortui vel vivi aliis dormientibus vel vigilantibus apparent, non videantur uti sunt, sed solummodò in quibusdam similitudinibus rerum. Fieri autem istud credimus operationibus angelicis, per dispositionem providentiæ Dei, bene cupientis bonis vel malis, secundùm inscrutabilem altitudinem judiciorum suorum, sive hinc instruantur animæ mortalium, sive fallantur, sive consolatione erigantur, sive terreantur, prout unicuique vel exhibenda venit misericordia vel irroganda justitia. Sed quoniam de his in *Tractatu nostro de morte, sive anima à corpore dissolutione*, latiùs loquemur & discurremus, hoc loco ea omittemus.

CAP. V.

De tertio visionis animæ genere, videlicet intellectuali, quod nunquam fallit.

TErtium *visionum anima genus est intellectuale*, ut suprà dictum est, quo illæ res, quæ nec corpora, nec corporum formas habent, conspiciuntur. Atque hujusmodi quidem visione nunquam fallitur anima. Atqui in visionibus sensibili & phantastica sæpè deluditur & seducitur, propter rationes superiùs à nobis allegatas. Idcirco per solam visionem intellectualem potest animus ad veram sui ipsius agnitionem pervenire, & nullo modo per priores illas visiones sensus & imaginationes, quippe quæ potius fallunt animam, & faciunt, ut sibi illud videatur, quod verè non est. Per recessum igitur à sensibus & corporū simulachris ad sui ipsius & Dei cognitionē pertingere solet homo internus; cùm hic solus sit modus, quo sibi incognitus discit se cognoscere. Sed hic labor, hoc opus, quippe assidua opus est cōsuetudine & constantia magna recedēdi à sensibus, ut scilicet homo animū suum à multitudine abstrahat versus unitatē, hoc est, ut ipsum ad se revocet & in seipso retineat. His equidē sensibus impeditur anima, ne cernere seipsam & creatorem suum valeat, quo ipsa sola & simplex sine oculis respicere debet. Quare necesse est, ut relictis gradibus sensibilibus ad rationis metam, calcando viam justitiæ transcendat. Nam anima rationalis inter eas, quæ à Deo factæ sunt, omnes superat, & proinde, quando pura est, proximaque Deo, atque adeò etiam, in quantum quidem charitati mentis cohæret, lumine illo intellectuali perfusa & illustrata, utique non per corporeos oculos, sed per sui ipsius principale, hoc est, per intelligentiam Deum cernit, in quo est perfectissima pulchritudo & beatissima visio, qua quidem visione ipsa sit beata. Removere igitur debet à consideratione sua omnes notitias, quæ per corporis sensus extrinsecus accipiuntur: quippe quòd corporalia, eorumque similitudines, atque

ipsi

Digitized by Google

ipſi quoque ſenſus & imaginationes circa ea verſantes, & in memoria; cum ea recordando reminiſcitur, hærentes ad exteriorem hominem pertinent, quanquam iſtis anima veluti nunciis quibuſdam, exteriora percipiat. Anima quoque ſimplex eſt & libera, cui nihil eſt ſeipſa præſentius, interna quadam & non ſimulata, ſed vera præſentia. Videt ſe in ſe; nihil enim tam novit, quàm id, quod ſibi præſtò eſt, nec quicquam ei magis præſtò eſt, quà ipſa ſibi. Nam ſe cognoſcit vivere, meminit ſe eſſe, velle, cogitare, ſcire, judicare, hæc, inquam, omnia novit anima in ſe, nec imaginatur ea extra ſe, ſi aliquo ſenſu corporis illa tangat, ſicut corporalia quæcunque tanguntur; ex quorum cogitationibus nihil ei accedit, ut tale aliquid ſe eſſe putet, quicquid ei de ſe remanet, hoc ſolum ipſa eſt. Nihil enim tam in anima illuminatum, quàm ipſa anima, nec quicquam animam ſic cognoſcit, ut ipſa anima; cùm enim quærit anima, quid ſit anima, profectò novit, quòd ſeipſam quærat & novit, quòd ipſa ſit anima, quæ ſeipſam quærit; nec enim aliud de ſe quærit, quàm ſeipſam. Dum ergo ſe quærentem novit, ſe quidem tota novit. Quod ſi novit, utique omne, quod novit, tota novit. Etſi inventa parte non ſe totam quærit; attamen, quòd ſe tota quærit, tota ſibi præſtò eſt, & nihil ei præſentius eſſe poteſt, quàm ipſa ſibi. Quòd autem de ſe quærit, quid antea fuerit, vel quid futura ſit, vel qualis jam ſit, quærit, hoc eſt, quàm ſimilis vel diſſimilis Deo, quàm humilis & devota, quàm pulchra & quàm ſancta. Sed quia in iſtis eſt corporibus, quæ cum amore cogitat, & cum quibus amorem miſcere conſuevit, non poteſt ſine imaginibus eorum videre ſeipſam. Nam tanto glutine ei cohærent hæc, quæ foris ſunt, animalia, ut etiam, cùm abſunt iſta, præſtò ſint eorum imagines cogitanti. Quapropter ſecernere eas à ſe non poteſt, ut ſe ſolam inſpiciat & videat. Redeat ergo anima ad ſe, & ſtet in ſe, nec ſicut abſentem ſe quærat, ſed velut præſentem ſe curet cernere & diſcernere; & intentionem voluntatis, quæ per alia vagatur, ſtatuat in ſeipſa, & ſe cogitet, ut ſeipſam cognoſcat & diligat. Ita videbit, quòd nunquam ſe non amaverit, nunquam neſciverit, ſed quòd, alia ſecum amando cum his ſe confuderit; ita ut ſine magno labore ab iis ſeparari non poſſit, quibus magno amore adhæſit. Quapropter ea phantaſiis corporalium imaginationum deformatur, eiſdem altè impreſſis & ſoluta corpore illis non exuitur. Si enim à corruptione corporalium affectionum hîc non mundatur, exuta corpore tenetur paſſionibus corporalibus. Nam maxima, ſicut dictum eſt, cohærentia eſt inter ſpiritum animæ & corporis; ita ut ſi ſpiritus animæ cohæreat ſpiritui corporeo, neglecta mentis pulchritudine & benedictione, tunc ille ſpiritus elementaris & ſenſitivus poſt animæ egreſſum è corpore adhæreat, & connectat ſeſe ejus ſpiritui aëreo; atque ita talibus tenebitur paſſionibus anima corpore exuta, qualibus ſubjacebat in corpore exiſtens. Nam ut in plantæ incremento videmus, quòd ſpiritus æthereus cum ſua anima ſeu lucis ſcintilla, verſus ſuam patriam volans & tendens, ſurſum ſupra terram ſeſe elevat, cujus alterius connectitur portio elementi ignis, utpote quod contiguum eſt cœlo æthereo; at igni iterum aër cõglutinatur propter loci ſui dignitatem, atque aquæ aëri, & denique aquæ terra, atque ita activa lucis & ſpiritus ætherei voluntas groſſo & gravi illo ſpiritu fœculentõ deprimitur, ita ut contra velle ſuum in aëre detineatur, & magis ſurſum ferri aut attolli nequeat. Sic etiam, ſi anima ætherea hominis, portioni mentis non adhæreat, ſed à radio divino, qui eſt de cœlo empyreo, & nullum cum elementis habet nexum aut familiaritatem, negligatur, eodem ferè modo ſe habet, ut animæ plantæ aut beſtiæ. Nam ignea elementorum vi colligatur cum corpore & cum aëreo ſpiritus ſenſitivi, & nonnunquam cum tenuiori quoque portione concatenatur, ita ut à loco gaudii & lætitiæ deprimatur, ac in loco paſſionibus illis, quibus in corpore humano perturbata fuit, obnoxio detineatur; quoniam o-

Digitized by Google

mnes animæ paſſiones malæ fuerunt in ſpiritu groſſiori, ſenſuum videlicet & phantaſiæ, qui quidem ſpiritus adhuc ei corpore jam exutæ cohæret. At verò, ſi anima in corpore, carnis voluptates reſpuendo, rationi illuminatæ, intellectui atque menti adhæſerit; tunc in poteſtate mentis erit, eam cum adhærente ei ſpiritu groſſo, priùs purificato, ſurſum, extra & ſupra regionem paſſibilem, vehere, atq; ex loco perturbationum & terrorũ in locũ lætitiæ & gaudii elevare. Hæc enim eſt via veræ reſurrectionis à morte in vitam, hoc eſt, à tenebris in lucem cum ſuo corpore glorificato, quod nihil aliud eſt, quàm ſpiritus corporis ſenſibilis, virtute radiorum mentis illuſtratæ ita rectificatus, ut ſubtilitate ſua poſſit omnia penetrare, & per portas ac feneſtras clauſas trãſire: Id ſanè, quod aliis ſpiritibus corpore exutis denegatur, ſi hiſtoriis tàm veteribus, quàm recentioribus fides aliqua eſt adhibenda. Sed & tanta eſt perfectio animæ cum ſpiritu corporeo glorificato, ut etiam ei, ab omnibus omnium elementorum vinculis immuni, cœlum æthereum reſcindere, & per regionis ſupremæ cribum, evehentibus eam & ſurſum elevantibus mentis ab omni paſſione liberæ alis penetrare à Deo concedatur. Studeat ergo anima in hac vita, dum ſcilicet cum corpore ſuo opaco adhuc eſt conjuncta, ut menti adhæreat, quò hac ratione ſe à corporis & ſenſualis ſpiritus inquinamentis liberet & emundet. Quod quidem, ſi fecerit, egregia hæc erit merces ejus, & inſigne hoc ejus præmium, quòd, cùm hinc, id eſt, à ſuo corpore exierit, nihil corporei aut immundiciei ſecum trahet, ſed ab omni corporali paſſione erit immunis. Hîc obiter vos notare velim, quòd huic animæ multa nomina ſecundùm operis ejus diverſitatem imponantur. Nam ut integra anima mundana, ex parte infima ſive elementari, & ætherea ac multiplici empyrea, ſic etiam ſpiritus ejus medius (qui & anima media vocatur, & cujus eſt, pro libitu participare de utroque extremo) dum ſentit, & circa carnales & terrenas operationes verſatur, dicitur ſenſus; dum vegetat & vivificat, vita nuncupatur; dum recordatur, memoria; dum diſcernit, ratio; dum ſapit, animus; dum intelligit, mens; dum contemplatur ſpiritus; atque dum vult, voluntas. Iſta tamen non differunt in ſubſtantia, ſed nominibus tantùm; quippe illa omnia non ſunt niſi unica anima, proprietatibus quidem diverſa, ſed eſſentiâ una. Sic enim eundem ſpiritum continuum eſſe videmus à circumferentia mundi ad ejus centrum; atque ſic etiam lucis pyramidem continuatam intelligimus à terra, ubi incipit ejus conus ad peripheriam mundi. Et tamen tàm ſpiritum iſtum univerſum, quàm lucem, varias in ſe habere proprietates, ſecundùm majorem vel minorem lucis quantitatem, aut juxta majorem vel minorem ſpiritus tenuitatem percipimus. Unde fit, ut groſſior ſpiritus portio ſit mutabilis, corruptibilis & infinitis alterationibus ſubjecta; Ejus verò pars media, temperata multorum planetarum, proprietate ad invicem differentium, orbes diſtinguit, & mediocris in remiſſiori aut intenſiori gradu exiſtit, atque tandem regio ejus ſuprema eſt formaliſſima, ſubtiliſſima; intellectualiſſima, atque divinis intelligentiis, ordine & natura diſtinctis, impleta. Quæ quidem omnes differentiæ in uno & eodem ſpiritu fiunt propter varietatem proportionum lucis omnia operantis. Ut igitur unus idemque dicitur hic ſpiritus, & tamen varias in ſe habet operationes; unde & terra, aqua, aër, ignis, æther, ſpiritus igneus & intellectualis appellatur, ſic etiam eadem anima dici ſolet ſenſus, imaginatio, vita, ratio, intellectus atque mens, licet unus atque idem ſit ſpiritus à Deo creatus, radiiſque multifariis adornatus, quorum diverſa operatione, varia ſortitus eſt nomina. Sic videmus, quòd in infima mundi regione defectus lucis ſit cauſa tot & tantarum mutationum. At ſi Deus huic ſpiritus regioni tantam gratiam conferret, quantam ſpiritui humano per mentem, ſubitò in excellentiam ſuperioris mundi regionis exaltaretur. Non enim differt ſpiritus portio inferior à ſuperiori,

niſi

Digitized by Google

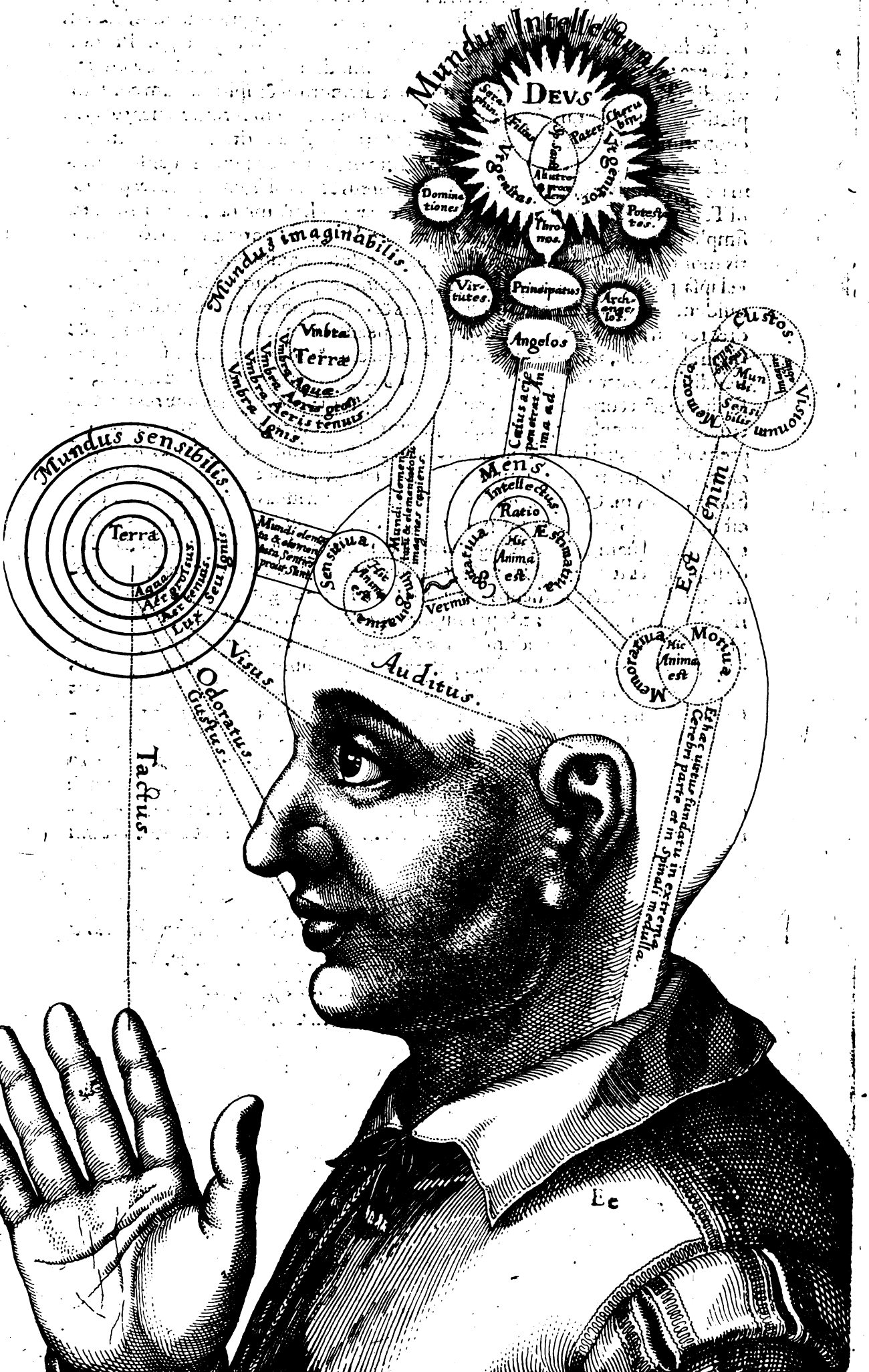
niſi quod illa pauperior eſt lucis affluentia, hæc verò infinitis gradibus opulentior. Quia non poteſt hæc infima ſpiritus portio ſublimari, niſi Deus in eam infundat abundantiam ſuæ formæ, qua univerſa, cœlum nempe & terra fient nova & inquinamenti omnis expertia. Sic etiam, niſi in homine Deus animæ mediæ ſpiritum illùminaſſet ab alto, impoſſibile eſſet, ut regeneraretur in hac vita, aut reſurgeret in vita altera ad vitam æternam. Infima ergo ſpiritus mundani portio efficietur, per lucis mediæ additionem, vitalis & vivifica, atque ætherea, cui ſi iterum proportio lucis ſpiritus empyrei addatur, mutabitur illa ſubtiliatione & illuminatione in ſpiritum rationalem & intellectualem, & ultimo illuminationis gradu, tanquam ipſa mens ſeu ſpiritus divinus ornabitur. Sic quidem ſeſe res habet in anima; quæ in groſſo ſpiritu ſenſus nuncupatur, cujus rectificatione ſenſibilium corporum imaginationes introducuntur, atque tunc imaginationis & phantaſiæ nomen ſibi vendicat; ac ſi hic ſpiritus adhuc extra omnem ſenſum purificatione & corporalium pollutionum ſepoſitione ad interiorem & medium cerebri thalamum per verticis latera penetrare valeat, ratio vocatur, cui præeſt & ſupereminet intellectus, qui à mente gubernatur. Atque hæc omnia ſunt unus & idem ſpiritus, variis quaſi *Prothei* transformationibus mutatus, hoc eſt, diverſis proprietatibus & naturis ſubalternatim præditus. Concludimus igitur ex his, quòd duplices ſint animæ actiones, cùm alio conſilio erigatur ad divina, alio verò prodendeat & inclinetur ad mundana & carnalia. Ejus autem inclinatio eſt hujuſmodi. Cùm ſcilicet ſit ſubtilis & inviſibilis, videri non poteſt, ſed per potentias ſuas ſe extendit & oſtendit. Per concupiſcibilitatem enim appetit, per iraſcibilitatem contemnit & odit, per rationalitatem inter utrumque diſcernit. Si ergo anima verſatur circa Deum, tunc exultat & gaudet in ſuo bono, quippe quòd Bonum animæ eſt Deus. At ſi verſetur circa mundana, tunc lætari & exultare videbitur in bono carnis. Nam bonum carnis eſt mundus cum abundantia jucunditatis ejus. Sed mundus eſt exterior, Deus verò eſt interior, imò verò nihil Deo eſt interius, cùm ſit rerum quaſi centrum. Unde neceſſe eſt, ut nos, ab hoc mundo revertentes, & quaſi ab imo ſurſum aſcendentes, attollamur. Aſcendere autem ad Deum eſt intrare in ſeipſum, & non ſolùm ſe ingredi, ſed ineffabili quodam modo ad intima ſui penetrare. Qui enim interiora tranſiens, & intrinſecus penetrans, ſeipſum tranſcendit, ille verè ad Deum aſcendit. Ab hujus igitur mundi diſtractionibus cor noſtrum recolligamus, & ad interna gaudia illud revocemus. Et ſi in his illud retinere non poſſumus, ſaltem ab illicitis & vanis cogitationibus iſtud reſtringamus, ut aliquando illud in divinæ contemplationis lumen figere valeamus. Hæc enim eſt requies cordis noſtri, cùm illud in Dei amorem per deſiderium figitur. Hæc eſt vita animi & cordis noſtri, cùm Deum ſuum contemplatur, & iſta contemplatione ſuaviter reficitur; Et dulce eſt ſemper ad conſiderandum, quod ad amandum & laudandum ſemper dulce fuit & ſuave; Nihil enim ad beatam vitam præſtantius videtur, quàm velut clauſis carnalibus ſenſibus extra carnem muncumque convertere affectum quempiam intra ſeipſum alienatoque affectu à mortalium cupiditatibus ſibi ſoli & Deo loqui. Cùm denique duplex ſit animæ vita (nam aliâ in carne vivit, & aliâ in Deo) benedictus æſtimabitur, qui, in carne benè vivendo, in Deo etiam optimè vivere nititur. Nam qui vivet in Deo, ille ſuum quaſi eſſe cognoſcet, eſſe ipſum Deum, & Dei verbum, atque per hujus rei contemplationem lætitia atque gaudio ineffabili perfundetur. Hinc ergo eſt, quòd *Mercur. Triſmegiſt.* dicit; *Crede, quòd in te videt & audit verbum Dei.* Nam teſte *Euangeliſta Johanne, in Verbo erat vita, & illa vita erat lux hominum, &c.* O quàm nobilis exiſtit ſpiritus ille, qui vera ſapientia ductus, oculis ſpiritualibus percipit ſe ex luce & vita conflatum eſſe. Nam ille Deum, omnium patrem, cognoſcit,

Digitized by Google

cognoscit, quoniam, teste *Mercur. Trismegist. lux & vita Deus est & Pater, ex quo natus est homo.* Spiritus igitur, deprehendens seipsum ex vita & luce compositum, *ad vitam rursus & lumen transcendet. Deus nobis hujusmodi felicitatem concedat, ut veris & spiritualibus mediis ad illum & in illum, à quo primordialiter processimus, fideliter redeamus. Amen.*

Trium Animæ Visionis generum in Microcosmo, eorumque regionum, objectorum, rationumque discernendi luculentissima demonstratio.

Hîc

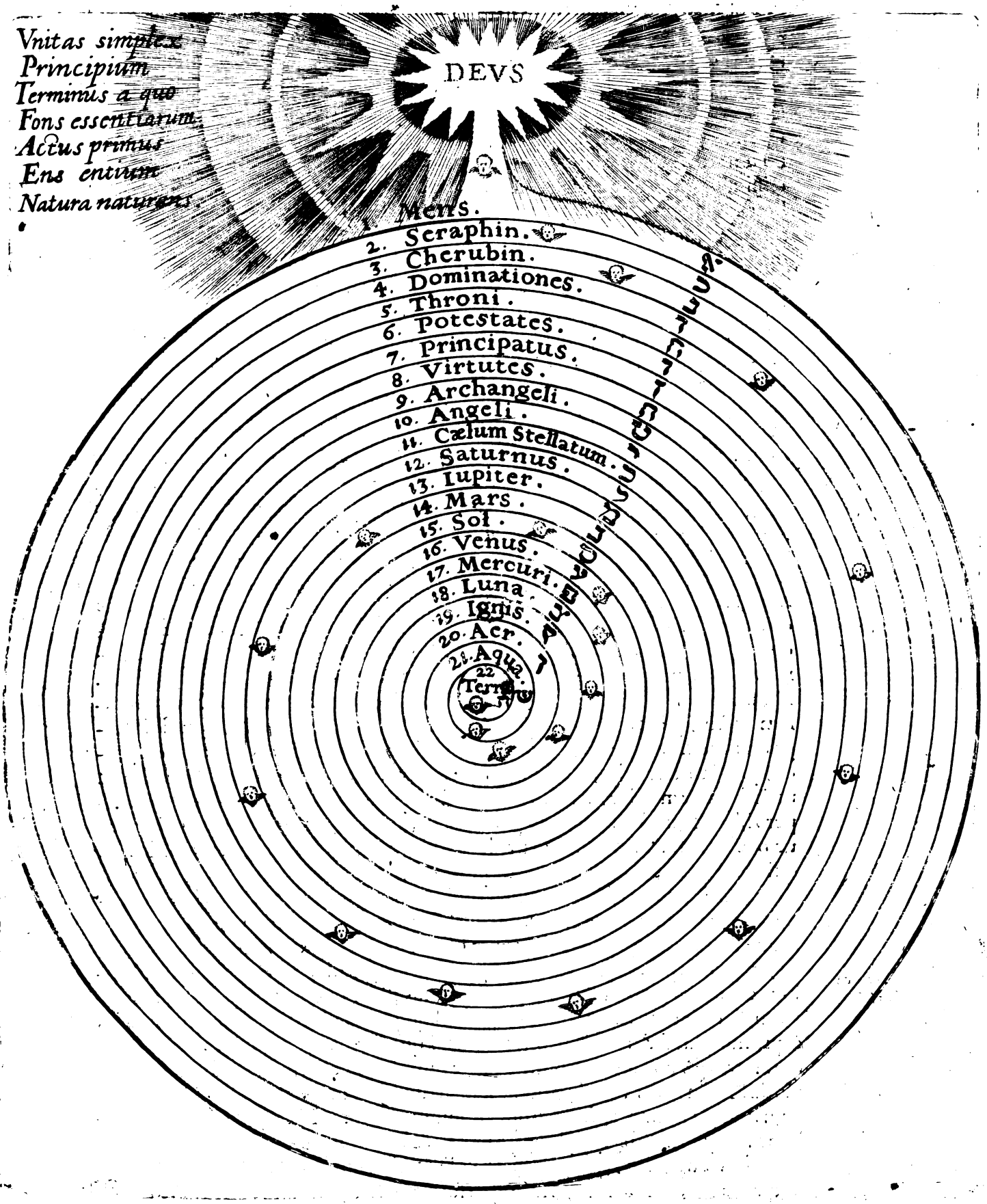
Digitized by Google

Hic demonſtrantur tres animæ viſiones, videlicet quatenus illa eſt *ſenſus*, quatenus *imaginatio*, & quatenus *ratio, intellectus & mens*. Cùm verò eſt *ſenſus*, corpora & res viſibiles videt, audit, odoratur, guſtat & tangit, prout ſunt, hoc eſt, immediatè ſenſibus exterioribus ea omnia in compoſitione percipit. Profundiùs ergo verſatur anima in multitudine rerum, dum ſenſus appellationem ſibi vendicat, & per conſequens remotior eſt à divinorum & ſpiritualium contemplatione. Unde fit, ut ſenſus ciſtam ſolam ſeu corticem rerum intueatur, ſeu cooperimentum & tegumentum veritatis; ipſamque veritatem in centro deliteſcentem cernere, & ſenſuum exteriorum organis percipere non poſſit. Animæ ergo ſenſitivæ objicitur mundus corporeus & viſibilis, cujus terreæ portioni Tactus correſpondet, aqueæ Guſtus, aëreæ groſſæ & mixtæ Odoratus, aëreæ ſimplici & tenui Auditus, & igni cum æthere Viſus. In anteriori porrò interioris montis ſeu capitis Microcoſmici parte reſidens anima dicitur *imaginativa*, vel ipſa phantaſia & imaginatio; quia rerum corporalium & ſenſibilium, non quidem veras imagines, ſed ſimilitudines & quaſi umbras intuetur. Unde mundi & rerum mundanarum ideas & icones ſpeculatur, quatenus eſt imaginatio & res in abſtracto, non autem realia, vel res in concreto, atque prout ſunt, apprehendit. In centro autem cerebri anima nec phantaſtico modo videt, nec ſenſibili reſpectu corpora conſiderat, ſed *rationis* ſpiritu, *mentisq.* lumine res intellectuales contemplatur, quæ neque fuerunt in ſenſu, neque ſola phantaſia comprehenduntur, ſed ipſa ratione pro rebus veris habentur & æſtimantur. Nunquã enim cadebãt intelligentiarum arcana ſub ſenſum, uti nec trinę Eſſentiæ ineffabile myſterium. Quinimò etiam ne quidem earum ideas comprehendere poteſt imaginatio; cùm ipſa ratio atque ingenii humani acumen ad tantam gratiam vix unquam, & nonniſi ingenti mentis illuminatione pervenire queat. Unde fit, ut ipſa ratio per divinam ſpeculationem ad intellectum priùs exurgat, & deinde ab intellectu in mentis ſphæram ſaltu levi ſe erigat, ut in ejus lumine ſpiritualia eminus conſpiciat, & per hujuſmodi viſionem ingenti lætitia veluti rapiatur, ac Jehovam, ſecundùm *Eſaiam Prophetam* in cœlo ſedentem, atque in altiſſimo throno elevatum, & ſuper palatium mundanum collocatum, intueatur, ubi ejus ſolium eſt cœlum, ejuſque palatium gloria repletiſſimum, ipſa lux, ita ut ſemper quaſi in extaſi aſpiciat ſupercœleſtia, negligendo inferiora; hæreat, inquam, in contemplatione rerum tàm nobilium à ſenſu vili abſtractarum. In ultima denique cerebri parte *anima* dicitur *memorativa & motiva:* namque in illa parte viſionum objecta recondit, cuſtodit, atque recordatur, tàm mundi ſenſibilis, quàm imaginarii & intellectualis. Similiter *motiva* nuncupatur, quatenus per ſpinæ medullam dat & deorſum immittit motionem cuilibet mundi minoris membro.

Alia demonſtratio oſtendens, quomodò anima aſcendat ſpirali aſcenſu à rebus mundi ſenſibilibus ad unitatem per 22 mundi gradus; incipiendo à terra, atque ſurſum aſcendendo ad Deum, hoc eſt, à multitudine ad unitatem.

Ut

Digitized by Google

Digitized by Google

Ut 22. sunt literæ Hebraicæ, à Deo omnium Conditore in hominis usum ad rerum creatarum figuras & naturas exprimendas vel denotandas introductæ (nam ea, quæ Deus prima septimana creavit, numerum 22. non excedunt) ita quoque per totidem gradus ascendere debet anima pia è corpore discedens, à terra, id est, à spiralis lineæ suprà depictæ centro, seu à multitudine versus unitatem, significando, quòd Verbum, in quo est vita rerum, sit in omni creatura, ab unitate incipiendo, & ad basin multitudinis progrediendo. Unde & rectissimè illud ℵ & ω nuncupatur: prout etiam variæ ejus in materia actiones per literas illas hebraicas distinguuntur; ita quidem, ut inde concludant nonnulli fide digni, quòd quælibet harum literarum denotet speciale aliquid creationis opus. Est ergo exordium motus, seu iter animæ recedentis à sensibilibus & exterioribus ad spiritualia, insensibilia & interiora, à terra seu tactus objecto ad aquam, & ab aqua seu gustus objecto ad aërem grossum, & ab aëre grosso, seu olfactus objecto ad aërem tenuem, & ab hoc auditus objecto, ad ignem, à quo igne tanquam visus objecto, mundum sensibilem relinquendo, ad mundum imaginationis & similitudinem corporum ascendit: Unde per Lunæ objectum transit, ubi fingit, se *Endymionem* in Luna ingenti sentium fasce onustum videre, & infinitas alias chimæras in regione Planetaria se in abstracto contueri imaginatur. Videtur sibi etiam *Arietem, Taurum, Leonem, Scorpionem & Capricornum*, atque itidem quoque extra Zodiacum *lupum, canem, ursam, anguem*, &c. prata, camposque cœlestes aspectu proterve peragrare, & in iis noctesque diesque pasci & nutriri. Similiter homines imaginarios in hac sphæra stellifera vivere opinatur, videlicet. *Geminos, Virginem, Sagittarium & Aquarium* intra Zodiaci margines; sic etiam extra eas *Orionem, Centaurum, Aurigam, Herculem, Serpentarium, Perseum, Cepheum, Bubulcum, Antinoum, Cassiopaam, Andromedam*, &c. Hîc etiam intra Zodiaci limites *Cancrum & Pisces*, & extra eos *Cetum magnum*, tanquam in cœlo aqueo natantes, cernere se somniat, & *puppem Argos* fluctus æthereos sulcare phantastico modo videt, ita, ut ea res verè corporeas esse credat. Dehinc altiùs surgit hic spiritus humanus, alis divinitatis in mundum invisibilem vectus, qui & spiritualis dicitur, quoniam vix materialis est; atque ibi integram invenit veritatem, nihilque in eo, præter solam veritatem contueri potest, quoniam aut videt, & tunc necesse est, ut veritatem videat, aut non videt, & tunc falsitatem videre ei est impossibile, imò verò in hac beatitudinis sede semper videt, & quod verum est atque bonum videt, quoniam providentiæ increatæ oculus, omnia ibi & ubique videns, radiis suæ visionis sempiternæ efficit, ut quicquid in hoc cœlo existit, oculis rationis, intellectus ac sapientiæ omnia videat non sine gaudio & lætitia ineffabili. *Primum* igitur animæ *iter* in hac regione illuminata fit per regnum Angelorũ, *secundum* per regnum Archangelorum, atque ita ordine & gradatim sursum ascendendo, omniumque intelligentiarum regiones peragrando continuatur usque dum ad supremum mundi invisibilis cacumen perveniatur; in quo est unitas illa, à quo omnis multitudo derivatur, seu terminus, à quo motus fit ab aliquo ad nihil, seu principium unicum, à quo mundus factus est, seu fons essentiæ, à quo formæ rebus sunt inditæ, vel ens entium, cujus entitate res omnes factæ sunt entia, vel actus primus, cujus præsentia & actu res omnes de potentia in actum sunt deductæ, natura naturans, à cujus natura naturatæ sunt naturæ omnium rerum. Hæc incomprehensibilem suam gloriam, ineffabile suum lumen & benignum suum aspectum in creaturas suas omnes in perpetuum benevolè & ubertim deorsum effundit. Hîc itaque anima, gaudio inexplicabili perfusa, quiescit, & admiratione capta deorsum illicò descendit, ut vestigia sapientiæ suæ acquisitæ corpori suo, per omne hoc tempus in extasi quasi permanenti imprimat, atque ut integrum Microcosmum

Digitized by Google

ſmum, olim opinione dubia fallaci atque incertitudine plenum, jam fidelem, certum & conſtantem in ſapientiæ legibus efficiat, eumque in rerum veritate ſtabiliat & confirmet. Sic fit ex tyrone ſapiens; ſic homo ex vili mundano efficitur nobilis Deique comes, & per Dei miſericordiam ex carnis progenie in filium & hæredem Creatoris ſempiterni adoptatur, atque ita optimè præparatur ad poſſeſſionem illam lætam, quæ à primordio mundi ordinata & deſtinata eſt benedictis & electis Dei.

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI,

SECTIONIS I.

LIBER XI.

De Spermate & Generatione.

CAP. I.

De generationis & multiplicationis ratione.

IN generationis arcano multa, tàm supercœlestium quàm cœlestium & sublunarium mysteria vulgò adhuc incognita, & nondum promulgata veniunt enucleanda & diligenter observanda. Quod igitur inprimis attinet ad supercœlestia, animadvertendum est, secundùm *Jamblici* doctrinam, *viventia in 4. ordines esse divisa, in Deos*, scilicet, *Dæmones, Heroës & Animas*, hoc est, in Deum, Angelos Deo instar architectorum in opificio mundano ministrantes, spiritus olympicos seu gubernatores Planetarum & corporum cœlestium, ac Animas. Unde ex ejus sententia videntur duo esse semidiametri, ducti à centro seu terra ad ejus circumferentiam extremam, id est, cœli empyrei capacitatem superiorem & cœlum elementare; quorum illud Dei, hoc autem animarum habitaculum existimatur; Dæmones verò & heroës loca intermedia sibi vendicare dicuntur: Unde fit, ut Dæmones propter propinquitatem suam cum igneo Dei tabernaculo, de ipsius proprietate, quæ est unitas, participare tradantur. Nam *ipsorum proprietates sunt*, teste *Jamblico, continere in se dotes Deorum, inferiori quidem modo quàm Dii, sed sub idea, ratione & earum obtinere deteriorem conditionem.* Unde de unitate & stabilitate participant. Alteram verò extremitatem magis deorsum tendentem inhabitantis & operantis animæ proprietas (cùm sit declinatio ad multitudinem, motum, & res naturales motu vitali replendas, & ad generationem perficiendam) ab unitatis natura seu Dei proprietate maximè distare observatur; quippe quòd ad numerum & pluralitatem tendit. Heroës denique

denique, quoniam magis ad animarum situm declinant, cum ipsarum naturis in omnibus ferè conveniunt. Ipsorum enim proprietas sub conditione multitudinis & motus, permixtionisque dispositione, statu & excellentia comprehenditur; quemadmodum à nobis suprà, in pyramidis mundanæ in radicum quadrata & cubos divisione, latiùs declaratum est. Differunt ergo Dæmones ab Heroibus in eo, quòd *Heroës aliquantò magis inclinant ad particularia mobiliáque*, ut *Jamblici* verbis utar *quàm Dæmones*. Nam duo illa mediorum genera, Dæmones scilicet & Heroës componuntur ex proprietatibus extremorum, scilicet Dei & animarum; qui quidem digitis simplicibus & articulis primæ compositionis seu radicibus, in suprà dicta pyramide materiali denotantur; sed in Dæmonibus est plùs divini, in Heroibus plùs humani. Ex his igitur constat, quòd Planetarum gubernatores cum suis legionibus in regione elementari degentibus, quos Heroës vocant, vitam in inferiora à suis orbibus infundentes, & per consequens cum animabus consentientes, multiplicationes in vegetabilibus, & generationes in animalibus promoveant. Atque horum Heroum locus describitur in quadratorum pyramidis materialis ordine, quemadmodum animæ in profunditate cuborum ejus submergi dignoscuntur. Deus quidem, cùm sit purissima & simplicissima forma, luxque exactissima & primaria, purissimam & simplicissimam fecit generationem monadis, ipsam in seipsum reflectens: ita ut unitas in sua natura integra & intacta absque omni materiæ pollutione permaneret. Nam ipsa materia erat causa multitudinis & numeri augmentationis, quemadmodum ex ænigmatica hac historia seu fabula sequenti declarabitur. *Damogorgon, qui est summus & primus Deus, æternitate ante mundi originem stipatus, comitatus & ornatus, atque in ea se reponens, Chaos informe ineffabili oculorum suorum splendore intuebatur, ventremq; ejus mirum in modum contentione, colluctatione, atque tumultu vibrari, & perturbari percipiens, manum suam porrigebat ad illum Chaos gravidi partum adjuvandum. Unde litigium illicò & prima facie ortum suum accepit, quod benevolo Damogorgonis beneficio in mundi circuitum productum, vultu equidem inhonesto & impudico, strepitúq; inaudito comitante ambitiosis alis in altum & sursum in cæli fastigium culmenq; ferri affectavit. Unde factum est ut à Damogorgone in imam abyssum meritò dejiceretur atque pessundaretur. Chaos verò rerum omnium mater, post rebellis hujus sui primogeniti ortum, purius jam manens sudore & suspiriis igneis ardebat, atque alia adhuc vice gravidum laborare ad partum cæpit, iterumq; assistente Damogorgonis manu prolem secundam masculam edidit, cui nomen erat Pan, naturam, materiam seu spiritum universalem significans; cujus caput ocellatum, cælum stellatum aures duæ utrumque mundi polum, barba longa radios solares deorsum tendentes, fistula ex septem syringibus conflata septem Planetas, cum ipsorum harmonia, pedes caprini temporis naturam significabant. Iterum post Panis ortum tres ejus sorores, Parcæ scilicet, ex utero Chaos fuerunt editæ & progenatæ, rerum vicissitudinem arguentes. Denique Polus, Titan, Terra & Herebus lineari successione sunt secuti.* Ex hac ergo relatione demonstratur, materiam seu *Chaos*, ex spirituum seu aquarum informium congerie constitutum, ante creationem fuisse generationis originem & matricem; quæ tamen nihil parere aut producere potuisset, nisi actus *Damogorgonis* adfuisset, utpote sine cujus assistentia *Chaos* potentiæ in actum minimè potuissent deduci. Unde manifestum est, quòd Deus unica sua essentia & proprietate formali, quæ est unitas, in actum produxerit naturam secundam, quam *Pythagorici* in numerum imperfectorum, videlicet in dualitatem, reposuerunt. Unde deinceps, unitate spiritum informem informante, ternarii & Trinitatis dispositio producta est; ita ut virtute unitatis edita sit dualitas imperfecta; quæ additione unitatis illustratæ à numero imperfecto in numerum & naturam perfectissimam est redacta, nempe in Trinitatem. Sic Deus in Verbo, Verbum in Spiritu ab ambobus profluen-

te

te,& Deus in omnibus. Sic Verbum Dei in omni natura ſeu ſpiritu orbem univerſum implente. Sic Deus cum Verbo & Spiritu ubique. Atque ſic per harmoniæ hujus divinæ ſymphoniam pax,litigio jam tùm antè è cœlo in terram dejecto,& in ejus centrum deturbato,inter elementa uſque ad ultimum PEREAT continuabitur. Sic felicitas perpetua primæ mundi regioni,amicitia durabilis mediæ,& quies cum pauca perturbatione infimæ perpetuò aderit. At verò in hac regione infima aliquando ventorum oppoſitorum tumultus,fluctuum & aquarum conflictus,meteororum ex contrariis qualitatibus conflatorum generatio,& infinita alia accidentia,mundo huic inferiori contingentia propter ejus cũ litigio contiguitatẽ ſæpiſſimè reperiuntur. His igitur intellectis in promptu ratio eſt, cur inferiora magis ſint ad generationem apta, quàm ſuperiora; cùm denſior & efficacior matricis chaos pars in hac regione reperiatur. Unde terra dicitur mater rerum omnium,quas ignis in ejus matricem immiſit. Nec quidem de hoc ulterius eſt dubitandum,cùm nec aërem,nec ignem,nec ætherem ad animalium,vegetabilium,aut mineralium generationem in ſua regione idoneum eſſe obſervemus. Erat igitur à Chaos materia generationis & ſubſtantia,quæ formam,animam,& actum ſuum à Deo accepit ad ſuam eſſentiam & exiſtentiam. Nec enim poteſt fieri generatio abſque actione in paſſivum bene diſpoſitum,& per conſequens,Deus,qui eſt unitas & monas,per ſe non generat multitudinem,ſed per abundantiam materiæ Chaos,ſeu ſpiritus fœcundi,ſeu naturæ humidæ,quam teſte *Mercur. Triſmegiſt. Verbum & lux & ignis ſincerus fovebat,ſeu Spiritus Domini,qui ferebatur ſuper aquas*,animæ oriuntur ad multitudinem particularium pronæ;& ab Heroibus ſeu Planetarum Dominis,materiam prolificam & vitalem deorſum effundentibus,animæ iſtæ ad aſſiduam generationem & procreationem ſollicitantur,alliciuntur & fortificantur. Eſt ergo Heroum & animarum dominium à ſphæra ſolari uſque ad centrum ſeu terram; quoniam ab illo puncto,deorſum progrediendo, pyramidis formalis conus tendit ab univerſalitate formali ad ejus particularitatem, videlicet ad punctum coni in terra deſinens; dum è converſo baſis pyramidis materialis, terræ innitens multitudinem materiæ ſubminiſtrat paucitati formæ in cono pyramidis formalis ibi reperto. Hinc oriuntur tot generationes in terra,totque corruptiones & mutationes ſeu alterationes. Nam materia multa, nunquam formæ paucitate contenta,habitum ſuum quotidie mutare deſiderat,quò formam ſibi nobiliorem acquirat,cujus præſentia & actu appetitui ſuo plenè ſatisfaciat. At verò à ſphærâ Solis ſurſum aſcendendo nihil generationis inveniri poteſt,eò,materialis pyramidis pars ſurſum tendens,ſubinde magis magisque ſubtiliatur,dum ad pyramidis formalis baſin gradatim accedit. Unde talis materia,propter ſuam ex forma & luce ſubtiliationem,eſt ad generationem omninò inepta atque infœcunda,cùm ejus matrix ſit nimis tenera & ſubtilis,ita ut lucis ſemina propter intenſam eorum fortitudinem retinere non valeat. Hinc igitur animæ à Philoſophis partem mundi infimam & ordinem intelligentiarum ultimum poſſidere dicuntur,locumque prope terram,ſeu in regione infima ſibi vendicare;quoniam ibi appetitus earum,circa particularia & generationis multitudinem occupatus, ſecundùm *Jamblici* opinionem ſuperiùs allegatam,ſufficienter expletur.

CAP.

Digitized by Google

CAP. II.

De generatione, & quid inter eam & creationem interſit? Quòd cœlum ſit generationis rerum origo.

PHiloſophi *Peripatetici* de naturali rerum genitura fideliter agentes, & generationis rationem ac diſpoſitionem diligenter inquirentes, tandem percepe-runt ipſam Geneſin ſeu generationem nihil aliud eſſe, quàm mutationẽ à forma unica priſtina ſubſtantiali in aliam; hoc eſt, progreſſum materiæ ad formam ſubſtantialem, quæ nondum ei ineſt, ſed mox inerit. *Verbi gratiâ*: Generationem pomi volunt eſſe progreſſum germinis, ut materiæ ad pomum, tanquam ad formam ſubſtantialem; quia pomum eſt ſubſtantia; forma autem pomi non ineſt germini, ſed mox, perfecta generatione, inerit. Verùm enimverò uti nobis videtur, & quod bona Peripateticorum venia ſit dictum, forma rei generandæ ipſi ſpermati ſeu germini actualiter etiam à primordio ineſt, licet ſenſui noſtro non ſtatim innoteſcat, ſed occultè magis magisque indies operatur in maſſa ſeminis ab eo inſtanti, quo illud in matrricem generationi convenientem ad rei gignendæ perfectionem projicitur, quemadmodum infrà declarabimus. Quid autem inter generationem & creationem interſit, ſuprà dictum eſt, ubi luculenter explicavimus, *creationem eſſe originem ſpeciei non præexiſtentis*, & per conſequens cujuſlibet ejuſdem ſpeciei individui immediatè ab ea & primariò promanantis; *generationem* verò dicimus *eſſe modum conſervandi & continuandi ſpeciem præexiſtentem & creatione in mundum productam*. Ex quibus patet, quòd creatio verſetur circa rem non præexiſtentem, generatio verò neceſſariò circa rem præcedentem, & in rerum natura beneficio creationis exiſtentem. Prætereà inde elicimus, quòd, ut Deus eſt creationis autor, ſeu ſpecierum creatarum pater, ſic etiam ipſa creatura dignoſcatur eſſe pater rei genitæ; cùm ſine creaturæ ſpermate impoſſibile ſit, ut ulla generatio fiat, ſiquidem abſque virtute occulta ſeminali, materia formam & ſpeciem animatorum corporum induere non poteſt. Hinc igitur conſtat, quòd nullum genitum ſit bonum, quatenus eſt paſſio à paſſibili & imperfecto patre productum, ſecundùm illud *Merc. Triſmegiſt. Pim. 6. Genita nõ ſunt bona; nam generatio paſſio eſt ubi autem paſſio eſt, nullo modo bonum; ubi bonum, non paſſio ponitur ulla; quemadmodum ubi dies ibi nulla nox, ut ubi nox, ibi nulla dies.* Prætereà, quod genitum eſt, bonum non eſt, quippe quod imperfectum eſt. Hoc etiam confirmatur ejuſdem *Mercur. Triſmeg. verbis Pim.* 4. quæ ſunt talia: *Quicquid genitum, utique imperfectum, dividuum, creſcens & decreſcens; ei verò, quod perfectum, horum nihil accidit.* Pater ergo creaturæ erat ſolum bonum atque ſumma perfectio, Monas ſcilicet, omnium principium, radix & origo, abſque verò principio; quæ omnem numerum continet, à nullo contenta, omnem gignit numerum, à nullo genita; quæ creaturæ primæ de ſua bonitate & perfectione communicavit. Unde omnia creata bona ſunt dicta: Quæ quidem perfectio & bonitas peccato Adami interturbata eſt. Nam, qui non, niſi ad ſuam compoſitionem & perfectionem ſolummodò formæ portionem adeptus eſt, ille volens ejus portionem ad generationem aliorum conferre, atque ita prodigo more aliis eam impertiri, de creatura perfecta factus eſt creatura imperfecta & tenebrarum pollutione ac inquinamentis maculata. Atque ut ipſe Creator

Digitized by Google

erat Pater Adami, sic ipse ulterius stultè cupiens more divino alios ambitiosè creare, exinde sese in sphæram generationis præcipitavit, atque ex perfectione & fastigio contemplationis Creatoris sui in abyssum miseriei & imperfectionis dejectus est atque pessundatus; adeoque etiam omnes cæteræ creaturæ post & propter eum, imò verò & ipsa terra, inde maledictionem acceperunt. Ex prædictis ergo apparet, quòd, ut ipse Deus, mediante Verbo suo sacrosancto, fuit autor immediatus creationis, sic etiam cœlum seu natura sit generationis origo, secundùm illud *Merc. Trismeg. Pimand.* 1. *Circulorum cœlestium circuitus, quemadmodum ipsa mens voluit, ex elementis inferioribus animalia conflavit.* Et alibi *Pimand.* 9. *Mundi revolutio, generationes exagitans, qualitates efficit, quasdam inficiens, malóque defensans, bonóque purgans.* Experientia autem edocentur *Astrologi*, rem ita sese habere. Nam mali Planetæ, aliàs *Infortunia* dicti, depravare solent dispositiones hominum; *fortunia* verò eas in meliores convertunt: Mentem tamen ab omni fato influxuque cœlesti liberam esse superiùs declaravimus, quamvis interim procul dubio certum sit, quòd bonæ cœli sancti influentiæ animam reddant menti obedientiorem; prout è converso quoque pravæ influentiæ faciunt eam illi hominis interni portioni, quæ mentis naturæ opposita est, subjectiorem. Ex his igitur evidens est, quòd generationis vis & proprietas à cœlo derivetur. Imò verò ipsum hominem sine Sole & homine generari non posse agnoverunt sapientes. Quòd verò ad ignaros illos & stultos attinet, qui, cœlum in hæc inferiora non agere, insulsè & imprudenter asseverant, in fumum abeant eorum intentiones, & pro ingratis perpetuò habeantur; utpote qui primos & principales suos parentes impudenter abnegare gestiunt, dum se à cœlo & cœlicolis, tanquam Creatoris ministris per divinã voluntatem procreari inficiantur, atq; ita producentem eos cœli potestatem ac virtutem duro ore sensuque fallaci abjurare conantur, adeoque glorioſum illud mundi ornamentum nulli inservire usui, falsò inferre non erubescunt. Anne, ô stulti, participes esse vultis regni cœlestis, & tamen sine medio ad illud penetrare præsumitis? Anne *Divus Paulus* in tertium cœlum rapi potuisset, nisi per medium transiisset? Quasi verò quis diceret, motum esse à termino, à quo ad quem, vel à principio ad finem sine medio. Cœli operationem in generatione negatis, & tamen vitam vestram ab ejus corde quotidiè hauritis: O stulta hominum natura, dum ea, quæ non videt aut tangit, in rerum natura existere non credit, atque ita, veritatem negligendo, vana & falsa atque præstigiosa capit, ac vanitatibus inebriata, fidem quoque vanam concipit, eaque ratione tenebris infecta, lumenque rejiciens, vera pro falsis habet, falsaque pro veris vanè amplectitur. Sed Deus Opt. Max. hæc omnia in meliora pro bona sua voluntate reformet.

CAP. III.

De spermate & semine: Quomodò ea ab invicem differant? Spermatis procreandi ratio ex quatuor elementis. Et quòd illud in animali sit ex præstantiori membrorum corporis substantia.

UT absque sperm̃ate animalis generatio fieri non potest, sic etiam sperma nõ plùs potest sine suo semine, quàm corpus sine anima. *Non* igitur *est sperma idem cum semine*, quamvis nonnulli hæc duo vocabula confundant, pro synonymis

mis ea ſumendo,atque ita internum pro externo accipiendo. Nam ſperma eſt illud,quod,cùm ſit viſibile,ſemẽ inviſibile in ſuo cẽtro poſſidet;quod quando in matricem venit debitam,congelatur,& congelat quod reperit purum vel impurum puro mixtum. Sed jam,cùm ſperma ſit res viſibilis,ſemen autem res inviſibilis, ſumma cum diligentia quærendum eſt & indagandum, *quidnam ſit hoc ſperma,quid illud ſemen*,ut tùm poſteà,quomodò hæc ab invicem differant,rectè cognoſcamus. *Sperma* ſecundùm Philoſophorum præſtantiorum ſententiam, ex principaliori ſubſtantia omnium genitoris membrorum componitur. Unde patet,quòd illud ſit quaſi quinta eſſentia,ex quatuor elementis compoſita & vi naturali ſelecta. Nam operatione naturæ quodlibet elementum emittit ſuum ſubtile;quæ omnia & ſingula in renibus conveniunt,& ad generationẽ præparantur per unionem & aſſimilationem. In qua quidem mixtione,ſi elementa maſculina prædominentur,formam ſpeciei generantis maſculinam producũt, ſi fœminina,fœmininam. Ex his igitur colligitur,quòd ſperma componatur ex parte magis ſpirituali omnium elementorum,& quòd per conſequens in ſe cõprehendat ſpeciem integram corporis genitoris,adeoque etiam imaginem ejus inviſibilem in ſe retineat; quam in actum viſibilem deducit natura, niſi in ſuo motu impediatur,& præcipuè,ſi ipſum ſperma in locum ſeu matricem conſentaneam diſponatur. At verò quemadmodum videmus, quòd corpus ex quatuor elementis compactum,nihil poſſit,niſi anima vitalis è cœlis infundatur;ſic etiam nec hæc tenuiſſima elementorum collectio quicquam poteſt,niſi inviſibilis natura cœleſtis ei inſit,quæ vitam illi & motum tribuere poteſt. In ſemine enim vita jacet,& anima rei generandæ,atque in ſpermate inveniemus elemẽtorum virgulta & germina,quæ tenera ſunt,& vix adhuc efflorescere incipiunt. Et tamen deinceps gradatim aut pedetentim, mediante nutrimento conveniente quotidie creſcere & vigeſcere dignoſcuntur,& id quidem vivifico ſeminis centralis motu;quod ideò percipimus centrum ſpermatis poſſidere,quoniã ipſum cor in microcoſmi medio,& ſolem in cœli centro per ocularem demonſtrationem deprehendimus,quorum unum eſt corporis animalis vita & alterum mundi anima,qua vivere dicitur. Ex his igitur evidens eſt,quòd ſperma omnes membrorum genitoris proportiones in ſe habeat,modo tamen inviſibili & contracto;quæ virtute animæ vivificæ ſeu ſeminis incluſi paulatim indies extenduntur. Sic in veſica bovina,cujus forma ſeu figura fortaſſis eſt triangularis vel quadrangularis vel pentagonalis vel hexagonalis,&c. ſi in maſſam convolvatur,figura ejus penitus deliteſcit,Atqui ſi ſenſim ſpiritu flatoris extendatur, percipiemus,quòd ejus figura vera & geometrica in ſuis lineamentis patefiat. Nónne etiam animadvertimus,quòd aër mutatione ſua convertatur in quodlibet elementum? Nónne ipſum in nubem condenſari, atque iterum craſſiorem nubis vel aquæ partem in lapidem ſulphurea nativi in loco aliquo caloris virtute tranſmutari,atque ita per diverſam naturæ in elementis operationem, res diverſas in eorum gremio,facta,nempe ipſorum relatione,procreari cernimus? Sic etiam procul dubio ipſum ſperma nihil aliud eſt,quàm ipſe aër congelatus;qui & ipſe nihil eſt,quàm ſubtile terræ cum aqua ſimul mixtum;ex quibus non magis eſt impoſſibile , ut mediante naturæ centralis operatione , caro, oſſa , & hujuſcemodi aliæ partes fiant,quàm in centro aëris ex aëre nubes, aqua & lapides producuntur. Et indubitatò percipimus , quòd natura nunquam fruſtrà operetur ; unde probabile eſt , quòd aër ad cordis thalamum per inſpirationem introductus, ſecundùm majorem ſui partem per meatus inſenſibiles cuilibet regionis Microcoſmicæ parti diſpenſetur , atque ita locum materiæ ſpermatis , ex quolibet membro per vias inſenſibiles extractæ & in vaſa ſeminaria infuſæ ſuppleat. Similiter alimenti ſubtile ad hoc opus

Digitized by Google

complendum non eſt otioſum. Atque hinc eſt,ut mihi videtur,quòd alia *ſeminis vaſa* dicuntur *ſeminales arteriæ*,ex magnæ arteriæ caudice initiantia,& ad teſticulos ſe extendentia,alia verò *ex venis prodeuntia,& ad teſticulos pertingentia*. Ex quibus demonſtratur,quòd ſperma nutriatur partim ab alimento in ventriculum attracto,ſeu chylo in hepate ſanguificato,& partim atque præcipuè ab aëre attracto ad cordis refrigerium,quoniam ab ejus regione ſeminis inviſibilis efficacia derivatur. Sed quamvis hoc incredile nonnullis videbitur(qui nimirum nihil conſueverunt credere,præterquàm quòd ſenſui ſubjicitur)quòd ſpermatis materia proveniat,& dimanet ab omnibus corporis generãtis membris, multis tamen argumentis,hoc ita reverà ſeſe habere comprobabimus;quorum *primum* ſumimus à ſpermatis definitione,quæ eſt talis: *Sperma eſt hominis ſemen ex principaliori ſubſtantia omnium membrorum compoſitum*; *ſecundùm* ab effectu in homine poſt multum coitum. Nam ingenio & animalium ſpirituum diſpoſitione graviores magisque ſtupidi redduntur homines poſt coitum. Unde certum eſt, cerebrum de ſuo aliquid huic actioni contribuere. *Præterea* dicunt, quòd inciſione nervi alicujus, juxta aures in homine aſcendentis, immediatè ipſe poſtea ſterilis fiat. *Similiter* & alios novi,qui è veſtigio poſt coitum cœperunt pedum ſtupore vel dolore quodam podagrico laborare. Atque ſic etiam homines coitui nimio indulgentes univerſaliter corpore debilitari teſtatur experientia. *Tertium* porrò eſt tale: Natura exigit,ut ſimilia de ſimilibus naſcantur,quò omnia poſſint progredi,& ſecundùm propriam ſpeciem generari. Unde neceſſe eſt, ut portio purior omnium membrorum genitoris ad gignendi productionem concurrat: *Aliud* etiam hujus *rei argumentum* habemus,quod eſt hujuſmodi: ſi pater aliquis infirmitatem incurabilem in loco quodam habeat (verbi gratiâ,podagram,chiragram aut ſimilia)filius quàm ſæpiſſimè circa idem membrum incurrit talem infirmitatem. Unde autem eſt hoc,niſi in ſpermate conſiſtat illius infirmitatis cauſa? Et per conſequens certum videtur,illam ſpermatis portionem,quæ à læſo genitoris membro proceſſit,eſſe cauſam iſtius mali. Hinc etiam patet,quòd quælibet membri portio in ſpermate correſpondeat membris rei genitæ. Proinde his argumentis probatur;quòd ſperma ab omnibus membris genitoris derivetur. Sed ſi quis petat,per quos meatus hoc fiat, aut quibus modis? reſpondemus,ſubtilibus viis & oculo intellectus ſolummodò percipiendis id fieri. Nam ut aër in tenui ſua diſpoſitione inviſibilis eſt,& per corpora denſa modo inviſibili cognoſcitur penetrare;ſic etiam ſpermatis ſubſtantia aërea,more vaporis ſubtilis,in venas & arterias penetrat,mirabili amoris & concupiſcentiæ fervore,occultoque naturæ vigore ad hoc impulſa,quam ſubſtantiam natura ſagax in vaſa ei deſtinata magnetica ſua virtute alliciens, quaſi vaporem aliquem in nubem ſpiſſam,coctione debita condenſat;in cujus centro ſcintilla inviſibilis vitæ,quam ſemen ſupra appellavimus, circumſepta manet,cujus eſt virtute ſua motrice & facultate vegetativa palatium ſuum arctum atque ſtrictum indies reddere ampliùs,viasque ſuis motibus convenientes præparare,ut in iis liberius & meliùs queat functiones ſuas rationis,vitæ & ſenſus expedire & complere. Atque hinc eſt,quòd Philoſophi ſemen definiverunt eſſe quandam qualitatem,& vim occultam à natura ſpermati inditam,à partibus præcipuis ipſius generantis ortam;quæ quidem vis ſive qualitas informet materiam animatorum corporum forma ſpecieque ſimili. In qua tamen definitione ſemen malè dicitur qualitas,cùm ſit eſſentia informans: Bene autem dixerunt,hanc eſſentiam à partibus præcipuis ipſius genitoris oriri;ſcilicet à cerebro ſeu regione mentis & rationis,à corde ſeu ſede vitæ & animæ mediæ, atque ab hepate ſeu regione elementari, à cujus fonte elementorum ſubtile nutritur. Unde fit,ut experientia compertum ſit,quòd hoc ſperma ſemen ſuum

continens

continens in matrice clauſum tres producat operatione ſecreta internæ diſpoſitionis ampullas; ex quibus diligenti obſervatione tria corporis membra principalia fieri animadvertuntur, videlicet cerebrum, cor & hepar, ut infrà latiùs oſtendemus. Nec tamen credendum eſt, quòd unius hominis natura diverſas formas humanas creaturis ſuæ ſpeciei naſcendis præbere poſſit: ſed quemadmodũ videmus in frumenti multiplicatione, quòd radii cœleſtes radiis granorum ad eorum multiplicationem ſucceſſivè adduntur (quoniam unicum granum frumenti non plùs habet, quàm ad propriam ejus exiſtentiam ſufficit) ſic etiam naturæ divinæ portio à cerebro dimanans per additionem & influxum radiorum rationalium ab alto, partem hominis geniti ſupremam plenè perficit, manente genitore illæſo. Similiter portio ſpermatis à corde & regionis ejus adhærentibus derivata recipit à cœlo & ſole portionem, eamque magnetica ſimilitudinis virtute ſibi attrahit, qua mediam gignendi regionem complet, ut completa vitæ facultate fruatur. Portio denique ſpermatis hepaticam genitoris vim poſſidens emendatur, tùm occulta elementorum exteriorum influxu, tùm admirabili ſuperiorum virtute. Hoc ergo modo quælibet ſpermatis humani particula auxilium acquirit à ſuperioribus, quo in viventis ſuæ ſpeciei animalis membra, tùm magis principalia, tùm minùs principalia reducitur. Atque hæc eſt ratio integra, qua homo ex homine per generationem provenire ſolet.

CAP. IV.

De Spermatis humani operatione poſt ejus in vulvam muliebrem immiſſionem. Et quomodò Planetæ agant ad fœtus complementum; Et de vera partus muliebris tempeſtate duplici, ac de ratione ejuſdem.

REcepto ſpermate viſibili in matricem muliebrem cum ejus ſemine inviſibili matrix ſubitò clauditur, nec poſtmodùm uſque ad fœtus perfectionem & complementum aperitur; niſi id fiat ratione præter naturam impellente; quæ etiam ſolet effectus periculoſos ſecum afferre, utpote abortum, &c. Spermate igitur in matrice firmatò tres illæ ampullæ ſuperiùs deſignatæ, ſeorſim ſeu ad invicem diviſæ ſpatio ſeptem dierum producuntur, & viſui manifeſtæ fiunt, quæ quidem die decimo quinto reducuntur in tria illa membra principalia, quæ dicuntur cerebrum, cor & hepar, quorum prius eſt mentis, rationis & ſpirituum animalis ſedes, ſecundum vitæ & animæ mundanæ atque infimum facultatis naturalis; ita ut venas è jecore protuberantes atq; arterias è corde egredientes, & nervos ex cerebro ſcaturientes percipere poſſimus; quorum poſtea virtute, cooperante calore, cæteræ etiam partes paulatim producuntur, videlicet pulmones cæteræque thoracis partes, ſtomachus, inteſtina, & quæ ea contegunt; ſimiliter veſica, renes, & ultimo loco cæteræ corporis univerſi partes. Deinde die trigeſimo maſculi apparere ſolent & trigeſimo ſeptimo, fœminæ. Completis itaque corporis membris atque organis fœtus adhuc ad omnimodam ſui maturitatem & coctionem manet in utero, uſque ad complementum novem menſium. Et nonnunquam etiam egreditur vivus menſe ſeptimo; ſi autem menſem ſeptimum excedat, non videt, nec vivit; in ſeptimo verò vivit, ut tàm experientia, quàm ipſa Philoſophia teſtatur. *Octavo autem menſe nati moriuntur, nono verò*

Digitized by Google

vivunt; cujus quidem rei rationem nobis reddunt *Astrologi*, videlicet, quoniam *septimus mensis* fœtus in utero jacentis gubernatur à *Luna*; imò verò eo tempore operatur *Luna* in fœtum seu infantem, laboratque sua lubrica frigiditate cum humiditate ad expulsionem ejusdem. Quare si tunc nascatur infans vivere potest; At si non nascatur, debilitabitur. *Octavo* autem *mense Saturnus*, constringendo uterum & fœtum prædominabitur. Unde fit, ut si infans illo mense nascatur, vivere non possit. *Nono* autem *mense* iterum *Jupiter* caliditate & humiditate nutriendo, vires fœtui reducit, & sic ille completè nascitur beneque vivit. Similiter præcedentium sex mensium quilibet à peculiari Planeta gubernatur. Nam *primo mense*, cùm semen in matricem recipitur, operatur *Saturnus*, coagulando & stringendo materiam spermatis sua frigiditate & siccitate, eamque in primam suam massam coagulando. *Mense* autem *secundo* prædominatur *Jupiter*, massam coagulatam dirigendo sua caliditate in quandam massam crudam, quæ vocatur *Embryon*. *Tertio* verò *mense* eminentiorem potestatem habet *Mars*, qui agendo in materiam sua caliditate & siccitate, dividens atque separans massam illam, membraque disponens, illa in suum colorem convertit, reducendo ea in formam sanguinis; virtusque *Jovis* tunc latitat & quiescit. *Quarto mense Sol* imperare observatur, qui nutrit spiritus & vitam partus, desiccando superfluas humiditates, manifestiorem reddit. *Quintum* porrò *mensem Venus* disponit atque ordinat, manifestam oculorum, capillorum, superciliorum & testiculorum effigiem formando. *Sexto* denique *mense* operatur *Mercurius*, quo foramina & spiracula dicuntur fieri, nam extendit membrum linguæ & vocalem arteriam. De *septimo*, *octavo & nono* anteà locuti sumus. Quæ quidem omnes Planetarum operationes proveniunt, propter occultam naturæ æthereæ dispositionem in spermate delitescentem, quam semen appellavimus, quæ quidem respectu vivificæ suæ dispositionis cœlestia mirum in modum respicit, & ideò facilimè impressionum superiorum & præsertim Solis, à quo præcipuè derivatur, capax est in vitæ & membrorum atque instrumentorum ordinatione. His igitur satis luculenter explicatis, aliud vobis fortè occurret dubium; *quomodò* scilicet *Embryon seu fœtus, tempore septem vel novem mensium in utero occlusus, nutriri possit?* Dicimus ergo, quòd nonnullorum opinio, & ea quidem ab omnibus ferè recepta sit, quòd fœtus in utero à menstruoso fluore, jam propter matricis obfirmationem retento, nutriatur: quod quidem, si *Plinii* rationibus fidem aliquam adhibeamus, ita se habere non potest: *Quoniam* (inquit ille) *menstruorum natura tàm violens est, ut urticas, supra quas decidit, reddat siccas & mortuas, quod seminatur ejus contactu sterile fit, venenosa sua qualitate facit speculum perdere suum splendorem, cultellum acutum faciet obtusum, canes de iis gustantes, rabidos efficiet.* Ex quibus patet, quàm lethale partui foret hoc alimentum menstruosum, cum etiam confirmatis creaturis tantam perniciem adferre animadvertatur. Sed hinc alia oriri potest quæstio; videlicet *quibus meatibus menstrua evacuentur, vel an semper maneant inutilia in corpore per totum illud spatium?* Cui *respondemus*, quòd virtute caloris, quæ in fœmina crescit assiduè propter respectum creaturæ generandæ, ista superfluitas menstruosa destruatur. Quod igitur ad *verum fœtus nutrimentum* attinet, procul dubio illud ab umbilico ei obvenit, mediante quadam venula, quæ ab hepate ad matricem ad solum istud officium partui præstandum, descendit: Infans autem prædicto tempore peracto, ad completam suæ speciei & magnitudinis perfectionem in utero perveniens, atque naturali quodam instinctu, tùm locum ampliorem, tùm alimentum copiosiùs appetens, tandem è tenebris in lucem egredi desiderat, exitumque suum, mediantibus superioribus aggreditur mense septimo, aut nono, uti dictum est. Sumptis ergo & completis in illius temporis termino viribus suis, incipit se movere, nervosque sua fortitudine

Digitized by Google

dine frangendo, & vincula idonea violando naſcitur in mundum. Sed, quoniam in calido & humido erat nutritus, & verò terra ad quam tendit, eſt frigida & ſiccà, idcircò infans in ſuo ortu, tantam contrarietatem ſentiens, vocem lamentationis emittit, atq; ita *prima vox hominis eſt vox doloris.* Unde fit, ut obſtetrix ad loci prioris naturæ imitationem vel alicui panno calido involvat puerũ, vel in aquam tepidam eum imponat, cujus caliditatem & humiditatem ſentiens infans eſſe ſimilem naturæ obſcuri ſui habitaculi ſtatim tacere, & eo oblectari percipitur. Hic autem notatu dignum eſſe exiſtimamus, quòd *cætera animalia, ut primum ſunt nata, ſtatim incedant, cum tamen homo longo tempore poſt ſuam nativitatem nec ſtare nec ambulare poſſit.* Cujus rei ratio eſt, menſtruoſa illa materia ad uterum mulieris deſcendens, quæ infantem, propter rationes ſuprà commemoratas, debilitare ſolet. Nam cætera animalia menſtrua non habent.

CAP. V.

Cur anima animalis non agat tàm citò in fœtu, quàm vita & motus?

IN ſuperioribus ſecundùm *Mercurii Triſmegiſti* ſententiam, dictum eſt, quòd *mentis & rationis indumentum ſit anima, & quòd animæ vehiculum ſit ſpiritus.* Horum autem omnium receptaculum eſt ſperma, quòd eſt extractum ſubtile omnium in genitoris compoſitione concurrentium elementorum, ex quo tanquam ex ſurculo, nova arbor, vel novum corpus exurgit, corpori genitoris ſpecie, membris, figura & organis haud diſſimile. Sed *quoniam*, teſte illo *Mercurio Triſmegiſto, mens in terrea hac mole ſecundùm ſe exiſtere, & tantum numen partibili confirmatum corpore ſuſtinere nequit, aſſumpſit mens animam, velut amictum; ſimiliter anima etiam divina exiſtens, utitur ſpiritu:* Nam mens in ſua natura & ipſa anima lucida à mente derivata, & quaſi mentis imago ſeu mens ſecundaria, tàm contrariæ ſunt naturæ corporis opaci, ut ſpiritualia ſeu tenuiſſima & molliſſima vehicula materialia requirant, ſine quibus cum corpore conjungi nõ poſſunt. Incluſo igitur ſpiritu, ipſe motus ab anima occulto modo in ſpermate contenta ſpermaticam ſubſtantiam, corporis generandi effigiem inviſibiliter in ſe habentem, paulatim & ſucceſſivè inflat, eamque gradatim ſe extendere, & in forma veſicæ elevare facit; animamque ad tale ædificium extruendum exagitat mens, quæ eſt Dei radius. *Et in mente*, inquit *Mercurius, eſt Verbum Dei, quòd hæc omnia ordinat atque inſtituit.* Et certè, quoniam Verbo factus fuit homo, verbo etiam continuatur ejus ſucceſſio per generationem, & per conſequens, Verbi character atq; ſigillum non eſt ſolummodò in homine completo, ſed etiam in ipſo nondum formato; cum *Verbum Dei manere dicatur in æternùm*; ſiquidem *Divus Johannes* teſtatur, quòd *per Verbum facta ſint omnia, & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt. Nam in ipſo eſt vita, & illa vita erat lux hominum, & illa lux in tenebris lucet.* Nónne etiam dicit *Mercurius Triſmegiſtus* cum Euangeliſta conveniens, ore quaſi Dei & Mentis loquendo? *Cogita, quòd in te videt Verbum Domini, mens autem Pater Deus, neque enim diſtant ab invicem; horum unio vita eſt:* Et *Pſalmiſta Regius Pſalm.* 139. 15. *Non occultata eſt vis tibi, ex quo factus ſum in occulto, artificioſè confectus, velut in imis partibus terræ. Maſſam meam vident oculi tui, & in libro tuo hæc omnia ſcripta ſunt, ex quibus diebus formabantur, cùm nondum ullum ex eis extaret, &c.* Similiter *Pſalm.* 119.

Manus

Manus tuæ fecerunt me & plasmaverunt me. Sic etiam apud *Job.* 10. 9. reperimus: *Sicuti argillam me feciſti: nónne ſicut lac fudiſti me? & tanquam caſeum coagulaſti me? Cute & carne induiſti me? oſſibuſq; & nervis texiſti me? cum vita benignitatem exercuiſti erga me? Et viſitatio tua conſervavit ſpiritum meum?* Et denique juxta *Pſal.* 22. 11. *Cùm tu ſis, qui eduxiſti me ex utero, faciens, ut confiderem ad ubera matris meæ. In te rejectus ſum ex vulva, inde ab utero matris meæ, Deus fortis meus ſis.* Ex his igitur evidenter, ni fallor, patet, quòd Deus ſit in ipſo utero, ibique agat ad fabricæ humanæ productionem, & conſequenter; quòd Verbum Dei ſit in mente, & cum mente, & ob hanc rationem in ipſo homine, & in ſpermate in utero manente, ut ad ſpeciei humanæ exiſtentiam, & ad divinum exemplar illud conformet. Sed ut Verbum à *Mercurio* dicitur eſſe in mente, mens in ratione, ratio cum Verbo & Mente in anima, & anima lucida cum his omnibus in corpore, atque ita progreſſio fit ab unitate ad multitudinem; ſic neceſſe erit, ut Mens, quaſi dualitas, moveatur à Verbo, & Spiritus rationalis à mente, & anima à ſpiritu rationali, atque ut ita tandem ſpiritus per ipſam animam ad præſtandum ſuum officium in corpore ſpermatico immediatè operetur. Spiritus igitur aëreus ſeu æthereus agit in corpus, tanquam in ſuum ſimile, ad ædificandum palatium pro ſuo rege cœleſti, organiſque & membris atque promptuariis & officinis, cuilibet radio atque ſpiritui interno, & à ſuperioribus illapſo convenientibus illud exornat. Anima ergo vivificat ſpiritum ad hoc tale opus, ita ut ſpiritus ſit animæ inſtrumentum & vehiculum; Ratio vivificat animam, & anima cum ratione admirabile illud opus divinum, vel divinum divini radii tabernaculum conſtruit. Rationalem etiam ſpiritum imbuit mens acumine & dignitate ineffabili. Et Verbum in mente ſplendorem ſuperſubſtantialem ſecum portat; cujus præſentia ſpeciei æternitas ejuſque perpetuitas conſervatur, uti in antedictis deſcripſimus. Hinc igitur eſt, quòd *Mens & Ratio* ultimo demum loco apparent. Nam ſpiritus virtute occultæ actionis animæ, maſſam & embryon flatu ſuo inde à principio indies augeri & creſcere facit. Et tamen vita ſeu anima vivens tùm nondum apparet; quamvis manifeſtum ſit, quòd occultè operetur per ampullarum arteriarum, venarum & nervorum productionem, ſeu potiùs patefactionem. Auctis igitur & ſenſibilibus factis corporis organis, ſenſibilior quoque fit animæ motus & illius effectus. Unde fit, quòd vita in augmentationis medietate apparere ſolet, adeoque fœtus etiam tunc ipſo ſenſu tactus movere percipitur, nec tamen agere videtur mens cum ratione, niſi myſtico quodam in anima motu, quem ſenſus humanus nullo modo percipere valet. Nam ut ſpiritus agit in corpore, ſic anima in ſpiritu: ſed ut animæ actiones abſque ſpiritu non poſſunt ſenſu corporeo percipi, ſic nec mentis atque rationis, abſque animæ vivificæ effectu. Unde liquet, quòd actus ſpiritus ſint ſenſibus corporeis familiares, quoniam iis propinquiores ſunt, & quaſi contigui. Actus verò animæ non ſunt illis ita familiares, quoniam inter corpus & animam interponitur ſpiritus. Similiter rationis actus ſunt adhuc cognitu difficiliores ſenſibus corporeis, quàm actus animæ, quoniam inter corpus & rationem interponuntur ſpiritus & anima media. Omnium autem difficillimi perceptu ſunt ſenſibus corporeis actus mentis & operationes Dei, quoniam longiùs diſtant, & ſunt quaſi in myſteriorum ſpiritualium centro. At verò ſenſus operationes in extrema ſuperficie ſunt poſitæ. Summè quidem arduum erit ſenſui in terræ ſuperficie degenti & agenti, operationes ſecretas, quæ in terræ centro perficiuntur, & myſteria naturæ, quæ ibi deliteſcunt, percipere; Multò itaq; duriùs & difficiliùs adhuc erit, ut materia groſſa & terrea myſticas illas operationes atq; intentiones intelligat, quæ in cœlo ſupercœleſti producuntur. Hinc igitur eſt, quòd mens & ratio, quoad ſenſum humanum in maſſa ſpermatica quieſcere videntur, cum tamen occulto & myſtico

Digitized by Google

ſtico modo in anima operentur, uti ipſa quoque tandem in infimo ſpermatis ſpiritu movens, ſtructuram atque domicilium humanum ædificare ſolet. Et quemadmodum videmus in prima mundi creatione, quòd lucis ſupernæ impreſſiones in ſphæram elementarem fuerunt debiles, & quaſi imperceptibiles ante Solis apparitionem (unde & nullum animal, ſed ſolùm vegetabilia & mineralia fuerunt producta, ſiquidem non agebat ad vitam animalem, ſed ad vegetabilem tantùm.) Similiter, ut obſervamus, quòd poſt maſſæ vegetabilis incrementum, virtute aucti caloris vivifici corpora animalia & vitalia, ſed ratione evidenti deſtituta ſunt producta; videlicet aquatica, volatilia & terreſtria, & quòd in creationis fine ratio cum mente in hominem nobiliſſimum animal fuit inſpirata; ſic attendatis obſecro, qualiter res ſeſe habeat in fœtu, durante ejus in matrice mora. Mundus cum ſuis creaturis ſeptem dierum ſpatio ex aqua & luce creatus eſt. Aqua condenſatione aut ſubtiliatione in elementa, natura & ſitu diverſa diſtinguitur. Atque hæc talis mixtio tribus prioribus creationis diebus facta fuit. Sic ſpermatis origo eſt aqua & lux, per quorum diverſas mixtiones producuntur quatuor elementa, & ex horum ſubtilifit ſemen ſeu aqua ſpiſſa. Hoc ſperma tribus menſibus in tres regiones corporeas, ex tribus ampullis, tres mundi regiones repræſentantibus conflatas, concreſcit: Sic mundum in tres regiones, tribus primis creationis diebus correſpondentes, diviſum eſſe ſuprà declaravimus; maſſaque vegetabilis completa creſcere & augeri cœpit. In cæteris verò atque ultimis creationis diebus vita animalis producta fuit, & operata Solis virtus: Atque ſic etiam per cæteros tres commorantis in utero fœtus menſes, vita animalis in maſſa vegetabili apparet. Sexto demum die creationis regione elementari à ſuis nubibus caliginoſis & vaporibus rebellibus purgata, ratio cum mente, mediante verbo, in hominem inſpirata fuit. Sic igitur etiam circa menſem ſextum, rationis ſcintillæ ex humana ſpecie exilire quodammodò, licet admodùm lentè, videntur. Atque ut die ſeptimo completa fuit mundi & creaturarum fabrica, ſic etiam infans jam ad imaginem mundi peractus in lucem produci ſolet, vel ob defectum maternum menſe nono.

CAP. VI.

De hominis ætatibus, & cur illæ ſint ſubinde breviores; Elementorumque corruptorum purificandorum ratio in noviſſimo die.

MIrabilis equidem virtutis eſt *numerus ſeptenarius*, cùm in eo præſervata fuerint animalia mundi in *arca Noæ* à diluvio, atque itidem quoque per ejus inſtitutionem totius vitæ humanæ curriculum gubernetur. Nam ut fœtui in mulieris matrice datur continuare ante completam ejus perfectionem ſeptem menſes; ita etiam poſt illius ex utero egreſſum, vitæ ejus curſus ſeptem aliis temporis intervallis commenſuratur, quæ ætates appellantur, & unumquodque eorum iterum, ſeptem annis circumſcribitur. Ex ſeptenariorum enim annorum nexu fit illa dimenſio, quam *annum climactericum* vocaverunt ſapientes. Ut autem anteà declaravimus, quòd ſeorſim Planeta aliquis unumquemque fœtus menſem in utero ſecundùm ordinem gubernet; ita etiam ſemper aliquis horum Planetarum cuique ætati præeſſe obſervatur; quippe quarum *primam* ideò

Digitized by Google

Luna sibi vendicat, quòd infantem in utero complevit, perfecit & ad egressum ejus in lucem operata est; adeoque etiam exinde in ejus dispositionem vim habet spatio primæ ætatis durante. Sic itaque *infantia* meritò *Lunæ* attribuitur, quoniam integram ejus dispositionem sequi potestatem lunarem animadvertitur, siquidem in ea secundùm nutritivam & vegetativam potestatem vivimus. Unde fit, ut hæc ætas sit fluida, tenera, aquosa, & magis frigida & humida, quàm sequentes. *Secunda* autem *ætas*, *pueritiæ* scilicet, *Mercurio* datur, cùm in ea maximè reperiantur dispositiones Mercuriales; namque in ea, juxta *Procli* sententiam, literarum, citharæque & luctæ similiumque ludorum studium exercemus, hominisque phantasia varia atque levis, & ad plurima prona existit. *Tertia*, quam *adolescentiam* vocamus, *Veneri* subjicitur; Unde fit, ut in ea turgeant membra seminibus & ad genituram protinus excitemur. *Quarta*, nempe *juventus*, dicitur *Solaris*, in qua vigor ætatisque perfectio est conspicua. Hæc enim vitæ humanæ pars cùm sit media, ita sese habet, ut Sol sua dispositione in cœli medio. *Quinta* ætas est inter juventutem & evidentem senectutem, quæ à nonnullis *biliosa & iracunda* appellatur ætas, quatenus planeta *Martialis* in ea prædominatur: In hac ergo potentias & victorias affectamus, & ad iracundiam facilè provocamur. *Sexta* autem ætas, quæ *viridis senectus* nuncupatur *Jovi* assignatur, cùm in ea prudentiam, vitam activam & civilem naturali quadam inclinatione desideremus. *Senectus* autem curva & decrepita *septima* est, quam *Saturnus* gubernat; siquidem in ea consentaneum est naturæ à generatione desistere, seque à corporeis appetitibus segregare, & ad alteram incorpoream vitam se componere & transferre; Unde hæc *ætas contemplativa* nuncupatur. Ex his igitur constat, quòd contra cœcas stultorum opiniones, stellæ in hominibus mirificè operentur, & totam ferè vitam humanam apprimè gubernent. Ac certè, si rectè rem consideremus, deprehendemus, vitam humanam nihil esse aliud, quàm transitum quendam seu iter à puncto seu termino imperfectionis & cruditatis ad terminum perfectionis & maturitatis. Imò verò peroptimè ea cursui solari, annum constituenti & à solstitio hyemali versus æstivum moventi, comparari potest. Nam sole versus partes boreales properante, magis magisque subinde perfectio plantarum & maturitas fructuum inducitur, ut in cerasis, pomis & hujusmodi aliis fructibus videre est, quippe qui calore, maturitate & colore, quasi ad juventutis culmen ascendere, atque tum postea exinde rursus, velut ad senectutis metam per viam corruptionis, *Sole & Cancro* versus meridiem regredientes, descendere percipiuntur, in tantum quidem, ut etiam ipsa arborum folia, per *Libram* decurrente *Sole*, cadere, communis observarit experientia. Sed & in pomi crescentis natura possumus exquisitè vitæ humanæ & motus ejus rationem percipere: Namque illud in primordio sui motus crudum est & indigestum, ut *Lunæ*; deinde via lineari procedit per omnes Planetarum dispositiones ad completam maturitatem, quam juventuti comparamus. Tum posteà paulatim decrescendo, vergit iterum ad corruptionem. Hîc igitur observare debemus, quòd corporis corruptio sit nihil aliud, quàm animæ vivificæ multitudo. Nam matureſcente corpore anima vitalis fit fortior; quæ ad suam è carcere corporali liberationem jam properans, in primis tentat corpus corrumpere; Id sanè, quod paulatim & gradatim, tàm in fructu conari percipitur, quàm in animali, motum suum, tùm à maturitate completa in fructu, tùm à juventute intensa in homine ad corruptionem incipiens. Videmus etiam, quòd hæc vita humana viæ seu itineri hominis possit comparari, facta progressione à septimo climate boreali versus clima primum juxta æquinoctialem. Nam *clima transiens Flandriam & Angliam Lunæ* attribuitur; Unde istius climatis homines reperiuntur cæteris humidiores & frigidiores. *Sextum* assignatur *Mercurio* secans *Galliam*; cujus incolæ

Anglis

Digitized by Google

Anglis calidiores sunt,& non ita humidi;unde & in suis disposition ibus magis teneri & leves sunt,quasi viventes in vita puerili. *Quintum Italiam* dividit,quod gubernatur à *Venere:* Unde hæc natio deliciis,cantilenis & hujusmodi aliis voluptatibus Venereis afficitur; Et in hac mundi plaga adolescentiæ sphæra movere videtur. *Quartum* clima *Soli* dicatum,per *mare mediterraneum* transit,*Græciamq;* secans, reddit homines doctos ac statum juvenilem repræsentat. *Tertium terram sanctam* sibi subjiciens *Marti* attribuitur; in qua victoria, bellum & iracundia effectus suos ab initio exercuerunt: hic calorem in suo vigore invenit peregrinator: deinde homo in vitæ suæ curriculo per *AEgyptum* transiens,*Jovis* ibi naturam invenit *secundum clima* regentem: Unde civilior fit & prudentior, atque ad verum Deorum cultum & religionem pronior. Atque tandem ad *ultimum clima* perveniens,quod *AEthiopiam* dividit,*Saturnum* ibi gubernantem invenit decrepitum, & contemplatione divina, neglectis terrestribus, cœlestia considerantem. In hoc climate corpus debilissimum reperitur, anima verò fortissima: Unde anima, terrena jam, atque adeò quoque ipsum corpus suum negligendo,ad cœlum aciem suam erigit,ruptisque animæ animalis & sensitivæ vinculis,ad patriam suam supercœlestem tendere,alisque spiritualibus avolare appetit, adeoque diligenter sese ad hoc iter suum præparat: Luget ergo corpus,lætatur anima. Atque ita peregrinus homo ad finem itineris sui mundani & mortalis pervenit,ut peregrinatione magis læta & jucundiori quærat vitæ cœlestis & immortalis regnum. Cæterùm jam ad rationem illam occultam me convertam,qua demonstratur,*Cur ætas humana secundùm mundi ætatem subinde sit brevior & magis decurtata.* Intelligendum est igitur, quòd in principio Deus creaverit omnia elementa purissima,quatenus ea quasi inebriavit quinta illa essentia primordiali, cujus vinculis ea, discedendo à confusione, in ordinem & concatenationem concordem sunt redacta. Nec tamen illa fuerunt per omnia puritate æqualia in prima creatione,sed aliud exstitit alio purius & mundius pro majori aut minori quantitate quintæ essentiæ, quam possedit. Quoniam igitur homo præcipuè,& præterea à quoque cæteræ itidem creaturæ ex hujusmodi elementis puris in sua creatione factæ sunt,idcircò necesse erat, ut in hisce creaturis noviter conditis esset corporum compositio exactissima & purissima,atque ut per consequens illæ mori aut corrumpi seu dissolvi non possent;quatenus scilicet erant à Deo immortali immediatè creatæ,juxta illud *Sapientis Sap.* 1.13. *Deus mortem non fecit,neque delectatur perditione viventium. Nam omnia creavit,ut sint & salutares sunt ortus hujus mundi in quibus non est pharmacum exitiale neque inferorum regnum super terram. Justitia autem immortalis est.* Quòd si ergo hæc non fuit Creatoris voluntas,ut res ulla interiret,quam fecit,aut ut ipsa terra jam corrupta,mortis aut inferorum vestigiis obnoxia esset,*unde orta est hæc creaturarum depravatio tantaq; elementorum coinquinatio?* Unde accidit,inquam,ut hæc quatuor elementa taliter creata,videlicet pura & clara,ratione perfectionis illius,in qua fuerunt condita,defecerint jam tandem ab ista naturæ perfectione,ita ut creaturæ ex illis factæ jam cogantur mori? Respondemus, quòd hoc fiat propter elementorum, & præcipuè ipsius terræ immunditiem, quæ adeò aptior est ad corruptionem,quoniam in sua creatione minorem habuit quintæ essentiæ portionem; adeoque hæc corruptio haud dubiè à prima generatione provenit;quoniam,ut creatio erat purissima,quatenus immediatè à Creatore facta,in quo& à quo nihil nisi puritas procedere potest;sic etiam generatio non est à Creatore,sed à Creatura,videlicet à Natura;unde imperfectionem secum ducit; quia Creatura non plùs habet perfectionis, quàm ei ad ipsius perfectionem sufficit; & per consequens perfectionem completam aliis dare non potest; cùm hoc sit officium solius Creatoris, qui solus est plusquàm

Digitized by Google

perfectus. Atque hinc est, quòd creatio quidem fuit in se absoluta & sine destructione, generatio autem parvæ durationis. Hinc, inquam, est naturæ imperfectio; quæ quò magis est imperfecta, eò magis sui perfectionem appetit. Perfectionis autem naturæ appetitus est generationis in corruptionem, & corruptionis in generationem. Qui quidem instinctus seu appetitus non provenit immediatè, ut dictum est, à Creatore naturæ, namque si hoc ita se haberet, sequeretur exinde rem fieri à Creatore, & non à Creatura, atque ita ea esset perfecta & sine destructione: Et proinde venit instinctus ille à natura, adeoque ipsa non potest per se, hoc est, sua generatione facere rem perfectam. Generatio ergo prima produxit corruptionem in mundum, cùm generatio unius sit corruptio alterius: Nam, ut in *Tractatu nostro Theologico-Philosophico de Vita, Morte & Resurrectione* dictum est, si Adam generationis appetitu non fuisset transportatus, creationis beneficium & immortalitatis præmium nunquam perdidisset. Etenim cum sperma sit elementorum & membrorum creaturæ subtile, multis quintæ essentiæ spiritibus repletum, necesse est, ut genitoris compositionem relinquat magis grossam, impuram atque indignam, quatenus parvulum illud spermatis corpus in se habet potestatem procreandi aliud corpus suæ speciei simile. Videmus autem in auro, quòd quanto plùs tincturæ ei auferatur, tantò vilius & ignobilius illud relinquitur, minusque efficax. Hinc itaque suborta est elementorum inquinatio, & præcipuè terræ: namque hac serpentis astutia mors introducta est in orbem terrarum, secundum illud *Sap.* 1. *Injustitia mortis est acquisitio.* Nam mixta erat quinta essentia cum elementato hominis, secundùm Creatoris justitiam, hoc est, ad pondus, quo quidem temperamento exquisitissimo anima corpori & corpus suæ formæ amore immortali connexæ sunt: At verò his immortalitatis vinculis semel violatis perditur immortalitas, locoque illius acquiritur ejus contrarium; atque ita per injustitiam, hoc est, per violationem justitiæ divinæ propter instinctum naturalem ad generationem mors creaturis & immundities elementis propter creaturarum corruptionem adductæ sunt. Quod sanè omne factum est astutia serpentis, juxta illud *Sap.* 2. 24. *Invidia autem Diaboli mors introivit in orbem terrarum.* Similiter testantur sacræ Scripturæ, quòd ipsa terra propter Adami errorem fuerit maledicta. *Genes.* 3. 17. *Maledicta terra in opere tuo, &c.* Et *ibidem* 18. *Spinas & tribulos germinabit tibi.* Et *Sapient.* 1. *Nolite zelare mortem errore vitæ vestræ, &c.* Generatio igitur mortem comitatur, quoniam generatio unius est corruptio alterius, & corruptio unius similiter est generatio alterius. Post generationem ergo mortui sunt homines & animalia & nascentia terræ desiccata, cum destructione generationis ducta à corruptione in generationem, & à generatione in corruptionem. Itaque corpus impurum resolutum manet hoc, quod inquinavit & corrupit elementa: propter quam corruptionem omnis res visibilis est parvæ durationis, quoniam natura rem ita perfectam, propter multitudinem materiæ grossæ & impuræ ac corruptæ facere nequit, quàm priùs, scilicet in principio, operante Deo Creatore in Creatione faciebat; imò verò quò magis continuatur operatio generativa, eò magis deprimitur Naturæ actus ad perfectionem tendens, quoniam ipsa natura de imperfectione participat, magna corruptione inficitur propter materiam elementorum, quam quotidie minùs puram invenit, quia quod nunc ad immutandum ipsam ponunt, tunc ad componendas partes ligamenti firmiores ponebant; sed ut Adami operationi insistam, ejus sperma antè generationis actum erat simplex, purissimum & harmonia quintæ essentiæ plenissimum: Atque sic itidem quoque sperma Evæ seu mulieris. At verò ubi semen viri fuit calore ita exaltatum, ut excederet semen mulieris; atque ita semen mulieris longè fuit frigidius, quàm semen viri, accidit inde, ut horum mixtione procrearentur

multi-

Digitized by Google

multifariæ naturæ. Namque uti ſemen in homine contentum naturæ aëris comparatur, videlicet humiditati & caliditati ſimplici, & verò nulla eſt in eodem elemento puro contrarietas, ac per conſequens nulla mortis occaſio; ſic mixtione aëreæ iſtius naturæ cum aquea natura fœminæ, reddita fuit compoſitio propaganda particeps naturarum quatuor elementorum, atque ita facta eſt eorum actionibus & paſſionibus ſubjecta ſeu obnoxia; quorum deinceps repugnantia mors, rebellio atque contentio ſuborta eſt in tabernaculo humano. Præterea, quantam varietatem & alterationem horum ſpermatum variæ mixtiones induxerint, teſtantur differentes *Caini & Abelis* naturæ ac diſpoſitiones. Hinc igitur conſtat, quanta timenda ſit pollutio, & inquinatio ex diverſis diverſorum in infinitis creaturis ſpermatum mixtionibus à mundi primordio emiſſorum, ac creaturas magis magisque indies à veritate primarum mixtionum diſtrahentium, & per conſequens in mortis corruptionis & alterationis abyſſum eas propter fœculentæ & immundæ materiæ abundantiam, veritatisque & ſinceritatis primæ ſeu creatæ compoſitionis paucitatem præcipitantium. Nam paucitas quintæ eſſentialis formæ jam multitudine materiæ ſubmergitur; imò verò materiæ inutilis moles ſubinde in mixtionem humanam magis magisque irrepit, dum ſeneſcit mundus. Atque hæc quidem eſt cauſa illa, quòd omnis poſterior mundi ætas corruptior eſſe percipitur, & tantò magis ad mortis palatium veſtigia ſua dirigere, quantò provectior invenitur. Hinc vitæ humanæ tabes, hinc ellychnii ſeu licinii lampadis humani marcor & decrementum, quo citiùs hoc ſeculo extinguitur ejus lumen, quàm ſeculis præcedentibus. Hinc, inquam, elementorum purè creatorum immundities, ſordities, pollutio, imperfectio, tenebroſitas, ſqualor atque partes inutiles. Per iſta, ni fallor, poſſumus intelligere omnem ſermonem propheticum de mundi ruina & deſtructione, videlicet, quòd igne divino conſumendum ſit in fine mundi, quando filius Dei de cœlo cum gloria & ſplendore igneo ad judicandum ſeculum, illudque per ignem examinandum adveniet; qui comburet & conſumet totum illud, quod non erit de veritate quatuor elementorum immediatè à Deo Creatorum; quodque purum eſt, ab impuro ſegregabit, & quod malum atque impurum invenietur, igne ſuæ præſentiæ comburet, fœcesque & cineres in abyſſum præcipitabit; purum verò & de veritate participās igne nō deſtruetur, ſed examinabitur & perficietur ab eo, & in ſuo proprio loco relinquetur in æternū. Malū ergo & impurum in abyſſum tenebroſam immerſum ſuper Dæmones malos & damnatos cadet; at verò, quod purum eſt, ſuper beatos. Patet igitur, quòd per præſentiam pluſquam perfectionis omnia in locum ſibi deſtinatum ſint reditura, qui in primordio eis præfixus fuit, ſeparato immundo à mundo, tenebroſo à lucido, bono à malo, &c. Nec certè credendum eſt, terram iſtam, quam hîc calcamus, eſſe purum elementum, ſed quod ſit elementata potiùs à ſuo quinto elemento: Etenim per rationes ſuprà allegatas, diſceſſit major portio quintæ eſſentiæ à terra, majorque ejus portio eſt immundities, fœx & quaſi caput mortuum, hoc eſt, corpus, propter infectionē ſuprà deſignatam ſine anima. Eſt ergo in centro vera terræ virgo & elementum verum, quod ignis non poterit conſumere die illo tremendo, & quicquid præter hoc non erit de veritate pura elementorum, ardebit, ac in cineres & quaſi nihilum reducetur in die judicii. Et tunc elementa manebunt clara & pura in terra ſplendente inſtar criſtalli: Et teſte *Eſaiæ* 30. *Luna habebit ſplendorem Solis & Sol in ſeptupla proportione exaltabitur lumine.* Hæc omnia faciet ſupremus Creator per ignem vultus ſui, coram quo nulla impuritas durare poteſt; quippe cujus ſolo aſpectu duriſſimi ſcopuli & montes impuri funduntur: Imò quidem ejus præſentia magnus mun-

Digitized by Google

dus revertetur in primum ſuum ſtatum, ſcilicet omnia elementa in ſuam puram eſſentiam; quæ poſtmodum non timebit ignem cœli, ſed gaudebit in præſentia & conſpectu ſui Creatoris. Tunc enim motus naturæ divinæ & ſupercœleſtis ac lux immortalis in mundo univerſo renovato, æqualiter diffuſa, morabitur, eumque ab omni corruptione, morte & mutatione præſervabit; quemadmodum apud *Eſaiam Prophetam*, & *Johannem in Apocalypſi* copioſius videre, verbisque planiſſimis atque apertiſſimis legere poſſumus.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI, SECTIONIS I.

LIBER XII.

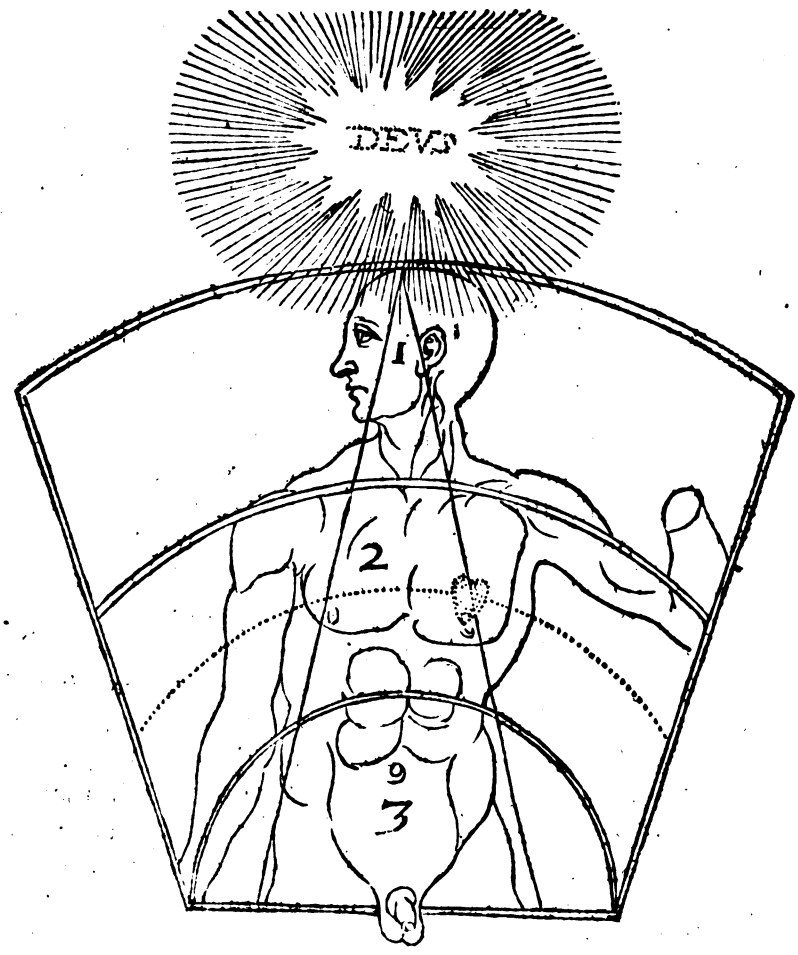
De hominis interni & externi harmonia.

CAP. I.

Quòd Musica humana ad mundanam convenienter referatur: Et de proportionibus Trianguli materialis cum formali in homine interno.

PYthagorici scriptis suis tradiderunt, quòd in mundi fabrica *Monas* sive *unitas* opifici seu creatori; *Dias* verò seu *dualitas* materiæ spirituali cum ejus basi fœculenta, & *Trias* seu *Trinitas* formæ sive luci, qua res omnes informatæ sunt, referatur: atque ita totum mundum ex numero ternario conflatum esse asseveranter dixerunt. Similiter ex prædictorum compositione hominem, dignissimam terræ creaturam natum esse affirmarunt, videlicet ex *Hexade*. Nam 1. 2. 3. simul addita constituunt 6. Nam ex digniori magis composito dignius minùs compositum factum est, videlicet homo. Nam Deus primum ex numero ternario in compositione prima mundum fabricabat, unde *mundus à Philosophis nuncupatus est Dei filius*; atque ex compositis mundi partibus, quasi ex ejus numero ternario, natus est *homo, quem* ob hanc rationem *veteres appellarunt mundi filium*. Dicunt etiam iidem *Pythagorici*, à *Platonicis* in eo non dissentientes, quòd numerus humanus sit septenarius; nec quidem sine ratione; cum de numero formali, qui est ternarius, juncto cum numero materiali, videlicet quaternario septenarius conficiatur. Cæterarũ autem creaturarum esse atque vitam, & existentiam ex numero denario seu enneade factam esse dixerunt. Ex quibus liquet, quòd numerus humanus magis accedat ad naturam unitatis, quàm numerus cæterarum creaturarum, & quod unitati mundi, videlicet sedi mentis, in consonantia Diapason respondeat; quæ consonantia consistit ex Diatessaron & Diapente, quæ ex septem intervallis consistunt, quatenus Diatessaron ex duobus tonis cum semitonio minori ac Diapente ex tribus tonis cum semitonio minori constituitur, quæ intervalla simul connexa septem faciunt. Et tamen si ambo semitonia simul jungantur,

gantur, ut unicum constituant tonum, hexadem etiam constituere potest. Atque hac ratione ambo hi numeri in homine uno modo reperiuntur secundùm *Pythagoricorum* opinionem. Nos etiam ex diligenti pyramidum formalis & materialis inspectione, quæ in homine reperiuntur Musicam invenimus talem. Nam primum descendendo à spirituali materiæ pyramide invenimus Diapason inter cacumen mentis & sphæram cordis, quoniam proportio spiritus vitalis in corde ad spiritum menti contiguum se habet, ut 2. ad 1. videlicet dupla est, ex qua Diapason constituitur, consonantias Diatessaron & Diapente comprehendens. Similiter dispositio spiritus cordis refertur ad dispositionem regionis inferioris, ubi facultas naturalis originaliter agit, ut 2. ad 3. Nam tres ibi spiritus portiones regnare videntur, quatenus pyramidis materialis basis ibi reperitur. Quare in hac proportione consonantia Diapente reperitur, atque in ipso puncto basis pyramidis nihil ferè lucis, sed mera tantùm fœx (in intestinis scilicet) invenitur, & quasi caput mortuum omni luce & gratia quasi vitali destitutum. Unde 4. sunt ibi partes materiæ, quatenus nihil ferè lucis adest, adeoque se habet hæc portio ad portionem sublimiorum elementorum, ut 4. ad 1. quæ est in proportione sesquitertia, in qua etiam consonantia Diatessaron reperitur.

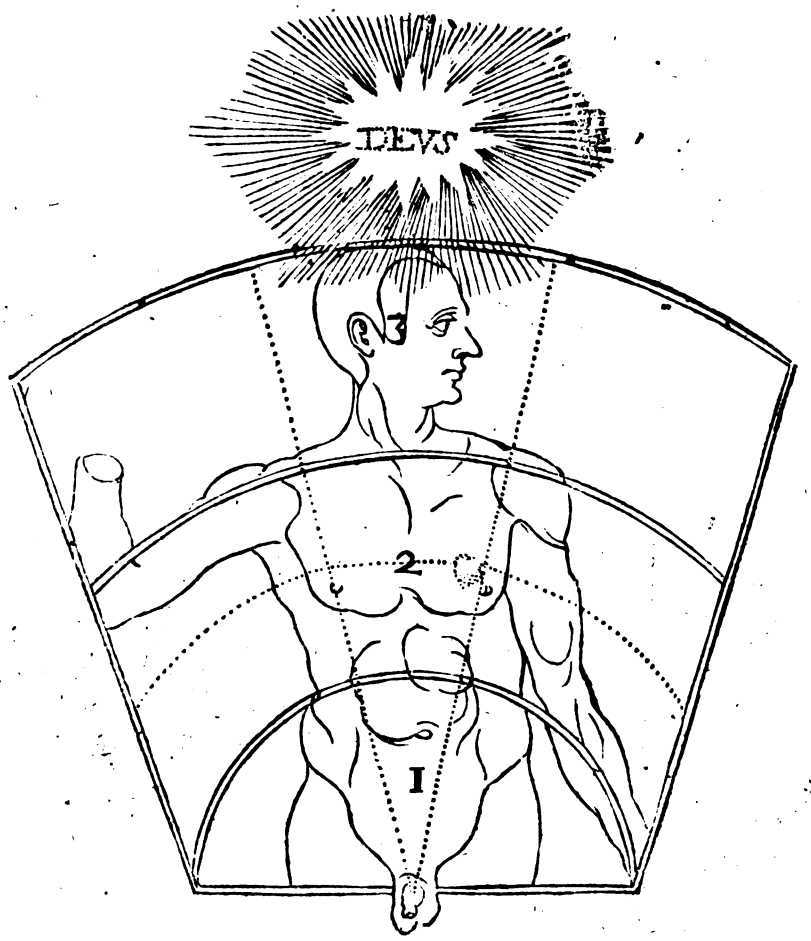

4

Simili etiam ratione ascendendo à multitudine materiæ versus fontem totius formæ, videlicet à cono pyramidis formalis versus ejus basin, quæ contigua est ipsi essentiæ supersubstantiali, easdem proportiones, & per consequens easdem Musicæ consonantias, reperiemus. Nam unitas formæ in multitudine materiæ

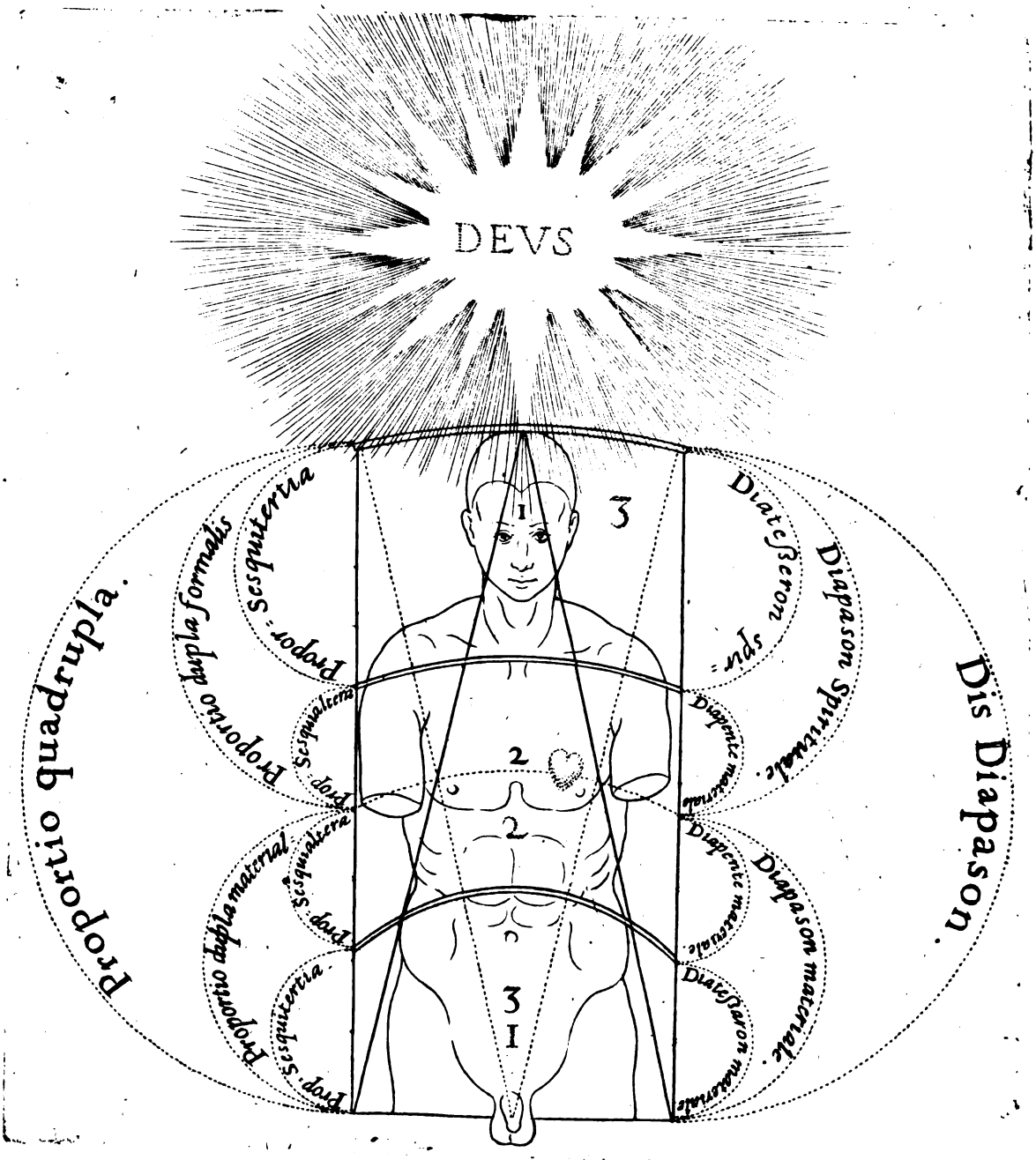
Digitized by Google

materiæ ſepulta ad dualitatem mediæ regionis relata Diapaſon formale in materia ſubmerſum denotat. Deinde dualitas illa cum triade in regione ſuæ baſis reperta producit Diapente formale: Et iterum illa trias ad punctum ſuæ baſis, ubi nulla materia, ſed pura forma offenditur, Diateſſaron formale arguit; atque Diateſſaron & Diapente formale Diapaſon è materiæ abyſſo emergens denotant. *Formalis pyramidis progreſſum hîc depinximus.*

Harum autem pyramidum copiosè fecimus mentionem in *Tractatu noſtro Macrocoſmico*; quippe ex quarum mixtione ſeu compoſitione mundum conſtitutum eſſe ibi demonſtravimus. Quare impoſſibile cenſemus, ut creatura ulla ſine aliqua earum portione fieri potuiſſet, quatenus omne compoſitum ex mundi elementis eſt conſtitutum. At verò homo inter alias creaturas magis videtur mereri, ut *mundi filius* nominetur, quoniam ex qualibet utriuſque pyramidis mundanæ regione portionem aliquam ad ſuam perfectionem atque complementum acquiſivit; videlicet ex regione infima pyramidis formalis; quæ in ejus cono conſiſtit, & pyramidis materialis, qua eſt ejus baſis; utpote ex quibus infima ſeu elementaris hominis regio dependet; Similiter ex regione media utriuſque pyramidis; in cujus centro, ubi fit interſectio, æqualiter commiſcentur lux & ſpiritus, ac denique ex regione ſuprema, ubi lux, tanquam in ſuæ baſis regione non aliter dominium habet ſuper materiam, quam materia in ſuæ baſis regione, quæ eſt infima, dominium habet ſuper formam & lucem. Atque ut in mundo

majori videmus, quòd forma dominium habet in ſuperiori ſua regione; Unde ea intellectualis & rationalis dicitur; ſic etiam ob eandem rationem in corpore humano habet dominium ſuper univerſam maſſam materialem, atque eſt quaſi Princeps aut Imperator mũdi minoris. Similiter, ut regio mũdi inferior à materia gubernatur, quæ ipſam contra lucis ſupercœleſtis actus rebellare facit; ſic etiam in infima hominis regione anima humana mediam portionem ſuis blanditiis à mente & vera ratione atque à veritate ad ſenſus mundi atque carnis præſtigias pertrahit, ipſamque animam umbraculo ſuo carnoſo obtegens eò adducit, ut harmoniam eam eſſe credat, quæ revera eſt diſcordia & antipathia. *Præcedentium demonſtrationem in duplici pyramide, in formali ſcilicet & materiali delineavimus.*

Ex hiſce igitur patet, qualis ſit differentia inter hominem & brutum; videlicet quod homo habeat in ſe Diſdiapaſon, cujus pars altera elevatur ad res ſupercœleſtes contemplandas, altera verò in materia ſubmergitur & cum re-

bus

bus materialibus tam opacis quàm perſpicuis conſervatur. In Diapaſon ergò materiali verſatur anima circa mala, circa carnis illecebras & circa res mundanas; Atqui harmonia ſua ſpirituali ad cœleſtia ſe erigit. Undelicebit conſiderare, quòd anima media ſeu vitalis in corde corporis, uti Sol in corde cœli ſita voluntatem, & quaſi liberum arbitrium habeat tam ſurſum, quàm deorſum reſpiciendi, ſecundùm illam Platonicorum opinionem, quòd ſpiritus medius participare poſſit aut de mente (quo quidem caſu res divinas contemplari obſervatur & in bonitate ſola verſari) aut de anima animali ſeu ſenſitiva & carnali ſive idolo; atque tunc occupatur circa depravata, mentisque vias negligit. Id ſanè quod convenit cum hiſce *Chriſti* verbis: *Impoſſibile eſt Deo ſimul atque homini inſervire. Qui enim mundum amat, Deum diligere non poteſt*; cùm ſuperior inferioribus non minùs adverſetur; quàm lux tenebris, bonum malo, aut Deus diabolo.

CAP. II.

De ſymphoniaca inter animam, ſpiritum & corpus melodia.

IN Muſices communis obſervatione videmus, quòd ſyſtema ſeu ſcala ejus ex triplici literarum ſeu notarum ſerie conſiſtat, quas claves vocaverunt Artiſtæ. Atque hæ omnes, exceptis tribus, occultæ dicuntur. Illæ verò tres ad prædictarum clavium inviſibilium differentiam diſtinguendam manifeſtè exprimuntur. Eſt itaque prima clavium ſeries Γ. A. B. C. D. E. F. per ſimplices, uti vides, majoris ordinis literas, expreſſa; quæ *claves graves* appellantur, quaſi baſes & reliquarum ſupereminentium fundamenta. Atque harum clavis manifeſta eſt F. quæ ſic exprimitur ϝ: ſecundus literarum ordo eſt talis g. a. b. c. d. e. f. Atque hæc ſeries nuncupatur *Media*, literæque ejus dicuntur excellentes & acutæ; ex quibus partes melodiæ mediæ exurgunt, & propriè *medius cantus*, quemadmodum ex infimis *Baſſus* depromitur. Eſt etiam & alia adhuc ſeries, hiſce ipſis vocis elevatione eminentior, excellentior & acutior, ex qua cantus *Altus* conflatur; atque hæc eſt hujuſmodi gg. aa. bb. cc. dd. ee. ff. Quæ quidem literæ ſuperexcellentes & peracutæ & ſupremæ in omni hominis poteſtate exiſtunt. Ex hujuſmodi harmoniæ proportione in triplici numero ſeptenario conflatur mundi machina; cujus portio elementaris ex ſymphonia magis gravi conſtans, cæteras harmoniæ mundanæ partes ſtatuminare videtur. Nam elementa ſunt cæteris cœli regionibus graviora, & quaſi baſes ac fundamenta; Similiter cœlum medium, literarum acutarum & excellentium ſeriei aſſimilatur, quatenus primam melodiam facit cum elementis ſeu Baſſo; cujus ſeptem Planetæ ſunt ſeptem claves; Atque ut aſcendendo à g. a. b. c. invenimus, quod c. ſit clavis principalis, cujus manifeſtatione, cæteræ non expreſſæ intelliguntur; ſic etiam aſcendendo à ☾. ☿. ♀. ☉. reperimus, quòd ☉ ſit quaſi clavis illa cœli aperta ſeu manifeſta, cujus præſentia viſibili cæteri Planetæ per ſe occulti manifeſtantur, ſymphoniacè ad inferiora gravia ſonant, illuſtrantur & vivaciter in elementa ac elementata operantur. Literæ denique ſuperacutæ & ſuperexcellentes ſupremæ regioni referuntur; ubi conus pyramidis materialis ſuperacutè deſinit, ultra quem non eſt ſpiritus creati tranſitus. Ut autem in præcedentibus demonſtravimus, quòd homo à ſapientibus dicatur filius mundi, quoniam à mundi partibus ſimplicioribus ejus ſubtile, inviſibile & internum factum eſt, quemadmodum

admodum itidem ex partibus mundi ſpiſſioribus ſeu elementis ejus groſſum, viſibile & externum eſt conflatum, ſic etiam dicimus, quòd hominis corpus, utpote ex mundi elementis compoſitum, ſit baſis atque fundamentum totius muſices hominis compoſiti; & quòd ejus ſpiritus æthereus ſeptem Planetarum eorumque naturarum veſtigia occultè retinens, clavibus acutis atque excellentibus melodiam cœleſtem reſpiciendo comparetur, dum vivificat corpus ſuum mediante luce ſecundaria ſeu agente medio; atque denique, quod lux ſupercœleſtis, ſeu ipſa mens, ſpiritum rationalem pulſans, melodiam ſuperexcellentem faciat cum inferioribus literarum gradibus. Quibus tres melodiæ ſpecies exertiſſimè quidem ſono & varietate differentes, ſed optimè per harmoniæ ſeu conſonantiæ in compoſitione Microcoſmica concatenatæ, vincula ſonare atque movere percipiuntur; eaque ratione per harmoniam melodiæ mediæ, videlicet ſpiritus, mens atque anima cum ſua ſymphonia intellectuali inter ſonos graviorum vocum miſcetur, atq; ita intra corpus opacum ex elementis conflatum introducitur. Eſt ergo animæ harmonia ex vocibus ſuperexcellentibus conflata Diateſſaron, Diapente & Diapaſon ſpirituale & lucidum, ſeu formale conſtituentibus. Fit etiam harmonia ſpiritus ex vocibus mediis ſeu gradibus excellentibus; quæ in ſua ſymphonia convenit tùm cum ſuperexcellentibus ſeu ſupercœleſtibus, tùm cum gravibus ſeu elementaribus. Eſt denique corpus humanum quaſi totius harmoniæ humanæ organon ſeu inſtrumentum; cujus melodiæ gradus infimus ſeu accentus gravis fit in illud elementorum ſubtile, ex quo anima ſenſitiva & facultas naturalis oritur. Hujus chorda eſt ſpiritus elementaris ſeu aër groſſior aut ſubtilior, quem ignea ſeu formalior elementorum vis pulſare animadvertitur, ſpiritusque pulſus harmoniam aliquam elementorum auribus rationis ſonare facit. Atque hujus Muſices origo principalis eſt in infima Microcoſmi regione; ſed tamen harmoniæ ejus effectus per univerſam fabricam humanam diſpergitur atque diſſeminatur, & cum ſuperioribus harmóniam naturalem non aliter movere obſervatur, quàm in Muſica cómuni ſonus Baſſi cantus cum ſonis Medii atque Alti indifferenter reſonare auditur, aut partis unius melodia cum parte alterius eſſentiali atque naturali quadam vitæ mixtione, commiſceri ſolet. Hinc venæ cum arteriis & utræque cum nervis ubique per corpus ſimul diſpenſari percipiuntur. Sic etiam ſpiritus medius ſeu æther pulſatur ab anima media, cujus vibratione melodia excellenter fit in medio inſtrumenti, vitæ tonos ſeu ſonos vivificos univerſo corpori non minùs attribuens, quàm cùm chorda barbiti percuſſa univerſum barbiton reſonare facit. Præterea hæc chorda ſui pulſatione melodiam cœli rationalis ab alta ejus ratione magia facit ineffabili, eamque cum muſica gravi conjungit. Atque ita muſica completa ex tribus melodiis diverſis conſtituta, in corpore humano ſonare animadvertitur; videlicet ſenſitiva, vitalis atque rationalis. *Senſitiva* agit in carnis & partium vegetantium præſervatione; *Vitalis* in molis, ſeu machinæ vivificatione atque agitatione; atque *Rationalis* in totius fabricæ gubernatione atque directione. *Baſſus* igitur Microcoſmi cantus eſt cubicus, quia elementatus ſeu corporalis. *Medius* verò ſuperficialis ſeu quadratus quia ſpiritualis. *Altus* denique radicalis ſeu linearis, quia formalis. Et quamvis in hac noſtra harmonia tres nominavimus ſpiritus, ſeu tres formas lucidas, pulſantes tres illas chordas ſpirituales, & tres regiones diſtinctas: attamen generaliter machinam Microcoſmicam conſiderando, illa ſe habet in eodem reſpectu cum Macrocoſmo univerſo, in quo non eſt, niſi unicus ſpiritus reſonans, unicum organum ſonos in ſuam concavitatem recipiens, & unica lux pulſans; ſed propter ejuſdem ſpiritus groſſiorem vel tenuiorem in ſubſtantia diſpoſitionem illud, quod per ſe unum & idem eſt in pluralitatem diſtingui videtur. Sic etiam eadem

Digitized by Google

dem lux propter varios materiæ ſpiritualis in denſitate aut ſubtilitate gradus, quibus ineſt, varia eſſe dicitur, cùm reverà non ſit, niſi unica lux à luce increata, quæ lucis eſt pater, derivata, atque primo die creata, ſed inæqualiter in mundo diſperſa. Simili etiam modo unicum eſt hominis organum muſicum, unicus ſpiritus ſeu monochordum, unicus pulſator ſeu lux; ſed ſi quid eſt differentiæ, hoc totum propter ſpiritus & lucis multitudinem aut paucitatem in hoc vel illo dimenſionis mundanæ gradu, accidit. Videmus ergo ex his, quòd unica ſit muſica in infima mundi ac hominis regione, ubi conus pyramidis formalis reperitur, & baſis pyramidis materialis. Atque hæc muſica magis baſſa eſt & tarda ac gravis, quia ibi regnant tres materiæ partes & unica tantùm pars formæ lucidæ. Quare paucitas illa lucis tardè & lentè agit in tanta materiæ mole ſeu multitudine: Unde gravitas & ponderoſitas materiæ voces reddit lentas, viles atque baſſas. At verò in media regione, ubi duæ pyramidum medietates conveniunt, voces redduntur tàm ex parte ſpiritus, quàm ex parte lucis, mediæ & æqualiter ſonantes: quæ ideò excellentes dicuntur, quia puritate & claritate excellunt illas, quæ dicuntur graves, quoniam hîc eſt plùs formæ & minùs materiæ. Unde hîc liberiores ſunt formæ actiones & exteriores, quàm in regione infima, ſed in regione ſublimiori lux eſt adhuc liberior à vinculis materiæ, quatenus in ea habentur unica tantùm pars ſpiritus, videlicet conus pyramidis materialis, & tres partes formæ lucidæ. Unde hîc proferuntur voces acutiſſimæ & ſuperexcellentes, quoniam in hoc loco duobus gradibus lux excedit quantitatem materiæ. Hîc verò velim vos animadvertere, quòd ex hujuſmodi muſicæ obſervatione luculèter appareat, quàm oppoſita ſit materiæ diſpoſitio diſpoſitioni formæ. Nam quò altiùs aſcenditur à cono pyramidis formalis verſus ejus baſin, eò acutiores ſeu graciliores accentus, operaque ſubtiliora perficiuntur: At verò in materiali pyramide, quò magis à cono verſus ejus baſin fit progreſſus, eò graviores denſioresque ſoni redduntur, operaque groſſiora, & magis opaca ac viſibilia fiunt. Atque hujus certè rei ratio in promptu eſt; videlicet, quia lucis elocutio formalis fortiùs diſcutit ſpiritus, & per conſequens per eorum ſubtilitatem clariores & efficaciores reddit voces. O quàm exerta, clara, atque ſonora fuit vox illa admirabilis & ineffabilis, quàm incomprehenſibile Verbum illud increatum, quo Conditor luminoſus mundum atque hominem mirificè fabricavit, utpote cujus virtute ſeu accentu ipſæ umbræ horrendæ, & terribiles exagitatæ ſunt, ac deorſum reverberatæ, & aquæ ſeu natura humida à ſua deformitate purgata, atque omnia ex nihilo confecta, elementa concordi pace ligata, cœlique ipſi mirum in modum firmati, terra trutinis æqualibus librata, columnis firmis ſtatuminata atq; in medio ſuſpenſa. Imò verò & in ipſius hominis fabrica mira præſtitit hoc Conditoris ineffabilis Verbum; quippe cujus animam fecit ſibi palatium & tabernaculum, ſeu potiùs templum, ut cum *Divo Paulo & Xiſto Pythagoreo* loquar. Unde inquit *Mercur. Triſmeg.* ore mentis divinæ loquens: *Credo, quòd in te videt & audit Verbum Dei*, &c. Hujus etiam Verbi ſacroſancti admirabilem virtutem & harmoniam, tàm in mundi creatione, quàm hominis opificio, quàmplures ſacrarum Scripturarum loci, quibus imprimis credendum eſt, confirmare videntur; atque etiam per ipſos Philoſophos divinos æternis eorum monumentis commendatur vocis divinæ in creatione poteſtas. Namque ut à ſacris literis exordium faciamus, ex illis hæc colligimus. *Ipſi expertes vitæ ſeu mortui formantur ſub aquis & habitatores earum: Deus extendit Aquilonem ſuper mare, & ſuſpendit terram ſuper nihilum: Ligat aquas in denſis nubibus ſuis adeò ut non findantur nubes ſub eis: Decreto circinavit ſuperficiem aquarum uſque ad conſummationem lucis cum tenebris; uſque dum columnæ terræ concutiantur & obſtupeſcant ab increpatione ejus: Virtute ſua diſrupit mare & intelligentia ſua diſcidit pelagus;*

Digitized by Google

Spiritu ſuo cœlos ornavit, &c. Job. 26. 5. Similiter: *Terram fundavit Deus verbo ſuper baſes ejus, ne dimoveretur in ſeculum & perpetuum, eamq; operuit abyſſo ut indumento, ſuper montes ſtantibus aquis. Ex increpatione tua diffugerunt, à voce tonitru tui acceleraruntfugam: Conſcenderunt per montes, deſcenderunt per convalles in locum, quem fundaveras ipſis; Terminum oppoſuiſti, ne tranſeant, ne revertantur ad operimentum terræ, &c* Pſal. 104. 5. *Terram fundavit* Jehova *ſapientia ſtatuitq; cœlos intelligentia.* Proverb. 3. 19. hoc eſt, verbo ſuo, quod eſt ejus ſapientia. Unde *Proverb.* 8 23. *Ante terræ primordium erat ſapientia injuncta;* Ibique invenitur, *quòd ante omne tempus fuerit Dei ſapientia.* Et alibi: *Sapientiam poſſidebat* Jehova *ante ullum tempus, & ante ſeculum, ante principium & primordia terræ, cùm nulla eſſent abyſſi, &c.* Prov. 8. Et D. Johan. 1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt. In ipſo vita erat, & vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.* Sic etiam *Sapient.* 12. 9. *Verbo pretioſo poteſt Deus omnia terere.* Et *Pſalm.* 33 .*Verbo Domini firmati ſunt cœli,* &c. Atque infinitos alios ſacrarum literarum locos, verbi hujus poteſtatem in mundi creatione confirmãtes, proferre poſſumus; ſed brevitatis cauſa eos hîc omittemus, ut quid Philoſophus noſter divinus de hujus Verbi ſacroſancti virtute, efficacia & harmonia admirabili in creatione ſentiat, explicemus: *Mutavit,* inquit ille, *mens formam ſuã & ſubitò omnia revelavit; Cernebam enim immenſum quoddam ſpectaculum, omnia videlicet in lumen converſa ſuave nimium atque jucundum, quod intuentem me mirificè oblectabat. Paulò pòſt umbra quædam horrenda obliqua revolutione ſubterlabebatur in humidamq; naturam migrabat, ineffabili tùm vultu exagitatum, inde fumus quidam magnus in ſonitum erumpebat, ex ſonitu vox egrediebatur, quam ego luminis vocem exiſtimabam, ex hac luminis voce Verbum factum prodiit. Verbum hoc naturæ humidæ aſtans, eam fovebat, ex humida naturæ viſceribus ſincerus ac levis ignis protinus evolans alta petiit. Aër quoque levis ſpiritus pars mediam regionem inter ignem & aquam ſortiebatur. Terra verò & aqua ſic invicem commixtæ jacebant. &c. Hæc denique duo commota ſunt à ſpirituali verbo, quod iis ſuperferebatur, aures eorum circumſonans:* Et alibi hoc *Verbum* vocat *Dei ſeu luminis filium, & vitæ unionem Patri conjunctam, quos ad invicem eſſentia non differre tradidit. Pimand.* 1. Et alibi dicit: *Verbo Dei & non manibus ejus, mundus creatus fuit. Pim.* 4. Nec certè vacabat hoc idem Verbum in creatione hominis; ut in Geneſi docemur, quoniam *in Verbo erat vita hominum,* quâ vivebat, juxta illud *D. Johan. & Sap.* 16. *Inſtruimur etiam, quod homines non alantur & conſerventur proventu fructuum, ſed Verbo Dei,* imò verò homo ægritudine confectus non herba aut malagmate ſanatur, ſed Verbo & miſericordia Dei, uti ibidem reperitur. Hinc etiam prædictus Philoſophus divinitùs inſpiratus ait: *Verbum tuum me regit ſpiritifex opifex.* Et alibi monſtrare videtur, quomodò Verbum ſit in nobis ex revelatione boni Dæmonis, à quo doctus eſt, quòd anima ſit in corpore, mens verò in anima, atque in mente Verbum regnare ait. Porrò etiam *c.* 33. *Jobi* legimus, *quòd ſpiritus Dei fortis fecerit hominem, & quòd afflatus ſeu ſpiraculum omnipotentis vivificaverit eum, &c.* Ex quibus patet, quòd homo admirabile animal, harmoniam tàm divinam, quàm mundanam in ſua fabrica poſſideat. Nam primùm gubernatur imperato & ordinatione trium ſuperiorum; deinde executione 7. aliorum: Unde ſeptem illi inferiores dicuntur numeri aut menſuræ fabricæ, & compoſitum ex elementis eſt, quod ſuperiorum influxionibus obedientiam præbet. Similiter obſervandum erit diligenter, quòd anima hominis unitatem repræſentet, & ejus materia ſeu multitudo & diverſitas binarium, & quòd per diviſionem numerorum imparium & parium denotentur maſculi, tanquam magis perfecti & fœminæ, tanquam minùs perfectæ. Ex imperfectione ergo materiæ, quæ in numero pari comprehenditur (quippe cui deeſt

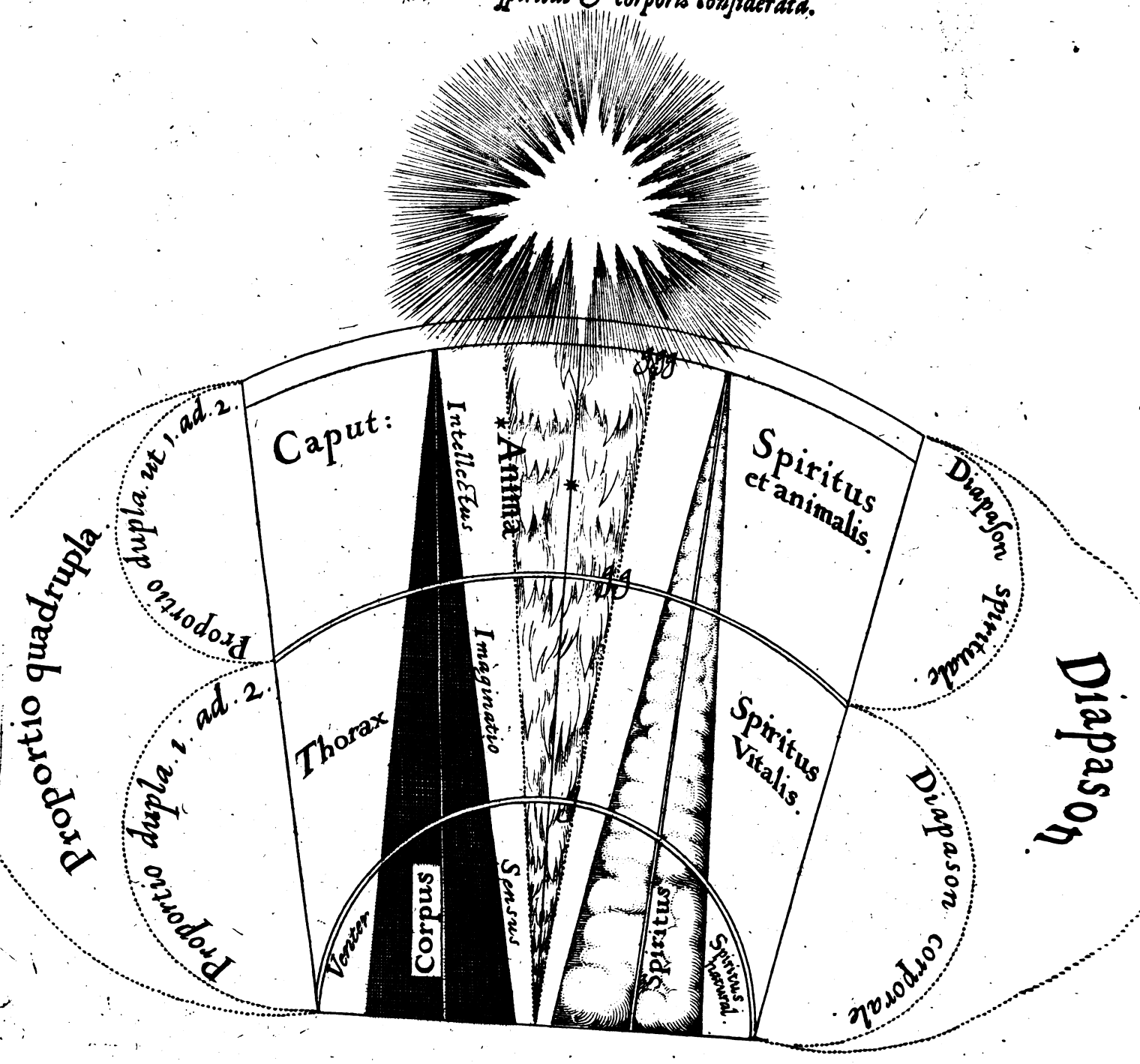
Digitized by Google

deest & principium & finis, quoniam dualitas non habet medium) discordiæ omnes, tenebrarum filiæ producuntur; at verò concordiæ, lucis & veritatis propago, à numero perfecto & impari oriuntur. Hinc fit, ut, si lucis unitas, quæ est anima, cum materiæ dualitate conjungatur, producat numerum imparem, qui est harmonia plenus, atq; itidem quoque, si animæ trinitas, quæ idem est essentia cum unitate, addatur materiæ quaternitati, cùm ea producit numerum septenarium, in quo consonantia perfectissima sonare animadvertitur, quæ Diapente & Diatessaron in se continet; & per consequens hæc animæ cum corpore unio reddit jam illud miro modo consonans, quod anteà fuit dissonans, illud, inquam, nunc regulare facit, quod anteà & per se rebelle atque irregulare erat, & motui sive actioni omninò adversum. Unde invenimus, quòd homo nihil aliud sit, quàm unitas & multitudo admirabili harmonia simul collecta. Sic videmus, quòd unicus sit mundi Sol, unica est anima, sed diversi, imò quidem infiniti ejus radii, qui animæ communes sunt. Sic etiam omnes lucis radios ab unico Jehova, tanquam luminum Patre, hoc est, ab unico fonte, seu essentia supersubstantiali derivari observamus; cujus radii, tàm mediatè, quàm immediatè ab ab ipso profluentes, nullo modo divisi sunt, sed potiùs eo modo connexi, quo Solis corpori lumen; quod nihilominùs terræ, aquis & aëri atque compositis inesse dignoscitur. Hinc anima dicitur una, propter ejus à sua forma primaria indivisibilitatem; quemadmodum materia dicitur multitudo propter dualitatem vel quaternitatem, quæ consistit ex multitudine seu numero unitatum; cui tamen numerus imperfectus est principium, & non unitas. Atque hæc est ratio, quòd *Democritus, Orpheus*, & multi *Pythagoreorum omnia Diis plena esse, sunt opinati*; quos omnes ad unicum Jovem, tanquam multitudinem ad unitatem referebant. Sed ut ad Musicam hanc nostram humanam revertamur, eam ex tribus chordis & tribus organis simul conjunctis, ac tres melodiæ partes inducentibus, composuimus, quarum quælibet chorda & quodlibet organon cuilibet mundi regioni correspondet. Sed quoniam duæ chordæ superiores, spiritualis scilicet & formalis, æqualiter cum harmonia chordæ in infimo instrumẽto coincidunt, non aliter, quam in melodiarum diversarum musica videmus Bassum cantum cùm Medio & Medium cum Alto, atque Altum cum infimis æquali melodiarum dispositione permisceri, ita quidem, ut harmonia illic multiformis in eodem consensu reperiatur; ideò cuilibet triangulo seu pyramidi septem claves attribuimus, in dupla vel quadrupla proportione ab invicem differentes, ex quarum consonantia & mutua ad invicem relatione symphoniacam hominis interni cum externo compositionem facillimè concipere & intueri possumus.

Digitized by Google

CAP. III.

Demonstratio prima harmoniæ animæ, desumpta ex duplici numero ternario, altitudinis scilicet & latitudinis ex parte animæ, spiritus & corporis considerata.

IN proposita demonstratione videmus, quomodo lux spiritui in symphonia co consensu respondeat & qua ratione utriusque toni consonantes cum gravibus tonis corporis conveniat. Tres enim hîc pyramides, trium mundi regionum

num naturis convenientes depinximus; quarum una est pyramis formæ seu animæ, altera est pyramis spiritus materialis, sed elementata, grossa atque opaca corporea, & per consequens tenebris obruta, quæ corpori correspondet. Videmus ergo, quod superior pyramidis pars, seu basis ejus portio, mente & intellectu ornata, superiori pyramidis spiritualis parti, quæ spiritu animali & rationali plena est, correspondeat in consonantia Diapason, quæ consistit in dupla proportione, scilicet ut 1. ad 2. Nam mens unitas est, atque purior spiritus portio. Diadem importat, uti sæpius demonstratum est, Unde fit, ut correspondentiam ad invicem habeãt, sicuti Γ ad *g sol, reut*. At verò quatenus mens se immergit in materiam, hoc est, cum spirituali pyramide se miscet, eatenus unisonum ambæ cõstituunt, qui cum medietate utriusq; pyramidis Diapason sonat, ita ut utraq; summitas utriq; medietati commistę referatur proportione dupla videl. ut 1. ad 2. vel ut Γ. ad *g*. Correspondens ergò est cœlum rationale in proportione dupla sonans in thorace, ab harmonia rationali ad vitalem descendendo consonantiam Diapason spiritualem, quæ continet in se Diatessaron & Diapente. Atque hæc est ratio, cur Sol mundi tam completus atque perfectus est in vitali sua dispositione, & cor homininis in sua regione tam efficax vitæ dispensatur. Iterum si superior formalis & spiritualis pyramidum mixtio infimam regionem respiciat, facit illud, virtute proportionis quadruplæ Disdiapason constituentis: nam talis est proportio inter intellectum & rationem, similiterque talis concordantia inter spiritum animalem & naturalem, quibus interponitur vitæ spiritus & imaginativa facultas animæ. Intellectus igitur pyramidis formalis unisono consensu spiritum rationalem & animalem complectitur, atque ambo, cùm sint igneæ naturæ, reconduntur in capite seu suprema pyramidis obscuræ regione, ubi hoc idem consonant. Agit enim ad unisonum producendum mens in spiritum summum adeoque patitur spiritus mentis operationes, ut chorda musicæ vibrata fert pulsatoris actionem; atque caput, tanquam organon utriusque ex pyramide nigra & corporali conflatum recipit in se actionis istius & passionis effectus, non aliter, quàm barbiti corpus melodiæ sonos. Accentum igitur rationis sonat lux intellectualis in spiritum, tanquam medium, reddens eum rationalem; spiritusque actione lucis commotus, tanquam medium se per cerebri ceu receptaculi ventriculos sive organa dilatat, atque ita rationis radii deorsum effluunt ad alias consonantias cum facultate vitali & naturali producendas. Deinde per consonantiam Diapason harmonia rationalis cum imaginatione & spiritu vitæ conjungitur. Vibrat ergo rationis vox chordam vitæ & spiritum imaginativum, cujus harmonia vivifica cum ratione mixta se postea effundit, atque dispergit per universum spiritum naturalem seu chordam elementarem, in subtili elementorum sonis gravibus resonantem atque Diapason corporale seu materiale cum tonis acutis atque peracutis miscentem: Quarum modulationum corpus humanum est receptaculum, organon generale & quasi instrumentum musices humanæ, in quo harmonia mundana comprehenditur, & ex cujus organicis partibus proportionales ejusdem effectus eliciuntur.

Digitized by Google

CAP. IV.

Comparatio harmoniæ ſecundùm proportiones dimenſionum Geometricarum inter animam, ſpiritus & corpus.

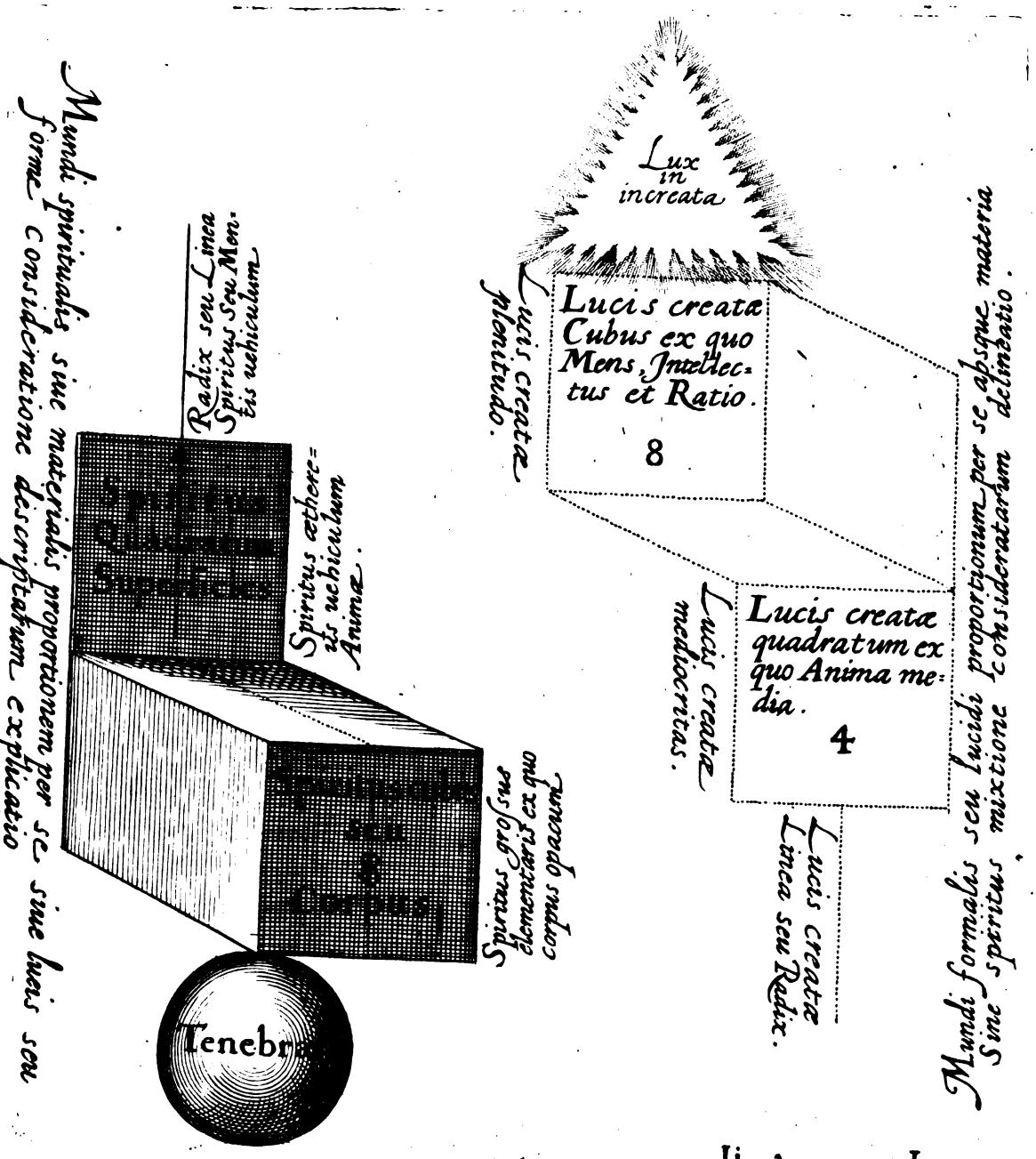
IN ſuperioribus *corpus* haud ineptè comparavimus *cubo Geometrico*, quatenus ex trinis conſtituitur dimenſionibus, *ſpiritum* verò *quadrato*, quatenus ejus multiplicatione fit cubus. Sicut enim quadratum Geometricum in ſe ductum producit cubum; ita eodem planè modo ſpiritus tenuis condenſatione convertitur in aquam, & aqua iterum inſpiſſatione in terram, quaſi cubum reducitur. Atque ſic etiam lucem ſeu animam lineæ ſive unitati retulimus, quæ eſt quaſi radix, ex qua quadratum procedit. Corpus ergo ex quatuor elementis ſeu trinis dimenſionibus conflatum cubo comparavimus. Ejus verò ſpiritum ex æthere derivatum, quatenus ſimplex eſt in natura ſua materiali, aſſignavimus ſuperficiei, utpote ex cujus multiplicatione corpus prodit; Et denique lucem ſpiritualem, quæ cœlum occupat, quatenus eſt radix omnium creatorum, lineæ attribuimus, cujus multiplicatione fit ſuperficialis cœli medii ſubſtantia. Ex his igitur proportionibus Geometricis naturâ ſibi ad invicem reſpondentibus harmonia elicitur; videlicet inter punctum unitatis increatæ & inferiorem lineæ extremitatem talis, qualem habet unitas ad dualitatem, ſeu forma pura ad materiam, vel numerus digitorum ſimplex ad numerum denarium, hoc eſt, in proportione dupla reperitur, ex qua Diapaſon primum producitur. Nam ſub omni numero denario Diapaſon reperitur, quatenus ex Diapente conſtituitur, quod quinque conſtat vocibus, & ex Diateſſaron, quod quatuor accentus ſeu voces continet. Similiter trinitas eſſentiæ ſuperſubſtantialis, quaternitati ſubſtantiæ materialis & creatæ connexa, hoc eſt, Deus ſeipſum miſcens cum materia vel hylæ ſeu revelans, producit numerum ſeptenarium; qui itidem conſonantiam Diapaſon inducere videtur. Similiter linea ad quadratum ita ſe habet, ut 2. ad 4. hoc eſt, ut radix ad cubum; Unde etiam in profundiori compoſitione proportio dupla reperitur; & per conſequens Diapaſon minùs ſpirituale & minùs ſimplex oritur, quod reſpectu inferioris dicitur ſpirituale, reſpectu ſuperioris materiale & medium. Porrò etiam quadratum mediæ regionis ſe habet ad cubum infimæ in proportione dupla, videlicet ut 4. ad 8. Et proinde hîc etiam multiplicatione ſpiritus mediæ regionis ac inſpiſſatione ejus, corpus opacum, ex quatuor infimorum ſpirituum ſeu elementorum proportionibus in unum opacum compactis, procreatur. Unde oritur Diapaſon elementale ex gravibus conflatum; quemadmodum medium factum erat ex acuto ſpiritu, & illud ſuperioris mundi regionis acutiſſimis & excellentibus. Lux verò ſumma ſuperſubſtantialis eſt quaſi primaria muſicæ mundanæ radix, quæ harmoniam ineffabilem, inexcogitabilem, primariam atque ſimpliciſſimam, hoc eſt, ex ſimpliciſſimis numeris ſeu digitis ab unitate vera immediatè procreatam, modulari ſolet. Ex his ergo videmus, quòd Muſica mundana & per conſequens humana fiat multis modis ſeu demonſtrationibus, videlicet aut numero ternario ad imitationem harmoniæ divinæ, ſic in trinitate ſuperſubſtantiali 1. ad 2. invenitur in dupla proportione, & 2. ad 3. in ſeſquialtera, & trinitas iterum dualitatem cum unitate jungens duplam proportionem producit, ut 3. ad 6. Et iterum 3.

qui

Digitized by Google

qui est primus atque simplicissimus numerus perfectus in se ductus finem digitorum divinorum seu simplicium demonstrabit, videlicet 9. cui numero, si unitas addatur, denotabit ingressionem essentiæ unitatis cum proprietate trina in abyssum deformem, seu in materiæ informis massam, quemadmodum suprà luculentiùs declaravimus. Sic etiam compositionem humanam ex tribus instituimus triangulis seu pyramidibus, videlicet corporali, spirituali & formali; quas etiam secundùm mundi sectiones in tres regiones distinximus 1.2.3. ex quarum proportionibus etiam Diapason duplex elicimus, uti in demonstratione præmissa declaratum est. Iterùm hasce easdem consonantias via Geometrica progrediendo, de qua hîc agimus, extraximus, cujus rei delineatio hîc sequitur.

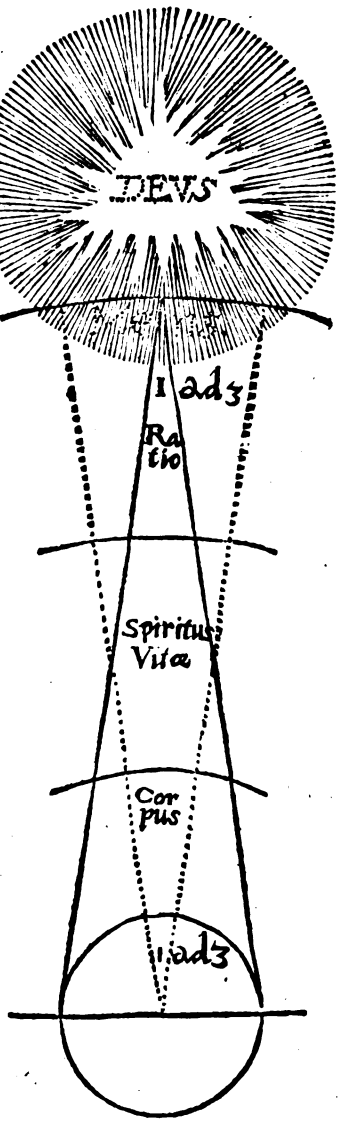
Harmoniæ humanæ demonstratio secunda, secundùm ordinem seu proportionem figurarum Geometricarum animæ, spiritui & corpori relatarum.

In figura cubum ſpiritualem delineante rationem proportionis materiæ tàm mundanæ quàm Microcoſmicæ deſcripſimus. Cubus materialis in mundi deſcriptione elementis refertur, deorſum enim propter ſuam gravitatem & denſitatem tendit. Cum verò cubus formalis contrario modo ſe habeat, quippe qui propter ſuam levitatem ſurſum tendit, atque ad cœlorum cacumina elevatur, ideò medietas tam formalis deſcriptionis quàm materialis quaſi eandem effigiei rationem habere dignoſcitur, cùm quadrata unius ſuperficies reſpondeat quadratæ alterius figuræ. At verò ſummitatem ſeu lineam demonſtrationis materialis omnino poſitione & ſitu contrariam eſſe lineæ formalis deſcriptionis videmus, quatenus formalis iſta deorſum tendit; Quibus luculentur declaratur, quòd maxima materiæ vis deorſum in mundo & homine dominetur; at verò maxima formæ virtus ſurſum invenitur, & fonti lucido contigua eſt. Quare ſi hæ duæ effigies, prout hîc deſcribuntur, ad invicem conjungantur, exactam mundi & hominis compoſitionem ex materia & forma commonſtrabunt. Cæterùm hîc obiter conſiderandum eſt, quòd mundus in ſua compoſitione ſimplicior exiſtat, quàm homo. Nam mundus factus eſt ex ſimplici compoſitione: homo verò eſt conflatus ex compoſito, hoc eſt, ex compoſitione mundana factus perhibetur. Unde diverſis mixtionibus in ſua compoſitione magis obumbratur, quàm mundus. Atque hinc eſt, quòd, uti mundum Dei filium viſibilem dixerunt Philoſophi, ita hominem tradiderunt eſſe filium mundi, non aliter ex mundo immediatè factum, quàm mundus à Deo. Mundus à primordio diviſus fuit in elementa miro modo diſtincta atque librata, ex quorum mixtione ad invicem confuſa, & per vinculum naturale concordi pace ligata factus eſt homo. Videmus igitur, quòd in conjunctione cubi formalis cum linea materiali quadratum etiam unius cum quadrato alterius uniatur, & per conſequens linea formalis deorſum tendens cum cubo materiali conjungitur. Quibus dilucidè declaratur, quòd minima formæ pars, videlicet ejus linea cum majori materiæ dimenſione conjungatur; quemadmodum vice verſa minima figuræ ſpiritualis portio cum majori lucis dimenſione unitur. Duo autem media cùm habeant eandem effigiem facilè conveniunt, vitamque producunt. Atque hanc etiam pyramidum mundanæ compoſitionis multoties à nobis allegatarum rationem hoc modo explicavimus.

Hîc

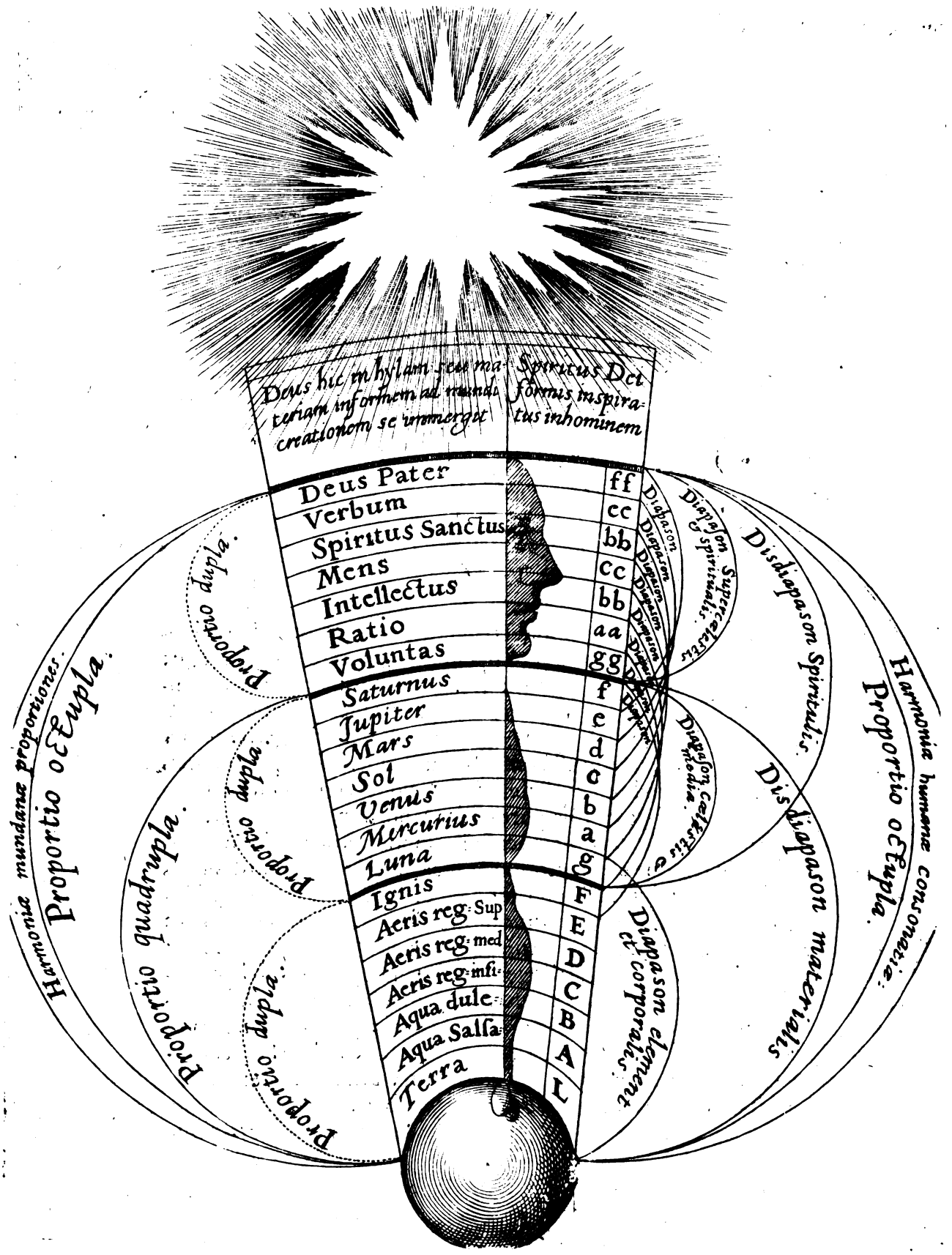
Digitized by Google

Hîc ergo media utriuſque pyramidis regio ad invicem proportione Geometrica pars eſſe obſervatur, utraque verò pyramidum extremitas ſe habet, ut 1. ad 3. ita ut unica materiæ pars addita tribus partibus formæ conſtituat compoſitionem ſimpliciſſimam, in qua multitudo formæ & paucitas materiæ adeſt. Sic ergo ſe habet compoſitio ſubſtantiæ Angelorum & materiæ cœli empyrei in Macrocoſmo, atque talis etiam eſt compoſitionis reſpectus ad ſpiritus intellectualis conſtitutionem in homine. Similiter in regione infima modo contrario ſe res habet. Nam ibi unica formæ portio ad tres portiones materiæ invenitur; atque inde oritur groſſiſſima Macrocoſmi compoſitio, quæ in infima ejus regione, videlicet in regione elementorum & præcipuè circa terram diſpoſita eſt. Hinc etiam corporis humani conſtitutio eſt orta, quæ eſt groſſiſſima illius integri portio. In medietate verò ſpiritus proportio exæquat proportionem formæ. Atque inde fit, ut hæc regio de utroque extremo participet, adeoque ſit partim ſpiritualis & inviſibilis, partim verò materialis & groſſa. Ob hanc igitur cauſam ſpiritus hic intermedius naturali matrimonio cum luce deſponſatus, ſi mentis acumine in altum attollatur, divina contemplatur, & infimis neglectis, ſupernaturalia cogitat, ſi verò elementorum blanditiis ſe ſubjiciendo deorſum proſpiciat, vilia atque terreſtria ſpeculatur, atque ad inferiora ſeipſum in tenebris & materiæ multitudine ſubmergendo deſcendit.

Digitized by Google

Harmoniæ humanæ delineatio tertia, ubi probatur, quòd tàm mundi, quàm hominis harmonia in numero septenario, observatis intervallorum proportionibus consistat, duo toni cum semitonio minori in consonantia Diatessaron, & tres toni itidem cum semitonio minori in consonantia Diapente simul additi faciunt septem intervalla, quæ constituunt perfectam consonantiam Diapason.

Deus hic in hylam seu materiam informem ad mundi creationem se immergit
Spiritus Dei formans inspiratus in hominem
Deus Pater
Verbum
Spiritus Sanctus
Mens
Intellectus
Ratio
Voluntas
Saturnus
Jupiter
Mars
Sol
Venus
Mercurius
Luna
Ignis
Aeris reg. Sup.
Aeris reg. med.
Aeris reg. infi.
Aqua dulc.
Aqua Salsa
Terra
ff
cc
bb
cc
bb
aa
gg
f
e
d
c
b
a
g
F
E
D
C
B
A
L
Diapason
Diapason
Diapason

In antecedentibus de numeri ternarii, in pyramidibus tribus demonſtrati ratione, uti & de ratione quaternarii Geometrico modo per lineam, cujus radix erant duo, & per quadratum ac cubum declarati diximus. Hîc autem magis particulariter nos ad rem accingentes de gradibus ſeptem cujuſque regionis tùm mundi, tùm hominis ad mundum relati, deque eorum ad conſonantiam Diapaſon relatione ſub qua Diapente & Diateſſaron ac per conſequens totius Muſices vis atque proprietas comprehenditur. Atque hac ratione docemur, quòd ſemidiameter fabricæ peripherice, tùm mundi, tùm etiam hominis cum ſyſtemate muſico comparetur. In quo tres clavium ordines ſubalternatim poſiti continentur, quibus omnis melodiæ conſonantia menſuratur, & quælibet muſicæ proportio elicitur. Quòd autem in principio & cacumine ſeptenarii ſuperioris Deum Patrem, Verbum & Spiritum ſanctum in maſſa materiali expreſſimus, intelligendum eſt, quòd Deitatis proprietates hoc loco capiamus, non prout per ſe & abſque omni materiæ ſecretæ accipiuntur, ſed quatenus ipſæ à throno ſuperſubſtantiali deorſum proſpicientes in hylen deformem ſacroſancto ſuo intuitu unanimiter penetrarunt, ita ut ipſarum præſentia in abyſſo tenebroſa omnia ex nihilo facta fuerint. Sic igitur dicimus, Deum in ſupremæ ſpiritus regione inveniri, ut unitas dicitur in ſeipſam in denario numero recurre, ut infrà latiùs declarabimus. Hîc igitur in demonſtratione præmiſſa tres habemus Macrocoſmi regiones tribus Microcoſmi regionibus convenientes, quarum inferior, quoniam omnium groſſiſſima, tardiſſima, ponderoſiſſima atque viliſſima eſt, claves ſeptem ad ſuam Muſicã tardiores, graviores & baſſiores Γ. A. B. C. D. E. F requirit. Ex quibus Γ. in Macrocoſmo reſpondet terræ, quæ eſt omnium baſis ſeu fundamentum; vel in Microcoſmo ſtercoreæ inteſtinorum fæci ſuprà centrum Microcoſmi congregatæ. Similiter A. refertur in Macrocoſmo ad aquam ſalſam maris; in Microcoſmo verò ad aquam ſalſam urinæ: atque itidem quoque B. in Macrocoſmo ad aquas dulces fluviorum & fontium è montibus terræ deſcendentium, & in mare decurrentium; atque in Microcoſmo ad chyloſum ſeu pituitoſum ſtomachi laticem ab illo, tanquam à ſublimiori & montoſa hujus regionis parte deorſum verſus veſicam defluentem alludit. Sic etiam C. in Macrocoſmo infimæ aëris regioni refertur, ubi propter cœleſtium reflexiones & influxus, temperatiſſimus invenitur vitæ humor tàm vegetabilia quàm animalia nutriens; in Microcoſmo verò maſſæ ſanguinis ab infima hepatis regione, quaſi à ſuo fonte per rivulos ſuos ſcaturientis. Prætereà D. in Macrocoſmo mediæ aëris regioni, nubibus & meteoris ſubjectæ comparatur; in Microcoſmo mediæ hepatis regioni, per quam, quoniam lienis zona tranſit, multæ alterationes, videlicet flatuoſi vapores, glutinoſæ obſtructiones & infinita hujuſmodi impedimenta ſeu meteora groſſa proceduntˌ propter flatus frigidos & ſiccos à lienoſa Aquilonis Microcoſmici regione exortos. E. verò in Macrocoſmo ſupremæ aëris regioni, quæ igni proxima eſt retulimus; in Microcoſmo autem profundæ hepatis cavitati juxta ciſtam fellis poſitæ. F. denique in Macrocoſmo elemento igni aſſimilavimus; at in Microcoſmo ciſtæ fellis. Atque ita in regione elementari, tàm Macrocoſmica, quàm Microcoſmica, invenimus modo conſentaneo attributas cuilibet illius ſphæræ claves illas, quæ ad baſin ſeu fundamentalem harmoniam utriuſque mundi pertinent. Cùm quibus porrò claves acutæ ſeu mediæ regionis, aut æthereæ atque itidem quoque peracutæ illæ & excellentes cœli ſupremi in melodiæ ſymphonia quàm optimè conveniunt. Hinc eſt, quod *g.* in Macrocoſmo *Lunam*, & in Microcoſmo ſuperfluam pulmonum humiditatẽ reſpicit, quam ☾ gubernat: *a.* refertur *Mercurio* in Macrocoſmo, & in Microcoſmo facultati elocutionis à pulmonibus ortæ. Atqui *b.* in Macrocoſmo *Veneri*, & in Microcoſmo aëri humido inſpirato & expirato, quo vita nutritur, [illegible]

Digitized by Google

ratur. Similiter ſolari calore in corde ſito ſe jungit. *c. Soli* in mundo, & cordi in homine. *d. Marti* in mundo, & in homine attractivæ inter pulmones aëris poteſtati refertur. *Mars* etiam extra pulmones vires ſuas non naturales exercet, pleuritidem in membrana coſtas cingente, & peripneumoniam in pulmonum ſubſtantia excitans. Similiter *e.* in mundo *Jovi*, in homine pulmonibus ex Joviali natura conflatis, aſſignatur: Nam ut *Jupiter* eſt vitæ autor, dominiumq; habet in aëre, ſic pulmones ſunt vitæ procuratores, qui vivunt per aërem ſeu *Jovem*, vitamque viva ſua actione cordi attribuere animadvertũtur; quare non ineptè hepati comparantur: *f.* denique in mundo attribuimus *Saturno*; qui in homine eſt fiſtulæ aſperæ autor, per quam aër ad vitæ continuationem attrahitur. Hujus igitur prava diſpoſitione morbis afficitur mediæ regionis humanæ ſummitas, videlicet raucedine, catarrhis & hujuſmodi aliis. Atque ut jam tandem ad regionem utriuſque mundi ſupremam pertingamus, in qua claves excellentes & exertiſſimè ſonantes reperiuntur, ſciendum eſt, quòd *gg.* in homine reſpondeat ſphæræ voluntatis, quam ſuprà primo mundi mobili comparavimus. Et quoniam homo ſecundùm voluntatem loquitur, ideò linguæ adaptatur hæc ſphæra. Sic etiam ſphæra rationis correſpondet clavi. *aa.* quatenus voluntas nihil aliud eſt, quàm rationis illuminatæ, vel non illuminatæ nuncius ſeu Angelus; unde in ſphæra Angelorum collocatur, adeoque exinde tàm boni, quàm mali à voluntate producuntur effectus. Intellectus denique *bb.* accommodatur, & mentis radius correſpondet clavi. *cc.* mensque eſt ſpiritus divini effigies, & quaſi identitas, cui *dd.* annectitur; in qua, teſte *Triſmegiſto*, eſt Verbum, cui correſpondet *ee.* quod ab ore Jehovæ ad mundi fabricam promanabat, cui *ff.* tanquam conus pyramidis materialis, & *ggg.* tanquam baſis pyramidis formalis (quæ etiam eſt principium harmoniæ ſuperexcellentis mundi ſuperſubſtantialis in mundo materiali) refertur. Hæ omnes claves ſpirituales in capite humano reperiuntur: Deus enim loquendo Verbum, cum Verbo Spiritus vitæ, mentem, intellectum & rationem voluntate libera haud deſtitutam, in hominis externi faciem ſeu nares inflavit. Unde homo lutoſus virtute hujus Deiformis afflatus, animal vivens, voluntate, ratione, intellectu, mente, Spiritu divino, & ipſius Verbi charactere imbutum, factus eſt. Hinc non inſulsè dictum putamus, hominem creatum eſſe ad imaginem Creatoris, quatenus hos opificis characteres divinos, & has Trinitatis ſacroſanctæ impreſſiones admirabiles & ineffabiles in ſe retinet. Unde, ut dictum eſt, homo internus, tàm à Philoſophis profundioribus, quàm ab ipſo Deo templum Dei vocatur. At jam gradibus ſyſtematis tripartiti utriuſque mundi bene conſideratis, ad harmoniæ proportiones & conſonantias perveniendum eſſe exiſtimamus. Videmus in ſyſtemate mundano anteà depicto, quòd tres ſint clavium ordines, uno ſuprà alium ſubalternatim poſito, & quòd quælibet dictarum clavium ſeries ſurſum aſcendendo ordinibus ſibi ſuppoſitis reſpondeat. Sic invenimus, quòd Γ. infimæ ſeriei ad *g.* medii ordinis in dupla proportione reſpondeat; atque iterùm *g.* ad *gg.* in dupla: Sic etiam *A.* refertur ad *a.* in eadem proportione, & *a.* ad *aa.* ſupremæ regionis. Talis etiam eſt ratio inter *B.* & *b.* ſimiliterque inter *b.* & *bb.* nam ſemper litera proximæ literæ ſimili in proportione dupla correſpondet. Porrò etiam proportiones interiores & minùs perfectæ hac via eliciuntur, videlicet ſeſquialtera inter Γ. & *D.* inter *A.* & *E.* inter *B.* & *E.* inter *C.* & *g.* & inter *g.* & *d.* & inter *a.* & *e.* atque ſic in cæteris ſurſum aſcendendo. Sic etiam proportione ſeſquitertia conveniunt. Γ. cum *B.* & *A.* cum *C.* & *B.* cum *D.* & *C.* cum *E.* & *D.* cum *F.* & *E.* cum *g.* & *F.* cum *a.* & *g.* cum *b.* & *a.* cum *c.* & *b* cum *d.* & ſic in cæteris. Verùm enimverò, quoniam Diapaſon conſonantia magis perfecta, in proportione

dupla

Digitized by Google

dupla reperitur & Diapente consonantia minùs perfecta, in proportione sesquialtera & Diatessaron consonantia imperfecta in proportione sesquitertia, ideò videmus, has omnes consonantias in systemate tàm mundano quàm humano, repetita varietate inveniri, & per consequens hujusmodi mundi & hominis harmoniam internam ex iisdem consonantiis constari, eorumque externam compositionem in iisdem proportionibus consistere animadvertimus. Hinc percipimus amoris rationem inter terram & aquam dulcem, in visceribus terræ contentam, & per ejus venas currentem in proportione sesquitertia reperiri, & in consonantia Diatessaron convenire. Atque sic etiam aqua salsa ad infimam aëris regionem in eadem consonantia se habet; Unde suum subtile in hanc aëris regionem expirat, quod propter harmonicam hanc relationem è vapore in ipsum aërem è vestigio convertitur. Nam ut hæc regio est calida & humida, sic salsa maris natura calorem addit aquæ marinæ, atque ipsa per se humiditatem habet. At verò aqua dulcis magis naturaliter ad terram refertur, quoniam frigidior est propter insipidam suam dispositionem. Simili etiam respectu per Diatessaron infima aëris regio ad supremam refertur; unde ambæ hæ aëris sphæræ calidæ sunt & humidæ; sed diverso modo, quatenùs una est magis frigida propter ejus cum aqua propinquitatem, & altera magis calida ob elementi ignis vicinitatem, quibus tamen media aëris regio dissonans esse videtur, quatenus est intensè frigida; quam qualitatem per antiperistasin acquisivit. Et licet hæc media regio ad elementum ignis relata, discordiam producere videatur, attamen quoniam elementum ignis nihil est aliud, quàm suprema quasi supremæ aëris regionis superficies, ideò Lunæ naturam humidam & frigidam magis respicit ad suæ consonantiæ perfectionem. Quare proportio inter supremam mediæ aëris sphæræ partem & infimam Lunæ concavam superficiem in sesquitertia proportione reperiri videtur. Similiter *g.* Lunæ respondet, quæ ad Venerem ascendendo Diatessaron consonantiam constituit, quatenus Luna & Venus humiditate ad invicem connectuntur. At Venus se habet ad Jovem, ut mediæ aëris regionis summitas ad concavam Lunæ superficiem; ubi quatuor quasi accentus sunt, sed nonnisi tria intervalla, & sic in cæteris. Atque hæc ideò dicitur consonantia imperfecta, quoniam superior clavis, cui respondet inferior, non convenit cum inferiori in utraque qualitate; quemadmodum aqua dulcis, licet cum terra conveniat in frigida sua dispositione, non tamen convenit ei respectu humidæ suæ naturæ, quatenus terra est in sua qualitate sicca. At jam, ut ad consonantiam minùs perfectam, quæ in sesquialtera proportione reperitur, & quatuor intervallis ac quinque vocibus constat, accedamus, magnam propter hujus Diapente virtutem, inter terram & mediam aëris regionem invenimus relationem, quatenus frigida & sicca atque congelativa est hæc aëris sphæra, in qua virtute harum qualitatum nubes condensantur in grandines, nives, & nonnunquam etiam in capillos secundùm aliquam ipsarum portionem mutantur. Elementi ignis pars inferior, aëre vivifico mixta Soli, ejus summitas Jovi, aëris regio superior Veneri, Luna Jovi in humiditate & in calore occulto referuntur. Similiter videmus, quòd, ut terra est quasi regionis elementaris fæx, sic etiam Luna regionis æthereæ pars sit crassior atque densior. Luna ergo terram sua frigiditate & aquas per venas terræ fluentes sua humiditate respicit. Mercurii *a.* cum *A.* maris in Diapason coincidit, quoniam maximam habet vim in mare ad tempestates movendas, & ad aërem ei inclusum exagitandum ad fluctus & undas montibus simillimas ciendas, superior etiam Lunæ orbis portio in mare potens est per eandem consonantiam; Venus quoque aquam dulcem sua phlegmatica & sanguinea complexione respicit; imò verò & infimæ aëris regioni, ejusque naturæ ob dictam rationem ad

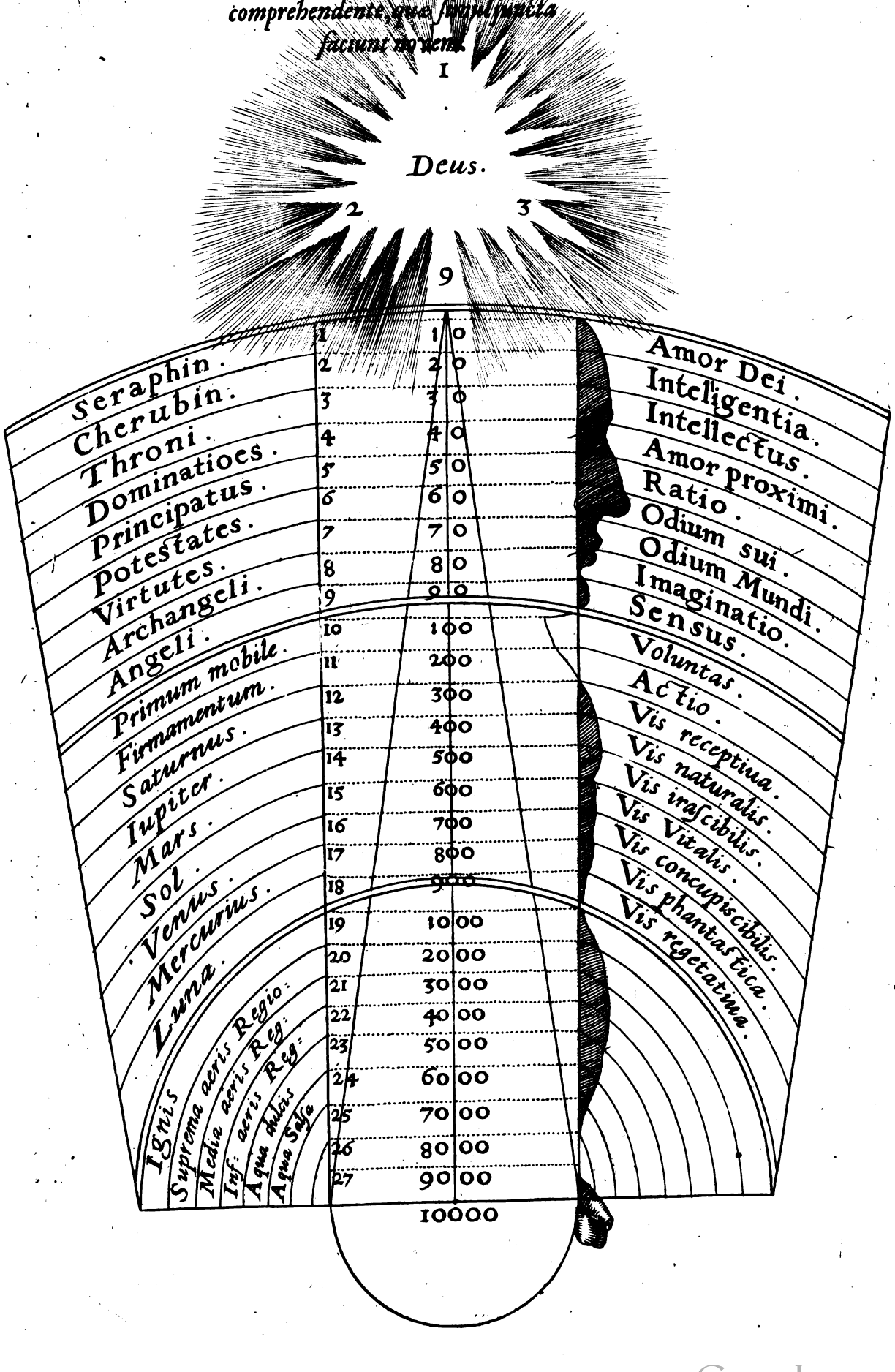
Digitized by Google

modum familiaris est. Unde *B.* respondet *b.* & *c.* per contiguitatem obediens erit *b.* Sol denique sphæram æqualitatis in regione elementari, videlicet humiditatis, respicit. Nam æquum est, ut sphæra æqualitatis medii cœli suo simili in cœlo elementari correspondeat. Nam ut Solis sphæra fit ex medio aspectu inter spiritum & lucem, sic etiam infimæ aëris regionis media pars, quam in *Macrocosmico Tractatu* sphæram spuriam æqualitatis appellavimus, est locus, in quo radii elementi ignis & vapores terræ æqualiter conveniunt. Media aëris regio intonat Diapason cum Marte, idque infeliciter & qualitate contraria. Unde fit, ut, quamvis hic Planeta in cœlo & in sua natura sit æquè bonus ac cæteri, respectu tamen inferiorum dicatur Planeta infaustus, & generi humano infortunium. Atque hinc fit, quòd perturbationes ingentes ab Astrologis in hac regione, videlicet tonitrua, fulgura, coruscationes & hujuscemodi alia hominibus tremenda excitare fertur. Huic autem Planetæ elementum aquæ in proportione dupla respondet, infimam mundi regionem simpliciter dividendo in quatuor elementa, quemadmodum Jupiter aëri, ut in harmonia nostra Macrocosmica dictum est. Sed hæ duæ explicationes ad idem tendunt. Nam Jupiter, cui *e.* attribuitur, superiori aëris portioni correspondet, quæ est calida & humida, vitæque fausta. Talem etiam esse Jovis naturam confirmant Astrologi; quare fausta dicitur stella & naturæ humanæ amicissima, atque ob hoc vocatur *Fortunium majus*, quemadmodum *Venus* dicitur *Fortunium minus*. *Saturnus* denique, cui *f.* attribuitur, quatenus Diapason ejus definit in igne, infausta esse stella ab infima mundi spatia incolentib. existimatur, quamvis in se tàm sit bona, quàm reliquæ. Nam quamvis ejus siccitas cum terra conveniat, cujus Γ. consanguineum est ad *f.* cui *gg.* contiguum est, non tamen cum siccitate ignis convenit, quatenus cum frigore lethali conjungitur, quod omnino igneo calori adversatur. Sed jam tandem ad supremam clavium seriem, supremam mundi regionem commensurantem, perventum est; ubi voluntatis sphæra *gg.* ad naturam supersubstantialis essentiæ *ggg.* signatam, in Diapason reperitur, quoniam omnia facit Deus secundùm voluntatem suam in cœlis & in terris. Quæ autem huic sphæræ subjacent, ab hac sphæra, tanquam à primo mobili moventur. Nam inferiora corpora involuntariè ab hac sphæra non aliter moveri dicuntur, quàm mundus ejus virtute motu rapto circumfertur. Nam corpora naturaliter quiescere appetunt, quare movere dicitur Sol, & cæteri Planetæ ad motum primi mobilis. Videmus igitur, quàm miraculosè sphæræ utriusque mundi tàm minoris scilicet, quàm majoris ad invicem consonent; ita ut claves superioris cœli cum clavibus medii, & claves medii cum clavibus infimi melodias symphoniacas simul constituant. Sic aqua cum terra ad Lunæ constitutionem voluntatis actus & subjectum involuntario motu agitatum denotat: Luna & aqua voluntatis mutabilitatem in hominibus: Terra, quę est basis & fundamentum totius, stabilitatem voluntatis Dei: Aqua etiam fluida sua natura denotat naturam mutabilem Mercurii & eorum respectus ad rationis sphæram in Diapason conjungit hæc simul. Hinc rationis humanæ varietas, opinionum & sectarum multitudo; atque hinc dicitur Mercurius ingenio, scientiæ, artibus & Musicæ præesse, adeoque etiam fit inde, quòd, ut sensus elemento ignis, sic imaginatio, rationis socius, aquæ refertur; Aqua etiam dulcis & infima aëris pars Veneri & Venus intellectui, qui est igneus amor. Conveniunt ergo hæc tria in actu & passione amoris: Aër etiam Sol & Mens denotant mentem, animam & spiritum, quæ optima harmonia simul conjunguntur. Infinitas alias hujus harmoniæ rationes hoc loco proferre possemus, sed quoniam Musicæ secretum non omnibus patet, & lectori fortasse magis tædiosum, quàm jucundũ foret, hoc loco eas enodare sive explicare, idcirco illas nunc silentio prætermittã.

Harmoniæ

Digitized by Google

Harmoniæ humanæ demonstratio quarta, in qua indicatur, quòd melodia tàm humana quàm mundana, in numero nonario, considerando Musicam secundùm vocum numerum, reperiatur. Sic dicimus consonantiam Diapason ex novem vocibus conflari, quatenus constat ex Diatessaron, in qua quatuor audiuntur voces, & Diapente, quinque sonos seu accentus comprehendente, quæ simul mixta faciunt novem.

Digitized by Google

In præcedenti demonſtratione explicatam habemus numeralem totius fabricæ mundanæ rationem, quam ab eſſentiæ divinæ harmonia derivatam ſuprà declaravimus. Nam ab unitate ſimplici ſeu primæ eſſentiæ ſuperſubſtantialis proprietate dualitas effluxit, quæ nihil aliud eſt, quàm unitas bis repetita, aut monas à monade ſeu cum monade, hoc eſt, aptiſſima unitatum duarum ejuſdem eſſentiæ connexio, numerum Diadem producens; cujus iterum ad unitatem motu, tres unitates ſimul ejuſdem naturæ ſuperſubſtantialis & increatæ adduntur, quæ numerum primum, perfectionis complemento ornatum, producunt; in quo unitas eſt principium, unitas medium, & unitas finis; ac proinde totus nihil eſt aliud, quàm ſola unitas in trinitate, & trinitas in unitate: quæ numeri completiſſimi quantitas in ſe ducta numerum imparem ultimum ex numeris ſimplicibus & incompoſitis ſeu digitis producet, videlicet *g.* cujus in ſua radice multiplicatione producuntur illi numeri compoſiti ſecundùm quorum ordinem compoſitiones triplicis generis in tribus mundi regionibus fiunt: Namque numerus 27. eſt numerus completiſſimus compoſitionum mundanarum, cujus *primus* numerus novenarius novem primos numerorum articulos denotat, videlicet 10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. 90. *Secundus* autem novenarius numeros centenarios, atque tertius numeros millenarios. Ex primis primum cœlum productum eſt, ex ſecundis ſecundum, & ex tertiis tertium & infimum. Primi ergo articuli denariorum ad mundi creationem concurrentes radicibus, ſecundi centenariorum quadratis, & tertii millenariorum cubis referuntur, quoniam talis eſt proportio inter tenuitatem ſupremi cœli & medii, aut inter ſpiſſitudinem infimi cœli & medii. Sunt ergo articuli ſuperiores denariorum lineis comparandi, medii verò ſuperficiebus, & infimi millenarios exprimentes corporibus. Sic 10. ſeu denarius numerus eſt radix quadrati 100. & cubi 1000. Sic etiam 20. ſunt radix quadrati 200. quæ ducta in radicem primam, videlicet in 10. producunt 2000. Similiter radix 30. producet 300. pro quadrato & à prima radice 10. 3000. pro cubo, atque ſic in cæteris. Opifex igitur unitas cum cyphra vel cyphris ſe jungens, id eſt, extra numerorum ſimplicium margines proſpiciens, atque ſeipſum cum materia informi, ut exiſtat, connectens in limites numerorum compoſitorum ingreditur; atque ita quælibet eſſentiæ unius divinæ proprietas diſtincta, ſe jungens cum materia non formata, eam facit ex nihilo exiſtere. Hinc eſt, quòd cyphra in ſe & per ſe nihil ſignificans, materiæ informi aptiſſimè & quaſi ex eſſentia ſua comparatur. At verò ſi unitas, dualitas aut trinitas cyphræ præponatur, tùm illa facit eam ex nihilo ſignificativam. Verbi gratiâ, 0. non plùs ſignificat quàm 00. nec 00. plùs quàm 000. atque hæ omnes ſimul junctæ nihil ſignificant. At verò 1. ante 0. ſignificat numerum denarium 2 ante 0 viginti, 3. triginta, ſic 10. 20. 30. &c. Sic etiam, ſi 1. præponatur 00. denotabit numerum centenarium 100. & ſic in cæteris. Hæc ipſiſſima ratio eſt in mundi creatione. Nam Deus Pater unitas, ſe quaſi duplicans, & jungens cum materia, tanquam nihilo ſeu hyla ſeu cyphra, produxit primum gradum ſimplicis compoſitionis. Deinde Filius ſeu dualitas ſe proponens ſecundo ſuperioris regionis informi orbi, ſecundum creaturarum gradum in exiſtentiam deduxit. Et Spiritus denique ſanctus ſeu ternaria proprietas tertium gradum, cum materia ſeſe miſcendo, in lucem edidit. Atque ita tres primæ hierarchiæ Angelorum orbes, ſeraphini ſcilicet, cherubini & throni creati atque conſtituti ſunt, eáque ratione, multiplicatione 3. in ſe facta reliqui etiam ternarii numeri proportiones in radicali & ſimpliciori compoſitionis regione producuntur. Similiter prima Deitatis perſona, ſe triplicans, hoc eſt, prima vice in ſua unica eſſentia apparens, & ſecundò in ſimplici rerum compoſitione, ac tertiò in media mundi conſtitutione, jam præcedit duas cyphras, ſignificando per hoc ipſum, quòd in

media

Digitized by Google

media mundi regione duplicem materiæ portionem inactuet suâ præsentiâ, quemadmodum in superiori nonnisi unicam & simplicem materiæ partem de potentia in actum & essentiam spiritualissimam deduxit. Unde in hac regione luci suæ spiritum proportione centenaria miscuit, ut 100.200.300. Denique opifex tertiæ rerum compositioni se præbens, virtutemque suam mirificam rebus inferioris regionis indens, tertia & ultima vice ad mundi complementum in proportione cubica & elementari apparebat, tres materiæ informis proportiones informans. Unde in hac mundi sphæra seu regione præponitur atque præscribitur tribus cyphris, tres materiæ portiones arguentibus, ut 1000.2000. 3000. His igitur debito modo consideratis, facillimè intueri possumus, quomodo Deus ab unitate in multitudinis abyssum ad mundi perfectionem, & ad ejus in numero, mensura & pondere adaptationem descenderit. Quicunque igitur ad Deum voluerit reverti, ei necesse erit multitudinem gradatim exuere, ut ad unitatis fastigium regrediatur, seipsum à cubica proportione resolvendo in quadratum, & à quadrato tandem in radicem sibi propriam resultando. Quod quidem sola illa harmonia fit, qua Deus ipse Creator seipsum in multitudinem materiæ immersit.

CAP. V.

De animæ per totum mundi tàm minoris, quàm majoris systema harmonia.

CUm anima intellectualis à solio seu throno Creatoris in hominem descendendo per universum mundi semidiametrum penetret, priusquam corpus humanum ingrediatur, sequitur, quòd illa cum harmonia cujuslibet creaturæ, quam in via seu itinere suo deorsum instituto offendit, participet. Hinc igitur est, quòd anima tot in se proprietates, quot in mundo (numerando inter sedem Dei & terram, quæ est scabellum pedum ejus) reperiuntur. Et tamen hæ omnes proprietates nihil præter ipsam animam existunt. Unde in hoc illa Deitati comparatur, videlicet, quatenus una est Deitatis essentia, at multæ personæ; pari enim modo diversæ sunt animæ proprietates, sed una ejus essentia Sic sensus quidem unus est in anima, & quidem ipsa est, qui, cùm corpus non sit, corporeus dicitur, & cùm non sit nisi unus, propter varia tamen sua exercitia variatur, & diversimodè nuncupatur. Dicitur autẽ anima, sensus, imaginatio, intellectus, intelligẽtia seu mens, atq; hæc omnia in anima nihil aliud sunt, quam ipsa anima. Aliæ atq; aliæ sunt inter se proprietates propter varia exercitia, sed una est rationis essentia & una anima; proprietates quidẽ diversæ, sed essentia una; secũdùm exercitia multa sunt, secũdùm verò essentiã sunt unũ in anima, & quidẽ ipsa anima est illud. Et sicut mundus iste visibilis quinquepartita quadã distinctione est ordinatus, terra scilicet, aqua, aëre, æthere sive firmamento & ipso supremo cœlo, quod empyreum vocant; sic animæ in mundo corporis sui peregrinantis, quinque numerantur progressus ad sapientiam, sensus scilicet, imaginatio, ratio, intellectus & intelligentia; his, inquam, quinque progressionibus rationabilitas exercetur ad sapientiam, de quibus infrà latiùs. Et quatuor itidem affectibus ad charitatem, quasi novem progressionibus in semetipsam proficiscitur anima, quos quidem progressus nominibus & ordinibus Angelorum, in simpli-

Digitized by Google

ciori & ſuperiori mundi regione contentis, comparavimus. Amorem ergo Dei *Seraphin* applicavimus, intelligentiam *Cherubin*, intellectum *Thronis*, amorẽ proximi *Dominationibus*, rationem *Principatibus*, odium ſui *Poteſtatibus*, odium mundi *Virtutibus*, imaginationem *Archangelis*, atque ſenſum denique, qui primus eſt nuncius animæ, ipſis *Angelis*, qui nuncii vocantur. Atque ubi de odio ſeu contemptu mundi & ſuiipſius locuti ſumus, intelligendum eſt, quòd timor ſuppliciorum & dolor de peccatis pariant contemptum mundi & ſui, ut cum Virtutibus quis faciat miracula, & cum Poteſtatibus expellat Dæmonia. Spes de promiſſis & gaudium inprimis inducit amorem Dei & proximi. Hinc ergo evidens eſt, quòd *anima* ad ſimilitudinem totius ſapientiæ facta, omnium in ſe gerat ſimilitudinem. Quare *à Philoſophis definitur cujuscũq; rei ſimilitudo*, ſiquidem in ſe habet vires, quibus omnia apprehendit atque inveſtigat & omnibus ſimilis exiſtit, cùm ſit una. Nam cùm omnia ex quatuor elementis ſint facta, ipſa anima reperitur ſimilis terræ per ſenſum, aquæ per imaginationem, aëri per rationam, & igni ac firmamento per intellectum, cœloque cœlorum per intelligentiam. Similis eſt lapidibus per eſſentiam, arboribus per vitam, animalibus per ſenſum & imaginationem, hominibus per rationem, Angelis per intellectum, Deo per intelligentiam. Et ſicuti Deus eſt capax & particeps omnium, ſic itidem & anima. Sed, ut ad numerum noſtrum nonarium revertamur, ſub quo animæ proprietates ad novem intelligentiarum ſphæras ſuperioris cœli relatas eſſe prædicavimus, notandum eſt diligenti obſervatione, quòd novem ſint animæ proprietates ſeu virtutes mediocres, quæ novem ſphæris mediæ mundi regionis reſpondent. Nam primo mobili refertur voluntas, propter rationis in demonſtrationis tertiæ explicatione recitatas. *Cælo ſtellato* voluntatis executio ſeu actio. *Saturno* animæ vis receptiva ſeu reſtrictiva & coagulativa. *Jovi* facultas ejus naturalis. *Marti* iraſcibilis & impulſiva. *Soli* vitalis. *Veneri* concupiſcibilis. *Mercurio* phantaſtica atque ingenium. *Luna* denique creſcendi atque decreſcendi, & per conſequens vegetationis proprietas. Harmonia ergo inter proprietates animæ ſupremi cœli & medii eſt hujuſmodi: Amor Dei ad voluntatem ſeu primum hominis ſenſibilis mobile relationem habet; intelligentia ad actionem voluntatis; intellectus ad fixam, ſtabilem atque prudentem Saturni diſpoſitionem; amor proximi ad Jovis amorem, & curam paternam circa vitam & naturam vitalem animantium; ratio ad iraſcibilitatem Martis, cùm ratio verſetur vel circa iraſcibilitatem Marti propriam, vel concupiſcibilitatem Veneri attributam; odium ſui refertur Soli, nam qui ſe odio habet reſpectu hujus mundi, obtinebit vitam æternam; odium mundi Veneri, quippe concupiſcentia & ardor amoris Dei mundum contemnere facit; imaginativa vis phantaſticæ Mercurii diſpoſitioni attribuitur; Senſus autem Lunam & terram reſpicit, nam Luna eſt quaſi baſis & ipſa cœli medii terra, optimeque ſenſui refertur, quatenus ad res fluidas cum ſoliditate ſpectat. Eſt etiam hujus harmoniæ relatio inter proprietates animæ cœleſtes & elementares, quæ talis eſt: Novem ſphæræ regionis mundi infimæ ſunt hæ: Ignis, ſuprema aëris regio, media aëris regio, infima aëris regio, aqua dulcis, aqua ſalſa, vegetativa terræ ſphæra, mineralis terræ ſphæra, atque ejus denique ſphæra centralis, ubi purum reperitur, uti nonnulli volunt, terræ elementum. Voluntas ergo refertur igni; actio ſupremæ aëris regioni, tanquam loco, ubi agens agit in ſuum patiens; Vis animæ receptiva cernitur in media aëris regione, ubi grandines & nives congelativa Saturni qualitate generantur; Vis naturalis Jovi propria in infima, in qua creaturæ animatæ cujuſque ſpeciei vivunt; iraſcibilis in aqua dulci, in qua Mars facit ſuum Diapaſon, tonitrua, meteoraque alia ignita & typhones inducens; Vis ſolaris & vitalis in aqua ſalſa, cùm ſal ſit autor vitæ in centro cujuſlibet rei animatæ deliteſcens;

prætereà

Digitized by Google

præterea videmus, quòd aqua marina salsedinem suam habeat à Sole; Vis concupiscibilis in prima Veneri propria, regione seu sphæra terræ; ubi vegetabilia & animalia germinationem suam habent, & appetitu concupiscibili cœlestem formam assiduè expectant ab alto; Vis Mercurialis in metallis & eorum sphæra; & denique vis vegetativa Lunæ data à Sole centrali; à cujus radiis auctio atque germinatio in terræ superficie provenit. Hîc ergo videmus, qualis sit consensus omnium cœlorum animæ ad invicem; hîc percipimus, quomodò variæ Dei actiones ad unicam essentiam divinam referantur; hîc optimè nobis explicatur, quomodò idem Deus variis suis operationibus in multiplici effigie ubique adsit. Nam omnis rerum actus ab uno eodemque actore promanat, imò verò quilibet mundi actus est in ipso Deo, & à Deo & omnis actor respectu actionis est quasi ipse Deus, diversimodè agens per universum orbem, Deus hac via in cœlis, Deus in terra, Deus ubique, & omne quod est, suam essentiam ex Dei præsentia possidet; imò verò ipse Deus est rerum essentia; & omne quod est, quoniam quicquid est, per ipsum est, in ipso, ab ipso, & planè ipse est, cùm omne à luce habeat suam existentiam. At verò, quantò plùs lucis aliquid in se habet, tantò plùs Dei sibi vendicare potest, ut testatur *Divus Augustinus*, quoniam Deus est luminum Pater, à quo est omnis Lux, quæ veritatis est origo atque fundamentum. Quibus diligenter consideratis, omnem rerum harmoniam percipiemus ab ipsa anima derivari, quæ propagata est à Deo, & est quasi ipse Deus, aut radius ab ipso Deo immediatè promanans. In demonstratione ergo superiori novem habemus accentus seu voces Diapason operationum animæ constituentes, videlicet quatuor à Diatessaron & quinque à Diapente; atque hoc modo Musicam humanam habemus productam in nonario numero. Jam verò ad praxin harmoniæ animæ gradatim accedemus.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMI,

SECTIONIS I.

LIBER XIII.

De Musicæ animæ compositæ praxi.

CAP. I.

Anima quid? & de infinita ejus potestate, ac quomodo à spiritu differat?

IAm tandem aliquando, priusquam ad usum seu praxin harmoniæ animæ simplicis per se, ac deinde harmoniæ ejus cum spiritu atque tandem melodiæ omnium trium inter se symphoniacam perveniamus, necesse est, ut earum differentias, quibus ab invicem distinguitur, cognoscamus. Per multas animæ definitiones, in eodem ferè convenientes à veterum Philosophorum tùm Ethnicorum tùm Christianorum schola approbatis, hoc loco repetemus. Alii enim eam sic definiunt. *Anima, quatenus mente decoratur, est substantia quædam rationis corporis gubernationi accommodata in bonum malumq; convertibilis.* Et ideò aliquatenus dicitur mortalis, in quantū videlicet in deterius & à voluntatè Dei, cujus participatione bona est, alienari potest, & aliquatenus immortalis, quoniam sensum, quò ei post hanc vitam bene vel malè sit, amittere non potest. Atqui in hac descriptione videtur anima cum spiritu intelligi. Nos verò animam simpliciter per se accipiendo sine ulla ejus cum spiritu creato mixtione, pro mera luce formali capimus ab ipso creatore immediatè promanante. Quare ut nobis videtur, tali modo accepta non malè à nonnullis definitur *esse res incorporea omni decore lucis adornata, sanctæ Trinitati assimilata, atque æternæ gloriæ coæquata.* Vel: *Anima est res incorporea omnibus membris circumscripta, nullo colore colorata, altissimo Deo assimilata, omniumq; rerum pulcherrima.* Jam verò sciendum est, quid sit ipse spiritus, qui cum anima, tinctura vitæ, forma & purissima ac simplicissima lucis essentia conjungitur. Unde in primis speculari debemus, quot modis spiritus accipiatur, quoniam spiritus multiplici respectu appellatur. Etenim ipse Deus dicitur Spiritus, atque sic etiam aërem istum & ventum, ac flatum ad cordis

Digitized by Google

dis thalamos attractum nuncupamus ſpiritum. Atqui iſte ſpiritus anima dici non poteſt, quia aëris varietate diſſolvitur; ſed per ſpiritum illum, qui animæ ſeu luci junctus eſt, intelligimus illud animæ vehiculum, quo ipſa vehitur tanquam locatum in loco, vel flamma in oleo lampadis, vel ſplendor ſeu radius Solis in aëre. Atque hinc factum eſt, ut *Platonici* hominem diviſerint *in animam lucidam, ſpiritum intermedium ſeu æthereum & corpus opacum.* Anima ergo dicitur illa lucis ſcintilla, quæ movet ſpiritum, in quo, tanquam in puppe navigare videtur in mare mundi primùm, & deinde in corporeum laticem, corpusque animat, hoc eſt, vivificat illud. Spiritus verò accipitur pro ſpirituali natura, videlicet illud, quod ſpirat in corpore, ſpiritus appellatum eſt. Cæterùm anima & ſpiritus idem eſſe videntur in corpore, quamvis aliud notet anima, quam ſpiritus, eo quòd lux ſimplex ſine ſpiritu in corpore eſſe non poteſt; neque etiam ſpiritus per ſe abſque ſcintilla lucis agere valet: ſpiritus igitur ad ſubſtantiam refertur, anima verò ad formam & vivificationem. Hæc ergo agit & illa patitur, atque ambo eſſentialiter & ſecundùm naturæ leges adeò ad invicem conjunguntur, ut nemo præter ſolum Deum, hæc duo ab invicem dividere potis ſit. Id quod etiam innuere videtur *Apoſtolus* hiſce verbis: *Vivus eſt ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipite, pertingens uſque ad diviſionem animæ & ſpiritus.* Quibus videtur arguere, quòd impoſſibile ſit, ut diviſio ulla fiat inter animam & ſpiritum, niſi ſolo verbo Dei. Quod quidem & ipſe teſtari poſſum, experientia doctus in anatomia cujuſdam creaturæ; ubi ſpiritum virgineum & limpidum, undique radiis animæ ornatum vidi; quæ ab invicem dividere ignorabat ingenium humanum. Quare tametſi ab invicem differant, ut materia & forma, vel agens & patiens, vel aër & ignis, attamen quoniam ita ordinata ſunt à natura ſeu creata à Conditore, aliter ſe habere non poſſunt, quouſque vincula illa indiſſolubilia ab ipſo ſolo, qui nodum ligavit, diſſolvantur. Unde ſpiritus dicitur eadem eſſentia cum anima, atque lux & ſpiritus hoc idem conflare videtur, quod animam appellamus, idem, inquam, ſunt eſſentiâ, ſed proprietate differunt non minùs, quàm Pater in Trinitate à Spiritu ſancto; qui tamen ambo idem ſunt eſſentia ſuperſubſtantiali. Nam unus & idem ſpiritus ad ſeipſum dicitur, & ad corpus anima. Porrò etiam Spiritus dicitur, in quantum eſt ratione prædita ſubſtantia rationalis, anima verò, in quantum facit ad vitam corporis. Unde in Scripturis illud reperitur: *Qui perdiderit animam ſuam, ſalvam faciet eam*, hoc eſt, quiſquis propter Deum hanc vitam, quæ nunc corporis vivificatione temporariè mortalis conſtat, libenter deſpexerit, in futuro eandẽ corporis mortalis & animæ vitam æternam & immortalem recipiet. Ex quibus patet, quòd anima in propria ſua appellatione pro vita ſeu facultate vitali nonnunquam accipiatur. Et tamen nonnunquam latiùs ſe extendit animæ ſignificatio, & pro unione mentis, ſpiritus rationalis & ſcintillæ vitæ cum ſpiritu medio, ejus vehiculo, accipitur, atque tunc illam vocabulo magis conveniente animum nuncupamus, quem pro integro homine interno accipimus. Unde animus in ſacris Scripturis pro corde uſurpatur. Nam ut cor eſt centrum, atque interior corporis pars, ſic etiam anima ſeu potiùs animus eſt nucleus hominis inviſibilis & interni. Animus enim ſapientia divina illuſtratus principium ſuum reſpicit, & ſeipſum cognoſcit. Legimus autem ubique ferè in ſacris literis, quòd anima, pro creaturæ vita accepta, non modò hominibus, ſed etiam brutis ſit attributa. At verò nonnunquam animæ vocabulum, imò quidem ut plurimùm à Philoſophis & ipſis Theologis pro homine interno ſeu animo uſurpatur, atque nos etiam aliquando hoc vocabulo pro homine interno uſi ſumus. Sed, ut ad rem noſtram redeamus, anima humana, quæ in corpore habet eſſe & extra corpus, pariter anima & ſpiritus vocari poteſt. Non tamen duæ animæ, ſenſualis ſcilicet & rationalis,

Digitized by Google

altera nempe, qua vivit homo, & altera, qua, ut quidam putant, ſapit, ſed una eademque anima in ſemetipſa vivit per mentem, ac intellectum & corpori vitam præbet per ſenſum humanũ: Namq; corpus nec vivere nec naſci poteſt ſine rationali anima: Vegetatur autem, movetur, creſcit, & humanam formam in utero accipit, ſicut virgulta & herbas (ſine anima videlicet rationali) movere & incrementum habere videmus. Sed tamen in ſpermate hominis deliteſcit ſemen, in quo mens & ratio, quoad nos, vacare videntur, cùm tamen reverà occultè & modo inſenſibili operentur, animamque vivificam, in principio etiam modo occulto operantem, paulatim atque gradatim ad palatium ſuum præparandum excitent; quæ actione ſua occulta ſpiritum vegetativum inflat, atque in elementari compoſitione intumeſcere facit; quem quidem actum animam vegetativam appellamus, ita ut procul dubio vegetatio nihil aliud ſit, quàm effectus primus animæ vitalis occultè operantis; quæ quidem anima movetur à mente & ſpiritu rationali in centro deliteſcentibus, & occultiſſimè animam ad motum excitantibus.

CAP. II.

De Mente & Ratione, atque iterum nonnihil de Anima & Spiritu.

MEns ſecundùm nonnullos dicitur à *Mene*. *Mene* autem Græcè *Lunã* vel *Lanne* dicitur. Atque ſanè ut Luna creſcit ac deficit, & varia viciſſitudine mutatur, atque tamen in id, quod fuit, perfecta quadam novitate ſe reſtituit; ſic mens nunc caput ſummis inſerit, nunc deciditin infima, nunc ſeſe referens ſibi, veris falſa redarguit, modò ad corporalia regenda deflectitur, modò æternis rationibus vel conſultationibus adhæreſcit, ſecundùm illud *Mercur. Triſmeg. Quicunque hac Dei natura fulti ſunt, ſecundùm operum comparationem pro mortalibus immortales habentur, intelligentia ſua cuncta complectuntur, quæ in terra ſunt, & quæ in mari, & ſi quid eſt præter ea ſupra cælum, atque adeò ſeipſos erigunt, ut ipſum quoque bonum intueantur.* Hujus divinæ eſſentiæ aſpectus eſt ipſa ratio, quo bonum malumque diſcernit, virtutes eligit, verumque diligit. Nam hujus directione mens univerſorum capax eſt, & omnium rerum ſimilitudine inſignita; imò verò omnia eſſe dicitur natura quadam, potentia & naturali dignitate. Idcirco inviſibiles rerum cauſſas per intelligentiam comprehendit, & viſibiles actualium formas per ſenſuum paſſiones colligit, atque vel per ſenſus ad ſenſibilia prona eſt, vel per intelligentiam ad viſibilia aſcendit, rerum ſimilitudines ad ſeipſam trahit, præſentia cognoſcit, abſentia intelligit, ignota inquirit, & circa inventa verſatur. O mirabilis naturæ divinæ operatio! O ineffabilis radii divini diſpoſitio! quæ omnia cùm eſſe dicatur, omnia ipſi ſubjiciuntur, atque obedientiam quandam præbent. Quid eſt ergo hæc eſſentia potentiſſima? an ſcilicet natura, an verò ipſe Deus? Eſt equidem ipſa natura, omnia in mundo virtute inſiti ſibi Verbi producens, vitamque eis præbens. Eſt itidem & ipſe Deus, cùm ſit ſpiritus increatus atque radius eſſentiæ increatæ, à Creatore non minùs indiviſibilis, quam lux aut jubar à Sole. Eſt ergo omne in omni, à quo omnia facta ſunt, & in quod omnia, tanquam à multitudine ad unitatem, reverti debent. Hæc mens divina eſt illud rationale & intellectuale lumen, quo ratiocinamur, in-

Digitized by Google

intelligimus & ſapimus; quæ ita facta eſt ad imaginem Dei, ut nulla interpoſita natura ab ipſa veritate formetur. Unde fit, ut ſecundùm nonnullos, Mens dicatur, quoniam eminet in anima, eminentior & præſtantior, ſiquidem vis eſt animæ, à qua procedit intelligentia, per quam anima ipſam veritatem intelligit, & per ſapientiam eam diligit. Sapientia enim eſt amor boni, quæ & ſapor boni quidem dicitur: Mentis ergo viſio intelligentia dicitur, ejus guſtus ſapientia, illa contemplatur, iſta delectatur. Ex his ergo luculenter percipere poſſumus, quòd animæ oculus ſit ipſa mens ab omni corporis labe pura & immunis, cujus aſpectus eſt ratio, cui conjunguntur intellectus & viſio; hæc enim tria animæ ſunt neceſſaria, ut ſanos oculos habeat, quibus aſpiciat cùm à mortalium cupiditatibus purgata eſt atque remota. Aſpicit anima cùm in Dei lumine contemplationis oculos figit; videt, cùm in illa contemplatione conſpicit, quanta ſint gaudia, quanta ſit lætitia, quanta ſeveritas, & quanta jucunditas. Sanitas facit illam ſecuram, aſpectus rectam, viſio beatam: Cùm enim ab omni fæce eſt libera, maculisque abluta, tunc ſe denique in ſeipſa libentiſſimè tenet, & nihil ſibi metuit, nec ulla culpa ejus quicquam agitur. Et tunc ingenti quadam & incredibili lætitia pergit in Deum, id eſt, contemplatione veritatis; Aſpectum ſiquidem rectum ſequitur ipſa viſio Dei, quæ eſt finis aſpectus. Sic anima priùs ſanatur, ſanata introducitur, introducta reficitur. Similiter & ipſe ſpiritus (quo ſuprà declaravimus, eſſe vim quandam animæ mente inferiorem, ubi corporalium rerum ſimilitudines exprimuntur) viſum ſibi proprium habet: Hic ſpiritus non eſt corpus, ſed ſimilis corpori. Quare etiam, quæ ſpiritu videntur, corporalia non ſunt, ſed corpori ſimilia. Nam ſpiritus intermedius eſt aliquid inter non corpus ſeu lucem; & corpus ex elementis compactum. Quare videri non poteſt, ut corpus, ſed ut ferè corpus, ſeu corporis imago aut ſimilitudo. Facies quidem hominis nobis foris inſecus nota eſt, & in memoria ſuam habet imaginem, incorporalem quidem, ſed corpori ſimilem. Mundi quoque iſtius mirabilis pulchritudo nobis foris præſtò eſt, & in memoria noſtra ſuam habet imaginem, incorporalem itidem, ſed corpori ſimilem, ad quam recurrimus, dum clauſis oculis eam cogitamus. Ex quibus colligitur, quòd ut ad corporis ſenſum corpus in loco percipitur corporeis oculis viſibile, ſic etiam ad animæ aciem ſimilitudo corporis oculis ſpiritus in memoria cernatur. Eſt enim quædam voluptatis intenſio ad corpus viſum, viſionemque copulandam: atque hæc eadem intenſio voluptatis eſt ad copulandam imaginem corporis, quæ eſt in memoria & viſione cogitationis. Multa hoc loco abſtruſa detegerem circa hoc ſubjectum, niſi me neceſſitas ad alia magis communia avocaret. Nam ut mihi videtur, ab harmoniæ animæ ſcopo nimis longè devia vimus. Quare ad illum jam viciſſim orationis meæ filum convertam.

CAP. III.

Qualiter per quinque interiores animæ vires ad ſuperiora, harmoniæ animæ ineffabili & ad ſolium Creatoris aſcendere debeamus. Et de cujuſlibet gradus ſyſtematis ſeu ſcalæ proprietate.

CUm ab inferioribus ad ſuperiora harmonico ſpiritus conſenſu, animæque ſcala ſeu ſyſtemate nos attollere volumus, neceſſe habemus, ut primus ſcalæ ſeu ſyſtematis gradus, ſenſus videlicet, ſe nobis offerat, deinde imaginatio,

Digitized by Google

posteà ratio, quam sequitur intellectus atque hunc denique intelligentia, quorum supremus gradus est ipsa sapientia, quæ Deo connectitur, & quasi ipse Deus est. Inferior autem gradus, quem sensum diximus, est ea animæ vis, qua corporeas rerum corporearum formas præsentes videmus. Imaginatio est ea animæ potestas seu proprietas, quæ rerum corporearum corporeas recipit formas, sed absentes; sensus namque formas in materia percipit, imaginatio verò extra materiam & eadem vis, quæ exteriùs formata est, sensus dicitur, eadem autem usque ad intimum traducta, vocatur imaginatio: Imaginatio namque à sensu oritur, & secundùm ejus diversitates ipsiusque varietates. Multa videt anima carnalibus oculis, & multa etiam phantastica imaginatione concipit, & ubique distenditur, movetur, erigitur, & fluctuare videtur non à se egrediens, sed in semetipsa tanquam in magno discurrens spatio, vagatur, nec exit ad illa, sed tractatibus suis sibi illa repræsentat. Habet siquidem imaginatio in se quandam latitudinem & altitudinem. Nam per charitatem Deum & omnes sibi fideles complectitur, per meditationem rerum universa, quæ à principio mundi usque ad finem Deus propter salutem operatus est, meditatur; per contemplationem, quæ sursum sunt, cœlestia contemplatur. Ratio autem, quæ est tertius systematis musici in anima gradus, est vis illa animæ, quæ rerum corporearum naturas, formas, differentias, propria atque accidentia percipit, omnia quidem incorporea, sed non extra corpora, nisi ratione subsistentia; abstrahit enim à corporibus, quæ fundantur in corporibus, non actione, sed consideratione, naturâ nempe ipsius corporis, secundùm quâ omne corpus corpus est. Porrò etiam intellectus, qui est quartus systematis spiritualis gradus, est ea animæ virtus, quæ invisibilia apprehendit, sicut Angelos, Dæmones, animas & omnem spiritum creatum; Intelligentia denique, quæ ultimum atque altissimum systematis prædicti gradum constituit, est illa animæ potentia, quæ immediatè supponitur Deo, cernit siquidem ipsum summum bonum atque unicum verum, vereque immutabilem. Diximus itaque, quòd anima humana sensu percipiat corporea, imaginatione corporum similitudines, ratione corporum naturas, intellectu spiritum creatum, atque demum intelligentia & mente spiritum increatum. Quicquid igitur sensus percipit, imaginatio repræsentat, cogitatio format, ingenium investigat, ratio judicat, memoria servat, intelligentia comprehendit, & ad meditationem sive contemplationem producit. Est ergo ingenium ea vis animæ sive intensio, qua se extendit anima, & exercet ad incognitorum cognitionem. Ingenium igitur inquirit ignota, ratio discernit inventa, memoria recondit judicata, & adhuc offert judicanda. Atque hoc modo fit ascensus ab inferioribus ad superiora per harmoniam admirabilem, eáque ratione ima à summis dependent. Intellectus namque est intelligentiæ seu mentis imago atque similitudo, ratio intellectus, rationis phantasticum seu imaginatio, phantastici spiritus, cui etiam supremum corporis corpus ignis quadam similitudine jungitur, & igni aër, aëri autem aqua & aquæ terra. Sensus informat imaginationem, imaginatio rationem, & facit scientiam sive prudentiam; rursum rationi occurrens divina præsentia informat eam, & facit intelligentiam sive sapientiam. Sunt itaque in ratione dûo quasi membra, cùm sit in ea quiddam ad superna & cœlestia tendens, quod dicitur sapientia; & quiddam ad transitoria & cáduca respiciens, & id dicitur prudentia. Hæc enim duo ex ratione sunt, & in ratione consistunt. Quorum respectu se dividit ratio in duo; sursum scilicet in sapientiâ, & deorsum in prudentiam, quasi in virum & mulierem, ut vir sit superior & regnet, muher autem inferior ac regatur. Unde dictum est: *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Melior siquidem est, qui per cœleste desiderium accensus, carnem, subtrahendo ei necessaria, affligit, quam

qui

Digitized by Google

qui per carnalem affectum resolutus, per omnia, quæ commoda sunt, ei satisfacere contendit. Sed ad scalam seu systema nostrum revertendo videmus, quòd sensus juvetur exteriùs; quoniam oculus carnis, quamvis à natura habeat facultatem videndi, nunquam tamen per se consequitur visionem, nec auris auditum, nisi beneficio lucis exterioris & soni, atque sic in cæteris. Similiter imaginatio juvatur exteriùs, quia ex sensibus concipitur. Ratio juvatur interiùs, quia spiritus rationalis ex dono creationis habilis est ad cognoscendum verum & diligendum bonum; qui nisi radio interioris lucis perfusus fuerit, & calore accensus, nunquam consequetur sapientiæ seu charitatis affectum. Intellectus & intelligentia juvantur superiùs; quia Deus & ignis & lux est. Lux ergo emittit ex se splendorem illum, quem in se continet, eaque illuminat mentem & intelligentiam ad veritatis cognitionem. Ignis verò calorem de se emittens, sed non amittens, inflammat affectum ad amorem virtutis. Et sicuti Solem non videt oculus, nisi in lumine Solis, sic intelligentia non potest videre verum ac divinum lumen, nisi in ipsius lumine. Unde inquit Propheta: In lumine tuo videbunt lumen. Quare cum mortale induerit immortalitatem & corruptibile hoc incorruptibilitatem, tunc secundùm modulum nostrum per mentis illuminationem omnia sciemus, & per corporis incorruptibilis levitatem ubique esse poterimus, volabimus mente per contemplationem, volabimus corpore per incorruptionem, discernemus mente, discernemusque corpore; siquidem sensus nostri corporei vertentur in rationem, ratio in intellectum & intelligentiam, atque intelligentia mutabitur & migrabit in Deum. Sic, teste *Esaia Propheta; Luna erit ut Sol, & Solis dignitas in septupla proportione multiplicabitur, & exaltabitur, &c.* Concludimus autem ex his, quæ præcesserunt, quòd sensu visibilia percipiantur, & quòd in imaginatione contineantur visibilium imagines & similitudines; similiter quòd ad rationem pertineant visibilium rationes ac definitiones & invisibilium investigationes, & quòd denique ad intellectum & intelligentiam spectent spiritualium & divinorum comprehensiones & contemplationes. Sensus verò & imaginatio ad rationem non ascendunt, sed infrà remanentes possunt eam aliquatenus deducere, & quasi à longè quædam ostendere, ad quæ non valent pervenire. Simili quadam proportione intellectum & intelligentiam ratio juvare potest, sed ad statum eorum nequit ascendere, quoniam metas suas & proprios fines habet, quos egredi non potest: Sensum & imaginationem cum cæteris animalibus habemus communia, siquidem illa vident visibilia, & visorum recordantur. Imò verò in quibusdam nos superant bestiæ, quoniam justum fuit, ut brutis animalibus, quibus nihil concedebatur de intellectu, daretur aliquid peculiare in sensu, juxta illa carmina:

Nos aper auditu vincit, sed aranea tactu,
Vultur odoratu, lynx visu, simia gustu.

Atque sic à converso tanto major necessitas homini indicitur exercendæ rationis, quanto majorem defectum patitur sensualitatis. Ratio autem ibi incipit, ubi aliquid occurrit, quod non habemus commune cum animalibus. Diligenter itaque considerandum est, quòd tria sint in homine interno, videlicet *quædam infra rationem ponuntur, quædam juxta eam, & quædam supra ipsam. Infra rationem* sunt, quæ sensu percipimus, sicut dura, mollia, calida, frigida, candida & nigra, &c. *Juxta rationem* sunt rationi pervia, quæ ratione percipimus, sicut commoda, incommoda, vera, falsa, justa & injusta; nam ratio est quidam animi motus, visum mentis acuens, veraque à falsis distinguens. *Supra rationem* denique sunt, quæ nec sensus docet, nec ratio persuadet, sed aut divina revelatione comprehenduntur, aut sacrarum Scripturarum autoritate creduntur, sicuti, quòd Deus in una substantia sit trinus, & in tribus supersubstantialiter

Digitized by Google

perſonis unus,& quod Deus ſit rerum univerſitas,ita tamen ut interim ſit nulla ſingularum;atque ita motibus rationis non ſubjacet,quia ratio non eſt,niſi de re aliqua. Hi igitur ſyſtematis animæ gradus,qui omnes ſunt animæ proprietates, non minùs dicuntur ipſa anima, quàm hepar, cor,cerebrum, muſculus, vocantur una caro, dum tamen proprietate differunt. Sic conſonantia Diateſſaron dicitur harmonia,itidemque Diapente & Diapaſon,& Diapaſon cum Diateſſaron,& Diapaſon cum Diapente & Diſdiapaſon: ſcilicet hæ omnes ſunt harmoniæ,& tamen diverſitate ſonorum differunt. Multa igitur habet anima nomina ſecundùm ſui operis officium: Vocatur namque *vita*,dum vegetat,*ſpiritus*,dum contemplatur,*ſenſus*,dum ſentit,*animus*,dum ſapit,*mens*,dum intelligit,*ratio*,dum diſcernit,*memoria*,dum recordatur,*voluntas*,dum vult. Et tamen iſta omnia non differunt in ſubſtantia,quemadmodum in nominibus,quoniam omnia ſunt una anima,ut prædicta corporis membra ſunt unius corporis caro; proprietates ſiquidem ſunt diverſæ,ſed eſſentia una. Spiritus tamen & animæ poteſt eſſe differentia,quia omnis anima eſt ſpiritus,ſed non omnis ſpiritus eſt anima. Nam ut in præcedentibus dictum eſt,ſpiritus non eſt anima,niſi debita lucis cujusque portione ad hoc officium præparetur. Præterea pro animæ & ſpiritus differentia videmus,quòd alia ſit ſpiritus inferioris proprietas,alia medii & alia ſuperioris. Et tamen unus eſt atque idem ſpiritus, ſed diverſimodè nuncupatus,ſecundùm majorem aut minorem lucis in eo prædominantis portionem. Sic etiam lux omnis eſt tantùm unica,& tamen alia eſt ignis,alia Sol, alia Luna,alia Saturnus,alia Jupiter,&c, dum tamen nihilominus hæ omnes ſunt eadem lux,in diverſis corporibus denſioribus aut tenuioribus contracta. Ex his ergo videmus,qualem harmoniam anima producat ex numero quinario,quo ea in corpore humano concordi ſymphoniæ via exiſtens,ſe exprofundiſſima multitudinis abyſſo ad unitatis faſtigium attollit. Demonſtratum eſt itaque ſuperiùs,quod Muſica fiat tranſitu atque operatione animæ per numerum nonarium,& per numerum ſeptenarium,itidemque per numerum ternarium;quæ quidem ternaria Muſica fit inter corpus,ſpiritum & animam. Hic autem mentionem faciemus harmoniæ illius ex numero ternario depromptæ, quæ in ſola anima reperitur.

CAP. IV.

De rationabili,iraſcibili & concupiſcibili animæ potentiis; & de earum harmonia ad invicem.

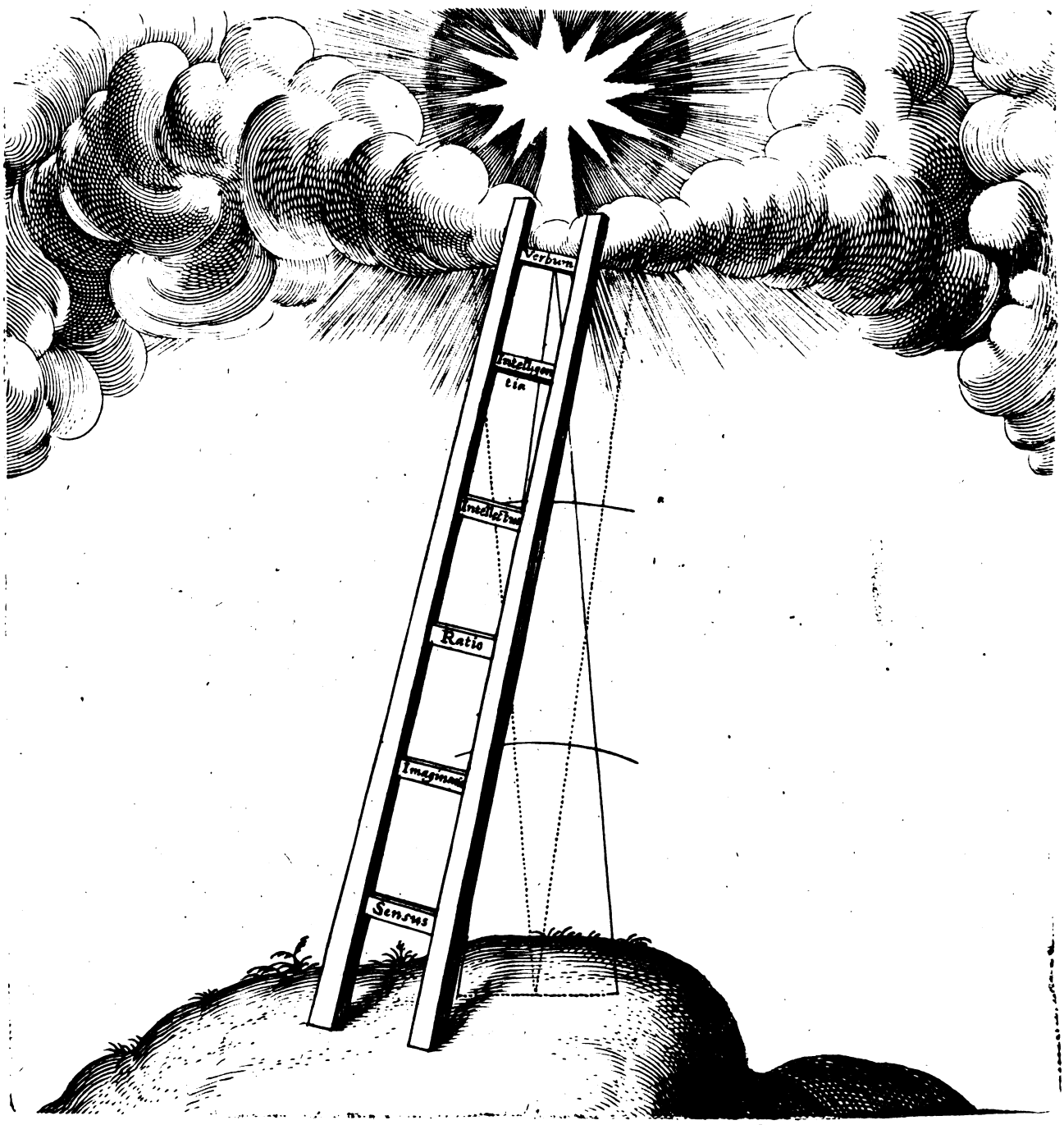
QUinque animæ viribus,videlicet *ſenſu,imaginatione,ratione,intellectu,intelligentia,& practica* earum harmonia in *capite præcedenti* explicatis ad ſymphoniam practicam jam tandem trium animæ potentiarum,*rationabilitatis* ſcilicet, *concupiſcibilitatis* & *iraſcibilitatis* me accingam. Et quamvis nihil inter vires & potentias intereſſe nonnullis fortaſſe videbitur,ab effectu tamen rem percipiemus. Ex duabus ſubſtantiis,videlicet ex anima cum ratione,& ex corpore cum ſenſibus ſuis hominem conflatum eſſe,ſuperiùs luculenter explicatum eſt;quos tamen ſenſus non movet caro abſque animæ ſocietate; anima autem tenet ſuum rationale ſine carne,ſiquidem illa eſt rationalis concupiſcibilis & iraſcibilis: Quas quidem potentias habuit,antequam corpori miſceretur,quoniam illæ naturales ſunt ei, adeoque nihil aliud quàm ipſa anima, cum tota animæ

ſubſtantia

Digitized by Google

ſubſtantia in hiſce tribus plena atque perfecta conſiſtat, ſcilicet, in rationalitate, concupiſcibilitate & iraſcibilitate, quaſi quadam ſua trinitate: Et tota hæc trinitas eſt quædam animæ unitas, & ipſa anima; In eo tamen à Deo differt, quòd Deus eſt omnia ſua, anima verò nonniſi quædam ſua; hæc ſiquidem naturalia & ipſa omnia. Quare tota animi eſſentia in his potentiis continetur, nec tamen ea per partes dividitur, cùm ſit ſimplex & individua; ſi verò aliquando partes habere dicitur, intelligendum id potiùs eſt ratione ſimilitudinis, quàm de veritate compoſitionis. Simplex enim ſubſtantia eſt anima; nec aliud nec minùs eſt ratio in ſubſtantia, quàm anima; ſed una eademque ſubſtantia ſecundùm diverſas potentias diverſa ſortitur vocabula. Per primam ergo potentiam, videlicet, *rationabilitatem* habilis eſt anima, ut illuminetur ad aliquid cognoſcendum, ſcilicet *infra ſe, & ſupra ſe, & juxta ſe*, uti anteà dictum eſt. Cognoſcit ſiquidem Deum *ſupra ſe*, & Angelum *juxta ſe*, & quicquid cœli ambitu continetur, *infra ſe*: Per *concupiſcibilitatem* habilis eſt, ad aliquid appetendum & amandum; atque per *iraſcibilitatem* ad aliquid fugiendum, & odio proſequendum. Unde colligitur, quòd de *rationabilitate* omnis ſenſus oriatur, & de cæteris duabus omnis affectus: *Rationem* vocamus animæ aſpectum, quo per ſeipſam verum intuetur; *ratiocinationem* verò rationis inquiſitionem. Quare illa, ratione videlicet, opus eſt ad videndum, iſta videlicet ratiocinatione ad inquirendum. *Affectus* autem, qui ex cæteris duabus animæ potentiis oritur, quadripartitus eſſe dignoſcitur, nempe è concupiſcibilitate gaudium & ſpes, dum de eo, quod amamus, jam gaudemus aut gaudendum ſperamus; & de iraſcibilitate dolor & metus oriuntur; nam de eo, quod odimus jam dolemus, vel dolendum metuimus. Hi ergo quatuor animæ affectus ſunt quaſi quædam principia & communis materia omnium vitiorum & virtutum. Et, quoniam *virtus eſt habitus mentis bene compoſitæ*, idcirco componendi, inſtituendi atque ordinandi ſunt animi affectus ad id, ad quod debent, & quomodò debent, ut virtutes producere poſſint, alioquin in vitia facilè labentur. Cùm ergo prudenter, modeſtè, fortiter, & juſtè amor ac odium inſtituuntur, in virtutes exurgunt; in prudentiam ſcilicet, temperantiam, fortitudinem, atque juſtitiam, quæ quaſi origo ſunt & cardines omniũ virtutum, atque hæc omnia efficaciter & virtuosè in anima inſtituuntur. Per odium quoque mundi & ſui proficit anima in amore Dei & proximi, per contemptum temporalium & inferiorum creſcit in deſiderio æternorum ac ſuperiorum. Hinc igitur evidenter liquet, quòd ratio ab errore non ſit immunis, niſi per mentem illuminetur. Unde accidit, ut ejus affectus boni à mentis illuminatione producti, *virtutes* appellentur, mali verò ex illuminationis defectu prodeuntes, *vitia* vocentur. Mens enim ſemper à Deo illuminatur, non tamen ſemper illuminat. Prima enim lux in Deo eſt ſupereminens omnem intellectum: Quare non poteſt lux intelligibilis appellari, ſed illa lux, quando immediata radiatione infunditur à Deo, intelligibilis dicitur, quia intelligi poteſt. Deinde, quando per mentem diſtillans rationi jungitur, fit rationalis, ac poteſt non ſolùm intelligi, ſed etiam cogitari. Poſteà, quando per rationem infunditur in idolum animæ, ubi phantaſia ſeu imaginatio operatur, efficitur non modò cogitabilis & rationalis, ſed etiam imaginabilis, nec dum tamen corporea; quando autem exinde migrat in æthereum animæ vehiculum, tùm primùm efficitur corporea, non tamen manifeſtè ſenſibilis, donec tranſierit in corpus elementare, ſive ſimplex aëreum ſive compoſitum, in quo efficitur lux manifeſtè viſibilis ad oculum. Quod denique ad harmoniam attinet & conſonantias, quibus hæ animæ potentiæ ſeu virtutes inter ſe conſonant, intelligendum eſt, quòd illæ hoc modo ad invicem proportionentur. Proportio conſonantiæ Diapaſon invenitur inter rationabilitatem & concupiſcentiam; inter rationem verò

verò & iraſcibilitatem reperitur proportio conſonantiæ Diateſſaron ; atque tandem inter iraſcibilitatem & concupiſcentiam conſonantia ſeſquialtera ſeu Diapente obſervatur. Præterea ſciendum eſt, quòd, ſi ratio à mente illuminetur, admirabilis harmonia & conſonantia in homine reperiatur; cujus ſymphonia virtutes, Dei filiæ producuntur; imò verò ipſa ira & odium in bonum convertuntur. E contrario verò, ubi deeſt rationis illuminatio, ibi virtutes in vitia Diaboli maligna deformantur, omniaque in malum & errores ſubmerguntur.

CAP.

Digitized by Google

CAP. V.

De corporis & animæ harmonia ad invicem.

MIrabilis est carnis & animæ, hoc est, spiritus vitæ & limi terræ amor & societas, cùm ex his junctis totus homo conflari dicatur. Sic enim scriptum est: *Fecit Deus hominem ex limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ,* dans ei sensum & intellectum; ut per sensum lutum sibi associatum vivificaret, & per intellectum regeret; similiter ut per intellectum intus ingrederetur, Deique sapientiam contemplaretur, & sensus foris sapientiæ ejus opera specularetur. Intellectum intus illustravit Deus, sensum verò foris decoravit, ut in utroque recreationem inveniret integer homo, intus scilicet ad felicitatem, foris ad jucunditatem. Sed quia bona exteriora diu consistere non possunt, jussus est homo ab exterioribus ad interiora redire, & ab interioribus ad superiora ascendere, videlicet à sensu ad imaginationem, ab imaginatione ad rationem, ab ea ad intellectum, atque ab illo ad mentem seu intelligentiam & ita ad Deum. Mirum, inquam, atque ineffabile, imò verò miraculo plenum fuit, quòd tàm diversa, divisa & natura ita contraria, uti est corpus & anima, ad invicem conjungi potuerint, nec minùs admirabile fuit, quòd in limo nostro seipsum Deus contraxerit, ut sibi invicem copularentur Deus & limus; tanta scilicet sublimitas & tanta vilitas; nihil nempe Deo sublimiùs, nihil limo viliùs. Mirabilis fuit prima conjunctio, mirabilis fuit secunda, nec minùs mirabilis erit tertia, cùm idem homo, Angelus & Deus unus erit spiritus, eodem namque bono bonus est homo, quo bonus est Angelus, eodemque bono est uterque beatus; si tamen ambo idipsum eadem voluntate, eodemque spiritu cupiant: Et si tàm disparem naturam carnis nempe & animæ ad unam fœderationem & amicitiam Deus conjungere potuit, nequaquam erit ei impossibile rationalem spiritum, qui usque ad consortium terreni corporis humiliatus est, cùm eodem corpore glorificato ad consortium beatorum spirituum, qui in sua puritate persistunt, exaltare & ad suæ gloriæ participationem sublimare. Ad hoc enim sola charitate, nulla verò necessitate, eum creavit Altissimus, ut suæ eum beatitudinis participem faceret. Quod si ergo tantum gaudium & tanta est lætitia in vita ista temporali, quæ constat ex spiritus in corpore illo corruptibili præsentia, quanta lætitia, & quantum gaudium erit in vita æterna, quæ constat ex immediata Deitatis in spiritu rationali existentia. Subjiciatur ergo corpus animo, animusque Deo, & unus spiritus erit cum eo, si modo in humilitate permanserit spiritus, & gratiâ sui Creatoris, per quam glorificandus & exaltandus est, agnoverit. Ex carne igitur & anima constat homo, & utraque bonum suum habet, in quo gaudet & exultat. Bonum animæ Deus est cum affluentia dulcedinis suæ. Bonum carnis est mundus cum abundantia jucunditatis suæ; sed mundus exterior est; Deus autem interior, quo nihil interius, nihilque præsentius; interior est omni re, quia in ipso sunt omnia, & exterior omni re, quia ipse est super omnia. Ab hoc igitur mundo ad Deum ascendentes, & quasi ab imo sursum enitentes, debemus nosmetipsos transire. Ascendere enim ad Deum est intrare semetipsum, & non solùm se intrare, sed ineffabili quodam modo per sui centrum transire. Hinc *Mercurius Trismegistus: Qui interius transiens, & intrinsecus penetrans seipsum transcendit, ille veraciter ad Deum ascendit.* Quod quidem ut fiat, ab hujus mundi

Digitized by Google

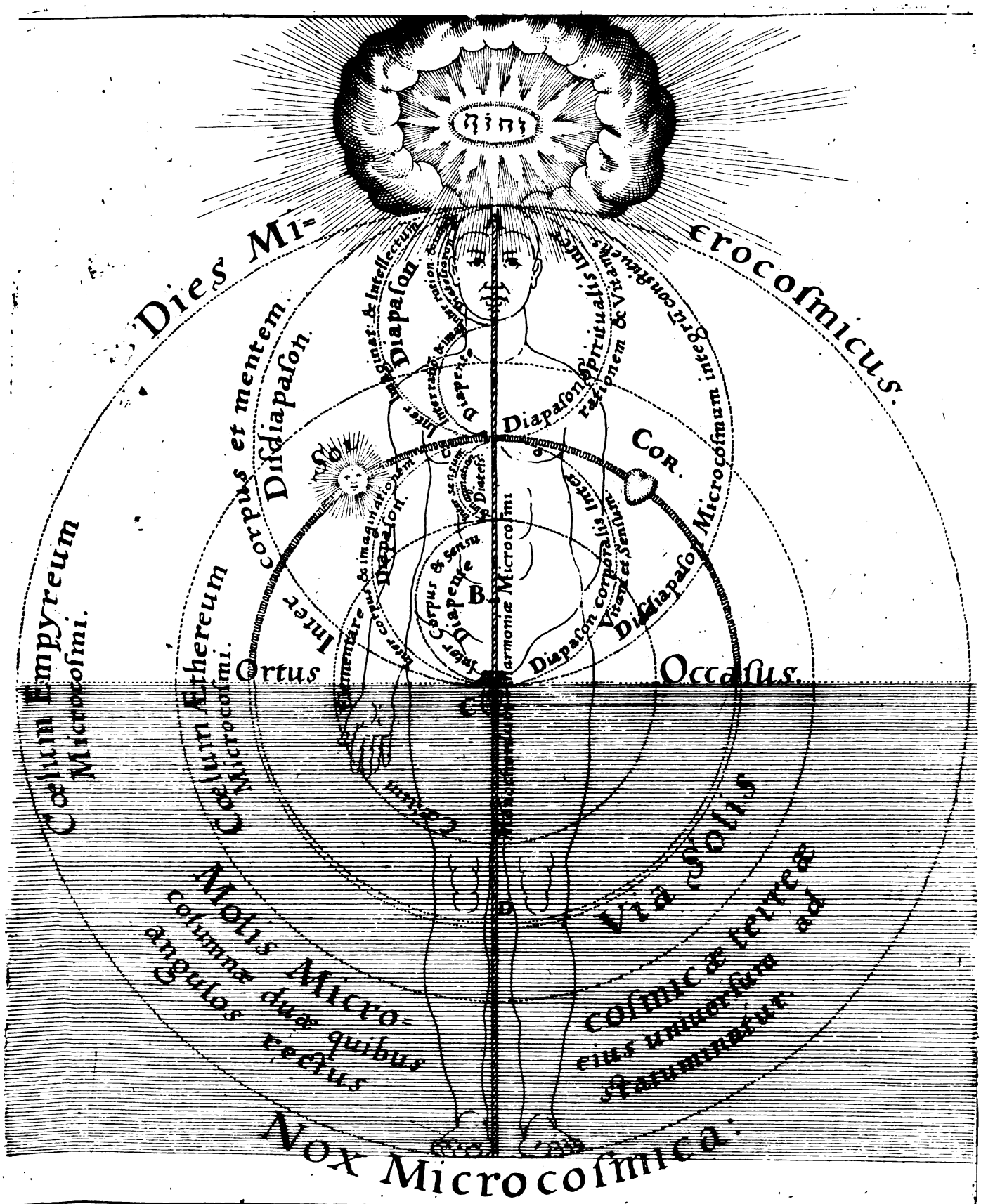
distractionibus cor nostrum colligamus, illudque ad interna gaudia revocemus. Et si cor nostrum in his semper tenere non possumus, saltem ab illicitis & vanis cogitationibus restringamus, ut illud aliquando in divinæ contemplationis lumen figere valeamus. Hæc enim est requies cordis nostri, cùm in Dei amorem per desiderium figitur: Hæc est vita cordis nostri, cùm Deum suum contemplatur, & in ipsa sua contemplatione suaviter reficitur; Et dulce est semper ad considerandum, ad amandum, & ad laudandum; nihil enim ad beatam vitam præstantius videtur, quàm, velut clausis carnalibus sensibus extra carnem, mundumque, affectum quempiam intra seipsum converti, alienumque affectum à mortalium cupiditatibus sibi soli & Deo loqui. Cùm ergo anima sit incorporea per subtiliorem corporis naturam, id est, per ignem & aërem (quæ in ipso mundo præcellentiora sunt corpora, & ideò spiritui magis familiaria) corpori administrat. Ista quidem priora recipiunt nutus animæ vivificantis, eò, quòd incorporeæ naturæ sunt propinquiora, quàm humor & terra, ut ad eorum proximum ministerium tota moles administretur. Nullus enim his duobus idem in corpore sensus est, vel in anima spontaneus corporis motus. Ignis & aër, quia levia sunt, movent terram & aquam, quæ gravia sunt. Quapropter corpora post animæ discessum minimè moveri videmus, quia ignis & aër, qui duo per animæ præsentiam tenentur in corpore terreno & humido, ut omnium fiat contemperatio, post ejusdem animæ discessum ad superiora evadunt, ac sese expediunt. Ad corporis autem compositionem quod attinet, intelligendum est, corpus constare ex officialibus membris; quæ etiam officialia ex consimilibus, & consimilia itidem ex humoribus, humores autem ex cibis, & cibi ex elementis constant. Unde videmus, quòd nihil horum sit anima, sed illa in istis, tanquam in organis sibi naturaliter destinatis, agit, & per hæc corpori consulit, atque huic vitæ, qua homo factus est in animam viventem. Quod si igitur illa temperata fuerint atque ordinata, congruunt vivificationi, & nunquam recedit anima; si verò distemperata fuerint & confusa, invita recedit anima, secum trahens omnia, sensum scilicet, imaginationem, rationem, intellectum & intelligentiam, concupiscibilitatem & irascibilitatem; & ex his secundùm merita afficitur ad delectationem sive ad dolorem. Sic itaque tunc corpus, quod priùs integrum fuit, tanquam organum contemperatum & dispositum, ut melos concineret, & ad tactum consonaret, jacet è converso fractum & mutilum; anima autem, recurrentibus ad patriam suam elementorum partibus, non habens ubi vires suas exerceat, quiescit ab his tantùm motibus, quibus corpus per tempus & locum movebat. Nam licet organum pereat, non tamen perit melos, nec quod organum movebat. Ex hisce igitur oculis quasi apertis contueri possumus admirabilem illam harmoniam, qua duo illa extrema, pretiosissimum scilicet & vilissimum ad invicem concatenantur, & sibi invicem consonant, & quòd spiritus mundi intermedius, animæ vehiculum, sit nexus retinendi ipsa in concordi pace atque symphonia, & quòd Deus sit musicæ humanæ sufflator, seu chordæ monochordii pulsator, seu principium internum, à centro quasi totius consonantes motus & vitæ effectus in Microcosmo producens. Chorda verò sua vibratione lucidos inspiratoris effectus, tanquam amoris accentus & sonos, per Macrocosmum & Microcosmum dispergens, est spiritus limpidus, qui naturaliter secundùm suum situm & positionem participat de utroque extremo, & utrumque extremum ad invicem connectit, similiterque systematis humani gradus seu claves delineat, quibus deorsum à superis in corpus fit descensus animæ, & è converso quoque ejus ascensus ad superiora seu locum

Digitized by Google

cum nobilissimum, post corporis interitum & vinculorum vitæ à corpore, loco nempe vilissimo, dissolutionem. Hujus autem harmoniæ humanæ descriptionem, comparando illam cum mundana, hoc modo secundùm cujuslibet illius regionis differentiam, mundo accommodatam, delineavimus.

Musicæ humanæ tàm ex parte animæ quàm corporis delineatio.

Dies Microcosmicus.

Dies Mi-
crocosmicus.
Diapason
Diapason
Diapason

Hîc integrum hominem in ſua effigie extenſum, videmus delineatum; in cujus medietate, ſecundùm continuatam ejus longitudinem, duximus lineam rectam, integrum Microcoſmi diametrum repræſentantem. Cæterùm hujus chordæ ſemidiameter *A. C.* commenſurat monochordi tonos cum ſemitoniis, proportionesque muſicas reddit ſimiles illis, quæ habentur in harmonia mundana. In ſiniſtra igitur ejus parte muſicam illius mundo ſimillimam explicavimus; in ejus verò dextra ſymphoniacum animæ à cœlo ad terram deſcendentis aſpectum, & ejus iterum aſcenſum à terra ſeu corpore in cœlum ſive ſpiritum ſatis propriè delineavimus. In ſiniſtra igitur demonſtravimus, proportionem inter intellectum & vitam in monochordo reperiri duplam, in qua Diapaſon ſpirituale continetur. Similiter oſtendimus, quòd in eadem proportione monochordi intervallum à ſphæra cordis ſeu ſolis ad terram ſeu genitalia extenſum ſonet Diapaſon corporale, vitam & ſenſum ſeu carnalem naturam, quæ infimum ventrem incolit, uniens. Ut igitur in monochordi muſici chorda, ſi ejus pars dimidia prematur, Diapaſon unum deorſum ſonat, & alterum ſurſum, ſic etiam cor in medietate ſemidiametri humani ſitum, non aliter quàm Sol in medietate mundi, per unam conſonantiam Diapaſon reſpicit inferiora, videlicet infimæ regionis naturam, & per alteram ſummum Microcoſmi cœlum, in quo mens, intellectus & ratio dominium habent. In dextro etiam Microcoſmi latere conſonantiam Diapaſon conſtituimus inter intellectum & imaginationem; nempe Diateſſaron inter intellectum & rationem, & Diapente inter rationem & imaginationem; quæ ambo conjuncta efficiunt Diapaſon ſpirituale & inviſibile. Similiter à cordis ſphæra deorſum tendendo eandem proportionem reperimus inter imaginationem & corpus ſeu centrum terræ. Nam ſpatium motus ab imaginatione ad ſenſum refertur ad Diateſſaron, illud verò, quod eſt inter ſenſum & carnem vel corpus ad Diapente; quæ juncta Diapaſon corporale & quaſi viſibile conflant. Motum his omnibus adminiſtrat ſpiraculum primum vitæ, immediatè à Deo in hominis faciem inſpiratum, ſecundùm cujus, tanquam primi mobilis Microcoſmici, motum voluntarium facultates regionum inferiorum involuntariis motibus ferantur. Sic enim videmus, quòd actio animalis, in ſuprema regione contenta voluntaria ſit; cæteræ verò inferioribus regionibus communes, vitalis ſcilicet & naturalis involuntariæ dicuntur. Diem etiam & noctem Microcoſmi in prædicta demonſtratione explicuimus, quatenus fontes lucis rationalis, vitalis & naturalis ſuper hominis terram, ſeu centrum vivente homine ſemper aſcendunt atque exurgunt, infra verò ejus terram nihil præter duo illius fulcra ſeu columnas, univerſam maſſam humeris veluti Atlanticis ſuſtentantes atque ſtatuminantes, reperitur. In hemiſphærio igitur Microcoſmi ſuperiori ſemper ſplendet lux primi cœli, videlicet mentis, divino ſplendore illuſtratæ, in medio cor, ſolari lumine repletum; atque in infimo hepar, ignei atque aërei elementi calore exuberans. Atque hoc modo integram hominis tam interni, quàm externi naturam, quamvis non pro voluntate ſatis politè, pro poſſe tamen diligenter intuenti, atque lucis & non tenebrarum, filio ſatis luculenter, uti opinor, non abſque actis ingentibus & gratiſſimis Deo Creatori meo gratiis, amaras Momi maledictiones, atque peſſimas malevolorum calumnias, impiasque invidorum deriſiones aſpernando, negligendo, non curando taliumque linguarum viperinarum morſus virulentos balſamo patientiæ, & illæſæ conſcientiæ antidoto

dotoeluendo, exterminando, fluctibusque meis propriis abstergendo, atque me tandem clanculè vulneratum sanando in publicum emisi & promulgavi. *DEUS JEHOVA sit mihi in auxilium, & ex sacrosancta sua nube, seu monte, seu rupe sua Sion, me respiciat, atque sub alis suis benedictis à pravorum injuriis incolumem præservet. Amen.*

Ex lib. Fran. Godef. Troili. C.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Bibl. Weff. 1939

Digitized by Google